

అపస్తంబాయ నమః

సంస్కార చింతామణి:

ప్రథమభాగః

గృహ్య స్మరణాగ్రాంత వంచన శంకార శ్రీయః వివరణ సహితము

వరమ పూజ్య గురుదేవులు, వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
రామరూప బ్రహ్మశ్రీ సూర్యార్యులు అభిధాని గారి
కృపాబ్రహ్మచేన వంచన శంకారముల పాఠమునకు

పూజ్య గురుదేవులు, వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
కళా పద్మనాభార్యులు శ్రీరామరూప బ్రహ్మశ్రీ సూర్యార్యులు
శ్రీయః వివరణ సహితముగా

బుధజన విరేయుడు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
ద్విభాష్యం వెంకటేశ్వర్లు గారి బహుమతి
మంజులైత్య శాస్త్రవేద సంకలనము చేయబడి
సోదరుల సహకారముతో శ్రీరామరూప బ్రహ్మశ్రీ సూర్యార్యులు
కొత్తూరు నందు ముద్రించించి ప్రకటించబడియె.

శ్రీ విరోధినామ సంవత్సర మామ పూర్ణిమ.

ప్రథమ ముద్రణము 1999 - ప్రతులు 2000
 ద్వితీయ ముద్రణము 2006 - ప్రతులు 3000
 తృతీయ ముద్రణము 2010 - ప్రతులు 3000

గ్రంథాశ్రయము :

బృహస్పతి సుబ్రహ్మణ్య భాష్య సోదరులు

డి.టి.సి.

బృహస్పతి సుబ్రహ్మణ్య భాష్య

మూలము :

రూ. 220/-

బాపి రైట్స్ రిజర్వ్డ్

వి.పి.పి. పబ్లికేషన్స్

గ్రంథములు కావలసిన వారు గ్రంథ
 మూలము మరియు పోస్టల్ లేక కొరియర్
 భార్యలతో కలిపి మనియార్డర్ ద్వారా క్రింది
 చిరునామాకు మీ పేరు, తండ్రి పేరు, ఇంటి
 నెంబరు, పట్టణం, గ్రామము, జిల్లా
 పిన్ కోడ్, మీ ఫోన్ నెంబరు పర్యవేక్షణ
 వివరముగా పంపవలెను.

సంస్కార చిహ్నములు కావలసినవారు ఈ క్రింది చిరునామాలో సంప్రదించండి :

ఫోన్ : 92474 13912, 92960 58090,

ఫాక్స్ : 980060 - 250 529, 250528,

బృహస్పతి సోదరులు

జి.ఎస్.ఆర్. రోడ్, గుంటూరు-1, పిన్ కోడ్ 5-1104 & 105,

కృష్ణానది తీరాన, కృష్ణానదికి : గుంటూరు పట్టణం (మూలములపై ఆంధ్ర)

ఓం నమశ్శివాయ ॥

వాగ్దావిన సంపూర్ణ వాగ్దా ప్రతిపత్తయే ।

జగతః వికార వస్త్రే పార్థశీ పరమేశ్వరే ॥

సమస్యమాంజలి

మాహానీయుడైన యాజ్ఞికవిద్యుద్భరేణ్యులకు మరియు ఉపాధ్యాయులకు మీద్యహృష్టం సుబ్రహ్మణ్య సోదరుల సమస్యమాంజలి.

అయ్యా! మాచే ప్రచరింపబడిన 1) సంస్కార చింతామణి: ప్రథమభాగం 2) తైత్తిరీయ పంచాంగం చంపేపరిషత్తు, 3) భవిష్యోత్తర పూజోక్త సూక్ష్మసమస్యారకల్పః, 4) వాయుపురాణోక్త శ్రీలక్ష్మనద్రవ్యకల్పః, 5) అర్చవివాహ వైభవమ్, 6) సంస్కార చింతామణి: ద్వితీయభాగం, అనుగ్రంథములను మీరందరూ విశేషముగా అదరించుచున్నారు.

ముఖ్యముగా మాగ్రంథములను అందరించుచున్న వైదికసోదరుల అభీమానము, స్వాధికారాలకు ఉపాధ్యాయులు, పుస్తకమల్లీతలను మాకిచ్చుచోల్పా హముమరువలేనది. వారికి మా కృతజ్ఞతాపూర్వక ప్రత్యేక దన్యవాదములు.

మామిత్రులు, శ్రీయోధిరాష్ట్రుడైన వైదిక సోదరులు, చిరంజీవులు స్వాధ్యయ నేర్చుకొను విద్యార్థుల సౌలభ్యముకొరకు ఈముద్రణలో త్రియావివరణ మరియు విపులముగా వ్రాయుచున్నాము. అగ్నిముఖము, వసవకర్మలు, పాహిత్రయోధక హోమములు వగైరాలు ఆయా సందర్భములలో అవసరమును బట్టి మరల మరల జచ్చియున్నాము.

ప్రతిమానవుడూ జీవితకాలములో తప్పక అచరించవలసిన కర్మలు 16. మరియు ఈ పోదశకర్మలు అనగా ....

శ్లో॥ గర్వాధానం పుంసవనం సీమంతోన్నయనం తథా ।
జాత నామాంతన్న చౌలాని హోంతే ప్రతచతుష్టయమ్ ।
గోదాహణ్యం స్నితకంద వివాహం వైశ్రమేధికమ్ ।
పోదశైశ్చాది కర్మాణి సమంత్రం కారయేత్తతః ॥

తల్లిగర్భమున ప్రవేశించినది (గర్వాధానము) మొదలు వివాహము వరకు జన్మించిన ప్రతిమానవునకూ వారి జీవితకాలములో జరుగు శుభకరమైన సంస్కారములు 15. (16. పిత్తకార్యము ఉత్తరత్రియలు)

మరి శుభకరమైన సంస్కారములు 15 విధులనగా...

1. ధర్మపథ్యలో సంతానము పొందుటకు చేయు కర్మయే గర్వాధానము.
2. గర్భవతియైన స్త్రీకుమగసంతానముకలుగుటకు చేయుకర్మయే పురంజనము.
3. గర్భవతియైన భార్యకు పాపిలను ఎగువకు కర్మయే సీమంతోన్నయనము.
4. శిశువు జన్మించినచేయు మొట్టమొదటికర్మయే జాతకర్మ.
5. శిశువునకు పేరు పెట్టటం అను కర్మయే నామకరణము.
6. శిశువునకు అన్నము ముట్టించుకర్మయే అభిషేకము.
7. శిశువుకు పుట్టుకొత్తు తీయుకర్మయే తొలకర్మ.
8. ద్వితీయ సెన్టికారకు చేయు కర్మయే ఉపనయనము.
9. ప్రజాపతిదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయుకర్మయే ప్రాణపశువ్రతము.
10. సోమదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయుకర్మయే సామవ్రతము.
11. అగ్నిదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయు కర్మయే ఆగ్నేయ వ్రతము.
12. విశ్వదేవదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకైచేయు కర్మయే వైశ్వదేవవ్రతము.
13. వేదాధ్యయనముపూర్తిఅయిన పిమ్మట చేయుకర్మయే గోదాసవ్రతము.
14. బ్రహ్మచారి గృహస్థాశ్రమముస్వీకరించుకర్మయే స్వాశ్రమ వ్రతము.
15. అగ్నిసాక్షిగా వధువుపాస్త్రమును గ్రహించుకర్మయే పాహిత్రయోధము.

మా పరమపూజ్యగురుదేవులు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామోలి లక్ష్మీ నారాయణ ఆచార్యులుగారి కృపాబలము వేదములచేతనూ, వైదికాభిమానం చేతనూ విశేషముగా అదరించబడుచున్న శ్రీమదాచార్యగారు పంపినవక సన్మాన చింతామణి ప్రథమభాగము అను గ్రంథంజమును పరమపూజ్యగురుదేవులు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ ఈ సత్సమారాయణశర్మగారి అనుగ్రహాలబ్ధమైన క్రియావివరణను మరియు విపులీకరించి, సస్వరముగా ముద్రించి, తమకు

సమీపముగా సమర్పించుచున్నాము. పూజ్యగురుదేవులకు అనేక శతసహస్ర సమోవాకములు.

శ్రీలక్ష్మీగణపతి ప్రింటింగ్‌పెస్ అధినేతలు కొవ్వూరువాస్తవ్యలు శ్రీ మన్యం వీరభద్రరావుగార్ని మాప్రత్యేక కృతజ్ఞతాపూర్వక ధన్యవాదములు.

డి.టి.సి నందువంతో క్రమకు ఓర్చి మేమే స్వయముగా డి.టి.సి చేసి సాధ్యమైనంతవరకూ తప్పులను సరిచేయుట జరిగినది. జనప్రుతికి ఇంకా ఏమైనా స్వరదోషములు, అక్షర మార్పులు, చేర్పులుఉన్నచో సూచ తెలియపరచిన చో వచ్చే ముద్రణయందు చేర్చగలవారము.

పేపరుఖరీదు, ప్రింటింగ్‌ఖర్చులున్నరాలు పెరినప్పటికీ పేపరువిషయము లోగాని, ప్రింటింగ్ విషయములోకాని రాజీపడకుండా ముద్రించినందున మూల్యము పెంచుట తప్పలేదు. సోదరులు సహకరింప ప్రార్థన.

మీ

ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య సోదరులు

పాఠ్యం

మా గ్రంథములన్నియూ కాపీరైట్స్‌అక్కు ప్రకారము రిజిస్టర్డ్ చేయించబడినవి. మా గ్రంథము మొత్తముగాని, అందు భాగములు గాని కాపీచేయుటగాని, లేక ఫోటోస్టాట్ తీయుటగాని జరిగినచో అట్టివారిపై చట్టరీత్యా తగుచర్యతీసుకొనబడును.

కావున వైదికసోదరులు అట్టివారివివరములు మీకు తెలిసిన చో దయతో సూచతెలియపరచి, సహకరించప్రార్థన.

మీ

ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య సోదరులు

పూజ్యగురుదేవులు శ్రీ మడిచర్ల పాపావధానులు వారితో
ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, సుబ్రహ్మణ్యశర్మ సోదరులు

గ్రంథ ప్రకాశకులు :
ద్వీభాష్యం సోదరులు
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య శర్మ, శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి

విషయ సూచిక

2

సం.	విషయం	పేజీ	సం.	విషయం	పేజీ
1.	శ్రీరాధాస్థానమ్	1	33.	శాన్త్యస్తవమ్	223
2.	విష్ణుశ్చరణాజ	4	34.	శాన్త్యస్తవశ్చంద్రమ్	236
3.	ప్రణామాయాచరణమ్	20	35.	అగ్నేయస్తవమ్	239
4.	పుష్కాపాచారమ్	21	36.	అగ్నేయస్తవశ్చంద్రమ్	245
	అగ్నిముఖ స్తవరంగమ్		37.	వైశ్ణవేష్టవమ్	247
5.	అగ్నిముఖమ్	33	38.	వైశ్ణవేష్టవశ్చంద్రమ్	253
6.	జయారవి	47	39.	గోదావరీష్టవమ్	255
7.	అర్ధాశానా	48	40.	అగ్నేగోదావరీష్టవమ్	256
8.	అర్ధాశానరవి	52	41.	పరమార్ధరంగమ్	257
9.	అర్ధాశానరవి	55	42.	కాశీయాశ్రమ	282
10.	పూర్వాపాతీ	57	43.	ఎదురుపర్యాపాతము	284
11.	పునస్సంధారణమ్	65	44.	విరాటాపురరంగమ్	286
12.	తద్వసుతీ స్థానీపాతమ్	73	45.	పాతీరంగమ్	288
13.	గర్భాధారణమ్	77	46.	మహాసంకల్ప	295
14.	పుగిం సుమతమ్	83	47.	బాగ్యస్తవమ్	307
15.	సేతుస్తోత్రయమ్	86	48.	మృత్యుస్తవమ్	308
	ఉపనయన ప్రకరణమ్		49.	చార్మక	310
16.	అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమ్	93	50.	ప్రధాన హోమమ్	325
17.	కాశీశర్మ	103	51.	ప్రవేశహోమమ్	336
18.	నామరంగమ్	114	52.	స్థానీపాతమ్	341
19.	కర్మ: పుష్కాపాచారమ్	120	53.	పార్థమాన్న స్థానీపాతమ్	346
20.	క్రీడామతరంగమ్	123	54.	నాన్యోన్యార్థా సమాధానమ్	348
21.	అన్నప్రసాదమ్	128	55.	గర్భాశ్రమమ్	346
22.	చౌలశర్మ	132	56.	ఖేదానమ్	347
23.	పజు, రాజోపాసము	134	57.	సదస్యమ్	350
24.	నాన్యముఖమ్	146	58.	గర్భాశ్రమాపనమ్	353
25.	చౌల హోమము	150	59.	శేషహోమమ్	354
26.	ఉపనయనమ్	158	60.	నాకబిరి	361
27.	అగ్నికార్యవిధి:	186	61.	వీరలోహిత భారంగమ్	364
28.	పాలాశకర్మ	198		వరిశిష్టమ్	
29.	ఉపాకర్మ	205	62.	అక్షర స్మృతా:	370
30.	ఉపగ్రహమ్	214	63.	దత్తపుత్ర స్మృతా:	373
	వేదప్రత ప్రకరణమ్		64.	అగ్నిముఖ వివరణమ్	379
31.	ప్రణామశ్చంద్రమ్	215	65.	విరాటాపురగోదావరీష్టవమ్	401
32.	ప్రణామశ్చంద్రశ్చంద్రమ్	221	66.	మహారాశీరంగమ్	402

సామగ్రి జాబితా

అన్ని కర్మయందును తాపదన ముఖ్యసామగ్రి

1) పనువు, 2) కుంకుమ, 3) తమలపాకులు, 4) పోకచెక్కలు, 5) అగరవత్తులు, 6) హరితకర్పూరము, 7) గంధము, 8) పండ్లు, 9) బెల్లము, 10) బియ్యము, 11) కొబ్బరిచిందములు, 12) దూర్వము, 13) పీటలమీదకు తువ్వలు, 14) విడిరూపాయలు, 15) మామిడికొమ్మలు, 16) దీపారాధన సామగ్రి, 17) అగ్గిపెట్టె, 18) ఉద్ధరిణి, 19) పంచపాత్ర, 20) హరివేణము, 21) పెళ్ళిపీట-పీటలు, 22) వత్సములు 23) చెంబులు, 24) నీళ్ళబిందె. ఇవి ప్రతికార్యక్రమమునకు సాధారణముగా కావలసిన ముఖ్యసామగ్రి.

-: **పువ్వనారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) మట్టి లేక ఇసుక, 2) బియ్యపుపిండి, 3) నెయ్యి, 4) సమిధలు, 5) బర్హి, 6) ఆసాదనకుపాత్రలు-3, 7) దంపతులకు నూతనవస్త్రములు మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **గుర్బాదారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) అంచుగలతెల్లచీర, 2) తెల్లనిరవిక, 3) తెల్లనిపంచె, 4) కందువా, 5) కర్పూరపు కాయలు మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **పుష్కరారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) ఖల్వము, 2) పొత్తరము, 3) చిగుళ్ళతో కూడిన మర్రిపళ్ళ గుత్తి, 4) వడపోతకు వస్త్రము, 5) ఆసాదనకుపాత్రలు-3, 6) సమిధలు, 7) నెయ్యి, 8) బియ్యపుపిండి, 9) మట్టిలేకఇసుక, 10) బర్హి మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **శివునారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) బ్రహ్మమేడికాయలగుత్తి, 2) దారపుబంతి, 3) యేదుపందిముల్లు, 4) బియ్యపుపిండి, 5) ఆవునెయ్యి, 6) సమిధలు, 7) ఇసుకలేకమట్టి, 8) బరి చాన్సు కట్టలు-3, 9) మొలకవిత్తినవడ్డు (ధాన్యం), 10) ఆసాదనమునకు

పాత్రలు మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **అనుభూతిక ప్రాయశ్చిత్తమునకు సామగ్రి** :-

1) బియ్యపుపిండి, 2) నెయ్యి, 3) సమిధలు, 4) బరిచాన్సు, 5) ఆసాదనకు పాత్రలు, 6) ఇసుక లేక మట్టి మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **అనుష్ఠానమునకు సామగ్రి** :-

1) పెరుగు, 2) తేనె, 3) నెయ్యి, 4) క్షీరాన్నము లేక అన్నము (కంకణము) 5) జీవికా పరీక్షకు వస్త్రపులు (పుస్తకము, కలము, కత్తి, బంగారము, విడిరూపాయలు వగైరా) మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **శివమునకు సామగ్రి** :-

1) బరిచాన్సు కట్టలు, 2) మేడికాయల గుత్తి, 3) ఎద్దు పేదతో చేసిన రెండు పాత్రలు, 4) ఏదుపందిముల్లు, 5) కంకణము, 6) ధాన్యము, 7) కత్తి, 8) పాత్రలతో వేడి నీళ్ళు, 9) చన్నీళ్ళు, 10) సమిధలు, 11) బియ్యపుపిండి, 12) ఇసుక లేక మట్టి, 13) నెయ్యి మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **అంతురారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) కంకణము, 2) అవుపాలు, 3) అన్నిరకముల ధాన్యములు, 4) కంచుపాత్ర, 5) పారికణు, 6) వట్టమట్టి, 7) వ్యంజనము (పెసరపప్పు, అప్పరములు, ఒడియములు, దంపకూర మరియు కాయగూర) 8) దారపు రీలు మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

-: **ఉత్సవారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) జీలకర్రచెల్లము సూరినముద్ద, 2) కృష్ణాజినము, 3) ముంజ (దర్బ) త్రాడు 4) యజ్ఞోపవీతము, 5) కంకణము, 6) సమిధలు, 7) కూర్చు, 8) రాయి, 9) పనువులోముందె ఆరవేసినబట్టలు (వలుపునకు), 10) బ్రహ్మోపదేతమునకు పంచెలచాపు, 11) గాయత్రీఉపదేశముకు పంచెలచాపు, 12) పీటలమీదకుండువా (నాంది) బ్రాహ్మణసమూహాధనకు ప్రత్యేకండు, నాందీముఖమునందు బ్రాహ్మణులకిచ్చుబట్టలు, దక్షిణలు, 13) మోదుగ దండము, 14)

బరిహస్సు, 15) బియ్యపుపిండి, 16) ఇసుకలేకముట్టి, 17) భిక్షకు వెండిగిన్నె, 18) దక్షిణ, 19) బంగారు వలకల ఉంగరము, 20) అరిసెలు, చక్కిలములు, అప్పడములు. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

పాతాళద్రుకు సామగ్రి

1) వస్త్రములు, 2) మూడురెమ్మలుగల మోడుగొమ్మ, హోమసామగ్రి, నివేదనకు బూరెలు, ఫలగము, కుశలాన్నము. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- స్వాతంత్ర్యమునకు సామగ్రి :-

1) పూలదండలు, 2) వస్త్రములు, 3) మణులు, 4) నలుగుపిండి, 5) తుంగచాప, 6) మోడుగుసమిధ, 7) సమిధలు, 8) బరిహస్సు, 9) మేడిపుల్ల, 10) ఎద్దుపేద, 11) కంకణము, 12) ఉడక పాత్రలు-2, 13) కత్తి, 14) ధాన్యం, 15) బిల్బర, 16) కాటక, 17) గొడుగు, 18) అద్దము, 19) చేతికర్ర, 20) చెప్పులజత, 21) బరిహస్సుచే చుట్టబడిన చెవిపోగులు, 22) ఉడకపాత్రలు (వేడినీళ్ళు, చర్మీళ్ళు-2), 23) బియ్యపుపిండి, 24) కాశీప్రయాణములో వరుసకుఇచ్చుబట్టలు (ఆడపెట్టెచారుఇచ్చేవి), 25) కాశీప్రయాణములో బావమరిదికి ఇచ్చేబట్టలు (మగపెట్టెచారుఇచ్చేవి) మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- ఆదవెచ్చివారికి పాతీగ్రహమునకు సామగ్రి :-

మరుద్రాధిపతిముకు 1) పసుపు, 2) కుంకుమ, 3) తమలపాకులు, 4) పోకచెక్కలు, 5) మంచింగంధము, 6) ఆరటిపండ్ల గెల, 7) విడిపూపులు, 8) సెంటు, 9) పన్నీర్లు, 10) కుభరేఖ, 11) పూలదండ లేక చమిడిదండ (పెండ్లికుమారునికి), 12) పానకంబించెలు-2, 13) గ్లెసు-1, 14) పెండ్లి కుమారునికి ఇచ్చేబట్టలు, 15) వియ్యంకులదంపతులకు ఇచ్చేబట్టలు, 16) పాలికలు-6, 17) ప్రమిదలు-6,

విశాఖ, విజయనగరం, శ్రీకాకుళంజిల్లాలలో ఎదురుసన్నాహముకు బడులుగా తోటసంబరముఅని వేయదురు. అందుకు 1) బిశ్మ, 2) భర్గం, 3) పటికిబెల్లం, 4) కర్పూరం పేర్లు(చిన్న కర్పూరపు దండలు, కూడాకావలెను.

లగ్నమునకు సామగ్రి 1) కంకణము, 2) అవుపాలు, 3) అన్నిరకముల ధాన్యములు, 4) కంచుపాత్ర, 5) పుట్టముట్టి, 6) వ్యంజనము, 7) దారపురీలు 8) కట్టుచేసెదగుపేళ్ళబుట్ట, 9) కాళ్ళకడుగుపళ్ళెము, 10) చెంబు, 11) గుమ్మిడి పండు, 12) గంధం చెక్క, 13) పెండ్లికుమారునికిఇచ్చు బంగారుఉంగరము, 14) వెండిజుండెము, 15) యజ్ఞోపవీతము, 16) తెరకు పంచెలచాపు 17) జీలకర్రబెల్లంనూరినముద్ద, 18) దుక్కి (కాడి), 19) కొబ్బరికరిడిచిప్పలు-2, 20) కర్పూరపుకాయలు, 21) దయ్యము, 22) బరిహస్సు, 23) మట్టిలు, 24) మంగళసూత్రము, 25) పాలు, 26) పెరుగు, 27) తేనె, 28) బియ్యపు పిండితోచేసినజ్యోతులు, 29) తలంజ్రాలుబియ్యము, 30) మధు పర్యములు, 31) పేలాలు, 32) సున్నకట్లు, 33) స్థానిపాకముగిన్నె, 34) సదస్యములో వరుసకు ఇచ్చుబట్టలు, 35) నాకబలిలోవరుసకుఇచ్చు (పట్టు) బట్టలు, 36) అలకపాన్నపై దుప్పటి, 37) ఉయ్యాలరీర, 38) బొమ్మ, 39) వడికట్టుచీర (సామగ్రి: బియ్యము రితవ్వలు, కందదుంప, చిన్నగిన్నె, 40) పీలలమీదకు కందువాలు-2, 41) అప్పగింక బట్టలు (వరుసకుటుంబ మువారికి ఇచ్చేవి), 42) పరిపిండి, 43) సమిధలు, 44) ఇసుకలేక మట్టి, 45) బరిహస్సు, 46) పేలాలు, 47) చేద, తాడు, 48) పాశ్చాత్యవారిలపళ్ళెము, 49) వతుర్రకరపు, 50) అలంకార సామగ్రి తో విడిదిలో మంగళ స్నానమునకు ఇచ్చుపళ్ళెము, 51) నాకబలివద్దకు ముంత సామగ్రి-33 ప్రమిదలు దీపాధారకు), 52) పురోహితనుకట్టుం (పంచెల చాపు, చీర, జాకట్టు, దక్షిణ) 53) పూజలకు బియ్యము, 54) పాలికలు (మట్టి మూకుళ్ళు)-6, ప్రమిదలు-6. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

విశాఖప్రాంతంలో పెండ్లి కుమార్తెకు అలంకారము వస్తువు పెట్టినప్పుడు వస్తువు పెట్టినవారి (ఆత్మారికి) చీర, జాకెట్టు.

:- మరుపెచ్చివారికి పాతీగ్రహమునకు సామగ్రి :-

1) ముఖ్యసామగ్రి, 2) తెరకు పంచెలచాపు, 3) పెండ్లికుమార్తె మేనమామకు ఇచ్చేబట్టలు (బుట్ట తీసుకువచ్చినప్పుడు), 4) కొబ్బరికరిడి చిప్పలు - 2,

5) మంగళ సూత్రము-1, 6) చుట్టు-2, 7) నామకోడు పూస-1, 8) నల్లపూసల దండ, 9) తలంబ్రాల బియ్యము, 10) కర్పూరపు దండలు, 11) పూలదండలు, 12) జీలకర్రబెల్లం నూరినముద్ద, 13) మిరియాలు, 14) పెండ్లికుమార్తెకత్తికి కంఠలోఁజచ్చు చీర, రవికె, 15) లాజహోమములో బావమరిదికి ఇచ్చుబట్టలు, 16) పీటలమీదకు కందువాలు-2, 17) బ్రహ్మకట్టము (పురోహితునకు పంచె లచాపు, చీర, జాకెట్టు, దక్షిణ), 18) నాకబలివద్ద పెట్టికుమార్తెకుఁజచ్చు పట్టుచీర, రవిక, బంగారుచుప్పులు, 19) సదస్యములో పెండ్లికుమార్తెకుఁజచ్చు చీర, జాకెట్టు, 20) దంపతీ తాంబూలములకు కొబ్బరి బొందములు (మిథున విడియములు).

మంగపెట్టివారు శుక్రిందిరినముగ కట్టములుఁజెప్పిన ఆచారము.

1) స్నాతకములో మంగలికి కత్తిరకట్టము, 2) ఎదురుసన్నాహంలో శుభరేఖచదివినవారికి కట్టము, 3) పానకముకావిద తెచ్చినవారి కట్టము, 4) పెండ్లికుమార్తెమనమానుకు గంపకట్టము (బట్టలు), 5) పెండ్లికుమారుని బావమరిదికి లాజహోమకట్టము (బట్టలు), 6) మరదలుమాడకట్టము (పెండ్లి కుమార్తెను దాదినందుకు బాహుర్ని), 7) పలహారపుహాస్య తెచ్చిన బ్రాహ్మణు నకుకట్టము, 8) విడిది కట్టము (విడిదిచేసిన ఇంటివారికి), 9) స్నాతకములో పరునిబావమరిదికి కట్టము(బట్టలు), 10) మంగళవాంఛ్యములవారికి చాకలి, మంగలివారికి కట్టము, సంభావనలు.

:- ఆశ్విన్మాసానామక సామగ్రి :-

1) పలకలు, 2) బలపములు, 3) పుస్తకములు, 4) పప్పు, బెల్లము, అలుకులు కలిసిన మిశ్రమము మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- రుక్మమాసానామక సామగ్రి :-

1) శిశువుకునూతనవస్త్రములు, 2) దాతలకుమరియు ప్రతిగ్రహీతలకు నూతనవస్త్రములు, 3) శిశువుకు దాతలు మరియుప్రతిగ్రహీతలు ఇచ్చు బంగారు చుప్పులు, 4) బియ్యపుపిండి, 5) సమిధలు, 6) అప్పనియ్య, మరియుముఖ్యసామగ్రి.

ఆపస్తంబియ పంచదశ

సంస్కార చింతామణిః

శుభారమ్మమ్

ప్రథమభాగః

అన్ని శుభకర్మలయందు ప్రారంభమున యజమానులు ఫల, దక్షిణ, తాంబూలములు చేతపుచ్చుకొని క్రిందిఅనువాకమును పఠించిన పిమ్మట ఆననములపై కూర్చుండవలెను..

ఓం శ్రీగురుభ్యోనమః పారిఃఓం

మమగృహేర్నో విహవేష్టుస్తు వ్రయశ్శేష్ఠానా స్థుమపం పుష్పేషు ।
మయ్యాంసమన్తాం ప్రదిశక్వత్తస్త్వయా౨ధ్యక్షేణ పుత్రనాజయేమ । మమ
దేవా విహవేష్టుస్తు సర్వఇన్ద్రావన్తో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాస్తరిక్ష మురు

గోపమున్న మహ్యంవాతః పవతాంకామే అస్మిన్మే । మయి దేవాద్రవిణ
 మాయజన్తాం మయ్య శీరన్త మయి దేవహూతిః । దైవ్యా హోతారా వసి
 పస్త పూర్వోష్ఠాస్సామ తనువా సుపీఠాః । మహ్యాయజన్త మమయాసి
 హవ్యా ॥ ౭ ॥ కూరిస్సత్వా మనసోమే అస్తు । వినోమానిగాం కత్తమచ్చనాహం
 విశ్వే దేవానో అధివోచతా మే । దేవీష్యుర్ద్యై రురుణః కృదోత్ర విశ్వేదేవాన
 ఇహపీరయద్దమ్ । మాహోస్థుహి ప్రజయా మాతమాభిర్యా రభామ ద్విప్రతే
 సోమరాజన్మ । అగ్నిర్భున్యం ప్రతినుదస్సురాస్తాః దదద్ధో గోపాః పరిపాహి
 నస్యమ్ । ప్రత్యక్షోయన్తు నిగుతః పునన్తే ॥ మైహం చిత్తం ప్రబుధావి
 నేశతే । ధాతాధాత్యజాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగం సవితార మభిమాతి
 పాహమ్ । ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బ్రహ్మస్పతిర్ దేవాపాస్తు యజమానం
 న్యర్థాత్ । ఉరువ్యధానో మహిషశ్చర్మయగం సదస్యన్ హవే పురుహూతః
 పురుక్షు । ససాప్రజాయై హర్యశ్చ మృదయేన్త మానోరీరివో మాపరాదాః ।
 యేన స్సపత్య అపతే భవన్మిన్దాగ్నిభ్యా మవబాధా మహితాన్ । వసవో
 రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరి స్పృశం మోగ్రం చేత్తారమధిరాజమక్రన్మి । అర్వాఞ్చ
 మిన్త్ర మమతో హవామహి యోగోజ్జిప్త జిదశ్శుజిద్యః । ఇమంనోయజ్ఞం
 విహవే జుషస్యాస్య కుర్మో హరివో మేదిసన్వా ॥

ఓం దేవీంవాచమజనయన్త దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పతవో వదన్తి ।

సానోమద్రేష మూర్ధం దుహోవా దేవర్వా గస్మానుమపపృతైతు॥

యజమానులు కూర్చున్నతరువాత సభాసదులు క్రిందివాక్యము పఠికి
 యజమానుల శీరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

అయంముహూర్త స్సమహూర్తో ౭ స్తు ॥

క్రింది మంత్ర శ్లోకములను పఠించిన పిమ్మట యజమానులు చేతనున్న
 ఫల దక్షిణ తాంబూలములు బ్రహ్మగారికి ఈయవలెను.

యాఃఫలీనీర్యా అఫలా అస్తుష్వా యాశ్చ ఫుక్కుణే ।

బ్రహ్మస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముజ్జన్స్త్వగ్ం హసః ॥

శ్లో ॥ ఫలం మనోరథ ఫలం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

యస్మా త్తస్మా చిమం మేస్మాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

బ్రహ్మగారు : ఫలదాన కర్తృక్త సమూర్ధ సకం ఫలావాప్తిరస్తు ॥

యజమానులు సభకు నమస్కరించి క్రింది నామమంత్రములు చెప్పుచు
 ఆచమనము చేయవలెను.

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । సభాయైనమః । ఆచమ్య ॥

ఓం కేశవాయస్సాహో । ఓం నారాయణాయ స్సాహో । ఓం మాధ
 వాయ స్సాహో । ఓం గోవిందాయనమః । విష్ణో మధుసూదన, త్రివిక్రమ,
 వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, ధామోదర, సంకర్షణ, వాసుదేవ,
 ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జగద్దన,
 ఉపేక్ష, హరే, శ్రీకృష్ణాయనమః ॥

తరువాత పుష్పాక్షలు పుష్పతోజేనగణపతిపైమే నమస్కరించి, దిగువ
 శ్లోకములు చదువవలెను.

పితార్థమైననూ నిర్విఘ్నముగా
పూర్తిఅగుటకు చేయు మొట్టమొదటి పూజయే

విఘ్నేశ్వర పూజ

శ్రీ! ఓం యశ్శివోనామ రూపాభ్యాం యాదేవీ సర్వమజ్ఞాతా ।
తయో స్సంస్కరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమజ్ఞకమ్ ॥
లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః ।
ఏషామిన్ద్రీ వరశ్యామో హృదయస్తో జనార్దనః ॥
అపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్మదామ్ ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్ ॥
సర్వమజ్ఞక మాజ్ఞశ్చే శివే సర్వార్థ సాధకే ।
శరణ్యే శ్రృంభకే దేవి నారాయణీ నమోస్తుతే ॥

క్రింది నామమంత్రములు చెప్పుచూ యజమానులు హరిద్రగణపతిని
పుష్పాక్షతలతో పూజించవలెను.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః ।
హణి హిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః । శివీ పురందరాభ్యాం నమః । అరుణశ్రీ
వస్తిష్టాభ్యాం నమః । శ్రీశీతారామాభ్యాం నమః ॥

క్రిందివాక్యముచెప్పి యజమానులు సభాసదులపై అక్షతలు చల్లవలెను.

సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥

ప్రాణాయామమ్

క్రిందివాక్యముచెప్పి సభాసదులు యజమానులపై అక్షతలు వేయవలెను.

అయంముహూర్తస్సుముహూర్తైః ॥

యజమానులు అక్షతలు భార్యపిదమచేతివైపు వెనుకకుచేసి, ప్రాణాయామ
ముచేసి, దేశకాలములను, గోత్ర, నామములను ఉచ్చరించిన పిమ్మట కరివ్వే
అనునపుడు అక్షతలు, ఉదకము హరివేణమునందువిడువవలెను.

ప్రాణాయామవ్యుః ఉత్తిష్ఠన్న భూతుశిశాచాః । ఏతేభూమి భారకాః ।
ఏతేషా మవిరోధేన । బ్రహ్మాత్మ సమారభే ॥

ఓంభూః । ఓంభవః । ఓంగంసువః । ఓంమహాః । ఓంజనః । ఓం
తపః । ఓంగంసత్వం । ఓంతర్భువికుర్వరేణ్యం భర్తౌదేవస్సధీమహిః । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । ఓమాచో జ్యోతిరసోఽమృతం । బ్రహ్మభూర్భు
వస్సువరోమ్ । మమోపాత్త దురితక్షయద్వానా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

సంకల్ప వివరణమ్

క్రింది సంకల్పమందు దేశకాలములను ఉచ్చరించునపుడు ఆయా వివర
ముల కొరకు పంచాంగము చూడవలెను. ఓణుతువులు, ౧౨ మాసములు, ౩౦
తిథులు, ౩ వారములు క్రమముగా క్రింది పట్టికలను చూచి, గ్రహించవలెను.
పట్టికలు విద్యార్థులసౌకర్యముకొరకు దిగువనవివృతములు.

ఋతువులు - ౬, మాసములు - ౧౨ :

౧. వసంతఋతౌ - చైత్ర / వైశాఖ మాసే.
౨. గ్రీష్మఋతౌ - జ్యేష్ఠ / ఆషాఢ మాసే.
౩. వర్షఋతౌ - శ్రావణ / భాద్రపద మాసే.
౪. శరదృతౌ - అశ్వయుజ / కార్తీక మాసే.

గ. హేమంతఋతౌ మార్గశిర్ష / పౌష మాసే.

ఁ. శిశిరఋతౌ - మాఘ / ఫాల్గుణ మాసే.

తిథులు . శుక్లపక్షము ౧౫, కృష్ణపక్షము ౧౫. వెరళి ౩౦.

౧ ప్రతిపద్యాం ౨ ద్వితీయాం ౩ తృతీయాం ౪ చతుర్థ్యాం ౫ పంచమ్యాం ౬ షష్ఠ్యాం ౭ సప్తమ్యాం ౮ అష్టమ్యాం ౯ నవమ్యాం ౧౦ దశమ్యాం ౧౧ ఏకాదశ్యాం ౧౨ ద్వాదశ్యాం ౧౩ త్రయోదశ్యాం ౧౪ చతుర్దశ్యాం ౧౫ పౌర్ణమాస్యాం/౩౦ అమాయాం. వారములు : ౭.

౧ ఆదివారము భానువాసరే. ౨ సోమవారము ఇందువాసరే.

౩ మంగళవారము భౌమవాసరే. ౪ బుధవారము శోమవాసరే.

౫ గురువారము గురువాసరే. ౬ శుక్రవారము భృగువాసరే.

౭, శనివారము శ్నిరవాసరే.

సంకల్ప

శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ప్రవర్తమానస్యాద్యబ్రహ్మణః । ద్వితీయపార్వతే, శ్వేతపరాపాకర్షే, ప్రవస్తతమన్వంతరే, కలియగే, ధ్రుమపాదే, జంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే, అస్మిన్ వర్తమాన గృహగోలక దాస్తమానేన శ్రీ. నామసంసత్పుర దక్షిణా/ఉత్తరా యనే.

మాసే శుక్ల/కృష్ణ పక్షే. తిథౌ వాసరే శుభసత్తరే

గృహమునందు విశేషము విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్

శ్రీమహావిష్ణో నమోతోహం శ్రీమతః. గోత్రస్య.

రామధేయగృహమునందు పాత్ర దురితక్షయద్వారా శ్రీపర

మేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ. (గర్వానా/ పుగ్గంసువనా/ సేమన్మోన్మయానా/ జాతకర్మా నామకరణా/ అన్యప్రాచీనా/ చౌలకర్మా ఉపనయనా/ ప్రాజాపత్య ప్రతా/ సౌమ్యప్రతా/ ఆగ్నేయప్రతా/ వైశ్వదేవప్రతా/ గోదానప్రతా/ స్వాతక ప్రతా/ పాణిగ్రహణా).. ఖం కర్మకరిష్యమాణ సదక్షతేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజన్మనా స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే తదగ్గ కలశారాధనం కరిష్యే ॥

విశేష శిలశక్రములు

క్రింది మంత్ర.వాక్యములను దెప్పుమా కలశమునుగంధ పుష్పాక్షతలతో అలంకరించి, క్రింది విధముగా పూజించవలెను.

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముఖమునందు విష్ణుపును ఆవాహనచేయవలెను.

కలశములే : ఓం ఇందుచిహ్నార్పితక్రమే శ్రేణానిరధేపదమ్ ।

సమూధమస్య పాగ్నింఘరే । కలశములే విష్ణుమావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశంకలమునందు రుద్రుని ఆవాహనచేయవలెను.

కలశకంఠే : ఓం క్షద్రుద్రాయప్రచేతనే హీధుష్ణమాయాతవ్యనే ।

హోదేవ శస్త్రమగ్నింహృదే ॥ కలశకంఠే రుద్రమావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముఖమునందు బ్రహ్మను ఆవాహనచేయవలెను.

కలశములే : ఓంబ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విస్వసేమతస్తురుదో

వేనతవః । సబ్రహ్మరూ ఉపమాఅన్య విష్ణాన్మతశ్చయోని మనతశ్చవివే ।

కలశములే బ్రహ్మజ్ఞమావాహయామి ॥

(క్రిందివాక్యములుచెప్పినా కలశమధ్యనత్వమాత్మకలను ఆవాహనచేయవలెను కలశమధ్యే :

౧ ఓంభూర్భువస్సువః ఆంబ్రాహ్మ్యై నమః । బ్రాహ్మీమావాహయామి॥

౨ .. ఈంమాహీశ్వర్యై నమః । మాహీశ్వరీమావాహయామి ॥

౩. .. ఈంకౌమార్యై నమః । కౌమారీమావాహయామి

౪. .. ఋంనైష్ఠ్యై నమః । వైష్ణవీమావాహయామి॥

౫. .. హింవారాహ్మ్యై నమః । వారాహీమావాహయామి ॥

౬. .. ఇం ఇంద్రాణ్యై నమః । ఇంద్రాణీ మావాహయామి

౭. .. ఔం చాముంద్రాయై నమః । చాముంద్రామావాహయామి ॥

౮. .. ఆం మహాలక్ష్మ్యై నమః । మహాలక్ష్మీమావాహయామి ..

కలశమధ్యే అష్టమాత్మకానావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముపైయందు సర్వసాగరములను, సప్త ద్వీపములను, భూదేవతను, చతుర్దేవములను ఇదంగసహితముగా ఆవాహనచేయవలెను.

కలశముపై ఓం సుముద్రాయ వ్రయునారు సిన్ధునాం పతయేనమః

సదీనాగం సర్వసాం పిత్రేజుషాంతా విశ్వకర్మణి విశ్వాహూఽమర్త్యగం

హవిః । కలశ కుక్షే సర్వసాగరానావాహయామి ॥

౧ ఓం భూర్భువస్సువః ఓం జంబూద్వీపాయనమః ।

౨ " ఓం పుక్ష ద్వీపాయనమః । ౩ " ఓం శాల్మలద్వీపాయనమః ।

౪ ఓం కుశద్వీపాయనమః । ౫ " ఓం క్రొత్తద్వీపాయనమః ।

౬ " ఓం శాకద్వీపాయనమః । ౭ " ఓం పుష్పరద్వీపాయనమః ।

ఓం న్యౌనా పృథివిధాన్యద్రావిడేభ్యః । యద్వాంశ్చర్మపృథ్విభాః ।

తతః సప్తద్వీప సహిత వసుష్టరామావాహయామి॥

ఓం అగ్నిమితే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృత్యుజిమ్ ; హోతారం రత్న ధాతమమ్ । ఋగ్వేదమావాహయామి॥

ఓం ఇషేత్యర్థేతా వాయువస్థో పాయస్వ దేవోవస్థవితా ప్రార్థయ తు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమగ్నియూ దేవభాగ మూర్ధస్వతీః పయస్వతీః ప్రజాపతీ రసమీవా అయజ్ఞా మావస్మీన ఈశత మాఽఘశీం సో రుద్రస్యహిః పరివోప్పుణక్ష ద్రువా అస్మిన్గోపతాస్యాత దివీర్వర్మజ మానస్య ప్రకూన్యామ్ ॥ యజుర్వేదమావాహయామి॥

ఓం అగ్ని అయోహివీతయే గృణాన్ హవ్యదాతయే ।

నిహోతా సప్తిబర్హిషి ॥ సామవేదమావాహయామి ॥

ఓం శంసోదేవీ రభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే

శంయోరభి స్రవన్తునః ॥ అథర్వవేదమావాహయామి ।

శీర్షా, వ్యాకరణ, నిరుక్త, ఛంద, జ్యోతిష, కల్పాది పదజ్ఞానావాహయామి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి కలశయందు వరుణుని ఆవాహన చేయవలెను.

ఓం ఇమంమే వరుణశుద్ధి హవమద్వావ మృదయ । త్వమభస్య రావతే । కలశే వరుణం సాజం సాయుధం సవాహనం సశక్తి పత్నీపుత్ర పరివారసమేతం వరుణమావాహయామి ॥

అథ విశేషలక్షణాః ॥

సాధారణ కలశేపూజ

కలశమును గంధ, పుష్ప ఆక్షతలతో అలంకరించి, గుప్తపుష్పక్షతలను కలశలో ఉంచి, యజమానులు ఆకలశపై తమ కుడిచేతులు ఉంచి, త్రింది శ్లోక, మంత్రములు పూర్తి అగునంతవరకు అట్లమంత్రించవలెను

కలశం గన్త పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య ॥

శ్లో. కలశస్య ముఖేవిష్టుః కంఠేర్దుర సుమాశ్రితః
మూలేశత్ర స్థితోబ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః
కుక్షౌతు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుస్తరా ।

ఋగ్వేదోఽఽథ యజుర్వేద స్సామవేదో వ్యాధర్మణః ।

అక్షైశ్చసహితా స్సర్వే కలశామ్ను సమాశ్రితాః ।

కలశే గన్త పుష్పాక్షతాన్ నిక్షిప్త్య వాస్తే నాచ్యార్చ్య ॥

ఓం ఆకలశేషుధావతి ప్రవిత్రే పరిషిన్యతే । ఉక్తార్పణేన వర్తతే ॥

ఓం ఆకలశేషుధావతి శ్వేతోవర్మ విగాహతే । ఆభిద్రోణా కనిత్రదతు ॥

ఓం ఆచోవా బ్రహ్మగంధర్వం విశ్వాభూతాన్యాపేష ప్రాణావాఅపేష సతవ
ఆపోస్తమాపోఽమృత మాపస్తమాదాచో విరాదాపస్తమాదాప శ్చుష్టాగ్
శ్వాపో జ్యోతిగ్విష్టాపో యజ్ఞాగ్విష్టాప స్తప్తమాప స్సర్వాదేవతా ఆచోభూర్భు
వస్సువరాప ఓమ్ ॥

శ్లో. గర్భేన యమునే త్రైవ గోదావరి సరస్వతీ ।

సర్వదేవతానాం జలస్థాన సన్నిధిం కురు ॥

త్రిందివాక్యమువలనీ, యజమానులు కలశోదకమును పుష్పముతో దేవుని పైన, తమశిరస్సులపైన, పూజాద్రవ్యములపైననూ చల్లవలెను.

ఆయాన్న శ్రీమహాగణాధిపతి పూజార్థం దురితక్షయ కారకాః
కలశోదకేన దేవం, అర్ఘ్యానం, పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥

ధ్యానమ్

యజమానులు పుష్పాక్షతలచేతపట్టి త్రిందిమంత్రముచెప్పి హరిద్ర పింబ మునందు గణపతిని ఆవాహనముచేయవలెను.

ఓంగ్రాణానాంత్వా గణపతిగిం హవామహే కవంకప్రీతా ముఖమక్షరమస్తమమ్
జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్తత్ర అనన్తృణ్ నూత్తిభీష్మీద్ర పాదసమ్ ॥
శ్రీమహాగణాధిపతిం సాంధ్యసాయుధం సవాహనం సతక్తి పత్నిపుత్ర పరి
వారసమేతం శ్రీమహాగణాధిపతిమాహవాయామిస్థాపయామి పూజయామి ॥

యజమానులు తమచేతులన్నపుష్పాక్షతలు గణపతిపైవేసి, త్రిందిమంత్ర ముచెప్పి అభిమంత్రణముచేయుచూ, ప్రాణప్రతిష్ఠావించవలెను.

ఓం అనునీతి పునర్నస్తామచక్షుః పునః ప్రాణమిహానో ధేహిభోగమ్ ॥
జ్యోత్స్వశ్శేష సూర్యముచ్చరన్త మనుమతే మృతయోనసస్త్వసి ।

అమృతంవై ప్రాణా అమృతమాపేష ప్రాణానాం యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతి ప్రాణప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తపుష్పముహూర్తే
ఽస్తు ॥ స్థిరోభవ । వరదోభవ । మమ జగ్ధకామ్యార్థ ఫలసిద్ధికో భవ । స్థిరా
ససం కురు ॥ విష్ణులగణపతిపై పుష్పాక్షతలు ఉంచవలెను.

పోషణోపచారము

శ్రీంది ౧౬ ఉపచారములు పోషణోపచారములు అనబడును.

శ్రీ అవాహనమునే పాద్యే అర్చ్యమాచమనీయకమ్ ।

స్నానం వస్త్రోపవీతం గర్భం దైవచపుష్పకమ్

ధూపం దీపం నైవేద్యం తామ్రాలంబు ప్రదక్షిణమ్

సమస్త్యతోద్వాసనంబు ఉపచారాణి పోషణ ॥

౧) అవాహనము ౨) అననము ౩) పాద్యము

౪) అర్చ్యము ౫) ఆచమనము ౬) స్నానము

౭) వస్త్రము ౮) యజ్ఞోపవీతము ౯) గంధము

౧౦) పుష్పము ౧౧) ధూపము ౧౨) దీపము

౧౩) నైవేద్యము ౧౪) తామ్రాలము ౧౫) ప్రదక్షిణము

౧౬) సమస్త్యము, ఉద్వాసనము.

శ్రీందివాక్యములు ముకుందాగ్రంథానికిని పుస్తాక్షరలక్షణాంతరాలకును

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః అవాహయామి । రత్నసింహాసనం

సమర్పయామి ॥

శ్రీందివాక్యమంత్రములను దేవులూ గణపతిదేవులూతో ఉదకము చల్లవలెను.

పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి । హస్తయోః అర్చ్యం సమర్పయామి ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి । స్నాపయామి ॥

స్నానము

ఓం ఆపోహిషాః యోధుస్సానో ధాతవో ధాతవః మహారాజాయచ

క్షేనే । యావత్ శ్చివత మారస స్తస్య భాజయతే హాసః ఉత్తీరివ మూతరః ।

తస్మా అర్చ్య మామహే యస్య క్షయాయ జిన్నతః । ఆపో జినయ ధాచసః ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః స్మరయామి ।

స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ।

వస్త్రము

శ్రీంది మంత్రముచెప్పి గణపతికి వస్త్రములు సమర్పించవలెను

తరువాత ఆచమనార్థము ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓం అభివస్త్రా సువస్త్రాన్ స్వర్ణాభిధేనూస్సుదుఘాఘ్నాయమానః

అభివస్త్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యుత్సానో రథినో దేవసోమ ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి ।

వస్త్రధారణానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥

యజ్ఞోపవీతము

శ్రీందిమంత్రముచెప్పి గణపతియజ్ఞోపవీతమును సమర్పించవలెను.

తరువాత ఆచమనార్థము ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రతాపైర్వపుహాసం పురస్తాత్

అయుష్మయ్యుగ్మం ప్రతిముఖ్య తుత్తరం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ।

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి ।

యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥

గ్రంథము

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతికి గంధముసమర్పించవలెను.
 ఓం గ్రంథద్వారాం దూరాధరీషాం నిత్యపుష్టాం కరిషిషిమ్ ।
 ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపవ్యయేత్రియమ్ ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దివ్యశ్రీచందనం సమర్చయామి;

భుషణము

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతిని భుషాక్షత, దూర్వాదులచే భూజించవలెను.

ఓం ఆయనేతే పదాయణే దూర్వారోహన్తు భుషిణిః ।

ప్రదాశ్చ పుష్కరికాడి సముద్రస్య గృహే జమే ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దూర్వాక్షతైః భూజయామి ॥

- ౧) ఓం సుముఖాయనమః । ౨) ఓం వికరన్తాయనమః ।
 ౩) ఓం కపిలాయనమః ౪) ఓం గజకర్ణకాయనమః ।
 ౫) ఓం లమ్బోదరాయనమః ౬) ఓం వికటాయనమః ।
 ౭) ఓం విఘ్నరాజాయ నమః । ౮) ఓం గణాధిపాయనమః ।
 ౯) ఓం ధూమకేతవేనమః । ౧౦) ఓం గణాధ్యక్షాయనమః ।
 ౧౧) ఓం ఫాలచక్రాయనమః । ౧౨) ఓం గణానరాయనమః ।
 ౧౩) ఓం వక్రతుణ్డాయనమః । ౧౪) ఓం శూర్పకర్ణాయనమః ।
 ౧౫) ఓం హేరమ్బాయనమః । ౧౬) ఓం స్వప్రభూర్యజాయనమః ।

ఓం సర్వసిద్ధి ప్రదాయకాయనమః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః
 నానావిధ పరిమళ ఘృత, దూర్వాక్షతభూజాం సమర్చయామి

ధూపము

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి, గణపతికి ధూపముసమర్పించవలెను.

శ్లో॥ వనస్పత్య ధ్వజైర్దివ్యై ర్దానాగైః స్ఫుసంయుతః ।
 ఆమ్రేయ స్ఫురద్రవణాం ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతామ్ ।
 శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః ధూపమాఘాపయామి

దీపము

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి, గణపతికి దీపముదర్శించవలెను.

శ్లో॥ తరువాతతమనార్దము ఉదకమునుసమర్పించవలెను.
 సాజ్యం త్రివర్తినంయుక్తం పహ్నినాయోజితం ప్రియమ్ ।
 గృహేణ మజ్జశందీపం త్రైకైశ్చ తిమిరాపహమ్ ॥
 భక్త్యాదీపం ప్రయద్యామి దేవాయ పరమాత్మనే ।
 శ్రాహిమాం నరకాద్వైరా ద్వివృజ్యోతి ర్మయోస్తుతే ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దీపందర్శయామి ।
 ధూప దీపానస్తరం అచమనీయం సమర్చయామి ।

వైవేద్యము

క్రిందిమంత్రములుచెప్పి, గణపతికి నివేదనచేయు పదార్థములపై
 ఉదకముదర్శవలెను.

ఓం భూర్భువస్సువః । తథ్మృతితుర్వరీణ్యం భిరోదేవస్య దీపపా ।
 ధియోయోసః ప్రచోదయోశే ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి నివేదనచేయు పదార్థములపట్ల ఉదకము
 త్రొక్కివలెను. సుగతివేళ నివేదనచేయునపుడు “సశ్శంతుర్వేద” అనియూ, సోయం

త్ర. రాత్రులందు నివేదనచేయునపుడు బుతంతి నక్షత్రము "అనియూ చెప్పవలెను.

సత్యంత్య దేన / బుతంతి నక్షత్రము పరిపజ్ఞామి॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పిగణపతికి ఉదకమునుసమర్పించవలెను.

అమృతముస్తు॥ అమృతైష్యంబమసి ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః గుహాపతం నైవేద్యంసమర్పయామి॥

క్రిందిమంత్రములు చెప్పిచూ ఫలమునుచేతిలో పట్టుకొని వివేదనచేయు

పర్యాయములను గణపతికి అర్చింపుచేయవలెను.

ఓం ప్రాణాయస్వాహా॥ ఓం అప్రాణాయస్వాహా॥ ఓం వాతాయస్వాహా॥

ఓం ఉద్ధాయస్వాహా॥ ఓం సమానాయస్వాహా॥

తరువాత క్రిందివాక్యములుచెప్పిచూ గణపతికి ఉదకమునుసమర్పించవలెను.

మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥

అమృతాంభోదానమసి॥ ఉత్తరాంభోదానం సమర్పయామి॥

హస్తా ప్రక్షాళయామి॥ పాదా ప్రక్షాళయామి॥

అవమనీయం సమర్పయామి॥

తామస్కరిమి

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి గణపతికి ఫలదక్షిణ తాంబూలములనుసమర్పించవలెను.

శ్లో॥ పూగీఫలై స్సరద్యురై రాగవల్లీ దక్షిణ్యవత్॥

ముక్కాచూర్ణేన నయగృహ తామస్కరిం ప్రతిగృహ్లాణామ్॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ॥ ౧౦ ॥ తామస్కరిమి

నీరాజనమి

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతికి నీరాజనముదర్శించవలెనీ, తరువాత ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓంసమాజుచ్చ విరాజజ్ఞాంభోత్తీ శ్రీరాచనో గృహే॥

అక్షీరాస్థ్యాయా ముఖేతయామా సగంఘ్రిజామసి॥ సప్తరశ్మీరస్తు

సమస్త ముఖానాం భవస్తు॥ నిత్యశ్రీదస్తు॥ విత్తముఖానాం భవస్తు॥ శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః కర్పూరనీరాజనం దర్శయామి నీరాజనానస్తరం ఆచమనీయం సమర్పయామి॥

మన్తపూజమి

యజమానులు పుష్పాక్షత దక్షిణలు చేతపట్టి క్రిందిమంత్ర, శ్లోకములను చెప్పి గణపతికి మంత్రఫలము సమర్పించవలెను.

ఓంగృహాంత్యా గణపతిగం హవామహే కవంకవీనా ముఖమక్షరస్వమమ్॥

శ్లో॥ పూజంబ్రవ్యతాం బ్రహ్మణ్యుత ఆనశ్చన్ద్రాన్పాతిభిస్సిద్ధసాదనమ్॥

శ్లో॥ సుముఖశ్చైక దస్తశ్చ కుంభో గణకర్తకః॥

లమ్బోదరశ్చ వికటో విష్ణురాజో గణాధిపః॥

ధూమకేతు ర్ధరాధ్వజ్చ పాలచన్ద్రో గణాననః॥

వక్రశంఖ శూర్పకర్దో హిరన్మయ స్సృష్టహార్యజః॥

పోషణితాని నామాని యఃపతే పృథురూదవే॥

విద్యార్థమ్యే వివాహేచ ప్రవేతే సిద్ధమే తథా॥

సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విష్ణు ప్రస్థ నజాయతే
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః సువర్ణమస్త్రపుష్పం సమర్పయామి॥

ప్రదక్షిణమ్

క్రింది శ్లోకములనుచెప్పుచూ గణపతికి ప్రదక్షిణనుమస్కారములు చేయవలెను
శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాంతర కృతానిచ ।
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదేపదే ।
పాపహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవః ।
త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల ।
అన్యథా శరణంనాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।
తస్మాత్ కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః అక్షరప్రదక్షిణ సమస్కారం సమర్పయామి॥

ప్రార్థన

క్రిందిశ్లోకములనుచెప్పుచూ గణపతినిప్రార్థించవలెను
శ్లో॥ ఆయురేహి యశోదేహి క్రియందేహి సౌఖ్యకమ్ ।
పుత్రాన్ పౌత్రాన్ ప్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే గణనాయక ॥
శ్లో॥ వినాయక నమస్తుభ్యం సతతం మోదకఫలైః ।
నిర్విఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ప్రార్థన సమస్కారంసమర్పయామి ।
క్రింది శ్లోక,వాక్యములనుచెప్పి ఆక్షతోదకములను పొరివేణమునందు

విడువవలెను

భక్తిహీనం గణాధిప ।

యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

అనయాధ్యానావాచనాది ధోడశోపచార పూజయాచ భగవాన్
సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతమృదనన్దో వరదోభవతు ఉత్తరే
శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్త్యితి భవన్తోబ్రువన్తు । ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమన్తు ।
క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతినిపూజించిన పుష్పాక్షరాలూకరమున ధరించవలెను.

ఓంసహస్ర పరమాదేవీ శతమూలా శతాబ్జధా ।

సర్వగం హరతుమే పాపం దూర్వాదుస్వప్ను నాశనీ ।

శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరస్సాగృహ్యమి ।

క్రిందిమంత్రముచెప్పి గణపతిని ఉర్వాసనచేయవలెను

ఓంయజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాస్యాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్న్యే ।

తేహనాకం మహిమానస్సుపచ్యే యత్ర పూర్వే సాధ్యాసస్త్రి దేవాః ॥

శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థాన ముద్వాసయయామి ॥

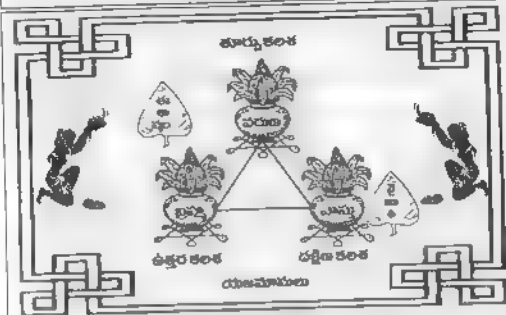
శోభనార్థే పునరాగమనాయన ॥

విష్ణుశ్రవణాం ప్రథమాత్మమి

ప్రాణాయామ లక్షణము

శ్లో॥ ప్రాణాయామస్తయః ప్రోక్తా రేచపూరక కున్దుకాః ।
వామనానా పుటేనైవ పూరయేత్పూరకః స్మృతః ।
ప్రాణాయామము రేచకము, పూరకము, కున్దుకమునీ మూడు విధములు.
ఎడమముక్కు రంధ్రమునుండి గాలినిపూరించుట పూరకము.
కున్దుకో నిశ్చలా శ్వాస సావత్కాలం సమస్తకమ్ ।
దక్షనానా పుటేనైవ రేచయే ద్రేచకః స్మృతః ॥
మంత్రమును ఉచ్ఛరించుచున్నంత కాలము గాలినిబంధించుట కుంభ
కము కుడిముక్కు రంధ్రమునుండి శ్వాసనువిడుచుట రేచకము.
సవ్యాహృతీం సప్రణవాం గాయత్రీం శీరసాసహ
త్రీఃపఠేదాయత ప్రాణః ప్రాణాయామ స్పృశవ్యతే ।
ప్రాణాయామము చేయునపుడు ఓంకార వ్యాహృతి గాయత్రీ శీరోమంత్ర
సహితముగా జపించునంతకాలము ప్రాణవాయువును బంధించిఉంచిన ఎడల
ప్రాణాయామము అనబడును.
పజ్ఞాబ్జశీఘ్రిన్యాసోగ్ర పీడనం ప్రణవాభిధా ।
ముద్రేయం సర్వపాపఘ్నీ వానప్రస్థ గృహస్థయోః ।
ఐదు వ్రేళ్ళచేతను ముక్కులోనను బంధించుట ప్రణవముద్రఅనబడు
ను. ఈముద్ర గృహస్థులకు, వానప్రస్థులకు విహితమైనది.
కనిష్ఠానామి కాబ్జు ప్త ర్ద్యాసోగ్రస్యచ పీడనమ్ ।
ఓంకారముద్రా సాప్రోక్తా యతేత్ బ్రహ్మచారిణః ॥
త్రోటసవేణ. చిటికెసవేణ. ఉంగురపువ్రేళ్ళతో ముక్కునుపట్టుకొని బ్రహ్మ
చారులును యతులును ప్రాణాయామము చేయవలెను. ఇది ఓంకారముద్ర
అనబడును

ప్రతికర్మయందూ శుద్ధి పుష్టి అధ్యయములజ్ఞేయము ప్రత్తియయే

పుణ్యాహవాచనమ్

శ్లో॥ ప్రాక్కుంభ ఆదీవరుణశ్చ యామ్య కుమ్మేతథావాస్త ఉమాంస ముత్తరే
బ్రహ్మణ మావాన్య తథాప్యయిత్వా తతస్త పుణ్యాహ ముపాచరే ద్దుగ్ధః ।
ధాన్యరాలియందు వైచుమునందుచూపిన విధముగా తూర్పుదిశయందు
॥ రేకలశ. దక్షిణ, ఉత్తరములయందు ఉడకముతోకూడిన రెండుకలశలనుఉంచి
త్రోడిమంత్రములు చెప్పూ తూర్పుకలశయందు వరుణాని, దక్షిణ కలశయందు
యామ్యురుషుని, ఉత్తర కలశయందు బ్రహ్మను ఆవాహనచే పుణ్యాహవాచనము
చేయవలెను.
॥ ధాన్యరాలే ప్రాగ్దక్షిణోత్తరదిక్కు స్థలంకృతం జలసహితం కలశ
తయం ప్రతిస్థాప్య ॥

గంగాపాన్తుః పుష్పాడిపాన్తు సౌమఖ్యలృణాన్తు । స్వశ్రేయసము
స్తు ప్రజాపతిఃప్రియతాం శాన్తిరస్తు । యజ్ఞత్వా సర్వవేద యజ్ఞక్రియా
కరణకర్తారమ్నా శ్చుభాశ్శోభనాః ప్రవర్ధనే తమహమోజ్ఞారమాదిం కృత్వా ।
యజమాని క్రిందవాక్యముపలికి అక్షత్తదశములను పొలివేయమనంద
విడువవలెను

యజమానః భవద్ధిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహంవాచయిష్యే ।
బ్రాహ్మణులు క్రిందివాక్యముపలికి పుణ్యాహమంత్రములు పఠించవలెను.
బ్రాహ్మణాః - పాహ్లామ్ ॥

పుణ్యాహ మంత్రాః

ఓం భద్రంకర్తేభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యే మాక్షుభిర్య
జ్జలాః స్థిరైరశ్చ స్తుభువాగ్ం సప్తమాభిః । వ్యశేష దేవహితంయదాయుః॥
ద్రవిణోదా ద్రవిణసప్తరస్య ద్రవిణోదాస్ససరస్య ప్రయంసరే ।
ద్రవిణోదా వీరవతి మిషణ్ణోద్రవిణోదా రాసతేదీర్ఘమాయుః ।
సవితాపశ్చాతా భువితాపురస్తా భువిరోత్తరాత్తా భువితాధరాత్తాత్ ।
సవితాసన్నువతు సర్వతాతినసవితానో రాసతాందీర్ఘమాయుః ।
నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నిం కేతురుషసా మేత్యగ్నే ।
నవోనవో విరధాత్తాయన్తు చక్రమాస్తిరతి దీర్ఘ మాయుః ॥

నవోనవో విరధాత్తాయన్తు చక్రమాస్తిరతి దీర్ఘ మాయుః ॥

మర్త్యం మర్త్యోహవీమి ॥

జాతవేదోయకో అన్యాయధేహ ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మస్మామ్ ।
యస్తైత్సగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్ని కృణవస్మిన్మిసమ్ ।
అత్స్మిన్గం సప్తత్రిణం వీరవత్సం గోమన్గం రయింసతేస్తస్మిన్ ॥
సన్వాసిజ్ఞామి యజాపా ప్రజామాయుర్ధవజ్ఞా॥

యజమాని తనకుదేవితతో దక్షిణకలశము ఎత్తి, ఆకలశక్రింద తనపడమ
దేతినిఉంచి, క్రిందివాక్యములుపలుకుచూ అవాక్యములుమొత్తము పూర్ణాంగనంత
వరకు కొంచెము, కొంచెముగా తూర్పుకలశయందు ఉదకమును విడుచుచుండ
వలెను.

దక్షిణ కలశమారాధా ప్రాకృలతే కిశ్చిత్రిజ్ఞౌ దుదకం నిసయతి ।
దీర్ఘమాయురస్తు ॥

యజమాని, సభాసదులు క్రిందివాక్యోపవాక్యములు పలుకవలెను.

యజమానః - మనస్సుమాధీరుతామ్ ।
సభాసదః - సమాహతమనసన్యః ॥
యజమానః - ప్రసేదన్తు భవన్తః ।
సభాసదః - ప్రసన్నాన్యః ॥

ఉదక చింతయవనీ

శాన్తిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు ।
అయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । స్వస్థ్యమస్తు । శివంకర్తాస్య । కర్మసమ్మద్ధి
రస్తు । పుత్రసమ్మద్ధిరస్తు । వేద సమ్మద్ధిరస్తు । శాస్త్రసమ్మద్ధిరస్తు । ధనధాన్య
సమ్మద్ధిరస్తు ॥

క్రిందిలెంద్రవాక్యములచేత పుష్టి దక్షిణకలశలోని ఉదకమును ఈశాన్య

భాగముందు రెండుమార్లువిడువలెను

ఈకాన్యాం బహిర్గతే (ఉదకం సిచ్చేత్)

అరిష్ట నిరసనమున్ను, యత్నాదుం తత్రుతిహతమున్ను ।

మరల తూర్పుకలశయందు వెనుకటివలెనే ఉదకమును విడుచుచుండవలెను.

పునః ప్రాక్షులతే ఉదకంసిచ్చేత్ ।

యచ్చేయిస్తుదస్తు । శుక్రాజ్ఞానక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమసహిత అదిత్య పురోగాః సర్వగ్రహః ప్రియన్తామ్ । తిథికరణ ముహూర్త జన్మనక్షత్ర దిగ్దేవతాః ప్రియన్తామ్ ।

నైర్ముతి దేతే అపస్పిచ్చేత్ ।

క్రిందిమారువాక్యములు చెప్పుచు దక్షిణకలశలోని ఉదకమును నిర్ముతి

దిశయందు మూడుమార్లు విడువవలెను.

కామ్యస్తు ఘోరాణి । కామ్యస్తు పాపాని । కామ్యస్తు ఈతయః

పునఃప్రథమ కలతే ఉదకం సిచ్చేత్ ॥

మరల తూర్పుకలశో పూర్వమువలెనే ఉదకమును విడుచుచుండవలెను

శుభానివర్ధయన్తుః । శివామితవస్సున్ను । శివాఽపిషడయస్సున్ను శివా

వనస్పతయస్సున్ను । అహిరాత్రతే శివేస్యాత్వామ్ । ఉత్తరే శుభకర్మజ్యోతిష్సు

మస్తు ఉత్తరోత్తర మహారహర్భిష్యద్విరస్తు । ఉత్తరోత్తరాశ్చుభాః క్రియా

స్సుమ్మద్యున్తామ్ । అగ్నిపురోగా విత్తదేవాః ప్రియన్తామ్ । మాహేశ్వరీ పురోగా

మాతరఃప్రియన్తామ్ ఇన్ద్ర పురోగామరుద్ధణాః ప్రియన్తామ్ । వశిష్ఠ పురోగా

ఋషిగణాః ప్రియన్తామ్ । శ్రీవిష్ణుపురోగా సురదేవాః ప్రియన్తామ్ । ఆదిగృ

పురోగాస్సురదే గ్రహాః ప్రియన్తామ్ । ఋషయశ్చన్ద్రాగ్ స్వాబార్థా వేదాయ శ్చ

దక్షిణాశ్చ ప్రియన్తామ్ । బ్రహ్మబ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియన్తామ్ । బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాశ్చ ప్రియన్తామ్ । త్రయోమేధే ప్రియేతామ్ । ప్రియతాం భగవాన్సారాయణః । ప్రియతాం భగవాన్స్వామి మహాసేనః । ప్రియతాం భగవాన్ప్రితామహః ॥

ఓంస్వర్ణాపితా తాపేషస్సు । పుణ్యాహారాలా వాఙ్మన్తామ్ ॥

దక్షిణ కలశమ యథాస్థానమున ఉంచవలెను.

కలశం యథాస్థానం సంస్థాప్య ॥

ఓం ఉద్ధాతేవ శకునే సామ గాయసి । బ్రహ్మపుత్ర ఇద సవనేషు శంససి । వృషేవ వాజ్ఞే శిశుమతీరపిత్వా సర్వతో నశ్యకునే భద్రమా వద విత్తతోనశ్యకునే పుణ్యమా వద ॥

యాజ్ఞయా యజతి ప్రతిర్వేయాజ్ఞా పుణ్యపల్కీః పుణ్యా మేవ లిఖ్యంతం సమన్వయంతి । పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్మరుతే ॥

ఓంయత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్గుణ్యుర్వీరోపవృషమ్ । యదానై నాగ్నో ఉదతి అథ నక్షత్రంనైతి । యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర యావత్ పశ్యేత్ । తావతి కుర్వేత్ యత్కారీస్యాత్ పుణ్యాహ ఏవకురుతే ।

ఓంతానివా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవదేవ నక్షత్రాణి । స్మరంత్యుత్తరయత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవకురుతే ॥

యజమాని, సభాసదులు క్రిందివాక్యపూర్వములు పలుకవలెను.

యజమానః- ఓం పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

బ్రాహ్మణాః - ఓం పుణ్యహమ్ !!

స్వస్తి వాచనమ్

ఓంస్వస్తియేవాయు ముపబ్రహ్మమహై సోమంస్వస్తి భువనస్య య
స్వస్తిః । బృహస్పతిం సర్వజంస్వస్తియే స్వస్తియే ఆదిత్యానో భవన్తునః
ఆదిత్య ఉదయనీయః పృథ్వీతేః స్వస్త్వాప్రయన్తపథ్యాం స్వస్తిమభ్యు
ద్యన్తి స్వస్త్వీతేః ప్రయన్తి స్వస్త్వద్యన్తి స్వస్త్వద్యన్తి ।

ఓంస్వస్తివ ఇక్ష్వాన్ వృష్ణతవాః । స్వస్తివహ్మపావిత్ర్యవేదాః । స్వస్తివ
స్వాహ్వా అర్చిష్టనేమిః । స్వస్తివో బృహస్పతిర్భాతుః ॥

అష్టాదేవా వసవసోమహాః । చత్రసోదేవీ రజరాక్షసిష్ఠాః శేరుజ్జం
పాన్తు రజనఃపరస్తోక్ । సంవర్భసిరా మమృతగ్నీ స్వస్తి ॥

యజమాని క్రిందివాక్యములుచెప్పి సభాసదులపై ఆక్షరాలు వర్షవలెను.

మహ్యాం, సహకటామ్బాయ, శుద్ధి, పృథ్వి, అభ్యుదయ, కర్మణే,
మహాజనాన్, సమస్పర్ధ్యాణాయ, ఆశీర్వాచన మపేక్ష మాచాయ, ఆయుష్యతే
స్వస్తి భవన్తో బ్రావన్తు ॥

(బ్రాహ్మణులు క్రిందివాక్యములెల్ల యజమానులపై ఆక్షరాలు వేరువలెను

బ్రాహ్మణాః - ఆయుష్యతేనస్తి ॥

ఇట్లుమునుగులు చేసినపిమ్మట క్రిందివాక్యోపవాక్యములను యజమాని

సభాసదులు పలికి, యజమానిబ్రాహ్మణుల ఆశీర్వాదలపొందవలెను

యజమానః - ఓగ్నీ స్వస్తి భవన్తోబ్రావన్తు !

బ్రాహ్మణాః - ఓగ్నీ స్వస్తి !! ఏవం ధిః ॥

ఋత్విజాచనమ్

ఓం ఋధ్యామ సోమం సమయామ వాజమానో మన్తం సరథేహాప యాతమ్ ।
యశోనపత్వం మధుగోష్ఠ్యస్తరా భూతాంశో అశ్వినోకామమప్రాః ॥

సర్వామృద్ధి వృష్ణయామితి తంవై తేజసైవ పురస్తాత్పథ్య భవ
చ్చన్దోభి ర్భద్రతోక్షరై రుపరిష్ఠాధ్యాయత్వా సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయ
సర్వామృద్ధి మార్శ్యోత్సర్వామృద్ధి మృధ్నోతి య ఏవంవేద ॥

ఓంఋధ్యామ్య పావైర్మమసోమపద్య । మిత్రందేవం మిత్రధేయన్వే
అస్త్ర అనూరాధానీ వావిపావర్ధయన్తుః । శతంజేవేమ శరదస్సమీరా ॥

శ్రీణి శ్రీణీవై దేవానామృధ్యాని । శ్రీణీధన్యాగంసి । శ్రీణి సవనాని ।
శ్రీయ ఇమేలోకాః । ఋధ్యా మేవతర్హ్యస్య ఏమ లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥

శ్రీంది వాక్యోపవాక్యములను యజమాని, సభాసదులు వలుకవలెను.

యజమానః - ఓం ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు

బ్రాహ్మణాః - ఓంఋధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిః ॥

ప్రాక్షులత ఉదక నివరణవమ్

తరువార యజమాని ఎడమచేతితో దక్షిణకలశము దానిమీదనుండి కుడి
చేతితో ఉత్తర కలశము వ్యక్తప్రముగావచ్చుకొని, సుమముగామార్చి, ముఖమువరకు
ముఖముగావెత్తి ఆవృటనుండి క్రిందివాక్యములుచెప్పి చూ రెండుభారలూ ఒక్కటి
గా మార్చి కలశయందు పడనుట్లు ఉదకమును విడువమందవలెను.

వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగ్మగృహీత్వా । ముఖ
సముద్ధృత్య తాభ్యాం సస్వతం ధారార్పయం ప్రాక్షులతే నిషిజ్ఞాత్రి ॥

అప్పుడు వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగ్మగృహీత్వా । ముఖ
సముద్ధృత్య తాభ్యాం సస్వతం ధారార్పయం ప్రాక్షులతే నిషిజ్ఞాత్రి ॥

వృద్ధియు । శాస్త్రీః పుష్టిశ్చాస్తు । శుభగం శుభముస్తు పునరపి గోబ్రాహ్మ
తేష్ఠశ్శుభం భవతు । సర్వసమ్మదమ్ ।

విష్ణుల అకలశలను పూర్వమువలెనే యథాస్థానమందు ఉంచవలెను.
కలశౌ యథాస్థానే సంస్థాప్య॥

శుద్ధి మంత్రాః

క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచుకలశలను అభిమంత్రణముచేయవలెను
ఓంశుచీవోహావ్యా మరుతశ్శుచిర్నాగం శుచిగోహినో మృద్ధ్వరగం
శుచిభ్యః॥ ఋతేనసత్తమృతసాప అయశ్శుచిణన్తాన వృచయఃపావకాః॥
అగ్నిశ్శుచి ప్రతతమ వృచిర్నిప్ర శ్శుచిఃకవిః । శుచీరోచత అహంతః
ఉదగ్ధౌ శుచయస్తవ శుక్రాశ్రాజస్త ఆంరే । తవశ్శోభోఽస్థ్యయః ॥

ఏతోన్యిష్ఠంస్తామ శుద్ధంశుద్ధససామ్నా శుద్ధైర్మత్తైర్నా వృద్ధాన్సం
శుద్ధ అశీర్నాన్ముమత్తు । ఇప్రశుద్ధసఅగ్ని శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః శుద్ధో
ర్మయినిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః॥ ఇప్ర శుద్ధోహినోర్మయి శుద్ధోర్మ
ని ద్రాశుషి । శుద్ధో వృతాడి జిహ్వాస శుద్ధోవాజం సిహససి ।

బ్రాహ్మచేష్ఠమృతగోం హితమ్ ॥

పూర్ణనమి

బ్రాహ్మగారు క్రిందిమంత్రములుచెప్పుచూ మామిడిచిగుళ్ళచే తూర్పుకలశ
యందలి ఉదకమును ముసమందరవతులపైవల్లవలెను.

ఓంయేనదేవాః పశ్యంతా అత్మానం వునతేనదా । తేనసమా

ధారణ పామమాన్తా పునస్తమా । ప్రాణాపత్తం పవిత్రమ్ । శతోద్ధామగోం
హిరణ్యయమ్ । తేనబ్రహ్మ విదోవయమ్ । పూతం బ్రహ్మపునీమహే
ఇష్టపునీతి సమాహాపునాతు । సోమస్సస్యా వరుణసహిచ్ఛా । యమోరాశా
ప్రమృతాభిః పునాతుమా । జాతేనా మ్రాత్యయన్తాపునాతు ॥

విజ్ఞాననమి

విష్ణుల తూర్పుకలశయందలి ఉదకమును క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచూ
తూర్పుమొరలుకొని బదుచిక్కులకూ మామిడిచిగుళ్ళచేవల్లవలెను

ఓంప్రాచ్యాం ద్విశదేవా ఋద్విశోమార్షయన్తామ్ ।

దక్షిణాయాం ద్విశమాసాః పితరోమార్షయన్తామ్ ।

ప్రతీచ్యాం ద్విశిగ్రహాః ఫకవో మార్షయన్తామ్ ।

ఉదీచ్యాం ద్విశ్వానః ఓసవయో వనస్పతయో మార్షయన్తామ్ ।

ఉర్వాాయాంద్విశి యజ్ఞస్సంపథ్నరో యజ్ఞపతి ర్మార్షయన్తామ్ ॥

యజమాని క్రిందివాక్యముచెప్పి సభాసదులకు దక్షిణాక్షయవలెను.

ఏతేభ్యో బ్రాహ్మచేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారా
యణ ఉమామహేశ్వర ఆదిత్యాదినపరమాన్తరూపేభ్యః సప్తపుణ్యాపావచ
మస్తజపదక్షిణాం మనసోధ్యానా పరిమితహిరణ్యం సంప్రదదేనమమమ్॥

యజమాని క్రిందిమంత్రములు పూర్తిఅగునంతవరకు తూర్పుకలశను

అభిమంత్రించవలెను.

ఓంహస్తోవృతే ప్రతిజానీ మృత్యాన్మృతేకో అసమివో భవానః॥

యత్స్వమపి ప్రతితన్వో జపస్య శంసపదిద్విపదే శంసతుష్టదే ।
వాస్తోష్టతే త్యయా సగంసదాతే సక్షీమహి రజ్జయా గాత్రమత్యా
అవక్షేమ ఉతయో గేవరన్న యూయంపాతే స్వస్తి భిస్సదానః ॥
వాస్తోష్టతే ప్రతరణోన పది గోభిరశ్శేభిరిన్ద్రో ।
ఋజరానస్తే సఖ్యే స్వామ పితవ పుత్రాన్పుతీనో జపస్య ॥
అమీవహో వాస్తోష్టతే విక్వా రూపాన్యా విశేన్ద్రో ।
సఖా సుశేవ పదిహః ॥ శుభ్రోం శుభ్రమ్ ॥

స్వస్తియస్తస్యార్థ మర్హిష్టేమిం మనద్యూతం వాయుసందేవతా
నామ్ । అస్తుర్ము మిస్త్రిమం సమత్పు బృహద్యతోనావ విహారుహేమ ॥
అం హిమముచమాక్షిరే సఖ్యయజ్ఞస్సస్త్వాత్రేయం మనసాచ్రతార్థమ్ ।
ప్రయతపాచి శ్చరణం ప్రవద్యే స్వస్తి సమ్మధేష్వ భయంనో అస్తు ॥ శుభ్రోం
శుభ్రమ్ ॥

శ్లో॥ అరిష్ట నిరసనేశాన్యే శామ్నాని త్రీడినైర్బుతా ।

అన్యదేతే జలం దద్యాత్పుత్రదారా ధనక్షయమ్ ॥

అరిష్టనిరసనస్తుతః, యశ్చానం త్తత్తత్తాతమస్తుతః, అను రెండు వాక్యము
లనే ఈశాన్యమునను, శాన్యస్తు ఘోరాశే, శాన్యస్తు పాపాని, శాన్యస్తు ఈశ్వరః,
అనుమాదు వాక్యములనే నిరబుతి దిక్కునూ ఉదయమును వివచనెను, దేవిదో
యజమానియొక్క పుత్ర, భార్య, ధనాదుల నశించును.

పుణ్యాపూజాచరణ ప్రమాప్తమ్

అగ్నిముఖప్రకరణమ్

ప్రతిహోమమునకూ ముందు, వెనుకలయందు చేయుప్రక్రియయే

అగ్నిముఖమ్

అగ్నిముఖములో ముఖ్యవిషయముల ఏవరద, అగ్నిముఖ, శాంతిశక్తి,
పాత్రాసాదనపలములకు పరిశిష్టములో 379 పేజీనుండి చూడుదు.

సూ ॥ అధికర్మాణ్యూచారాద్యాని గృహ్యన్తే ॥

అచ్యుత ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం (అముకం) కర్మకరిష్యే ॥
(అముకం) = ఏకర్మకారకై సంకల్పించుచున్నాడో అకర్మ పేరు చెప్పవలెను

ప్రక్రియకరణమ్

అగ్నిస్థాపనచేయించోల బియ్యపువండితో ప్రాదేశమాత్రముగా సమవతు
రృద్రముగా స్థండించుచేయవలెను.

ప్రాదేశముఅనగా బ్రహ్మవేదము, చూపుదువ్రేళ్ళయొక్క మధ్యకిలత

101. యత్రాగ్నిస్థాప్యతేతత శ్చేతతన్మలచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం పతుర
స్రమం స్వర్ణీలం కల్పయిత్వా ॥

ఉల్లేఖనమ్

102. ధముగా చేసిన స్థండించునై రెండుదర్శులతో (అరు) రేఖలు

సప్తజాయమానస్సు జనిష్ఠమాణః ప్రత్యజ్ఞుభాస్తిప్థతి విత్వతోముఖః ।
 పిమ్మట క్రిందిచాక్రములుచెప్ప చూ తూర్పుముఖముగాఉన్న అగ్నిని
 తనవైపుకుతిరుగుమని తనరెండుచేతులతోనూచూపవలెను
 వా । ప్రాజ్ఞుభాగ్నీ మమ అభిముఖోభవ । సుముఖోభవ ।
 సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ ॥
 సూ॥ యథోక్త జిహ్వాయా హవిగ్ధహేతి ॥

రెండవచాక్రము

క్రిందిమండ్రముచెప్పి అగ్నికితూళ్యాశ్చమునుండి ఈశాన్యముననమాక్షి
 అగునట్లుఅక్షతోదకములను ప్రదక్షిణముగాచలవలెను
 ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।
 ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

చేతియందు ఉదకమునుదిండుకొని అగ్నిచుట్టూప్రదక్షిణముగా అలుకవలెను.
 సూ॥ సోదకనపాదీనా ప్రదక్షిణముగ్నిం పరిసమూహ్య ॥

క్రింది నామమండ్రములుచెప్పచూ అగ్నికితూర్పునుండి ఈశాన్యము
 వరకూ ఎనిమిదిదిక్కులయందూ అక్షతలతోఅలంకరించవలెను.
 అలంకారములు ౧. అగ్నియనమః ౨. హతవహాయనమః ।

౩. హతాశినేనమః । ౪. కృష్ణవర్మసేనమః ।

౫. దేవముఖాయనమః । ౬. సప్తజిహ్వాయనమః ।

౭. వైశ్వానరాయనమః । ౮. జాతవేదసేనమః ॥

మరొకచాక్రము

తూర్పుకొనైనదర్శనము అగ్నిచుట్టూచలవలెను అగ్నికిదక్షిణోత్తర

దిక్కులయందు పదహారేసిదర్శనము తూర్పుకొనెలుగాపరుచవలెను. అగ్నికి
 తూర్పు, పడమరదిక్కులయందుదర్శనము ఉత్తరకొనెలుగాపరుచవలెను. దక్షిణ
 పరిస్థరణలను తూర్పు పశ్చిమ పరిస్థరణలకు మీదుగాను, ఉత్తరపరిస్థరణలను
 తూర్పు పశ్చిమ పరిస్థరణలకు క్రిందుగాను తుభక్తర్యలయందు పరుచవలెను.
 సూ॥ ప్రాగ్నిర్విరైరగ్నిం పరిష్కృణాతి । ప్రాగుదగ్ధైర్వా । దక్షిణానుత్ర
 రాన్యరోతి । ఉత్తరానధరాన్ ॥

పాత్రాసాదనము

అగ్నిపరిస్థరణలకుఉత్తరమున తూర్పునకుకొనెలుఉంచునట్లు పన్నెందు
 దర్శనము పాత్రాసాదన కొరకై పరుచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగ్గ్రాన్ దర్శ్యాన్సగ్గస్తీర్థ్య ॥

ఉదర్శలపైరెండేసి బోధించినపాత్రలను ఆసాదనచేయవలెను. దేవతా
 పార్థివముందు ఉపయోగించెడు ప్రుక్కు మెదలగునవిపాత్రమే రెండేసిగా
 ఆసాదన చేయవలెను.

సూ॥ ద్వన్వన్యత్రోపాత్రాణిప్రయునక్తి । దేవసంయుక్తాని ।

దేవపాత్రలకు ఉత్తరముగాకొన్నిదర్శనమువరచి,వాటిపై ఆయాకర్మలలో
 పుష్కరించిన మనుష్యపాత్రమేఖలము,అదినము,దండమువర్గములను మొత్తము
 అక్షిప్తముగా ఆసాదనచేయవలెను.

సకృదేవ మనుష్య సంయుక్తాని ॥

ముందుగా ప్రుక్కును, అజ్ఞాపాత్రను, వీటికి తూర్పున ప్రోక్షణపాత్రను
 పార్శ్వపాత్రను, వాటికి తూర్పున ఇద్దమును స్థవమును, ఆసాదనచేయవలెను
 (సహిత్రలను ఆసాదనచేసిన తరువాత వీటికి ఉత్తరముగా మనుష్యపాత్రలను
 ఆసాదనచేయవలెను.)

సూ॥ దర్శ్యాజ్ఞాస్త్రాల్లో । ప్రోక్షణపార్శ్వపాత్రే ఇద్దస్థవావీతి ।

పవిత్రకథాని

కొనలకలవియు బద్ధలుకాని పొట్టులుకలరెందుదర్శలను ప్రాదేశ
మూత్రముగాకందునట్లు రెండుపవిత్రములు కట్టవలెను
రెండునూ కలిపి ఒకటిగా కట్టట ఆచారము.

సూ॥ అప్రచ్ఛిన్నంగా వనస్పరగర్భదర్శి, ప్రాదేశమూత్ర పవిత్రే కురుతే।

ఆ పవిత్రమును దర్శుగాని, నమిదగాని నేతితో అడ్డము ఉంచుకొని,
ప్రాదేశమూత్రముగా ఉంచునట్లు శ్లోచవలెను. గోళ్ళతో శ్లోచవరాయ (కనుక
చెంబుతంచున శ్లోచుచున్నారు, పిదప ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ శ్లోచంకాష్టంవా అన్వర్తాయ। ఛినత్తి, ననఖేన అపఘాతం శ్చ।

ప్రాక్షణీ ప్రయోగః

పవిత్రమును ఉదకముతో మించి, ప్రాక్షణీ పాత్రపై పవిత్రోదకమును
చల్లి అప్రాక్షణీ పాత్రను తిరుగదీసి దానియందు ఉత్తరాలముగా పవిత్రమును
ఉంచి ప్రాక్షణీ సంస్కారమును (పూర్వము ఆచారన చేసిన బోటవే) చేయవలెను
సూ॥ అద్విరనుష్ఠ్యజ్య, ప్రాక్షణ్యమవదాయ। ప్రాక్ష్య

ప్రాక్షణ్యపాత్రయందు అక్షరోదకములను ఉంచి రెండుచేతులను తిరుగ
చేసి వాటి ఉంగరి అనేళ్ళు, మధ్యపేళ్ళు మరియు బ్రౌటననేళ్ళతోను ఉత్తరాలగ్
ముగా ఉన్న పవిత్రమును పట్టుకొని వదములనుండి తూర్పునకు ప్రాక్షణీ ఉదకము
ను మూడుమార్లు గంటి అమంత్రకముగా ప్రాక్షణ్యపాత్రపై చేయవలెను
సూ॥ తస్యా మక్షతా నవతనీయః హస్తయో రఙ్గుష్టోఽవ కనిష్ఠికాభ్యాం

ఉత్తరభాగ్యాం ఉదగగ్గ్రీకృతాత్సా। ప్రాప్తీర్నిరుత్తాయ। అభిమన్వ

తస్మాదనున తేతితో పట్టుకొని, అచేతితో మిగిలిన బదుపాత్రలను
ముట్టుకొని ఆచారం ఉత్తరమునకు విలముకనబడునట్లు తిరుగలేని విధముగా
ఇద్దమునకు కట్టిన త్రాడుముడిని విప్పవలెను.

సూ॥ నమసి తేణవాణీనాపా త్రాణీనంమృత్యు పాత్రాణ్యుద్ధ ప్రవణముత్తా

నానికృత్వా ఇద్యచ్చా విప్రస్య ॥

తూర్పుగా కొనలుండునట్లు పవిత్రము కుడిచేతితో పట్టుకొని ప్రాక్షణీ పాత్ర
యందలి ఉదకమును మిగిలిన బదుపాత్రలపై మూడుమార్లు చల్లవలెను. మిగిలిన
ఉదకమును పారబోసి మరల ఉదకమును నునిపి, ప్రాక్షణీ పాత్రను పరిస్కరణ దర్శల
కు వెలువల అగ్నికీదక్షిణముగా ఉంచవలెను.

సూ॥ (పవిత్రేణ పాణీనా) త్రిః ప్రాక్షణీ తేషముద్భిద్య, ఘనః పూరయిత్వా।
ప్రాక్షణీం దక్షిణతో నిధాయ ॥

పూర్ణపాత్ర సంహారః

పూర్ణపాత్రయందు పవిత్రమును ఉత్తరమునకు కొనలుకంచునట్లుగా
ఉంచి పూర్ణపాత్రను అగ్నికీదమటకు తీసుకొనివచ్చి పరిస్కరణలకు వెలువల
పెట్టుకొని దానియందు అక్షరోదకములను ఉంచి, ఉత్తరాలగ్నైన పవిత్రముచేత
(ప్రాక్షణీ పాత్రవలెనే) మూడుమార్లుగంటి పవిత్రముతోను పూర్ణపాత్రను
తనముఖమువరకు పట్టి అగ్నికీదత్తరమును పాత్రాసాదనదర్శలకు దక్షిణమున
పన్నెండుదర్శలనువరచి వాటి పైపూర్ణపాత్రను ఉంచి, ఎనిమిదిదర్శలచే పూర్ణపాత్ర
ను కప్పవలెను.

సూ॥ పూర్ణపాత్ర మూడాయావరణాగ్నిం పవిత్రాన్వర్తతే పాత్రే అప అనీయః।
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్తాయ। ముఖసమముద్భత్య, నమం
ప్రాక్షిద్యుత్తోత్తరేణాగ్నిం దర్శేషు సాదయిత్వా దర్శ్యైశ్చప్రచ్ఛాద్య ॥

బ్రహ్మపర నిధిః

బ్రహ్మగారిని అగ్నికీదక్షిణమున మూడుదర్శలపై కూర్చుండచేయవలెను.
(అస్మిన్ అనుకోట కర్మపేరు చెప్పవలెను) బ్రహ్మగారు సుఖాననమ్ అని ప్రతి
పదనము వలంకవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శేషునిషాద్య। (అస్మిన్ కర్మణి త్వంబ్రహ్మ
భవ బ్రహ్మణః ఇదమాననమ్ ॥ సుఖాననమ్ ॥ ఇతి ప్రతిపదనమ్

అజ్ఞాపాత్ర సంహారము

పిమ్మటపవిత్రమును అజ్ఞాపాత్రయందుఉంచి, పవిత్రముతోసహా అజ్ఞాపాత్రను అగ్నికిపడమటగాఉంచి, కరిగించినఅజ్ఞామును అపాత్రలో పోయవలెను. అజ్ఞాపాత్రకుఉత్తరమున అగ్నికణములనుఉంచి నాటి పైఅజ్ఞాపాత్రను ఉంచవలెను ఒకదర్శనునుండించి, ఆమంటనుఅజ్ఞామునందు ప్రకాశించునట్లుచేయవలెను. విదవశిదకముముట్టుకొనవలెను

సూ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్దితాయా మాజ్ఞాన్తాల్యా మాజ్ఞం నిరూప్య అజ్ఞంవిలాప్య । ఉదీపోఽఙ్గారాన్నిరూప్యః । తేష్వధిశ్రీత్యుజ్వలతా తృణే నాథోగామిన్యాదీప్యః । అక్షే ప్రతిఫలీకృత్య అపశపన్మృత్యుః ।

అరంగశముపొడవుఉంచునట్లు రెండుదర్శకొనలనుఒక్కమాడుగా త్థించి, ఉదకముచేతడిపి, దురిపి, ఉదకముముట్టుకొని ఆదర్శకొనలను అజ్ఞమునందుఉంచవలెను. ఒకదర్శనుకాల్చి, మందుచున్నఆదర్శను (హిమము చేయువాచిన్ను/పీలులువగ్గిరాద్రవ్యములతోసహా) అజ్ఞపాత్రచుట్టూమాడు మార్పు త్రిప్పవలెను. పిమ్మటఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ద్వేదర్శ్యాగ్నే తృణమస్త్రాయ । స్పృశ్యత్ప్రద్యుద్ధృత్య । ప్రక్షాళ్యః ప్రత్యస్థ అపశపన్మృత్యుః । అక్షేప్రాత్యుః । చరుణా/లాక్షైః సహా । త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా ॥ అపశపన్మృత్యుః ॥

అజ్ఞాపాత్రనుఉత్తరదిక్కునకుదింపి, అచ్చటిఅగ్నికణములనుమరలఅగ్నియందువేయవలెను.

సూ॥ ఉదగుద్వాప్యః । అఙ్గారాన్ప్రత్యూహ్య ॥

ఉత్తరాగ్రములైనపవిత్రదర్శలచేత అజ్ఞమునుమూడుమార్పుప్రవహించ చేయవలెను. (తూర్పునఅరంగింది పడమటకురానిది) మరలతూర్పుననమాపియగునట్లుచేయవలెను) పవిత్రముముడినివిట్టి, ఆదర్శలనుతడిపి, దురిపి.

తూర్పుకొనలుగా, ముందుకొనలు. తరువాతపొట్టలు, తరువాతమొదళ్ళు క్రమముగామందునట్లు అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్ఞం త్రిరుత్పాయా (ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునఃప్రాచేన సమాప్తిః) పవిత్రగ్రన్థం విప్రస్థ ప్రక్షాళ్య । ప్రత్యస్థ । ప్రాగగ్రముగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రవారతి ।

ప్రత్యుత్తర సంహారము

హిమముచేయుపాత్రలను (స్రక్క, స్థవము) అగ్నియందుకాచి మూడుదర్శకొనలచేతడిపి మరలకాచి దర్శలతోవాటి పైఉదకముచల్చి (స్రక్క నకుఉత్తరముగా స్థవమునుఉంచవలెను. ఈదర్శలనుఉదకముతోతడిపి, తుడిచి అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ యేనజాహియతద (స్రక్కవావ) గ్నౌ ప్రతితప్య । త్రిభిర్దర్శ్యాగ్నే స్థంమృజ్య । పునఃప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । స్థవముత్తరతోనిధాయ । దర్శా నద్విస్సగ్నే స్మృత్యాగ్నోప్రవారతి ॥

ఇథ సంహారము

ఇథ్యమును ఎడమచేతియందుఉంచుకొని పరిధులను, అహార సమిధలను అగ్నికినాలుగుదిక్కులయందు దిగువచేప్పినవిధముగాఉంచవలెను.

సూ॥ ఇథ్యమాదాయ పరిధీన్ పరిదధాతి ॥

లావుగాఉంచుసమిధ పడమటను, సన్నముగా పొడవుగలసమిధ దక్షిణమున, కొంచెము సన్నము, పొట్టిగాయున్నసమిధ ఉత్తరమున, పడమట ఉంచు సమిధ ఉత్తరాగ్రముగాను, దక్షిణోత్తరములలోఉంచు సమిధలు తూర్పు కొనలుగా ఉంచునట్లును, దక్షిణోత్తర పరిధులను పడమట పరిధికి తగులునట్లుగా పరుచునట్లుగా ఉంచవలెను.

సూ॥ స్థవిష్టోమధ్యమః । అఙీయాన్ద్రాఘ్నియాన్దక్షిణార్ధ్యః । అఙ్విష్టో హ్రస్విష్ట

ఉత్తరార్థః ఉదగగ్రం మధ్యముమ్ । ప్రాగ్గ్రావితరౌ మధ్యమపరిధి
ముపస్యత్స ॥

తూర్పుదైపున రెండు అపారసమిధంసు నిలచియుండునట్లు ఉంచవలెను.
సూ॥ పూరస్తాదూర్వ్యే అపార సమధావా దధాతి ॥

తూర్పు పరిషేననమ్

హేమముచేయువారు వారిమడిచేతియందు ఉదకముఉంచుకొని అగ్ని
చుట్టూ ఉదకముపడునట్లు క్రిందివిధముగా పరిషేననచేయవలెను
సూ॥ అగ్నిం పరిషిజ్యతి ॥

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిదక్షిణమున పడమటదిక్కునఅరంభించి
తూర్పునమాప్తిగాపడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

అద్వితేఽనుమన్యస్త్వ (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిపడమటదిక్కున దక్షిణమునుంచిఉత్తరము
వరకుపడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

అనుమతేఽనుమన్యస్త్వ (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిఉత్తరదిక్కున పడమటనుండితూర్పువరకు
పడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

సరస్వతేఽనుమన్యస్త్వ (ఇత్తుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిఈశాన్యముమొదలు ఈశాన్యముపరకు
ప్రదక్షిణముగాపడునట్లు ఉదకముక్రిచ్చవలెను.

దేవనవిత్తః ప్రసువ (ఇతి సమస్తమ్) పరిషివ్య ॥

ఇద్వాదానమ్

స్వపముచేతజ్ఞమునుతీసుకొని, ఇద్వము పైఅభిఘరించి, ఇద్వముపై

అక్షతలువేసి తానుశీరమునఅక్షతలుధరించి తనభార్యకుధరింపజేసి, బ్రహ్మ
గారిశిరస్సుపై అక్షతలువేయవలెను.

సూ॥ స్వవేడిగ్ధమభిఘార్య । ఇద్వములబ్జ్యత్స్వ స్వయములబ్జ్యత్స్వ ।
బ్రహ్మణములబ్జ్యత్స్వ ॥

క్రిందిమంత్రము, వాక్యములనుచెప్పి, (అముకఅనుచోట ఏకర్థచేయు
చున్నారో అకర్థపేరుచెప్పి) అధత్స్వఅనిఅగ్నియందు ఇద్వమునువేయవలెను.
ఇద్వాదానముఅమంత్రకముగాచేయమని సూత్రమందుచెప్పబడినను, క్రింది
విధముగాచేయుట (అభిఘరణాలంకారములు) అచారముగాఉన్నది.

ఓంరత్నార్చితృజ్ఞాత్రయో అన్యపాదౌ ద్వేక్షికోషే సప్త హస్తానో
అన్యః । త్రిధాబద్ధౌ పృష్ఠభోరోరవీతి మహోదైవో మర్యాగ్ం అవేవేత ॥

అస్మిన్ (అముక) హేమే బ్రహ్మన్ ఇద్వమాధాస్యే । అధత్స్వ ।
ఇద్వమునకుకట్టినతాడును పూర్వప్రాత్రయందుఉంచి, తదుపరి బ్రహ్మ
గారు యజ్ఞమానులశీరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

సూ॥ ఇద్వర్జ్యం పూర్వహిత్రే నిధాయ ॥

ఇద్వాదానముపూర్వస్సుముమార్చి ౨ స్తు ।

అపారములుతాను రెండుహేమములు దత్తపూర్వ మానములలోవలెనే
అమంత్రకముగా చేయవలెను.

సూ॥ అపారావాపారయతి దత్తపూర్ణ మానవత్సాస్తీమ్ ।

అథానర భోమమ్

స్వపముతోఅజ్ఞమును ఒకనూరుసుక్కుయందుంచి మరలస్థపము
తోఅజ్ఞమునుతీసుకొని ముందుగాస్థపమునందలిఅజ్ఞమును తరువాత గ్రుమ్మి
యందలిఅజ్ఞమును దిగువచెప్పబడినదిని హేమముచేయవలెను.
సూ॥ స్థవేజాజ్ఞమూదాయస్రుపంపూరయత్యాపునస్స్వ వేజాజ్ఞమూదాయ

పశ్చిమ, ఉత్తరపరిధులమధ్యనుంచి (వాయువ్యమునుండి) అగ్నేయ మూలకు స్థవమునందలిఅజ్ఞము ఎడతెగనిధారగా హెనుముచేసి దిగువ త్యాగమునునప్పున వలుకవలెను.

సూ॥ ఉత్తరపరిధి సన్నిమన్యవృత్త దక్షిణతః ప్రాశ్చమ్యజాగ్ం సన్నత మాఘారయతి ప్రాగవసానమ్ ॥ (వాయువాది అగ్నేయాస్తమే) ।

త్యా :- ప్రజాపతయజ్ఞదంపమమే ॥

పశ్చిమ, దక్షిణ పరిధిమధ్యనుంచి (నైరుతినుండి) తూర్పు, ఉత్తర మధ్యభాగము (అశాన్యము) వరకు స్రుక్కుయందలి అజ్ఞమును ఎడతెగని ధారగా హెనుము చేయవలెను (సప్తధ్వనీతమ అధారముగా ఉన్నది, విదవ త్యాగమును వలుకవలెను.

సూ॥ ఇతర పరిధిసన్ని మన్యవృత్తోత్తరతః ప్రాశ్చమ్యజాగ్ం సన్నత మాఘారయతి ॥ (నైరుతివాదిశానాస్తమే) ॥

త్యా॥ ఇద్ధాయేదంపమమ ॥ (అజ్ఞభాగం చక్రపీఠ)

చక్రపీఠ హోమాలు

(క్రిందరెండు హెనుములు స్రుక్కుయందున్నవముతో నాచుగు (పంచా ముషేయులు ఐదుమూర్తు అజ్ఞముగ్రహించి స్రుక్కుతోహెనుము చేయవలెను.) అథాజ్ఞభాగం జు హెనుతి ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి (పంచ) ।

(క్రిందిహెనుమును అగ్నిలోఅశాన్యభాగమున వృత్తాకారముగా త్రిపు చూచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

ఓంతగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధేఅగ్నేయజ్ఞదంపమమ ॥

ఏకమ్ । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

(క్రిందిహెనుమును అగ్నిలో అగ్నేయభాగమున వృత్తాకారముగా త్రిపు చూ వెనుకటిదానితో నమముగాఉంచునట్లుచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

ఓం సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంపమమ ॥

ప్రేహెనుములతరువాత ఏకత్వచేయించువాడో అతర్వకుసుఖంబిందింది సహెనుములు అచ్చటవిప్పబడిన దీతిలోచేయవలెను అజ్ఞహోమమైనచో పైవిదముగానేఅజ్ఞమును నాచుగు(ఐదు)మూర్తుగ్రహించి, హోమముచేయ వలెను. చరువుమొదలగు ద్రవ్యహోమములైనచో క్రిందివిధముగా అధవనము చేసి, పిమ్మటహోమముచేయవలెను.

సూ॥ సమం పూర్వేణయథోపదేశం ప్రధానాజ్ఞాహుతీర్ హుత్వా ।

స్రుక్కుయందున్నవముతో అజ్ఞమునుఅభిఘరించి, హోమముచేయు ద్రవ్యములను రెండు(పంచాముషేయులు మూడు)మూర్తు స్రుక్కుయందు ఉంచి, మరలఅభిఘరించి, మంత్రమునుఉచ్చరించి, స్వాహోంతమునందు అద్రవ్యముల ను అగ్నిలోహోమముచేసి, పిమ్మటత్యాగముచెప్పువలెను.

సూ ॥ దర్శ్యాముపస్సీర్వ । చరుమధ్యా ద్విరవచాయ । అభిఘార్చ

అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజ్ఞదంపమమ ॥

వెనుకటివలెనేస్రుక్కుయందు న్నవముతోఅజ్ఞమును అభిఘరించి, హోమముచేయు ద్రవ్యములను రెండు(పంచాముషేయులు)మూడు మూర్తు స్రుక్కు యందుఉంచి, మరలఅభిఘరించి, మంత్రమునుఉచ్చరించి, స్వాహోంతము నందు అద్రవ్యములను అగ్నిలోహోమముచేసి, పిమ్మటత్యాగముచెప్పువలెను.

ఇథే ప్రధానమైన అగ్నిహోమములూ చేయవలెను.

దర్శ్యాముపస్సీర్వ । చరుమధ్యాద్విరవచాయ । అభిఘార్చ ॥

ఓంగ్నానాంత్యా . సోదన్తగ్నస్వాహా ॥ గణపతయజ్ఞదంపమమ ॥

చేయదలచిన అన్ని చోమములూ ఘర్షి అయిన పీడప స్రుక్కుయందు స్పృహముతో ఆఙ్ఘమును అభిఘరించి, చోమము చేయుద్రవ్యములను ఎక్కువగా ఒక్కమారు స్రుక్కుయందు ఉంచి, మరలెందుమార్గ అభిఘరించి, శ్రీందిమంత్రమును ఉచ్చరించి స్నానోంతమునందు ఆద్రవ్యములను అగ్నిలో చోమము చేసి, వీడ్చుట త్యాగముచేపువలెను.

సూ : దర్శ్యాముపస్తీర్వ ఉత్తరాధ్యక్షాద్విష్ణుకృదేవదాయః ద్విరభిఘర్ష్య

హవ్యవాహ మభిమాతి పాహమ్, రక్షోహణం పుతనాను జిప్తుమ్ । జ్యోతిష్మన్తం దీర్ఘతం పురస్మిమ్ । అగ్నిస్త్విష్ణు కృత మాహువేమ్ । స్విష్టమగ్నే అభితర్కణాహి । విత్వాదేవ పుతనా అభిష్వ । ఉరున్మహస్థాం ప్రదిశస్విభాహి । జ్యోతిష్మద్దే వ్యాజరన్మ ఆయుస్సాహమ్ । అగ్నేయేస్విష్టకృత ఇదం నమమ ॥

చేయవలసిన హోమములు అగ్నియూహారీఅయిన తరువాత (హవిర్హ మెరలగుద్రవ్యచోమమైనచో స్విష్టకృతముచేసి, పిదప ఆఙ్ఘమునకు కట్టిన త్రాడును ఉదకమునందు ఉడిపి, దులిపి, అగ్నియందు ఉంచి, త్యాగమునుచేప్పి, ఉదకమును ముట్టుకొని, వీడ్చుట జయారులు, రాష్ట్రభృతులు, ప్రజాపతి హోమము విరితముగా వ్యాసాతి హోమములు స్విష్టకృతమును స్పృహముతో చేయవలెను.

సూ : (స్మరేణ) జయాధ్యాతానాన్ రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యామ్ । వ్యాహ్ని తీర్వివ్యాతా సౌవిష్టకృత మిత్యుపజాహోతి । ఇన్ధ్ర సన్తహనా నృద్విస్సగ్న్ స్పృశ్యాగ్ని ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తస్మిన్ రాయేదం నమమ ॥ అప ఉపస్మృత్య

శ్రీందివాక్యమునువలెనీ, ఉదకమును ముట్టుకొని, జయాదిచోమములు స్పృహముతో చేయవలెను.

కర్మసమ్యర్థ్యర్థం వృద్ధికామః స్మవేణ జయోది హోమం కరిష్యే

జయోదయః

అదో జయః

- ౧) ఓం చిర్రజ్ఞ స్వాహా ॥ చిత్తాయేదం నమమ ।
- ౨) చిత్రిశ్చ స్వాహా ॥ చిత్తా ఇదం నమమ ॥
- ౩) అకూతజ్ఞ స్వాహా ॥ అకూతాయేదం నమమ ।
- ౪) అకూతిశ్చ స్వాహా ॥ అకూతా ఇదం నమమ ।
- ౫) విజ్ఞాతజ్ఞ స్వాహా ॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ ॥
- ౬) విజ్ఞానజ్ఞ స్వాహా ॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ ॥
- ౭) మనశ్చ స్వాహా ॥ మనస ఇదం నమమ ।
- ౮) శక్తరీశ్చ స్వాహా ॥ శక్తరీశ ఇదం నమమ ।
- ౯) దర్శశ్చ స్వాహా ॥ దర్శాయేదం నమమ ॥

- ౧౦) పూర్ణమానశ్చ స్వాహా ॥ పూర్ణమానాయేదం నమమ ॥
- ౧౧) భూవాప్త స్వాహా ॥ భూవారేదం నమమ ।
- ౧౨) రథస్తరజ్ఞ స్వాహా ॥ రథస్తరాయేదం నమమ ।
- ౧౩) ప్రజాపత్యర్హస్విన్దాయ వృష్టి ప్రాయచ్చదుగః పుతనాజ్ఞేహ తస్మై విశస్సమనమస్త సర్వాస్స ఉగ్ర సహిహవ్యే బభావస్వాహా ॥

ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

అగ్నిర్యూతానాం

సకృద్యుంతు

- ౧ అగ్నిర్యూతానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
భూతానామధిపతయేఽగ్నియదేదంసమమ ॥
- ౨ ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
జ్యేష్ఠానామధిపతయేఽగ్నియదేదంసమమ ॥
- ౩ యమః పృథివ్యా అధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
పృథివ్యాఅధిపతయేయమాదేదంసమమ ॥
- ౪ వాయుర్నరసింక్షస్యా ౨ ధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
అనరసింక్షస్యాధిపతయేయమాదేదంసమమ ॥
- ౫ సూర్యో దివోధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్య
స్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
దివోధిపతయేయమాదేదంసమమ ॥

- ౬ హస్తమా నక్షత్రాణామధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
నక్షత్రాణామధిపతయేనస్తమనదేదంసమమ ॥
- ౭ భువస్థతిద్రువ్యాణోధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
బ్రహ్మాణోధిపతయేభువాస్థతదేదంసమమ ॥
- ౮ మిత్రస్సత్యానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
సత్యానామధిపతయేమిత్రాయేదేదంసమమ ॥
- ౯ వరుణో ౨ పామధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యామా
శిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
అపామధిపతయేవరుణాయేదేదంసమమ ॥
- ౧౦ సముద్రస్సోత్తానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్యాహో॥
సోత్తానామధిపతయేసముద్రాయేదేదంసమమ ॥
- ౧౧ అగ్నోం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్
క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్

స్వాహా ॥ సామ్రాజ్యానామధిపతిన్ ॥ 2 ॥ న్నాయేదం ప్రకృయం ॥

౧౦ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

ఓషధీనామధిపతయేనోమాదేదం నమమ ॥

౧౧ సవితాప్రసవానా మధిపతి స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

ప్రసవానామధిపతయేనవిత్రఇదం నమమ ॥

౧౨ రుద్రః పశూనా మధిపతి స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

పశూనామధిపతయేరుద్రాయేదం నమమ ॥

(ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను) అపడిపన్నశ్శ ॥

౧౩ త్వష్టారూపాణామధిపతి స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

రూపాణామధిపతయేత్వష్టఇదం నమమ ॥

౧౪ విష్ణుః పర్వతానా మధిపతి స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

పర్వతానామధిపతయేవిష్ణవఇదం నమమ ॥

౧౫ మరుతో గణానామధిపతయ స్సమావ త్సన్న్వీన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

గణానామధిపతిభ్యోమరుభ్య ఇదం నమమ ॥

(యజమాని శంధిజీవించినచో శ్రీందిహోమముచేయవలెను.)

౧౬ పితరో పితామహో వరేవరేతా ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

పిత్రాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం నమమ

(యజమాని శంధిజీవించియున్నచో శ్రీందిహోమముచేయవలెను.)

జీవపితృకశ్మేత్ ॥

౧౭ పితామహో అవరే తామహ ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

పితామహాభ్యోవరేభ్య ఇదం నమమ ॥

(యజమాని శంధిజీవించి తాతజీవించియున్నచో శ్రీంది హోమమును చేయవలెను.) జీవపితామహాశ్మేత్ ॥

౧౮ పితరో వరేతా ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మన్తస్మిన్ క్షత్రేస్యా మా
శిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్ స్వాహా

పితృభ్యోవరేభ్యదేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥

(ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను) అపడిపన్నశ్శ ॥

రాష్ట్ర భృతయుః

౧ ఋతాపాద్యతదామగ్నిర్దస్త్యస్తస్యోషదయోఽపురసః ఊర్ధ్వో నామ
సఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥

అగ్నియేగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౨ తాభ్యస్సాహో॥ ఓషధీభ్యోఽపురోభ్యుహగ్న్యైదంనమమ ॥

౩ సగంహితో విశ్వసామా సూర్యో గవ్యర్హస్తస్య మరీచయోఽపురసః
అయువో నామసఇదం బ్రహ్మ క్షతం పాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ సూర్యాయుగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౪ తాభ్యస్సాహో॥ మరీచిభ్యోఽపురోభ్యుయుభ్యోదంనమమ ॥

౫ సుషుమ్న సూర్యరశ్మి శృణ్వమా గవ్యర్హస్తస్య నక్షత్రాణ్యుభరనో
దేకురయోనామ సఇదం బ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ చంద్రమసేగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౬ తాభ్యస్సాహో॥ నక్షత్రేభ్యోపురోభ్యోవేదంనమమ ॥

౭ భుజ్య స్సుపర్ణో యజ్ఞో గవ్యర్హస్తస్య దక్షిణా అపురసస్సవానామ స
ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు తస్మిన్సాహో॥
యజ్ఞాయుగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౮ తాభ్యస్సాహో॥ దక్షిణాభ్యోఽపురోభ్యునాభ్యోదంనమమ ॥

౯ ప్రజాపతి ర్విశ్వక్రత్వా మనోగవ్యర్హస్తస్యమానస్యపురసో వహ్నియో

నామ సఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు
తస్మిన్సాహో॥ మనసేగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౧౦ తాభ్యస్సాహో॥ ఋతామేభ్యోఽపురోభ్యోపేక్షాభ్యోదంనమమ ॥

౧౧ ఇహిరో విశ్వవ్యధావతో గవ్యర్హస్తస్సాహోఽపురసోముదా నామస
ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥
వాతాయుగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౧౨ తాభ్యస్సాహో॥ అద్యోఽపురోభ్యోముదాభ్యోదంనమమ ॥

౧౩ భువనస్య పతే యస్యతః ఉపరి గృహో ఇవాచ॥ సనో రాస్వా త్యావిగ్ం
ధాయస్సోహం సువీర్యగం సంవర్ధురీణాగ్ సప్తర్షిన్ సాహో॥
భువనస్యపతయేదంనమమ ॥

౧౪ పరమేష్ఠధీమతి మృత్యు గవ్యర్హస్తస్య విశ్వమపురసో భువోనామ స
ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥
మృత్యువేగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౧౫ తాభ్యస్సాహో॥ విశ్వస్యాఽపురోభ్యోభాభ్యోదంనమమ ॥

౧౬ సుక్తితి సుభూతిర్విద్యధ్వభ్యువర్వాన్ పక్షస్యో గవ్యర్హస్తస్య విద్యుతో
పురసో రుచోనామసఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ పక్షన్యాయుగవ్యర్వాయేదంనమమ ॥

౧౭ తాభ్యస్సాహో॥ విద్యుద్యోఽపురోభ్యోరుగ్న్యోదంనమమ ॥

౧౮ దూరే హేతిరమృదయో మృత్యుర్ధ్వధ్వస్తస్య ప్రజా అభ్యుదయో భేదువో
నామసంబంధియ్య క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మై
స్వాహా ॥ మృత్యువేగస్తర్వాదేదంసమమ ॥

౧౯ తాభ్యస్వాహా ॥ ప్రజాభ్యో ౭ పురోభ్యోరీతిభ్యుదయంసమమ ॥

౨౦ చారుః కృపణకాశీ కామోగస్తర్వ స్సస్యోదయో పురుసకోచయస్మై ర్వామ
సంబంధియ్య క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు తస్మై స్వాహా
కామాయగస్తర్వాదేదంసమమ ॥

౨౧ తాభ్యస్వాహా ॥ అధిభ్యో ౭ పురోభ్యోశ్చనయస్తీభ్యుదయంసమమ ॥

౨౨ సనోభువనస్యపతే యస్యతక్షపరి గృహోదహచ ॥ ఉరుబ్రహ్మణే ౭ స్మై
క్షత్రాయమహిశర్మ యచ్చస్వాహా ॥ భువనస్యపతయేబ్రహ్మణాదంసమమ ॥

ప్రాణాపశ్చ ఋతే

శ్రీందిమంత్రము మనసునకప్పురించి స్వానోకారముమూత్రము పైకిచెప్పి
హోమముచేసెకరువాత మనసునత్యాగముచెప్పవలెను.

ప్రజాపతే నత్తదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా భభావ ॥

యత్కామాస్తే జాహుమస్తన్నోఅన్తు వయగ్గేస్యామవతయో రయోభాగోస్వాహా ॥

ప్రజాపతయదంసమమ ॥

వ్యావృత్తయః

౧ ఓం భూస్వాహా ॥ అగ్నియదంసమమ ॥

౨ ఓం భువ స్వాహా ॥ వాయుదంసమమ ॥

౩ ఓం సుప్రస్వాహా ॥ సూర్యాయదంసమమ ॥

విష్వత్తతే

యదస్య కర్మణో త్యగీరిధం యదాప్తయ్యం మిహోకరమ్ ॥

అగ్నిష్టత్త్విస్త కృత్విద్యావస్త్వగ్నే స్త్విష్టగ్నేం సుహృతం కరోతు స్వాహా ॥

అగ్నయేస్త్విష్టకరంసమమ ॥

పిమ్మల పరధులను, ఆహారసమిధలనూ అగ్నియందుచేసి, శ్రీంది వాక్య
మునుపరికి, కరిష్యే అనునపుడు ఉదమును ముట్టుకొనవలెను

శమ్యఅవోహ్యబహిః పరిధయఃఅభూర సమిధాప్రహరతి ॥

అనాజ్ఞాతాదయః

అస్మిన్(అముతహోమాభ్యేకర్మణి అవిజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే ॥

జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోష నిర్ధరంభార మనాజ్ఞాత త్రయం, కర్మావరతి

కర్మలోప కర్మవిపర్యాసప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నోఅగ్నే సహన్నోఅగ్నైశ్చి, స్వరా
క్షర పదవృత్త వర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం మాభిర్గర్హిరితి, వాక్త్యయమలోప ప్రాయ

శ్చిత్తార్థ మిదంవిష్ట ప్రాయశ్చిత్తార్థం ముత్తిజ్యోధ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం
యద్విద్వాగ్నేంస ఇతి, అగ్న్యపహత ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి,

సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సుపరిత్యేత్యంత్రై కాజ్యహుతిరోహ్యమిః
౧ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ॥ అగ్నే తదస్య

కల్పయత్సగ్నేహివేత్త యథాతథగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయదంసమమ ॥

- ౨ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయాజ్ఞః పురుష సమ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయేత్సగ్ంహివేత్త యథా తదగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంశమమ ॥
- ౩ యత్కాక్షత్రా మససా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మనస్తే మర్తానః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజ్ఞానన్ యజ్ఞప్రోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి స్సాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంశమమ ॥
- ౪ త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్రాన్ దేవస్య హేదోఽవయాసోస్థాః యజ్ఞిష్టో వహ్నితమ శ్శేశుచానోవిశ్వా ద్దేవోగ్ంసి ప్రముముగ్ధస్మధ్యాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంశమమ ॥
- ౫ సత్సన్నో అగ్నే ఽవమాభవోతి నేదిష్టోఅస్యాక్షవో వ్యష్టే । అవయక్ష్య నో వరుణగ్ంరూడో వీహి మృద్దీకగ్ం సుహవోనవిధి స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంశమమ ॥
- ౬ ఆతిర్ద్ధిర్ద్ధుర్ద్ధవతోన ఉనమాప్యాయయ హరిభోవర్తమానః । యదా న్నోభ్యభ్యో మహిగ్గ్త్రాఋజాసి భూయిష్టభాజో అభతేన్యామ స్వాహా ॥ ఇష్టాయహరితతజ్ఞదంశమమ ॥
- ౭ ఇదంవిష్ణుర్విస్తక్రమే త్రేహనిరధే ఘదమే : సమాధమస్య పాగ్ం సురే స్వాహా ॥ శ్రీమహావిష్ణవజ్ఞదంశమమ ॥
- ౮ శ్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మతోర్ముక్షీ యమామృతాభ్యాహా ॥ శ్ర్యంబకాయేదంశమమ ॥

- ౯ యద్విద్వాగ్ం నో యదవిద్వాగ్ంనో ముగ్ధా కుర్వన్మత్స్వజః ॥ అగ్నిర్వా తస్మా దేనసత్పదా దేవీన ముజ్జితాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నితదాభ్యామిదంశమమ ॥
౧౦. పునస్సా ద్రిత్యారుద్రా వసవ స్సమిన్ద్రతాం పునర్ముహోదో వసునీధ యజ్ఞైః । పృతేనత్వం తనవో వర్ధయన్త సత్కాస్సన్త యజమానస్త్వ కామా స్సాహా ॥ అగ్నియేవసనీధాయేదంశమమ ॥
- ౧౧ ఓం భూ స్సాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంశమమ ॥
- ౧౨ ఓం భువ స్సాహా ॥ వాయవజ్ఞదంశమమ ॥
- ౧౩ ఓం సువ స్సాహా ॥ సూర్యాయేదంశమమ ॥
౧౪. ఓం భూర్భువస్సువస్సాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞదంశమమ ॥
చేయికడుగుకొని, కుడిచేతితోముక్కుపట్టుకొని, ఉపరిలిగబట్టి విష్ణునామ స్మరణచేసి, కరివీ అనునపుడు ఉదముముట్టుకొనవలెను.
- హస్తం ప్రక్షాత్త । అతమితో ప్రాణాయామస్య ॥ విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః । విశావత్పదస్త్రం నానాప్రకారేణసంభావిత సకలదోష నిరహర జార్ఘం సర్వప్రాయశ్చిత్తం తరిష్కే ॥ తరువాత శ్రీదివిమంత్రముచెప్పి స్వమముతోఽక్షమాదుహోమము చేయవలెను.
- ఓం భూర్భువస్సువస్సాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞదంశమమ ॥
- పూర్వార్చనము**
- (తాంత్రి, యోగాదులలో చేయబడినత పూర్వార్చనాని చోమమును శ్రీంద ఇష్టమైనాము. అగ్నికర్మయందా పూర్వార్చనాచోమము అవసరము ఉందను.)

(ఒకపక్షములో ప్రకృతునుండి దానియందుపూర్ణావస్థలో ద్రవ్యములు అనగా కొబ్బరికురిదీ, పక్షుబాట్లు, గంధంబెక్క, యావలకులు, లవంగములు, జాజీ కాయలు, జావళి, పచ్చకర్పూరము, వర్షవేళ్లు, వగైరా ద్రవ్యములుండి)

ప్రకృతయందు వన్నెందుమార్పుజన్మమును నృపములేతగ్రహించి, లేచినిలచి ఈశ్రీందిమంత్రముచెప్పి, స్వాహంతమందు మోముచేసి, విష్ణుల కుర్చీని త్యాగముచెప్పవలెను.

ఏకం, ద్వై, త్రితి, చత్వారి పంచ, షష్ఠీ, సప్త, అష్టో నవ, దశ, ఏకాదశ, ద్వాదశ ||

ఓం స్వతే అగ్ని సమిధ స్తప్తకవ్య స్తప్తజుష్యు స్తప్తదామప్రియాహి స్తప్తహోత్రా స్తప్తదాత్యా యజన్తి స్తప్తమాసి రాఘ్నేనాస్య ఘృతేన స్యాహి

అగ్నియేనప్తవచనమును |

మరల లేచినిలచి, మోముచేయూ మిగిలజన్మమును శ్రీంది మంత్రములుచెప్పి చూ ప్రకృతునుండి అగ్నియందు ఏకధారాపదనము వసోర్ధాహోమము చేయవలెను.

ఓం పూర్ణాహుతి ముక్తమాజ్ఞహోతి : సర్వంవై పూర్ణాహుతి : | సర్వ మేవాహోతి | అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతి : అస్మామేవ ప్రతితిష్ఠతి ||

ఓం వసోర్ధారాం జహోతి వసోర్ధారాం సప్తదివా ఏషామాయతే ఘృతస్యా ఏనమేషాధారాం ముక్తి స్తోకేనమనోవతిష్ఠత ఆత్మేనజహోతి తేజోవా ఆజ్ఞం రేజో వసోర్ధారా తేజస్వాన్తి రేజోఽవరుణేఽథో కామూవై వసోర్ధారా కామూనేవా పరుణే యజ్ఞాయతేత ప్రాజానస్యాన్వాద్యమ్ ||

గమనిత. విశేషోమములు జరిపినపుడ యజమాని స్వార్థములు సిద్ధించుటకు వమకము ౧౦ అనువాకములు జాగ్రత్త చెప్పవలెను.

ఓంతాగ్నావిష్టా ... భువనశ్చ ౭ధిపతిశ్చ ||

పూర్ణాహుతిహోమమైన తరువాత యజమానికూర్చున్నవిష్ణులు, బ్రాహ్మణులు శ్రీందివాక్యముపఠితి యజమానులెరస్సులపై ఆక్షతలువేయవలెను.

పూర్ణాహుతి ముహూర్తపుష్పముహూర్తంస్తు ||

ఉత్తర పరిచేదనము

శ్రీంది వాక్యములను మఱుకుచూ పూర్వ పరిషేదమువలెనే ఉత్తరపరిషేద నముచేయవలెను.

అదితేఽస్త్వమగ్నిస్థా : అనుమతేఽస్త్వమగ్నిస్థా : సరస్వతేఽస్త్వ మగ్నిస్థా : దేవసవిత్ర ప్రాసాహి : ||

పూర్వపాత్రనుతీసుకొని నదనీ అనుమంత్రముచెప్పిచూ ప్రాక్రోయమును మరియు ప్రోక్షశీడితమును పూర్వపాత్రయందుఉంచుకొని, యేనదేవా అను మంత్రముచెప్పిచూ మార్దనముచేసుకొనవలెను

ప్రతీతా స్వపాతీయం. సదనీతి పునః పూరయిత్వా |

ఓం సదనీ సన్యేధూయాస్సర్వమనీ సర్వంమేభూయాః పూర్ణమనీ పూర్ణంమే భూయా అక్షితమనీ మామేక్షేష్టాః ||

మార్దనము

యేనదేవా ఘవిశ్రేణి : అత్థానం పునతే సదా : తేన సహస్ర ధారేణి హిష్టమాన్య పునస్తమా : ప్రాజాపత్యం ఘవిశ్రేమ : శతోద్ధామగ్ం

హిరణ్యమే । తేనబ్రహ్మ విదేనయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహా ఇష్ట
స్సునీతి సహమాపునాతు । సోమస్సస్మా వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాణా
ప్రమ్మణాభిః పునాతుమా । జాతమేదా మార్థయన్యా పునాతు ।

విజ్ఞానము

క్రిందిమంత్రములనుచుకునూ తూర్పుదిక్కుమొదలుకొని, ఐదుదిక్కుల
యందు దర్శాగ్రములతో హర్షపాత్రయందలి ఉదకమునుచర్చవలెను.

ప్రాచ్యాం దిశేదేనా ఐతిహికో మార్థయన్తామ్ । అని తూర్పు దిక్కునకునూ

దక్షిణాయాంద్రిశిమాసాః పితరో మార్థయన్తామ్ । అని దక్షిణ దిక్కునకునూ

ధ్రువీచ్యాం ద్రిశిగృహాః పశవో మార్థయన్తామ్ । అని పడమర దిక్కునకునూ

ఉదీచ్యాంధిశ్యాం పిషపయోవనస్పతయో మార్థయన్తామ్ । అని ఉత్తరమునకునూ

ఊర్వాయాం ద్రిశియజ్జన్యంవత్సరో యజ్ఞవతిర్హర్షయన్తామ్ । అని

ఆకాశము వైపునకునూ ఉదకముచర్చవలెను.

ఆళ్లలో పూర్ణపాత్రోదక నిర్వయము

యజమాని క్రిందిమంత్రములుచెప్పి హర్షపాత్రయందలిఉదకమును తన
భార్యదోసినియందుకుంచవలెను. అమోక్షతలముపాత్రము తనవేటియందుకుంచు
కొని ఉదకమునువేలవైచివలవలెను. పిమ్మటవేలవైచినఉదకమును దర్శాగ్రము
లచే యజమానులతమశిరస్సులపై మార్దనముచేసుకొనవలెను.

సముద్రంష్ట ప్రహోతోమి స్వాంయోనిమహిచ్ఛత । అప్రిధః ప్రజయా
భూయాసం మామూనే చిమత్సయః । ఆళ్లలో హర్ష పాత్రమా నయతి ।

రేత ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి । ప్రజాయాహి మమృష్యః పూర్ణః । ముఖం
విష్టుష్టే । అప్రబృధస్తైవ రూపం కృత్సేత్తిష్ఠతి ॥

యజమాని తనభార్యవేటియందుఉన్న ఆక్షతలనుదీపకొని, లానుశిరస్సున
ధరించి, తనభార్యకుధరించవలయువలెను.

పిమ్మటయజమాని బ్రహ్మగారినిపూజించి కర్మసంపూర్ణతకొరకువారికి ఒక
ఆవునుదానము ఈయవలెను. బ్రహ్మగారుదానిని స్వీకరించవలెను.

అక్షతాశ్చీదేన ధారయేత్ । బ్రహ్మణం పూజయామి । బ్రహ్మనే
వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణేమి ॥

పరిష్కరణ విశోధక

అగ్నికిచుట్టూఉన్న పరిష్కరణలనుతీసి అగ్నికిఉత్తరముగావేయవలెను.

అగ్ని స్వభాన్యపనినోతి । తేజస్వి యశస్వి బ్రహ్మవర్చస్వి భవతీతి
విజ్ఞాయతే । ప్రాగాదిపరిష్కరణ ముత్తరేవిష్కరేత్ ॥

అగ్ని లంతరణము

అగ్నికి ఎనిమిదిదిక్కులయందునూ ఆక్షతలుఅలంకరించి నమస్కరించవలెను.

అగ్నిమలఙ్ఘత్య । నమస్కారం కుర్వాత్ ॥ ౧. అగ్నియేనమః । ౨. మాత
వహాయనమః । ౩. మాతాశీనేనమః । ౪. కృష్ణవర్చనే నమః । ౫. దేవముఖా
యనమః । ౬. సప్తశివోయనమః । ౭. వైశ్వానరాయనమః । ౮. జాత
వేదసేనమః ॥

అగ్ని ప్రదక్షిణమ్

యజమానులు ఫలదక్షిణకాంబాలములను వేతపట్టుకొని క్రిందిమంత్ర
ములుపఠించుచూ మూడుమార్లుఅగ్నికిఫలదక్షిణముచేసి తమవేతమున్న ఫలదక్షిణ
కాంబాలములు బ్రహ్మగారికిఈయవలెను.

అగ్నేసయోత్పాది ప్రదక్షిణ నమస్కారంకుర్వాత్ ॥

ఓంఅగ్నేనయ సుపథారాయేఅస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని
విద్యాన్, యుయోధ్యస్య జ్వహురాణమన్ భూయిష్ఠాన్తే సమఉక్తింవిధేను
ప్రవశ్యక్తాయ భానవే భరద్వాగ్ పావ్యంసుతిం చాగ్నేయే సుహృతమ్యో
దైవాని మానుషాజునాగ్ వ్యసర్విశ్వాన్ విద్యుదాజాతి, అచ్చాగ్నీరో మతయా
దేవయన్తే రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షువాణాః, సుసప్తశగ్ం సుప్రతీ క్తగ్
స్వచ్చాగ్ం హవ్యవాహ మర్చింమానుషారామ్, అగ్నేత్వమస్య ద్యుయోధ్య
మీచా అనగ్నితా అధ్యమన్త కృష్ణే, పునర్వశ్యభగ్ం సువేతాయ దేవక్షాం
విశ్వేభిరజరేభిర్య జత్ర, అగ్నేత్వంపారయా నవ్యో అస్మాన్వస్యే భిరతి దుర్భాణో
విశ్వా, పూశ్చపృథ్వీలహలనఉర్వి భవాతోకాయ తనయాయశంయోః,
ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీదిం నయత దేవయన్తః దక్షిణావా
ద్యాజన్తీ ప్రాచ్ఛేతి హవిర్భురన్యగ్నయః ఘృతాచీ ॥

యాః పులిన్దిర్యా అథలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః ।

బృహస్పతి ప్రసూతా స్థానోముజ్జాన్యగ్ం హసః ॥

శ్లో ॥ ఫలం మనోరథఫలం పుత్ర పౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।
యన్మాత్తస్యో చ్చివమ్యేస్యాదశశ్వానిం ప్రయపుమే ।
ఫలదాన కల్పోక్త సంపూర్ణ సకల ఫలావాప్తిరస్య ॥

అగ్నిపూర్ణదా

యజమానులు త్రిందిమంత్ర, శ్లోకములనువేచ్చుచూ అగ్నిదీనమపురించవలెను.

సకృత్తే అగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః । త్రిస్తేనమః । చతుస్తేనమః ।

పశ్చాత్పత్తస్తే నమః । దక్షత కృత్తస్తే నమః శతకృత్తస్తే నమః ఆనహాప్ర
కృత్తస్తే నమః అపరమితకృత్తస్తే నమః నమస్తేఅస్తు మామాహిగంసీః,
శ్లో । నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నేయే ।

నమ ఆహవనీయాయ మహాచెద్వ్యే నమోనమః ॥

శ్లో ॥ కార్త్యాయాయ పాద్యాయ కర్మదాప్య స్వరూపితే
స్వర్గావ వర్ణహపాయ యజ్ఞేకాయ నమోనమః ॥

శ్లో । యజ్ఞేకాయత గోవింద మాధవానంత కేతవ
కృష్ణ విష్ణో వ్యాపీతే వాసుదేవ నమోఽస్తుతే ॥

అహం పరస్తా ద్రహమవస్తా ద్రహంజ్యోతిషా విరహావవార, యదన్త
దిక్షం తదుమేపితాభాదమాగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శకాహం భూయాస
ముత్తమ స్సమానానామ్, యన్మకర్మో హవిర్గ్ం హే తమగ్నేవర్ధయాత్వమ్,
తస్మేదేవా అభిభువన్తయజ్చ బ్రహ్మణస్సతిః ॥

శ్లో । మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్భుది ।

తత్కర్మ సఫలంకుర్వ్య తిన్ద్రా కోబ్యో మహర్షయః ।

శ్లో । అపరాధ సహస్రాణి త్రియన్తే ౭హర్షిశం మయా ।

దాసోయమితిమాం మత్వా క్షమస్య శ్రీమాతాతన ॥

యజమాని జ్ఞకోదకములను చేతవట్టి, త్రిందియాశ్శములనువలికి పిమ్మట
అజ్ఞకోదకములను హరిమేతమనందు విడువవలెను.

అనేన అముత పోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర
స్సప్రీతాతు । సర్వం శ్రీయజ్ఞే శ్వరార్పణమస్తు ।

యజమాని త్రిందిశ్లోకములనువలికి, అగ్నినిహ్రింబి, ఎడమచేతితో కూడి

చెవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేతి, పృథ్వీమూలావస్థకొని, తనబుట్టి గోత్ర సూత్ర, వేదికా, నామములుచెప్పి అభివారముచేసి, విష్ణురూపమునుచేసి, కర్మసమాప్తి గావించవలెను.

స్వప్తి : శ్లో ॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రీయంబలమ్ |
ఆయుష్షం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన |

శ్రీయం దేహి మే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి ||

శ్లో : యస్యస్మత్కార నామోక్త్యా తపో హోమ త్రియాదిమ |
న్యూనం సముద్ధరాం యాతి సద్యో వస్తే తమచ్యుతమ్ |

శ్లో : మస్తహీనం త్రియాహీనం భక్షిహీనం హుతాశన
యద్భుతస్త మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ||

చంద్రావతారపుస్తకం గోత్రావాదేభ్య శ్చుభుభవతు | (కాశ్యపా వర్ణావ

నైపువ ప్రయా) ఋషేయప్రవరాన్విత(కాశ్యపస)గోత్రః | అప్రసంబసూత్రః

| కృష్ణయజుఃశ్చాఖ్యాధ్యాయా | (నారాయణ) శర్మ అహంభో అభివారయే,

అచన్యః | ఓం కేచయాయస్మాత్ , ... శ్రీకృష్ణాయనమః ||

అగ్నిముఖపుత్రకరణం సకలభుజమ్

దివాసనాగ్నిం పునరుద్ధరించుటకు చేయు కర్మయే

పునస్సన్ధానము

యజమాని పశ్యేనహితముగా పలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపుచ్చుకొని, మహాగ్ని అనువాకమును వలించి సపిమ్మట అననముల పైకూర్చినగా, సభా సదులు యజమానలతిరుప్పులపై అక్షతలువేయవలెను.

పిమ్మట యజమానులు కమరేతనున్న పల, దక్షిణ, తాంబూలములను బ్రహ్మగారికివచ్చి, ఆనమనముచేసి, పునస్సంధానమునకు సంకల్పించి, విశ్ణు శ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

అచన్య . యశ్చివో నామరూపాభ్యాం . ప్రాణానాయమ్య . శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం || అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యే మాణస్తదన్వదభ్యత్సేన తదాదౌ శుద్ధర్థం పృథ్వర్థం కాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం చ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే | అదానిర్విష్ణు పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగడాధిపతిపూజాంకరిష్యే ||

గణపతిపూజాంకృత్యా : పూర్ణాహంవాచయంత్యా : ।

యజమాని క్రిందివిధముగా పరిషత్ ప్రాయశ్చిత్తముకొరకు సంకల్పించి అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమోపాసనాన్తరిత దినాదారభ్య ఏతత్ఫణపర్వస్థం జిహ్వాసూతిక్రమణ దోషనివృత్త్యర్థం జిహ్వాస నానన్తరితే పునరేపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । వైశ్నవేవాన్తరితే పునర్వైశ్నవ దేవాధికారసిద్ధ్యర్థమ్ । ప్రతిపద్ధోమాన్తరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికార సిద్ధ్య ర్థమ్ । యథాశక్తి సమ్యవత్పరిష్కరాయశ్చిత్రం కరిష్యే ॥

సభాదక్షిణనుకాంబూలముతో వశ్యములోకించుకొని క్రిందిశ్లోకముల నుచ్చేషణ సభకు(సభకుబంధులుఅభ్యుద్రక్షిణముచేయుటఆచారముగాఉన్నది) మూడుమార్లు ప్రదక్షిణములుచేయవలెను.

పరిషద్దక్షిణాంగుళికాన్త్యా : ఆత్మప్రదక్షిణాత్రయం కృత్యా ॥

శ్లో॥ సమస్త సమృత్తుమవాప్తి . . ఇవేన్యకృత్య ॥

ఈ శ్లోకములను 96వ పేజీలో చూడుడు.

యజమానిక్రిందివాక్యములను పరికినవిష్కృత అక్షతోదకములను హరి వేణమునందు విడువవలెను.

మమోపాసనాన్తరిత, దినాదారభ్య ఏతత్ఫణ పర్వస్థమ్ , జిహ్వాస నాతిక్రమణ దోషనివృత్త్యర్థమ్ । జిహ్వాసనాన్తరితే పునరేపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । వైశ్నవ దేవాన్తరితే పునర్వైశ్నవదేవాధికారసిద్ధ్యర్థమ్ । ప్రతిపద్ధోమా న్తరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । పరిష్కరాయశ్చిత్రమపదిత్యా ను గృహ్యతు : మమోపాసనాధికార సిద్ధిరస్మితి భవన్మోక్షువస్తు! తవ జిహ్వాసనాధికార సిద్ధిరస్తు ॥

యజమాని కృత్యత్రయమునకుసంకల్పించి, కృత్యత్రయముఆచరించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య . . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణా జ్య ధాన్య కృత్రాణ్యాచరిష్యే । కృత్యత్రయంకృత్యా ॥ శరీరశుద్ధిరస్తు ॥

కృత్యత్రయము పేజీనెం 96 లో చూడుడు ॥

చతుష్పాత్ర ప్రయోగః

యజమాని పునస్సంధానముకొరకుసంకల్పించి అగ్నిప్రతిష్ఠాపనగావించి, చతుష్పాత్రవిధానముగా అగ్నిముఖమునుచేసి, పునస్సంధాన హోమములు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సన్ధ్యాస్యే ।

యజమాని క్రిందివాక్యముపరికి అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను. స్థంధిలకల్పన మొదలు అజ్యసంస్కారాంతము చేయునది.

చతుష్పాత్రప్రయోగముకొరకు పేజీనెం98లో చూడుడు

ప్రయోగక్రియాలివరణకొరకు అగ్నిముఖము పేజీ నెం.33నుండిచూడుడు.

తదజ్య అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్వేతతన్మలచూర్ణేన . దేవనివితృప్తసువ ॥

శ్లో॥ నాఘారో నాజ్యభాగో వ నదేద్ధ్యం నజయాదయః ।

చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కపర్చినా ॥

చతుష్పాత్రప్రయోగమందు అఘోరములున్నా, అజ్యభాగములును జయూడులు (పూర్వ పాత్రయు) ఇభ్యమాన్తు లేవని కపర్చిచే నిశ్చయించబడినది.

పూర్వపరిషేదము చేసి, పునముచేత ప్రకృతులందు నాలుగు (పంచా ఋషీయులు ఐదు) మార్లు అజ్యమును గ్రహించి హోమములు చేయవలెను.

సృష్టేణ చతుర్థ హితమాజ్ఞాం గృహీత్వా ॥
ఏకం । ద్వే । త్రితీ । చత్వారి : (పంచ) ॥

హోమము

౧ అయాశ్చాగ్నేస్య సభితస్తీశ్చ సత్యమిత్యమయా అసి । అయసా
మనసాధృతోయసా హవ్యమూహిషే యాధేహితేజస్సాహో॥
అయసేగ్మయజదంనమమ ॥ పునస్సవేణాజ్యమాదాయ ॥

క్రింది హోమముమాత్రముస్థపముతో ఒక్కమాత్రాజ్యముగ్రహించి
చేయవలెను. మిగిలినహోమములునాలుగుమాత్రుగ్రహించుచుచేయవలెను.

౨ ఓం భూర్భువస్సువస్సాహో ॥ ద్రవణపతయజదంనమమ
ఏకం । ద్వే । త్రితీ । చత్వారి : (పంచ) ॥

౩ మహాహవిరోహాః । సత్యహవిరధ్వర్యః । అచ్యతపాజా అగ్నిరీ
అచ్యతమనా ఉపవక్తా । అనాధృవ్యశ్చా పరిధృవ్యశ్చ యజ్ఞస్యో
భిగరౌ । అయాస్య ఉధాతా । వాచస్పతే హృదిష్టదేసామన్వే చిదే
మతే నామ । చిదస్య మసాక్షంనామ । వాచస్పతి నిసేమమపాతే ।
మాదైవ్య ప్రస్తుశ్చేదీ మా మనస్వః । నమోదివే । నమః పృథివ్యై
స్సాహో ॥ వాచస్పతయేజ్ఞానాజదంనమమ ॥

౪ మనోజ్యోతి ర్జ్వలతా మాజ్ఞాం విభ్రున్తం యజ్ఞగ్ం సమిమం
దధాతు । యా ఇజ్ఞా ఉపసో నిఘ్ముచక్రుతా స్వధామి హవిషా
ఘృతేన స్సాహో ॥ ఉదోనిఘ్మగ్మజదంనమమ ॥

౫ యదస్మిన్ యజ్ఞే ౭స్తరగామ మస్తతః కర్మతోహ । అనయా
హుత్యా తప్తమయామి సర్వంతృప్త్యను దేహా అవృధన్తాం ఘృతేన
స్సాహో ॥ దేవేభ్యజదంనమమ ॥

౬ త్రయస్త్రీగ్ం తత్తప్తవో యేవితత్పిరే యజ్ఞమం యజ్ఞగ్ స్వధయా
దదన్తే తేహం చిన్తం ప్రత్యేతధదామి స్సాహోఘృతే దేవాగ్ం
అప్యేతు స్సాహో ॥ దేవేభ్యజదంనమమ ॥

౭ తస్తుంతస్సన్ రజసో భానమస్సహి జ్యోతిష్వతః పథరక్ష ధియా
కృతాన్ । అనుభృణంవయత జోగుహామపో మనుర్భవ జనయా
దైవ్యం జన్తగ్ స్సాహో ॥ అగ్నయేతస్తుమతజదంనమమ ॥

౮ ఉద్యుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగ్మప్యేన మిష్టాహారే సగంస్సజేధా
మయజ్ఞ । పునఃకృణ్వగ్ స్సాహితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ
త్వయి తస్తుభేతగ్ స్సాహో ॥ అగ్నయేతస్తుమతజదంనమమ ॥

౯ ఉదుత్తమం పరుణాశ మనుధవధమం విపద్యమగ్ శ్రధా
య । అథాపయ మాదిత్య ప్రతేతవానాగసో అదితయే స్సాహు
స్సాహో ॥ పరుణాయాదిత్యాయేదంనమమ ॥

౧౦ ఉద్వయం తమసస్పరి వశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవందేవత్రా
సూర్యమగస్త్య జ్యోతిరుత్తమగ్ స్సాహో ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥

౧౧ ఉదుత్తం జాతవేదసం దేవం పవాన్ కేతవః దృశే విశ్వాయ
సూర్యగ్ స్సాహో ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥

- ౧౦ చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్నిత్యం మరుణస్యాగ్నేః ఆప్తా
 ద్యావాపృథివీ అనర్దిక్షగ్ం సూర్యత్యా జగతస్తస్యపశ్యస్వాహాః
 సూర్యాయేదంసమమ
- ౧౧ అగ్నేభ్యా వర్తిస్సభీన అవర్తస్యాయుషా వర్తసా సన్యా మేధయా
 ప్రజయార్ధనేన స్వాహా ॥ అగ్నేయభ్యావర్తిసజదంసమమ ॥
- ౧౨ అగ్నే అగ్గిరశ్శతస్తే సన్యావృత స్తహస్రస్య ఉపావృతః । తాసాం
 పోషస్య పోషేణ పునర్వో స్తప్తమాకృధి పునర్వో రయిమాకృధి
 స్వాహా ॥ అగ్నేయేగ్గిరసజదంసమమ ॥
- ౧౩ పునర్వూర్వానీ వర్తస్య పునరగ్ని ఇపాయుషా । పునర్వః పాహి
 విశ్వత స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ ॥
- ౧౪ సహరయ్య నివర్తస్సాగ్నే విస్వస్యధారయా । చిక్షప్సియా విశ్వ
 తస్మరి స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ ॥
- క్రిందివోమముమాత్రము స్సవముతోఆజ్యమును ఒక్కమారుగ్రహించి
 చేయవలెను. నృవేణాజ్యమాదాయ ॥
- ౧౫ ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయజదంసమమ
 ఏకం । ద్యే । త్రిది । చత్వారి । (పఞ్చ) ॥
- ౧౬ సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజీవస్స సప్తణ్ణుషయ సప్తధామభియాశీ ।
 సప్తహోత్రా సప్తధర్మా యజన్ సప్తయోనీ రాపుణస్యా ఘృతేన
 స్వాహా ॥ అగ్నేయేసప్తపతజదంసమమ ॥

- అదితేన స్వమగ్నేస్థాః । అనుమతేన స్వమగ్నేస్థాః ।
 సరస్వతేన స్వమగ్నేస్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ।
 అనేన పునస్సన్ధాన హోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీ యజ్ఞే
 శ్వరస్సుప్రీణాతు । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు
 హోమధ్వజదానమ్
- యజమాని మరలప్రాణాయామముచేసి, హోమద్రవ్యదానమునకు
 సంకల్పించవలెను.
- ప్రాణానాయమ్య శ్రీవరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఅనేకౌపాసనా
 న్నరిత లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం అస్తరిత హోమద్రవ్యదానం కరిష్యే
 బ్రాహ్మణపూజకు సంకల్పించి, బ్రాహ్మణపూజచేసి, హోమద్రవ్యము
 (బియ్యము, ఆజ్యమును దానముచేసి, తగుదక్షిణనుకూడా తీయవలెను.
 తదక్షణబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే । శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపిణంబ్రాహ్మ
 జముపకల్పయామి । ఉపకల్పితోన్మీః, ఉపాభ్యామిదంవాం పాద్యమ్ ॥
 సమోన్యసన్యాదు సహస్రమూర్తయ సహస్రపాదాక్షి శిరోరు జాహవే ।
 సహస్రనామ్నే పురుషాయతాశ్శతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః ॥
 భాగవతఃఅమీవోగస్తాః । అలంకారార్థామేతక్షతాః సన్వక్షతాః
 సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు । అస్మిల్లాహ్మణాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే,
 ..గోత్రాయ... శర్మణే । ప్రతిగ్రహిత్రే, శ్రీమతః, గోత్రస్య నామ
 ధేయస్య, ధర్మపత్నీసమేతస్య, అస్తరిత హోమద్రవ్యం తుభ్యమహం
 సంప్రదదేనమమ । ఏతద్దానసాధ్యజ్ఞార్థం యథాకక్తిహరజ్ఞం తుభ్య
 మహం సంప్రదదేనమమ ॥

యజమాని మరలసంకల్పించి, క్రిందిహోమములను చేయవలెను.
ప్రాణానాయమ్యః . . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనానందరిత
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పునరౌపాసనాధికారసిద్ధ్యర్థం సప్తహోతారం
హోమోష్ఠమి॥

పూర్వపరిషేచనంకృత్వా । చతుర్థహోతమాజ్యంగృహీత్వా॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పచ్చ) ॥

మహా హవిరహోతాః సత్త్వహవిరధ్వరః । అచ్యుత పాజాత్కృత్
అచ్యుతమనా ఉపవ్రతః । అనాధ్యుష్మక్చా ఫరిధ్యుష్మక్చ యజ్ఞస్థాభిగ్రౌ
అయాస్య ఉద్ధాతా । వాచస్పతే వృద్ధిధేనామన్య । విధేమతే నామ
విధేస్య మస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సమ మపాత్ । మాదైవ్య ప్రస్తుతీద్రి
మా మనుష్యః । నమోదత్ । నమః పృథివ్యే స్వాహా ॥

వాచస్పతయేబ్రహ్మజఇదంనమమ ॥

నానాప్రకారేణ సంభావిత నకలదోష నిర్వరణార్థం సర్వపాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే॥

క్రిందిహోమముమాత్రము స్థపముతోఽకమారు అజ్యమును గ్రహించి
చేయవలెను.

ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రణావతయ ఇదంనమమ

పిమ్మట ఉత్తరపరిషేచనముచేసి, అభివాదనాంతముచేసి ఆచమనము
చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేచనా ద్యభివాదనాంతం కృత్వా ॥

అదితేన్వమగ్నేస్థాః . . అహంభోఅభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

తస్తుమతీ స్థాలీపాత్రమ్

యజమాని మరలసంకల్పించి, అగ్నిదారుడ్యముకొరకు తస్తుమతీ స్థాలీ
పాత్రముచేసి ప్రాతరౌపాసనముచేయవలెను.

క్రియావివరణకొరకు స్థాలీపాత్రము పేజీనెం 341 చూడు

ప్రాణానాయమ్యః . . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పునస్సన్ధ్యానాళ్లతీ
నాగ్నిదార్ధ్యార్థం తస్తుమతీస్థాలీపాత్రంకరిష్యే॥ పశ్యవహన్తి చరుగ్గోత్రప
యిత్వా॥ ప్రాచీనముదీదీనం వోద్యాస్య॥ ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ అగ్నేరుప
సమాధానాద్యజ్యభాగాన్తే । దర్వాముపస్తర్య చరుమధ్యాద్విరవదాయ॥
అభిఘార్య॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥

౧ ఓం అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ।

పునర్దర్వాముపస్తర్య చరుమధ్యాద్విరవదాయాఽభిఘార్య ।
హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥

౨ అగ్నేయే తస్తుమతే స్వాహా ॥ అగ్నేయతస్తుమతఇదంనమమ ॥

పునరుపస్తర్య । ఉత్తరాధాన్యకృద్విష్ణ కృతేవదాయ
ద్విరభిఘార్య । నమోః ప్రత్యభిఘారయతి ॥

౩ అగ్నేయే స్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నేయస్విష్టకృతఇదంనమమ ॥

వైవోమములుదీసిన తరువాత మిగతాత్రయంతయూ స్థాలీపాత్రములో
వలినేచేయవలెను. జయోదయ లేపు.

ఇద్ధ్యనస్తపాసం జయోదిప్రతిపద్యతే బద్ధిస్తుమచ్ఛానంకృత్వా
శమ్యతపోహ్య । అస్మిన్నకృతే కర్మణి అభివాదయే ॥

వివాహము

యజమాని వివాహమునకు సంకల్పించి, ప్రాతరపానము క్రింది విధముగా చేయవలెను.

ప్రాతరపానము త్రవ్వమత్సరపీత్యర్థం ప్రాతరపానం తందు లైర్హ్యేష్యమి ।

భూభువనమనంతం నుండి జాతవేదసేనము అనువరకుచేసి పూర్వపరిషేవనము చేయవలెను.

ఓంభూర్భువస్సువరోం జాతవేదసేనముః ।

పూర్వపరిషేవనం కృత్వా ॥ అద్రితేసుమన్యస్య దేవసవిత్తాత్రసువ ॥

కుడిచేతితో కడుగుదుబియ్యమునుచేసి, ఎడమచేతియందుచేతుకొని అజ్ఞమును అభిషేకించి, అబియ్యమును రెండుచేతులు శ్రేణ్ణమీద రెండుభాగములు చేసి అందుమొదటిమంత్రముచే కుడిచేతియందున్న బియ్యమును అగ్నిలోమధ్యనూ పిమ్మట ఎడమచేతియందున్న బియ్యమును కుడిచేతిలోకి తీసుకొని రెండవ మంత్రముచే అగ్నిలోతూతాన్యముననూ హోమముచేయవలెను

హస్తేతండులనాదాయ । అభిహార్య ద్వేదావిభజ్య ॥

హోమము

౧ సూర్యాయ స్వాహా ॥ సూర్యాయదంపమమ ॥

౨ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నేయేష్విష్టకృతదంపమమ ॥

క్రిందినాశ్వుమునుచెప్పి ఉదకమునుముట్టకొని, ఒకనుమిదనుఅజ్ఞముతో తడిపి క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నిలోచేసి, దిగులత్యాగముచేప్పవలెను.

(సమిద్ధిమమునకు స్వాహాచారము ఉండదు.)

అనాతి సంసర్గలోపప్రాధూర్భిత్వాం వసస్పృతీహోమం కరిష్యే ।
యత్రవేద్యే వసస్పృతీ దేవానాంగువ్య నామాని । తత్రహవాన్యై గాఘయ ॥

వసస్పృతవదంపమమ ॥

పూర్వపరిషేవనముచేసిన ఉత్తరపరిషేవనముచేసి ఉపస్థానమంత్రములు చెప్పుచూ అగ్నినిప్రార్థించవలెను.

ఉత్తరపరిషేవనంకృత్వా ॥ అద్రితేస్య .. ప్రానాపీః

ఉపస్థానము

అగ్నేత్వంనో అన్యమః । ఉత్తరాతా శివోభువవరూఢ్యః । తంత్రాశోచిస్య దీదివః । సుమూయనూనమీమహే సతీభ్యః । వసుంస్త్వి ర్భువక్రవా । అద్రాన్తీ ద్భువస్తత్ర మోరయందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురువ్యోహో అఘాయత సమస్మాత్ ॥

క్రిందినాశ్వుమునలికి, అనాజ్ఞాతాదిమంత్రములను జపించవలెను హోమసాధ్యులైనాం అనాజ్ఞాతత్రయమున్న జపంకరిష్యే ॥

౧ ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్ంహివేత్త యథా తథమే ।

౨ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్ంహివేత్త యథా తథమే ॥

౩. యత్కాక్షతా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మనస్తే మర్కానః ।

అగ్నిష్టష్టాతా క్రతువిద్విజానన్ యజ్ఞేష్టేదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి ॥

యజమానిక్రిందినాశ్వుమునలికి, అక్షకోదములనుహరివేదమునందు

విడిచి, అధివాదనాంశముచేసి, పిమ్మటఅచమనముచేయవలెను.

అనేన ప్రాతరపానసహామేన భగవాన్పూర్వకృతః సర్వంశ్రీ యజ్ఞే

శ్వరస్సువీణాతు సర్వంశ్రీయజ్ఞేష్టార్యణముస్తు ॥

స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదభివాదనాంతం కుర్వాత్ ॥

స్వస్తి శ్రద్ధాం .... ఆభివాదయే ॥ తావత్సము ॥

తదుపరి నూతనవస్త్రప్రధానము, అశీర్వాదము, ఫలప్రధానములు, మంగళహారతి జరిపించవలెను.

చిట్టఃత్రయోశ్చ భూర్భువస్సువ ర్భువోహవిర్విహితా మనోజ్యోతి ర్భువస్మిన్ త్రయస్త్రింశ త్తస్మంతస్మ స్మద్భుద్భ్య స్పదుత్తమ ముద్భయ ముద్భుత్యం చిత్రందేవానా మగ్నేభ్యా వర్తిన్యగ్నే అగ్నిరః పునరూర్ధ్వా సహ ర్దయ్య భూర్భువస్సువ స్సప్తతే అగ్నే ఇత్యుష్ణాదశ ॥

శ్లో! మాసత్రయేత్ కృత్రంస్యాత్ షడ్భాసే ద్విగుణం భవేత్ ।

త్రిగుణంనవమాసేతు పఞ్చకృత్రాణివత్సరే ॥

మూడుమాసములు ఔపాసనము విడిచినచో ఒకటి, అరుమాసములకు రెండు, తొమ్మిదిమాసములకు మూడు, నవవత్సరమునకు అడుక్తుప్రములు చేయవలెను.

శ్లో! షష్ట ప్రస్థమితంధాన్యం ప్రస్థత్రికమితంఘృతమ్ ।

ఔపాసనార్థమభ్యాతం వత్సరస్యమనీషిభిః ॥

అ! ఒకనవవత్సరము ఔపాసనమువిడిచినచో అడుకుంపములధాన్యమున్న మూడుకుంపములత్యమునూ పానాహద్రవ్యముగా దానముచేయవలెను.

భువస్సువస్సువ సహస్రమ్

ధర్మధర్మితో సంతానము
పాండుకుటు చేయు కర్మయే

గర్వాధానము

యజమాని వత్ససహితముగా ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపుచ్చు కొని, మహాగ్నే! అనువాకమును పఠించినపిమ్మట ఇననములపైకూర్చొనగా, సభా నదులు యజమానులశిరస్సులపై అక్షరాలుచేయవలెను.

పిమ్మట యజమానులు తమచేతనున్న ఫల, దక్షిణ తాంబూలములను బ్రహ్మగారికిఇచ్చి, అవమనముచేసి, గర్వాధానమునకు సంకల్పముచేసి, విష్ణు శ్మరపూజ, పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

ఆవశ్యకేతనాయానాపాసే . . . యశ్శివోనామరూపాభ్యాం . ప్రాభా నాయమ్య . . శ్రీపరమేశ్వరశీత్యర్థంమధర్మపత్న్యాం ఋతుస్సితాయాం భార్యాయాం గర్వాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్రవజ్జత్యేన తదాదౌ శుద్ధర్థం పృథ్వర్థం శాన్తర్థం మధ్యధరయార్థం మహాజన్మహ స్సస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఆదౌ నిర్వహ్యపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే.

గణపతిపూజాంకృత్యా , పుణ్యాహంవాచయంత్యా ॥

సూతన వస్త్రధారణము

పిమ్మట వధూవరులకు సూతనవస్త్రములు వారివారి అత్తివారు ఈయవలెను.

అర్చిత ప్రార్థిత. యువం వస్త్రాణిపీమనాహా ధేయూవో రచ్చిద్రా
మన్వసో హసన్తేః । అపారిత్రత మన్యతాని విశ్వరేసమిత్రా వరుణా సచేధే ।

వేదమూర్తులైనబ్రహ్మశ్రీ / మహారాజశ్రీ గారు తమకుమార్తె గర్భాదాన
మహోత్సవసమయమందు అల్లునిఅశీర్వాదించి, సూతనవస్త్రములను సమర్పిం
చదమైనది.

సుమంజులీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతుపశ్యత ।

సోభాగ్యమస్మైదత్వా యాథాస్తం వివరేతన ॥

వేదమూర్తులైనబ్రహ్మశ్రీ / మహారాజశ్రీ గారు తమకుమారుని గర్భా
దానమహోత్సవ సమయమందు కోడలునిఅశీర్వాదించి, సూతనవస్త్రములను సమ
ర్పించదమైనది.

బహుదళి

వధూవరులిద్దరూ ఆ సూతనవస్త్రములను కట్టకొని ఆరమనముచేసి
సఖావందనము చేయవలెను.

పిమ్మట క్రిందిఅనువాకమునుచెప్పిచూ తాంబూలమునందు ఎందుఖర్చూ
రపుకాయ, దక్షిణాదించి, వాటిని ముందువరచికుండువాచివర, అట్లే వధువుచీర
చెంగున ముడిపేసికట్టి ఆరెందుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారు ముడిపేయవలెను.

ధృత్వా । అచమ్య । నభాయై నమః ॥

యోగక్షేమస్య కృష్టి యుక్తంక్రియాతా అశీఃకామే యజ్ఞాతాఽఽతి ।

అశిషస్సుమృద్ధ్యై । గ్రష్టంగర్భాతి । ఆశిషపవాస్యాం పరిగృహ్లాతి । పుమాన్వై
గ్రన్థిః స్త్రీపత్నీ । తస్మిన్మనమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ
ప్రజాయాతే ప్రజయాపశుభి ర్భూమానుః । అభోఅర్చివా ఏవతత్త్వః । యత్పత్నీ
యజ్ఞస్సృత్యా అశిథిలం భవాయ । సుప్రజనస్య వయగ్ం సుపత్నీరుపనేది
మేత్యాహ యజ్ఞమేవ తస్మిన్మనీ కరోతి । ఊనేఽఽరతిక్తం ధీయాతా
ఇతిప్రజాత్వై । మహీనాంపయోన్యోష ధీనాగ్ం రసజత్వాహ । రూపమేవాస్య
తస్యహిమానం వ్యాచప్తే । తస్యై ఽక్షీరుమాణస్య నిర్దుపాపిదేవ యజ్ఞాయా
జత్వాహ । అశిష మేవైతామాతాన్ ॥

యోఽతాం బ్రహ్మణోవేద అమృతేనా వృతాంపురీమ్ ।

తస్మైబ్రహ్మచ బ్రహ్మచత్రయః కీర్తింప్రజాంధదుః ॥

బ్రహ్మగన్త ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

గర్భాదాన ఖండలు

వరుడునంకల్పించిన పిమ్మట వధువుసూతనకుతుడితక్కున కూర్చుండజేసి,
ఒకపళ్లెమునందురెండురవకెలబల్లలను, రెండుతాంబూలములను, వాటియం
దు రెండుకీబ్బరిబొండుములను, ఒకఆరటిపండ్లఆకెలమును, దక్షిణనుఉంచి,
వధువుభుజముపైనుండి వరుడుచేయిచేసి, వధూవరులుఇరువురూ వారిఇరు
వురించుడుచేతులతోనూ అపళ్లెమునుపట్టుకొనియుండగా క్రిందిఅనువాకముల
ను పఠించవలెను.

అచమ్య । ప్రాణానాయమ్య । శ్రీపరమేశ్వరసీత్యర్థం మధ్యర్థ
పర్యాం ఋతున్నాతాయాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ సంస్కారదవ్వారా
సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే ఉత్తరోవరః ॥

అరోహారు ముపబర్హస్వ బ్రాహ్మం పరిష్కృజస్వ జాయాగ్ం
సుమనస్య మానః । తస్యాం పుష్కతంమిథునౌసయోనీ బహ్వింప్రజాజ్ఞాన
యన్తాసరేతసా । ఆర్ద్రయాఽరణ్య యత్రామన్తత్పురుషం పురుషేణ
త్రైక్షః । తదేతామిథునౌ సయోనీప్రజయా ఽమృతేనహగచ్ఛతమ్ । అహం
గర్భమదధా మోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః । అహం ప్రజాఅజన
యం పితృణామహం జనిభ్యో అపరీమ పుత్రాన్ । పుత్రణేమా కుమారిణా
విశ్వమాయు ర్మృతమ్ । ఉభాహిరణ్య పేశసావీతిహోత్రా కృతద్వ
సూ దత్తస్యంత్వా ఽమృతా యకగ్ంశమాథో రోమకగ్ంహథో దేవేషు
కృణుతోదువః ॥౧॥

విష్ణుర్వ్యోమం కల్బయతు త్వష్టారూపాదీ పిగ్ంశతు । అనిజృతు
ప్రజాపతిర్థాతా గర్భందధాతుతే । గర్భంధేహి సినివాల్లి గర్భంధేహి
సరస్వతి । గర్భదేవతీస్వ దేవావాదతాం (అశ్వినాపుభా వాదతాం) పుష్కర
ప్రజా హిరణ్యయాతరణీ యంనిర్మిస్తతోఅశ్వినా । తన్నేగర్భగ్ం హవామ
హే దత్తమే మాసిసూతవే । యథేయంపుధిమే మహీతిష్ఠన్తిగర్భ మార్దధే
ఏవస్త్వం గర్భమార్దధ్య దత్తమే మాసిసూతవే ॥ యథాపుత్రీ వ్యగ్గీగర్భా
ద్యౌర్మథేన్రేణ గర్భణీ । వాయుర్మథాదిశాంగర్భ ఏవంగర్భందధామితే ।
విష్టోత్తేష్టే రూపేణాస్యాం నారాజ్ఞహ్నిన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి

దత్తమేమాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పుస్తరాపత । అస్త్రేమే
పుత్రకామాయ్దు గర్భమాధేహి యఃపుమాన్ । వ్యస్యయోసిం ప్రతీరితో
గృహణ పుమాన్సుత్రోధీయతాం గర్భోఅన్తః । తంమాతా దత్తమాసోచిభర్తు
సజాయతాం వీరతత్వస్సాన్వామ్ । ఆతేగర్భో యోనిమేతు పుమానీబాణ
ఇవేషుధిమ్ । అవీరోజాయతాం పుత్రస్తదత్తమాన్యః ॥ 2 ॥

కరోమితే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోనిమేతుతే । అనూనః పూర్ణో
జాయతామశ్లోదోఽపికాదధితః । పుమాగ్ంస్తే పుత్రోనాదితం పుమానసు
జాయతామ్ । తాని భద్రాధి బీజాన్యప్రభా జనయన్తున్తే । యాని భద్రాధి
బీజాన్యప్రభా జనయన్తున్తే । తైస్త్వం పుత్రాన్ విష్వస్య సాప్రసూ ర్దేనుకా
భవ కామస్సమృద్ధతాం మమామృ పరరాజితమేవమే । యంకామం
కామయేదేవ తంమేవాయో సమర్థయ ॥ 3 ॥

పైఅనూనకములుచెప్పినతరువాత వరువులేచి, వరునకు ఎడమప్రక్కన
కూర్చుండవలెను. పిదపసభానదులు త్రిందివాక్యము పలికి దంపతులకిరస్సు
లపై ఆక్షతలువేయవలెను.

దక్షిణోవరః । గర్వాధానముమార్త స్సుమమూర్తోఽస్మ ॥

పిమ్మిదంపతులు వళ్ళెమురోడిన్న ఫలదక్షిణతాంబాలములు అప్పా
గారికి ఈయవలెను.

యాషులీన్ర్యా అప్పలా అప్తప్పా యాశ్చ పుష్పిణీః ।

బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముజ్జన్త్యగ్నిహవసః ।

క్లో । ఫలం మనోరథ ఫలం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

యస్మా తస్మా చింతా మేస్సాదత శ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥

ఫలదాన కల్పిత సంపూర్ణ సకలఫలావాప్తిరస్తు ॥

పిమ్మట ఆభ్యుదయక, కర్మణః పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గర్భాధానాశ్శభూత మాభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే ॥ ఆభ్యుదయక సంప్రదదేనమమమ్ ॥

తదగ్ల కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయిష్యే ॥

సోదకంకలశం పత్తిమాద్యనానం కుర్యాత్ ॥

ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహము నామకరణములో పేజీ నెం. 119 చూడుడు.

పిమ్మట గౌరీపూజచేయవలెను ఇదిఆచారము. తరువాత ఆశీర్వాచనము,

తరువాత ముత్యంబువులు వర్షచరులచే క్షీరాశ్వుము భుజింపచేసి, వహుచరులు ఇరువురనూ పాన్చుపై కూర్చుండచేసి, దంపతీ శాంబూలములు ఇప్పించెదరు వధువుచెరిగున వరునిచే బంగారువస్తువుకట్టించురు.

గర్భాధానం ప్రమాత్తమి.

గర్భవతిర్బువ స్త్రీతి పురుష సంతతి కలుగుటకు చేయు కర్మయే

పుగ్గిం సువనము

భార్యగర్భవతియనిపువ్వముకాగా పువ్వమొనకృతమున పుంసువనము చేయదలచినవర్త తూర్పుగాకాని, ఉత్తరముగాకానిప్రసరించిన రెండుజంట వండ్లుగల మత్రిచిగురును తేవలెను.

సూ॥ పుగ్గింసువనం వ్యక్తేగర్భేతిష్ఠ్యే నృగోధన్యయా ప్రాచ్యుదీరీవా కాళా తతస్సప్తవణాగ్నిం శుక్లామాహృత్య ॥

నియ్యకృత్యమగు ప్రాతరౌపాసనచేయవలెను

ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా ॥

పిమ్మట యజమానివత్సీసహితముగా ఫలదక్షిణ శాంబూలములను చేత పుచ్చుకొని, మమ్మగ్నేఆనువాకమును పఠించినపిమ్మట అననములపై కూర్చొనగా, సభానదులు యజమానులరీదన్నులపై అక్షతలువేయవలెనై

తరువరి యజమానులు తమచేతనువ్వు ఫల, దక్షిణ, శాంబూలములను

బ్రహ్మగారికిఁబిల్లి, అచమనముచేసి, ఫలనమునుకునకల్పముచేసి, విష్ణుశ్చర
పూజ, పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

పంచకల్పము

అచమ్య త్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్క్యాం ఉత్పత్త్యమానగర్భస్య గార్భిక
వైజికదోష పరిహారద్వారా జ్ఞానోదయ ప్రతిరోధి పరిహారద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం పుగ్గింసువనాభ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞతేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం
వృద్ధ్యర్థం శాస్త్రార్థ మభ్యుదయార్థశ్చ మహాజనైస్సహ సన్ని పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే అదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహజాం కరిష్యే ।

గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంపాచయిత్వా ।

యజమాని ఫలనవనమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను హరివేణ
మననంబుచేసి. విష్ణుల రక్షాసూత్రపూజకుసంకల్పించి, పూజించవలెను.

రక్షాబస్త్వము

ప్రాణానాయమ్య త్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్క్యాం ఉత్పత్త్యమాన గర్భస్య
గార్భిక వైజికదోషపరిహారద్వారా జ్ఞానోదయప్రతిరోధిపరిహారద్వారా శ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పుగ్గింసువనాభ్యం కర్మకరిష్యే తదంగ అవయోరక్ష్యాం
రక్షాబస్త్వం కరిష్యే । రక్షాసూత్రపూజాం కృత్వా । అవయోరక్ష్యాం బద్ధాన్ ।

విష్ణుల యజమానికుడిచేతికి విశ్వేత్తాతే అనుమంత్రముచెప్పి బ్రహ్మగారు
రక్షాబంధనముచేయవలెను. తరువాత యజమానిబ్రహ్మగారు అనుమంత్రము
చెప్పి తనభార్యనుదమచేతికి రక్షాబంధనము చేయవలెను.

విష్ణుల బ్రహ్మగారు ఇరువురి శిరస్సులపైన అక్షతలచేయవలెను

విశ్వేత్తాతే నమనమ బ్రహ్మచ్యాయావ కర్మమఫువస్మిన్త సున్నతే ।
పారావతం యత్పురుషం భృతం వస్తపావృణో శ్చరభారు ఋషి బధ్వవే ॥

బ్రహ్మగారిముక్తత భృద్వర్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభౌజశ్చుభిత ముగ్ర
వీరమ్ ఇన్ద్ర నోమేన పశ్యదతేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తో ౭ స్తు ॥

పుంసవన పోహణ

యజమాని ఫలనవనపోహమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను
హరివేణమునందు విడువవలెను.

విష్ణుల తనభార్యను తనకుదక్షిణము వైపున కూర్చుండచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్క్యాం ఉత్పత్త్య
మాన గర్భస్య గార్భిక వైజికదోషపరిహారద్వారా జ్ఞానోదయ ప్రతిరోధిపరిహార
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పుగ్గింసువన పోహణ్యంకర్మకరిష్యే ॥

ఉత్తరతో యజమానః ॥

ఔపాసనాగ్నియందు భూర్భువస్సువరోమైదలు షట్కృతాసాదన విధాన
ముగా దేవప్రాతాసాదన ఇద్ధమితరదర్శనం వరకుచేసి, వాటికిఉత్తరమున దర్శ
లను పరచి. వాటిపైతలదిమనుష్యప్రాతలనుకూడా ఒక్కమాయగాఁసాదన చేయ
వలెను. భూర్భువస్సువరోమ్ . ఇద్ధమితర దర్శమ్ ॥

శ్లో ఫలద్యయేన సంయుతం వటాజ్వలం దృవశ్చుతో ॥

సుపాయనాయ వస్త్రకం క్షిప్త ప్రావపుంసువే ।

ఫలనవనమందు మనుష్యప్రాతలైన జంట వండ్లతోకూడినమట్టిదిగురు,
కల్పము, పాత్రము, వడపోతకు వస్త్రమున్నూ, ఒక్కమారుగ ఉంచవలెను.

వవిత్రము కట్టుట మొదలు సోమాయస్యాచో వరకుచేసి ధాతాదధాతు
మొదలుగాగల యేనిమిది హోమములు చేయవలెను. 151 వేళలోచూడుదు)
సూ । ఆప్రచ్చిన్నావానసంతరగద్వో దర్శ్యో . సోమాయేదంసవమ ।

ధాతారధాతున ఇత్యస్తాన్త్యాహతీర్థత్వామ్ ॥

సూ॥ ఇద్ధసంసహనం జయోదిహోవిష్ణుత్వగ్గం హుత్వా ॥ ఇద్ధసస్సహనా
స్సద్ధిస్సగ్ధిస్సృక్త్యాగ్ని ప్రహరతి ॥ ధురాయతంతరితరాయేదంసమమమ్ ॥

తదుపరి జయోదిహోమములు, యద్యత్కర్తవ్యో అనుమంత్రమును బోమ
ముచేసి, విష్ణులపరిధులను అగ్నియందుతరించి, ప్రకృయందుస్థపముతో
అజ్ఞమును ఒక్కమారుగఁపించి, ప్రకృత్విమునందు స్థపమునుబోధించి, ఏక
ధారగా సంప్రావర్తించుమునుచేసి, పిమ్మట అనాజ్ఞాతాదిహోమములు, అభినాద
నాంతము చేయవలెను.

యద్యత్ కర్తవ్యో అగ్నేయేస్మిన్వృత ఇదంసమమమ్ ॥ శమ్మ ఆపోహ్య
తతః పరిధయః ఆఘార సమిధాప్రహరతి దర్శ్యా మితర దర్శ్యగ్రమపదాయః
సగ్ధిప్రావేదాభిజహోతి ॥ వసుభ్యోరుద్రేభ్యోఅదిత్యేభ్యస్సగ్ధిప్రావభాగేభ్యోఇదం
సమమమ్ ॥ అస్మిన్పుంసవన హోమాభ్యేకర్తవ్యే అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్త
హోమాని కరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతం అపాంభోఅభినాదయే ॥

అనంతరము రజస్వలకాని కన్యచే కల్వముందు పౌత్రముతో పాత్రాసాదన
యందుంచిన జంటపండ్లమత్తీకానను నూరించి, సూరసప్రముచే వదపోయిం
చి, అగ్నిచే వదముటగా యజమాని తన భార్యను (గర్భవతిని), తూర్పుశీరస్సుగా
ముఖము పైకి ఉంచునట్లు పరుండచేసి క్రిందయజస్సుచెప్పి, తన కుడిచేతి
త్రోటనవ్రేలితో ఆమెకుడముక్కురంద్రములో గర్భమునకుదిగునట్లు ఒక్కమారుగ
ఆమత్తీపండ్లరసమును పిండవలెను. (అరసమును ఆమెకుమ్మరారు,
సూ॥ ఆనవస్మాతయాశుమార్యా దృపత్పుత్రే దృపత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా
పరిహ్వత్వా ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాయీముక్తానాంనిపాత్య ఉత్తరేణ యజపాణ్ణుష్ఠిన
దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే పినయతి ॥

పుగ్గం సువనమసి ॥ అభిష్టే హంధశభిరభివృషామి దశమాన్య
యసూతవే యదైవసోమః పవిత్రే యథాసముద్ర ఏజతి ॥ ఏవన్తే గర్భ

ఏజతు సహజరాయుణా నిష్ప్రమ్య ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి
యశసీవీర్యేఽన్నాద్యే ॥ దశమాసాచ్చ తయానో ధాత్రాహి తథాకృతమ్ ॥
ఇతుగర్భో అక్షతో జీవో జీవన్యాః ॥ ఆయుమనీర్య మయత గర్భమాపో
దేవో స్సరస్వతీః ॥ ఇతుగర్భో అక్షతో జీవో జీవన్యాః ॥ తిలదేఽవ పద్యస్య
సమాగ్గం సమసి నోదలమ్ ॥ స్థవిత్త్రవ పద్యస్య సమాగ్గంసేషు సస్త్రివసు
నబ్ధమసి మజ్జసు ॥ నిర్దేతుప్యశ్చి కేవలగ్గం శునే జ్ఞరాయత్తవే ॥ 3 ॥

(అన్నేసకృత్) దంపతులు యథాపకారముగా తూర్పున్న అనంతరము
ఆశీర్వచనము, ఫలప్రదానములు, మంగళ హారతి జరిపించవలెను.

శ్లో॥ అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమస్సీమస్త వద్యవేత్ ॥

ప్రహారోపిత సంప్రావో విశేష జతి సంస్కృతః ॥

వధువుకు సంబంధించిన తల్లిగనుక, దక్షిణ వధువుగా నీమంతములో
వలెనే హోమము చేయవలెను. కాని వరిది ప్రహరము, సంప్రావ హోమము
పుంసవనములో అధికమలు.

శ్లో॥ సీమన్సోన్మయసం కర్మ యన్మన్వేక దినే భవేత్ ॥

తతః పుంసువనంచేత్త పూర్వా పుంసువనక్రియా ॥

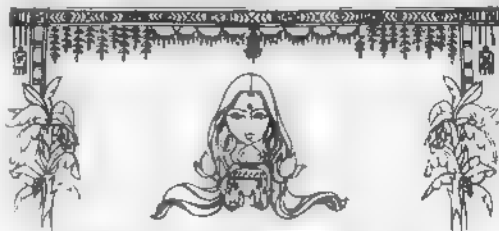
పుంసువన నీమంతములు రెండుఒక్కనాడు చేయవలసినపునహో
ముందు పుంసువనము చేసి తరువాత నీమంతము చేయవలెను.

శ్లో॥ ద్వితీయేవ తృతీయేవ మాసి పుంసువనం భవేత్ ॥

వ్యక్తిగర్భ భవేత్కార్యం సీమన్తేన సహారథా ॥

గర్భము స్థిరపడిన రెండుమూడు మాసములలోగాని నీమంతదివసమున
గాని పుంసువనము చేయవలెను.

పుగ్గంసువనం ప్రమాత్తమి

గర్భవతియైన క్రిత పాటించు ఎగువభూతి చేయు కర్మయే

సీమన్తోష్ణయనమ్

సీమంతోష్ణయనముఅనుకర్మ తొలిచాలుననాలుగవనెలలో జరుపవలెను. ముందుగా ప్రాతరౌపాననము చేయవలెను.

సూ॥ సీమన్తోష్ణయనంప్రథమేగర్భవతుర్దేమాసి । ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా
పిమ్మల యజమానివత్సినహితముగా ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేత
పుచ్చుకొని మమగ్నైఅనువాతమును పఠించినపిమ్మల అననములపై కూర్చి
నా, నెఱానదులు యజమానులకిరప్పలపై అక్షరలుచేయవలెను

పిమ్మల యజమానులు తమచేతనున్న ఫల, దక్షిణ, తాంబూలాదులను
బ్రాహ్మగారికిఇచ్చి, ఆరచునముచేసి, సీమంతమునకు సంకల్పముచేసి, విష్ణు
శ్వరపూజ, పుణ్యహవాచనములు చేయవలెను.

సంకల్పః

ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్థ
పత్న్యాం సీమన్తోష్ణయనాఖ్యం కర్మకరివ్యమాణస్తదభ్యత్సేన తదాదౌ శుద్ధ

ర్థం పృథ్వర్థం శాస్త్యర్థమభ్యుదయార్థచ్చ మహాజన్మైస్సహస్వస్తి పుణ్యహ
వాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్వహ్యపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే ॥ గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యహంవాచయిత్వా ।

యజమాని సీమంతమునకు సంకల్పించి, రక్షానూత్రములను పూజించి,
పుంసవనములో వదిలే రక్షానూత్రములను జరుపురా ధరించి, అభ్యుదయక
కర్మణఃపుణ్యహవాచనములనుచేసి సీమంతహోమములకు సంకల్పించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్థపత్న్యాం సీమన్తో
ష్ణయనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తదభ్యత్సేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబధనం
కరిష్యే । పూజాంకృత్వా । ఆవయోః రక్షాంబధ్య .

ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సీమన్తోష్ణయనాఖ్య
త్సేన అభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే ॥ అభ్యుదయక . సంప్రదదే నమమ ॥

అభ్యుదయక కర్మణఃపుణ్యహంవాచనం 119 చాదురు.

తదభ్య కర్మణఃపుణ్యహం వాచయిష్యే ॥

సోదకం కలశం పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్ ॥

సీమన్తోష్ణయన హోమః

పిమ్మల యజమానితనూర్ధ్వము తనకు కుడిచేయిన కూర్చుండచేసి, బొహస
నాగ్నియందు భూర్భువస్సువరోంసుంది ఇతరదర్శించరకు పుష్పాత్రాసాదన
చేయవలెను. పిమ్మల దేవపాత్రంకుచిత్రమున దర్శలనువరచి, వాటిపై శ్రీంది
మనుష్వపాత్రలను ఒక్కమారుగా ఆసాదన చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్థపత్న్యాంప్రథమే
గర్భేకర్తవ్య సీమన్తోష్ణయనహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

ఉత్తరతో యజమానః॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ . ఇద్యమితర దర్శిమ్
క్షే యవాన్విరూధాన్ తలలీనపుంజాన్ గ్రహ్నియచానామపి బన్ధనఞ్చ
ఏతాని సీమన్త విధాప్రయుంజా త్యాతాణి సాకం ఖలు మానుషాణి ॥

సీమంతకర్మయందు మనుష్యసౌత్తవైన మొలచిన ధాన్యమును, ఏడుపంది
ముల్లును, మూడుబద్రిప్పు కట్టలును, వేడికాయలుగత్తియు, యవలనుదండగా
గుచ్చుటకుదారమును ఒక్కమాడూ అపాదనచేయవలెను.

పవిత్రముకట్టుట మొదలు సోమాహుస్యవో వరకుచేసి ధాతాదధాతు
మొదలుగాగఁ జెనిమిది హోమములు చేయవలెను (151వేటిలో చూడుడు,
సూ. పవిత్రకరణాద్యాజ్య భాగాన్వేన్వారబ్ధాయా ముత్తర అహుతీర్చ్యత్వా,
సూ. అప్రచ్చిన్నాగ్రావనంతరగర్వో దర్వో సోమాయేదంనమమ

ధాతాదధాతున ఇర్యస్తాజ్యహంతి ర్మత్యా

ఏమృట ఇద్యమునకుకట్టిన దర్వత్రాచీనినిప్పి, జయాదిహోమములుచేసి,
అభినాదనాంతము వరకు చేయవలెను.

జయాదిహోమములకు వేటినం 47లో చూడుడు.

సూ. ఇద్యసంనవానం జయాది ప్రతిపద్యతే అభినాదనాన్తంకృత్వా
ఇద్యసన్మహానాన్ద్యధి. అహంభోఅభివాదయే ॥

సుమయపూర్వము

తరువాత యజమాని సుమహాద్రుమందు అగ్నిశ్రీ పదములు తన ఖాడ్యమ
తూర్పు ముఖముగా కూర్చుండబట్టి, మూడుతెల్లమచ్చలుగల ఏడుపందిముల్లు
తోను, మూడుబరిహస్సుకట్టలతోను, బ్రహ్మవేడిపండ్లగుత్తితోను, అనగా ఇవి
అన్నియూ కలిపికట్టిన కట్టకొనతో వరుషనాభిపదేశము మొదలుకొని శిరస్సు
యొక్క జాట్లనడుమనున్న పాపిడిపొడపూనుతుడి ఆ కట్టను పదముల పారవైచి
ఉదకమును ముట్టకొనవలెను పైకియే చేయునపుడు మూడువ్యాప్యములు

న్నా క్రిందిరెండుమంత్రములుమా చెప్పువలెను
తతస్సుముహూర్తే సూ. అపరేణా ౨ గ్నిం ప్రాచీమపవేత్స త్రిణ్యా శలన్యా
దద్య పుష్కేబైశ్చలలుగ్గప్సేనతి ఊర్జం సీమన్తమున్నయతి . తైరేవనాభి
ప్రదేశమారభ్యేర్జం శిరః కేశమద్యస్త సీమన్త రేఖాన్తమున్న యత్పుష్కం
ప్రతీచీనంనిరన్యస్తే పశపస్సప్యస్తే వ్యావృత్తిధి రుత్తరాభ్యాజ్చ

భూః । భువః । సువః । రాకా మహాగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతి
హవే శృణోతున స్సుభగా బోధతుత్సనా । సీమన్తప సన్యాచ్యాచ్చిద్య
మానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయ ముక్యమ్ ॥

యాన్వేరాకేసుమతయ స్సుపేశసో యాభిర్ధదాని దాసుషేవసూని
తాభిర్నో అద్యసుమనా ఉపాగహినహప్రప్రోషగ్ం సుభగేరరాణా ।

క్రిందినాక్యమువలెకి నళానదులు, యజమానదంపతుల శిరస్సులపై
అక్షతలు చేయవలెను.

సీమన్తాన్నయన ముహూర్తస్సుముహూర్తో ౨ స్తు ॥

దిగువమంత్రములలోని చరిత్రనుపాదుడు అనివైడికులకు అజ్ఞాపించవలెను.

సూ. గాయన్తం ఇతివీడాగాధినా పగ్ంశాన్తి । ఉత్తరయోః పూర్వ
సాల్వానామ్ బ్రాహ్మణానా మితరౌ ॥

౧ యాగస్థరి రేవన్తోరాశేతి సాన్వీరవాదిపః ।

ఏవృత్తచక్రాఅసీనాన్వీ రేణ (గౌతమి) తప ॥

౨ సోమ ఏవన్తోరాశేత్యావారాప్ర్యావృణేః ప్రణాః ।

ఏవృత్త చక్రా అసీ నాన్వీరేణ (గౌతమి) తప ।

కుందలిలో ఏనదీతరవాసులు అనదీనామమునే చేర్చవలెను

సూ॥ నదీ నిర్దేశశ్చ యస్మాం వనన్తి ॥

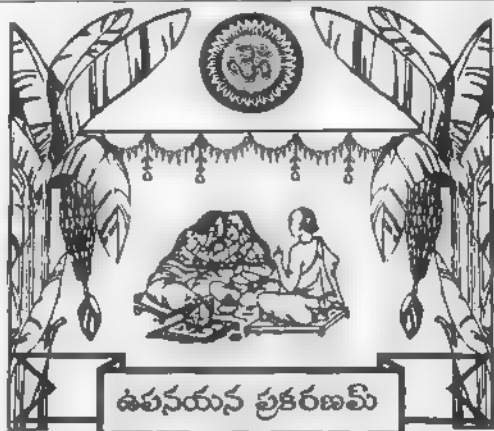
మొలకెత్తిన యవధాన్యమును దారముతో దండగాగుచ్చి, పశ్చిమియొక్క కొప్పునకు కట్టవలెను. తదుపరి దంపతులకు ఆశీర్వాదము చేసి, మంగళహారతి ఈయవలెను

సూ॥ యవాన్విరూధానా బధ్ధాబ్జురితాన్ సుప్రగృథితాన్వద్వాశ్శీరస్యా బధ్ధాతి॥

దంపతులిరువురూ నక్షత్రదర్శనమువరకు మోసముగాఉండి, నక్షత్రదర్శన మైనతరువాత తూర్పునకుగాని, ఉత్తరమునకుగాని ఇద్దరూనడచి ఆవురూడను ముట్టకుని భూః । భువః । సుమః । అనిజపించి మోసమువిడువవలెను

సూ॥ వాచం యచ్చత్వానక్షత్రేభ్యః । ఉదితేషు నక్షత్రేషు పాచీ ముదీచీంవా, దీశముపసిష్టస్య । వత్సమన్వారభ్య వ్యాప్యశీశ్చ జపిత్యా, వాచంవిస్మజేత్ ।

శీశువ్రోహ్యయం ప్రకూర్తమ్

ఉపనయన ప్రకరణమ్

బాలునకు ఉపనయనార్చనకై చేయు ప్రాయశ్చిత్త కర్మయ

అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమే

ఫలదక్షిణ కాంబూలములు చేతబట్టి క్రింది అనువాక, మంత్రములను చెప్పిన తరువాత, కుడివైపు కుమారుడు, ఎడమవైపున భార్యయు ఉండునట్లు ఆచార్యుడు (యజమాని) కూర్చుండవలెను. కూర్చున్న తరువాత సభాసదులు వారిపై అక్షతలు వేయవలెను.

మమగ్నే... మేదీనన్యా॥ దీపీంవాచ.. సుప్తవైతు ॥ అయం ముహూర్తస్సముహూర్తోఽస్తు ॥

అచార్యుడు ఫల, శాంబూలములను (బ్రహ్మగారికివచ్చి) అచమనముచేసి శ్రీదిసంకల్పముచేపి విష్ణుశ్చరపూజ, పుణ్యసానాచనములు చేయవలెను. యాఘ్నినీర్యా త్వగ్గంహనః ॥ ఫలంమనోరథ . ప్రయచ్ఛమే ॥

పంచర్చః

అచమ్య శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్చివో నామరూపాభ్యాం. ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం . మమకుమారస్య ఆయుష్ష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్త నామకరణా ॥ స్మృతాశన చౌలోపనయనాభ్యైః కర్మభి స్సగ్గిసగ్గిరిష్కమాణస్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాస్త్ర్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ సస్త్రిపుణ్యాపవాదనం కరిష్యే॥ ఆదానిర్విష్ణుపరిసమావృద్ధం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాం కృత్వా . పుణ్యాహం వాయుత్వా ॥

అచార్యుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తమునకై సంకల్పించి, అక్షతోదకములను పారితోషణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం. మమకుమారస్య యుష్ష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య జన్మాభ్యాసాజ్ఞస్య ప్రభుతి చౌలోపన యనవర్తనం, మధ్యేనమ్మావితానాంపాహానం, మాతృస్యపాన, తిష్ఠ స్మృత, పర్యుషితాన్నభోజన, ఉచ్ఛిష్టాన్నభోజన, సహభోజన, కామ చార, కామవాదాః భక్త్యభక్తజ్ఞాన భోజ్యభోజన, అచేవ్యలేహన, అపీ యపానాః స్మత్యస్పర్శ, సజాతీయ విజాతీయ సహచర క్షీడా నల్లాప సంస్పర్శనాది, మూత్రపురీషోత్సర్జనాది, తత్తత్కాలకౌచాభావ ప్రభృతీ నాం, స్వగ్మ హ్యూక్త, ముఖ్యకాలాతిత జాతకర్త నామకరణాన్న ప్రాతసా

ది కర్మజాం, తత్తత్కాల కర్మాతీతాత్వో దోషస్సమజనితద్దోష పరిహారం, మమసావిత్రి ప్రదానయోగ్యతా ఫలనిర్వర్తం, మమ కుమారస్య, సావిత్రి ప్రతిగ్రహణ యోగ్యతాఫలనిర్వర్తజ్ఞ యథాశక్తి సమ్యవత్పరిషత్ప్రాయ శ్చిత్తం కరిష్యే॥

పంచశ్రీ

సభవారికి తుయవలసిన ఫల, దక్షిణ, శాంబూలములను పశ్చిములో ఉంచుకొని శ్రీది శీక, మంత్రములను వలించుచుండగా అచార్యుడు సభకు (సభకుబయలుగా అత్యుపదక్షిణచేయుట అచారము.) మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా . అత్యుపదక్షిణత్రయంకృత్వా ॥
శ్లో॥ సమస్త సమృద్ధిమవాప్తి హేతవః సముద్ధితాప త్కులధామ కేతవః .
అపారసంసార సమద్రసేతవః పునస్తుమాంజ్ఞాప్యాదిపాద పాంధనః ॥౧॥
శ్లో॥ అపద్ధనధాన్య సహస్రభావసమృద్ధిమహితార్థార్థాద కామధేనవః॥
సమస్తతీర్థామ్న పవిత్రమూర్తయో రక్షస్తమాంజ్ఞాప్యాది పాదపాంధనః ॥౨॥
శ్లో॥ అధివ్యాధిహరన్మౌడాం మృత్యుదారిద్ర్యహాతనమ్ ॥
శ్రీపుష్ప కీర్తిదం వస్తే విప్రశ్రీపాద పబ్జజమ్ ॥౩॥
శ్లో॥ విశ్రాఘ దర్శనాత్పద్యః క్షీయన్తే పాపరాశయః ॥
వస్తనాన్యజ్ఞాహవాప్తి రర్చనా దయ్యతం పదమ్ ॥౪॥
యావత్తీర్థై దేవతా స్రాస్త్ర్యా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్వ్యో దివేదివే సమస్మగ్నాన్నాశ్శీలం కీర్తయే దేతా వ్రీవదేవతాః ప్రేజాతీ॥

అచార్యుడు క్రిందివాక్యములుచెప్పిన తరువాత దక్షిణకాంబూలములను సభనుఉద్దేశించిఉయవలెను. స్వీకృత్యుని సభాపతిలీనుకొనవలెను.

అశేషీ హిపరిషత్, మదీయాం, విజ్ఞాపనాం, అవధార్య, మయా సమర్పితాం, ఇహూం, పరిపర్వక్షిణాం, యథోక్త, దక్షిణామివ ॥ స్వీకృత్యుః

అచార్యుడు క్రిందివాక్యములను సభనుఉద్దేశించివలెనవలెను.

మమ కుమారస్య జన్మాల్లాస్యాజ్జన్మ ప్రభృతి చౌలోపనయనపర్యంతం, మధ్యే సమ్భవితేభ్యః సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయా దిత్యేషా సభానుగృహ్యతుః॥

మమకుమారస్య చౌలోపనయనాధికారసిద్ధిరస్మితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥

సభాసదులు క్రిందివాక్యమునువలెనవలెను.

సభాసదాః తవ కుమారస్య చౌలోపనయనాధికార సిద్ధిరస్తు ॥

కృచ్ఛ్రత్రయాలి

తరువాత అచార్యుడు మరలనంకల్పించి కృచ్ఛ్రత్రయమును చేయవలెను. స్వర్ణ ఆభ్య, ధాన్యములు అనెడు కృష్ణత్రయమునిమిత్తము దిగుపల్కోకములునిచ్చి దక్షిణలుబ్రాహ్మణులకు తుయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య ... శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయష్టాభివృద్ధ్యర్థం, మమకుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాభ్య ధాన్య కృచ్ఛ్రాభ్యాదరిషేః॥

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపహతాశనమ్

స్వర్ణంహి శంకరం యస్మాదతత్కాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ౧॥ స్వర్ణ కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వకృతుషు సంస్థితమ్ ।

దేవానామాభ్యుమాహార మతత్కాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ౨॥ అభ్యుక్తృఘ్న ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రప ।

యస్మాత్ప్రస్యాభివం మేస్మాదతత్కాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ౩॥ ధాన్యకృఘ్న ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమకుమారస్య శరీర శుద్ధిం కామయమాసః కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

అచార్యుడు దేశాలములను ఉచ్చరించి క్రిందివాక్యములనుపలికి అక్షరోదకములు హరివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం . మయాకృతైరేభిః స్వర్ణాభ్యధాన్య కృచ్ఛ్రైః భగవాన్సర్వస్యకృతః శ్రీ మహావిష్ణుః సుప్రీణాతు॥
మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్మితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥

సభాసదాః : తవకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్తు ॥

అచార్యుడుమరలనంకల్పించి దేశకాలాదులనుఉచ్చరించి పాపిత్రయోదశ హోమమునకునంకల్పించిఅక్షరోదకములనుహరివేణమునందువిడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయష్టాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మ నామకరణాన్నపాశనచౌదాని, తత్తత్కాలేషు నవిహితాని, తేషాంతతత్కాలా కర్మాతీతాత్వోదోషస్సమజని, తద్దోష పరిహారార్థమ్, తైఃకర్మభిఃమమకుమారస్య పురస్తాఘ్నంస్వగం కర్తుమస్మా

కమాదార్యత్వ యోగ్యతానిర్వర్తం పాపిత్రయోదకమోమం కరిష్యే।
తదక్ల తగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

చతుష్పాత ప్రయోగము

స్థంబిలకల్పన మొదలు ఆశ్వసంస్కారంతము క్రింది సూత్రమును అను
సరించి చేయవలెను. క్రియకారకు అగ్నిముఖములో పేజి నెంకిరిలో చూడుదు.
శ్లో॥ నాపూరౌ నాజ్యభాగౌచ సచేర్థం నజయోదయః

చతుష్పాత ప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కవర్ధినా ॥

చతుష్పాత ప్రయోగమందు ఆహారములున్న ఆజ్యభాగములును
అయాదులు (పూర్ణ పాత్రయు) ఇష్టమున్ను లేదని తవర్ధిచే నిశ్చయించబడినది.

యతాగ్నిస్థావ్యతే తత్ర శ్వేతతస్థులచూర్ధ్వేన ప్రాదేశమూత్రం చతుర
స్రమం స్థణ్ణీలంకల్పయిత్వా, ద్వాభ్యాందర్వాభ్యాముల్లిఖ్య, ప్రాచీఃపూర్వ
ముదకృంస్థం దక్షిణారవ్యమాలిఖేత్, ఆధోదీచీ పురస్థంస్థం పశ్చిమా
దవ్యమాలిఖేత్, అనాత్మరేభ్యఃక్ష్వ నిధాయ వహ్నిమ్, ఉద్భిష్య లేవోక్షణ
తోయశేషమ్ ప్రాక్తోయమన్యన్తు దధాత్వద్యావ యథాబహిస్యాచ్చ
పరిస్పరాణామ్ ॥

అగ్నిమిధ్యా, ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥

ఓం చత్వారిశ్చక్రాత్రయా అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య

త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహాదేవో మర్త్యగ్ం అవివేక ॥

శ్లో॥ సప్తహస్త శ్చతుశ్చక్ర స్సప్తజహ్ను ద్విశీర్షకః త్రిపా త్త్రసన్న
వదనః సఖాసీన శ్చుచిస్మితః ॥ స్వాహాస్మ దక్షిణపార్శ్వే దేవీంవామే
స్వధాంతథా, బిభర్షక్షణ హస్తేస్మ శక్తిమన్తం స్రుచంస్మవమ్ ॥ తోమ

రం వ్యజనం వామైర్దత్తపాత్రన్న ధారయన్తి, మేషారూఢం జటాబద్ధం
గౌరవద్ధం మంచాజనమ్ ॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్పర్షతామ
దమ్ (అత్మాభిముఖ మూసనం ఏవంధ్యాయే ద్దుతాశనమ్ ॥

ఏషహి దేవఃప్రదిశోఽనుసర్వాఃపూర్వహి జాతస్సత్తిగర్భే అస్తః।
సవిజాయమానస్య జన్మవృత్తాణః ప్రత్యజ్యభాస్మిన్మతి చిత్వతోముఖః ॥

ప్రాజ్యభాగ్నీ మమ అభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నో
భవ వరదోభవ ॥ యథోక్త జిహ్వాయా హవిర్వహణ ॥ ఓం భూర్భు
వస్సువః, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః
ప్రచోదయాత్ ॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య, అలబ్యత్వ,
అగ్నియేనమః, హుతవహాయనమః, హుతాశినేనమః, కృష్ణవర్షనేన
మః, దేవముఖాయనమః, సప్తజిహ్వాయనమః, వైశ్వానరాయనమః।
జాతవేదనేనమః, ప్రాగర్ధ్రైర్ధ్రగ్నిం పరిస్పృశాతి, ప్రాగుదగర్ధ్రైర్వా
దక్షిణానుత్రరాన్సరోతి, ఉత్తరానధరాన్, ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగ్రాష్ట్రైర్వా
స్సగ్నిస్తీర్య, ద్వంద్వంశ్యచ్చే పాత్రాడిప్రయనక్తి, దేవసంయుక్తాని
దర్వాజ్యస్థాల్య, ప్రోక్షణప్రవాచితి, అప్రచ్చిన్నాగ్రావనస్తర గర్భాదర్వా
ప్రాదేశకమాత్రో పవిత్రేతురుతే, తృణంకాష్టంవా అస్తర్ధాయ, ఛినత్తి, స
నఖేన ॥ అపఉపన్మశ్య, అద్ధిరనుమ్యజ్య, ప్రోక్షణ్యమవదాయ,
ప్రోక్ష్య, శసామ్యక్షతానవ అనీయ, హస్తయారబ్ధాప్తోవ కనిష్ఠికాభ్యా
ముత్తానాభ్యా ముదగగ్గ్రీ గృహీత్వా, ప్రాచీ స్త్రిరుత్సూయ అభిమన్వ్య,
సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాశీసంస్మశ్య, పాత్రాబ్ధదక్షిణణ ముత్తా
నానికృత్వా, (పవిత్రేణపాణినా) త్రిప్రోక్షణ, శేషముద్భిచ్చ్య, పునఃపూర

యిత్వా. ప్రోక్షణీందక్షిణతోనిరాయ. బ్రాహ్మణం దక్షిణతోదధ్యేషు నిషాద్యు
 బ్రహ్మణః ఇదమాసనమ్. అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్దితాయా మాజ్యస్థాస్య
 మాజ్యంనిరూప్య. ఆజ్యంవిలాసోఽదీదోఽగ్నాన్నిరూహ్య తేవ్యధిత్రేత్యు
 జ్వలతాత్మజే నాథో గామిన్యాదీవ్య. ఆజ్యే ప్రతిఫలి కృత్య ద్వేదర్భాగే
 తృణమన్తర్యా సకృత్ప్రచ్యుచ్చిద్య. ప్రక్షాళ్య. ప్రత్యస్య. అవశిష్టస్య
 ఆజ్యేపాత్య. త్రిపరీయగ్నికృత్వా. ఉదరదాస్య. అగ్నాన్ప్రత్యూహ్య
 ఉదగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పాయ
 ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునఃప్రాగేవసమాజ్య. పవిత్ర గ్రస్థింవిప్రస్య
 ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య ప్రాగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రవరతి. యేనఽహోహతి
 తదగ్నే ప్రతితప్య. త్రిధిర్ధర్మాగ్నే స్సంమృజ్య. పునః ప్రతితప్య. ప్రోక్ష్య
 సృవముత్తరతో నిధాయ. దర్భాన్దృష్ణగ్నేస్సృత్వాగ్నే ప్రవరతి. "

అదితేఽను మన్యస్య అనుమతేఽను మన్యస్య. సరస్వతేఽను
 మన్యస్య. దేవ నవిత్రః ప్రసూమ.

పాహిత్యయోగమున ప్రోహయ

శ్లో. పునరూర్ధ్వాసహోదధ్యే సహోహ్యోహతయన్తర్యా ।
 పాహీతి పశ్చాతం మధ్యే ఏహాపాహి త్రయోదత ॥
 సృవమునేత స్రుత్యయందు నాలగు (పందాము ఓయలు బయనూర్లు
 ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రింది హోమములు చేయవలెను.
 సృవేణ చతుర్థహీత మాజ్యం గృహీత్వా ॥
 ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పశ్చా) ॥

౧ పునరూర్ధ్వాని పరస్య పునరగ్నే ఇషాయుషాః పునర్వ పాహి
 చిత్వత స్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంసమమ ॥

౨. సహరయ్య నివర్తస్వాగ్నే పిన్వన్వధారయా । చిత్వస్మియా చిత్వత
 స్పరి స్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంసమమ ॥
- ౩ భూరగ్నేయే చ పృథివ్యే చ మహితే చ స్సాహా ॥
 అగ్నేయేపృథివ్యేమహితఇదంసమమ ॥
- ౪ భువోవాయవేచాన్తరిక్షాయ చ మహితే చ స్సాహా ॥
 వాయవేచాన్తరిక్షాయమహితఇదంసమమ ॥
- ౫ సుమరాద్దిత్యాయ చ దివే చ మహితే చ స్సాహా ॥
 అదిత్యాయదివేమహితఇదంసమమ ॥
- ౬ భూర్భువస్సువత్సన్త్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్మ్యశ్చ మహితే చ స్సాహా ।
 ఛన్త్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్మ్యమహితఇదంసమమ ॥
౭. పాహి నో అగ్నే ఏనసే స్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంసమమ ॥
- ౮ పాహి నో విశ్వవేదసే స్సాహా ॥ విశ్వవేదసఇదంసమమ ॥
- ౯ యజ్ఞంపాహి విభావసో స్సాహా ॥ విభావసవఇదంసమమ ॥
౧౦. సర్వంపాహి శతత్రతో స్సాహా ॥ శతత్రతవఇదంసమమ ॥
౧౧. పాహి నో అగ్నేఏతయాః పాహ్యతద్వితీయయా । పాహ్యార్థం
 త్వరీయయాపాహిగ్నిత్వతస్సృభిరన్తో స్సాహా ।
 వసవఇదంసమమ ॥
౧౨. పునరూర్ధ్వాని పరస్య పునరగ్నే ఇషాయుషాః పునర్వ పాహి
 చిత్వత స్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంసమమ ॥

౧౩ సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్ని విస్తస్వధారయా । విశ్వప్సియా విశ్వత
స్సర్ది స్వాహా ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥
నానాప్రకారేణ సమ్యవిత సకలదోష నిర్వరణార్థం సర్వపాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే॥

క్రింది హోమము స్వపముతో ఒక్కమారు చేయవలెను.

(సృ వేణ) ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ జదంసమమ ॥

ఉత్తర పరిషేవనం కృత్వా ॥

అధితేఽస్వ మగ్గస్థాః । అనుచుతేఽస్వ మగ్గస్థాః ।

సరస్వతేఽస్వ మగ్గస్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ॥

అనేసపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ప్రార్థాత్మకః సర్వం శ్రీ
యజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాదుః । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥

క్రిందివాక్య శ్లోకములు చెప్పి, అగ్నికి ప్రార్థన, అభివాదములు చేయవలెను.
సూ స్యస్తితర్వామితి నమస్కారం కుర్యాత్ ॥

స్వస్తితర్వాం అహంభోఅభివాదయే । అవమ్భుః,

(చిట్ట) పునరూర్ధా, సహరయ్యా, భూర్భగ్నయే, భువోవాయునే, సువరూద్రి
త్యాయ, భూర్భువస్సువః, పాహినో అగ్నిః పాహినో విశ్వవేదసే, యజ్ఞం
పాహి, సర్వంపాహి, పాహినో అగ్నవికయా, పునరూర్ధా, సహరయ్యేతి,
త్రయోదశ ॥

శిశువు పుట్టగనే చేయు మొదటికర్మయే

శ్లో పుత్రజాతే పితుస్సానం సచేలస్త విధీయతే ।

యావన్నచ్చిర్యతే నాశం తావన్నాప్నోతి సూతకమ్ ।

విన్నేనాతే తతఃపశ్యాత్ సూతకమ్ విధీయతే ।

పుత్రజననముకాగానే తండ్రికట్టుబట్టలతో స్నానముచేయవలెను. బొడ్డు
కోసిన తరువాతగాని జాతాశోచముతలుగను, కావన బొడ్డుకోయుటకు పూర్వమే
జాతకర్మను చేయవలెను.

(శ్లో) ప్రాజ్ఞాభివర్తనాత్పంసో జాతకర్మ విధీయతే ॥ మున్య ॥ ౨౭-౨౯)

పంకజ్ఞా

అవార్ధము అవమనముచేసి ప్రాజ్ఞాయామపూర్వకముగా దేవకాలము

లను ఉద్ధరించి రోహిణీనక్షత్ర అనుచోట శిశువు వినక్షత్రమున జన్మించినో ఆ నక్షత్రనామమును ఉద్ధరించి జాతకర్మ కైసంకల్పించి, అక్షరేందకములు హరి వేణమునందు విడువవలెను.

ఆచమ్య, ప్రాణాయామ్య, శ్రీపదమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యపత్త్యాం రోహిణీనక్షత్రే జాత్యన్య కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మ కరిష్యే.

వత్సమహర్షిచే ఉదహరించబడిన "దివస్ఫురి" అను అనువాకముచెప్పిన తరువాత నివర ఆచార్యుడు ఒకమారు కుమారుని ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ జాతంవాత్సప్రేణాఽభివృత్త్య ॥

దివస్ఫురి ప్రథమంజక్షే అగ్ని రస్మ ధ్నియం పరిజాతవేదాః శ్శరీయ మపు న్మనుజాః అజప్ర మిన్దానవినం జరతేన్యాధిః విద్యాతే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్యాతేనర్మ విభృతంపురుతాః, విద్యాతేనామ పరమం గుహో యద్విద్యా తముభ్యం యతః జగన్త సమద్రేత్వా న్మనుజాః అప్యన్త ర్భుచక్రాటాధే దివో అగ్నిః ఉదన్తే, త్వరీయేత్వా రజసి త్యోవాగ్ం సమృతస్య యోనామహిషా అహిన్యన్తే అక్రన్త దగ్నిస్తన యన్వివద్యోః క్షామారేరిహ ద్వీరుధ స్సమజ్జన్తే, సవోజజ్ఞానో విహిమిద్ధో అఖ్య దారోదనీ భానునా భా త్యన్తః, ఉశికావకో అరతిస్సుమేధా మర్తే వ్యగ్నిరమృతో నిదాయా, ఇయర్దిధామ మరుషం భరిభ్రదు చ్చుక్రేణ శోచిషాద్యామనక్షత్రే, విశ్వస్య కేమర్భువనస్య గర్భజరోదనీ అమృణాజ్ఞాయమానః వీదుజగ్ద్రుద్రి మభిన త్వరాయజ్ఞనాయ దగ్నిమయజ్ఞన్త వజ్ర, శ్రీజాముదారో ధరుణోరయీ ణాం మనీషాణాం ప్రార్థణానిస్సమగోపాః, వనోస్సూను స్సహనో అప్సు

రాజా విభ్రాత్యగ్ ఉపసామిధానః, యస్తే అధ్య క్షణవద్భురకోచే పూపందేవ మృతవన్తమగ్నే ప్రతంసయ ప్రతరాంవన్తే అచ్యాభి ద్యుమ్నందేవ భక్తం యవిష్ట, అతంభజ సౌశ్రవ సేష్యగ్న ఉక్తఉక్త అభజ శస్యమానే, ప్రియ సున్యైః ప్రియోఅగ్నా భవాత్మ జ్ఞాతేనభిన ద్రుజ్జుప్రైః, త్వామగ్నే యజమానా అనుద్యూన్ విశ్వావమాని దధిరే వార్హణి, త్వయాసహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా ప్రజంగోమన్త ముశిక్షోవివవ్యః, దృశానోరుక్మ ఉర్వా వ్యయో ధ్యర్మరేవమాయా శ్చ్రీయేరుదానః, అగ్నిరమృతో అభవ ద్వయోభి ర్గదేనం ద్యౌరజనయ ధ్నురేతాః ॥ అన్తే సకృదభివృశతి

ఆచార్యుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి శిశువును తన ఒడిలో ఉంచుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజాదోపస్థ ఆధాయ ॥

అస్మిన్నమాగ్ం సహస్రం పుష్కామ్యేధమానాస్యేవశే ॥

క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి ఆచార్యుడు కుమారుని పృథయమందు అభి మంత్రించవలెను.

మంత్రాంతమందు రోహిణి అనుచోట శిశువునక్షత్రనామమును చెప్పవలెను

సూ॥ ఉత్తరాభ్యామభిమన్తణమ్ ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యంభవన్తీ వృదయా దధిజాయసే, ఆత్మాప్రేమిత్రనామాసి నజీవ శరద శ్చతమ్ ॥ అశ్మాభవ పరశుర్భవహిరణ్య మన్యతంభవ, ప్రశూనాం త్వాహిం కారేణాభి జిహ్రామి (రోహిణి)

ఆచార్యుడు క్రింది రెండుమంత్రములను చెప్పి శిశువుయొక్క శిరస్సును తాకి, వాసనచూడవలెను.

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవప్రూదామ్ ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుంభవస్సి హృదయా దధిజాయసే . అజ్ఞావైపుత్రనామాస్సి సజీవ శరదశ్శతమ్ ॥ అశ్వాభవపరశుర్భువహీరణ్యమస్తతంభవ ! పశూనాంత్యాహిం కారేణాభి జిప్రూమి (రౌహిణి) ॥

అచార్యుడు మరల శ్రీందిరెందుమంతములను శతపు కుడిచేతిలో చెప్పువలెను తాభ్యామేవ దక్షిణేకర్ణే జాహుః ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుంభవస్సి హృదయా దధిజాయసే . అజ్ఞావైపుత్రనామాస్సి సజీవ శరదశ్శతమ్ ॥ అశ్వాభవపరశుర్భువ హీరణ్యమస్తతంభవ ! పశూనాంత్యాహిం కారేణాభి జిప్రూమి (రౌహిణి) ॥

రహస్యమైన నక్షత్రనామములను సూత్రకారుడుచెప్పుచున్నాడు.

సూ॥ నక్షత్రనామచనిర్దిశతి, తదరహస్యంభవతి ॥

శ్లో॥ రో, రే, మ, మృ, శ్యే, చి, షు, వృద్ధిరాదౌ స్థాత్వేదవాప్త్య శ్రవణాఽఽ శ్వయుక్తుః । శేషేషునాన్యైః క, ప, రస్వరోన్యైః, స్వావోస్థిరదీర్ఘస్య విసర్గఙ్గః ॥ సూ॥ సర్వేషాం నక్షత్రనామైర్నాం ప్రథమయా నిర్దేశ, సూక్ష్మవాకే జాతకర్మణి పునస్సంబుధ్యా దశమీకృత సూక్ష్మవాకాఽన్యుప్రాశనాఽభివాదనాదిషు నిత్యం రహస్యమేవ భవతి ॥

సమస్తనక్షత్రములకూ ప్రథమావిభక్తి నూపబడినది. జాతకర్మ నామకరణములలోని సూక్ష్మవాకములకుమూత్రము సంబోధనచేతనేఉపయోగము సూక్ష్మవాకములయందును, కర్మాంగమైనసమస్తాంశములయందును, తననక్షత్ర నామమును రహస్యముగా ఉంచవలెను. ఇటుల పెద్దలతారామూ కలరు.

జాతకర్మయందు నక్షత్రనామముల పట్టిక

- ౧) అశ్వని = అశ్వయుక్, అశ్వయుజః ౨) భరణి = అవభరణః, అవభరణః
 ౩) కృత్తిక = కృత్తికః ౪) రోహిణి = రౌహిణిః
 ౫) మృగశిర = మృగశీర్షః ౬) ఆర్ద్ర = ఆర్ద్రకః
 ౭) పునర్వసు = పునర్వసుః ౮) పుష్యమి = తిష్యః (పుష్యమిః)
 ౯) అశ్లేష = అశ్లేషః ౧౦) మఖ = మాఖః
 ౧౧) పుబ్బ = పూర్వపుబ్బనః ౧౨) ఉత్తర = ఉత్తరపుబ్బనః
 ౧౩) హస్త = హస్తః ౧౪) చిత్త = చైత్తః
 ౧౫) స్వాతి = స్వాతిః ౧౬) విశాఖ = విశాఖః
 ౧౭) అనూరాధ = అనూరాధః ౧౮) జ్యేష్ఠ = జ్యేష్ఠః
 ౧౯) మూల = మూలకః ౨౦) పూర్వాషాఢ = పూర్వాషాఢః
 ౨౧) ఉత్తరాషాఢ = ఉత్తరాషాఢః ౨౨) శ్రవణం = శ్రవణః, శ్రావణః
 ౨౩) ధనిష్ఠ = త్రవణః (ధనిష్ఠః) ౨౪) శతభిషం = శతభిషక్, శాతభిషజః
 ౨౫) పూర్వాభాద్ర = పూర్వాభాద్రపదః ౨౬) ఉత్తరాభాద్ర = ఉత్తరాభాద్రపదః
 ౨౭) రేవతి = రైవతః ॥

వైవేకారము విద్యార్థులసౌలభ్యముకొరకు నక్షత్రనామములను అశ్వని మొదలు రేవతివరకును పట్టికగాఇచ్చినాము. పైశ్చోకమునకు భావముఇదియే.

తేనె, అజ్ఞమును కంచుపాత్రలోకలిపి బంగారుఉంగరమును బర్చిస్తున్నచేత వేలుముడిచేసిపట్టుకొని కంచుపాత్రలోనిపదార్థమును శ్రీందిమంగత్రములనుచెప్పి చివరనలక్ష్యమారూగా శతపువేతప్రాశనచేయించవలెను.

సూ॥ మధుఘృతమితిసగ్గంపుజ్ఞ తస్మిన్దర్శ్యే హిరణ్యం నిష్కర్మం

తదుర్విషయమునాఁడు పౌత్ర ముగ్గురి రుద్రులు ॥

యత్నేనుశీమే వృద్ధయం వేదాహం తత్త్రణాపతే ।

వేదామతస్య తేవయం మాఽహంపౌత్ర ముగ్గురి రుద్రులు ॥

తదవత శిశువును తల్లి భూమిపై పరుండబెట్టవలెను. పిమ్మట ఆచార్యుడు

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, భూమిపైపరుండిన కుమారుని ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషా సంవిష్టం కుమారమభివృశ్య ॥

నామయతి సరుదతి యుత్రవయం పరామసి యుత్రదాభివృశామసి॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి శిశువుశిరస్సుకు నమివమున ఉదకుంభమును ఉంచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషా శిరస్త ఉదకుమ్మంసిధాయ ।

ఆపస్సుప్తేమ జాగ్రత రక్షాగింసి నిధితో సుదర్శయే ।

జాతాగ్ని ప్రతిష్ఠాపన విధి

ఫలీకరణ హోమం

ఆచార్యుడు ప్రాణాయామమునుచేసి, దేశకాలములనుపర్యరించి, ఫలీకరణ హోమమునకు సంకల్పముచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్షాభివృద్ధ్యర్థమే॥ అనయోర్భాసూతకయోః చన్ద్రాలాదిపీశాచేభ్యో రక్షణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే॥

సంకల్పించినపిదప శ్రోత్రయగృహమునుండి తెచ్చినఅగ్నిని ప్రతిష్ఠించి సమిధలచేమండించి భూర్భువస్సువతోనుండి జాతవేదసేనముఃపరకు అగ్ని

ముఖమందుచెప్పబడిన ప్రకారముచేసి ఒకపళ్ళెముపడుతావుడు. అవాలనుకలిపి దోసిలిలోపోసుకొని అయంకలింమొదలుగాకలిగిన ఎనిమిదిమంత్రములు ప్రతి మంత్రముకూ మూడుస్వాహారములుచొప్పున దోసిలిలోనిదవ్వమును (మొత్తం ఇరువదినాలుగుమార్లు) బ్రాటనప్రేళ్ళతో అగ్నియందుపడునట్లుగొంటి (హోమముచేయ) వలెను.

తదగ్ని అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమావృత్యఅగ్నిముపసమాధాయ (అలబ్ధుత్వ)॥

ఓంభూర్భువస్సువతో.... జాతవేదసేనముః ॥

గమనిక : ఈఫలీకరణహోమములకు పరివ్రతణలుకాని, పౌత్రాసాదనలుకాని,

అయాదిహోమములుకాని పూర్వ ఉత్తర పరిషేచనలుకాని ఉండవు.

సూ॥ సర్వపాన్ ఫలీకరణ మిత్రాన్ అశ్వలినోత్ర రైన్ద్రీ స్త్రీః ప్రతిస్వాహాకారగింహుత్వా । నగ్గంతాన్తి ॥

౧. అయంకలిం వతయన్నగ్ని శ్వాన మివోద్బృద్ధమ్ । అజాం వాశీతా

మివ మరుతః పర్యాధ్యగ్ని స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥

౨ శర్ణే రథశ్చర్ణీకేర ఉలూఖుః । చ్యవనో నశ్యతాదిత స్వాహో ॥

మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥

౩ అయశ్చర్ణో మర్మఉపమీర ఉలూఖుః । చ్యవనో నశ్యతాదితస్వాహో॥

మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ॥

- కేళినిశ్చలోమినిఃఖజావోఽజోపకాశినిఃఖ పీతనశ్శతాద్రితస్సాహో॥
మరుద్ధ్యుడదంసమమ ॥
- స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥ స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥
- ౫ మిశ్ర హాసనః కౌటేరణ రక్షో రాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగం సజానయో
గచ్యస్తీచ్యవోఽపరిదాకృతాన్యాహో ॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ ॥
స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥ స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥
- ౬ ఏతాస్త్వైతాన్యప్రీతీత్యయంబ్రహ్మణస్సుతః । తానగ్నిః పర్యసర్దతా
నిస్తస్సాన్యహాన్యతః । తానహంపద బ్రాహ్మణః ప్రమృతతః కూట
దనాన్య కేశాన్యమృన స్తనాన్యాహో ॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ ॥
స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥ స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥
- ౭ నక్షంధారిణ ఉరస్సౌకాన్యూల హాన్యపాల్పసాన్ । హార్వపిహింహితే
త్వచ్చైత్రాన్య కర్షకః । మాతా అభున్యా సర్పత్రి గ్రామే విధుర
మిచ్చన్తి స్సాహో ॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ ॥
స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥ స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥
- ౮ నిశీధ చారిణీ నృసానన్తినా ప్రేక్షతేకుంమ్ । యాన్యవన్తం లోధయతి
యన్యవిజాతాయాంమనః । తానాన్యం కృష్ణపర్వనే క్షోమానగం హృద
యం యక్తుత్ । అగ్నేఅక్షీణీ నిర్దహస్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ ॥
స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥ స్సాహో॥ మరుద్ధ్యుడదంసమమ॥

పదిరోజులపర్యంతము ప్రతిరోజూ మంత్రము లేకుండగా పై విధముగా
మీరు హోమముచేయుచు ఆచార్యుడు సూతా గృహసంకులకు చేపువలెను.
సూ॥ ప్రవిష్టేతవిష్ట ఏవంతూష్టీ మగ్నావావపతేతి । సర్దపాన్ ఫలీ
కరణమితాన్ అజ్ఞానినేహ్యిన్మేవాగ్ని వాగ్యతాఅవపతేతి ఏవమహారహ
రనిర్దిశతాయాః । ఏవమహారహాః ॥

చిట్ట - అయంకలిం, శక్తేరధ, అయ్యుంధః, కేళిసీ, మిశ్రహాసన,
ఏతాస్త్వైతాన్, నక్షం చారిణో, నిశీధచారిణీత్యష్టా ॥

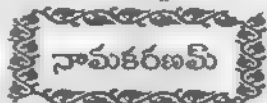
జాతకర్మ సమాప్తమ్

ప్రథమ శిశువుకు పేరుపెట్టుటకు చేయుతీర్థము

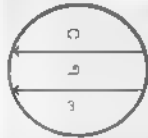
శిశువు జన్మించినదిమొదలు పదిరోజులాయినతరువాత పదకొండవ రోజు ఉదయమే శిశుసహితముగా మాతాపితరులు స్నానాదులపూర్తిచేసుకొని శిశువునకు పేరుపెట్టవలెను.

సూ. దశమ్య ముత్రితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రస్య నామదదాతి ||

ప్రత్యేకముగా నామకరణముమాత్రమే చేయుచున్నపుడు ముందుగా విశ్వు త్వరహాజ, అజ్ఞావేక్షణ, పుద్గాహవాచనము చేసి, త్రింది విధముగా నామకరణ ము చేయవలెను.

అచార్యుడు అనమనముచేసి, ప్రాణాయామము, దేశకాలోద్ధారణము అయి నతరువాత శిశువునునక్షత్రమునజన్మించెనో "రౌహిణీ" అనుచోట అనక్షత్రనామ మునుఉచ్చారించి అక్షతోదకములను తనభార్యవీతియందువిడువవలెను అమె అక్షతోదకములను హరివేణమునందువిడువవలెను. అట్లునంకల్పించిన తరు వాతశిశుసహితముగా భార్యనుతనకుడిచేతివైపున కూర్చుండచేయవలెను.

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ । మమ కుమారస్యాయుష్కాభివృద్ధ్యర్థమ్ । మద్దర్శనత్వాం "రౌహిణీ" నక్షత్ర జాతస్యకుమారస్య సకలసత్పురుషమధ్యేసద్యవమోరార్దం నామధాస్యవ పీ । ఇతి మాతాపితరౌ సంకల్ప్యః (ఉత్తరతోయజమానుః) ||

- వల్లమునందు నామకరణమువ్రాయువిధము
1. మాననామము ||
  2. నక్షత్రనామము ||
  3. పెట్టతోపుపేరు ||

విశాలమైన పశ్చిమనిందాబీర్యముపోసి అపజ్ఞమును తనకుడితొడమీద పెట్టుకొని ఐంగారముతో దక్షిణమునుండి ఉత్తరముగా రెండుగీతలు గీయవలె ను మొదటిగడిలో శిశువుపైట్టిన మానముపేరును, రెండవగడియందు శిశువు జన్మించిననక్షత్రనామమును మూడవగడిలో శిశువుకు తానుపెట్టదలచిన పేరు ను వ్రాయవలెను విద్యార్థుల సౌకర్యముకొరకు మాననామములపట్టిక త్రింద ఇచ్చుచున్నాము. నక్షత్రనామములపట్టికకొరకు పేజీ నెం107లో చూడుడు. తన్నుల పూర్ణపాత్రే మాననామ నక్షత్రనామ వ్యావహారిక నామానిన లిఖిత్యా.

పురుషమాననామములను చైత్రాధిగా లక్ష్మీపూజవలెను.

శ్లో॥ కృష్ణోఽననోఽఽ చ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోఽఽ ధ జనార్ధనః ।
ఉపేన్ద్రో యజ్ఞ పురుషో వాసుదేవ స్థధాపారిః ।
యోగీశః పున్దరీకాక్షో మానసామాన్యనుక్రమాత్ ।
స్త్రీమానసామృలను మార్గశ్శాధిగా లక్ష్మీపూజవలెను
శ్లో॥ మార్గశీర్షేవ వాగ్రేవీ పుష్ప్యే పద్మావతీ తథా ।
శ్రీదేవీ దామీ సావిత్రి భూమిః కల్యాణికీ తథా ।
సత్యబామా పుణ్యవతీ రూపవతీస్త్వముత్కపి ।
చ్చన్ద్రావతీచ లక్ష్మీచ స్త్రీ నామకరణోపుచ,

ప్ర. పురుష హృదయముల పట్టిక

పురుష నామం

స్త్రీ నామం

౧	చైత్రము	- కృష్ణః	- భూమిః
౨	చైశాఖము	- అనంతః	- కళ్యాణీ
౩	జ్యేష్ఠము	- అమృతః	- సత్యభామా
౪	అషాఢము	- చక్రః	- పుణ్యవతీ
౫	శ్రావణము	- చైకుంఠః	- రూపవతీ
౬	భాద్రపదము	- జనార్దనః	- ఇన్ద్రమతీ
౭	ఆశ్వయుజము	- ఉపేంద్రః	- చంద్రావతీ
౮	కార్తీకము	- యజ్ఞపురుషః	- లక్ష్మీ
౯	మార్గశిరము	- వాసుదేవః	- వాగ్దేవీ
౧౦	పుష్యము	- హరిః	- పద్మావతీ
౧౧	మాఘము	- యోగీశః	- శ్రీదేవీ
౧౨	పాల్గుణము	- పుణ్డిరికాక్షః	- సావిత్రి

లేఖనాదుః

పైపట్టికలో వ్రాయబడినప్రకారము మానవామముమొదటిగడిలో వ్రాసి, తరువాత రెండవగడిలో జాతకర్మయందువ్రాయబడినప్రకారము నక్షత్రనామము వ్రాసి, పిమ్మట మూడవగడిలో క్రిందివిధముగా శిశువుకు పెద్దబోపు పేరును వ్రాయవలెను

౧. మానవామ్నా శ్రీ (కృష్ణ=మానవామము) నామాసిశ్రీ
౨. నక్షత్రనామ్నా శ్రీ (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నామాసిశ్రీ !!
౩. వ్యావహారికనామ్నా శ్రీ (శ్రీనివాస=పెట్టబోపుపేరు) నామాసిశ్రీ !!

ప్రకారముగా ఆధ్వంతములందు శ్రీకారము ఉండునట్లు వ్రాయవలెను. పశ్చిమునందు మూడుగడులలో మూడుతమలపాకులనుఉంచి వాటియందు నామత్రయదేవతలను ఆవాహనచేయవలెను.

౧. శ్రీ(కృష్ణ=మానవామము)మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి.
౨. (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నక్షత్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౩. (శ్రీనివాస=పెట్టిన పేరు)మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి. నామత్రయాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్యుః !!

షోడశోపచార పూజనుచేసి, నివేదన సమయమందు క్షీరములు నివేదన చేయవలెను.

తరువాత మొదటిగడిలో మానవామమును పూజించిన అక్షతలను తల్లి దండ్రులు, బ్రహ్మగారు తీసుకొని దీర్ఘాయుష్మాన్మవః అని తండ్రియు, తతాయుష్మాన్భవః అనితల్లియు, వర్షస్సఅనిబ్రహ్మగారున్న అక్షతలనుశిశువు శిరస్సుపై వేసి, ఆశీర్వదించవలెను.

౧. మానవామ్నా శ్రీ(కృష్ణ=మానవామము)నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ ! తతాయుష్మాన్మవ ! వర్షస్స !!

రెండవగడిలో నక్షత్రమును పూజించిన అక్షతలను తీసుకొని తల్లి దండ్రులు బ్రహ్మగారు పైవిధముగా ఆశీర్వదించవలెను.

౨. నక్షత్రనామ్నా (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ ! తతాయుష్మాన్మవ ! వర్షస్స !!

మూడవగడిలో వ్యావహారిక నామదేవతను పూజించిన అక్షతలను తీసికొని

పైవిధముగా అశీర్వాదించవలెను.

3 వ్యావహారికనామ్నా (శ్రీనివాస=పెట్టిన పేరు) నామధ్యత్వా దీర్ఘాయుష్షాన్మవ! శతాయుష్షాన్మవ! వర్ధస్య!!

విష్ణుట అచార్యుడు తనశార్యును తన ఎడమచేతివైపున కూర్చుండునట్లు చేయవలెను తరువాతసభాసదులందరూ క్రిందివాక్యమునుపలికి అక్షతలను శిశువుశిరస్సుపై వేయవలెను. మంత్రాంతమందుశ్రీనివాసశర్వబదులు శిశువుకు ఏపేరు పెట్టిరో అపేరుచెప్పవలెను.

పట్నీయధాస్థానమునవేళు. నామకరణముహూర్త స్సుముహూర్తో ౧౨ స్తు ।

ఆభిషేకమంత్రము

అచార్యుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి కుమారుని హృదయమును అభిషేకం చేయవలెను.

సూ॥ ప్రవాసాదేత్య పుత్రస్యోత్తరాభ్యాముభి మున్రిణమ్ ।

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుష్మవసి హృదయాదధి జాయసే ।

వేదోవైపుత్ర నామాసి సతవ శరదశ్శతమ్ ॥

అశ్వాభవ పరశుర్వువ హిరణ్య మున్యతం భవ ।

ప్రశూనాం త్వాహింకారేణాభిజిహ్రూమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ।

మరలక్రింది రెండుమంత్రములుచెప్పిచూ శిశువుశిరస్సును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధస్యవస్త్రాణమ్ ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుష్మవసి హృదయాదధి జాయసే ।

వేదోవైపుత్ర నామాసి సతవ శరదశ్శతమ్ ॥

అశ్వాభవ పరశుర్వువ హిరణ్య మున్యతం భవ ।

ప్రశూనాం త్వాహింకారేణాభిజిహ్రూమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

విష్ణుట అచార్యుడు శిశువుకుడిచేనిలో క్రిందిమంత్రములు జపించవలెను. సూ॥ దక్షిణే కర్ణ ఉత్తరాన్యస్త్రాన్ జపేత్ ॥

౧ అగ్నిరాయుష్షాన్మ వసన్మశిభిరాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ।

౨ సోమ ఆయుష్షాన్మ ఓషన్మశిభిరాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి॥

౩ యజ్ఞ ఆయుష్షాన్మ ధక్షిణాభి రాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి॥

౪ బ్రహ్మాయుష్మత్త త్వాహ్యైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మన్మజ్జరోమి ॥

౫ దేవా ఆయుష్మన్మన్మత్త మృతే నాయుష్మన్మన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి నివేదనచేసిన క్షీరములను బంగారముతో శిశువునకు పానముచేయుంచు అచారముగాఉన్నది.

ఘృతంనిష్పిబిత్వాయుర్యై ఘృత ముమ్మత్గం హిరణ్య ముమ్మతా దేవాయుర్ని ప్పిబతి ॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్మేంద్రియే ప్రతిదివ్యతి ॥

అర్ఘ్యదయతమి

అచార్యుడుమరలప్రాణాయామముచేసి, అభ్యుదయతమునకుసంకల్పించి, అభ్యుదయతమినినిత్రము బ్రాహ్మణునకు దక్షిణతులవలెను.

ప్రాణానాయమ్య.. శ్రీపరమేశ్వరప్రేక్ష్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్షోవిద్యర్థంనామకరణాజ్ఞతేన అభ్యుదయతం కరిష్యే అభ్యుదయత బ్రాహ్మణ భోజన ఆసనాచ్ఛాదనప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం శుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

కర్మణః పుణ్యపూర్వాధనమ్

పిమ్మట అచార్యుడు కర్మణః పుణ్యపూర్వాధనమునకు సంకల్పించి, ఒక పల్లె మునందునిందుగా బియ్యముపోసి, అందుదక్షిణ తాంబూలములను ఉంచి, ఉదకము, మామిడి చిగుళ్ళతో కూడిన కలశమును కూడా పల్లెమునందు ఉంచి, బ్రాహ్మణులను ప్రార్థించవలెను.

తదః కర్మణః పుణ్యపూర్వం వాచయిష్యే॥ సోదకం కలశం తస్మై దక్షిణతామ్బూలయుక్త పాత్రేణాపి ధాయోషధీషు ప్రతిష్ఠాప్య బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను మూడుమార్లు పలికి, శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణః పుణ్యపూర్వం భవన్తో బ్రువన్తు.

సభాసదః ఓం పుణ్యపూర్వం కర్మణేన స్తు ॥ (ఏవంత్రః)

యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్, తద్బుట్టున్నదోపవ్యవమ్, యదానై సూర్య ఉదీతి అథ నక్షత్రం నైతి, యాపతి తత్ సూర్యో గచ్ఛేత్, యత్ జహన్యం పశ్యేత్, తాపతి కుర్వీత యత్కారీస్యాత్, పుణ్యానాం ఏవ కరుతే ॥

ఓంకానివా ఏతాన్ యమనక్షత్రాడి, యాన్యేవదేవ నక్షత్రాడి, తేషుకుర్వీత యత్కారీస్యాత్, పుణ్యానాం ఏవ కరుతే ॥

శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను అచార్యుడు, సభాసదులు మూడుమార్లు పలికి, పిమ్మట శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

శ్రీనివాసశర్మణే తమచోట శిశువు పేరును ఉచ్చరించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణే (శ్రీనివాస) శర్మణే నమో భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః ఓం నమో (శ్రీనివాస) శర్మణేన స్తు ॥ (ఏవంత్రః)

సన్మీన జన్మో వృద్ధశ్రవాః, సన్మీనపూషాచిత్కషదాః ।

సన్మీన స్వాస్థ్యో అరిష్టనేమిః, సన్మీనో బృహస్పతిర్గదాతు॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను మూడుమార్లు పలికి శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణ బుద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః ఓం కర్మ బుద్ధ్యతామ్ । ఏవంత్రః ॥

బుద్ధ్యాన్య వాన్వైర్యమనోపసద్య, మిత్రందేవం మిత్రధేయన్వో అస్మృత్సూరధాన్ వాచిషావర్తయన్తః, శతంబీనేమ శరద్రస్యవీరాః ।

శ్రీడి శ్రీడినై దేవానామ్బుద్ధాన్, శ్రీడిఘ్నాగ్ంస శ్రీడిసవనాన్ ।

త్రయజమేలోకాః, బుద్ధ్యా మేవతద్విర్య ఏమిలోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను ఒకమాడుపలికి, అచార్యుడు కలశమును ముఖమువరకువెల్లి, శ్రీందివాక్యములను చెప్పూరు ప్రతి వాక్యమునకు చివరకొంచెము, కొంచెముగా ఉదకము తూర్పుయందున్న బొరి వేణమునందు విడువవలెను.

యజమానః : బుద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః : బుద్ధ్యతామ్బుద్ధి స్సమృద్ధిః ।

ముఖసముం కలశముద్ధరేత్ ॥

ఓం కర్మణః పుణ్యపూర్వసంమృద్ధిరస్తు, వర్షశత సముద్ధరమస్తు, గోత్రా భివృద్ధిరస్తు, శాన్తిః పుష్పిశ్చాస్తు, శుభగ్ం శుభమస్తు, పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు, సర్వసంమృదస్తు ॥

పిమ్మట ఆచార్యుడు కలశమును యథాస్థానమున ఉంచి, క్రింది మంత్రములను ఉచ్చరించుచూ మామిడిచిగుళ్లతో కలశములోని ఉదకమును తను శిరస్సులపై చల్లుకొనవలెను

అపోహిష్ఠాను జనయ భావనః ॥

యేనదేవాః ఘృత్రేణ । జాతవేదా మౌర్ధ్వయన్యాపనాతు ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములను ఉచ్చరించుచూ తూర్పుమొదలుగాబదు దిక్కులందునూ ఉదకమును చల్లవలెను.

ప్రాచ్ఛాం దిశిదేవా ఋగ్విజ్ఞో మార్గయన్తామ్ , దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరో మార్గయన్తామ్ ప్రతీచ్ఛాం దిశి గృహః పశవో మార్గయన్తామ్ । ఉదీచ్ఛాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్గయన్తామ్, ఉత్తరాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్గయన్తామ్ ॥

ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యమును చెప్పి దక్షిణానపాతముగా అక్షతోదకములను నభానదులకు తయివలెను

ఏతేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానా నామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ఉమామహేశ్వర ఆదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యః కర్మణః పుణ్యాహవాచన మస్త్రజపదక్షిణాం మనసాత్మాహపరిమితహిరణ్యం శుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ శుభగం శుభమ్ ॥

సామకరణం ప్రమాప్నోతి

శ్రీశువుకు పేరుపెట్టుటకు చేయుకర్మయే

శ్రీ సామకరణమ్

యజమాన దంపతులు కుమారీనపాతముగా ఫల, దక్షిణ తామ్రాలములు చేతపుచ్చుకొని కూర్చుండవలెను.

వ్రత్యేకముగా నామకరణముమాత్రమే చేయవచ్చునను ముందుగా విశ్వేశ్వరపూజ, ఆజ్ఞావేక్షణ, పుణ్యావాచనము చేసి, క్రింది విధముగా నామకరణము చేయవలెను.

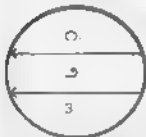
నభానదులు శిశువుతోనహదంపతుల శిరస్సులపై అక్షతలువేసిపిమ్మట ఫలదక్షిణశాంబాలములనుబ్రహ్మగారికిచ్చి, దంపతులుకావలసినమునేసి, నామకరణముకైనకల్గించి, యజమానిఅక్షతోదకములనుభార్యచేతియందు విడువవలెను. ఆమె ఆఅక్షతోదకములను హరివేణమునందు వివవలెను. పిమ్మట యజమాని శిశువుతోనహభార్యను, తన కుడిచేతివైపున కూర్చుండవలెను.

అయం ముహూర్త స్సుమహూర్తోఽస్తు ॥

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమార్యాః
ఆయుష్యోబిష్టద్యర్థం రౌహిణీనక్షత్రజాతాయాః కుమార్యాః సద్యఃపహారా
ర్థం నామధాన్యోపహేఇతి మాతాపితరౌసంకల్ప్యః ఉత్తరతోయజమానః॥

తూర్పుదిశ

లేఖనాదు

పశ్చిమునందు నామకరణమువ్రాయువిధము

౧. మాననామము ॥

౨. సక్షతనామము ॥

౩. పెట్టబోపుపేరు ॥

స్త్రీలకు వేసి అక్షరములతో నామకరణము చేయవలెను.

విశాలమైన పశ్చిమునందాఖ్యముపొసి ఆచమ్యమును తనకుడితొడ
మీదపెట్టుకొని బంగారముతో దక్షిణమునందే ఉత్తరముగా రెండుగీతలు గీయ
వలెను మొదటిగడిలో శిశువుపట్టిసమానముపేరును, రెండవగడియందు
శిశువుజన్మించిన సక్షతనామమును మూడవగడిలో శిశువుకు తానుపెట్టదలచిన
పేరునువ్రాయవలెను. మాననామములపట్టిక పేజీనెం 116లోనూ, సక్షతనామ
ముల పట్టిక పేజీ నెం107లోనూ చూడుడు.

విషమాక్షరం కుమార్యాః ॥ తస్యలపూర్ణపాత్రే మాననామ, సక్షత
నామ, వ్యావహారిక నామానిచలిఖిత్యా ॥

శ్రీ మాననామ్నా (కళ్యాణీ = మాననామము) నామ్మనీ శ్రీ ॥

శ్రీ సక్షతనామ్నా (రౌహిణీ - సక్షతనామము) నామ్మనీ శ్రీ ॥

శ్రీ వ్యావహారిక నామ్నా (భారతీ = పెట్టబోపుపేరు) నామ్మనీ శ్రీ
ఇతిలిఖిత్యా ॥

పై ప్రకారముగా అధ్యంతములందు శ్రీకారముండునట్లు వ్రాయవలెను.

పశ్చిమునందు మూడుగడులలో మూడుతమలసాకులుఉంచి నాటియందు
నామక్రయదేవతలను ఆవాహనచేసి, దోడకోపవారపూజచేసి, నివేదనకాల
మందు క్షీరములు నివేదనచేయవలెను.

౧. (కళ్యాణీ = మాననామము) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౨. (రౌహిణీ = సక్షతనామము) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౩. (భారతీ = పెట్టినపేరు) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

నామక్రయాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది దోడకోప
చారైరభ్యర్చ్య ॥

పిమ్మటక్రందివాక్యములుచెప్పుచూ పూజచేసినఅక్షతలు శిశువుతల్లిదండ్రు
లు, బ్రహ్మగారూఠినికొని దీర్ఘాయుష్కీభవఅనితండ్రియు, శతాయుష్కీభవ
అనితల్లియు, వర్ధన్యతానిబ్రహ్మగారున్నూ అక్షతలుశిశువు శిరస్సుపైవేయవలెను.

౧. మాననామ్నా (కళ్యాణీ = మాననామము) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

౨. సక్షతనామ్నా (రౌహిణీ = సక్షతనామము) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

౩. వ్యావహారికనామ్నా (భారతీ = పెట్టినపేరు) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

తండ్రిక్రంది మంత్రముచెప్పి కుమార్తెను అభిమంత్రణచేయవలెను.

సూః కుమారీం ఉత్తరేణ యజాషాఽ భిషుస్త్రయతే ।

సర్వస్మిన్సాత్మనస్సంభూతాఽస్మి సాక్షీవ శరదశ్శతమ్ ॥

తరువాత యజమాని తనభార్యను తనవిదమతేత్తివైపున కూర్చుండచేసిన
పిమ్మట సఖానదులందరూ అక్షతలువేయవలెను.

పట్నం యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥

నామకరణముమార్త స్సుముహూర్తో ౨ స్తు ॥

నివేదనచేసినపాలను బంగారముతో పుత్రులనిష్ఠిభక్త్యాయుర్వై అను మంత్రము చెప్పుచూ యజమానులు శిశువుకు పానముచేయించుట అనారము.

పుత్రులనిష్ఠిభక్త్యాయుర్వై పుత్రతమమృతగ్ం పీఠభ్యమమృతా దేవా యుర్విష్టిబలితి ॥ శతమానం భవతి శ్రతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే వేంద్రియే ప్రతితివృత్తితి ॥

తరువాత ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యహవాననములను చేయవలెను.

ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యహవాననములు పేజీనెం.119లో చూడుదు

నామకరణాల్లాడేన్న ఆభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే ॥

ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజన ఆసన సంభ్రదదే నమమ ॥

తదక్షకర్మణః పుణ్యహవానయిష్యే॥

సోదకంకలకం తందుల దక్షిణ . పట్నీమాన్దనాంతం కుర్వాత్.

శ్లో॥ నామాది సాన్ధికరణం పుణ్యహం ద్విజభోజనమ్ ॥

రక్షాబస్థన మన్నాది చౌలాద్యబుధ్ధ మేవచ ॥

నామకరణము మొదలుగా ఆభ్యుదయకము, పుణ్యహవానన, బ్రాహ్మణ భోజన సంకర్షణము చేయవలెను. అన్నప్రాశనము మొదలుకొని రక్షాబస్థన మున్న చౌలము మొదలుకొని అజ్ఞాతార్థము పుట్టబడినవి.

శ్లో॥ పుణ్యహవాచనే నామ్ని మధ్యమే సన్దివాచనే ॥

సూక్ష్మబాలకనామాన్య సన్ధీత్యసృభుమం భవేత్ ॥

నామకరణములో తర్మణః పుణ్యహమందు వచ్చు మధ్యదైన సన్ధివాచన మందుమాత్రము బాలునిపేరును పూర్తిగావెచ్చవలెను. మిగిలిన అన్నప్రాశనాది

కర్మబలో బాలునిపేరు చెప్పవచ్చునదేను.

సూ॥ ద్విక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోక్షరం దీర్ఘాభినిష్టా నాన్తం ఘోషపదార్థవ్రతస్యమ్ ॥ అపివా ॥

రెండుగాని నాలుగుగాని పది అక్షరములుండునట్లు వార్తాః గీర్తాః అని గాని, ద్రవిణోదాః వరివోదాః, పీఠదాః , యువతిదాః , అనిగాని ఇట్టి నామములుంచవలెనని భాష్యకారులు చెప్పియున్నారు. అట్లు కానిదో సూ॥ యస్మిన్ స్విత్యుపసర్గస్మాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితిపి బ్రాహ్మణమ్ ॥

ఋష్యణాకం దేవతాణాకంవా, యథాచైపాం పూర్వపురుషాణాం నామానిస్యః ॥

ను అక్షరము మొదలుగాగల నామములను అనగా సుదర్భనుడు, సుజా తుడు, లేక దేవతలపేర్లను (శివుడు, విష్ణువు)గాని వశిష్ఠుడు, నారదుడు అను ఋషులనామములను గాని ఉంచవచ్చునని లేక యజ్ఞతర్మ సోమతర్మ మొదలగు లాత తండులపేర్లను ఉంచవచ్చునని బోధాయనులు చెప్పియున్నారు.

సూ॥ అయజ్ఞాక్షరం కుమార్యాః విషమాక్షరం కుమార్యానామ గృహ్లాతి త్రిః ॥ గౌః భారతీ ॥ పార్వతీ ॥ కమలేక్షతీ ॥

స్త్రీకు షోణక్షరములతో నామకరణము చేయవలెను. త్రిః, గౌః, భారతీ, పార్వతీ, కమలేక్షతీ, మొదలుగాకలవి.

ప్రేమానుభవము సమాప్తమి.

శిశువునకు మొదటిసారిగా అన్నము పెట్టుటకుచేయుకర్మము

అన్నప్రాశనము

శిశువు జన్మించినరోజుమొదలుకొని ఆరవమాసమున, శుభదినమున ఆభ్యుదయతము, పుణ్యాహవాచనమూచేసి తరువాత అన్నప్రాశన చేయవలెను. సూ. జన్మనోఽథి షష్ఠీమాసి బ్రాహ్మణాన్యోజయిత్వాఽ. ౨ శిశోవాచయిత్వా। ప్రత్యేకముగా అన్నప్రాశనమాత్రమే చేయుచున్నపుడు ముందుగా విశ్ణు శ్మరణా, పుణ్యాహవాచనముచేసి, క్రింది విధముగా అన్నప్రాశన చేయవలెను. యజమానిబార్యాపుత్రులతోకూడిఆచమన, ప్రాణాయామములనుచేసి, దేశ కాలములనుఉచ్చరించిఅన్నప్రాశనమొనరింపించి, ఆభ్యుదయకర్మణపుణ్యాహవాచనములుచేసిరక్షాహత్రములనుపూజించి, శిశువుకురక్షాబంధనముచేయవలెను.

పరికల్ప

ఆచమ్య, ప్రాణాయామ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం ఇమం(శ్రీనివాస)శర్మాణం కుమారం అన్నప్రాశ

నేన కర్మణానగ్నస్థిరీష్యే। అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన ఆభ్యుదయకంకర్మకరీష్యే। ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ ... సంప్రదదేనమమమ్। తదజ్ఞ కర్మణాపుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ సోదకంకలచం తందులదక్షిణ ... పక్షిమార్గనాన్తం కుర్యాత్॥ ఆభ్యుదయక కర్మణాపుణ్యాహవాచనములు పేజీనెం119లో చూడదు.

రక్షాబంధనము

ప్రాణాయామ్య ... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షా సూత్రాధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥

భూవానామక్షిత భృద్భ్యర్థ పృష్ఠియం త్రిష్ఠుభౌజశ్చక్షిత ముగ్ర వీరమ్। జన్మ స్తోమేన పశ్యదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ పిమ్మట నభావదులు, తల్లితండ్రులు శిశువుకిరన్నపై ఆక్షతలుచేయవలెను. రక్షాబంధన ముహూర్త స్సముహూర్తో ౨ స్తు।

నవతన్మ దారణము

ఆచార్యుడు మరలనవతంతుదారణకు సంకల్పించి, ఆ నవతంతువును షోడశోపచారములచేయజించి, నభావదులందరిచేముట్టించి, శిశువుకు యజ్ఞోపవీతమువలె ధరింపచేయవలెను.

ప్రాణాయామ్య .... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన తూష్టిమాచమనాధికార సిద్ధ్యర్థం నవతన్మదారణం కరిష్యే॥ నవతన్మధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహ

నాది షోడశోపదానైరభ్యర్చ్యః ॥

నవోనవో భవతి జాయమానోహో కేసు రుషా మేత్సగ్గి ।

భాగం దేవేభ్యో విదధా త్కాయస్సు ధ్వజ్మహ్నిరతి దీర్ఘమాయుః ॥

శిశువుకు అనఘనము చేయించినవిమ్మలు అవార్థదంపతులు సఖానదు
లతోనహా శిశువుశిశువుపై అక్షతలుచేయవలెను.

ఆచమ్య ॥ నవతస్మద్రాణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

తదుపరి ఒకపాత్రయందు పెరుగు, తేనె, నెయ్యి, అన్న(బియ్యములను
కలిపి అమ్మిశమమును క్రిందిపాత్రములు అన్నియూచెప్పినవిమ్మలు చివరన
ఒక్కమారు కుమారునిచే ప్రాశనచేయించవలెను.

సూ॥ దధి మధుఘృతమోదనమితి సగం సృజ్యాం వదాయోత్తరై ర్మృతైః
కుమారం ప్రాశయిత్వా ॥

౧ భూరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టఃషధయ
స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టఃషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౨ భువోపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టఃషధయ
స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టఃషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౩ సువరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టఃషధయ
స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టఃషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౪ భూర్భువస్సువరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టః
షధయ స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టఃషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

సూ॥ నకృదేవ కుమారం ప్రాశయేత్ ॥

ప్రాశనముమాత్రము చివరఒక్కమారు చేయించవలెను.

శ్రీనివాస అనుబోట కుమారునిపేరు చెప్పవలెను.

శ్రీందివాక్యమువలెకీ అందరూశిశువు శిరస్సుపైఅక్షతలుచేయవలెను.

అన్నప్రాశన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ।

శ్లో॥ సీమనోన్నయనే కర్మ జ్ఞాన్ముప్రాశన చౌలయోః ।

ఉపాసయేవగోదానే చాదావేవ విశేషతః ॥

సీమన్త, అన్నప్రాశన, చౌల, ఉపసయన, గోదాన కర్మలయందు ముందు

గనే అభ్యుదయక, కర్మణః ఫల్యాహవాచనములు చేయవలెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాన్యోఽటయేదన్తే వాచయే దాశిషస్తథా

బ్రాహ్మణాన్యోఽయిత్యతి యత్రయత్ర విశిష్యతే ॥

గత్రత్రా భ్యుద్రాధ మిత్యేవ సువగమ్యతే

అశివో వాచయిత్యేతి ఫల్యాహం కర్మజస్య తమ్ ॥

ముందు అభ్యుదయకము తరువాత కర్మణః ఫల్యాహము వచ్చుచుండును.

బ్రాహ్మణాన్యోఽయిత్య అని వచ్చినపుడు అభ్యుదయకమనిన్ని, అశివోవాచయిత్యా

అని వచ్చినపుడు కర్మణః ఫల్యాహమనిన్ని తెలుసుకొనవలెను.

శ్లో॥ వటోస్తుదక్షిణే హస్తే బృహధ్వానేతి ముద్రతః ।

బద్ధీయాత్మాకతే చౌరే ప్రాశనే చోపనాయనే ॥

స్నిగ్ధక, చౌల, అన్నప్రాశన, ఉపసయనములందు బృహధ్వానము అను

మండ్రముచెప్పి వటువు వడినేతికీ కంకణము కట్టవలెను.

అన్నప్రాశనం సమాప్తమ్

శిశువుకు పుట్టాకాత్మ తిరుగుట

చెలకర్ప

పవనకర్మవర్ణంతము చాలకర్మము.

పుట్టినదిమొదలు మూడవసంవత్సరమున పునర్జననక్షత్రమందు చాల కర్మను చేయవలెను.

సూ॥ జన్మనోధి తృతీయే వర్షే చాలం పునర్జనోన్యః ॥

ప్రత్యేకముగా చాలకర్మమాత్రమే చేయవచ్చును మందుగా విశేష శ్రద్ధపూజ, పుణ్యవాచనము, అభ్యుదయకము, రక్షాబస్తనము, అంకురా రోచణ, నాగ్దేవతాపూజము, చాలపోషణములను చేసి, చాలకర్మ చేయవలెను.

ఆచార్యుడు పశ్చిమత్రసహితమై కూర్చుండి ఆచమనము, ప్రాణాయామ ముచేసి, దేశకాలములను తిచ్చరించి, చాలకర్మకు సంకల్పించవలెను. తరువాత అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యవాచనములను చేయవలెను.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్మాభివృద్ధ్యర్థం ఆమం(శ్రీనివాస)శర్వాణం కుమారం చాలేన

కర్మణా సగ్గీస్యరిష్యే॥

చాలకర్మాజ్ఞతేన ఆభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే॥

అభ్యుదయక భావ్యణ సంప్రదదేనమమ ॥

తదజ్ఞకర్మణః పుణ్యహంవాచయిష్యే॥

సోదకంకలశం . పశ్చిమాద్ధవాన్సం కుర్యాత్॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యవాచనములు పేజీనెం 119లో చూడుడు.

రక్షాబస్తనము

ఆచార్యుడునుదల సంకల్ప ముచేసి రక్షాసూత్రములకు పోడశోపచారపూజ గావించి, శ్రీదిమంత్రముచెప్పి కుమారునకు రక్షాబస్తనచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం చాలకర్మాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబస్తనంకరిష్యే॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ వటోః కంకణంబధ్వా॥

బృహస్పతిమక్షత్ర భృద్వర్ష వృష్టియం త్రిపుటాజిత్యుక్తే ముగ్ర వీరమే

జన్త్ర స్తోమేన పశ్యదతేన మధ్యమిందు వాతేన సగోణ రక్ష ॥

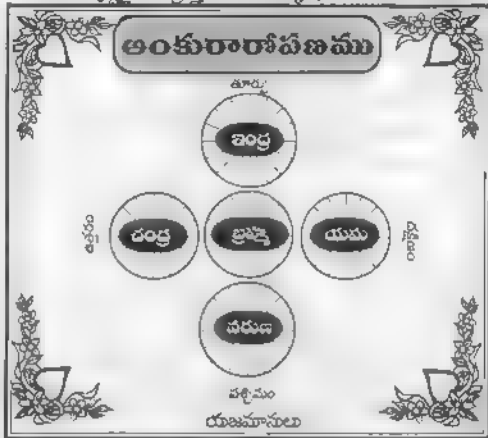
పిమ్మటక్రిందివాక్యమునుపలికితొందరా కుమారునిశిరస్సుపై అక్షతలువేయవలెను.

రక్షాబస్తన ముహూర్త స్సముహూర్తోఽస్తు॥

రక్షాసూత్రములను, యజ్ఞోపవీతమును ధరింపవేయనపుడు కుమారుని చే పూజచేయించి, ఆచార్యుడు ధరింపవేయవలెను.

సంకల్పవృత్తి మంత్రోక్తముగా మొక్కులను మొలిపించుటయే

ఆపనయనమునందు అచార్యుడు / వివాహమునందు కన్యాదాత, ఆపనయనము, ప్రాణాయామముచేసి క్రిందివిధముగా అంకురారోపణకై సంకల్పించవలెను.

ఆచార్య : ప్రాణానాయమ్య . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య చౌలోపనయనాజ్ఞతేన / మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యావివాహంజ్ఞతేన అబ్బురారోపణాజ్ఞం కర్తుమిచ్ఛేః॥

అంకురారోపణచేయుప్రదేశమును అనుపేదతోఆలికి, గంధ, పువ్వు, అక్షతలుచల్లవలెను. పాలికలు బంగారముతోగాని, వెండితోగాని, రాగితోగాని మట్టితోగానితయారుచేసి, బహుపాలికలను మైదుమందుచూపిన ప్రకారము ఏర్పరు

చవలెను.

సూ: అథాతోబ్బురారూపణం విధింవ్యాఖ్యాన్యమః ॥ తుచౌదేశే గోచర్య మాత్రం గోమయేనామలుప్య . గద్దపుష్పాక్షలై స్సంకీర్య . పచ్చపాలికాః సౌవర్ణ రజత తామ్ర మృచ్చైర్వా ॥

మధ్యభాగమున బ్రహ్మపాలికయు, తూర్పువైపున ఇంద్రపాలికయు, దక్షిణమున యమపాలికయు, పశ్చిమమున వరుణపాలికయు, ఉత్తరమున చంద్రపాలికయు అనితెలుసుకొని ఈక్రమముగా పాలికలనుఉంచవలెను.

శ్లో: మధ్యే చతుర్భుజం విన్ధ్య తూర్వే వజ్రణమేవచ
దక్షిణే చ యమం విన్ధ్య తృశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం విన్ధ్య త్పాలికా స్సౌపనం క్రమాత్ .

గరికపోచలు, రావిఆకు, దిరిశెనాకు, మారేడుఆకు, అపాలికల అడుగున పిట్టి తెల్లని దారముతో అపాలికలను మట్టవలెను. వాటికి బదులుగా మామిడి ఆకును ఉంచవచ్చును అచార్యుడు.

శ్లో: దూర్వానుశ్చత్త పర్ణచ్చ శీరీషం బిల్వప్రతకమ్ .

తాసాం మూలేకు బద్ధీయా చేస్తే సూత్రణమేష్టయేత్ ॥

శుచియైన ప్రదేశముందు భూమిదర్శనము అను అనునాకముతో భూమిని అభిమంత్రణము చేయవలెను.

మామిడికొమ్మతో పుట్టమట్టిని అభిమంత్రణముచేయుట అచార్యుగాఉన్నది.

సూ: శుద్ధప్రదేశే భూమిదర్శనమేతి భూమి(మృదు)మభిమన్త్య .

ఓం భూమిదర్శనమై ద్యౌర్వర్ణనిః ॥ २ ॥ సర్వవిద్యాయామహి ॥ ఉపస్థితే దేవ్యదితైః ॥ మన్తాద్రమన్తాద్యాయాదధే ॥ ఆచార్యుః పృథ్విరక్రమే దసనన్యాతరం పునః ॥ పితరబ్రహ్మ ప్రయన్తు ॥ త్రిగంధర్వా మపిరాజతి

వాక్యతత్త్వాయ నీశ్రియే । ప్రత్యస్య పరమద్భుతః । అస్య ప్రాణాదపా
సత్త్వస్త శ్చరతిరోచనా । వ్యఖ్యాన్మహిషస్సుపః । యత్కాకృత్యః పరోపప
మన్యనాయదవర్త్య । సుకల్పమగ్న తత్త్వపునస్సో ద్ధీవయామసి । యతే
మన్య పరోత్తస్య పృథివీ మనుదర్శనే । అదిత్యావిశ్వతద్దేవా వసవశ్శసూ
భరన్మే । మనోజ్యోతిర్బువతా మాజ్యంవిచ్చిన్నంయజ్ఞగం సమిమందధాతు
బృహస్పతిస్సుతా మిమంసో విశ్వదేవాః హూదయన్తామ్ । స్వతేఅగ్నే
సమిధ స్తప్తజిహ్వ స్తప్తఋషయ స్తప్తధామక్షియాశి । స్వవోత్రా స్తప్త
ధాత్యయాజన్తి స్వయోహ రావృణన్తా ఘృతేన । పునరూర్ధ్వానివర్తన్తా పునరగ్న
జిహ్వాయుషా । పునర్దఃపాహి విశ్వతః । సహరయన్తా నివర్తన్తాగ్నే పిన్వ
స్వధారయా । విశ్వస్మియా విశ్వతస్సరి లేకస్సలేక స్సలేక స్సేనఆదిత్యా
ఆజ్యంజుషాణా వియన్తు కేతస్సతేక స్మితేశస్సేన ఆదిత్యాఆజ్యంజుషాణా
వియన్తు వివస్వాగ్నంఆదితిర్దేవ జాతిస్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా
వియన్తు ॥

క్రందిమంత్రముచెప్పి భూమి(పుట్టమట్టిని) త్రవ్వి ఉదకమును ముట్టు
కొనవలెను.

సూ॥ మావోరిషత్తనితే భూమిం భవతి ॥

మావోరిషత్తనితా యస్తేచాహం భూమిపః ।

ద్విపవృతుష్పదస్నాకగ్నం సర్వమష్టనాతురమ్॥ అపఉపస్సృత్య॥

త్రవ్వినమట్టిపై గాయత్రిమంత్రముచెప్పి ఉదకమునుచల్లవలెను.

సూ॥ గాయత్ర్యాద్విః ప్రోక్ష్య॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తేనృషితుర్వరేణ్యం

భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

త్రవ్వినమట్టిని క్రందిమంత్రవాక్యముచెప్పి అభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ భూమిర్దేనురితి మృదమభిమన్త్య॥ భూమిర్దేనుర్దరణీ లోకధారిణీ ।

త్రవ్వినమట్టిని ఉద్భృతానీ అనుమంత్రముచెప్పి దోసిటితోపత్తవలెను.

సూ॥ ఉద్భృతానీతి మృదముద్భృత్య ॥

ఉద్భృతాఽని పరాహేణ కృష్టేన శతభాహునా । మృత్రికే హసమే

పాపం యన్మయా దుష్కృతఙ్ముతమ్ । మృత్రికే బ్రహ్మ దత్తాఽని కాశ్యపే

నాభిమన్తీతా । మృత్రికే దేహమేష్టస్థం క్షయినర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ మృత్రికే

ప్రతిష్ఠితే సర్వం తస్మేనిర్మదమృత్రికే । తయాహతేన పాపేన గ్రచ్ఛామి

పరమాం గతిమ్ ॥

త్రవ్వినమట్టిని ఓంకారమును ఉచ్చరించుచూ మధ్యపాలికమొదలు తూర్పు

పాలికనుండి ప్రదక్షిణక్రమముగా ఐదుపాలికలలోనూ ఉంచవలెను.

సూ॥ ప్రణవేనమృదం పూరయన్తా ॥ ఓం ॥

భీ॥ వల్మీక మృత్రికాంచైవ గోమయంచ తతైవచ ।

ఏతాని ప్రక్షిపేత్తాను పాలికాను యథాక్రమమ్ ।

పుట్టమట్టితో, అపేదేనకూడా కలిపి పాలికలను క్రమముగా పూరించవలెను.

వీమృత ఐదుపాలికలయందు కొంచెముకొంచెము ఉదకమును చల్లవలెను.

సూ॥ పాలికాను కిశ్చిత్కిశ్చ దుదకం సంప్రోక్ష్య ॥

నువ్వులు, మినుములు, యవలు, పరిభాస్యము, పిసలు, ఆవాలు, శనగ

లు, ఉలవలు, గోధుమలు, కొఱ్ఱలు, చామలు, కందులు, బొబ్బలు, అల

సందలుఅను పదునాల్గిరకములుకాని, హైహిలో రెండరకములు తగ్గించి,

పండ్రిందు రకముల దాన్యములనుగాని లేదా లభ్యమైనన్ని రకముల దాన్యములను సంపాదించి, అంకురాలోపణయందు ఉపయోగించవలెను నూ॥ తిల మాషయువ వ్రోహి ముద్గ సర్పప రుణక కుటుత్త గోధూమ ప్రియ జ్ఞ శ్యామాకాదితి చతుర్దశ ద్వాదశంవా యథాసంభవం గృహీత్వా ॥

క్రింది అనువాకము చెప్పినా కంచుపాత్రయందు పాలబోసి అపాలలో హైదాన్యములను బోసి, అనువాకముపూర్తి అగునంతవరకూ శుభ్రపరచవలెను. యాజ్ఞాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేనకాంస్యపాత్రే దాన్యానిమిశ్రిత్య క్షీరేణప్రక్షాళ్య

యాజ్ఞాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగం పురా. మన్వామి బ్రహ్మణా మహాగం శతంధామాని సప్తర. శతంవో అమృధామాని సహస్రముతవో రుహః, అథాశతక్రత్వో యూయమిమంమే అగదజ్ఞుతః పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినిరప్తలాఉతః. అశ్వాఇవ సజిత్యరీర్విరుధః పారయిష్టవః ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుపబ్రువే. రహాగంసి విష్కృతీ రితరప శ్చార్తయమానాః. అశ్వత్థేవో నిషదనంపర్థేవో వసతిఃకృతా, గోభాజ ఇజ్ఞానసథ యథ్సనపథ పూరుషమ్. యదహం వాజయన్తమా ఓషధీర హస్తజదధే. ఆత్మాయక్ష్యస్య సశ్శతి పూరావ గృభోయదా. యదోషధయ స్సంకచ్చన్తే రాజానస్సమేతావివ. విప్రస్య ఉత్పతే భిషగ్రక్షోహోమీష చాతనః. నిష్కృతిర్నామవోమాతా౭థా యూయగ్న్యన్తంకృతీః. సరాః పత్రప్రిణీః స్థనయదామయతి నిష్కృత. అన్యావో అన్యామప త్వన్యా౭న్యన్యా ఉపావత తాస్సర్వా ఓషధయ స్సంవిదానా ఇదంమే ప్రాపతా వచః. ఉచ్ఛుష్వా ఓషధీనాం గావోగోష్ఠా దివేరతః ధనగంసని వ్యస్తీనా

మాత్యానం తపపూరుష॥ అతివిశ్వాపరిష్టా స్తేనజవప్రజమక్రముః ఓష ధయఃప్రాచుచ్చ పుర్యశ్చిష్ట తనువాగ్గింరపః. యాస్తాతస్స రాత్యానం యాఅవిచికుః పరుఃపరుః. తాస్తేయక్ష్యం విబాధన్తా ముగ్రో మధ్యమశీ రివ. సాకంయక్ష్య ప్రపతశ్శేవేనజీ దీవినా. సాకంవాతస్య ద్రాక్ష్యాసాకం సశ్యన్తివోకయా. ఆత్వావతీగం సోమపతీ మూర్ధయన్తి ముదోజనమ్. అవిధ్విసర్వా ఓషధీరస్యా అరిష్టతాయే. యాభులిసీర్వా అఫలా అపుష్యా యాశ్చపుష్పిణీః బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముజ్జుష్వగింహసః. యా ఓషధయ నిగ్మరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను. తాసాం త్వమస్యత్తమా ప్రడోక్షివారవేనువ. అవపతన్తి రవదన్తివ ఓషధయఃపరి. యజ్ఞీవమత్త వామహై నసరిష్యాతి పూరుషయాశ్చేద ముపశ్యన్తాన్తి యాశ్చదూరం పరాగతాః. ఇహస్యగ్ధత్యాస్సర్వా అస్యసస్థతే భేషజమ్. మావోరిషత్థన్తి తా యస్మైదాహం భూమివః. ద్విపపుతు పుదస్యాక్గం సర్వమస్త్యనా తురమ్. ఓషధయ స్సంపదన్తే సోమనసనా రాజ్ఞా. యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణస్యగం రాజన్వారయామసి॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములనూ చెప్పి, మధ్యపాలికయందు దాన్యములను చల్లవలెను.

నూ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేనత్యదేతానితి మధ్యమపాలికాయామ్॥

ఓంబ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసేమతస్సర్గుదో వేనతమః

సబుద్ధియా ఉపమా అన్య విష్టా స్తుతశ్చ యోని మనతశ్చ విచా ॥

ఓం ప్రజాపతే సత్సదేతాన్యనోవిత్వా జాతాని పరితా బభూవ ,
యత్కామాస్తే జహుమన్యస్తే అన్య వరుగ్గీస్యామి పతయో రయూదామ్ ।
తదుపరి క్రిందిరెందుమంత్రములనుచెప్పి తూర్పుపాలికయందు ధాన్య
ములు చల్లవలెను.

సూ॥ యత ఇన్ద్రభయామహే స్మస్తేదా విశస్పతిరితిప్రాచ్యామ్ ॥

ఓం యతఇన్ద్ర భయామహే తతోనో అభయబ్బుధి ।

మఘవజ్ఞస్తి తవతన్న ఊతయే విద్విదో విమృధోఽహి ।

స్మస్తేదా విశస్పతిర్ పృతహో విమృధోఽహి ।

వృషేష్టాపుర పేతుస్సస్తేదా అభయబ్బుధః ॥

విష్ణుఃక్రిందిమంత్రములనుచెప్పిదక్షిణపాలికయందుధాన్యములను చల్లవలెను.

సూ॥ యమాయసోమ మిమంయమేతి దక్షిణస్యామ్ ॥

ఓం యమాయ సోమగంసునుత యమాయ జాహుతాహావిః ।

యమగం వాయుజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరబ్బుతః ॥

ఓం ఇమంయమ ప్రస్తరమాహి సిదాక్షిరోభిః పితృభిస్సంవిదాసః॥

అత్వాముస్త్రాః కవిశస్తా పహస్వేనా రాజన్వహవిహా మాదయస్వ ।

తరువాత క్రిందిరెందుమంత్రములనుచెప్పి పడమటిపాలికలో ధాన్యములు
చల్లవలెను.

సూ॥ ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామేతి ప్రతిచ్యామ్ ॥

ఓం ఇమంమే వరుణశ్శ్రీ హవమధ్యావ మృదయ । త్వామహమృదాచక్షే ।

ఓం తత్త్వాయామి బ్రహ్మజా వష్టమాన్ సదాత్మాస్తే యజమానోహవిర్భిః

అహేదమానో వరుణేహ బోధ్యురశకిం సమానాయుః ప్రమాషీ ॥

తదుపరి క్రిందిరెందుమంత్రములుచెప్పి ఉత్తరపాలికలో ధాన్యములు చల్లవలెను.
సూ॥ సోమోధేను మాప్యాయ స్వ త్యుదీచ్యామ్ ॥

ఓంసోమోధేనుగం సోమాఅర్చన్త మానుగం సోమోవీరం కర్తుణ్యందదాతు ।

స్వాదన్యంవిదధ్యగం సభేయం పితృశ్శ్రవణం యోదదాశదన్తి ॥

ఓంఅప్యాయస్వమేతుతే విశ్వత సోమమృక్ష్మియమ్ । భవా వాజస్య సల్లభే॥

పిమ్మది పరిశుక్రప్రసంజనుకతో ధాన్యములనుతనపరకుండాకప్పి పశ్చ

గవ్యములనుగాని ఉదకమునుగాని చల్లవలెను. పశ్చగవ్యములనగా అప్రపాలా,

అప్రపెరుగు, అప్రవిన్య, గోమూత్రము, గోమయము.

సూ॥ శుద్ధాభిస్సితకలాభిః ప్రచారయేత్ । పశ్చగవ్యేన జలేనవాప్రోక్షయేత్ ।

మధ్యపాలికయందు క్రింది నాలుగు నామములనే బ్రహ్మదేవునిఅవాహన

చేయవలెను.

మధ్యే ॥ బ్రహ్మేణం ప్రజాపతిగం హిరణ్యగర్భం చతుర్ముఖమ్ ॥

ఓం భూః బ్రహ్మేణమావాహాయామి । ఓంభువః ప్రజాపతి మావాహ

యామి । ఓగం సువః హిరణ్యగర్భ మావాహాయామి । ఓం భూర్భువస్సు

వః చతుర్ముఖమావాహాయామి ॥

తూర్పుపాలికయందుక్రిందినాలుగునామములనే ఇంద్రదేవునిఅవాహనచేయవలెను.

ప్రాచ్యామ్ ॥ వజ్రిణ మిన్ద్రగం శతక్రతుగం శచీపతిమ్,

ఓంభూః వజ్రిణమావాహాయామి । ఓంభువః ఇన్ద్రమావాహాయా

మి । ఓగంసువః శతక్రతుమావాహాయామి । ఓం భూర్భువస్సువః

శచీపతి మావాహాయామి ॥

దక్షిణపాలికయందు క్రిందినాలుగునామములనే యమదేవునిఅవాహనచేయవలెను.

దక్షిణస్యామ్ ॥ యమం వైవస్వతం పితృపతిం ధర్మరాజమ్ ।

ఓం భూః యమమావాహాయామి । ఓం భువః వైవస్వతమావాహ

యామి ఓగ్గం సుమః పితృపతిమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః
ధర్మరాజమావాహయామి ॥

పశ్చిమపాలికయందు శ్రీందినాలుగునామములచేవరుణదేవునివాహనచేయవలెను.

ప్రతిచ్ఛామ్ ॥ వరుణం ప్రచేతన మపాంపతిగ్ం సురూపిణమ్ ।

ఓం భూః వరుణమావాయామి । ఓం భువః ప్రచేతనమావాహయామి । ఓగ్గం సుమః అపాంపతిమావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః సురూపిణమావాహయామి ॥

ఉత్తరపాలికయందు శ్రీందినాలుగునామములచే సంద్రదేవునివాహనచేయవలెను.

ఉదీచ్ఛామ్ ॥ శశినం నికాకరం చక్రగ్ం సోమమ్ ॥

ఓం భూః శశినమావాహయామి ఓం భువః నికాకరమావాహయామి । ఓగ్గం సుమః చక్రమావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః సోమమావాహయామి ॥

ఆనాహనచేసినతరువాత పాలికలయందు ఆపోహిష్ఠాను అనుమూడు మంత్రములచేతను, హిరణ్యవర్ణా అనునాలుగు మంత్రములచేతను, పవమాన స్సువర్ణనామ అనువాకములుచేపునూ ఉదక్రమవర్ణవలెను

సూ అధైతాస్వద్భిః ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతిస్మృభిః, హిరణ్యవర్ణా ఇతివతస్మృభిః, పవమానస్సువర్ణన ఇత్యనువాకేనచ మార్గయిత్వా ।

ఓం ఆపోహిష్ఠాను యోభువస్సోమ ఊర్ధ్వధాతన । మహారణాయ చక్రసే । యోవశ్మివత మౌరస్వస్యభాజయతిహస్తాశ్చశరీరవమాతరః । తస్యా ఆరణ్య మామవో యస్వక్రయాయ జిన్నభ । ఆపో జనయ ధాచనః ॥

హిరణ్యవర్ణా శ్చువయఃపావకా యానుజాతః కశ్యపోయాస్విస్తాః అగ్నింయాగర్భం దధిరీవిరూపాసోస్త ఆపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు । యానాగ్ం

రాజావరుణోయాతి మధ్యేనత్వాస్మతే అవపశ్యం జనానామ్ । మధు శ్చుత శ్చుపయోయాః పావకాసోస్త ఆపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు ॥ యాసోందేవాద్వివి క్షణ్యన్తి భక్షంయా అనరీతే బహుధాభవన్తి । యాః పృథివీం పయసోస్థన్తి శ్రుతాసోస్త ఆపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు ॥ శివేనమాచక్షుషా పశ్యతా పశ్యవయా తనువోచస్య శత త్వచంమే । సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ంరంభుషదో హవేవోమయి వర్చ్యే బలమోజోనిరత్ర ॥

పవమానస్సువర్ణనః । పవిత్రేణ విచరీషణిః । యఃపోతాన పునాతు మా పునస్తుమా దేవజ్ఞనాః । పునస్తు మనవోధియా । పునస్తువిశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవతః । పవిత్రేణ పునాహిమా । శుక్రేణదేవ దీద్యుతః । అగ్నేక్రత్వా క్రతుగాగ్ంరన్తు ॥ ౧ ॥ యత్రే పవిత్ర మర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేన పునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః । పవిత్రేణ సవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీపునతి దివ్యాగాత్ । యస్యై బ్రహ్మస్సనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదన్త స్యధమాధ్యేమ । వయగ్గ్స్యా మవతయో రయోడామ్ ॥ ౨ ॥ వైశ్వానరరోశ్మిభిర్యా పునాతుః వాతః ప్రాణే నేషిరీ మయాభూః । ద్యావాపృథివీ పయసోపయోభిః । ఋతావరీయజ్జి యేమా పునీతామ్ । బృహచ్చిస్సవిత్తస్యభిః । వరీషిస్తై రేవమస్మభిః అగ్నిదక్షైః పునాహిమా । యేనదేవా అపునతః యేనాపో దివ్యంశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౩ ॥ ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । యఃపావమానీరధ్యేతి ఋషి భి స్తుంభృతగ్ం రసమ్ । సర్వాగ్ం సహతమశ్చాతి । స్వదితం మాతరిశ్వ

నా పాపమానీర్యోత్పత్తి. ఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీదుహే । క్షీరగం సర్పిర్యధూదకమ్ । పాపమానీ స్వస్వయినీః । ౫ । సుధుఘాహి ఏయస్వతీః । ఋషిభి స్సంభృతోరసః । భ్రాహ్మణోవ్యమృతగం హితమ్ । పాపమానీ ర్హితస్తునః । ఇమం లోక మథోత్తముమ్ । కామాన్సమర్థయస్తునః । దేవీర్వై స్సమాభృతాః । పాపమానీ స్వస్వయినీః । సుధుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । ౧౫ । భ్రాహ్మణోవ్యమృతగం హితమ్ । యేనదేవాః ప్రవిత్రాః । ఆత్మానం పునతేనదా । తేన సహస్రధారేణ । పాపమాన్యః పునస్తుమా । ప్రాజాపత్యం ప్రవిత్రమ్ । శతోద్యామగం హిరణ్యయమ్ । తేనబ్రహ్మ విదోషయమ్ । పూతం బ్రహ్మపునీమహే ఇన్ద్రస్సనీతీ సహమాపునాతు । సోమస్సస్యా మరుణస్సమీచ్యా యమో రాజా ప్రమృణాణి పునాతుమా । జ్ఞాతవేదా మోర్ధ్వయన్యాపునాతు ॥

పై మంత్రములనుచెప్పుచూ మార్జనతీనపిమ్మట బ్రహ్మాదిపంచదేవతలకూ వోదకోపచార పూజను చేసి, నైవేద్యము చేయునపుడు వ్యంజనము నివేదన చేయవలెను. (వ్యంజనమనగా తియ్యము, పెనరపప్పు, దుంపకూర, అప్పడములు, వడియములు)

బ్రహ్మాది పఞ్చపాలికాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః అననాది నమస్కారాన్యానుపచారాన్మత్వా । నైవేద్యకాలే వ్యంజనం నివేదయూమ్ ॥

విదప శ్రీచింతామణునివలెకి అక్షకోదకములను హరివేణమునందు విడచి పూజాక్షతలను శిరస్సునధరించి శ్రీచింతామణిచే నమస్కరించవలెను. బ్రహ్మాదిపఞ్చపాలికాధిష్ఠాన దేవతాన్యప్రేక్షాన్యవనన్నా పరదాభవన్తు ।

బ్రహ్మాది పఞ్చపాలికాధిష్ఠానదేవతా ప్రసాదంశిరసాగృహ్ణామి ॥

శ్లో॥ చికాంపతీం నమస్కామి సర్వకామ ఫలప్రదానీ ।

కుర్వన్ము సఫలంకర్తు కుర్వన్ము సతతంకుభవమ్ ॥

పాలికలను దీక్షాంతమువరకు మార్జన, నివేదనాదులు చేయుచు రక్షించవలెను. అంకురారోపణకు కారణమైన శుభకార్యము జరుగునపుడు మొలకెత్తిన మొక్కలను పాలికలతోపూచు శుభకార్యవేదికకు నాలుగుమూలల నాలుగు ఉంచవలెను. మిగిలిన ఒకదానిని కుండవలె నున్నిదియందు ఉంచవలెను. పాలికలను ఎత్తునపుడు వ్యావృత్తులను చెప్పుచుఎత్తవలెను.

సూ॥ తాఃపాలికా యావత్కర్మాన్తం సురక్షితంకృత్వా । తత్తచ్చుభకర్మకాలే సాఙ్కురాఃపాలికా వేదికా చతుర్భుజోఽమ సంస్థాపయేత్ । ఏకాంగృహదేవతాభ్యః । వ్యావృత్తిభి రుద్వాసయేత్ ॥

(శుభకార్యము జరుగుచున్న నమయములోనే అంకురారోపణ చేయుచు స్తంధున శుభకర్మఫలార్థి అయిన వదహారవ రోజున ముత్తముదువలను వీలచి, దంపతులకు, వటువుకు ఆశీర్వాదముచేసి, మంగళవోదతులనుజచ్చి పాలికలనువారిచే ఒకటికులదేవతసన్నిధియందు, మిగిలిన నాల్గింటిని వేదిక నాలుగు స్తంభములవద్ద మొక్కలనుమాత్రముఉంచి, ఐదుపాలికలనూ ఐదుగురు ముత్తముదువలకు దక్షిణ, తాంబూలములతో యిచ్చుటఆచారము.)

సూ॥ అనవృత్తమాత్రేజాకామ ఆపఞ్చమాత్మకుకామ ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్పద్యన్మృగైః ఆయుష్కామజిత్యాహ భగవాన్సద్ధాయనః ॥

సంతానముకోరువాడు శుభకార్యమునకు ఏడురోజులు ముందును, వశ సంతకకోరువాడు ఐదురోజులముందును, అన్యమునుకోరువాడు మూడు రోజులముందును, ఆయుష్కకోరువాడు ఆదినమునూ అంకురారోపణ చేయవలెనని బోధాయన మహర్షులచే చెప్పబడినది.

అంకురారోపణము ప్రథమ భాగము

ఆచార్యుడు ప్రాణాయామముచేసి దేశకాలములను ఉద్ధరించి క్రింది విధముగా నాందీశాస్త్రమునకు సంకల్పించి అక్షతోదకములను హరివేణము నందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య కుమార్యాః ఆయుష్యభివృద్ధ్యర్థం అబ్జురారోపడాల్లశ్చన నాస్తిదేవతా వ్యసంకరిష్యే॥

అత్రదేవతాః । నాస్తిప్రపితామహీ, పితామహీ, మాతరః । గోత్రాః । నామధేయః । నాస్తిముఖాః । సత్యవస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః । తాసాం ద్వేద్వో బ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే ॥

అత్రదేవతాః । నాస్తిప్రపితామహ, పితామహ, పితరః । గోత్రాః । నామధేయాః । నాస్తిముఖాః । సత్యవస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః । తేషాం ద్వేద్వో బ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే ॥

అత్రదేవతాః । నాస్తిమాతామహ, మాతః । పితామహ, మాతః । ప్రపితా మహాస్సదారాః । గోత్రాః । నామధేయాః । నాస్తిముఖాః । సత్య

వస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః తేషాం ద్వేద్వో బ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే । క్రింది చెప్పబోవు వాక్యముల చివర ప్రీయన్తామ్ అనుసప్తమ పల్లిములో సాలను దేవతీభ్రముగా అర్చముగా వదలవలెను.

నాస్తి ప్రపితామహ్యః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తి పితామహ్యః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తిమాతరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ సత్య వస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥

నాస్తి ప్రపితామహః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తిపితామహః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తి పితరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । సత్య వస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥

నాస్తి మాతామహాస్సదారాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తిమాతః పితామహా స్సదారాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తిమాతః ప్రపితా మహాస్సదారాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । సత్యవస్సాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥

క్రిందివిధముగా చతుర్విధభక్తులుచెప్పి ప్రతివాక్యముచివర అక్షతోదకము లు విడువవలెను.

నాస్తి ప్రపితామహీభ్యః పితామహీభ్యో మాతృభ్యః । సత్యవస్సాఖ్యే భ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యో నాస్తిముఖాభ్యః॥ నాస్తిప్రపితామహేభ్యో పితామహే భ్యో పితృభ్యః । సత్యవస్సాఖ్యేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాస్తిముఖేభ్యః । నాస్తిమాతామహేభ్యో, మాతఃపితామహేభ్యో, మాతఃప్రపితామహే భ్యో స్సదారేభ్యః । సత్యవస్సాఖ్యేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యో నాస్తిముఖేభ్యః ॥ (తాసాం తేషాం ఏష సాంకల్పికోవిధిః)

పిమ్మట అభ్యుదయకనిమిత్తము బ్రాహ్మణులకు దక్షిణలను తీయవలెను. అభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజనాననాచార్యుడన ప్రత్యామ్నాయ యథా శక్తి పారణ్యం తుభ్యంహం సంప్రదదే నమమ ॥

ఇదావాచనము

క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడిచి, పిమ్మట క్రిందిమంత్రమునచెప్పి ఇదపహి అనునపుడు ఘంటను ఒకమారు మ్రోగించవలెను.

తదగ్గ ఇదావాచనం కరిష్యే ॥

ఇదాదేవమూర్త్యును ర్భుజ్జనీర్భుహస్పతిరుక్తామదాని శగోసీపద్మిత్వేదేవా సూక్తవాచః పృథివిమాతర్భూమాహిగోసీ ర్భుధమనిష్ఠే మధుజనిష్ఠే మధు వక్త్రాన్ని మధువదిప్యోమి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముర్యాసగ్ం సుత్రాషే ణ్యం మనుష్కేభ్యస్తంమా దేవాఅవస్తుశోభాన్తు పితరోనుమదన్తు ॥

ఏతాశ్చోభన దేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాది త్రిరాత్ర పర్యంతం మమగృహే వసన్తు మాగ్ం రక్షన్తు । మమకుమారగ్ం రక్షన్తు ఇదపహి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి అదితపహి అనునపుడు ఘంటను మరియొకమారు మ్రోగించవలెను.

ఇదామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ంసనిం గోశ్చశ్చత్రమగ్ం హవమానాయ సాధ । స్యాన్నస్మాను సనయో విజావాఽగ్నే సా తేనుమతిర్భూత్వస్మి ॥ ఏతాశ్చోభన దేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాది త్రిరాత్ర పర్యంతం మమగృహే వసన్తు మాగ్ం రక్షన్తు । మమకుమారగ్ం రక్షన్తు ॥

అదిత పహి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి నరన్యత్యహి అనునపుడు ఘంటను మరియొక మారు మ్రోగించవలెను.

ఈదామహై దేవాగ్ం ఈదేన్యాన్నున్నస్యామ నమస్యాన్ । యజామ యజ్ఞేయా నిత్యాహ మనుష్కావా ఈదేన్యాః పితరో నమస్యాదేవా యజ్ఞేయా దేవతా ఏవతద్యథాభాగం యజతి ॥

నరన్యత్యహి ॥

క్రింది వాక్యములనుచెప్పి ప్రతివాక్యమునకూ చివర ఒకమారు ఘంటను మ్రోగించవలెను.

ఇదపహి ॥ అదిత పహి ॥ నరన్యత్యహి ॥

శ్లో । ఆగమార్గంతు దేవానాం గమనార్గంతు రక్షసామ్ ।

కురుఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వాన లాంఛనమ్ ।

దేవతలుచప్పుటకును రాక్షసులుపోవుటకున్న ఘంటను మ్రోగించవలెను. ఘంటానాదము దేవతలను ఆహ్వానించుటకు విహ్వానము ॥

వాద్యముఖము సమాప్తము.

చౌల హోమము

అధార్యుడు ఆచమనముచేసి చౌలహోమముకై సంకల్పించవలెను.

ఆచమ్య, పాదానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమార
స్వాయుష్కృత్యర్థం చౌలహోమాభ్యం కర్మకరిష్యే, తదంగ అగ్ని
ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥

ప్రాచీఃపూర్వ ముదక్సంస్థం ఇద్యమితరదర్శిమ్ ॥

షట్పాతాసాదనము అగ్నిముఖము వేడినెం 33 చూడుడు,

అగ్నిస్థాపనముమొదలు అరుషాత్రలుఅసాదనచేసి, అపాత్రలకు ఉత్తరము
న మనుష్యపాత్రలకొరకుదర్శనము తూర్పుకొనలుగావేయవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మణానాం భోజన ముపాయనవ దగ్నేదుప సమాధానాది
పాత్ర ప్రయోగకాలే, షట్పాతాసాదనం కుర్యాత్, దేవపాత్రాణాముత్త
రతః ప్రాగ్గ్రాన్ దర్శాన్ సగ్నేస్తీర్థ ॥

దేవపాత్రలను అసాదనచేసినవిమ్మట వేడినీళ్ళపాత్ర, చర్మీళ్ళపాత్ర, ధాన్య
మును, దర్బలను, వేడికాయలగుత్తి, మూడుదర్బకట్టలను, ఎద్దుపేద, పిడు
పందిముట్లు కత్తి, ఈకొమ్మడివస్తువులను ఒకవళ్ళిమునందు ఉంచి ఆసళ్ళి
మును ఒక్కసారిగా దర్బలపైఉంచి, అప్రచ్చిన్నాగ్రో మొదలు సోమాయేదం
నమమవరకు వేయవలెను.

శ్లో॥ జలద్వయం కుశాన్యవాన్ శలాబుర్దర్బపుంజిలాన్ ।

శకృచ్చలల్బాన్ క్షిప్తవహ్నిః చౌలకర్మణి ॥

అప్రచ్చిన్నాగ్రావనస్తర గర్భోదర్శ్య, సోమాయేదంనమమ ॥

సంస్కరింపదలచిన కుమారుడు తనను తాకుచుండగా అచార్యుడు శ్రింది
పినిమిది మంత్రములచే హోమము చేయవలెను స్రుక్కులోనికి స్థవముతో
అజ్ఞమును నాలుగుఁబదుమూర్తు గ్రహించి ప్రతిమంత్ర స్వాహాంతమందు
హోమము చేయవలెను.

సూ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్య భాగాన్తే । అన్వారభ్యే కుమారే ధాతాదధాతురనో
రయమితచతస్రో యస్త్యహ్వాదాకీరిణేలిదతస్స ఇత్యస్థాజ్యమితీర్తుత్యా ।
చతుర్గ్రహీతమాజ్యం గృహీత్యాన్ ॥ ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చర్వాని (పచ్చు) ।

౧ ధాతాదధాతునోరయ మీశానో జగత్సృతిః । సనఃపూర్వేన వావన
ధ్యాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౨ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయణశే ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన ।
ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతాతస్మా ఉహవ్యం పృతవద్విధేమ
స్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౩ ధాతాదధాతునో రయంప్రాచీం జీవాతుమక్షితామ్ । వయం దేవస్య
ధీమహి సుమహిగీం సత్యధాధసస్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౪ ధాతాదధాతు దాశుషేవసూని ప్రజాకామాయ మీధుషే దుర్భోణే ।
తస్మైదేవా అమృతాన్నంవ్యయన్తాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోహి
స్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౫ యస్త్యహ్వాదా కీరిణామన్యనూనోఽమర్త్యు మర్త్యోజోహావీమి । జాత
వేదోయతో అస్మానుదేహి ప్రజాభిర్గన్తే అమృతత్వ మశ్నోగ్నస్వాహో ॥

అగ్నేయేజాతవేదసజదంనమమ ॥

౬ యస్త్యైశ్చగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉత్తాకమగ్నై కృణావనిస్త్రినమ్, అస్త్రిన్
గ్ం సప్తత్రైణం వీరవస్తం గోమన్గం ర్తయంసశతే స్వస్తిస్వాహా॥

అగ్నేయజాతవేదసంపాదనమమ ॥

౭ త్వేనుపుత్రకవసోఽవృత్తే కామకాశయః । నర్త్యా మిన్ద్రాశీరిచ్ఛతే
స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయపుత్రణఇదంనమమ ॥

౮ ఉక్తఉక్తే సోమఇన్ద్రం మమూద నీధేనీథే మమహనగ్ం సుతానః
యదీగ్ం సజాధః పితరంన పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవస్తే
స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయమమవతతఇదంనమమ ॥

ఇద్ధనస్సహనముమొదలు జయోదిహోములు(47వ పేజీ)దేసి, పిమ్మట
అభివాద వాంఛము వరకు చేయవలెను.

ఇద్ధనస్సహనం జయోదిప్రతివద్యతే అభివాదనాంతంకృత్వా॥
ఇద్ధనస్సహనాన్యద్ధి . . అహంభోఅభివాదయే ॥

వచన సంహారః

అగ్నితపదమట వటువునుతూర్పుముఖముగాకూర్చుండబెట్టి మూడు తెల్ల
మధులుగలయేడుపందిముట్లతోను, మూడుబద్దిస్సుకట్టలకొసలతోను, మేదీ
పండ్లగుత్తితోను, అనగాఇవన్నియుకలిపినకట్టతో అమంత్రకముగావటుపుజుట్టు
రేగొట్టి ప్రవరలోబుధిసంఖ్యగానిలోక కులాచారముగాని శిఖలుఉంచవలెను.

అపరేజాగ్నిం ప్రాచ్చమువపేత్య । త్రేణ్యశలల్య త్రిభిర్ధర్మ పుష్కలై
శ్చులాలు గ్రహ్నేనేతి । తూష్ఠీం కేతాన్వీనేయ । యథర్షి శిఖాని దధాతి ।
యథావైషాం కులధర్మస్యాత్ ॥

నీళ్లు తొరపుటమొదలు వచనకర్మచివరవరకు శ్రీందివిధముగా చేయవలెను.
అపాగ్ం నగ్ంసర్వనాద్యాకేత నిధానాత్మమానమ్ ।
అధ్యాయముయొక్క మొదటియజస్సుచెప్పి శ్రీంది విధముగా ఉదకమును
కలుపవలెను.

సూ॥ అనువాతస్య ప్రథమేన యజాపాపస్సగ్ం పృజ్య
ఉష్టేనవాయ పుదకేనే వ్యాదితిః కేతానవవతు ॥

వేదినీళ్లును చచ్చీళ్లులోపోసి శ్రీందిమంత్రముచెప్పి ఇదివరకునీద్రముచేసిన
దధులువగైరాకట్టినకట్టతో కుమారునిశిరస్సుపైనున్న కేశములను (తూర్పునుండి
ప్రదక్షిణముగా ఉదకముతో) తడువవలెను.

సూ॥ ఉష్టాశ్శీతాస్సానీయోత్తరయా శిరఉనత్తి । (ప్రాగారభ్య ప్రదక్షిణమ్)
అపఉస్సస్త్వ తేవసే దీర్ఘాయుత్యాయ వర్చసే । ఊక్తుసూర్యంద్యౌశే
(శ్రీంది నాలుగు మంత్రములతో (తూర్పు మొదలు ప్రదక్షిణముగా) నాలుగు
దిక్కులయందునూ మూడేసి మూడేసి దధులను అడ్డముశించుకొని కుమారుని
కేశములను ఆచార్యుడు ఖండించవలెను.
సూ॥ త్రీగ్స్రీనే దర్శానస్తద్రాయోత్తరాభిశ్చత సృభిః ప్రతిమస్త్రం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

శ్రీనివాసఅనుచోట వటువు పేరుచెప్పవలెను.

యేనావపథ్నవితా క్షురేణ సోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ ।
తేన బ్రహ్మాణో వపత్తేద మస్తాయుష్కాక్షార దష్టిర్యథాఽనదయం (శ్రీని
వాస) శ్రర్మా ॥

వటువు తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని ఆచార్యునకు దక్షిణమునఉండి ముందు
చెప్పుబోపు మంత్రములచే ఆచార్యుని అభిమంత్రించవలెను ఎద్దుపేదతో చేసిన

ప్రమిదలో యవధాన్యమును ఉంచి దానిలో తృంచినకేళములను, దర్భాగ్రసహితముగా ఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ పవన్ ముత్తరయాను మస్త్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీవా అనదుహే శక్యత్విందే యవాన్నిధాయ తస్మిన్మేశానుపయమ్యాప ఉపస్పృశ్య ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటపు శిరస్సుపై తూర్పున నుదురుకు పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

యత్క్షరేణ మర్చయతా సుపేతసావప్తా వపస్వి కేశాన్ శున్ధిశిరో మాన్సాయుః ప్రమోషీః ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటపు శిరస్సుపై దక్షిణమున, కుడిచెవికి పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్గృదిస్తస్య చాయుషేవపత్ కేనాన్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్వస్యే ॥ ఇతిదక్షిణః తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్పృశ్య ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటపు శిరస్సుపై బ్రహ్మచారి, శిఖకు క్రిందిభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥

యేనభూయశ్చరాత్యయం జ్యోత్స్వన్త్యాత్రి సూర్యమ్ ॥

తేనాన్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్వస్యే ॥

ఇతిపశ్చాద్దిశంతప్రవపతి ॥ తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్పృశ్య ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటపు శిరస్సుపై ఉత్తరమున, ఎడమచెవికి పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

క్రిందిమంత్రములో శ్రీనివాస అనుచోట వటపు పేరు ఉచ్చరించవలెను.

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥
యేనపూషా బృహస్పతే రగ్గృదిస్తస్య చాయుషేవపత్ కేనతే వపామి (శ్రీనివాస) శర్మన్వాయుషా వర్చసాయథాజ్యో క్షుమనాఅసాః ॥

ఇత్యుత్తరః ॥ తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్పృశ్య

పీదప ఆపేదప్రమిదను క్రిందిమంత్రముచెప్పి వేడిచెట్టుమొదటగాని దర్భుబ్బు మొదటగాని ఉంచవలెను.

సూ ॥ ఉత్తరయోదుష్కర మూలే దర్శన్తంభేవా నిదధాతి ॥

ఉష్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్యో బృహస్పతి స్ఫువితా సోమో అగ్నిః ॥
తేభ్యోనిధానం బహుధాన్య విన్యన్తరా ద్యావాభృథివీ అవస్సువః ॥

ఈ ప్రకారము చాలకర్మ సమాప్తిచేసి, కత్తిలికట్టి, అకత్తిలి మూడురోజులు దీక్షలో ఉంచవలెను.

సూ॥ ఇత్యన్తంకృత్వాః క్షురంప్రక్షాత్సనిదధాతి ॥ తేనత్ర్యహంకర్మనివృత్తిః ॥

ఇచ్చట వటపుతండ్రి ఆపునుబ్రహ్మగారికి ఈయవలయును. సంస్కర్త అన్యదైనచో వటుడుఆపును ఆచార్యువకు ఈయవలెను.

సూ॥ వరందదాతి ॥ దక్షిణత ఆశీనాయ బ్రాహ్మణాయ పితాగాందదాతి ॥

యద్యన్య త్పైలకర్మా తథాతస్మై దదాతి ॥

శ్లో॥ వృష్టిక్షరం సమాధాయ దీక్షామధ్యే నిధాయచ
చతుర్థ దివసాదూర్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి ॥

వచనమైవంచెందులకర్తవ్యమిది, నుదితి దీక్షలో ఉంచి నాలుగురోజులుదాటిన
తరువాత మంగలికి తయరవుతును.

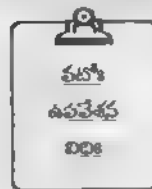
పైనచేసినది అంతయు అచార్యుడుచదువులతో మంత్రసంస్కారరూపముగ
చేయు పవనమేగాని క్రియారూపముగు వచనముకాదు. తరువాత నాపితము
మంగలి, క్రియారూప క్షౌరముచేయుట అచార్యముగానున్నది.

అదిపట్టినగా, ఒకనూతనవస్త్రము సగభాగమునునీల సైవరచి అవస్త్రముపై
ఒకకుంబెడుధాన్యముపోసి, సమముగాపరచి దానిపైమరు అవస్త్రమునే అనగా
మిగిలిన సగభాగమునుకప్పి దానిపైనవటువును తూర్పుముఖముగా కూర్చుండ
చేయవలెను.

పిమ్మట మంగలి వటువునుండర ఒకఉదకపాత్రనుఉంచవలెను. తదుపరి
పెద్దలండరిచేతను దక్షిణానపాత్రముగాఅక్షతలు వటువుశీర్షముపై మూడుమాఝ
త్రిప్పించి, అక్షతలుమాత్రము వటువుశీర్షముపైవేయించి, దక్షిణను వటువు
ముందర ఉన్న ఉదకపాత్రయందు వేయించవలెను. వచనముపూర్తి అయిన
పిమ్మట సూతనవస్త్రములను, దక్షిణను మంగలికితయివలెను.

మంగలి వటువునకు పంచరేఖలుమాత్రముఉంచి, మిగిలిన కేతము
లన్నియూ వచనముచేయవలెను. తరువాత కర్తవ్యమిది దీక్షలో ఉంచవలెను.

చైతన్య ప్రసాదము

వటువు కూర్చుండు విధానము

తదుక్తం గృహ్యరత్నై ॥

శ్లో॥ జాతాది కర్మస్వపి వాచనేచ సంకల్ప ఆశీర్వదనేచ నామ్ని
అ బ్రహ్మమన్తాదపి దక్షిణస్యాం వటోన్మితం స్వామిమతేన సిద్ధమే॥
ఉపాయనాగ్నౌ కృతశౌచబాలం కౌపీన వస్త్రేణ సుబద్ధ కధ్యమే ।
అచార్య అచాస్త ఉపస్థితాస్తం వామీతరస్థం కృపయాచ శిష్యమ్ ।
అస్మిక్ష్మాదాగూః కరణజ్ఞకృత్వా స్వసూత్ర సమ్మర్శనుసారమార్గే ।

జాతకర్మ, పుణ్యాపాచనము, సంకల్పము, ఆశీర్వదనము, నామకరణ
ము, బ్రహ్మోపదేశము, జరుగునపుడు అచార్యునకు కుడిచేతివైపు వటువును
కూర్చుండవలెదలెను.

బ్రాహ్మణ్య నిర్దిశారకు చేయు కర్మయే

ఉపనయనము

ఉపనయన కాలము

ఉపనయనకర్తను వివరించుచున్నాము తల్లిగర్భములో శిశువు ప్రవేశించినది మొదలు ఎనిమిది సంవత్సరములు నిండులోపున బ్రాహ్మణునకును, పదకొండు సంవత్సరములు నిండులోపున క్షత్రియునకును, పన్నెండు సంవత్సరములు నిండులోపున వైశ్యునకును ఉపనయనము చేయవలెను. వర్ణానుక్రమముగా బ్రాహ్మణునకు వసంతబిరుదువున్నది, క్షత్రియునకు గ్రీష్మబిరుదువున్నది, వైశ్యునకు శరద్బిరుదువున్నది, ఉపనయనమునకు యుక్తకాలము సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాన్యమౌ గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయితా గర్భికాదశేషు రాజన్యమ్ । గర్భద్వాదశేషు వైశ్యమ్ వసన్తోగ్రీష్మ శరది త్యౌతవో వర్ణానుపూర్వేషు ॥

కుమారునకు ఉపనయనముచేయదలచిన ఆచార్యుడు పత్ని, పుత్ర సహితముగా ఎలదక్షిణలొంటిబాలుములనుచేతనప్రతి కుమారుడు తనకుద్దేశ్యమన, భార్య తన విదమనైపునకుండునట్లు తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి, అపనయనము, గణ

పతిపూజ, పుణ్యాహవాచనములనుచేసి, ఉపనయనమునకు సంకల్పించవలెను

ఉపనయన సంకల్పా

అచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్బంధం మమ కుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ సైదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహా గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకర్యా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

ప్రాణాయామ్య . శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్బంధం మమకుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఇమం(శ్రీనివాస)శర్మాణం కుమారముపనేష్యే॥

పిమ్మలఆచార్యుడు మరలసంకల్పించి ఆభ్యుదయకర్మణఃపుణ్యాహం వాచనములను చేయవలెను.

బ్రాహ్మణానౌష్టిజయిత్వా ౨ ౨ శిషో వాచయిత్వా ।

ప్రాణాయామ్య . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతిర్బంధం మమ కుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాజ్ఞత్వేన ఆభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే । ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజనాసనాచార్యున ప్రత్యామ్నాయ యథా

శక్తి హిరణ్యంకుశ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ పేటిసం119లో చూడుడు.

తదజ్ఞ కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే ॥

సోదకం కలశం పత్నీ మూర్ధనాన్తం కుర్వాత్ ॥

రక్షాచంద్రపతి

ఆచార్యుడు శ్రీవిద్యముగాసంకల్పించి రక్షాసూత్రమును పోదశోపచార విధానముగా వలుపుచేపూజించవలెనీ, బ్రాహ్మణ్యము ఆనుసంక్రమముచెల్పి పటువు

కుడిచేతికి రక్షాబంధముచేసి, వటువులిరిప్పుపై అక్షతలుచేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్వాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం
కరిష్యే । రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశో
పచారైరభ్యర్చ్య ॥

బృహద్రామక్షత భృద్భృద్ వృష్టియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రహిరమ్ ।
జన్మస్థోమన పచ్చరశేన మధ్యమిదమాతేన సగరేజరక్ష ।

రక్షాబంధన ముమూర్షస్సుముహూర్తోఽస్తు

వాసన్తకాగ్నిప్రతిష్ఠా పునః

అచార్యుడుమరల ప్రాణాయామముచేసి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనకై సంకల్పించి,
స్థండిలోల్లీఖనమొదలు పరిస్తరడాంతమువరకు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్వాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన వాసన్తకాగ్ని ప్రతిష్ఠా
పనం కరిష్యే ॥

స్థండిలోల్లీఖనాది పరిస్తరడాంతం కృత్వా ॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుంస్థం ఉత్తరానధరాన్ । పేజీ 33నుండి

యజ్ఞోపవీతధారణమ్

తరువాతఅచార్యుడు మరలప్రాణాయామముచేసి, యజ్ఞోపవీతధారణకు
సంకల్పించి, వటువుచే యజ్ఞోపవీతమును షోడశోపహరములచే పూటించి,
ఆ యజ్ఞోపవీతమును పెద్దలచే స్మరింపచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు

ష్వాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన ద్విజతస్సద్భర్తం యజ్ఞో
పవీతధారణంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావా
హనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

అచార్యుడు వటువుచేతపనముచేయించి ముందుగాఅచార్యుడు యజ్ఞో
పవీతమంత్రముచెప్పి అయజ్ఞోపవీతమును వటువుమెడలోపేసిపిదప వటువుచే
యజ్ఞోపవీతమంత్రముచెప్పించి, మరలవటువుచే ఆపనము చేయించి, పిదప
వటువులిరప్పుపై అందరూఅక్షతలుచేయవలెను

అపమ్య ॥

ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యుభయహం పురస్తాత్
అయమ్యమగ్ర్యం ప్రతిముజ్ఞు శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥

యజ్ఞోపవీతం ప్రక్షిప్త్య । వాచయేత్ ॥

యజ్ఞోపవీతమ్ । పరమమ్ । పవిత్రమ్ । ప్రజాపతేః । యధ్యహమ్
పురస్తాత్ । అయమ్యమ్ । అగ్ర్యమ్ । ప్రతిముజ్ఞు । శుభ్రమ్ । యజ్ఞోప
వీతమ్ । బలమస్తు । తేజః ॥

అపమ్య ॥ యజ్ఞోపవీతధారణ ముమూర్షస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

వాస్తీ బ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

అచార్యుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి, నాందీ బ్రాహ్మణ సమారాధనకు
సంకల్పించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్వాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమార స్యోపనయనాజ్ఞతేన వాస్తీదేవతా బ్రాహ్మణ
సమారాధనం కరిష్యే ॥

క్రింది మంత్రమునలికి నాందీదేవతలను ఉద్దేశించి బ్రాహ్మణులవర్తకువెట్టి
వాదిన గంధ, అక్షతలతో పూజించవలెను.

స్వస్త్వయంసన్ధార మర్చిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయుసం దీవతానామ్ ।
అనురంభు మింద్రసఖం సమత్తు బృహద్యశోనావ మిహురుహేమ ॥ అంఘ్రా
ముచప్రాక్షీర్ సజ్జయజ్ఞ స్వస్త్వాత్రేయం మనసా చక్షుర్దమ్ । ప్రయతపాణి
శ్చరణంప్రపద్యే స్వస్తిసమ్మాధే వ్యభయంనోఅస్త్ ॥ భాగతఃఅమీవోగన్యాః
(సుగన్యాః) అలంకారార్థామే అక్షతాః । (సప్తక్షతాః) సకలారాధనై
శ్శోభనమస్తు ॥

తరువాత వస్త్ర దక్షిణ తాంబూలములను బ్రాహ్మణులకు రూపవలెను
(తాంబూలధారము బ్రాహ్మణులకుచేసి ఎనుపుబట్టలను ఇచ్చుట ఆచారము)

సదక్షిణ తాంబూల వస్త్రాదికం దద్యాత్ ॥

బ్రాహ్మణులు పరిపించినపిమ్మట ఆచార్యుడుక్రిందివాక్యముచెప్పి బ్రాహ్మ
ణుల హస్తమందుఉదకము వేయవలెను.

నాస్తిశోభన దేవతాస్సర్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు ॥

ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యముచెప్పి అక్షతోదకములు పాత్రయందునిడువవలెను.

నాస్తిశోభనదేవతా స్సుత్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

కుమార భోజనపు

ఆచార్యుడు వటువుభోజనపాత్రకు తానేపరిషేవనముచేసి, వటువుచే రెండు
మార్పు ఆచమనముచేయించి, అమృతమస్తు అనునపుడు వటువుచేతి యందు
అజ్యమునువేసి, ఆఅజ్యమును వటువుచేత్రాగించి, ఆచార్యుడు ప్రాణాహూతి
మంత్రములను చెప్పి మంచుగా వటువు మంత్రముచెప్పుకుండా, ప్రాణాహూతుల
ను ఐదుమార్లు పుచ్చుకొనునట్లుచేసి, వటువుచేతపప్పు, కారములచేసి ఎద్దానము

లు భుజింపవలెను. (వటువు భోజనసమయమందు వటువుసోదరి/తల్లిని
కూడాభుజింపవలెను.) వటువు భోజనానంతరము ఉత్తరాపోశనము
లేకుండా మాస్త్రవక్షాళణ, పాదపక్షాళణాదింపచేసి, మరలరెండుమార్లు వటువు
చే ఆచమనము చేయించవలెను.

ద్విరాచమ్య । కుమారంభోజయిత్యా ద్విరాచమ్య ॥

తరువాత వపన సంస్కారమును చౌటమతోవలెనే చేయవలెను. వపన
సంస్కారమునకు ఉపయోగించు పాత్రలనుమాత్రము చోసుమువద్ద అపాదన
ము చేయనవలెదు. శ్రీయశోరకు చౌలము 153వ పేజీ చూడుడు.

పునః సంస్కారః

అపాగ్ం సగ్ం సర్వనాద్యాశీత నిధానాత్సమానమ్
సూ । అనువాకస్య ఫలమేన యజుషాపసస్సగ్ం సృజ్య

ఉష్ణేనవాయ పుదకేనే హ్యదీర్థిః కేశానే వపతు ॥

సూ । ఉష్ణాశ్శీతాన్వాసీయోత్తరయా శీతనత్తి ॥ (ప్రారాభ్య ప్రదక్షిణమ్)
అపఉన్నస్తు క్షేవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జోక్యసూర్యందృశే ॥

సూ । త్రీగ్స్త్రినే దర్శానస్సర్వయోత్రరాశిత సృభిః ప్రతిమన్తం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

యేనావపథ్యవైతా క్షురేద్ద సోమస్వరాజ్ఞే వరుణస్య విద్వాసే ।

తేన బ్రహ్మణో వపతేద మస్మాయుప్యాజ్ఞర దస్త్రిత్యథాఽ సదయం
(శ్రీనివాస) శ్లోకా ॥

సూ ॥ వపన ముత్తరయాను మన్తయతే దక్షిణతో మాలా బ్రహ్మచారివా ।
అనదు హేతకృత్ప్రీందే యవాన్విధాయ । తస్మిన్మేకాను పయమ్యావ ఉప
స్మృత్య

యత్తురేణ మర్త్యయతా సుపీతసావస్థా వపసి కేశాన్ ।

శున్నిశిరో మాఽస్యాయుః ప్రమాషీ ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిస్తస్య చాయుషేవపవత్ ।

తేనాస్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్సస్తయే ॥ ఇతిదక్షిణతః ॥

తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనభూయశ్చరాత్మయం జ్యోక్తువత్కాతి సూర్యమ్ ।

తేనాస్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్సస్తయే ॥

ఇతివత్కాద్రితం ప్రవపతి ॥ తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిస్తస్య చాయుషేవపవత్ । తేనతే
వపామి(త్రినివాస)శర్మన్నయ్యుషా వర్చసాయదాజ్యో క్కుమనాఅసౌమ్ ॥

ఇత్త్యత్తరతః ॥ తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ ఉత్తరయోధుష్పర మూలే దర్శస్తంభేవా నిదధాతి

ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్యో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః ।

తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్య విస్తస్తస్తరా ద్యావాప్యథితి అవస్సువః ॥

సూ॥ ఇత్త్యస్తం శ్లోక్యాయ క్షరంప్రక్షాళ్య నిదధాతి ॥

సమిధాధావనమ్

వపసంసంస్కారమైన తరువాత పటుపుమన్నెనముచేయించి ఆచార్యునకు

దక్షిణమునకూర్చుండబెట్టి, ఆచార్యుడు అగ్నిమిధ్యామేదలు ఇధ్యమితరదర్శ్యం
వరకుపట్టాత్రాసాదనముచేసి, వేదప దేవప్రాతలకుఉత్తరమున మనుష్యులత్రా
సాదనకు తూర్పుకొనలగా దర్శనము వరచి, వాటిపై ౧ బర్హిష్ఠ, ౨ ఉదకపాత్ర,
౩ కూర్మ, ౪ వస్త్రము, ౫ గుండరుయ, ౬ దండము, ౭ కృష్ణాజినము, ౮ మేఖలము,
౯ ఉపనివిదింఠిని ఒక్కసూరుగాత్రాసాదనచేయవలెను

సూ॥ స్నితమగ్నేరపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే ॥

దర్శ్యమాజ్యస్థాఠీం ఇధ్యమితర దర్శ్యమ్ ॥

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేతు కుతామృకూర్మ పస్తాశ్శుదన్వాజిన మేఖలాశ్చ

ద్రివ్యానిపాత్రాణినియుజ్య పశ్చాద్భుంజితచాముని సహోపనేతా ।

పాత్రాసాదన చేసిన పిమ్మట అప్రద్ధిన్నాగ్రా మొదలు సోమాయేదంనమమ
వరకు అగ్నిముఖప్రాత్రయను చేయవలెను.

సూ॥ పవిత్రతరణాద్యాజ్య భాగాన్ । పాలాసిగ్ం సమిధ ముత్తరయా

౨౨ ధావ్య ॥

అప్రద్ధిన్నాగ్రావనస్తరగర్భా దర్శ్య సోమాయేదంనమమ ।

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముమాత్రముచెప్పి మంత్రాంతమందు ఒకమోద
గ పుణ్యపటువుచే ఆగ్నియందుచేయించి, ఆధేహిని ఆచార్యుడవలకుగా,
అగ్నియజ్ఞదంనమమ అనిత్యాగముమాత్రము పటుచేచివువలెను.

ఆయుర్దాదేవ జరసం గృణాన్ ఫుటప్రతికోఘృత పృథ్వి అగ్నే ।

ఘృతం పిబిన్నమృతం చారుగవ్యం పితేవపుత్రం జరసేన యేమమ్ ॥

అధేహి । ఇత్యాచార్యః ॥ అగ్నియజ్ఞదంనమమ । ఇతికుమారః ॥

సూ॥ కుమారస్త్వం హిమ కర్మత్వంనతు మస్త్రోచ్చారణమ్ ।

అధేహీతి బ్రూయాత్ ॥

శ్లో॥ స్వాహాకారేన చాయుర్ధౌ ఇత్త్యత్ర సమిధాహితే

ఆధేహిత్యేవ మస్మాన్ నైవటుమాధాపయేద్ధురుః ॥

అర్థపత్రి

అతిష్ఠేమం అనుమంత్రమును ఆచార్యుడుచెప్పి అగ్నికీడిత్రమున ఆసాదన చేసిన గుండురాయిని, వటువు కడిపాదముతో క్రొత్తించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేవాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్వానమాస్థాపయత్వా తిష్ఠేతి ।

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వేపత్నగ్న్ స్థిరోభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పుతనాయరః ॥

పటోద్వహారణమ్

పిమ్మట ఆరాతిమీద ఉంచినవత్సము వటువుతట్టుకొనవలెను. అట్లే దగ్గర్రాదును, జందెమువలెనున్నలేడిచర్మమును రాతిమీదనుండియేధరించవలెను శ్లో॥ అశ్వసిస్థాపితో యేన వాసోపి పరిధాయద

మేఖలామణినంచైవ యావదశ్వాన మావరేకే ॥

సప్తాభిమన్వయము

ఆచార్యుడు అప్పుటికప్పుడు ఉత్తరించినవత్సమును క్రిందిరెండు మంత్రములుచెప్పి అభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ వాసస్సద్యః కృత్తోత ముత్తరాభ్యా మభిమన్వయన్ ॥

౧ రేవతీస్త్వా వ్యక్తన్ కృత్తికాశ్చా కృష్ణగ్న్స్త్వా । ధియోఽవయన్తువగ్నా అపృచ్ఛన్త హస్తమన్యగం అభికోఅయచ్చన్న్ ॥

౨ దేవీర్దేవాయపరిధీ సప్రితే మహత్తరాసా మభవన్యహిత్వనమ్ ।

ఆచార్యుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనుచెప్పి వటువుమొలకు వస్త్రము కట్టవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సస్పృశిరావస్థాః పరిధావ్య ॥

౧ యాఅకృష్ణస్పృశ్యయన్ యాఅతన్వత యాశ్చ దేవీరన్వానభికోదదన్త తాస్త్వా దేవీర్ధరన్తే సంవ్యయన్వా యుష్మానిదంపరిధధ్యవాసః ॥

౨ పరిధత్త ధత్తవాసస్సైవగం శతాయుషం కృణుతద్విధమాయుః బృహస్పతిః ప్రాయచ్చద్వాన ఏతథస్మాయ రాజ్ఞేపరిధాత్వవా ఉ॥

౩. జరాజ్ఞద్వాని పరిధధ్య వాసో భవాకృష్టీనామభిశస్తి పాహా । శతజ్ఞుజీవ శరదన్మువర్తా రాయశ్చ షోషముషసంవ్యయస్య ఏమ్మటఆచార్యుడు వటువుకుఆవమనముచేయించి క్రిందిమంత్రము చెప్పవలెను.

సూ॥ పరిధావ్యావమ్య । పరిహిత ముత్తరయాఽ నుమన్తయతే॥

పరిధం వాసో అధిధాన్యయేఽభూరా పీనామభిశస్తిపాహా

శతజ్ఞుజీవ శరదః పురూచీర్వసూనిచార్యో విభిజాసి జీవన్న్ ॥

మేఖలా ధారణమ్

మొండదగ్గగడ్డితోపేని మూడుపేటలువేసిన రద్దుతాడును క్రింది రెండు మంత్రములు ఆచార్యుడుచెప్పి వటువుమొలకు మూడుచుట్టు ప్రదక్షిణముగా చుట్టి ముడిచేయవలెను.

సూ॥ మౌంజంమేఖలాం త్రిపుతాం త్రిషదక్షిణముత్తరాభ్యాం పరివీయ॥

ఇయం దురుక్తా త్పరిబాధమానా శర్య వరూధం పునతీప్త ఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్సద్వియోదేవానాగం సుభగా మేఖలేయమ్ ।

ఋతస్యగోష్ఠీ తవసః పరస్మీమ్మౌతీ రక్షస్సుహమానా అగాతీః ।

సానస్సుమన్తమనుపరిహి భద్రయాభరారన్తే మేఖలేమారిపామ॥

ఇక్కుడనుండి వటువుచే చెప్పించవలసిన మంత్రములు సదవిభాగముచేసి ప్రత్యేకముగా ఈయబడినవి. చదువరులు గమనించగలరు.

తరువాత వటువుచే మంత్రములు శ్రీందివిధముగా చెప్పించవలెను. వాచయేతః

౧ (పదం) ఇయమ్, దురుక్తాత్, పరి, బాధమానా, శర్మ, వరు

ధమ్, పునతీసః, అగోత్, ప్రాహాపానాభ్యామ్, బలమ్, అభరస్తీ,

ప్రీయా, దేవానామ్, సుభగా, మేఖలా, ఇయమ్

౨ ఐతస్య, గోస్తీ, తపసః, పరస్మి, పుష్కరీక్షః, సహమానాః,

అరాతీ, సాసః, సమస్తమ్, అను, పరిహి, భద్రయా, భద్రా

రస్తీ, మేఖలే, మారిషామ్ ॥

శ్లో మోంజ్య జినావస్తాపన ప్రోక్షణోత్థాపనానితు ।

సమస్త మేతాన్యార్యః పూర్వం కృత్యాంధవాచయేత్

మంజిదగ్ధత్రాచను, లేదిచ్యమును ధరింపతేయుట, ఉదతప్రోక్షణయు, కూర్చుండబెట్టుట, లేపదీయుట, మెదలగత్రియలను మంత్రోక్తముగా ఆదార్యుడుచేసి చిమ్మటఆయామంత్రములను వటువుచేచెప్పించవలెను.

అక్షర ధారణము

అచార్యుడు శ్రీందిమంత్రమునుచెప్పి ఉండెమువలెనున్న లేదిచ్యమును యజ్ఞోపవీతమువలె వటువుకుధరింపచేసి, వటువుచేమంత్రము చెప్పించవలెను.

సూ॥ అజినముత్తర ముత్తరయా ॥

మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలియస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్గం సమిద్ధమ్

అనాహసస్యం వసనంజరిష్టు పరిదంపాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥

మిత్రస్య చక్షుః, ధరుణమ్, బలియః, తేజః, యశస్వి స్థవి

రమ్, సమిద్ధమ్, అనాహసస్యమ్, వసనమ్, జరిష్టు, పరిదమ్,

వాజి, అజినమ్, దధేఽహమ్ ॥

అవస్థాపనమ్

అచార్యుడు అగ్నిశిక్షితరమున దగ్ధంసవరచివాటిపై శ్రీందిమంత్రము చెప్పి వటువును తనకుఅభిముఖముగాకూర్చుండబెట్టి, వటువుచేమంత్రము చెప్పించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శాన్మగ్నీస్తీర్మ, తేషేన ముత్తర యావస్థాప్య ॥

అగ్గస్త్రాసమగన్మహి ప్రసమృత్యుమ్ యుయోతన ।

అరిష్టాస్సుజ్వరేమహి స్వస్తిచరతాధిహ స్వస్త్వాస్మహేభ్యః ॥

ప॥ అగ్గస్త్రా, సమగన్మహి, ప్రసమృత్యుమ్, యుయోతన । అరిష్టాః

సజ్వరేమహి, స్వస్తి, చరతాత్, ఇహ, స్వస్తి, అగ్గహేభ్యః ॥

ప్రోక్షణమ్

అచార్యుడు తనరోసినిండి అడకముతీసుకాని, అడకమును వటువు దోసిలియందువిడిచి, శ్రీందిమంత్రమును ఒక్కసారిమాత్రముచెప్పి, పిమ్మట వటువుచే చెప్పించి అడకమును మూడుమార్లు వటువుశరస్సుమీద ప్రోక్షించవలెను.

సూ॥ ఉదకాజ్ఞాలిమస్మా అజ్ఞాలావానీయోత్తరయా త్రిఃప్రోక్ష్య

సకృన్మద్రేణ ద్విస్తాష్టేమ్ ॥

సముద్రా ధూర్మిర్ధుమగ్గం ఉదారదుష్టాగ్గంశునా సమమృతత్వమశ్వామ్

ఇమేనుతే రత్నయ సూర్యస్య యేభిస్సప్తత్వం చితకోన ఆయన్న ॥

ప॥ సముద్రాత్, ఉర్మిః, మధుమాన్, ఉదారత్, ఉష్టాగ్గంశునా ।

సమమ్ అమృతత్వమ్, అత్మాత్మమ్, ఇమేనుతే । దత్తుయః సూర్యస్య యేభిః, సప్తత్వమ్, పితరోనః, ఆయున్ ॥

పటోర్ధ్వ ప్రమాణమ్

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములు అన్నియూచెప్పి చివరన ఒక్కమారు మాత్రమే తనకుడిచేతితో వటువు కుడిచేతినిపట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైర్దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా ॥

అగ్నిస్తే హస్తమగ్రభీత్ । సోమస్తే హస్తమగ్రభీత్ । సప్తరాత్రే హస్త మగ్రభీత్ । సరస్వతీత్రే హస్తమగ్రభీత్ । పూషాత్రే హస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతిస్తే హస్తమగ్రభీత్ । అర్యమాత్రే హస్తమగ్రభీత్ । అగ్నింకుస్తే హస్తమగ్రభీత్ । భగస్తే హస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్తే హస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్త్వమసి ధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ ।

సర్వేషామస్తే సకృద్ధ్వం గృహీద్మాత్ ।

పరిధానమ్

ఆచార్యుడు క్రింది మంత్రములు చెప్పినచో, ఒక్కొక్కమాక్కుమునకు చివర ఆవాక్కుమందు చెప్పబడిన దేవతలకు వటువును అప్పగించు నిమిత్తము తన కుడిచేతితో వటువు కుడిచేతిని పట్టుకొని, విడివిడిగా అప్పుగొనవలెను..... ఈగుర్తుకలచోట శర్మన్ కుముందు వటువుపేరును చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైర్దేవతాభ్యః పరీదాయ ॥

౧. అగ్నియేత్వా పరిదదామి .... శర్మన్ ॥

౨. సోమాయేత్వా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౩. సప్తరేత్యా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౪. సరస్వత్యే త్యా పరిదదామి . శర్మన్ ॥

౫. మృత్యువేత్వా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౬. యమాయేత్వా పరిదదామి. శర్మన్ ॥

౭. గదాయేత్వా పరిదదామి . శర్మన్ ॥

౮. అస్తకాయేత్వా పరిదదామి. శర్మన్ ॥

౯. అద్భున్న్యా పరిదదామి.... శర్మన్ ।

౧౦. ఓషధీభ్యస్త్యా పరిదదామి. శర్మన్ ।

౧౧. పృథివ్యేత్వా సవైశ్వానారాయే పరిదదామి. శర్మన్ ॥

శ్లో॥ అనేకు సర్వ మన్తాణాం హస్తగ్రహణ మిష్టతే దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్ పృథక్

మొదటి హస్తగ్రహణమందు పదకొండు మంత్రములనుచెప్పి చివరఒక్క మాత్రమే, రెండవదగు దేవతాపరీదానమందు పదకొండుమంత్రములను చెప్పి ప్రతిమంత్రమునకూ చివర మొత్తము పదకొండుమాట్లా హస్తగ్రహణము చేయవలెను.

క్రిందియొకప్పుచెప్పి ఆచార్యుడువటువును తనకుదగ్గరగాఠీసుకొనవలెను.

శర్మన్ కుముందు వటువుపేరు చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజాదోపనీయ ॥

దేవస్యేత్వా సప్తకుః ప్రస్తవ ఉపనయే శర్మన్ ॥

ఏమట్లు సుమహారథాలముకుముందు లగ్నాష్టకములు, హృదిక పరింది, సుమహారథసమయమున ఆచార్యుడు జీలకర్ర, బెల్లము, పసుపు మొదలగు మంగళద్రవ్యములుకలిపి సూరినముద్దను వటువు శిరస్సుపైఉంచి సానోదేవీ, భృవంతే అనుమంత్రములను చెప్పవలెను.

పిమ్మట పెద్దలందరూ వటువులీరన్ను పై అక్షతలను చేయవలెను.

సుముహూర్తము

సూ॥ సుముహూర్త కాలే అత్తనన్నమీప మానయతి ।

లగ్నాష్టక పఠనం కుర్యాత్పూర్ణికాన్పురితామ్ ॥

ఉపనయన సమర్పణ మంగళాని

శ్లో॥ తివేదమూర్తి ర్గగదేకచక్రం ద్విరించి నారాయణ శమ్భురూపః ।

ప్రభాకరకృత్భవ హేతుభూతో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ కళానిధిః కైరవపర్ణ బన్ధు స్స, ధామయాంతు స్స, కృత్కేహతుః

మహాషధీనా మధిపోనువేలం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ మహాతనూజో మహామాగభీర స్స, తాంహరిష్ఠ స్స, తానూరాగః

హిరణ్యవర్ణః కనకాభిధానో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ శతాజ్ఞసూను ర్గగదీర్ఘమాన స్స, ధామయాన్స, సమీపవర్త

బుధస్స, విజ్ఞాన విచక్రతోఽసౌ వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ సమస్తగీర్వాణ గురురృషీషీ సురేష్ఠాష్టాజ్ఞ స్స, కృత్కేకగణ్యః

బృహస్పదిర్బుధ్జః స్స, ప్రసన్నో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ తేజోనిధి స్సౌరకభేవరాణాం శుక్రస్స, దీప్త స్స, రశతపూజ్యః ।

యశోఽధికం సౌఖ్యమనోహరం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ సర్వాష్ట్రరాశీఽపరిమార్గగామీ శత్రుశ్చ సృజతమాదరేణ

అస్మిన్స, లగ్నీచ సుసంజ్ఞతస్స, వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ ఆధ్యాత్మరూపోఽపి యశ్చ, భానోః ప్రభాషిధానా ధృముపైతిధృక్యమ్ ।

ససింహికా సూనురనన్తకాలం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

శ్లో॥ సమస్త సంపత్త్యమవాప్తిహేతుః కేతుః ప్రసన్నోఽస్మ విలగ్నకాలే
భూయాదజనం స్థిరసౌఖ్యయోగం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥

లగ్నాష్టకములు, చార్మికలు వివాహములో పేజీ 307 నుండి చూడవచ్చు.

సానోదేవీ బ్రాహ్మణస్వతిః । ధ్రువం తే రాజా ధ్రువమ్ ।

ఉపనయన ముహూర్తస్స, ముహూర్తోఽస్మ ।

బ్రహ్మోపదేశము

అచార్యుడు సుముహూర్తకాలమందు వటువును దగ్గరకు తీసుకొని, వటువు శీరస్సుపై నూతనవస్త్రముకప్పి, అచార్యుడు తానుకూడా అవస్త్రములోపల ఉండి, వటువుకు దివెయిండు క్రిందిమంత్రమును జపించి, వటువుచే చెప్పించవలెను.

ఇదియే బ్రహ్మోపదేశము.

సూ॥ సుప్రజాఽతి రక్షితో కర్ణజవతి ॥

సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్తా వర్తసా సువోషః పోషైః ॥

ప॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయాః సువీరః వీరైః సువర్తాః వర్తసాః సువోషః పోషైః ॥

అచార్యుడు క్రింది మంత్రమును చెప్పి, పిమ్మట వటువుచే చెప్పించవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మచర్య మగామితి కుమార ఆహ ॥

బ్రాహ్మచర్య మగామువ మానయస్వ దేవేన సప్రతాప్రసూతః ।

ప॥ బ్రాహ్మచర్యమ్ । ఆగామ్ । ఉప । మానయస్వ దేవేన । సప్రతాప్రసూతః ॥

ప్రసూతః ॥

ప్రశ్న-ప్రతిపదములు

ఈక్రింది ప్రశ్నపాత్యములను ఆచార్యుడునూ, సమాధానములను వటువు నూ చెప్పవలెను.

సూ॥ ప్రస్తుం పరస్య ప్రతిపదం కుమారస్య ।

ప్రశ్నపాత్యములు - సమాధానపాత్యములు

కోనామాసి ? ఇత్యాధార్యః ॥

....శర్వానామాస్మి ! ఇతి కుమారః

(శర్వ అనుటకు ముందు పటవు తనపేరుచేర్చి చెప్పవలెను)

కస్యప్రహ్వచ్చార్యస్య ? శర్వన్ ॥ ఇత్యాధార్యః ॥

ప్రాణస్య బ్రహ్మచ్చార్యస్మి ! ఇతి కుమారః ।

మిగిలిన క్రిందిమంత్రమును ఆచార్యుడుజపించవలెను.

సూ॥ శీషం పరోజపతి ॥

(శ్రీనివాస) శర్వైపతే దేవసూర్య బ్రహ్మచారి తంకోపాయ సమామృతైపతే సూర్యపుత్రస్య దీర్ఘాయుస్సమామృతయాగ్ స్యస్తి మగ్నిర్వాయు స్సూర్యశ్చప్రమా ఆపోఽను స్రజ్జురస్య తాగ్ స్యస్తి మనుసజ్జుర (శ్రీనివాస) శర్వన్ ॥

క్రిందిఅతీర్థవనమంత్రమును ఆచార్యుడుచెప్పి, వటువుచేచెప్పించవలెను.

సూ॥ ప్రత్యగ్ శీషం చైనం వాచయతి ॥

అధ్వనా మధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ।

కుమారం వాచయతి ॥

ప॥ అధ్వనామ్ । అధ్వపతే । శ్రేష్ఠస్య అధ్వనః । పారమ్ । అశీయ ।

ఉపనయన ప్రధాన హోమాలు

ఆచార్యుడు ఇదివరకే సోమాయేదంనముమవరకు హోమముచేసిన అగ్ని యందు వటువుచే స్రుక్కుయందు వృవముతో అజ్యమును ప్రతిహోమములకు నాలుగు(బదు)మార్లు (గ్రహించి, క్రింది ౧౧ హోమములను చేయించవలెను. సూ॥ ఉక్తమాజ్యభాగాస్తమస్తైసముత్తరాహుతిః కుమారగ్గింహోవయిత్వా ॥ యోగేయోగ ఇత్యేకాదశా జ్యాహుతీర్నుత్వా ॥ చతుర్థహేతంగృహీత్వా ॥ శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్తేవ కుమారం హోవయేత్థలు ।

ద్వితీయ చతుర్థై బ్రూయా దాచార్యో జాహాయూర్ధ్వటుః ।

ఈ చెప్పబోవు మంత్రములన్నియు ఆచార్యుడుచెప్పి, వటువుచేచెప్పించి హోమము చేయించవలెను. రెండు, నాలుగు మంత్రములు మాత్రము ఆచార్యుడే చెప్పి వటువుచే చెప్పించకుండా హోమము చేయించవలెను. వటువుచే చెప్పించవలసినవిమాత్రము పదవిభాగము చేసివ్రాసినాము. గ్రమనింతగలదు.

కుమారోజాహుతి : ౧. యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే ।

సఖాయే ఇన్ద్రమూతయే స్వాహో ॥

ప॥ యోగేయోగే । తవస్తరమ్ । వాజేవాజే । హవామహే, సఖాయః

ఇన్ద్రమ్ । మూతయే స్వాహో ॥ ఇన్ద్రాయేదంనము ॥

తతః ఆచార్యః ॥ క్రిందిమంత్రము ఆచార్యుడుచెప్పి, హోమము

మాత్రము వటువుచే చేయించవలెను.

౨. ఇమమగ్న ఆయుషే వర్షసేకృధి ప్రియగ్గిం రేతో వరుణ సోమ రాజన్ ॥ మాతేవాస్మా అదితే శర్మయన్తు విశ్వేదేవా జరదశ్చిర్యధాస్థ్వాహో ॥ అగ్నివరుణసోమదివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యజరంనమమః

కుమారః : శతమిన్ను శరదో అన్నదేహా యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూ
నామ్ । పుత్రానోయత్ర పితరో భవన్తి మానోమధ్యా రిరిషతాయు
ర్గస్తో స్సాహో ॥

ప॥ శతమిన్ను శరదః । అన్నీ దేహాః । యత్రానః । చక్రాః । జర
సమ్ । తనూనామ్ । పుత్రానః । యత్ర । పితరః । భవన్తి । మానః
మధ్యా । రిరిషతః । ఆయుః । గస్తోస్సాహో ॥ దేవేభ్యుజదంనమమ
శతః అచార్యః ॥ శ్రీచింతమిత్రము అచార్యుడుచెప్పి నోనుము

మాత్రము వటువుచే చేయించవలెను.

౧॥ అగ్నిస్త్ర ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిస్తే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు
ఇన్ద్రోమరుద్ధిర్ బుతుధా కృణోత్వా దిత్యస్తే వసుభి రాదధాతు
స్సాహో । అగ్నిస్త్రమరుదాదిత్యవసుభ్యుజదంనమమ

కుమారః : మేధాంమహ్య మక్షీరసో మేధాగ్ం సప్తబుషయోదదుః
మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతుమే స్సాహో ॥

ప॥ మేధామ్ । మహ్యమ్ । అక్షీరసః । మేధామ్ । సప్తబుషయః
దదుః । మేధామ్ । మహ్యమ్ । ప్రజాపతిః । మేధామ్ । అగ్నిః ।
దదాతు । మేస్సాహో । అక్షీరసప్తబుషప్రజాపత్యగ్నిభ్యుజదంనమమ ।

౬. అప్పురాసుచ యామేధా గస్తర్విషుచ యద్యతః । దైవీయామానుషీ
మేధా సామామా వికతా దిహస్సాహో ॥

ప॥ అప్పురాసుచ । యామేధా । గస్తర్విషుచ । యద్యతః । దైవీయామా

మానుషీ । మేధా । సామామ్ । అవికతాత్ । ఇహ స్సాహో ॥

మేధాయాజదంనమమ ।

౭ ఇమంమేవరుణ శృద్ధిహవ మధ్యావన్నుదయ । త్యామవస్య రాచేస్సాహో ॥
ప॥ ఇమంమే । వరుణః । శృద్ధిహవమ్ । అధ్యావ । మృద్దయ ।

త్యామ్ । అవస్యః । అచే స్సాహో ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౮ తత్యాయామి బ్రహ్మణా వస్తమాన సదాశాస్త్రే యజమానోహవిర్భిః
అహేదమానో వరుడేహ భోధ్యురశేం సమానతయః ప్రమోషీ స్సాహో ॥

ప॥ తత్యాయామి । బ్రహ్మణా । వస్తమానః । తదాశాస్త్రే । యజమానః ।

హవిర్భిః । అహేదమానః । వరుడేహ । భోధి । ఉర్దుశగ్ంస ।

మాన తయః । ప్రమోషీ స్సాహో ॥ వరుణాయేదంనమమ ।

౯ త్వన్నోఅగ్ని వరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోఽవయోగీస్థిః । యజిష్టో
వహ్నితమ శ్శోచదానో విశ్వాద్యేషోగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యన్ముధ్యాహో ॥

ప॥ త్వన్నో అగ్ని । వరుణస్య । విదవాన్ । దేవస్య హేదః । అవయోగి
సీష్ఠిః । యజిష్ఠః । వహ్నితమః । శోచదానః । విశ్వాద్యేషోగ్ంసి ।

ప్రముముగ్ధి । అన్ముధ్యాహో ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౦ సత్సన్నో అగ్నే వమాభవోతి నేదిష్టో అస్మాదస్సో వృక్షే । అవయక్ష్మనో
వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనవిధి స్సాహో ॥

ప॥ సత్సమ్ । నో అగ్ని । అవమః । భవ । క్షితీ । నేదిష్ఠః । అన్య । ఉష

సః । వృక్షే । అవయక్ష్మనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సః । వృక్షే । అవయక్ష్మనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సుహృదానః విధిస్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంసమమ్ ।
౧౧ త్వమగ్నే అయాన్యయా సన్యసాహితః । అయాసన్ హవ్య మూహి
షే యానోధేహి భేషజగ్న్ స్వాహా ॥

ప॥ త్వమగ్నే । అయాసన్ । అయాసన్ । మనసా । హితః । అయాసన్ ।
హవ్యమ్ । ఊహిషే । అయానః । ధేహి । భేషజగ్న్ స్వాహా ॥

అయ సేగ్మయ ఇదంసమమ్ ॥

(చిట్ట) యోగేయోగ ఇమమగ్నే శతమిన్య గ్నిష్టే మేధాంమహ్య మప్పురా
సు కైమలమేవరుణ తత్త్వయామి త్వన్నోఅగ్నే సత్సన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే
అయాన్యయా సన్నిత్యేతాదత ॥ ౧౧ ॥

తరువాత ఆచార్యుడే ఇధ్యసన్నహనము, జయదులు, రాష్ట్రభూలు
హోమముచేసి, అజ్ఞాస్విప్రకృత్యనుచేసి శమ్యలను తీసివేయవలెను.

తత ఆచార్యో జుహోతి ॥ ఇధ్యసన్నహనం జయదిప్రతి పద్యతే
సౌవిష్టకృతగం హంత్యా ॥

ఇధ్యసన్నహనాన్యధ్విస్సగ్న్ । అగ్నయేస్విప్రకృత ఇదంసమమ్ ॥

శమ్యా అపోహ్య ॥

పిష్టులు ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, యజ్ఞ
ధ్రౌపద ప్రాయశ్చిత్తమునకై క్రిందిహోమముచేయవలెను.

సూ అస్మిన్ముపనయనకర్మణి యజ్ఞధ్రౌపదాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥

ఓం భువస్సాహా ॥ వాయవ ఇదంసమమ్ ॥

శ్లో॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మణ శబ్దజిక్ష్ణో భేషోస్విచేత్యత్ర తథోపసీతా ।
తత్కర్మవహ్నా భువ ఆహుతిస్సో ద్యువేదనాజ్ఞాత విధిత్రయంవా ।

ఏకర్మయందు బ్రహ్మపదేత్యై బ్రాహ్మణుడనిపించుకొనునో అట్టిఉపన
యనమందు యజ్ఞధ్రౌపదాయశ్చిత్తమునచ్చినపుడు అఅగ్నియందు భువస్సాహా
అనుఅహుతి చేయవలెను. లేనిచో అనాజ్ఞాతమంత్రత్రయము మాత్రమైనా
జపము చేయవలెను.

పిష్టులు ఆచార్యుడుక్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, స్పృశము
తో అనాజ్ఞాతాదిహోమములుచేసి, అభివాదనాంశముపూర్తిచేయవలెను.

అస్మిన్ముపనయన కర్మణి అనాజ్ఞాతాది హోమంకరిష్యే ।
అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం అహంభో అభివాదయే ॥

కూర్మలక్ష్మణమి

శింగాభట్టియే ॥

శ్లో॥ కూర్మంతు త్రివిధంజ్ఞేయ ముత్తమం మధ్యమాధమే ।

నవభి సుప్తభిర్ధర్మైః పంచభిర్గ్రంధి సంయుతమ్

తన్మూలం ద్వాదశాబ్జుర్భ్యం తదగ్రం చతురబ్జుశ్చమే ॥

కూర్మ మూడువిధములు. తొమ్మిదిదర్భులుగలది ఉత్తమము. పదిదర్భులు
గలది మధ్యమము. ఐదుదర్భులుగలది అధమము. ఐదుగాని ఏడుగాని తొమ్మిది
గాని కొనలుగల దర్భులనుతీసుకొని, కొనలునుముగా ఉండునట్లుచేసి కొనల
వైపు నాలుగు అంగుళములునవలది, ముడివేసి, ఒకదర్భును క్రిందివైపునకువిడ
దీసి అదర్భుతో చుట్టూపట్టుకొనిరాగా వన్దుండుఅంగుళములు పొడవు చుట్టిన
తరువాత అదర్భును మొదళ్ళవైపుముడివేసి మిగిలినదర్భుమొదళ్ళను కొనవేయ
వలెను.

కిష్ట ॥ శ్లో॥ కూర్పాగ్రీతుగీర్దేవీ కూర్ప మధ్యేతు పార్వతీ ।

కూర్పమూలే స్థితాగజ్ఞా ఏతాః కూర్పాది దేవతాః ।

కూర్మ చిహ్నయందు సరస్వతియు, మధ్యభాగమందు పార్వతియు, మొదళ్ళయందు గంగాదేవియు ఉండురు.

కూర్మనువటుపు ఆచార్యునకుతూయవలెను. ఆచార్యుడుఆకూర్మకొనిలు ఉత్తరమునకుఉండునట్లు ఆగ్నిశిఉత్తరమునవేసుకొని శ్రీందిమంత్రముచేప్పి భూర్భుముఖముగా కూర్చుండవలెను.

సూ॥ అపరీడాగ్ని ముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ

తస్మిన్నుత్తరేణ యజాబోవనేకోప విశతి ॥

రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సప్తమాత్వ ద్యౌషమ్ ।

శ్లో॥ ఆచార్యాయవటుః కూర్చం దద్యాదగ్ర ముదగ్యథా

తథా నిధాయ తత్కూర్మై రాష్ట్రభృద్యజాపా గురుః ॥

గారుత్రి ఉపదేశ విధి

ఆచార్యునకుఎదురుగా వటువుపల్కిమముఖముగాకూర్చుని తనకుడిచేతి తో ఆచార్యునికుడిపాదమును ఎడమచేతితోఎడమపాదమును పట్టుకొని తమకు నాకుసావిత్రి మంత్రోపదేశముచేయుదు అని కోరవలెను. అప్పుడు ఆచార్యుడు తత్సవితుః ఆను సావిత్రిమంత్రము ఈశ్రీందివిధముగా వటువుకు ఉపదేశించ వలెను

సూ॥ పురస్కృత్యత్యజాసీనః కుమారో దక్షిణేనపాణినా గురోర్దక్షిణంపాద మున్వాదభ్యాహ సావిత్రింభో అనుబ్రాహ్మణి । తస్మా అన్వాహతత్సవితు

రితి పచ్చోర్ధ్వక సృతస్సర్వాం వ్యావృత్తిర్విహృతాః పాదాదిష్వ నేమహ తథార్ధర్చయో రుత్రమాం కృత్వాన్యమ్ ॥

ఓం భూః తథ్యవితుర్వరేణ్యమ్ ।

ఓం భువః భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓగ్ం సువః ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥

ఓం భూః తథ్యవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓం భువః ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥

ఓగ్ం సువః తథ్యవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి

ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇత్యుపదేశ విధిః)

వటువువెంటనే భూర్భుముఖముగాతిరిగి శ్రీందిమంత్రము చెప్పించు కొని, తనకుడిచేతిలో ఉదకముపోసుకొని, ఉదకముతో తనకుడిచెవినుండి ప్రారంభించి వైవది మీదుగా ఎడమచేవివరకు తుడుచుకొని, ఆచమనముచేసి మరల పల్కిమముఖముగా తిరుగవలెను.

సూ॥ కుమార ఉత్తరమస్త్రేణోత్తర మోష్ఠముపస్సృతశే ॥

అప్సృధ మసౌ సౌమ్యః ప్రాణస్వంమే గోపాయ ॥

స॥ అప్సృధమ్ । అసౌ । సౌమ్యః । ప్రాణ । స్వంమే । గోపాయ ॥

ఆదమ్యః శ్యావాశ్చ వర్షన్వావోష్ఠా పుషస్సుశ్యాదామేత్ ఇతివచనాత్॥

వటువు శ్రీందిమంత్రముచెప్పించుకొని, రెండచెవులకు ఒకమారుముట్టు కొనవలెను.

సూ॥ కర్ణా ఉత్తరేణ ॥

బ్రహ్మణ ఆజీష్ఠః ॥ స॥ బ్రహ్మణః । ఆజీష్ఠః ॥ (కర్ణాస్పృశతి)

దర్శన ప్రమాణము

బ్రాహ్మణునకు మోదుగదందము, క్షత్రియునకు మట్టితీద, వైశ్యునకు
రేగు / మేడి కఱ్ఱగాని దందములుగా స్వీకరించవలెను.

సూ దన్త ముత్తరేణాదత్తే ॥ పాలాకోదన్తో బ్రాహ్మణస్య చైయ్యగ్రోధ
స్పృంధతో ఒవాన్యగ్రో రాజస్యస్య, బాదర జౌదుంబరోవా వైశ్యస్య,
వార్కోదర్శ ఇత్య వర్ణసంయోగేనైక ఉపదిశన్తి

పటుపు శ్రీందిమంలమునుచెప్పి దందమును పట్టుకొనవలెను.

సుశ్రవ స్సుశ్రవసంమాకుర్తు యథాత్మగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా అస్మేష
మహాగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా భూయాసం యథాత్మగం సుశ్రవ స్సుశ్రవో
దేవానాం నిధిగోపో ఒ స్వేషముహం బ్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణో నిధిగోపో
భూయాసమ్ ॥

ప॥ సుశ్రవః, సుశ్రవసమ్, మాకుర్తు, యథాత్మమ్ సుశ్రవః, సుశ్ర
వా అసి, షవమహమ్, సుశ్రవః సుశ్రవా, భూయాసమ్, యథాత్మమ్,
సుశ్రవః, సుశ్రవః, దేవానామ్, నిధిగోపోఒసి, షవమహమ్,
బ్రాహ్మణానామ్, బ్రాహ్మణః, నిధిగోపః, భూయాసమ్ ॥

అచార్యుడు స్మృతశ్చమే మొదలు నర్హవతో భూయాసం పరకు అన్ని
మంలములనూ పటుపుచే చెప్పించవలెను

సూ స్మృతశ్చమ ఇత్యేతద్వాపయిత్యా

స్మృతశ్చమేఒ స్మృతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ॥

నిష్టాచమేఒ నిష్టాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్

శ్రద్ధాచమేఒ శ్రద్ధాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

విద్యాచమేఒ విద్యాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

శ్రుతశ్చమేఒ శ్రుతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

సత్యశ్చమేఒ సత్యశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

తపశ్చమేఒ తపశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

వ్రతశ్చమేఒ వ్రతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

యద్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణీవ్రతం యదగ్నే స్పేష్టస్య సప్రజాపతి
కస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య
సపితృ రాజస్య సగన్ధర్వా పురస్యస్య, యన్మ ఆత్మన ఆత్మనివ్రతం తేనా
హాగం సర్వవ్రతో భూయాసమ్ ॥

ప॥ స్మృతశ్చమే, అస్మృతశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, నిష్టాచమే,
అనిష్టాచమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, శ్రద్ధాచమే, అశ్రద్ధాచమే,
తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, విద్యాచమే, అవిద్యాచమే, తస్మే, ఉభయం
వ్రతమ్, శ్రుతశ్చమే, అశ్రుతశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్,
సత్యశ్చమే, అసత్యశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, తపశ్చమే,
అతపశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, వ్రతశ్చమే, అవ్రతశ్చమే,
తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, యత్ బ్రాహ్మణానామ్, బ్రాహ్మణీ, వ్రతమ్,
యదగ్నే, స్పేష్టస్య, సప్రజాపతికస్య, సదేవస్య, సదేవరాజస్య,
సమనుష్యస్య, సమనుష్య రాజస్య, సపితృకస్య, సపితృరాజస్య ।

సగన్ధర్వాః । అమృతస్సృష్టృః । యన్మతస్సృష్టృః । అత్యన్విప్రతమ్ । తేనాహమ్ ।
సర్వప్రతః । భూయాహమ్ ॥

(అహోపదేశ, గాయత్రీ ఉపదేశములు చేసినందుకు ఆచార్యునకు వటువు ఒకతావును గురోవరదే దదామి అని (తావుకు బదులుగా దధ్నును) ఇచ్చి క్రింది మంత్రములనుచెప్పువలెను. ఆచార్యుడు తావును తీసుకొనిన పిమ్మట పదిహేడు మార్లు ఉంకారమును జపించవలెను.

సూ॥ గురవేవరన్తత్యా । గురోవరదే దదామి । ఇతి దధ్యాత్ ॥

ఆచార్యస్సప్త దశకృత్సేషాన్త్య ॥

దేవస్యత్యా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినో ర్భావభ్యామ్ । పూష్ణోహస్తా
భ్యాం । ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్యా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేరుద్రాయ
గామ్ । తేనామృతస్సృష్టమి । వయోధాత్రే । మయోమహ్యమస్తు
ప్రతి గ్రహేత్రే । క ఇదం కన్యా అదాత్ । కామః కామాయ । కామోద్ధాతా ।
కామః ప్రతిగ్రహేతా । కామగ్ం సముద్రమావిత । కామేనత్వా ప్రతి
గృహ్ణామి । కామైరతే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్వాక్షీరసః ప్రతి
గృహ్ణాతు ॥

ఆచార్యుడు ఉదాయుషాఅనుమంత్రమునుచెప్పి, వటువునులేవదీసి,
పిమ్మటఆమంత్రము వటువుచేతచెప్పించవలెను.

సూ॥ ఉదాయుషేత్యుత్తాప్య । వాచయతి ।

ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రస్సేనోత్తర్జ్వస్య శుష్మో
దస్థా మమృతాగ్ం అను ॥

ప॥ ఉదాయుషా । స్వాయుషా । ఉదోషధీనామ్ రస్సేన । ఉత్తర్జ్వ
స్య । శుష్మేణ । ఉదస్థామ్ । అమృతాగ్ం అను ।

ఆదిత్యోపనయనమ్

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములను వటువుచే చెప్పించుచూ సూర్యునకు
నమస్కారము చేయించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైరాదిత్యముపశిష్యతే ॥

తచ్చక్షరేవ హితంపురస్తా చ్చుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం
జిహేమశరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామ శరద
శ్శతగ్ం శృణవామశరదశ్శతం ప్రబ్రవామశరదశ్శతం మజీతాస్సృష్టమ
శరదశ్శతం జ్యోత్స్నూర్యంధృతే ॥

ప॥ తచ్చక్షుః । దేవహితమ్ । పురస్తాత్ । శుక్రమ్ । ఉచ్చరత్ ।
పశ్యేమ । శరదశ్శతమ్ । జిహేమ । శరదశ్శతమ్ । నన్దామ । శరదశ్శతమ్
। మోదామ । శరదశ్శతమ్ । భవామ । శరదశ్శతమ్ । శృణవామ ।
శరదశ్శతమ్ । ప్రబ్రవామ । శరదశ్శతమ్ । అజీతాస్మామ్ । శరదశ్శతమ్ ।
జ్యోత్స్న । సూర్యమ్ । ధృతే ॥

కామ్య దివిః

ఇప్పుటినుండి స్నాతకప్రకారధర్మంతము ఈవటువు తననువిడువకుండా
ఉండవలెనని ఆచార్యుడుకొరెనచో ఈక్రింది మంత్రముచెప్పి తన కుడిచేతితో
వటువు కుడిచేతిని పట్టుకొనవలెను.

శ్రీనివాస అనుచోట వటువు పూర్తిపేరు చెప్పవలెను

సూ॥ యంకామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తరయా దక్షిణహస్తే

గృహ్ణయాత్ : అథ కామ్యవిధిమాహా ॥

యస్మిన్ భూతత్వం భవ్యత్వం సర్వే లోకాస్తుమాహితాః తేన గృహ్ణ
మిత్యామహం మహ్యం గృహ్ణమిత్యామహం ప్రజాపతి నాల్వా మహ్యం
గృహ్ణమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

దీక్షా విధి:

జప్యతీనుండి మూడురోజులూ అగ్నిని అవిచ్చినముగా నిలుపవలెను.
వలుపు అవోరమునందు కారము, ఉప్పు విడువవలెను
సూ॥ శ్రోహమేత మగ్నిం ధారయన్తి. క్షారలవణవర్ణనఞ్చ ॥

అగ్నికార్య విధి:

ఇక్కడనుండి ఆచమనము మొదలు అగ్నికార్యము అంతయూ ప్రతి మంత్ర
మూ వలుపుచే చెప్పించుచూ, అవార్థము చేయించవలెను. ప్రతినిత్యమూ
ఉదయ, సాయంకాలముయందు సంధ్యావందనము చేయించిన పిమ్మట అగ్ని
కార్యము చేయించవలెను. ఉపనయనములో అగ్నికార్యముమాత్రము ప్రాతరగ్ని
నుండియే ప్రారంభము. సంధ్యావందనము మౌనము సాయంకాలమునుండి
ప్రారంభమగును. అగ్నికార్యసంకల్పమందు ప్రాతఃకాలమైనచో ప్రాతరగ్ని అని
యు సాయంకాలమైనచో సాయమగ్ని అనిచెప్పువలెను

వటురాచమ్య ॥ ఓంకేశవాయస్వాహా, ఓంనారాయణాయస్వాహా,
ఓంమాధవాయస్వాహా. ఓంగోవిందాయనమః. విష్ణో, మధుసూదన,
త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర, సంకర్షణ,
వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ,
అచ్యుత, జనార్దన, ఉషేష్ఠ, హరే, శ్రీకృష్ణాయనమః ॥

ప్రాణానాయమ్య ॥ ఉత్తిష్ఠస్త్వ భూతమితాహాః. ఏతేభూమిభారకాః ।
ఏతేషా మవిరోధేన। బ్రహ్మకర్తృ సమారభే ॥

ఓం భూః. ఓం భువః. ఓం గో సువః. ఓం మహా, ఓం జనః ।
ఓం తపః. ఓం సత్యం. ఓం తథ్యువితు ర్వర్తేణ్యం భర్తేదేవస్య ధీమహి।
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్. ఓమాహో జ్యోతిరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భు
వస్సువరోమ్ ॥ మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్జయో ప్రవర్తమానస్యార్థ
బ్రహ్మణః । ద్విశీయపూర్వే. శ్వేతవరాహకల్పే, వైవస్వతమన్వంతరే, కలి
యుగే, ప్రథమపాదే. జంబూద్వీప, భరతవర్ష, భరతఖండే, అస్మిన్ వర్తమాన
వ్యావహారిక చాగ్రమానేన శ్రీ. .నామసంవత్సరే దక్షిణ/ఉత్తరాయనే.
ఋతౌ. మానే.. శుక్ల/కృష్ణక్షే. తిథౌ. వాసరే శుభసక్షత్రే

గుక్త్రే. .నామధేయోపాం శ్రీమతః. గోత్రస్య. .నామధేయస్య
మమ ఉపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్ధయశో
బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నిసాయమగ్నికార్యం కరిష్యే ॥

వలుపును కుడిచేతియందుఉడకమును చేతుకొమ్మనిచెప్పి, క్రింది మంత్ర
ము చెప్పించుచూ, అడకముతో అగ్నికి ఈశాన్యముమొదలు ఈశాన్యము
వరకు ప్రదక్షిణముగా, వలుపుచే అలికించవలెను.
సూ॥ పరిత్యేతి పరిమృణ్య ॥

పరిత్యాగ్యై పరిమృణామ్యాయుషాచ ధనేనః. సుప్రజాఃప్రజయో
భూయానగం సువిరో ప్రీతిస్సువర్తా వర్తసా సుపోషః పోస్తే స్సుగృహే

గృహా స్సవతిఃపత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మ్య బ్రహ్మచారిభిః ॥
ప॥ పరిత్యాగే గ్నేః పరిమృజామి । ఆయుపాచ । ధనేనచ సుప్రజాః ।
ప్రజయా । భూయాస్వమ్ । సువీరః వీరైః । సువర్షాః । వర్చసా । సు
పోషః । పోషైః । సుగృహాః । గృహైః । సువతిః । పత్యా । సుమేధా ।
మేధయా । సుబ్రహ్మ్య । బ్రహ్మచారిభిః ॥

అచార్యుడు క్రింది నామమంత్రములను వటువుచే చెప్పించుచూ అగ్నితీ
పనిమిది దిక్కులయందు అక్షతలను అలంకరింపవలయుననెను.

శివనయనముతో మొదటి సారిగా అగ్నికార్యము చేయునపుడు మాత్రము
అరిశేలు, చక్రిములు మొదలగు అలంకరముల పిండివంటలను అగ్నియట్లును
పనిమిది దిక్కులయందు అలంకరించుట అచారము.

సూ॥ పరిమృజ్యాలజ్మత్యే ॥ అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః ।
హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్చసేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వ
యనమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః ॥

పంచాంగము

అచార్యుడు క్రిందిపన్నెండుమంత్రములు వటువుచే చెప్పించుచూ ఒక్కొక్క
మంత్రముయొక్క స్వాహంతమునందు ఒక్కొక్కసమిధను అగ్నియందు వటువుచే
హోమముచేయించవలెను.

సూ॥ తస్మిన్నుత్ర రైస్సమిధ అదధ్యాత్ ॥

౧) అగ్నయే సమిధ మాహారిషం బృహతే జాతవేదసే । యథాత్వమగ్నే
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మాహాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా
ప్రజయా ప్రతుభీర్బ్రహ్మ వర్చసే నాన్వాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥

ప॥ అగ్నయే । సమిధమ్ । ఆహారీషమ్ । బృహతే । జాతవేదసే
యథా । త్వమగ్నే । సమిధా । సమిధ్యసే । ఏవంమామ్ । ఆయుషా
వర్చసా । సన్యా । మేధయా । ప్రజయా । ప్రతుభిః । బ్రహ్మవర్చసేన
అన్వాద్యేన । సమేధయస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౨) ఏధోఽస్మేధిషీమహి స్వాహా ॥

ప॥ ఏధోఽసి । ఏధిషీమహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౩) సమిదసి సమేధిషీ మహిస్వాహా ॥

ప॥ సమిదసి । సమేధిషీ మహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౪) శేకోఽసి శేకోమయిధేహి స్వాహా ॥

ప॥ శేకోఽసి । శేకోమయిః । ధేహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౫) ఆపో అధ్యాన్య చారిచగ్నిం రసేన సమస్మక్త్యహి ।

పయస్వాగ్నిం అగ్నాతగమం తంహాసగ్నింస్పృజ వర్చసాస్వాహా ॥

ప॥ ఆపః । అధ్య । అన్యచారిషమ్ । రసేన । సమస్మక్త్యహి । పయ
స్వాన్ । అగ్ని । ఆగమమ్ । తంహా । సగ్నింస్పృజ । వర్చసాస్వాహా ॥

అగ్నయఇదంనమమ ॥

౬) సంహాఽగ్నే వర్చసాస్పృజ ప్రజయాచధనేనచ స్వాహా ॥

ప॥ సంహాఽగ్నే । వర్చసాస్పృజ । ప్రజయాచ ధనేనచ స్వాహా ॥

అగ్నయఇదంనమమ ॥

- ౭) విద్యున్నే అన్యదేవా ఇన్ద్రో విద్యాభ్యుహ ముపిభిస్సహో ।
 ప॥ విద్యుత్ । మేఅన్య । దేవా ఇన్ద్రః । విద్యాత్ । సహముపిభిస్సహో॥
 ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥
- ౮) అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ॥
 ప॥ అగ్నయే । బృహతే । నాకాయ స్వాహా ।
 అగ్నయేబృహతేనాకాయేదంనమమ ॥
- ౯) ద్యావా పృథివీ భ్యాగ్స్వాహా ॥ ప॥ ద్యావా పృథివీభ్యామ్ । స్వాహా॥
 ద్యావాపృథివీభ్యామిదంనమమ ।
- ౧౦) ఏషాతే అగ్నే సమిత్రయా వర్తస్య దా౭ప్యాయస్వచతయా౭
 మాం వర్తమానో భూయాస హాప్యాయ మానశ్చస్వాహా ।
 ప॥ ఏషాతే । అగ్నే । సమిత్రయా । వర్తస్యచ । అప్యాయస్వచ ।
 తయా౭ హమ్ । వర్తమానః । భూయాసమ్ । అప్యాయ మానశ్చ
 స్వాహా ॥ అగ్నయేదంనమమ ।
- ౧౧) యోమా౭గ్నే భాగినగం సస్వమథా భాగం చికిరషత్యభాగమగ్నే
 తంకురు మామగ్నే భాగినంకురు స్వాహా ॥
 ప॥ యోమా౭గ్నే । భాగినగం సస్వమ్ । అథా భాగమ్ । చికిరషతి ।
 అభాగమగ్నే । తంకురు । మామగ్నే । భాగినమ్ । కురుస్వాహా ॥
 అగ్నయేదంనమమ ॥

- ౧౨) సమిధమాధాయాగ్నే నర్వవతోభూయా సగ్గే స్వాహా ॥
 సమిధమాధాయ । అగ్నే । నర్వవతః । భూయాసగ్గే స్వాహా ।
 అగ్నయేదంనమమ ॥
- చిట్ట॥ అగ్నయే విధోన్యధిష్ఠమహి సమిదస్సి తేజోన్య౭పో అద్యసంమా
 గ్నే విద్యున్నేగ్నయే ద్యావాపృథివీభ్యా మేషాతే యోమాగ్నే సమిధమాధా
 యేతి ద్వాదశ ॥
- వైవశ్వేందు సమిధాహిమములుఅయినవివ్యుల సృవముతో ఆజ్యము
 గ్రహించి, వ్యాప్యతిపోమములునాలుగు వటువుచేయుంచవలెను.
- ఓం భూస్వాహా ॥ అగ్నయేదంనమమ ॥
 ఓం భువస్వాహా ॥ వాయువేదంనమమ ॥
 ఓం సువస్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ॥
 ఓం భూర్భువస్సువ స్వాహా ॥ ప్రళావతయేదంనమమ ।
- అగ్నిపూజనమ్**
- వివ్యులవటువు అగ్నికిఅమంత్రముగా పరిషేచనచేసిలేచినలబడి, క్రింది
 మంత్రములు చెప్పుచూ అగ్నికినమస్కరించవలెను.
- సూ॥ అస్తే తూష్టీం పరిసమూహ్య ॥
- ౧ యతే అగ్నే తేజస్తే నాహంతేఽస్మి భూయాసం యతేఅగ్నే వర్చస్తే
 నాహం వర్చస్తే భూయాసం యతే అగ్నేహర్త స్తే నాహం హర్తస్య
 భూయాసమ్ ॥

- 2 మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేతో దధాతు మయిమేధాం
మయిప్రజాం మయిస్త్రా ఇన్ద్రియం దధాతు మయిమేధాం మయి
ప్రజాం మయిసూర్యో బ్రాహ్మోదధాతు ॥
- 3 మానస్తోతే తనయే మానతయుషి మానోగోషు మానోఅశ్వేషురీరిషః
వీరాన్యానః రుద్రభామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమతే ॥
- ౧ ప యత్రే అగ్నే తేజస్తేన అహమ్ తేజస్వ భూయాసమ్ ।
యత్రే అగ్నే వర్చస్వేన అహమ్ వర్చస్వ భూయాసమ్ । యత్రే
అగ్నే హరస్తేన అహమ్ హరస్వ భూయాసమ్ ॥
- ౨ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయ్యగ్నిః । తేజోదధాతు
మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయిస్త్రా । ఇన్ద్రియమ్ । దధా
తు మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయిసూర్యః । బ్రాహ్మోదధాతు ॥
- 3 11 మానస్తోతే । తనయే । మానతయుషి । మానోగోషు । మానోఅశ్వేషు
రీరిషః । వీరాన్యానః । రుద్రభామితః । వధీః । హవిష్మన్తః । నమ
సా । విధేమతే ॥

కృష్ణధారాజమ్

త్రాయ్యుషం జమదగ్నీః కశ్యపశ్చ త్రాయ్యుషమ్ ।

యద్దేవానాం త్రాయ్యుషం తస్యే అన్యత్రాయ్యుషమ్ ॥

ప ॥ త్రాయ్యుషమ్ । జమదగ్నీః । కశ్యపశ్చ । త్రాయ్యుషమ్ । యద్దేవానామ్

త్రాయ్యుషమ్ । తస్యే అన్య । త్రాయ్యుషమ్ ॥

వీష్ణుట అగ్నియందలిభస్మము క్రిందివిధముగా వటుపుతేధరింపచేయవలెను.

సూ ॥ భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్పద్మేషు తిలకాని కుర్వాత్ ॥

శ్లో ॥ మేధావీతు లలాటేతు తేజస్వీ దక్షిణేభుజే ।

వర్చస్వీ వైవామభుజే హృదయే బ్రహ్మవర్చసీ ॥

అయుష్మాన్ కణ్ఠదేశేతు అన్నాదో నాభిదేశతః ।

యశస్వీ పృష్ఠదేశేతు మూర్ధ్ని సర్వసమృద్ధకః ॥

మేధావీ భూయాసమ్ ఇతి లలాటే ॥ అని సుటుటనూ,

తేజస్వీ భూయాసమ్ ఇతి దక్షిణభుజే । అని కుడిభుజముపైననూ,

వర్చస్వీ భూయాసమ్ ఇతి వామభుజే । అని ఎడమభుజముపైననూ,

బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసమ్ ఇతి హృదయే అని హృదయమందునూ,

అయుష్మాన్ భూయాసమ్ ఇతి కంఠే । అని కంఠమందునూ,

అన్నాదో భూయాసమ్ ఇతినాభౌ । అని బొడ్డుయందునూ,

యశస్వీ భూయాసమ్ ఇతి పృష్ఠే । అని వీపుపైననూ,

సర్వసమృద్ధో భూయాసమ్ ఇతి మూర్ధ్ని । ధారయేత్ ॥ అని తిరస్సు

యందునూ భస్మమునుధరింపచేసి, క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్మవముతో అగ్ని

యందు ఒక్కవూరువటుపుచే అజ్ఞమునుబోమముచేయించవలెను.

యందు ఒక్కవూరువటుపుచే అజ్ఞమునుబోమముచేయించవలెను.

యందు ఒక్కవూరువటుపుచే అజ్ఞమునుబోమముచేయించవలెను.

పునస్తా ద్విత్వాద్రూప వసవ పుష్యస్త్రాం పుష్యహోతో వసునీధ

యజ్ఞైః । పుష్యతేనత్వం తనవో వర్చయన్త సత్యాన్తన్త మజమాన్త కామూ

స్వాహా ॥

అగ్నియేవశవీధాదేదంపమమ ।

పిమ్మట అచార్యుడు వటువుచేత్రంకిశ్లోకములు చెప్పించి, అగ్నిని ప్రార్థించి చేయవలెను.

స్వస్తి ॥ శ్లో. శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ |
ఆయుష్షం తేజ ఆరోగ్యం దీపిమే హవ్యవాహన ॥
శ్రియం దేహిమే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి |
యన్యస్మై త్వాద నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు |
స్వానం సమస్తార్థకాం యాతి సద్యో వస్తే తమచ్యుతమ్ |
మస్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హంకాశన |
యద్గుత్యుత మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తతే ॥

వటువు శ్రీందివాక్యములను పలుకుచూ, ఎడమచేతితో కుడిచేవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేవిని పట్టుకొని, బుచ్చి, గోత్ర, సూత్ర, శాఖ, నామములను పలికి ఆభివాదనము చేసి, పిమ్మట ఆనమనము చేయవలెను.

చతుస్సాగరసంహృత్తం గోబ్రాహ్మణ్యే కృణుభవతు | కాశ్యపావధానర
నైపువత్రయా ఋషేయప్రసాన్నిత కాశ్యపసగోత్రః | అవస్సంబసూత్రః
కృష్ణమృజుశ్చాభాధ్యాయా శ్రీనివాస శర్మ అహంభో అభివాదయే ॥

ఆచమ్య : ఓం కేశవాయ నమః | శ్రీకృష్ణాయ నమః |

సూ. ఏవమన్యస్మిన్నపి సదారణ్యాదేదానా హృత్త |

ఈ ప్రకారము దీక్షాంతమునుండి స్నాతకమువరకు ప్రతిరోజూ ప్రాత
స్నాయంకాలములయందు సంధ్యావందనము చేసినపిమ్మట లోకికాగ్నిలో అగ్ని
కార్యము చేయవలెను.

సగం శాస్తవస్థి

శ్రీందిమంత్రములచే అచార్యుడు వటువును అజ్ఞాపించవలెను ప్రతి
అజ్ఞాపనచివర వటువు " బాధం " అని పలుకువలెను.

సూ. ఉత్తరయానగం శాస్తి ॥

౧) అచార్యః - బ్రహ్మచార్యుని? వటు - బాధం !!

౨) అచార్యః - అపోఽకానా? వటు - బాధం !!

౩) అచార్యః - కర్మకురు? వటు - బాధం !!

౪) అచార్యః - మానుషుష్ఠా? వటు - బాధం !!

౫) అచార్యః - భిక్షాధర్యం వర? వటు - బాధం !!

౬) అచార్యః - అధార్యార్థినోభవ? వటు - బాధం !!

శ్లో. బ్రహ్మచార్యస్య పోశానే త్యనుశిష్యం వటుం గురుః |

బాధమిత్యేవ సర్వత్ర ప్రతిబ్రాహ్మణ్యే వటుః |

బ్రహ్మచార్యుని మొదలగు మంత్రములచే అచార్యుడు శాసించవలెను.

వటువు " బాధం " అను పదమునే అంగీకారమును తెలుపవలెను.

తరువాత వటువు భిక్షును యాచించవలెను. అచార్యుడు ఏదైనా ఒక వస్తువు
తో కూడిన భిక్షాహారము వటువుకు ఇచ్చి ముందుతల్లిపద్ధతిక్షును యాచింపుమని
చెప్పవలెను. తల్లిని ముందుగా యాచింపుమని బోధాయన గృహ్యసూత్రము.
అచారముకూడా అభ్యజిన్నది. పిమ్మట అచార్యుడు మొదలగు పెద్దలకు నమస్కరిం
చి, ఆపభిక్షును యాచించవలెను.

సూ. సగం శాసనాస్త్రీ భిక్షాచరణమ్ | అథాస్మా అరిక్తం పాత్రం పురుచ్చ
న్నాయ మాతరమేవాగ్రేభిక్ష స్వేతి బోధాయన గృహ్యతే | తతోగురుం
మాతర మన్యగ్గచ్ఛ వృద్ధాన్నమనుస్మర్యాత్ | భిక్షాం యాచయేత్ ॥

శ్లో. అది మధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్ధోప లక్షితః |

బ్రాహ్మణ క్షత్రియ విశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమమ్

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులు భవచ్ఛబ్దమును క్రమముగా, మొదట,

నడుమ, చివరవేర్చి భిక్ష చేయవలెను. చివర భిక్షాశ్రమములో ఇవ్వబడినది. సూ॥ భవతి భిక్షాందదాత్సిత్సియం భవాన్ భిక్షాందదాత్సితి పురుషం యాచయేత్ ॥

"భవతి భిక్షాందేహి" అని స్త్రీలను,

"భవాన్ భిక్షాం దదాతు" అని పురుషులను యాచింపవలెను.

భిక్షావిధి:

చటువు క్రిందివాక్యములను నలుకుచూ, ఎడమచేతితో కుడిచేవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేవిని పట్టుకొని, బుప్పి, గోత్ర, సూత్ర, కాళా, నామములను పలికి అభివాదనము చేయవలెను.

చతుస్సగరపర్వస్తం గోట్రాహ్వానేభ్య శ్చభంభవతు ।

కాశ్చపా వహ్నార నైశ్చవ త్రయోబుషేయ ప్రవరాస్త్రిత

కాశ్చవస గోత్రః । ఆపస్తంబ సూత్రః కృష్ణయజుర్కాళా

ధ్యాయా శ్రీనివాస శర్మ అహంభో అభివాదయే॥

తల్లి ఒకపళ్ళెములో బియ్యముపోసుకొని బంగారముతోగాని వెండితో గాని చేయించినగిన్నెను ఆపళ్ళెములోపేసుకొని ఆపళ్ళెమును తనచేతులతో పట్టుకొనవలెను. వటువు తననడుముకుట్టిన వస్త్రము రెండుకొవలను రెండు చేతులతో పట్టుకొనగా తల్లి పళ్ళెములోని బియ్యమును గిన్నెతో రెండుమార్లు ఉంచి, మూడవమారుగిన్నెతోనహో నలుపుపట్టుకొన్నవస్త్రమునందు ఉంచ వలెను. పిమ్మట దక్షిణావళివుడు ఉంగరముఇచ్చుట ఆచారము

శ్రాహ్వాణులు - భవతి భిక్షాందేహి అని స్త్రీలను,

భవాన్ భిక్షాందదాతు అని పురుషులను,

క్షత్రియులు - భిక్షాంభవతి దేహి అని స్త్రీలను,

భిక్షాంభవాన్ దదాతు అని పురుషులను,

వైశ్యులు భిక్షాందేహి భవతి అని స్త్రీలను,

భిక్షాందదాతు భవాన్ అని పురుషులను యాచింపవలెను

శ్లో॥ గాయత్రీం గురువాదిష్టాం తిష్ఠన్నా సూర్యమభ్యసీత్ ।

సూర్యస్థ శిఖరం ప్రాప్తే సాయం నన్యాముపక్రమేత్ ।

అగ్నికార్యం తతః కుర్యా త్స్వస్థ్యాయో రుభయోరపి ।

తతోభివాదయే ద్యద్ధా నసావహమితిబ్రావన్నే ॥

చటువు గురువదేశమైన గాయత్రీమంత్రమును జపించుచూ, సూర్యుడు వడమటి కొండకు చేరువరకు నిలబడి పిమ్మట సాయంసంధ్యను ప్రారంభించ వలెను. ప్రతినిత్యము సంధ్యావందనముమాడుమార్లు, అగ్నికార్యము ఉదయ, సాయంకాలములయందు రెండుమార్లు మాత్రమే చేయుచుండవలెను.

తరువాత తనప్రవరణెప్పి పెద్దలకుఅభివాదముచేయవలెనని వసిష్ఠుడుచెప్పెను.

సూ॥ వాసశ్చతుర్థీ ముత్తరయాఽ ౨ దత్తేన్యత్పరిధాప్య॥

నాలుగురోజుల దీక్షాసంతరము చటువు దీక్షావస్త్రములనువిడచి సూతన వస్త్రములను మంత్రయొక్కముగా ధరించవలెను.

ఆచార్యుడు పదిహేడుమార్లు ఓంకారమును జపించి, క్రింది మంత్రముచే చటువు ఇచ్చి వస్త్రములను పుచ్చుకొనవలెను.

యస్యతే ప్రథమ పాస్యగం హారామ స్తన్యా విశ్లేషవస్తు దేవాః తస్యా త్రాతరస్తువృద్ధో వర్ధమాన మనుజాయస్తాం బ్రహ్మస్సృజాతమ్॥

చటువు క్రింది వాక్యము పలికి వస్త్రములను ఆచార్యునకు ఉయ్యవలెను. సూ॥ గురోవాసన్నే దదామి ॥ ఇతిదద్యాత్ ॥

అవస్తంబ మిశ్యేత దస్త్రముపసయనమ్ ॥

మమస్య మేధానిర్భృతం కు చేయుకర్మయే

పాలాశకర్మ

మోదుగచెట్టుమొదట చేయుకర్మ

ఉపనయనద్విత మూడురోజులు ఆమభిక్షునచేసి నాలుగవరోజున అభిక్షునే అన్నమువండి, ఆవార్ధనితోసహా పలువు గ్రామముయొక్క తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగానివెళ్లి మోదుగచెట్టుమొదట ఈపాలాశకర్మనుచేయవలెను. (అగ్నికీ ఉత్తరమున మోదుగచెట్టుపాతి దానివర్తచేయుట అచారము) సూ॥ కేచిత్పాలాశం కర్మకుర్వన్తి త్రీణ్యహని ప్రత్యహా మామజ్ఞైశ్చమాచరేత్ చతుర్దేహస్యన్నసగ్గస్సార్థణ సగ్గస్య త్యాచార్యణ సహప్రాచీముదీచింవా దిక ముపనిష్ఠ్యన్యః పలాశవృక్షముపాగమ్మ ॥

సంకల్పః

తరువాత ఆచార్యుడు ఆచమనముచేసి విష్ణేశ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచన ములునుచేసి పాలాశకర్మకు సంకల్పము చేయవలెను.

ఆచమ్య । ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్మాభివృద్ధ్యర్థం ప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశం కర్మకరిష్యమాణ సదజ్జన్మన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమఖ్యుద యార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వప్రీత్యహవాచనంకరిష్యే । ఆదానిర్విష్ణు పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్యా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా

ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యా

యుష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య ప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజనన సిద్ధ్యర్థం పాలాశంకర్మకరిష్యే॥

ఆవాహనమ్

మోదుగ(కొమ్మ)చెట్టుకింద అలంకరించి, ఉత్తరసమాప్తిగా మూడు మంటపములను ఆహారనచేసి, వాటిపై ఉత్తరసమాప్తిగా ప్రణవ, శ్రద్ధా, మేధా, దేవతలను క్రిందిమంత్రములచే ఆహారనచేసి, ధోదశోపచారములచే పూజించి నివేదన సమయమందు చప్పడిబూరెలు మరియు పెసరపప్పు, బియ్యముకలపి వండిన కునలాన్నమును నివేదనచేయవలెను.

సూ॥ పలాశమూల మలబ్జ్యత్వ తత్రత్రీణ్యుదగవ వర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా । తేషుయథాక్రమమావాహ్య ॥

యశ్చస్థామ్యుషణో విశ్వరూపః । ధన్వోభ్యేఽధ్యమృతార్థం బ్రభూవః । సమ్యేన్ద్రోమేధయో స్యుజోతు । అమృతస్య దేవధారణో భూయానమ్ । శక్తిరం మేవిదరేషణమ్ । జిహ్వోమే మధుమత్రమా । కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః క్రోశోఽసి మేధరూఽపిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ ॥ ప్రణవమావాహయామిస్థావయామిపూజయామి

శ్రద్ధయాఽగ్నిన్నమేధ్యతే । శ్రద్ధయా విస్తతేహవిః । శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్న్ శ్రద్ధే దదతః । ప్రియగ్న్ శ్రద్ధే దిదానతః । ప్రియం భోజేషు యజ్ఞసు । ఇదంమ ఉదితం కృధి । యథా దేహానురోపి । శ్రద్ధాముగ్రమ్ చక్రిర్ ఏవం భోజేషు యజ్ఞసు । అస్యాక ముదితంకృధి । శ్రద్ధాంధేహ యజమానాః । వాయుగోపా ఉపాసతే ।

శ్రద్ధాగం హృదయ్యయా ౭౭ కూర్తాః । శ్రద్ధయా హూయతే హవిః ।
 శ్రద్ధాం ప్రాతర్ హూమహే । శ్రద్ధాం మధ్యస్థినంపరి । శ్రద్ధాగం సూర్యస్య
 నిమ్రుది ॥ శ్రద్ధే శ్రద్ధాయే హూమా । శ్రద్ధాదేవా నధివస్సే । శ్రద్ధా విశ్వమిదం
 జగత్ । శ్రద్ధాం కామస్య మాతరమ్ । హవిషా వర్ధయామసి ॥

(శ్రద్ధామావాహయమిస్థాపయమి పూజయామి ॥

మేధాదేవీ జుషమాబాస ఆగార్దిశ్చాచీభద్రా సుమనస్యమానా ।
 త్వయా జుష్టా సుదమానా దురుక్తాన్యపాద్యదేమ విదధేసువీరాః । త్వయా
 జుష్ట బుషిర్వపతి దేవీత్వయా బ్రహ్మగత్రీరుతత్వయా త్వయా జుష్ట
 శ్శీత్రం విస్తతే వసుసానో జుషస్య ద్రవిణోన మేధే । మేధాం మ ఇన్ద్రో
 దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ మేధాం మే అశ్వినా వృథా వాధతాం పుష్క
 రస్రజా । అప్సరా సుచయా మేధా గర్వతేషు చయస్థనః । దైవీం మేధా
 సరస్వతీ సామాం మేధా సురభిర్బువతాగ్ని స్వాహా ॥ అమాం మేధా సురభి
 ర్విత్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతి జగన్మయా । ఊర్జస్వతి పయసా విస్వమానా
 సామాం మేధా సుప్రతికా జుషన్తామ్ ॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం
 మయ్యగ్ని స్రీజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్ర
 యందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో బ్రాహ్మోదధాతు ॥

మేధామావాహయమిస్థాపయమి పూజయామి ॥

ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోదకోప
 చారైరభ్యర్చ్య ॥ (నివేదనకాలే) అహం సహితకుసలస్త్వం నివేదయేతి ॥
 ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతా స్ఫుప్రీతా స్ఫుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

పాలాశ హోమము

ఆరార్యుడు మరల ప్రాణాయామము చేసి, పాలాశహోమమునలై సంక
 ల్పించి, భూర్భువస్సువరోం నుండి సోమాయేదంనమమ వరకు షట్పాత్రవిధిగా
 అగ్నిముఖము చేయవలెను. (అగ్నిముఖప్రకరణములో షట్పాత్రప్రయోగము
 ఈయబడినది) క్రిందిమంత్రములను వట్టపుచే చెప్పించి, వశుర్గృహీతముగా
 సుక్కుయందు స్థపముచే అభ్యముగ్రహించి, క్రిందివరకొందు అభ్యహోమ
 ములను చేయించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య ఆయు
 ష్యోభిష్మద్ధర్మప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజనననీధ్యర్థం పాలాశహోమం కరిష్యే ॥

అగ్నిస్తనాద్యాభ్యాధాగ్నే ॥ యశ్చ సామిత్యేకదశాభ్యామంతిః కుమా
 రగం హోయంత్య ॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ... సోమాయేదంనమమ ॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

౧) యశ్చస్తసా మృతభోవిక్షరూపః । ఛన్దోభ్యో ౭ ధ్యమృతార్థం బభూవస
 మేన్ద్రో మేధయాన్యతోతు । అమృతస్య దేవధారణో భూయాన్దగ్గస్వాహా ॥
 షః । యశ్చస్తసామ్ । బువభుః । విక్షరూపః । ఛన్దోభ్యో ౭ ధి । అమృ
 తాత్ । సంబభూవ । సమేన్ద్రః । మేధయా । స్పృడోతు । అమృతస్య
 దేవధారణః । భూయాన్దగ్గ స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యో ౭దంనమమ ॥

౨) శరీరం మే విచరేషామ్ । జిహ్వమే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం
 భూరి విశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోకో ౭ సి మేధయా ౭ పిహితః
 శ్రుతం మే గోపాయస్వాహా ॥

ప॥ శరీరంమే॥ చివరేషణమే॥ జీవస్వమే॥ మధుమత్తమ॥ కర్ణా
భ్యామ్॥ భూరి॥ విశ్రువమ్॥ బ్రహ్మణః॥ కోకోఽసి॥ మేధయా॥
అపిహితః॥ శ్రుతంమే॥ గోపాయస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

1) అవహన్తి వితన్వానా॥ కుర్వాణా చీరమాత్మనః॥ వాసాగ్గంఠిమమ
గావశ్చ॥ అన్తపానేద సర్వదా॥ తతోమే శ్రియమావహ॥ లోమశాం
ప్రశుభిన్నహ స్వాహా॥

ప॥ అవహన్తి॥ వితన్వానా॥ కుర్వాణా॥ చీరమాత్మనః॥ వాసాగ్గంఠి॥
మమగావశ్చ॥ అన్తపానేదః॥ సర్వదా॥ తతోమే॥ శ్రియమ్॥ అవ
హ॥ లోమశామ్॥ ప్రశుభిః॥ సహస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

4) అమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్వాహా॥

ప॥ అమాయన్తు॥ బ్రహ్మచారిణః॥ స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

7) యతోజనేఽసానిస్వాహా॥

ప॥ యశః॥ జనే॥ అసానిస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౯) శ్రేయాన్వసస్యసోఽసాని స్వాహా॥

ప॥ శ్రేయాన్॥ వస్యనః॥ అసాని స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౧౦) తంత్యాభగ ప్రవిశాని స్వాహా॥

ప॥ తంత్యాభగ॥ ప్రవిశాని స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౧౧) సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా॥

ప॥ సమాభగ॥ ప్రవిశ॥ స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౧) తస్మిన్ప్రవాప్తశాఖే॥ నిభగ్రాహం త్వయి మృత్యుస్వాహా॥

ప॥ తస్మిన్॥ సమాప్తశాఖే॥ నిభగ్రాహమ్॥ త్వయి॥ మృత్యుస్వాహా॥

ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౧౦) యథాఽఽప్తః ప్రవతాయన్తి॥ యథామాసా అహర్థరమ్॥ ఏవం
మాం బ్రహ్మచారిణః॥ ధాతరాయన్తు సర్వతస్వాహా॥

ప॥ యథాపః॥ ప్రవతాయన్తి॥ యథామాసాః॥ అహర్థరమ్॥

ఏవంమామ్॥ బ్రహ్మచారిణః॥ ధాతః॥ ఆయన్తు॥ సర్వతః॥

స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

౧౧) ప్రతివేశోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమావద్యస్యస్వాహా॥

ప॥ ప్రతివేశః॥ అసి॥ ప్రమాభాహి॥ ప్రమా॥ వద్యస్య స్వాహా॥

ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

తరువాత ఆచార్యుడు ఇద్దనన్నహారము మొదలు అభివాదనాన్నము వరకు
తేసి, అచమనము చేయవలెను.

తత ఆచార్యోజుహూయాత్॥

ఇద్దనన్నహారం జయూదిప్రతిపద్యతే అభివాదనాన్నంకృత్యాన్
ఇద్దనన్నహారాన్యస్యి అహంభోఅభివాదయే॥ ఆచమ్య॥

శ్లో॥ సంత్యజ్యమేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినావటుః॥

సర్వం పలాశేనిక్షిప్య సవాన్యై ధారయేత్॥

వటంపు తానుధరించినదండాలను యజ్ఞోపవీతములను విగిలిన వాటి

ని మోడుగునెట్టుమొదటించి క్రొత్తవాటినిధరించవలెను.

సూ॥ తతః పలాశమూలే దండం విన్యజ్య ।

సుక్రవ ఇతి మన్తేజాన్యదన్త మాదాయ ॥

పటువు తనుధరించిన దండమును మొడుగజెట్టుమొదట నిడివిపెట్టి,

సుక్రవ అనుమంత్రముచెప్పి, క్రొత్తదండమును ధరించవలెను.

దేవతీస్మృతి ద్వాభ్యాం వానోభిమభిమన్త్య ।

యాఅక్షన్నన్నవ యస్మితి తిన్నభిర్వాసః పరిధాప్య ॥

దేవతీస్త్వా అనుమంత్రములుచెప్పి సూతనపక్షములను అభిమంత్రించి,

యాఅక్షన్నన్ అనుమంత్రములుచెప్పి ధరించవలెను.

పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమన్త్రయతే ।

ఇయన్యరుక్తేతి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా ।

అచార్యుడు పరీదంఅనుమంత్రముచెప్పివటువును అభిమంత్రించవలెను.

ఇయండురుక్తాఅనుమంత్రములుచెప్పిపటువు సూతనపక్షములధరించవలెను.

త్రిమధురేణా బ్రాహ్మణాన్పౌజయిత్వా ।

ప్రకృత మనుసరామః । ఉపసీతస్యధర్మా ఉపదిష్టాః ॥

త్రిమధురము (పెరుగు, తెనె, వంచదార) లతో కూడిన భోజనమును

బ్రాహ్మణులకు పెట్టవలెను.

అభ్యుదయకం, కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిత్వా ।

సహోచార్యో గృహ మాగచ్ఛేదితి ॥

తరువాత అభ్యుదయక కర్మణఃపుణ్యాహములనుచేసి పటువు అచార్యు

నితోసహో గృహమున ప్రవేశించవలెను.

ఉత్తరయన ప్రతిరజయవహుప్తి.

వేదాధ్యయనముచేయు పటువు

గురువుతోకలసి చేయుకర్మయే

ఉపాకర్మ

క్రావణపౌర్ణమినాడు ఈ ఉపాకర్మను చేయవలెను.

సూ॥ క్రావణ పౌర్ణమాస్యాం అనేన ప్రకారేణ కుర్యాత్ ।

ఉపాకర్మనుచేయదలచిన గురువుశిష్యులతోసహో నదియలడుస్నానము చేసి, అనదీతీరముననే శుద్ధభద్రేశమునందు గోమయముతోఅరికి. పంచపన్నెలతో అష్ట దశపక్షమువిచ్చరని దానిపై ఒకనూతనపక్షముపరచి దానిపైయథా శక్తిగా బియ్యమును పోసి, సమముగాపరచి, దానిపై పరుల అష్టదశపక్షము రిఖించవలెను. పిమ్మట గురుశిష్యులందరూ దర్శాననములపై కూర్చొని పవిత్రములనుధరించి, ఆరమనము, ప్రాణాయామముచేసి, ఉపాకర్మకు సంకల్పించవలెను.

సూ॥ అచార్యః శిష్యైస్సహో నద్యాంస్నాత్వా ।

దర్శానసానీనాః దర్శాన్దారయమాణాః ॥

ఉపాకర్మ సంకల్పః

ఆచార్యుడు ॥ ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధ్యైవ్య మాణానాంధన్వసాం సమీకర్తాయ శిష్యైస్సహోధ్యాయోపాకర్మకరీష్యే॥

ప్రథముపై ఆరాధనము

పిమ్మట గురుశిష్యులు అందరూ అందమునుదండ(నివీతి)గా వేసుకొని, ఆసాదనచేసినపండుపముపై ఉత్తరసమాధిగా ప్రతిపతిమొదలుగాగల కొమ్మిది

మందిముఠలనూ క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచూ అవాహనము చేయవలెను. నూ॥ స్వలజ్ఞతేవీతే ప్రణవవ్యావృత్తి త్రయసహితైః తత్సన్మామమస్తై ప్రజాపత్యాది నవముషీనావాహయేత్ ॥ నివీతి ॥

- ౧) ఓంభూర్భువస్సువః ప్రణవతేయకాణ్డముష్యయేనమః : ప్రణవతిం కాణ్డముషీనావాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి ॥
- ౨) ఓంభూర్భువస్సువః సోమాయకాణ్డముష్యయేనమః : సోమంకాణ్డముషీనావాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి ।
- ౩) ఓంభూర్భువస్సువః అగ్నేయకాణ్డముష్యయేనమః : అగ్నింకాణ్డముషీనావాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి ।
- ౪) ఓంభూర్భువస్సువః విశ్వేభ్యో దేవతాభ్య కాణ్డముషీభ్యోనమః : విశ్వాన్ దేవాన్కాణ్డముషీనావాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి॥
- ౫) ఓంభూర్భువస్సువః సోగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః : సోగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషత అవాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి॥
- ౬) ఓం భూర్భువస్సువః యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః : యాజ్ఞీకీర్దేవతాఉపనిషదఅవాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి॥
- ౭) ఓం భూర్భువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః : వారుణీర్దేవతాఉపనిషదఅవాహయమిస్థాపయమిఘాజయామి ।
- ౮) ఓం భూర్భువస్సువః బ్రహ్మణో స్వయమ్మువే నమః : బ్రహ్మణం స్వయంభవమావాహయమిస్థాపయమి ఘాజయామి ।
- ౯) ఓం భూర్భువస్సువః సదస్సుతయే నమః : సదసస్తతిమావాహయా

మిస్థాపయామిఘాజయామి ॥ ఉపవీతి ॥

పిమ్మల అందరూ జందెమును సప్తముచేసుకొని, ఉపవీతిగా తొమ్మిది మంది ఋషులనూ షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

అనాహితేభ్యస్సర్వేభ్యో దేవముషీభ్యోనమః : ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైర్భ్యర్చ్య ॥

నవముషీ తర్పణములు

మరల ఋషితర్పణమునకు సంకల్పించి, అందరూ జందెములను నివీతి చేసుకొని, నవముఠలకు ఋషీర్థముగా అక్షతౌదకమలను తర్పణముచేసి పూర్తిఅయిన పిమ్మల అందరూజందెమును ఉపవీతి చేసుకొనవలెను.

అథనవ ఋషీన్ తర్పయతి ॥ ప్రాజానాయవ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది నవ ఋషితర్పణం కరిష్యే నివీతి

౧) ప్రణవతింకాణ్డముషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

౨) సోమంకాణ్డముషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

౩) అగ్నింకాణ్డముషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

౪) విశ్వాన్దేవాన్కాణ్డముషీన్తర్పయామి తర్పయామి ।

౫) సోగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౬) యాజ్ఞీకీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ।

౭) వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౮) బ్రహ్మణంస్వయమ్మువంతర్పయామి తర్పయామి ।

౯) సదసస్తతింతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఇతితర్పయిత్వా ॥ ఉపవీతి॥

పిమ్మలగురువు ఋషిహోమమునకుసంకల్పించి అగ్నిముఖమునందు చెప్పుబడినప్రకారము స్తోమితీర్దేవతము ముదల సోమాయేదం నమమ వరకు పశ్చాత్తపోనముగా చేయవలెను.

పిమ్మట గురుశిష్యులు ఒకరినొకరు తాకుచుండగా గురువు స్థవముతో ఒక్కమారు అజ్యమునుగ్రహించి, ముఖాపాదాని చేయవలెను

ప్రముఖిధోహము

ప్రాజానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాణ్డ ఋషి హేరామంకరిష్యే॥

సూ॥ స్పందిలో భీఖనార్యాజ్య భాగావై । ముఖాపాదానిం హుత్వా॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుంస్థం సోమాయేదంసమమ
సకృద్ధహితే నాజ్యేన - ఓం అగ్నయేస్వాహా । అగ్నయజదంసమమ
శ్రీదక్షయజదేన సవముషిహేమములను గురుశిష్యులుఅందరూ
నివీతిగాడి శిష్యులు అందరూ గురువును తాకుచుండగా గురువుస్థవముతో
ఘ్రుక్కుచుండు నాలుగుమార్లు అజ్యమునుగ్రహించి, శ్రీదితీమ్మిది హోమము
లనూ స్వాహోతమందుహోమముచేసి, పిమ్మటత్యాగముచెప్పవలెను
హోమములు పూర్తిఅయినపిమ్మట జందెమును ఉపవీతి చేసుకొనవలెను.

అన్వారభ్యేఽప్రస్తవేవాసిమ సవాజ్యహుత్వీర్షహౌతిః సర్వేనివీతినః॥
చతుర్థహితమాదాయ ॥ ఏకమ్ । ద్వై । త్రిణి । చత్వారి (పంచ, ।

౧) ఓం ప్రజాపతయేకాణ్డ ఋషయేస్వాహా ॥

ప్రజాపతయేకాణ్డఋషయజదంసమమ ॥

౨) ఓం సోమాయకాణ్డ ఋషయేస్వాహా ॥

సోమాయకాణ్డఋషయజదంసమమ ॥

౩) ఓం అగ్నయేకాణ్డ ఋషయేస్వాహా ॥

అగ్నయేకాణ్డఋషయజదంసమమ ॥

౪) ఓం విశ్వేభ్యో దివేభ్యః కాణ్డ ఋషిభ్య స్వాహా ॥

విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాణ్డఋషిభ్యజదంసమమ ।

౧) ఓం సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహా ।

సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ ॥

౨) ఓం యాక్షీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహా ॥

యాక్షీకీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ

౩) ఓం వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహా ।

వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ

౪) ఓం బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా ॥

బ్రహ్మణేస్వయంభువజదంసమమ ॥

౫) ఓం సదసస్సతి మద్భుతం ప్రియమిద్రస్య కామ్మమ్ । సనిం మేధా
మయానిషగ్గి స్వాహా ॥ సదసస్సతయజదంసమమ ॥ ఉపవీతి ॥

యజ్ఞోపవీతధారణము

పిమ్మటశ్రీదివిధముగానంకల్పించి యజ్ఞోపవీతమును, మేఖలను బ్రాహ్మ
జునకుధానముచేసి గురువుతోసహాశిష్యులందరూ నూతనయజ్ఞోపవీతములను
నూతనమేఖలలను ధరించి, ఆచమనము చేయవలెను.

ప్రాజానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధ్యయ నోపాకర్మా
జ్ఞత్వేన యజ్ఞోపవీతధానంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయ ప్రయ
చ్చేత్ । నూతనయజ్ఞోపవీతం మేఖలాంచదధ్యత్వా । ఆచమ్య శ్రీపరమే
శ్వరప్రీత్యర్థంఉపాకర్మాజ్ఞత్వేన నూతనయజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే
ధారయిత్వా ॥ ఆచమ్య ॥

కొత్త జందెములనుమేఖలలను ధరించినతరువాత గురువుతోసహా శిష్య

ఁదదూదర్శనములపై అగ్నివధ్వనేకూర్చిని పవిత్రములనుధరించినవారె యజుర్వేదములోమొదటి నాలుగుఅధ్యాయములను గురువు చెప్పుచుండగా శిష్యులు అధ్యయనము చేయవలెను.

అధ్యయనము

సూ॥ తత ఆచార్య ప్రముఖాః దర్శిష్వాసినాః దర్శన్ ధారయమాణాః వేదస్యాదితశ్చతురో ౨ వరాధ్యో ననువాకానధీయార్హన్ ॥

౧౫౦ ఇషేతోష్ఠేత్యై వాయవస్థో పాయవస్థ దేవోమస్సువితా ప్రార్థయ తు శ్రేష్ఠతమాయ కర్తృణ ఆప్యాయధ్య మస్మియా దేవభాగ మూర్ధ్వస్త్రీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీహ అయక్త్వా మావస్మేన ఈశత్రమా ౨ ఘశేం సో రుద్రస్యహేతిః పరివోవృణక్తు ధ్రువాత్స్విన్ గోపతౌన్యత బహీర్వృణ మానస్య ప్రహూస్యహి ॥

౨) యజ్ఞస్య ఘోషదస్య ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టాఽఅరాతయఃప్రియమ గాద్విషణా బరహిరభ్రమనునూకృతా స్పదయావితస్తాత అవహన్తి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యోజుష్ట మిహాబరహిరానదే దేవానాం పరిహూతమసి వరేష పృథమసి దేవబరే హిరాన్యత్సన్యజ్ఞా తిర్యక్పర్యతే రాధ్యా సమాచ్ఛేత్తాతే మారిషం దేవబరేహి శ్చవరేషంపిరోహా సహస్రవరోహాః ॥ ౩ ॥ వివరయ గ్ం రుహేమపుథివ్యా స్సంపురహహి సుసంభృతాత్వా సంభ్రా మృదిత్యై రాన్యా ౨ సీన్ద్రాజ్యై సననూనం పూషాతే గ్రన్ధింగ్రథ్నాతు సతేమాస్త్వా దిస్త్రస్యత్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బ్రహ్మస్థితే ర్మూర్ధ్వా హరామ్యుర్వస్తరిక్ష మన్సిహి దేవంగమమసి ॥ 3॥

౩) శుక్లధ్వం దైవ్యాయ కర్తృణే దేవయజ్ఞాయ మాతరిశ్శన్ ఘోర్మే ౨ సి ద్యారసిపుథివ్యసి విశ్వధాయాఅసి పద్మేణాధామూర్ధ్వాగ్ం హస్య మాహ్వే ర్వసూనాం ప్రవిత్రమసి శతధారంవసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హతస్సోకో హుతోద్దచ్చి ౨ గ్మయే బ్రహ్మతేనాకాయస్సాన్వో ద్యావాపుథివీ భ్యాగ్ంసా విశ్వాయుస్సా విశ్వవృవాస్సా విశ్వకర్మా సంపుష్ప ధ్వమ్మతా పరి రూర్మిదీ ర్మధుమత్తమా మున్దాధనస్యసౌతయే సోమేనత్వా ౨ ౨ తనవీన్ద్రాయ దధివిష్టో హవ్యగ్ంరక్షస్య ॥ ౪॥

౪) కర్మణేవాం దేవేభ్యశ్చకేయం వేషాయత్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షఃప్రత్యుష్టా అరాతయోధూరసి ధూర్వధూర్వస్తం ధూర్వతంయో ౨ స్యాన్దూర్వతి తం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్యం దేవానామసి సస్మితమం పశ్చితమం జుష్టతమం వహితమం దేవహూతమ మహ్రూతమసి హవిర్ధానంద్యగ్ం హస్య మాహ్వేర్మిత్రస్యత్వా చక్షుష్వాపేక్షే మాభేర్మా సంవిశ్మామాత్వా ॥ ౫॥ హిగ్ంసిష మురువాతాయ దేవస్యత్వాసవితః ప్రసవే ౨ శ్వినోర్వాహు భ్యాం పూష్టోహన్తాభ్యా ముగ్మయేజుష్టం నిర్వపామ్యగ్గోషో మాభ్యా మిదం దేవానామిదమునస్సహ స్వాత్మత్వానారాత్వే సువరభి విశ్వేషం వైశ్వా నరం జ్యోతిర్ద్యగ్ంహస్తాం దుర్వార్యావాపుథివ్యో రుర్వస్తరిక్ష మన్సిహ్యది త్యాన్వోపస్థే సాదయామ్యగ్గో హవ్యగ్ంరక్షస్య ॥ ౬॥

హరిజం శ్రీకృష్ణార్చనము॥

చతుర్దేవహోమము

పిమ్మట మరల వాలుగు వేదముల మొదటి అనువాకములకు అనువాకాం తమందు స్వాహాకారములపై క్రిందివిధముగా హోమములు చేయవలెను. సూ॥ వేదాదీనపి జాహంయాత్ ॥

౧) ఓం అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్యుజ్జిహ్వే హోతారం రత్న దాతమం స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౨) ఓం ఇషేత్సోద్యోత్యా నాయవన్తో పాయవస్య దేవోవస్సవితౌ ప్రార్థయ తు శ్రేష్ఠమాయ కర్ణా అప్యాయధ్వమహ్నియా దేవభాగ మూర్ధ్వర్షణి: పయస్యణి: ప్రణావతీ రసమీవా అయర్హి మావస్సేన ఈశతమాఽఘ శగంసో రుద్రస్యహేతి: పరివోష్యరాక్తు ద్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యాత ఐహ్వర్షణ మానస్య ప్రహస్నాహిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౩) ఓం అగ్ని ఆయాహివీతయే గృధ్రానో హవ్యదాతయే ॥ నిహోతా సద్విబుధిహిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౪) ఓం శంసోదేవీ రభిష్టయ ఆహోభవస్తు పితయే ॥ శంయోరభి ప్రవన్తున స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

యజ్ఞోపవీత హోమము

పిమ్మట మరల యజ్ఞోపవీత హోమమునకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీతపు ముడినినిప్పి, లబ్యమునందు తడిచి శ్రుక్కుయందుంచి ఆ యజ్ఞోపవీతమును అగ్నియందు హోమముచేసి, శ్యాగముచెప్పవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం యజ్ఞోపవీతహోమం కరిష్యే యజ్ఞోపవీత గ్రహిం విధ్రస్య ॥ అజ్యేనఅహ్వా పుచినిధాయ॥

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రణాపతేర్వర్ణమజం పుంస్తాతే॥ అయవ్యమగ్రం ప్రతిముజ్య శుక్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజస్సాహా॥

అగ్నేయేపరమాత్మసంబంధంసమమ ॥

తదుపరి గురువు క్రిందివిధముగా జయోదీహోమములు, యదస్య కర్మణోఅనుమంత్రమునుహోమముచేసి, పిమ్మటపరిధులనుఅగ్నియందుంచి, శ్రుక్కుయందున్నపేముతో అజ్యమునుఒక్కమార్పుగఁపొంది, శ్రుక్కుబిలమునందు హోమముచేతోర్చింది. ఏకదాదాసంప్రాపహోమమునుచేసి, పిమ్మట అనాజ్ఞాతాది హోమములు, అభివాదనాంతము చేయవలెను

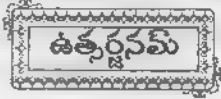
ఇథ్యుసన్మహానాన్యధ్వి సగ్గేన్మశ్యాగ్నాప్రహరతి యదస్య కర్మణో అగ్నేయేస్సప్తకృత ఇదంసమమ ॥ తమ్యుఅపోహ్య తతఃపరిధయః అపూర సమిధోప్రహరతి దర్వా మితరదర్శ్యగ్రమమదాయ సగ్గేప్రావే బాభిజాహోతి ॥ వసత్తోరుద్రేభ్యుదిత్యేభ్యస్సగ్గేసావభాగ్యుదంసమమ అస్మిన్. కర్మణి అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్త హోమాన్ కరిష్యే అనాజ్ఞాతం .. అహంభో అభివాదయే ॥

శ్లో॥ ప్రతేమ సువనేదైవ తత్రైవాధ్యయనే మఖే పరిధి ప్రహరణం కుర్యాద్దేవకార్యం నవిద్యతే ॥ సువనే గ్రహపూజాయా ముపాకర్మ ప్రతోత్పతే పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్పుంసావస్తు విధియతే ॥

వేదప్రతమలయందు, పుంసవనమునందు, ఉపాకర్మయందు, గ్రహ శాన్తియందు, వేదప్రతోక్షనములయందు, లేవకార్యము లేదు. పరిధి ప్రహరణ మున్నూ పంప్రాప హోమమున్నూ చేయవలెను.

ఉపాకర్మ సమాప్తమి

అధ్యయనము ముగించుననుచును చేయుకర్మయే

అప్పుచుద్ధ పౌర్ణమిదాగుగాని రోహిణి నక్షత్రమునకాని ఉత్పన్నము చేయవలెను. సూ. తైప్పింగం పౌర్ణమాస్యాం రోహిణ్యాం వా విరమేత్ ॥

వేదాధ్యయనముపూర్తిఅయినచిత్తము గురుశిష్యులందరూ ఉత్పన్నము నకు సంకల్పించవలెను

అచ్యుత ప్రాజానాయకమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధీతానాం ధన్వ సాం సవీర్యత్నాయ అధ్యాపకత్వస్థనం కరిష్యే

ఉపాకర్మలోచెప్పినవిధముగా మంటపారాధన నవఋషిజవాహన, నవ ఋషిపూజ, నవఋషితర్పణము, పట్నాత్రప్రయోగవిధిగా అగ్నిముఖము, నవ ఋషిసోమములు చేసి జయోది హోమములనుండి అభివాదనాంతమువరకు మాత్రము ఉపాకర్మలోపలనే చేయవలెను.

యజుర్వేదసంహితలోని మిషధి నామగోధ్యాయములు, వేదహోమములు, యజ్ఞోపవీతదాన, ధారణ, యజ్ఞోపవీతహోమము మాత్రము చేయవల్యరేడు. సూ. అదితశ్చతురోను వాకాధ్యయనం వేదాదిహోమం యజ్ఞోపవీత దాన, ధారణ, హోమంవివా సర్వం పూర్వవత్పుర్యాత్ ॥

శ్రీ చదుప్రధానే షష్ఠిలిఖితకర్మం ప్రధానకర్తా చ్చరుణాముఖాహరిః ॥

ఉత్పన్నో పాకరణ ప్రతీపి ఫృతేనకార్య గ్నిముఖాహరి స్సౌత్ ॥

చదుప్రధానమైన కర్మలన్నిటియందును చదువు ప్రధానమగుట వలన చదువుచేతనే ముఖాహరి చేయవలెను. ఉపాకర్మ, వేదప్రత, ఉత్పన్ననాదులు అజ్ఞప్రధానమైన హోమములు కావున అజ్ఞముతోనే ముఖాహరి చేయవలెను.

వేదవ్రత ప్రకరణమ్

ప్రాజాపతివేదాక మంత్రముల

అధ్యయనముపై చేయుకర్మయే

ప్రాజాపత్య వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని ప్రాజాపత్యవ్రతముచే సంస్కరింపదలచి, శిష్యునితో సహా తానుకూడా వషనముచేయించుకొని నదియందుస్నానముచేసి, విఘ్నేశ్వర పూజ, పుణ్యాహవాచనముచేయవలెను.

ఆచార్యశ్రీష్యసహ వషన పూర్వకం నద్యాంస్నాత్వా ॥

ప్రాజాపత్యవ్రత సంకల్పః

ప్రాజానాయకమ్య ... శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యవ్రతా ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజ్ఞస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకర్తా ॥ పుణ్యాహంవాచయత్వా ॥

పిమ్మటగురువు ప్రాజాపత్యవ్రతముకైసంకల్పించి, ఒక నూతనవస్త్రము పై దీయ్యములొసే మంటపమువద్దరచి దానిపైక్రిందివిధముగా వేద్యఫలను ఆవాహనముచేసి పూజించవలెను

ప్రాజానాయకమ్య.. ధర్మపత్ని సమేతోహం ఇమంశిష్యం ప్రాజా పత్యవ్రతేన కర్మణానగ్గీస్మరిష్యే ॥

ముషి ఆహూన, తర్హణ, హోమములు చేయునపుడు గురు శిష్యులు జలదేమును నివీతిగా ఉంచుకొని, చేయవలెను. మిగిలిన క్రియ అంతయు జలదేము ఉపవీతిగా ఉంచుకొని చేయవలెను.

షడ్వత్తి ఆచారానమి

నివీతి ॥

౧) ఓంభూర్భువస్సువః ప్రజాపతయేకాజ్ఞాముషయేనమః ప్రజాపతిం కాజ్ఞాముషినాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౨) ఓంభూర్భువస్సువః సాగంహితీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః సాగంహితీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౩) ఓంభూర్భువస్సువః యాజ్ఞికీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౪) ఓం భూర్భువస్సువః వారుణీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి

౫) ఓం భూర్భువస్సువః బ్రహ్మదే స్వయమ్భువే నమః బ్రహ్మాణం స్వయంభువమాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౬) ఓం భూర్భువస్సువః సదనస్సతయే నమః సదనస్పతిమాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

ఉపవీతి । షడ్వత్తిభ్యోనమః ద్వావాచానాది దోషకోపచారైర్భర్తు ।

షడ్వత్తయ సుప్రీతాస్సుప్తనన్నా వరదాభవన్తు ॥

షడ్వత్తి తర్హణమ్

అథ షడ్వత్తీన్ తర్హయతి ప్రాజాపత్యవ్రతాంగషడ్వత్తితర్హణం కరిష్యే ।

నివీతి ॥

౧) ఓం ప్రజాపతిం కాజ్ఞాముషిం తర్హయామి తర్హయామి ॥

౨) ఓం సాగం హితీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి

౩) ఓం యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి ।

౪) ఓం వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి ।

౫) ఓం బ్రహ్మాణం స్వయమ్భువం తర్హయామి తర్హయామి ।

౬) ఓం సదనస్సతిం తర్హయామి తర్హయామి । ఉపవీతి ॥

హోమః

విష్ణులు గురువు ప్రాజాపత్యము చేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్థండిలో భీక్షనము మొదలు అజ్యభాగాంశము వరకు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యవ్రతాభ్యే తర్హణి షడ్వత్తిహోమం కరిష్యే ॥

స్థండిలో భీక్షనాదాజ్యభాగాన్తే ముఖాహుతిగ్ం మంత్రాణ్ న్వరభ్యే వ్రతినీజాపేతాతి ॥

ప్రాచీపూర్వ ముదక్కుంస్తం సోమాయేదం నమమ ॥

విష్ణులు శిష్యుడు తననుకాచుచుండగా గురువు సువముతో ఒక్కమారు అజ్యమును గ్రహించి, క్రింది హోమము చేసి, త్యాగము చెప్పువలెను.

సృవేణ సక్కుర్ధ హీతేనాజ్ఞేన ఓం అగ్నేయేస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ।

గురు శిష్యులు ఇరువురూ జలమును నివీతి చేసుకొని, శిష్యుడు తనను

శాకుచందగా గురువువారుగుమార్లు స్థపముతోనుక్కుయందు అజ్యమును
గ్రహించి క్రిందిహోమములుచేయవలెను.

నివీతి ॥ చతుర్థహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

౧ ప్రజాపతయేకాడ్జముషయేస్సహో॥

(ప్రజాపతయేకాడ్జముషయజదంసమమ ॥

౨ ప్రజాపతే నత్వద్రా న్యన్యవిశ్వ జాతాని పరితా బధూవ । యాత్వా
మాస్తే జాహుమన్తన్ అస్తువయగ్ స్వామ పతయో రయ్యాజాగ్
స్సాహో ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౩ రయ్యాజాంపతిం యజతం బృహన్త ఘస్మిన్పురే సృతమం వాజ
సాతా । ప్రజాపతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామదేవ మధినో
బ్రవీతు స్సాహో ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౪ ప్రజాపతేత్సం నిధిపాః పురాణో దేవానాం క్రితా జనితా ప్రజానా
మ్ । పత్రికృత్యస్య జగతః పరస్మా హవిర్నోదేవ విహవే జాషస్య
స్సాహో ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౫ తవేమేలోకాః ప్రదిశోదిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్వతశ్చ ప్రజా
పతే విశ్వసృజ్తవ ధన్య ఇదన్యో దేవప్రతిహర్య హవ్యగ్స్సాహో ।
(ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౬ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే యజతం
యజధ్వమ్ । సవీదరాతు ద్రవిణాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్సోవం

విష్వతు నాభిమ స్మే స్సాహో ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౭ యోరాయ ఈశే శతదాయ ఉక్త్యయః పశూనాగ్ం రక్షితావిష్టి
తానామ్ । (ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జాష
తాగ్ం హవిర్మ స్సాహో ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥

౮ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్సాహో ॥

(సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ ॥

౯ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్సాహో ॥

(యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ ॥

౧౦ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్సాహో

(వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యజదంసమమ ॥

౧౧ బ్రహ్మదే స్వయమున్నవేస్సాహో॥

(బ్రహ్మదేస్వయమున్నవజదంసమమ ॥

౧౨ సదనస్సతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ । సనీమేధా
మయా సిషగ్గ స్సాహో ॥ సదనపుతజదంసమమ ఉపనితి ॥

ఉపన్యాసము

తరువాత గురుశిష్యులుఇరువురూలేచి, నిలబడి క్రిందిమంత్రములు
తెప్పుచూ అగ్నిమొదలగు నెఱుగుదేవతలకు నమస్కరించవలెను.

౧ అగ్నేత్రతపతే కాడ్జముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చకేయం తన్మేరాధ్యతామ్ ॥

౨ వాయావ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్ఛతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౩ ఆదిత్యవ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్ఛతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౪ వ్రతానాంవ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యా
మి తచ్ఛతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

తదువరి గురువుత్రందివిధముగా ఆయాదివోమములు, యదస్య
కర్మణో అనుమితమునుహోమముచేసి, పిమ్మటవరిధులను అగ్నియందు
ఉంచి, సుక్ష్మాయతాస్మై వమతో అజ్యమును ఒక్కచూరుగఁపించి, సుక్ష్మ బిల
మునందు స్పృహమునుబోధించి, ఏకధారానంత్రాచహోమమునుచేసి, పిమ్మట
అనాజ్ఞాతాదివోమములు, అభివాదనాంతముచేయవలెను.

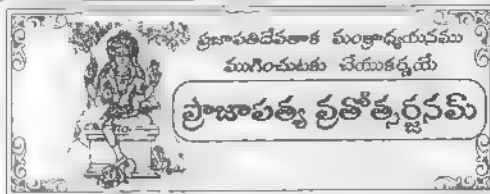
ఇధ్యసస్సహనాన్యద్వి సగ్గస్య త్యాగోపహరతి. యదస్య కర్మణో
అగ్నేయేస్సప్రకృత ఇదంవమమ ॥ తస్య అచోహ్య తతఃపరిధయః
అపూర సమిధోప్రహరతి దర్భాన్వితరదర్భగ్రమవదాయ సగ్గప్రావేదా
భిజహోతి వసుభ్యోయద్రేత్యుత్యేభ్యసగ్గప్రావభాగేభ్యః ఇదంవమమ
అస్మిన్. కర్మణి అనాజ్ఞాతాదిప్రాయశ్చిత్త హోమానికరిష్యే.

అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభినాదయే ॥

ఆభ్యదయక కర్మణః పుణ్యాహంవనము, ఆశీర్వాదములనుచేయవలెను.

ఆభ్యదయకంకర్మణః పుణ్యాహంవ కుర్యాత్. ఆశీర్వాదనమ్ ॥

ప్రాజాపత్యవ్రతం ప్రవక్ష్యామి

ప్రాజాపత్యవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత ప్రజాపతిదేవతాక మంత్రా
ధ్యయనముపూర్తి అయినపిమ్మట ప్రాజాపత్యవ్రతాత్కర్మనము చేయవలెను.

తత స్సంవత్సరే పర్యంతే ।

ప్రాజాపత్య వ్రతాత్కర్మన సంకల్ప

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, అరమనము, ప్రాణాయామ
ముచేసి, ప్రాజాపత్యవ్రతాత్కర్మనమునకు సంకల్పించి, విశ్చేత్సరపూజ, పుణ్యాహ
వాచనములనుచేయవలెను.

ఆచమ్య ॥ ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజా
పత్యవ్రతార్థస్సహస్థ్యం కర్మకరిష్యమాణస్సదభ్యతేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్య
ర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థ ఇచ్చా మహాజనైస్సహ స్వప్తిపుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే । ఆదోనిర్విష్ణుపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరి
ష్యే ॥ గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

షడ్భుజివాహనపూజ, తర్పణము, హోమములు మొత్తము త్రియ అంత
యా ప్రాజాపత్యవ్రతములోవలెనే చేయవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమం
శిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతార్థస్సనేనకర్మణా సగ్గస్మరిష్యే

ఉపస్తావన

సమస్తానమంత్రములు క్రిందివిధముగా చెప్పవలెను.

- ౧ అగ్నేవ్రత సతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మేరాధి ॥
- ౨ వాయోవ్రతవతే కాణ్డఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మేరాధి ॥
- ౩ ఆదిత్యవ్రతవతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మేరాధి ॥
- ౪ వ్రతానాం వ్రతవతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మేరాధి ॥

సోమసమాప్తివిధి ప్రాజాపత్యవ్రతములోవలె పూర్తిచేయవలెను.

విష్ణుట శిష్యుడు వసనకర్మచేయించుకొని, ఇంటికివచ్చి, అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

ఇధీనన్నహనాన్యద్ధి సగ్గీన్యశ్చాగ్నో అహంభోఅభివాదయే ॥
అభ్యుదయకం కర్మణఃపుణ్యాహంచ కుర్యాత్ । ఆశీర్వచనమ్॥

సామసేవకా మంత్రముల
అధ్యయనమునక్షయము కర్మయే

సామ్య వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని సామ్యవ్రతముచే సంస్కరింపదలచి శిష్యునితో సహా తానుకూడా వసనము చేయించుకొని నదియందు స్నానముచేసి, విఘ్నేశ్వర పూజ, పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

అచార్యశ్శిష్యేణసహ వసనపూర్వకం నద్యాంస్నాత్వా ॥

సామ్యవ్రత సంకల్పః

అచమ్య ॥ ప్రాచానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సామ్య వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదజ్ఞత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం కాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వప్రీతిప్రణ్యాహవాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ।

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ।

పద్మపూజాసామ్యమ్

గురువు సామ్యవ్రతముకై సంకల్పించి, ఒకనూతనవస్త్రము పైబియ్యము ముపోసి, మంటపముపర్వరచి దానిపైకిందివిధముగా పద్మపులను అవాహనముచేసి, పూజించవలెను.

ప్రాచానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం

సౌమ్యవ్రతసకర్మణానగ్గస్థిరేష్టే నివీతి ॥

ఋషి ఆహూన, తర్పణ, హోమములు చేయునపుడు మాత్రము గురు శిష్యులు జందెమును నివీతిగా ఉంచుకొని, మిగిలిన క్రియ అంతయు జందెము ఉపవీతిగా ఉంచుకొని చేయవలెను

౧) ఓంభూర్బువస్సువః సోమాయకాణ్డముష్యేనమః సోమంకాణ్డముషిమావాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ।

౨) ఓంభూర్బువస్సువః సాగంహితిభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః సాగంహితిభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ।

౩) ఓంభూర్బువస్సువః యాజ్ఞోకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః యాజ్ఞోకీభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౪) ఓంభూర్బువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః వారుణీభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౫) ఓంభూర్బువస్సువః బ్రహ్మణోస్వయమ్ముపేనమః బ్రహ్మణంస్వయం భువనూవాహాయమి స్థాపయామిపూజయామి ।

౬) ఓంభూర్బువస్సువః సదనస్తతయే నమః సదనస్తతిమావాహాయమి స్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపవీతి ॥

షడ్వపిభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

షడ్వపి తర్పణమ్

సౌమ్యవ్రతాంగ షడ్వపితర్పణంకరిష్యే నివీతి ॥

౧. సోమంకాణ్డముషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

౨. సాగంహితిభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౩. యాజ్ఞోకీభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ।

౪. వారుణీభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౫. బ్రహ్మణంస్వయమ్ముపంతర్పయామి తర్పయామి ।

౬. సదనస్తతింతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఉపవీతి ॥

హోమము

పైవిధముగా తర్పణములు పూర్తచేసిన పిమ్మట హోమరేడుయోమములు దాటినతరువాత మందపారాదనచేసినకోటనుండి, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని దూరముగా అరణ్యమునకు వెళ్ళవలెను.

తత్పః ౧. పరాశ్చే ప్రాచీముదీచింపా దితముప నిష్కప్య ॥ అరణ్యే ౨. ధదిర్ధ్యే ॥

గురువుప్రాణాయామముచేసి, హోమమునకు సంకల్పించి, అరణిచే సుఖింహాఫుట్టిన అగ్నిని సమిధలచేమండించి, షట్పాతాసాదనవిధిగా దేవపాత్రలను ఆసాదించినపిమ్మట వాటికి ఉత్తరముగా శూన్యకొంటుగా దర్పణనుపరచి, క్రిందిమనుష్యపాత్రలగు నాలుగుమేడిసమిధలను, ఉత్తరించని క్రొత్తవస్త్రముల జతను, మదంతీపాత్రనుకూడ ఆసాదనచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాణాపత్యవ్రతాభ్యే కర్తవ్యే షడ్వపిహోమంకరిష్యే ॥

ప్రాచీఃపూర్వ ముదక్ష్పంస్తం ... ఇద్యమేతర దర్శ్యమ్ ॥

దేవపాత్రాణా ముత్తరతః ప్రాగ్గ్రాన్ దర్శ్యాన్ సగ్నీర్త్య ॥

అగ్నేర్దువసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే చత్రసజ్జిదుమ్మరీ స్ఫుమిధః ఆహంవాసః, మదన్తీచ సహస్రయుజ్య ॥

పవిత్రకణముమొదలు పూర్వప్రాసాదనమువరకూచేసి మదంతీపాత్రయందు వేడినీటినిపోసి, పవిత్రముతో అవేడినీటిని మూడుమార్లు ముందుకు, వెనుకకూగింట్లో పిమ్మట మదంతీపాత్రను అక్కడ ఉంచవలెను.

నూ పవిత్రపాత్రాదిప్రదీతా ప్రణయనాన్తేమదన్త్యాం ఉష్ణా అప ఆనీయ ॥

ఉత్పాయ, ఆసాదయతి ॥

అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావననగర్భో దర్శ్యో హ్యుపాత్రమాదాయాపరీ
ణాగ్నిం దర్శ్యోప్రచ్ఛాద్య మదస్తేమాదాయ పవినాస్తర్జితే మదస్తే
పాత్రే ఉష్ణోదకమానీయ (త్రిరుత్పాయ) ఆసాదయతి ॥

పిమ్మట బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శ్యమ నిషాద్య మొదలు సోమాయేదం
నమమ పరకుచేసి శిష్యుడు తననుతాకియిందగా గురువుక్రింది ఆజ్ఞామలను
ఒను చేయవలెను.

బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శ్యమ నిషాద్య ఇత్యాజ్ఞభాగానే అన్వారభ్యే
వతినిజహోతి ॥

బ్రాహ్మణందక్షిణతో దర్శ్యమనిషాద్య సోమాయేదంనమమ ॥

పిమ్మట శిష్యుడు తననుతాకుచుందగా గురువు స్మరముతో ఒక్కవారు
ఆజ్ఞమును గ్రహించి, క్రిందివోమముచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

సృవేణ సక్త్యధ్యహీతేనాజ్యేనుఓంతగ్నయేస్సాహో ॥ అగ్నయజదంనమమ ॥

గురుశిష్యులు ఇరువురూ జందెమును నీవీతిచేసుకొని, శిష్యుడు తనను
తాకుచుందగా గురువు నాలుగుమాడ్లు స్మరముతో ప్రకృతులందు ఆజ్ఞమును
గ్రహించి క్రిందిహోమములుచేయవలెను.

నివీతి ॥ చతుర్థహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

౧. సోమాయకాణ్డా ఋషయే స్సాహో ॥

సోమాయకాణ్డాఋషయజదంనమమ ॥

౨ ఓంసోమోధేనుగ్ం సోమోఅర్హస్త మాతగ్ం సోమోవీరం కర్మణ్యం
దదాతు: సాదస్త్యం విదధ్యగ్ం ప్రథేయం పితృప్రవణ్డం యోదదాశ

దస్త్యే స్సాహో ॥

సోమాయేదంనమమ ॥

౩ అపాదంయుత్పు పుతనాను పిపిగ్ం సువర్షామపిక్వా వృజినస్య
గోపామ్ భర్షుజాగ్ం సుక్షిగ్ం సుశ్రవసం జయన్తన్వా మను
మదేమ సోమస్సాహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౪ త్వగ్ంసోమ క్రతుభి స్సుక్రతు ర్భూష్టందక్షై స్సుదక్షో విశ్వవేదాః
త్వంపుషా పృషత్సభి ర్భూహిర్వా ద్యుమ్నెభిర్ద్యుమ్న్య భవో నృచక్షౌ
స్సాహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౫ యాతేధామాని హవిషాయజన్తి తాతేవిశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞ
మ్ గయస్సాను ప్రతరణస్సువీరో ౨వీరహోద్రచరాసోమ దుర్భా
న్యాహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౬ త్వమిమా ఓషధీనీమ విశ్వాన్యమహో అజనయన్తంగాః
త్వమా తతన్యోర్వన్తరిక్షం త్వంక్షోతిస్తా వితమా వపర్థస్సాహో ॥
సోమాయేదంనమమ ॥

౭ యాతే ధామానిద్వివియా పృథివ్యాం యాపర్వతే షోషధీష్ఠస్సు
తేభిర్వో విశ్వేస్తుమనా అహేక్షనాజన్త్యం ప్రతిహవ్యాగృభాయ
స్సాహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౮ సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యుస్సాహో ॥

సాగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యుచదంనమమ ॥

౯ యాజ్ఞోతీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్మాహమ్ ।

యాజ్ఞోతీభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ

౧౦ వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్మాహమ్ ॥

వారుణీభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ ॥

౧౧ ఓం బ్రహ్మణే నమః ॥

బ్రహ్మణేనమః ॥

౧౨ సదస్సత్త్వ మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ సనీం మేధా
మయా నిష్కర్ణే స్మాహమ్ ॥ సదస్సత్త్వయజదంనమమ

పిమ్మల అందెమును సమముచేసుకొని, మదంతోపాత్రయందలి ఉదకము ముట్టుకొని క్రిందికాంతి అనువాకము చెప్పవలెను.

శాఖి అనువాకము

సూ॥ మదన్తీ రుపస్సృత్య । ప్రథమేనాఽనువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥

ఓం సమోవాచే యాచాదేతా యాచానుదితా తస్మైవాచే నమో
సమో వాచే నమోవాచస్పతయే నమయిషిభ్యో మన్తకృద్భ్యో మన్తపతిభ్యో
మామా మృషయా మన్తకృతో మన్తపతయః పరాధర్మాఽహమ్మషీ నృప్తకృతో
మన్త పతీస్పరాధాం వైక్షదేవీం వాచముద్యాసగం శివాచుదస్తాం జుష్టాం
దేవేభ్య శ్చర్మమేద్యై శ్చర్మపుద్బివ శర్మవిశ్వ మిదంజగత్ । శర్మచక్రశ్చ సూర్యశ్చ
శర్మబ్రహ్మ ప్రజాపతీః । భూతంపదిష్యే భవనంపదిష్యే లేజోపదిష్యే యకో
పదిష్యే తపోపదిష్యే బ్రహ్మపదిష్యే సత్త్వంపదిష్యే తస్మా అహమిద ముపస్తరం

ముపస్థాన ఉపస్తరంమే ప్రజాయేపశూనాం భూయాయుపస్తరంమహం
ప్రజాయేపశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌమ్మతోర్ధ్వాపాతం ప్రాణాపానౌ
మామాహోస్థం మధుమనీష్యే మధుజనీష్యే మధువక్త్రామి మధువదిష్వామి
మధుమతీందేవేభ్యో వాచముద్యాసగం శుక్రశాషేత్వాంమనుష్యేభ్య స్తంమా
దేహి అవస్తుశోబాయై చిత్తరోఽనుమదస్తు ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

దేవమృగీ సమిధోపాక

పిమ్మల గురుశిష్యులుఇరువురూలేదెదిలబడగా, గురువునాలుగు మేది
పుల్లలను తీసుకొని అభ్యములోముంచి, క్రింది నాలుగుమండ్రములచే నాలుగు
మేదిపుల్లలనూ హిమమాలా చేయవలెను.

సూ॥ చతస్రజోదుమృగీస్సమిధో ఘృతాన్వక్తా ఉత్తిష్త్వన్నభ్యాదధాతి ॥

౧. మృధీవీ సమిత్ । తామగ్నిస్సమిన్తే । సాఽగ్నిగం సమిన్తే తామ
హగంసమిన్తే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసా । వర్చసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్వేన సమిన్తాగ్నిస్సాహమ్ ।
అగ్నేయజదంనమమ ॥

౨. అన్నరిక్షగం సమిత్ । తాంచాయుషమిన్తే । సాయుగం సమిన్తే ।
తామహగం సమిన్తే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసా । వర్చసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్వేన సమిన్తాగ్నిస్సాహమ్ ।
వాయవజదంనమమ ॥

౩. ద్వౌస్సమిత్ । తామాదిత్య స్సమిన్తే । సా ఽఽదిత్యగం సమిన్తే ।

తామహగ్ంసమిన్దే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసాః పర్వసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మపర్వసేన । అన్తాద్వేన సమిన్తాగ్స్సాహా ॥

అదిత్యాయేదంనమమ ॥

ప్రాజాపత్యామే సమిదసి సపత్నీ క్షయణీః బ్రాతృవ్యహా మేఽసి
స్సాహా ॥ ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥ ఉపవీతి ॥

ఈరువాత గురుశిష్యులిరువురు జందెములను ఉపవీతిచేసుకొని, క్రింది
మంత్రములనుచెప్పుచూ, ప్రార్థనచేయవలెను.

ఉపస్థానమ్

౧ అగ్నే వ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్య స్సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్య స్సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౩ అదిత్యవ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్య స్సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౪ వ్రతాసాంవ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్య స్సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

కుక్రీయబ్రాహ్మణములోను మొదిటివాక్యములన్నీ క్రిందివిధముగా విద
దీసి గురువు శిష్యునిచేదెప్పించవలెను లేక చివరిరెండువాక్యములైనను
చెప్పించవలెను.

కుక్రీయ బ్రాహ్మణాను వాకానాం ప్రథమ పథాన్యథి వ్యాహార్య
వాచయిత్వా ౨౨ చార్వ్య ॥

ప , సమః । యుక్తాతే । వృష్టేః । బ్రహ్మసే । దశ । అపశ్యమ్ ।
దేవస్య సముద్రాయ । ఇషే । ఘర్మః । దేవాః । సావిత్రిమ్ । పరిశ్రీతే ।
బ్రహ్మసే । అగ్నిః । శిరః । దేవస్య విశ్వాః । ఘర్మ ప్రజాపతిమ్
ప్రజాపతిః సవితా ॥ (యుక్తాతే । సవితా) ఇతివా ॥

ఇధ్యన్యహానము మొదలు అభివాదయే వరకు ప్రాజాపత్యవ్రతములో
వలెనేచేయవలెను, మరలమదంకితాత్రయందలి ఉదకమునుస్పృశించి ఈ
క్రింది శాంతిని చెప్పవలెను.

ఇధ్యన్యహానాద్యభివాదనాన్తం ప్రాజాపత్యవత్ । మదస్మీరుప
స్పృశ్య । ఉత్తమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥

శాన్తి అనువాకమ్

ఓం శంసో వాతేపవతాం మాతరిక్వా శంసస్వపత్నీ సూర్యః అహోని
శంభవన్తున శ్శగ్ంరాత్రః ప్రతిధీయతామ్ । శముషానో వృహరు శమాదిత్య
ఉదేతునః । శివాన్ శ్శస్మాభవ సుమృద్ధీహ సదస్వతి మాతేవ్యోమసం
ద్భుశి । ఇదాయేవాస్య సివాస్తు మర్వాస్తు మనోభూయాస్య మావాస్తిశ్శిభ్య
హ్యవాస్య సుభూయాద్వ్య౨స్సావేష్టి యజ్ఞవరయంద్విహ్యః । ప్రతిష్ఠాఽసి
ప్రతిష్ఠావనో భూయాస్య మాప్రతిష్ఠాయాశ్శిభ్యహ్య ప్రతిష్ఠస్స భూయాద్వ్య౨
౨స్సావేష్టి యజ్ఞవరయంద్విహ్యః ॥

అవాతవాహా భేషణం వివాతవాహి యద్రవః । త్వగ్ంహివిత్స

భేషజో దేవానాం దూతకరయసి । ద్యావిమీ వాతోవాత ఆసిన్దోరా పరావతః ।
 దక్షంషే అన్యతావాతృ పరాఽన్యోవాతృ యద్రవః , యదదో వాతతే
 గృహేఽ మృతస్య నిధిరహితః । తతోనోదేహి జీవసి తతోనోదేహి భేషజమ్ ।
 తతోనో మహాఅవహా వాతఅవాతృ భేషజమ్ । శముద్వయో భూర్భువోదే
 ప్రణతయూగింపి తారిషత్ । ఇష్టస్య గృహేస్మి తన్నాత్రపద్యే సగుప్తాత్మః ।
 నహాయన్నే అన్తితేన ॥

భూఃప్రపద్యే భువఃప్రపద్యే సువఃప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే
 వాయుంప్రపద్యే నారాందేవతాం ప్రపద్యేఽశ్వానమాఖిలం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర
 బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మప్రపద్యే ఓంప్రపద్యే । అన్తరిక్షంమ ఉర్జస్తరం బృహద్ర్యయః
 పర్వరాశ్చ యయావాత స్సస్యాస్సస్మీమాన్తయో స్సస్యాస్సస్మి మానసాని ।

ప్రాణాపానో మృత్యో ర్గాపాతం ప్రాణాపానో మామాహస్మిన్తం మయి
 మేధాం మయిప్రణాం మయ్యగ్ని సేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రణాం
 మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయిమేధాం మయిప్రణాం మయిసూర్యో
 క్రూజోదధాతు ।

ద్యుతి రక్షణిః పరిపాతమస్మా సరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగభిః । తన్నోమితో
 పరుణో మామహన్తా మదిరిస్సీమః పృథివీఉతతద్యోః । కయూనశ్చిత్ర ఆభవ
 దూతీస్తదా వృధస్సఖా । కయూత చిష్టయావృతా । కస్మాన్తత్యోమధానాం
 మగ్గింహిష్టోమధ్య దన్తనః । దృధావిదారుజేవసు, అభీమణ సృశీనా మవితా
 జరిత్యాదామ్ । శతంభవా స్మూతిభిః ।

మయిస్సృపర్జా ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయోనాధమానాః ।
 అపధ్వాన్త మూర్ధహి హర్షిన్త ర్ముముగ్ధస్యా నిర్దయేవ బిర్ధాన్ , శంసోదేవీ
 రభ్యేయ ఆవోభవన్తు పీతయే । శంయోరభి స్రవన్తనః । ఈశానా వార్యానాం
 క్షయ స్తీర్ణిరపజీనామ్ । అపోయాదామి భేషజమ్ ॥

సుమిత్రాన్ అపతిపథయస్సన్తు దుర్మితా స్సస్మి భూయాసు ర్యోఽ
 స్వాప్నోస్మి యశ్చవయంద్యస్యః , అపోహిష్ఠామ యోభవస్సాన ఊర్జిరధాతన
 మహేరిణాయ చక్షసే, యోవశ్చివత మేరసస్సస్య భావయతే హసః । ఉత
 తిరివ మూతరః । తస్మాఅర్ణ మమవోయస్య క్షయాయజిస్తధ । అపోజనయ
 ధాచనః ।

పృథివీశాన్తి సాఽగ్ని నాశాన్తాసామేశాన్తా శురగ్గంశమయతు ।
 అన్తరిక్షగ్గంశాన్తం తద్వాయునాశాన్తం తస్యేశాన్తగ్గం శురగ్గం శమయతు ।
 ద్యౌ శ్శాన్తాసాఽఽదిత్యేనశాన్తా సామేశాన్తా శురగ్గంశమయతు । పృథివీశాన్తి
 రన్తరిక్షగ్గంశాన్తి ర్యౌశ్శాన్తిధితశ్శాన్తి రవాన్తర దిశాశాన్తి రగ్నిశాన్తి ర్వాయు
 శాన్తి రాదిత్యశాన్తి శ్చంద్రమాశాన్తి ర్భుక్తత్యాశిశాన్తి రాపశాన్తి రోషధయ
 శాన్తి ర్ననస్పతయశాన్తి ర్దౌశాన్తి రజాశాన్తి రశ్వశాన్తిః పుషపశాన్తి ర్భువ్యా
 శాన్తి ర్రాప్తవృణశాన్తి శాన్తిరేవశాన్తి శాన్తిర్యే అస్పశాన్తిః , తయూఽహగ్గం
 శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మవ్యంద్విపదే చతుష్పదేవ శాన్తింకరోమి శాన్తిర్యేఅస్మ
 శాన్తిః । ఏహశ్రీశ్రుహీశ్చ పృథిశ్చతపోమేధా ప్రతిష్ఠాశ్రద్ధానకం ధర్మశ్చైతా

ని మోక్షస్థుః మనూత్తిష్ఠన్తు మామగ్రీశ్చ శ్రీశక్త్యర్థతీశ్చ తపోమేధా ప్రతిష్ఠా
శ్రద్ధా సత్తం ధర్మశ్చైతాని మామాహోనిః ॥

ఉదాయపా స్వాయంబో దోషేనాగ్ం రసేనోత్పన్నస్య తవ్యేజోదస్తా
మమృతాగ్ంఅనుః । తన్నక్షత్రేవ హితంపురస్తా చ్చక్రమమధురత్ । పశ్యమశరద
శ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నన్యమశరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామ
శరదశ్శతగ్ం శ్శబదామశరదశ్శతం బ్రబదామ శరదశ్శత మణితాస్యేమ
శరదశ్శతం జ్యోక్త్యుపార్థంధ్యతే । యతదా వ్యుపతోఽర్థో ద్విభాజమాన
స్సర్వరస్యసృధ్యా భ్రుమావృషభో లోహితాక్ష సూర్యో విపశ్చిన్తనసాఫనాతుః

బ్రహ్మణశ్చోతస్యసి బ్రహ్మణఆతీన్ద్రో బ్రహ్మణఆవపనమసి ధారి
తేయంపుథివ బ్రహ్మణామహేధారితమేనన మహద్దస్తకైం దిపన్దాధారపృథి
వీగ్ం సదేహాయదహంచేద తదహంధారయాణి మామద్వే దోఽద్వివిప్రసత్
మేధామనీషే మావిశతాగ్ం సమీధి భూతస్య భవస్యావరుద్ధ్య సర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయురయాణి । ఆభిర్ధిర్ధిర్వదతేన ఉపనమాప్య యయహరి
వో వర్తమానః । యదానోత్తభ్యో మహాగ్రీతారంజాని భూయిష్ఠాజో అధతే
స్యామ । బ్రహ్మప్రావాదిప్య తనోమాహోనీత్ । ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః ।

కన్దుబిమూసకోన్ శిష్యునకు క్రోధప్రమమనుముఖమతోవో తలకు
చుట్టి సూర్యాయమయమైనతరువాత శిష్యుని అరణ్యమునుండిగ్రామమందు
ప్రవేశింపట్టవలెను శిష్యుడుఅరాత్రిఅంతయూ మౌనముగాగడువవలెను.
సూ॥ చక్రపీనివీల్యాహతేన వాససాధదక్షిణగ్ం సముఖంశిరోవేష్ట యి

త్యాఽ స్తమితేగ్రామధుపాదయతి॥వాగ్మతే పతాంరాశీం తిష్ఠత్యాస్తేవా ।
సూ॥ శోభూతేహార్యోక్తలక్షణే అభవిర్ధ్య అగ్నిముపసమాధాయ అథాస్య
పట్టయ మభిదర్శయతి. సప్తతయ మిత్యేతే అగ్ని మాదిత్య, ముదకుంభ,
మశ్కానం, పత్నం, మహానగ్నాం, (ఆశాశమితి కేచిత్), హరణ్యమితి,
అపివా ఆదితస్త్రీది దర్శయంత్యా యథోపపాదమితరూపి ॥

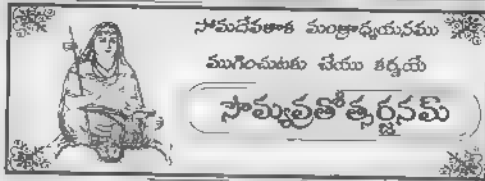
మరునాదపూర్వమువలెనే గురుపుమంధనాగ్నిని సమీధలతే మండింప
చేసి, అగ్నిని, సూర్యుని ఉదకకలశము, రాశిని, లకపద్మతమును, ఆవుదూదను,
అకసమునులేకకన్యను, బంగారమును శిష్యునకుచూపవలెను.
తరువాత శిష్యుడు తనతలకు చుట్టినవృక్షమును గురువునకు యివలెను.
సూ॥ అత్రైత ద్వానో గురవేదత్యా ॥

సూర్యదర్శనమ్

పిమ్మట క్రిందిమంత్రములతో శిష్యుడుసూర్యునిదర్శింపవలెను.
వయస్సుపర్ణ తన్నమాహోనీత్ । ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః॥
సూ॥ ఇత్యాదిత్యముపతిష్ఠతే । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ . ఆభ్యుదయకం
తర్కణఃపుష్కాహంచావయంత్యా ॥

బ్రాహ్మణసంతర్కణముచేసి ఆభ్యుదయకము, కర్కణఃపుష్కాహముచేయవలెను.
శ్లో॥ వటోశ్చ కేతవనం ప్రతేమా త్సర్వసేషుచ ।
వదన్తి కేచిత్సామ్యఖ్య వ్రత ఏవేత రేషుచ ।
పటుపుక కేతవనము నాలుగు వ్రతములకు, ఉత్పన్నములకును
కూడ జరుగవలెను, సామ్య వ్రతమందు నూత్రమేనని కౌంఠి యభిప్రాయము.

సామ్యవ్రతం సమాప్తమ్

సామదేవతాక మంత్రాధ్యయనము

ముగించుటకు చేయు కర్మయే

సామ్యవ్రతోత్పత్తనమ్

సామ్యవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత సామదేవతాక మంత్రాధ్యయనముపూర్తి అయిన విషయట సామ్యవ్రతోత్పత్తనము చేయవలెను
తతస్సంచత్సరే పర్యవేతే

సామ్యవ్రతోత్పత్తన సంకల్పః

గురు శిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి అరమనము, ప్రాణాయామము చేసి, సామ్యవ్రతోత్పత్తనమునకు సంకల్పించి, విష్ణుత్వరహాజ, పుణ్యాహవాచనము చేయవలెను

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సామ్యవ్రతోత్పత్తనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం పృథ్వీర్థం శాంత్యర్థం మభ్యుదయార్థం మహాజైనస్సహ స్మప్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహజాం కరిష్యే ।

గణపతిహజాం కృత్యా పుణ్యాహంవాచయిత్వా

క్రియానివరణమ్

గురుశిష్యులు ఇరువురూనదీస్నాన, వృద్ధాపివాహన, తర్పణ హోమములనుచేసి నివేతిగా మదంకీషాత్రయందలి ఉదకమును అభిమంత్రించుచు నమావాతీఅనుకాన్తినిచెప్పవలెను.

విష్ణుటగురు శిష్యులుఇరువురూ నివేతిగనే లేచి, నిలబడగా గురువు

నాలుగుమీదసమీధలను అజ్యములోముంచి శ్రీందినాలుగుమంత్రములు చెప్పుచూ నాలుగు హోమములనుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యంసామ్యవ్రతోత్పత్తనేనకర్మణా సగ్గన్మరిష్యే ॥ నివేతి ॥

వ్రతోపదేశ

సూ॥ పూర్వవధ్యానం తర్పణం హోమశ్చ మదస్తీరుపస్సశ్య ప్రథమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥ సమావాచే మదస్తు ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥ చతస్ర జోదుష్కరీస్సమిధో ఘృతాన్తక్తా అభ్యాదధాతి ॥

౧ ద్యౌస్సమిత్ । తామద్భిశ్చ సమిన్దే । సా ౨౨ద్భిశ్చగ్ం సమిన్దే । తామహగ్ం సమిన్దే । సాధూ సమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్దాగ్ం స్వాహా ॥
అవ్రత్యాయేదంసమమ ॥

౨ అన్నదిక్షగ్ం సమిత్ । తాంవాయుస్సమిన్దే సావాయుగ్ం సమిన్దే । తామహగ్ం సమిన్దే । సాధూసమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్దాగ్ం స్వాహా ॥

అవ్రత్యాయేదంసమమ ॥

౩ పృథివీ సమిత్ । తామగ్నిస్సమిన్దే । సా౨గ్నిగ్ం సమిన్దే । తామహగ్ం సమిన్దే । సాధూసమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్దాగ్ం స్వాహా ॥

పుణ్యాఇదంసమమ ॥

- ✓ ప్రాజాపత్యామే సమిదసి సవత్స క్షయణీః త్రైత్యవ్య హోమేఽసి
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞంసమమ ॥ ఉపవీతి ॥

ఉపధానమ్

- తరువాత ఉపస్థానమంతములు చెప్పినా ప్రార్థనచేయవలెను
౧ ఆదిత్యవ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥
౨ వాయోవ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥
✓ అగ్నివ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి ।
✓ మ్రతానాం వ్రతపఠేకాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥

యుంజతే నవితా ఆను శుక్రీహవాక్తములు మాత్రము చెప్పనక్కరలేదు ఆయాదిహోమములు అభివాదనాంతము పూర్వము సౌమ్యవ్రతములో పఠినే శ్రీయంతాంతముచేసి, శ్రీంధి శాంతితానవాకమునుచెప్పి పిమ్మటశిష్యుడు వషనముచేయించుకొని, ఇంటికీవచ్చి, అభ్యుదయ కర్మణఃపుణ్యాహ వాచనము లను చేయవలెను.

సూ॥ యుంజతే నవితేతి వర్ణయిత్వా జయాది పూర్వవత్కృత్వా ।
ఇద్యసన్నహనాన్యచ్చి ఆహంభో అభివాదయే
మదస్తే రుషన్యశోత్రమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ।
శంసోహతః పవతాం మాహోసీత్ । గృహమాగచ్ఛేత్ ।
శోవభూతేః పయస్సుపర్ణా మాహోసీత్ ॥ గురవేవరందత్వా ।
కేశశ్శశ్వాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్ । ఆఖ్యుచయకం
కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥ ఆశీర్వచనంకర్మాత్ ॥

సామ్యవ్రతోత్పదనం సమాప్తమ్

గురువు శిష్యుని ఆగ్నేయవ్రతముచేసంపురింపదలచి శిష్యునితోసహా తానుకూడావషనముచేయించుకొని నడియందుస్నానముచేసి, విష్ణుశ్చరపూజ, పుణ్యాహవాచనముచేయవలెను.

ఆచార్య శ్రీష్యేస్సహ నద్వాం వషనపూర్వకం స్నాత్వా ।

ఆగ్నేయవ్రత సంకల్పః

ఆచమ్య । ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆగ్నేయ వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదభిక్షేన తదాదౌశుద్ధ్యం వృద్ధ్యం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థమ్య మహాజన్మస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా ॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా

షడ్విది తానానమ్

గురువు ఆగ్నేయవ్రతముకై సంకల్పించి ఒకసూతనవద్రముపైబియ్యమువోసి, మంటపమువిగ్గరచి దాని పైకిందివిధముగా షడ్వపులను అనాహానముచేసి, పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ఆగ్ని
యువ్రతేనకర్మణాసగ్గేన్దురి ష్యే ॥

ఋషి ఆవాహన తర్హణ, హోమములుచేయసపుడు గురుశిష్యులు
జందెమును నివీరిగాడంచుకొని, చేయవలెను. మిగిలిన క్రియలంతయు
జందెము ఉపవీరిగాడంచుకొని చేయవలెను

నివీరి ॥

౧) ఓం భూర్భువస్సువః॥ అగ్నియేకాదృణుష్యదేవసమః॥ అగ్నింకాదృణుషి
మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౨ ఓం భూర్భువస్సువః॥ సాగంహితీర్ధేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
సాగంహితీర్ధేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౩) ఓం భూర్భువస్సువః॥ యాజ్ఞోకీర్ధేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
యాజ్ఞోకీర్ధేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౪. ఓం భూర్భువస్సువః॥ వారుణీర్ధేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
వారుణీర్ధేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౫) ఓం భూర్భువస్సువః॥ బ్రహ్మణో న్యయమ్మృతేనమః॥ బ్రహ్మణం
న్యయంభవమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి

౬) ఓం భూర్భువస్సువః॥ సదస్సత్యతయే నమః॥ సదస్సత్యతమావాహ
యామిస్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపవీరి ॥

షడ్వపిభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడశకోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

షడ్వపి తర్పణమ్

నివీరి ॥ ఋషీగ్గస్తర్పయేత్ ॥

అగ్నింకాదృణుషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

సాగంహితీర్ధేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

యాజ్ఞోకీర్ధేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి

వారుణీర్ధేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి

బ్రహ్మణంన్యయంభవం తర్పయామి తర్పయామి ॥

సదస్సత్యతంతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఉపవీరి ॥

ధోమణః

గురువు ప్రాణాయామముచేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్థండిలో
దేఖనము మొదలు ఆజ్యభాగాంతమువరకుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అగ్నియ ప్రణాభ్యే
తర్పణి షడ్వపిహోమం కరిష్యే ॥

స్థండిలోదేఖనాదాజ్యభాగాన్తే ముఖావతిగ్ం హుత్యాఽ
న్వారద్యే ప్రతినిజహోతి ॥

ప్రాచీంవార్ధ ముదక్పంస్థం సోమాయేదంనమమ ॥

విష్ణులు శిష్యులతనముతాకుచుండగా గురువు స్మనముతో ఒక్కమారు
ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రిందిహోమముచేసి, త్యాగము చేయవలెను.

సృషేణ సకృద్ధ హితేనాజ్యేనఽఽగ్నియేన్వాహో ॥ అగ్నయజదంనమమ ॥

గురుశిష్యులు ఇరువురూ జందెమును నివీరిచేసుకొని, శిష్యుడు తనను
తాకుచుండగా గురువు నాలుగు మార్లు స్మనముతో ప్రాశ్నయందు ఆజ్యమును

గ్రహించి క్రింది హేమమములు చేయవలెను

నివీతి ॥ చతుర్థ హేతమాజ్ఞం గృహీత్వా ।

౧ అగ్నియేకాజ్ఞముషయేస్వాహా । అగ్నియేకాజ్ఞముషయజడంనమమ ।

౨ అగ్నేనయ సుపధారాయేత్సాన్ విశ్వానిదేవ ప్రయునాని విద్వాన్ యుయాధ్యన్తే జహరాణమేసో భూయిష్టాంశై నమఉక్తింవిధేమ స్వాహా । అగ్నియజడంనమమ ॥

౩ ప్రవత్సకాయభానవే భరద్వాగ్ం హవ్యంమతి చాగ్నియే సుపూతమ్ యోద్వ్యానిమానుషా జనూగ్ధన్వర్జితాని విద్యున్నాజ్ఞాతిస్వాహా । అగ్నియజడంనమమ ॥

౪ అర్చ్యగిరోమతయో దేవయన్తే ర్గ్నింయన్తి క్రవిణం భీక్షమాణాః సుసన్తశగ్ం సుప్రతిక్త్య స్వజగ్ం హవ్యహా మరతింమానుషాణాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నియజడంనమమ ॥

౫ అగ్నేత్వమస్య ద్యుయాధ్యమివా అపగ్నితా అభ్యమన్త కక్ష్యేః పునరన్త్య భ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి ర్జడదేభిర్య జత్రస్వాహా । అగ్నియజడంనమమ ॥

౬ అగ్నేత్వంపారయా నవ్యో అస్మాన్తస్యే భీరతి దుర్గాణి విశ్వా హృశ్వే పృథ్వీజహంలానఉర్వి భూతౌకాయ తనయాయశంయోస్వాహా । అగ్నియజడంనమమ ॥

౭ ప్రకారవో మననా వచ్చమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయన్తః । దక్షిణావా ద్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భర వ్యగ్నియే ఘృతాచీ స్వాహా । అగ్నియజడంనమమ ।

౮ సాగ్ంహితిభ్యో దేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుస్వాహా । సాగ్ంహితిభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుజడంనమమ ॥

౯ యాజ్ఞీకీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుస్వాహా ॥ యాజ్ఞీకీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుజడంనమమ ॥

౧౦ వారుణీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుస్వాహా । వారుణీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యుజడంనమమ ॥

౧౧ సదనస్సతి మద్యుతం త్రియమిద్రస్య కామ్యమి । సనిం మేధా మయాసిషగ్ స్వాహా ॥ సదనస్సతయజడంనమమ ॥ ఉపవీతి ॥ తరువాతగురుశిష్యులు జరుపుకొనిలబడి క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచు అగ్నిమొదలగు నలుగురుదేవతలకు నమస్కరించవలెను

ఉపస్థానమ్

౧ అగ్నేప్రతపతే కాణ్డ ఋషిభ్య ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తస్మైరాధ్యతామ్ ॥

౨ వాయోప్రతపతే కాణ్డ ఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తస్మైరాధ్యతామ్ ॥

3 ఆదిత్యవ్రతవలె కాళ్ళ బుచ్చిళ్ళ అగ్నేయవ్రతం చరిష్వామి తచ్చ
కేయం తస్మేదాధ్యతామ్ ॥

4 వ్రతానాం ప్రతవలె కాణ్డబుచ్చిళ్ళ అగ్నేయవ్రతం చరిష్వామి తచ్చ
కేయం తస్మేదాధ్యతామ్ ॥

తదుపరి గురువు శ్రీందివిధముగా జయారితోమములు, యదస్య
కర్మణో అనుమంత్రమునుహోమముచేసి, పిమ్మట పరిధులను అగ్నియందు
ఉంచి, ధుక్కుమందు స్వేదముతో అజ్ఞమును ఒక్కమారు గ్రహించి సుక్కు
బిలమునందు శ్లేషమును బోర్లించి, ఏకధారగా సంప్రావహోమమును చేసి
పిమ్మట అనాజ్ఞారాదిహోమములు అభివాదనాంతము చేయవలెను.

ఇధ్యసన్నహనాన్యర్చి సగ్గస్య క్యాగ్నోపహరతి యదస్య కర్మణో
అగ్నియస్సిస్తకృత ఇదంనమమ ॥ తమ్మతపోహ్య తతఃపరిధయః
అపార సమిధో ప్రహరతి దర్శ్యా మితరదర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గీసావే
ణాభిజుహోతి వసుభ్యో రుద్రేభ్య అదిత్యేభ్య సుగ్గీసావ భాగేభ్య ఇదం
నమమ అస్మిన్ కర్మణి అనాజ్ఞారాది ప్రాయశ్చిత్త హోమాని కరిష్యే।
అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభివాదయే ॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహవాచనము, ఆశీర్వచనములను చేయవలెను

అభ్యుదయకం కర్మణః పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ఆశీర్వచనమ్ ॥

అగ్నియవ్రతం సమాప్తమి

అగ్నియవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత అగ్నేదేవతాక మంత్రా
ధ్యయనముపూర్తి అయినపిమ్మట అగ్నేయవ్రతోత్పన్ననముచేయవలెను.

తతస్సంవత్సరే వర్జితే ॥

అగ్నియవ్రతోత్పన్నన సంతర్పణ

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, ఆరమనము, ప్రాణాయామ
ముచేసి, అగ్నేయవ్రతోత్పన్ననమునకు సంకల్పించి, విష్ణుశ్చరపూజ, పుణ్యాహ
వాచనము చేయవలెను.

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అగ్నేయ
వ్రతోత్పన్ననాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం
శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం మహాజన్మైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరి
ష్యే ఆదౌ నిర్విష్ణుపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే
గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంవాచయిష్యా ॥

సద్భషితవాచన, పూజ, తర్పణము, హోమములు మొత్తము క్రియ
అంతయు అగ్నేయవ్రతములోపలనేచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం అగ్నేయ
వ్రతోత్పన్ననకర్మణా సగ్గస్యరిష్యే।

సమస్కారమంత్రములను శ్రీదివిధముగా చెప్పవలెను

ఉపస్తావనీ

- ౧ అగ్నేవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమ చాదిష్టం తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమ చారిషు తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౩ అదిత్యవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయ వ్రతమ చారిషు తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౪ వ్రతానాంవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిషు తదశక్తంతస్మైరాధిః॥

ఇతిక్రమేణ ॥

హోమసమాప్తివిధి ఆగ్నేయవ్రతములోనలి పూర్తిచేయవలెను పిమ్మట శిష్యుడువచనకర్తచేయించుకొని, ఇంటికీవచ్చి, అభ్యుదయకకర్తణాపుణ్యహా వాచనములను చేయవలెను.

ఇద్యసస్మహనాస్యద్వి సగ్గిస్మక్యాగ్నై అహంభోఅభివాదయే ॥

అభ్యుదయకం కర్తణాపుణ్యహంచకుర్వాత్ ॥ అశీర్వాదసమమ్

అగ్నేయవ్రతోత్పర్వం సమాప్తమి

విశ్వదేవదేవతాక మంత్రముల
అధ్యయనమువలె చేయు కర్తవ్యం

వైశ్వదేవ వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని వైశ్వదేవవ్రతముచేసంస్కరింపదలచి శిష్యునితోసహా తానుకూదాచనముచేయించుకొని సదియందుస్నానముచేసి, విశ్వేశ్వరపూజ పుణ్యాహవాచనముచేయవలెను.

అచార్యశ్శిష్యేణసహ వచనపూర్వకం సద్భాంస్సాత్మా

వైశ్వదేవవ్రత సంతీర్ణః

ప్రాణానాయమ్య. . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవవ్రతాఖ్యం కర్తకరిష్యమాణస్తదగ్గత్యేన తదాదౌశుద్ధర్షం వృద్ధర్షంశాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపూజ్యాహవాచనంకరిష్యేః ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా ॥ పూజ్యాహంచాయత్వా ॥

పిమ్మట గురువు వైశ్వదేవవ్రతముకు సంకల్పించి, ఒకసూతనవక్రముపై బిర్యుముపోసి మంటపము ఏర్పరచి దానిపై శ్రీదివిధముగా షడ్వపులను ఆవాహనముచేసి పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేనకర్తణా సగ్గిస్మక్విష్యే ॥

షడ్మవి అవాహనమ్

ఋషి అవాహన, తర్పణ, హోమములు చేయునపుడు గురుశిష్యులు జందెమునునివీటిగాఁచుకొనిచేయవలెను. మిగిలినక్రియలంతయు జందెము ఉపనివీటిగాఁచుకొనిచేయవలెను. నివీతి ||

౧) ఓం భూర్భువస్సువః విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోకాఞ్ఞముషీభ్యోనమః । విశ్వాస్తేవానకాఞ్ఞముషీనావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౨) ఓం భూర్భువస్సువః సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్ద్యోనమః । సాగ్ంహితీదేవతాఉపనిషదవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౩) ఓం భూర్భువస్సువః యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్ద్యోనమః । యాజ్ఞీకీదేవతాఉపనిషదవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౪) ఓం భూర్భువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్ద్యోనమః । వారుణీదేవతాఉపనిషదవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౫) ఓం భూర్భువస్సువః బ్రహ్మణో స్వయముష్మనే నమః । బ్రహ్మణం స్వయంభవమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౬) ఓం భూర్భువస్సువః సదస్తస్మతయే నమః । సదస్తస్మతమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపనివీతి ॥ ఋషిపూజాం కృత్వా పద్మవిభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ।

ఋషి తర్పణమ్

వైశ్నవేషవ్రతాఞ్ఞ ఋషితర్పణంకరిష్యే । నివీతి

విశ్వాస్తేవానకాఞ్ఞముషీగ్ంహితీభ్యోనమః తర్పయామి సాగ్ంహితీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి । యాజ్ఞీకీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి । వారుణీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి । బ్రహ్మణంస్వయంభవంతర్పయామి తర్పయామి । సదస్తస్మతంతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఉపనివీతి ।

ప్రతిపూజ

గురువు ప్రాణాయామముచేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్థండిలోబ్ధే ఖనముమొదలు అజ్ఞభాగాంతమువరకుచేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్నవేషవ్రతాభ్యో కర్మణి షడ్మవిహోమం కరిష్యే ॥

స్థండిలోబ్ధేఽనాదాజ్ఞభాగాన్తే ముఖాహుతిగ్ం హుత్యాఖ్యైర్వారద్యై ప్రతినిజాహౌతతి ॥

ప్రాణీపూర్వముదక్పంస్తం సోమాయేదంనమమ ॥

విష్ణులు శిష్యుడుతనసంతాకుచుండగా గురువుశ్రవణముతో ఒక్కమారు అజ్ఞమును గ్రహించి, క్రిందిహోమముచేసి, త్యాగముచెప్పవలెను. సృవేణ సకృద్గృహీతేనాజ్ఞేనఓంతగ్గయేస్సాహో అగ్నియజదంనమమ ॥

గురుశిష్యులు ఇరువురూ జందెమును నివీతిచేసుకొని, శిష్యుడు తనను తాకుచుండగా గురువు నాటగూ మార్చి స్థవముతో ద్రుమ్మకొందు అజ్ఞమును గ్రహించి క్రింది హోమములు చేయవలెను.

నివీతి ॥ చతుర్థ హీతమాజ్ఞం గృహీత్వా ॥

- ౧ విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యస్సాహో॥
విశ్వభ్యోదేవేభ్యఃకాణ్ణామిషభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౨ ఆనోవిశ్వే అస్మాగమన్తు దేవామితో అర్చమావరుణస్సుజోషాః
భుషన్ యథానో విశ్వే వృధానః కరన్సుషాహో విభురం నశవ
స్సాహో॥ విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౩ శంసోదేవా విశ్వదేవాభవన్తు శగంసరస్వతి సుహదీభిరన్తు శమభి
షాచశ్రమురాతిషాచశ్రంసోదేవాపార్ధివాశ్రంసో అప్యస్సాహో॥
విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౪ యేనభితుస్సుత్యసవన్సు విశ్వమిత్రస్సువ్రతే వరుణస్సుదేవాః తేసా
భగంవీరవద్దోమ దర్శిదధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మేస్సాహో॥
విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౫ అగ్నియాహిరూత్యం వారిషేష్యోదేవాగం అహ్నిబ్రహ్మకృతా
గణేన సరస్వతీంమరుతో అగ్నివాపోయక్షిదేవాప్రత్యదేయాయ
విశ్వాస్సాహో॥ విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౬ ద్యౌఃపితః పృథివి మాతర ద్రుగ్గౌ త్రాతర్హసవో మృదతానః
విశ్వఆదిత్యా అదితేనజోషా అన్యశ్శగం శర్మ బహులం వియన్త
స్సాహో॥ విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౭ విశ్వదేవాశ్చ య తేమగంహవంమే యేఅన్తరిక్షే యఉప్రధ్వవిప్త॥

- యే అగ్నిజిహ్వ ఉతవాయజ్జత్రా అన ద్యాస్మిన్ బర్హిషిమాదయ
ధ్వగ్ స్సాహో॥ విశ్వభ్యోదేవేభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౮ సాగంహితీభ్యోదేవతాభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
సాగంహితీభ్యోదేవతాభ్యశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౯ యాజ్ఞకీభ్యోదేవతాభ్య శ్చపనిషద్భ్యస్సాహో॥
యాజ్ఞకీభ్యోదేవతాభ్యశ్చపనిషద్భ్యః॥
- ౧౦ వారుణీభ్యోదేవతాభ్య శ్చపనిషద్భ్యస్సాహో॥
వారుణీభ్యోదేవతాభ్యశ్చపనిషద్భ్యః॥
- ౧౧ బ్రహ్మణీస్సయంభువేస్సాహో॥
బ్రహ్మణీస్సయంభువశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥
- ౧౨ సదసస్వతి మధ్యతం ప్రియమింద్రస్య తామ్యమ్ ససం మేధా
మయాసిషగ్ స్సాహో॥ నవనవతయశ్చాణ్ణామిషభ్యః॥ ఉపవీతి॥
తరువాత గురుశిష్యులు ఇరువురాలేది. నిలబడి క్రిందిమంత్రములు
చెప్పి చూ అగ్నిమొదలగు నలగురుదేవతలకు నమస్కరించవలెను
- ఉత్తరప్రతమ**
- ౧ అగ్నేత్రతపతే కాణ్ణామిషభ్యో వైశ్వదేవప్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మై రాధ్యతామ్॥
- ౨ వాయోవ్రతతే కాణ్ణామిషభ్యో వైశ్వదేవప్రతం చరిష్యామి తచ్చ

కేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

అదిత్యవతపతే కాణ్డబుషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ

కేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

వ్రతానాం వ్రతపతే కాణ్డబుషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చకేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

తదుపరి గురువృత్తిందివిధముగా అయాచిహోమములు, యదస్య కర్మ
ణో అనుమతమును హోమముచేసి, పిమ్మట పరిధులను అగ్నియందు కురిపి,
సంక్కుయించునట్లు సమంతో అజ్ఞమును ఒక్కచూరుగ పొంది ప్రుక్తు బీలము
నందు నృపమును బోధించి, ఏకదాగూన అహోమమును చేసి, పిమ్మట అనా
జ్ఞాతాదిహోమములు, అభివాదనాంతము చేయవలెను.

ఇధ్యసన్నహనాన్యద్ధి సగ్గీన్య క్త్యాగ్నైవహరతి. యదస్య కర్మణో
అగ్నేయేన్దిస్తకృత ఇదం నమమః । శమ్యతాహోహ్య తతః పరిధయః

అపూర సమిధోఽపరతి దర్వామితరదర్మగ్రమవదాయ సగ్గీసోవే
ణాబిజాహోతి . వసుభ్యోరుదేభ్యో అదిత్యేభ్యస్సగ్గీసో వభాగేభ్యో ఇదం నమమః

అస్మిన్ కర్మణి అనాజ్ఞాతాదిప్రాచుర్భిత్త హోమాని కరిష్యే

అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభివాదయే ॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహం వాచనము, అశీర్వచనములను చేయవలెను

అభ్యుదయకం కర్మణః పుణ్యాహం వా కుర్యాత్ అశీర్వచనమ్ ॥

వైశ్వదేవవ్రతం సమాప్తమ్

నిశ్చేదేవదేవతాక మంత్రాధ్యయనము

ముగించుటకు చేయు కర్మయే

వైశ్వదేవ వ్రతోత్పత్తినమ్

వైశ్వదేవవ్రతము చేసిన నంపత్త రముతరువార విశ్వదేవదేవతాక
మంత్రాధ్యయనము పూరితమున పిమ్మట వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తినము చేయవలెను.

తతస్సంవత్సరే పర్యవేతే ॥

వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తిన సంతకమ్

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, ఆచమనము, ప్రాణాయామ
ముచేసి వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తినమునకు సంకల్పించి విఘ్నేశ్వరప్రణామ పుణ్యాహం
వాచనము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవ వ్రతోత్పత్త
నాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్రదజ్ఞతేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ
మభ్యుదయార్థాత్పాపహంజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహం వాచనం కరిష్యే । అదౌ
నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహుజాం కరిష్యే ॥

గణపతిపూజాం కృత్వా ॥ పుణ్యాహం వాచయత్వా ॥

షడ్వషి అవాచన, పూజ, శర్పణము, హోమములు మొత్తముక్రియ
అంతయూ వైశ్వదేవవ్రతములో వలెనే చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమశిష్యం వైశ్వ
దేవవ్రతోత్పత్తినేన కర్మణా సగ్గీస్మరిష్యే ॥

పూర్వవత్ స్నానం తర్వాతం హోమశ్చ,

నమస్కారమంత్రములను శ్రీదివిధముగా చెప్పవలెను.

ఉపధానమ్

౧ ఆగ్నివ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకంతస్మేరాధి॥

౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవ ప్రతమదారిషం తదశకం తస్మేరాధి॥

౩ ఆదిత్యప్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకంతస్మేరాధి॥

౪ వ్రాతానాం ప్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకంతస్మేరాధి॥

ఇతిక్రమేణ ॥

నోమనమాప్తిదిధి ప్రాజాపత్యవ్రతములోనది పూర్తిచేయవలెను. పిమ్మట శిష్యుడు వషేనకర్మచేయుంచుకొని, ఇంటికేవచ్చి, ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహ వాచనములను చేయవలెను.

ఇద్యసన్మహానాన్యద్విసగ్గన్యత్యాగ్ని అహంభో అభివాదయే :

ఆభ్యుదయకుంకర్మణః పుణ్యాహం చకుర్యాత్ : ఆశీర్వచనం కుర్యాత్.

వైశ్వదేవప్రతకోత్సర్గం సమాప్తమ్

వేదాధ్యయనము పూర్తియగు
సందర్భమున చేయుకర్మయే

గోదాన ప్రతమ్

చౌలవిధానముగానే పరియోగవసంసంబద్ధమున గోదానప్రతము చేయవలెను. నూ॥ ఏవంగోదాన మన్మన్మపి నక్షత్రేచోడతే వర్షే ।

గురుశిష్యులిరువురూ అవేమనము, ప్రాణాయామముచేసి, ఈశిష్యుని గోదాన వ్రతముచే సంకల్పించుచున్నాను అని సంకల్పించి, ఆభ్యుదయకము, కర్మణః పుణ్యాహవాచనము చేయవలెను.

గోదానప్రత సంకల్పః

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యా యుష్మాక్ష్మేష్వద్ధర్మం ఇమం (శ్రీనివాస) శర్మాణం కుమారం గోదానాశ్శేన కర్మణాసగ్గస్పర్షిష్యే॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ౨ ౨ శిరోవాచయిత్వా॥

ఆగ్నిప్రతిష్ఠాచనమ్

గురువు మరలనకల్పించి, స్తోత్రోదీర్ఘతానముమొదలు దేవప్రాతాసార నాంతమువరకుమీ ఈకర్మయందు అవసరముకావున మేడికాయలగుత్తి, దర్శ కట్టలు, ఏడుపందిముల్లుగాక చౌలములోవలనే మిగిలిన మనుష్య పాత్రలను ఆనాదన చేయవలెను.

పునస్సంకల్ప్య, ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గోదానవ్రతాజ్ఞప్తేన ఆగ్నిపతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుండ్లం ఇద్దమితరదర్శిమ్
శ్లో॥ పాత్రప్రయాగే ఖలుయాజనీయా గోదాన కర్మణ్యపి చౌలవత్తు ।
సగ్రహ్నపుష్కల కలల్యఇష్టా అతార్థ లుప్తాహి భవన్మియస్మాత్ ।

పవిత్రకరణము మొదలు అజ్ఞభాగాంతము వరకుచేసి పిమ్మట వౌలము
లోని వినిమిది హిమములనుచేసి, జయాయలుముదలుకొని, అభివాదనాంత
ముచేసి, శిష్టపనికిశిక్షిమూతముఁడై, మిగిలినశేషములుపవనము చేయుం
చవలెను. శిష్టదున్నానముచేసి బ్రహ్మగారికిఅవునుకూయవలెను

పవిత్రకరణాద్యాజ్ఞభాగాన్తే న్నారభ్యేకుమారే ధాతాదదాతునో
రయమితిచతుగ్రో యస్మాద్ధాకిరితేతిచతస్ర ఇత్యష్టాజ్ఞాహూతి
ర్హుత్వా । జయూది ప్రతిపద్ధతే అహంభో అభివాదయే । శిఖామూత్ర
మవశిష్య సర్వాన్యేకాన్వాపయతి స్మాత్వా ॥ బ్రహ్మణేవరందదాతి ॥

అగ్నిగోదానమి

గోదాన వ్రతమునమునకు బదులుగా అగ్నిగోదానము చేయవచ్చును.
దీని యందు పై హోమములకు బదులుఅగ్నేయోద్ధా ఋషయే స్వాహా అని
ఒకటి హోమమున్నూ, శిఖామూత్రము ఉంచి మిగిలిన అగ్నికేశములు పవనము
చేయవలెను తక్కినత్రేయ అంతయూ గోదానవ్రతములోవలెనే చేయవలెను

అచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమం
(శ్రీనివాస)తర్పణంకుమారం అగ్ని గోదానాఖ్యం కర్మణా సగ్గిస్సరిష్యే
అగ్నిరుప సమాధానాద్యాజ్ఞ భాగాన్తే॥

ఓం అగ్నేయే కాక్ష ఋషయే స్వాహా ॥

అగ్నేయోద్ధాఋషయేఽరందనమమ్ ॥

ఇద్ధసస్సహనం జయూదిప్రతిపద్ధతే అభివాదనాన్సంకృత్వా ॥

గోదానవ్రతమీ ప్రమాత్రిమి

వేదాధ్యయనముపూర్తిచేసి గృహస్థాశ్రమము
స్వీకరించుటకు చేయవలయు

సమావర్తనము

శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమతిక్రమే

స్నాతకవ్రత లోపేన ప్రాయశ్చిత్త మభోజనమ్ ।

వేదములో చెప్పబడి, నిత్యమచేయవలసిన సంధ్యావందనాదులు చేయ
నందుకు, సకాలములోస్నాతకవ్రతము చేయనందుకు ప్రాయశ్చిత్తముఉపవాసము.

సమావర్తనసంకల్పః

వేదాధ్యయనము వేదవ్రతములు పూర్తిచేసినపిమ్మట గృహస్థాశ్రమము
స్వీకరించదలచినస్నాతకముడు అపవనము, ప్రాణాయామముచేసి, విశేష్పుర
హాట, పుణ్యాహవాసము చేయవలెను.

అచమ్య శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం
ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమస్నాతకప్రతాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణస్తదభ్యత్నేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాన్త్యర్థ మభ్యుదయా
ర్థం మహాజన్మసహస్వస్తిపుణ్యాహవాసం కరిష్యే॥

అదౌనిర్విష్ణుపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహిజాంకరిష్యే
గణపతిహిజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

పరిష్కృత ప్రాయశ్చిత్తము

స్నాతకుడు మరలబ్రాహ్మయముచేసి పరిషత్ ప్రాయశ్చిత్తమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం, మధ్యే శౌచ, స్నాన, సంధ్యావందన, జప, భిక్షా ౨ గృహార్చ, స్వాధ్యాయవ్రత, మేఖల, దండా ౨ జిన, దివాస్వాసన, ధృత, పాదుక, మాల్కొద్దువన, అనులేపన, శూద్రస్మర్య, ద్యౌత, పతితసంభాషణ, క్రముకభక్షణ, తాంబూలచర్మణ, అశ్వరౌహణ, గజారౌహణ, శకటారౌహణ, నట, ఏట గాయ గీత, వాఙ్మనఃపాద, గురుశుశ్రూషాది వ్రతలోపే తేషా మపసోదక ప్రాయశ్చిత్తం పరిషదమస్మాన పూర్వకంశక్తే ప్రత్యామ్నాయ రూపేణ ౨౨ చరిష్యే ॥

సభవారికి ఈయవలసిన దక్షిణ, ఫలతాంబూలములు బియ్యముతో ఉన్న పళ్ళెములో ఉంచుకొని, క్రింది శ్లోక/మంత్రములను పఠించుచూ సభకు మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

(సభకులుదులు ఆత్మప్రదక్షిణ చేయుట అవారము)

పరిషదక్షిణం గృహీత్వా । ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా ।

శ్లో॥ సమస్త సమృత్తమవాప్తి హేతవః సముద్ధిశాప త్యులధామ కేతవః ।

అపారసంసారి సముద్రసేతవః పునస్తుమాంబ్రాహ్మణపాద పాంసవః । ౧౦ ।

ఆపద్దసన్యాస సహస్రభానవస్సుమేతాకారార్పణ కామధేనవః ।

సమస్తతీర్థాన్పు పవిత్రమూర్తయో రక్షస్సుమాంబ్రాహ్మణ పాదపాంసవః । ౨॥

అధివ్యాధిహరన్యాసాం మృత్యుదారిద్య్రహాననమ్ ।

శ్రీపుష్టి కీర్తిదం వన్దే విఘత్రీపాద పబ్బజమ్ ॥ ౩ ॥

విప్రోఘ దర్శనాత్సద్యః క్షీయన్తే పాపరాశయాః ।

వస్తనా న్యజ్ఞావాప్తి రర్థనా దమ్యతల పదమ్ 1౪॥

యావత్తీర్వై దేవతా స్సాస్మర్యా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిదిన్యై దివేదివే నమస్సుర్యాన్నా క్షీలం కీర్తయే దేతా ఏవదేవతాః ప్రీతాః॥

స్నాతకుడుక్రిందాంబూలములు చెప్పినతరువాత దక్షిణతాంబూలములను సభనుఉద్దేశించి ఈయవలెను.

అశేషే హేపరిషత్, మదీయాం, విజ్ఞాపనాం, అపధార్య, మయా సమర్పితాం. ఇమాం, పరిషదక్షిణాం, యభిక్ష దక్షిణామివ

సభాసభా - స్వీకృత్య॥

స్నాతకుడు క్రిందాంబూలములను సభనుఉద్దేశించిపలికి, అర్హతోదకము లను హరివేదమునందు విడువవలెను.

మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం మధ్యే శౌచస్నాన సంధ్యా వందనా ద్యుత్తిక్రమభ్యః సర్వభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయా దిత్యేషా సభాను గృహ్లాతు మమస్నాతక ప్రతాధికార సిద్ధిరస్మితి భవన్తే ట్రివన్తు । సభాసభాః తవ స్నాతక ప్రతాధికార సిద్ధిరస్తు । ఇతి బ్రాహ్మణాః

క్షున్దత్రయమి

స్నాతకుడు మరలసంకల్పించి క్షున్దత్రయప్రత్యామ్నాయముగా దక్షిణను ఈయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య ..శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్య ధాన్య కృత్రాణ్యచరిష్యే ॥

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్

స్వర్ణంహి శంకరం యస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౧॥ స్వర్ణ
కృష్ణప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః
శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్యుతం సర్వకతుషు సంస్థితమ్ ।
దేవానామాజ్యమాహార మతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౨॥ ఆజ్యకృష్ణ
ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః
శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రచ
యస్మాత్సన్మాచ్ఛివం మేస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౩॥
ధాన్యకృష్ణప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్ర
దదేనమమః

శ్రీమహావైష్ణవరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమశరీరకుర్చి కామ
యహూనః కృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం
సంప్రదదేనమమ ॥

స్నాతకుడు మరల చేతకాములనుడధరించి శ్రీందివాక్యములనుపలికి
ఆక్షతోదకములు పొలివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాకృత్తరేభిః
స్వర్ణాజ్యధాన్య కృష్ణైః భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సృష్టిణాతుః
మమ శరీరకుర్చిరస్మితి భవన్త్రైబువన్తు ॥
సభానడు : తవ శరీరకుర్చిరస్తు ॥

పాపాత్రయోదశహోమః

స్నాతకుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి, పాపాత్రయోదశ హోమముల
కునంకల్పించి, శ్వేతశంకులచూడైన మొదలు దేవసవితప్రసవ వరకు చతు
ష్పాత్రవిధిగా అగ్నిముఖము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమబ్రహ్మచర్య ప్రత
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాపాత్రయోదశ హోమంకరిష్యే ।

తదజ్ఞ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్వేతతన్మల చూర్ణేన . దేవసవితః ప్రసవ

శ్లో॥ నాభూతో నాజ్యభాగో చ నచేద్ధ్యం సజయూదయః

చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్కోక్తం కపర్చినా ॥

చతుష్పాత్రప్రయోగమందు అహారములున్నూ, ఆజ్యభాగములును
జయూదులు (పూర్వ పాత్రయు) ఇద్యమున్నూ లేవని కపర్చిచే నిశ్చయించబడినది.

పూర్వపరిషేదనము చేసి, స్థువముచేత ద్రుమ్మయిండు నాలుగు (పంచా
ముషేయులు ఐదు) మార్లు ఆజ్యమును గ్రహించి హోమములు చేయవలెను.

గమనిక - చతుష్పాత్ర ప్రయోగము పేజీనెం 98 నుండి చూడుదు.

శ్లో॥ పునరూర్ధ్వానహోద్యన్తే మహోవ్యావృతయస్తథా

పాపాతిపజ్ఞకంమధ్యే ఏషాపాపాత్రయోదశ ॥

స్థువేణ చతుర్థహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

ఏకం । ద్వై । త్రిణి । చత్వారి । (పజ్ఞ) ॥

౧ పునరూర్ధ్వాన వర్తస్త్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్దుః పాపా

విశ్వత్ర స్సాహో ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥

౨ సహరయ్య నివర్తస్సాగ్నే పిన్వస్త్వధారయా । విశ్వప్స్వియా విశ్వ

తస్త్వరి స్సాహో ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥

౩ భూరగ్నయేచ పృథివ్యేచ మహలేచ స్సాహో ॥

అగ్నయేపృథివ్యేమహతజదంసమమ ॥

- భువోహయవేదాన్తరిక్షాయువ మహాతేచస్వాహా ॥
 వాయవేన్తరిక్షాయువహతజదంసమమ ॥
౨. సువరాద్రిత్యాయువ దివేచ మహాతేచ స్వాహా ॥
 అదిత్యాయుదివేచహతజదంసమమ ॥
౩. భూర్భువస్సువశ్శ్రవమ సేచ సక్షతేభ్యశ్చద్విగ్మ్యశ్చ మహాతేచస్వాహా ॥
 చక్ష్రమసేనక్షతేభ్యోద్విగ్మ్యమహతజదంసమమ ॥
౪. పాహిన్ అగ్ని ఏనసే స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ
౫. పాహిన్ విశ్వవేద సేస్వాహా ॥ విశ్వవేదసజదంసమమ ॥
౬. యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా ॥ విభావసవజదంసమమ
౭. సర్వంపాహి శతక్రతోస్వాహా ॥ శతక్రతవజదంసమమ
౮. పాహిన్ అగ్నిఏకయా . పాహ్యుతద్వితీయయా . పాహ్యార్థం
 తృతీయయా. పాహిగర్భితృత్యుతస్యత్యర్థస్వాహా . వసవజదంసమమ.
౯. పునర్భూర్భావి వర్తస్య పునరగ్ని ఇషాయుషా పునర్భుః పాహి
 చిత్రత స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥
౧౦. సహార్ధయ్య సహర్దస్వాగ్నే పిన్నస్పదారయా . చిత్రస్థ్వియా చిత్రస్వ
 తస్మర్తి స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

స్తోతకుడు క్రిందివాక్యమునుపలికి ఉదకముముట్టుకొని, స్తుతముతో
 ఒత్తమాను ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రింద మంత్రముచెప్పి ఒత్తమారుహోమము
 చేయవలెను.

నానాప్రకారేణ సమ్యచిత సకలదోష నిర్వర్తనార్థం సర్వ ప్రాయ
 శ్చిత్రం కరిష్యే ।

(స్మృతేణ) ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ (ప్రజాపతయజదంసమమ ॥
 స్తోతకుడు ఉత్తర పరిషేచనముచేసి క్రింది వాక్యముచెప్పి అక్షశోదకము
 లను హరివేణమునందు విడువవలెను

ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥

అనేన పాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీ
 యజ్ఞేశ్వర స్సృష్టిజాతు . సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు
 స్తోతకుడు క్రిందివాక్యములుచెప్పి అగ్నినిష్కర్తించి, అభివాదముచేసి,
 ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ స్వస్తిశ్రద్ధామితి సమస్కారం కుర్వార్థే ॥

స్వస్తిశ్రద్ధాం. . అహంభో అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

ప్రాతరగ్నికార్యమి

స్తోతకుడు మరలప్రాణాయామముచేసి, ప్రాతరగ్నికార్యమునకు సంక
 ల్పించి, అక్షశోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను

ప్రాణానాయస్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మతేజోమేధాభి వృద్ధ్య
 ర్థం ప్రాతరగ్నికార్యం కరిష్యే ॥

స్తోతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికఈశాస్యముమొదలు ప్రదక్షిణము
 గా ఉదకముతో అలకవలెను.

సూ॥ పరిత్యేజీ పరిమృజ్య ॥

పరిత్యాగైర్మే పరిమృజామ్యాయుషాచ భసేనచ సుప్రజాఃప్రజయా
 భూయాసగం సువీరో వీర్తిస్సువర్త్యా వర్తసా సుపోషః పోషై స్సుగృహా

గృహస్థువతిః పత్యాసుమేధా మేధయాసుబ్రహ్మ బ్రహ్మచారిభిః ।
 స్థానికుడు క్రిందివాసుమంత్రముఃసుచ్యమా అగ్నిచుట్టాభూర్ముమిదల
 ఈతాన్యమువరకు ఎనిమిదిదిక్కులయందూ ఆక్షతలుఅలంకరించవలెను.
 సూ. పరిమృజ్యాబజ్జత్య ॥ అగ్నేయేనమః । హుతవహాయనమః ।
 హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వ
 యనమః । చైత్యానరాయనమః జాతవేదినేనమః ॥

సమిధోపాన

స్థాతకుడు క్రిందిమంత్రములుపఠిచూ, స్వాహంతమందుసమిధలను
 ఒక్కొక్కటిగాఅగ్నియందు హోమముచేసి, త్యాగములనుచిహ్నపఠెను
 సూ। తస్మిన్నుత్తరైస్సమిధ ఆదధ్యాత్ ॥

౧ అగ్నేయే సమిధ మాహరీషం బృహతే జాతవేదసి । యథాత్వమగ్నే
 సమిధా సమిధస్య ఏవం మామాయపా వర్చసా సన్యా మేధయా
 ప్రజయా ప్రకుభిర్బ్రహ్మ వర్చసా సాన్వాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౨. ఏధోఽస్యధిష్ఠిమహి స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౩ సమిదసి సమిధిష్ఠ మహిస్వాహా । అగ్నేయఇదంనమమ

౪ తేజోఽసి తేజోమయిధేహి స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౫ అపోఅద్వాన్య చారిషగ్ం రసేనమస్సక్తహి । వయస్సాగ్ం అగ్నే
 ఆగమంతంమాసగ్ంస్పృజ వర్చసాస్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ

౬ సంమాఽగ్నే వర్చసాస్పృజ ప్రజయాదధనేనచ స్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౭ విద్యున్యే అన్యదేవా ఇన్ద్రో విద్యాభృహ ఋషిభిస్సాహా ॥

ఇన్ద్రాయేదంనమమ ।

౮. అగ్నేయే బృహతే నాశాయ స్వాహా ॥

అగ్నేయేబృహతేనాశాయేదంనమమ

౯ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదంనమమ ॥

౧౦ ఏషాతే అగ్నే సమిత్తయా వర్చస్య చాఽప్యాయస్వచ తయాఽ
 హం వర్చమానో భూయాస మాహ్మాయ మానశ్శస్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ।

౧౧ యామాఽగ్నే భాగినగ్ం సన్తమదా భాగం చికిరేపత్యభాగమగ్నే
 తంకురు మామగ్నే భాగినంకురు స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౧౨ సమిధమూదాయాగ్నే సర్వవతోభూయా సగ్న్ స్వాహా ।

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

చిట్ట ॥ అగ్నేయ ఏధోఽస్యధిష్ఠిమహి సమిదసి తేజోఽస్యఽపి అద్వంసమ్
 గ్నే విద్యున్యేగ్నేయే ద్యావాపృథివీభ్యా మేషాతే యామాగ్నే సమిధ మూదా
 యేతి ద్వాదశ ॥

పిష్టుల స్థాతకుడుస్వపమతో క్రింది హోమములు ఆజ్ఞముతో చేయవలెను

ఓంభూస్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

ఓంభువస్సాహో॑॥ వాయువశదంసమమ॥

ఓంసువస్సాహో॑॥ సూర్యాయేదంసమమ॥

ఓంభూర్భువస్సువస్సాహో॑॥ ప్రణాపతయశదంసమమ॥

స్తోతకుడు అగ్నితే అమంతకముగా పరిపీచనచేసి, లేచినిలబడి శ్రీంది మంత్రములుచెప్పుచూ అగ్నితేనమస్కరించవలెను.

సూ॥ అన్తే తూర్ణీం పరిసమూహ్య॥

౧ యతే॑ అగ్నే తేజస్వీ నాహంతేజస్వీ భూయాసం యతే॑ అగ్నే వర్చస్వీ నాహం వర్చస్వీ భూయాసం యతే॑ అగ్నేహర్తస్వీ నాహగం హర్తస్వీ భూయాసమ్॥

౨ మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యార్ధ ఇన్ద్రియందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయినూర్జ్యో బ్రాహ్మదధాతు॥

౩ మానసోకే తనయే మానత్రయమిషానోగోషు మానోఅశ్వపురీషు పీరాన్యానో రుద్రభామితో వధీర్ హవిష్యన్తో నమసా విధేమతే॥
త్రాయ్యుషం జపదగ్గైః కశ్యపశ్చత్రాయ్యుషమ్॥
యద్దేవానాం త్రాయ్యుషం తస్మే అస్మత్రాయ్యుషమ్॥

భువనధారణమ్

సూ॥ భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్థ్లేష తిలకాని కుర్యాత్,

శ్లో॥ మేధావీతు లలాటతు తేజస్వి రక్షితేభుజే॥

వర్చస్వీవై వామభుజే వ్యధయే॥ బ్రహ్మవర్చస్వి

ఆయుష్మాన్ కణ్డదేశేతు అన్నాదో నాభిదేశతః॥

యశస్వీ పృథ్విదేశేతు మూర్ధ్ని సర్వసమ్మర్దకః॥

అఅగ్నియందలిభస్మమును స్తోతకుడు తననుదులను కుడిభుజము ఎదుభుజము, వ్యధయము, కంఠము, బొడ్డు, వీపు, శిరస్సులయందు శ్రీంది మంత్రములుచెప్పుచూ ధారణచేయవలెను.

మేధావీ భూయాసమ్ (ఇతిలలాటే) । తేజస్వీ భూయాసమ్ (ఇతి దక్షిణభుజే) । వర్చస్వీ భూయాసమ్ (ఇతివామభుజే) । బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసమ్ (ఇతివ్యధయే) । ఆయుష్మాన్ భూయాసమ్ (ఇతికంఠే) । అన్నాదో భూయాసమ్ (ఇతినాభౌ) । యశస్వీ భూయాసమ్ (ఇతిపృష్ఠే) । సర్వసమ్మర్దో భూయాసమ్ (ఇతిమూర్ధ్ని) । ధారయేత్॥

స్తోతకుడుస్థవముతోఅజ్యమును ఒక్కచూరుగ్రహించి, శ్రీందిహోమము చేసి, త్యాగముచెప్పి, విష్ణుకు స్వస్తిత్రద్యాంమొదలుగ భోకములచే అగ్నినిప్రార్థించి అభివాదముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సుమస్తలాంపునర్కృహోవసనీభయజ్ఞైః॥
ఘృతేనత్వం తనువో వర్తయస్వ సత్యాస్సస్త్ర యజమానస్య కామోస్సాహో॥
అగ్నియేవసనీధాయేదంసమమ॥ స్వస్తిత్రద్యామితి నమస్త్యారంకుర్యాత్॥

స్వస్తిత్రద్యాం ఆహంభో అభివాదయే । ఆచమ్య

రక్షాధారణమ్

స్తోతకుడుస్థానాయామముచేసి, స్తోతకప్రథముకుసంకల్పించి, రక్షాసూత్రమును పొడవకోపదారములచేయించి శ్రీందిమంత్రముచెప్పి ఆరక్షాసూత్రముతనకుడిచేతికిధరించవలెను పిదపపెద్దలు స్తోతకునిశిరస్సుపై అక్షతలుచేయవలెను.

గురుకులాత్మమావృత్త స్వానుష్ఠేయం సమావర్తనా పదవర్యాయం
స్వాత్రాఖ్యంకర్మకుమారః ప్రాణానాయమ్య. శుభశివో శ్రీమాన్ గోత్రః
నామధేయాహం స్నాతకప్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యే।

తదిజ్జరక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠానదేవతాభ్యో
నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కృత్వా ।

విశ్వేతాశే సవనేమప్రవాచ్యాయాథ కర్మమఘ పన్నిధ్యసున్నతే ।
పారావర్తం యత్పురు సంభృతం పన్నపావృతోశ్చరభాయ ఋషి బంధవే ।
రక్షాంబధా । రక్షాబంధన ముపాధ్యాయముపాద్యోఽస్య ।

౪ పాలాశుకోహం

స్నాతకుడు సూర్యోదయముకుముందు చుట్టూఅవరణగల గోశాలయందు
ప్రవేశించి లోపలకురోమములందున్న చర్మము(కృష్ణజాతము)నేత ఆగోశాల
గుమ్మమునుకప్పంతోసంచును. అరోహనస్నాతకునకు సూర్యరశ్మిలాకరాదు సూర్యస్వ
మయమువరకు, మూత్ర, పురీషవిసర్జనకైసనుగోశాలందలివెలుపలకు వెళ్ళరాదు.
సూ। వేదముధీత్య స్నాన్యన్ ప్రాగుదయా ద్రవజంప్రవిశ్యా న్నర్జోమ్న చర్యతా
ద్వారమపిధాయాస్తే । నైసమేత దుపారాదిత్యోఽభి శి తపేత్ ।

స్నాతకుడు ప్రాణాయామముచేసి, అగ్నిపరిష్కమ సంకల్పించి, స్తంధిల
కల్పన మొదలు పాత్రాపాదనవరకూ పట్నాత్రవిధిగాచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంస్నాతకప్రతాఖ్య స్థండితోర్దై
ఖనాధ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే । ఓంభూర్భువఃస్వరోమ ఇతరరర్హిమ్ ।

దేవపాత్రాసాదనచేసనతరువాత వాటికిశిక్షితరముగా కూర్చుకొనలుగా
దర్శనముపరచి వాటిపైస్నాతకప్రతనమందు అనవచ్చినమనుష్యపాత్రలను అనగా
మణులగుచ్చులకు రెండుదారములు, రెండువస్త్రములు. రెండుమణులున్ను

వివాహగనమిధయా. పూలరందయా. సుగంధమును, చెవిపోగులకుబురులు
లంచుబద్ధిస్నుచుజ్జలును, చన్నీళ్ళు, వేడినీళ్ళు, చూరకత్తి, బుంగచాప, ధాన్యము,
గొడ్డుగు. దండము, కాటకు, అడ్డము, పాపుకోళ్ళు, బద్ధిస్ను, ఎద్దుపేద. నలుగు
పిండి, ఊరికపిండి, రెండు ఉరకపాత్రలును, వేడిపుడక, వీడినన్నిటిని స్నాతకుడు
ఒత్తుమారుగా ఉంచవలెను.

సూ॥ మధ్యస్థితేగ్నిరుప సమాధానాది పాత్ర ప్రయోగకాలే ।

శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగనమిత్ర క్షుగ్నాన్ పవర్తే ॥

శీతోష్ణామ్న క్షుర కలు యవ పుత్ర దణ్డాశ్చనాని ।

ఆదర్యో పానమా కుశ శక్వశ్చ స్నాన చూర్ణాని కుర్వన్ ।

స్నానం యుజ్యాత్కృత్య దిహనరః కాఘ యౌదుమ్నరశ్చ

అప్రధ్యాన్వాగ్రోమదలు సోమాయేదంసమమచరకురేసి, స్నాతకుడు క్రింది

మంత్రముచెప్పి ఒకమాదిగనమిధను అగ్నియందుఉంచవలెను.

సూ। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాస్తే॥అప్రధ్యాన్వాగ్రో సోమాయేదంసమమ్॥

పాలాశం సమిధముత్తరయారాయ ॥

ఇమగ్న్ స్తోమమర్చితో జాతయేదసే రధమివ సంమహేమా మనీషయా
త్రిదాహినః ప్రమతి రస్య నగంసదగ్ధగ్నే సఖ్యే మారిషామా వయంతవ ॥

అగ్నియజదంసమమ్ ।

పవన సంస్కారమే

స్నాతకుడు అగ్నికేసండులపైఘన శుంగచాపమీదకూర్చుని క్రిందిమంత్ర
ముచెప్పుచూ కత్తిని అభిషంజించేయవలెను.

సూ। అపరోచాగ్నిం కలు ఏరకాయాం వోమవిశ్వోత్తరయా క్షురమభిమన్త్య

త్రాయుషం ఇమదగ్ధే కశ్యపశ్చ త్రాయుషమ్ ।

యద్దేవానాం శ్రావ్యమపం తస్మైశస్త్ర శ్రావ్యముపమ్ ।

స్వాతకుడు క్రిందియజుఃపుటపై కత్తినిసంస్కారనిమిత్తము తనతండ్రికిఁజూయవలెను.
సూ॥ ఉత్తరేణయజుఃపాప వేద్రే ప్రదాయ ॥

శివో నామాస్మి స్వధీతిస్తే పితా సమస్తే అస్మ మహాహిగంసే ।

నీళ్ళ తొయపుటమొదలు దర్భవ్రంధేనా విదధాతి వదకు ఉపనయనము
లో వలినచేయవలెను

సూ ॥ అపాగ్ం సగ్ం సర్జనాద్యాకేత నిధానాత్పమానమ్ ।

అధ్యాయముయొక్క మొదటియజుఃపునుచెప్పి క్రిందినిధముగా ఉదకము
కలువవలెను.

సూ॥ అనునాకస్య వ్రథమేన యజుఃపాపస్సగ్ం సృజ్య ॥

ఉష్ణేనవాయ పుదకేనే హృదితిః కేశాన్ వవతు ॥

వేడినీళ్ళను కన్నీళ్ళలోఁజూసి క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఇదివరకుసిద్ధముచేసిన
దర్భకట్లతో స్నాతకునితండ్రి స్నాతకునిశిరస్సుపైఉన్న కేశములను తూర్పు నుండి
వ్రదక్షిణముగా ఉదకముతోతడువవలెను.

సూ॥ ఉష్ణాశ్శీతాస్సాన్యాయోత్తరయో శిరఃసత్తి ॥ (ప్రాగారభ్య వ్రదక్షిణమ్)
ఆపఉష్ణన్తు జీవసే దీర్ఘాయత్సాన్వయ వర్చసే । ఊక్తుసార్వంధ్యతే ।

క్రిందినాటగుమంత్రములచెప్పచూ తూర్పుమొదలువ్రదక్షిణముగా నాలు
గు దిక్కులందునూ మూడేనిమూడేని దర్భలమతర్జముఉంచుకొని స్నాతకునికేశ
ములను తండ్రిఁబిండించవలెను.

సూ॥ త్రీగస్త్రీన్ దర్భానస్తర్భాయోత్తరాభిశ్చత సృభిః పతిమస్తం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

క్రిందిమంత్రములో శ్రీనివాస అనుచోట స్నాతకునిపేరు ఉచ్చరించవలెను.

యేనావపర్భువితా క్షురేణ సోమస్త్వరాక్షో వరుణస్య విద్వాన్ ।

తేన బ్రహ్మణో వపతేద మస్యాయుష్మాక్షౌర దష్టిన్యథాఽనదయం (శ్రీని
వాస) శ్రర్మా ॥

స్నాతకుని తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని తండ్రికిదక్షిణమునఉండి క్రింది చెప్పు
బోధమంత్రములచే తండ్రినిఆతిథిమంత్రించవలెను ఎద్దువేదతో చేసినప్రమిదలో
యవధాన్యముఉంది దానిలో తృంచినకేశములను, దర్భాగ్రమాలముగా ఉంచి
ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ వపస్వ ముత్తరయాను మస్త్రయతే దక్షిణతో మాలా బ్రహ్మచారివా ।

అనవహేతశ్చిద్ధిందే యవాన్విదాయ । యస్మిన్వేతాను పరుమ్యాస ఉపస్మశ్చ

తండ్రిక్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపై తూర్పుననుదుటకు పై
భాగమందుగల కేశములను మూడుదర్భాగ్రములతోనహ్నింబించి, తృంచిన
కేశములను, దర్భకొనలనుపేదప్రమిదలోఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

యశ్చురేణ మర్చయతా సుపేశసావప్త్రా వపస్తి కేశాన్ ।

శున్మిశిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

తండ్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపైదక్షిణమును, కుడిచెవికి
ప్రేభాగమునగల కేశములను మూడు దర్భాగ్రములతో నహ్నింబించి, తృంచిన
కేశములను, దర్భకొనలనుపేదప్రమిదలోఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను
సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్భానస్తర్భయ ॥

యేనహ్మపా బ్రహ్మవ్రతే ధగ్గోర్దిష్టస్య చాయుషేఽవపతి ।

తేనాస్యాయుషే వపసో క్షోక్యాను స్వస్తయే ॥ ఇతిదక్షిణతః

తస్మిన్ కేశానుపరుమ్యాస ఉపస్మశ్చ ॥

తండ్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపైపశ్చిమమును, శిఖకు
క్రిందిభాగమునగల కేశములను మూడుదర్భాగ్రములతో నహ్నింబించి, తృంచ

న కేశములను, దర్శకొనలను పేదప్రమిదలోఁబది ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ || పునస్త్రీన దర్శానస్తర్కాయః ||

యేనపూయశ్చరాత్మ్యయం జ్యోత్సవశ్చాత్మి సూర్యమే

తేనాస్యాయుషే వససౌ శోకాన్యాయ స్వస్యయే ||

ఇతిపశ్చాద్ధితం ప్రవవతి || తస్మిన్ కేశానువయమ్యావ ఉపస్సృశ్య

తంప్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునికిరమ్మవైఉత్తరమున, ఎదమచెవికి పైభాగమునగల కేశములను మూడు దర్శాగ్రములతో సహాఁబింది, త్వందిన కేశములను, దర్శకొనలను పేదప్రమిదలోఁబది ఉదకముముట్టుకొనవలెను క్రిందిమంత్రములో శ్రీనివాసఅనుచోట స్నాతకునిపేరుఉచ్చరించవలెను.

సూ || పునస్త్రీన దర్శానస్తర్కాయః ||

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిష్ఠస్య చాయుషేవపతి । తేనతే వపామి(శ్రీనివాస)శర్మన్యాయుషా వర్చస్వాయధాజ్యో క్షున్నవాఅసోః,

ఇత్యుత్తరతః || తస్మిన్ కేశానువయమ్యావ ఉపస్సృశ్య

ఏదవ ఆపేదప్రమిదను క్రిందిమంత్రముచెప్పి వేదిపెట్టు మొదటగాని

దక్షుడుబ్బు మొదటగాని ఉంచవలెను.

సూ , ఉత్తరయోదుష్పర మూలే దర్శస్తంభేవా నిదధాతి ||

ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితౌ సోమో అగ్నిః ।

తేభ్యోనిధానం బహుధాఽస్య విష్ణస్తర్కా ద్వాపాపుద్ధివీ అపస్సువః ।

పిమ్మట స్నాతకుడు గోళాలలో ఎదమటిభాగముందుకూర్చుని మొలకుకట్టిన ముంజదర్పిత్రాచనువిష్టి బ్రహ్మచారికితయవలెను, బ్రహ్మచారిత్రాదును క్రింది యజ్ఞస్థులపై వేదిచెట్టుమొదటగాని, దక్షుడుబ్బులోగాని ఎవరికీ కనపడకుండా చావలెను.

సూ|| జహ్నుశ్చో వజస్యోపవిశ్య విద్రుప్యమేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రియచ్ఛత తాగ్ంసఉత్తరేణ యజుఃపేరుష్పర మూలే దర్శస్తమ్మే వోపగూహతి ।

క్రిందిమంత్రములోస్నాతకుని నామగోత్రనామములను మొదటపఠ్యే

విభక్తిలోచెప్పి రెండవమారు ప్రథమావిభక్తిమార్చి దర్పిత్రాదును దావవలెను

ఇదమహం (శ్రీనివాస) శర్మణో గౌతమస్యపాస్మాన ముపగూహో ముత్తరో (శ్రీనివాస) శర్మద్విషన్ముః ।

మార్గదర్శనము

స్నాతకుడుఅమంత్రముగా వేదిపేటినిచర్చిలోకరించి క్రింది ఆధుమంత్రములచెప్పి చివరనఒక్కమాడుగా స్నానముచేయవలెను

సూ|| ఏవం విహితాభిరేవాద్వి రుత్తరాభిష్పద్వి స్సాత్వా

ఆపోహిష్టామయోభవ ఇతితిస్రోహిరణ్యవర్ణ ఇతితిస్రో తూర్ణేఽమిశ్రితాభిశ్శీతేష్టా భిరద్విష్పజ్జా మస్తేనక్కురేవస్నాతి ||

ఓంఆపోహిష్టామ ఆపోజనయ ధావనః ||

హిరణ్యవర్ణా శ్చురయఃపావకా యామజాతః కశ్యపోయాస్పిష్టః

అగ్నింయూగర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు

యాసాగ్ంరాజావరుణోయాతి మధ్యేనాన్యాన్యతే అవసశ్చజ్ఞానామ్

మధుఃశ్చుత శ్చువయోయాః పావకాస్తానతప్ శ్చగ్గ్ సోనా భవన్తు ।

యాసాందేవా ద్వివిక్కుణ్వన్తి భక్తంయాత్రసరిక్షే బహుధాభవన్తి ।

యాఃపుద్ధివీం పయసోన్వన్తి క్రూరాస్తానతప్ శ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు ||

దంశధావనము

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి మేడిపల్లెతో దంశధావనము చేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తర యోదుంబరేణ తతోధావతే ॥

అన్నాద్యాయ పూజార్థం దీర్ఘాయ రుహమన్నాదోభూయసమ్ ।

సోమరాజా యమాగమధ్యమే ముఖంప్రవేశ్యతి భగవ సమావర్తసా

స్నాతకుడు అప్పదకను నైర్మలుతిడిస్తూపాదానె ఉదకమునుముట్టుకొని

అచమనము చేయవలెను

సూ॥ నైర్మలుత్యాం దిశినిరస్య । అపశిష్యశ్చ । ఆచమ్య

స్నానము

స్నాతకుడు చిరుతనగమండియెరలగువాటితో ఒంటినినలుచుకొని ఇష్ట

పుష్ప, ఉసిరికపిండి మొదలగువాటితో ఒంటినిరుద్దుకొని స్నానముచేయవలెను

సూ॥ స్నానియోవాదిత స్నాతః । మహారహ్మాద్దిభి రుద్బర్హ్యమలకపిష్టా దిభి శ్చిరస్నానీయై స్నాతశ్చభవతి ।

పక్షధారణము

స్నాతకుడు క్రిందియజుస్సుచెప్పి ఉత్తరించని క్రొత్తవస్త్రమును కట్టుకొని,

అచమనము చేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషా ౨ ౨ హతమస్తరం వాసః పరిధాయ ॥

సోమస్య తనురసి తనువంమే పాహి స్వామాత్రసూరావిత ॥

సూ॥ వాసః పరిధాస్వాచమ్య ॥

స్నాతకుడు కుహరమొదలగుపరిమత్తద్రవ్యములకలిపిన మంచెగండము

ను క్రిందిమారుచమంతములచే నమః అనునపుడు దేవతలకు సమర్పించవలెను

మూడుమార్లు రెండుచేతులాయొక్కపదిచేళ్ళను గంధముతోముంచి పైకి విమ్రులు

యే సమర్పణము.

సూ॥ సార్వసురభిజా వస్త్రసేత్తర్ది దేవతాభ్యః ప్రదాయ ॥

౧ సమాగ్రహాయదాభిగ్రహాయచ ॥ ౨ సమశ్చాక జజ్ఞాధాభ్యామ్ । ౩. సమ

స్వాభ్యా దేవతాభ్యా యా అభిగ్రాహిషీషి ॥ సూ॥ ప్రదాసం సమశ్చత్వేన ॥

స్నాతకుడు క్రింది మంత్రమునుచెప్పి గంధమును తన ముఖము మొదలు కరీరమునకు పూసుకొనలెను.

గన్ధానులేపనము

సూ॥ ఉత్తరయాఽనులిప్య ॥

అప్పురస్సుయోగన్తో గన్ధర్వేషు చ యద్యతః ।

దైవో యోమానుషో గన్ధస్సమా గన్ధస్సురభి ర్మమతామ్ ।

స్నాతకుడు ఒక బంగారుపూసను రెండువైపులా రత్నములు ఉండునట్లు దారమునకుగుచ్చి, దానిని క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉదకపాత్రయందు ప్రదక్షిణముగా మూడుమార్లు చురుకుగా శ్రీచువలెను.

సూ॥ మణిగం సౌవర్ణగం సోపధానగం సూత్రోత ముత్తర యోదకపాత్రే త్రిప్రదక్షిణం పరిష్ఠాప్య ॥

ఇయమోషధి త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ ।

సామా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మాకరోతు ।

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి మూడువాక్యములచివర వైపూసగు తన కంఠమున కట్టుకొనవలెను.

మంత్రధారణము

సూ॥ ఉత్తరయాగ్రీహస్వాభ్యధ్య ॥

అపాశోఽస్త్వరోమే మానగ్ం శారీః । శివోమోపతిష్ఠా దీర్ఘాయుత్యా

య శతశారదాయ॥ శతగం శరద్ధ్యాయుషే వర్చసే క్రిహత్వై పుణ్యాయు
త్ర్యవసాసయా గ్రిహస్వాబధ్య॥

పిమ్మట స్త్రోతకుడు దారమునకు గ్రహించుకొనినను మంత్రము
లేకుండా జలకంశముతో వెనుకటివలన త్రోవ వదలుచేతికి కట్టుకొనవలెను.
సూ॥ ఏవమేవ బాధరమణిం ముద్దపర్థగం సవ్యేపాణావాబధ్య॥
స్త్రోతకుడు సూతనవస్త్రములను క్రింది మంత్రములచేత అభిమంత్రించవలెను.
సూ॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీస్సేతి సమానమ్॥

రేవతీస్త్వా వ్యక్త స్మృతిశ్చాక్రా కృచ్ఛగ్నిస్త్వా॥

ధియోఽవయస్స వగ్నా అవృజ్ఞస్త్వ హస్తమన్యగ్ం అభికోతయచ్చన్మ॥

దేవీర్దేవామపరిధి సవిత్రే మహర్షిరాసా మభవన్మహిత్యనమ్॥

భుక్తియ వస్త్రధారణమ్

స్త్రోతకుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి, ఒకవస్త్రమునుకట్టుకొని, రెండవ
వస్త్రమును కప్పుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సృణ్వి వాసః పరిధాయ॥

యాఅకృష్టన్నదయన్ యాతతన్నత యాశ్చదేవీరన్నా సభితో దదన్త॥

రాస్వాదేవీర్ధరసే సంవ్యయన్స్వాయుష్మానిదం పరిధధ్యవాసః॥

పరిధత్ర ధత్తవాస సనగం శతాయుషం కృణుతద్విర్వమాయుః॥

బృహస్పతిః ప్రాయచ్చద్వాస ఏతద్ధీమాయ రాజ్ఞీపరిధాతవాః॥

జరాభిచ్చాసే పరిధధ్యవాసో భవాకృష్టీనామభిశస్య పాహ॥

శతజ్ఞతేవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చపాష ముపసంవ్యయన్మ॥

స్త్రోతకుడు వస్త్రములుధరించినపిదప ఆదేమనముచేసి క్రిందిమంత్రము
చెప్పవలెను.

సూ॥ వాసపరిధాయ॥ ఆవమ్య పరిహితం (ఆత్మానం) ఉత్తరయాఽను
మస్త్రయతే॥

పరిధం వాసో అధిరాస్తస్సయేఽభూరా పీనామభిశస్యిపాహ॥

శతజ్ఞతేవ శరదఃపురూదీ ర్చసూనిధార్యో విభజాసిజేవన్మే॥

స్త్రోతకుడు వైసవ్య కౌన్ఠ వస్త్రముయొక్క అంచుచివర చెవిచొరలజతను
కట్టి, వాటిని ప్రక్కయందుంచి, స్వయమతో అజ్యమును నాలుగు మార్లు గ్రహించి
చెవిచొరలు మూత్రము అగ్నిలో పడకుండా ప్రుక్కలోనే అజ్యముతో వాటిని
తడుపుచూ, క్రిందచెప్పబోవు ఎనిమిదిమంత్రములచే అజ్యసహములు చేసి,
త్యాగములను చెప్పవలెను.

సూ॥ తస్యశాకాయాం ప్రవర్తే ప్రబధ్య దర్శ్యామదాయా జ్ఞేనాధ్యానయన్ముత్త
రామంతిర్ముత్తా॥ ఆయుష్వ విత్యస్తాజ్ఞాహంతిర్ముహారి॥

అజ్యహోమా

ఏకం॥ ద్యే॥ త్రిదీ॥ చర్వాది॥ (పంచ)॥

౧ ఆయుష్మం వర్చస్యగం సువీర్యగం రాయస్సోష మాధ్విద్యమ్
ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్రాత్రాయావిశతాం మాగిన్సాహ॥

హిరణ్యయేదంనమమ॥

౨ ఉచ్చిర్వాది పుతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయుమ్॥

సర్వాస్సమృద్ధిర్ బుద్ధయో హిరణ్యేష్వ స్తమాహితాస్సాహ॥

హిరణ్యయేదంనమమ॥

శునన్తుహగ్ం హిరణ్యస్య పితరీనా నామాగ్రభైషమ్
తంమా హిరణ్య వర్చసం పూరుష ప్రయంకురుస్వాహా ।
హిరణ్యాయేదంనమమ ॥

ప్రియంమా దేవపుకురు ప్రయంమా బ్రహ్మజేకురు ।
ప్రియం విశ్వేష శూద్రేషప్రియగ్ం రాజసుమాకురుస్వాహా ।
హిరణ్యాయేదంనమమ ॥

యాతిరశ్మి నివద్ధసే ౨హం విధరణీ ఇతి ।
తాన్వా ష్మితస్య ధారయా యజ్ఞేనోరాధసే మహాగోస్వాహా
సగోరాధన్యాఇదంనమమ ॥

సగోరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా ॥ సగోరాధన్యై దేవ్యై ఇదంనమమ ॥
ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యైఇదంనమమ ॥

సప్రమాజఙ్గా విరాజఙ్గాభి శ్రీర్యాదనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్థయా
ముఖేతయామా సగోంపుజామసిస్వాహా । లక్ష్మ్యాఇదంనమమ ॥
విమృత సుకులోఽస్మి దేవిపోగులపతీనీ ఇధ్యసన్నహనము ముదలు
అహంభోఅభివారయే వరకుతేయవలెను

ఇత్యన్త్రాజ్యాహంతీర్ముత్యా ॥ ఇధ్యసన్నహనం జయోది సదవిద్యతే
అభివారనాస్తం కృత్యా ॥ ఇధ్యసన్నహనానన్యధ్యసగ్గే అభివారయే ॥

కర్ణాధరణ ధారణమ్

విమృత స్నాతకుడు పైనివిధి మంత్రములను స్నాహాకారములేకుండా
క్రిందివిధముగాచెప్పి, ముందుగాకుడిచెవికి పోగును పెట్టుకొనవలెను 6, 7 మంత్ర

ములకుమూత్రము స్నాహాకారముచెప్పవలెను
హా ఏతాభిరేవ దక్షిణీకర్ణే అబద్ధితే, ఏతాభిన్నువ్యే నస్సాహాకారః ।
ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం సవీర్యగ్ంరాయస్త్వప్ర మోద్ధిర్భవమ్ । ఇదగ్ం
హిరణ్యం జ్ఞిత్రాత్రాయావిశతాంమామ్ ॥ ఉచ్చిర్వాదిపుతనాజి సతాసాహం
ధనంజయమ్ । సర్వాస్సమద్ధిర్భుయర్థయో హిరణ్యేసిష్టమాహితామ్ । శున
మహాగ్ం హిరణ్యస్య వితురిష నామాగ్రభైషమ్ । తంమా హిరణ్యవర్చసం
పూరుష ప్రయంకురు । ప్రయంమాదేవపుకురు ప్రయంమా బ్రహ్మజేకురు ।
ప్రియంవిశ్వేష శూద్రేషప్రియగ్ం రాజసుమాకురు ॥ యాతిరశ్మి నివద్ధసే
౨హం విధరణీఇతి । తాన్వా ష్మితస్యధారయా యజ్ఞేనోరాధసే మహామ్ ।
సగోరాధన్యైదేవ్యైస్వాహా ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యైస్వాహా ॥ సప్రమాజఙ్గా
శ్రీర్యాదనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్థయా ముఖేతయా మాహగ్ం పుజామసి ।
ఇతి దక్షిణకర్ణే ॥

విమృత స్నాతకుడుపైవిధముగానే ఎదముచెవికిపోగును పెట్టుకొనవలెను
ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం పుజామసి ॥ ఇతిహామకర్ణే ॥
స్నాతకుడు క్రిందచెప్పబోవు మంత్రములను అనుసరించి పూలదండ, కాటుక,
ఆర్ద్రము, చెప్పులు, గోడుగు, కర్ణమొదలగు వస్తువులను ధరించుచుండవలెను

ప్రజధారణమ్

స్నాతకుడుక్రిందిమంత్రము చెప్పుచూపూలదండ శిరస్సునధరించువలెను
సూ । ఏవముత్త రైర్ధ్రా లింగమ్ ॥ ప్రజశ్చిరసి ।

శుభేకేరీతరోహ శోభదస్మి ముఖంమమ । ముఖగ్ంహిమమకోభ
య భూయాగ్ం నజ్జభగంకురు । యామాహరణ్ణమదగ్ని శ్రద్ధాయై కామా

యాన్యః । ఇమాంతామపి న హ్యేహం భగవన్ సమావర్తసా ॥ బద్ధాతి ॥

సూ॥ అజ్ఞాన మార్యానేక్షాముపానమౌ ఛత్రందజ్ఞమితి ॥

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి కాటుకను రెండునేతములకు ఒక్క మారుగా ధరించవలెను. తల్లిగాని, తోబుట్టువూగు కాటుక పెట్టుట అచారము.

అంజనధారణమ్

సూ॥ అజ్ఞానమ్ । యదాజ్ఞానం త్రైకకుండం జాతగం హిమవత ఉపరి, తేన వామాక్షాతేజసే వర్చసేబలాయచ ॥ మయివర్తత పూర్వం మయివ ర్తతవర్తనం మయివర్తతభేషజం మయివర్తతాయుషమ్ । త్రైకుదేనాత్మే

ఆదర్శావేక్షణమ్

స్నాతకుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి అర్ధమునందు తన ప్రతిబింబమును చూచుకొనవలెను

సూ॥ ఆదర్శావేక్షణమ్ ॥ యశ్చేవర్తః పరాగత మాత్మాన ముపలిష్టతి

ఇదం తత్పునరాదే దీర్ఘాయత్సాయ వర్తసే ।

పాదుకాధారణమ్

స్నాతకుడు క్రిందమంత్రముచెప్పి రెండుచెప్పులను ఒక్కమారుగా ధరించవలెను.

సూ॥ ఉపానమౌ ॥

ప్రతిష్ఠిస్త్యో దేవతానాం మామానస్తాప్తమ్ ॥ (యుగపతే) ।

ఛత్రధారణమ్

స్నాతకుడు గొడుగును అమంత్రకముగా వజ్రాకాని, పిమ్మట మంత్రమును చెప్పువలెను తనకు నీడవచ్చునట్లుగా గొడుగుచేసుకొనవలెను.

సూ॥ ఛత్రం తూష్టిమారాయ ॥

ప్రజాపతే శృణుమహి బ్రహ్మజగత్పిర్విశ్వ జనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో

మాపాహి ॥ అజ్ఞాన మభిచ్ఛాదయతి ॥

దండధారణమ్

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, ఎదురుకర్రను దేతితోపట్టుకొనవలెను సూ॥ వైడవం దండమితి, దేవస్యత్వా సవితుశ్చవేదే 2 శిష్టో ర్భావసంభావం పూజ్యో హస్తాభ్యా మదదే ద్విపతో వేదాయేస్త్యస్త వత్రాసి వార్తమ్న శ్చర్య మేభవ యత్నాపం తద్విహారయ ॥

నక్షత్ర దర్శనమ్

స్నాతకుడు నక్షత్రదర్శనమునందుకు మోనముగా ఉండి నక్షత్రములు కనుపడినతరువాత తొమ్మనకుగాని ఉత్తరమునకుగాని వెళ్లి క్రిందిమంత్రమును చెప్పుచూ దిక్కునకుమొక్కువలెను.

సూ॥ వాచంయచ్చుర్యా నక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు, నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీరీంవా దిశముపనిష్టుమ్మృ । ఉత్తరేణార్ధ్రేన దిశముపన్తాయ ॥

దేవీష్టదుర్వీరురుణః కృణోతి విశ్వదేవాన ఇహ వీరయధ్ధమ్ ॥

స్నాతకుడు క్రింది అర్ధ్రును చెప్పి చ నక్షత్రములకూ, చంద్రునకూ మొక్కువలెను

సూ॥ ఉత్తరేణ నక్షత్రాణి చక్ష్రవనమితి ॥

మాహాస్థిమ ప్రజయామా త్నమాభిర్యార ధామ ద్విప్రుతే సోమరాజన్యౌ ॥

స్నాతకుడు తాను ఏ ఆశమును స్వీకరించవలెనో మిత్రులను అడుగవలయును

సూ॥ రాతినా సంభాష్య యదార్థం గచ్ఛతి । మిత్రేణార్హస్థ్యం సంభాష్యసి ॥

కాశీయాత్ర

స్నాతకుడు క్రిందిశ్లోకమును చెప్పి, కాశీయాత్రచేయుటకై అనుష్ఠానముని గురువును కోరవలెను.

శ్లో, చరిత్ర త్రవ్యచర్యోహం కృతవ్రత చతుష్టయః ।

కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుష్ఠాం దహిమే శుభామ్ ॥

బ్రహ్మచర్యమును పూర్తిచేసి, వేదవ్రతములను ఆచరించిన నేనుకాశీ యాత్రకు వెళ్ళుచున్నాను. కావున అనుష్ఠానములను అనిగిరువును ప్రార్థించి, స్నాతకుడు పాదుకలను ధరించి, గొడుగువేసుకొని, కడ్రనుచేత పెట్టుకొనవలయును ఒకకందువాలో బియ్యము పెనరవపు, అప్పుడములు, వడియములు, ఒక కూర, విడిరాపాయలువేసి మూటకట్టి, ఆముటను స్నాతకుడు చేతితోపట్టుకొనవలెను. తరువాత బంధువులతో, వేదభోష, మంగళవాద్యములతో గృహమునుండి బయటకువచ్చి నాలుగువీధుల నడుమనిలబడవలెను.

కన్యాదాత ఒకవృత్తిములో పన్నీరు, సెంటు, గంధము, తాంబూలము, టెల్లముక్కు సూతనవస్త్రములుపట్టుకొని స్నాతకునివద్దకు రావలయును. కన్యాదాత క్రిందిశ్లోకముచెప్పి క్రిందివిధముగా స్నాతకునికోరవలెను.

శ్లో సాలంకారాం మమసంతాం కన్యాం దాస్యామి తే ద్విజు ।

పాడిం గృహీత్యాస్యాస్తిష్ఠం గచ్ఛస్వా ౨.౨ గచ్ఛ మధ్యహమ్ ।

ఒస్తాతకుడా । నీవు నాగృహమునకువచ్చి, బంధుభూతభరణములచే అలంకరింపబడిఉన్న నాకుమార్తెను వివాహముచేసుకొని భార్య అగ్ని సోమోత్తములతోనూ మీగృహమునకు వెళ్ళవలసినదిగా కోరుచున్నాను.

అని స్నాతకునకు పన్నీరుచ్చి, గంధముదాసి, సెంటుపూసి, సూతన ఎల్లతాంబూలములను ఈయవలెను. బెల్లమును స్నాతకునిగిడ్డము క్రింద బంచి నాకుమార్తెను పాడిగూడముచేసుకొనుమని కన్యాదాత కోరవలెను.

పైశ్రియాకలాపము అంతయు కన్యాదాతకుబదులు వధువు సోదరునితో చేయించుట ప్రబలమైన ఆచారము.

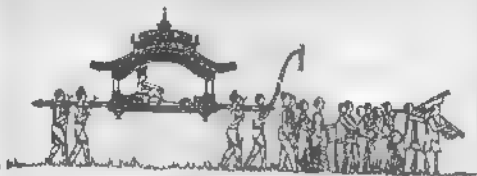
తరువాత స్నాతకుడు వధువుసోదరునకు గంధారులను, కొత్తబట్టలను ఇచ్చుట ఆచారము.

పిమ్మట కాశీయాత్ర.

పిమ్మట స్నాతకుడు వెనుకకువచ్చి, యధాస్థానమున కూర్చొని, ఆభ్యుదయకము, కర్కణాపుణ్యవాచనము చేయవలెను. పిమ్మట సూతన వస్త్రప్రదానము, అశీర్వాదము, మంగళహారతి జరిగించవలెను.

సూ. స్నాతక వ్రతాజ్ఞభూత మాభ్యుదయకం కర్కణాపుణ్యహంచ కృత్యా ।

సమావర్తనం సమాప్తమి

ఎదురు స్వాహాము

చతుర్విధము

వివాహమునకువచ్చిన మగపెళ్ళివారిని అడపెళ్ళివారు సవరివార సమేతిముగా మంగళవాద్యములతో ఎదురేగి కళ్యాణవేదికవద్దకు తీసుకొని రాగా మగపెళ్ళివారు అందరూ తూర్పుముఖముగా జ్యేష్ఠానుక్రమముగా, దంపతీ యొక్కముగా ఒకవరుసక్రమముతో ఆసనములపై కూర్చుండగా, వారిమధ్యలో వరునికూడా కూర్చుండేయవలెను

ఒక క్రొత్తదొంగెతోపాటుకమును, మరియొక క్రొత్త దొంగెతో మంచినిటిని వంటబ్రాహ్మణము కావదీలో పెట్టు కొని తమవంటరాగా, అడపెళ్ళివారు ఒకపెళ్ళిములో వరు నకుఇచ్చు నూతనవస్త్రములు, నెంబు, పన్నీరు, గంధము, తాంబూలములను, బుక్కా, బిగ్గండను, శుభలేఖ (కర్పూరపు పేర్లు, హారీరంగులును) సిద్ధపరచి, వేదికవద్దకు తీసుకొని రావలెను.

కూర్పుప్రాంతమువారు ఈధుమరుమున వరుని ప్రక్షుప్త వధువునుకూడా కూర్చుండవలయుదురు.

పిమ్మట వధువుతరపుకన్యాదాత మొదలగుమగవారు మగపెళ్ళివారి

తరుపుమగవారిని, కన్యాదాతభార్యమొదలగుఅడపారు వరునితరపు అడపారిని గంధము, కుంకుమ, నెంబు, పన్నీరు, కర్పూరపుపేర్లు మొదలగు వాటిచే సత్కరించి, రంగులు చల్లి, అందరికీ పానకములు ఈయవలెను.

కూర్పుప్రాంతమువారు జైరత్నారములు వధువుచే వరునకు, వరునిచే వధువుకుకూడా వేడుకగాచేయించును. వధూవరులు ఇరువురుచే పరస్పరము పానకములు త్రాగించుట, పదికరెల్లము ఇరికించుటకూడా చేయుదురు.

తరువాత వధువుతరపుబ్రాహ్మణులు మంగళాష్టకములనుచెప్పి, శుభ లేఖ చదివిన పిమ్మట కన్యాదాతగాని వారితరపుపెద్దలుగాని, వరునితరపు వారి, నూతన వస్త్రతాంబూలములతో శుభలేఖనుఇచ్చి, అట్లేవరునికీకూడా నూతనవస్త్ర తాంబూలములనుఇచ్చి వివాహమునకు విచ్చేయవలసినదిగా తావ్వోనించెదరు.

తరువరి అదేవిధముగా వరునితరపువారు అడపెళ్ళివారిని ఆసనములపై కూర్చుండచేసి, సైవిధముగానే సత్కరించి, వరునితరపు బ్రాహ్మణులు శుభలేఖచదవగా వరునితరపు పెద్దలు వివాహమునకు వచ్చుచున్నాము అనిపల్లి, వధువు కన్యాదాతమొదలగువారిని నూతనవస్త్ర తాంబూలములతో సత్కరించెదరు.

కూర్పుప్రాంతమువారు బ్రాహ్మణముగా మగపెళ్ళివారు ప్రతి ఒక్కరికి కర్పూరపుపేర్లుచేసి మగపెళ్ళివారిలో ప్రతిఒక్కరినీ, అడపెళ్ళివారికి పరిసరము చేయుదురు. ఇట్లే అడపెళ్ళి వారిలో ప్రతి ఒక్కరికి మగపెళ్ళివారు కర్పూరపుపేర్లుచేసి వారిని మగపెళ్ళివారికి పరిసరముచేయుదురు.

ఇది చాలాఆనందకరమైన విషయము. ఇట్లుచేయుటవలన వరపురము బంధుగణముఅందరికీ సుహృద్భావముకలుగుటయేకాక ఇంకా ఎక్కువ సంబంధులుకలుపుకొను అవకాశముకలుగును.

కన్యాదాతకు భార్య దక్షిణమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్రీ పూజనే మధుపర్యేచ కన్యాదానే తద్దైవత
కర్మ స్మై తేషునై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయత్ ।

వరునిపూజించునమయమాననా, మధుపర్యముణిచ్చునపుడునూ, కన్యా
దాన కాలమందునూ కన్యాదాత భార్య, కన్యాదాతకు వడిదేతిచ్చిన ఉండవలెను.

పథువు పరుగుకు ఉత్తరమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్రీ పుణ్యాహవాచనేదైవ సంకల్పేషు తద్దైవత ।

ఆశీర్వచన కాలేచ నిత్యోపాసన కర్మణి ।

రక్షాబంధన కాలేచ పత్నియోక్త ఏమోచనే ।

ఏతేషాత్తరత స్త్రీప్తి ద్దుధురస్యత దక్షిణే ।

అవాంకర్యణి నిత్యమోచు సమయే పుణ్యాహసంకల్పయోః

స్థాల్పాగ్రయణి యోక్తమోచన పునస్సంధాన శయ్యత్సవే ।

ఏతేషా ద్దుచరౌచ విప్రపరితా స్సాశిష్ట రక్షాధృతౌ ।

పిష్టి దుత్తరతో వధూ స్మృతివతా దన్యతవ దక్షిణే ।

పుణ్యాహవాచనము, సంకల్పములు, ఆశీర్వచనకాలము, నిత్యోపాసన
ము, రక్షాబంధనము, యోక్తమోచనము, అవాంకర్యణి కర్మనాని అను
వాక్యము పఠించునపుడును, స్థాశిష్టము, ఆగ్రయణియు, పునస్సంధానము,
శయ్యత్సవములను తీసికొనిపోయియుండును. వరుగుకు ఎదురువైపునకున్న
ఉండవలెను. మిగిలిన సమయములందును పరుగుకు కుడివైపునకున్న ఉండవలెను.

వరుడు పుష్పములుభాషముగా కుంజుండివులసిన సమయములు

శ్రీ పాదప్రక్షాళనేత్రైవ మధుపర్యస్య ప్రాశనే ।

కన్యాస్వీకృతి కాలేషు శోభనద్రవ్యధారణే ।

భ్రువోర్బద్ధన కాలేచ కన్యామూర్ధ్న భిషేచనే ।

యోక్తస్యావేష్టనకాలే మాజ్జల్యస్యచ ధారణే

వధ్వా స్తంబుల సంప్రసాదౌ వరో వారుణ దిబ్బిభుః ।

తాళ్లతడుగునపుడు, మధుపర్యమును, కన్యను స్వీకరించునపుడు, తీరికగర,
బెల్లము భరించునపుడు, యుగంబులాభిషేకము చేయునమయమాన, వధువు
నడుముకు దగ్గుత్రాడును, మంగళహాత్రము కట్టునపుడు, తలంబాణి పోసుకొను
నపుడు, వరుడువడుచున్నపుడును తిరిగిఉండవలెను.

శ్రీ సంసార్వస్య పురుషోవాపి క్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।

సంసార్వకస్త్రు సర్వత తిష్ఠేదుత్తరతస్పుదా ॥

సంస్కరించువాడారు పురుషుడైననూ క్రీయైననూ దక్షిణమున ఉండవలె
ను. సంస్కరించువారెప్పుడూ ఉత్తరమునఉండవలెను.

మదర్థం కన్యాం వృణోధ్యం ఇతిచతురోపరాన్ ప్రేషయతి

విష్కృటపరుడఁ అనలుగురుబ్రాహ్మణులనుతధేశించి, శ్రీందిరెందు మందఁ
ములు చెప్పి పరిను.

నా తానాదితో ద్వాదశా మభిముద్గమేతః ।

ప్రముగ్ధస్తా ధీయసా నస్యక్షణీ వరేభీ ర్వరాగం అభిహవసేదత

అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయం జాణోషతి యథేష్వమ్యస్మాప్యసో బుబోధతి ।

అన్యక్షరా బుజపస్యన్త వన్ధ్యాభే స్సఖాయో యుష్మినోవరేయమ్ ।

సమర్థమా సంభగోనోఽపియో ధృంజాన్యత్యగేం సుయమమస్తుదేవాః

కష్టమిదేకువారు శ్రీదిశాకునములములను చెప్పి చూచారుకన్యారాత

ను సమీపించవలెను.

శాకునముంత్రాః

అస్తుహమ పరిహారం పరిహారం పరిక్షమమ్ । దుస్సమ్మం దురుది

తం తద్విషద్యోదిశామ్యహమ్ । అనుహారం పరిహారాగం శకునే ర్యదశా

కునమ్ మృగస్య శృత మక్షయ తద్విషద్యోదిశామ్యహమ్ । ఆరాతే అగ్ని

రస్థారా త్తరశు రస్తుతే । నిశాతే త్యాది వరేషకు స్వస్థేత్తస్తు వనస్థతే స్వస్తి

మేస్తు వనస్థతే నమ శృకృధ్ధదే రుద్రాయ నమారుద్రాయ శకృధ్ధదే

గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మామాహిగింః సిగ్గిసింసి వజ్రో నమస్తే అస్తు

మామా హిగింఃః ఉద్ధాతేవశకునే సామగయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవనవనేషు

తగింఃసిః స్వస్తి న శ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనాభవ ।

శాకునమున్తే నే కన్యారాతారిం గత్వాబ్రువతే ।

ఏమృట కన్యాస్తేషకులకన్యారాతామక్షములో వరుని గోత్రప్రవారములను
చెప్పి, వరుని ధర్మసంతతికొరకు కన్యనుఇవ్వమని కోరవలెను

పరగోత్ర ప్రవరతత్వమ్

చతుస్సాగరవర్షస్య గోబ్రాహ్మణభృతృభుంభవతుః । కాశ్యపా పద్మా

నైశ్చవత్రయాబుషేరుప్రవరాన్విత కాశ్యపస్ గోత్రస్య కేతవ (వరుని ముత్యాల
గారిపేరు) తర్వణో నస్త్రే ॥

కాశ్యపా గోత్రస్య నారాయణ (పరునిరాతారిపేరు) శర్మణః పౌత్రాయ ।

కాశ్యపా గోత్రస్య మాధవ (వరుని తాటిపేరు) శర్మణః పౌత్రాయ ॥

కాశ్యపా గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాస (వరుని పేరు) శర్మణో వరాయ ॥

ఏమృట కన్యారాత కన్యాస్తేషకులను ఉద్దేశించి, ఆ గోత్ర ప్రవరాదులను
చెప్పి, కన్యనుఇచ్చెదనని పలుకువలెను

కన్యాగోత్ర ప్రవరతత్వమ్

చతుస్సాగర వర్షస్య గోబ్రాహ్మణభృతృభుం భవతు

అట్లేదన ఆయాస్య గోతమ త్రయాబుషేరు ప్రవరాన్విత గోతమసగోత్రస్య
గోపింద (వరువు ముత్యాలగారి పేరు) శర్మణో నస్త్రేం ।

అట్లేదన....గోత్రస్య విష్ణు (వరువు తాతగారిపేరు) శర్మణః పౌత్రీష్ ।

అట్లేదన....గోత్రస్య మాధుసూదన (వరువుతాటిపేరు) శర్మణః పౌత్రీష్ ।

అట్లేదన....గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీ (వరువు పేరు) నామ్నొంకన్యామ్ ॥

“ధర్మకార్యముల నిమిత్తమునూ, సంతాన నిమిత్తమునూ ఈకన్యనుకోరు
చూచాము” అనివరుడు పంపినవారు వెలువలెను.

ధర్మప్రజా సంపక్ష్మర్థం వృణీమహే॥

“వరింపుడు, అతని కొరకు ఈ కన్యను ఇచ్చుచున్నాను.” అని దాతమారు పలుకువలెను. ఇట్లు ఉభయవర్గముల నారు ప్రవరిలు, వచన, ప్రతిపచనములు మూడుమార్లు చెప్పవలెను.

దాతా : వృణీర్థం తస్మదాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్ ఏవంత్రః॥

పిమ్మట ఆనలుగరుబ్రాహ్మణులూ వరునివద్దకువచ్చి, “మేము కృతార్థులమైతిమి. కన్య సునిశ్చయించివెళ్ళితిమి” అని వరునితోపలుకవలెను.

ప్రాప్తాః : కృతార్థావయమితి వరమావేదయేయః

కన్యాదాత్మ క్షత్వమ్

కన్యాదాతవత్త్వమ్ - ముగ్ధతన్వైసముచేసి. శుభ్రవస్త్రములను ధరించి. భూషణములనే అలంకరింపబడిన కన్యకతోనూ ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతుల్లి, కూర్చొని సంకల్పించి విష్ణుశ్చంద్రాబజులు, పుణ్యాపావాచరములను రక్షాబంధనమునుచేసి. అంకురాలోపణము, నాందిదేవతావస్తానము, ఆభరణము, కర్మణఃపుణ్యాపావాచరములనుచేసి, కన్యకచే గౌరవానుచేయించవలెను.

కన్యాదాతానవత్త్వీకః కృతవంక్షభస్నానాం, శుచివాసనం, స్త్రుల బృతాంకన్యాం స్వసన్నిధౌ ఉపవేశ్య॥

కన్యాదాతా : మమగ్నీ సుహృదైశు॥ ఆచమ్య శ్రీకృష్ణాయ నమః। ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మయా కరిష్యమాణ కన్యా వివాహోజ్ఞం కర్మకరిష్యమాణఃపక్ష్యేన తదాదౌచౌద్ధర్మం వృద్ధ్యర్థం శాస్త్రధర్మభ్యుదయార్థం మహాజనైస్సహస్సస్థివర్ణాహవాచనంకరిష్యే। ఆదోనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిప్రాజాంకరిష్యే

గణపతిప్రాజాంకృత్యా। పుణ్యహంపాచయిత్వా రక్షాంబధ్యా

అబ్జరారోపణ, నాన్దేదవతావస్తానంచవిధాయ। యథాకాలమాఖ్య దయకు, కర్మణఃపుణ్యాపావాచనంచకృత్వా కన్యయాగౌరవప్రాజాంకారయేత్॥

వర క్షత్వమ్

వరుడు ప్రాణాయామముచేసి, ధర్మకార్యములనిమిత్తము క్షీలివెండి చేసుకొనుచున్నాను అనిసంకల్పించవలెను.

వరఃప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజా సంపక్ష్మర్థస్త్రియయ ముద్ధమహే॥

యజ్ఞోపవీత ధారణమ్

వరుడు వివాహోజ్ఞునియజ్ఞోపవీతధారణకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీతమును షోడశోపదాయములచే పూజించవలెను.

ఈ యజ్ఞోపవీతము కన్యాదాతలు వేయుట ఆచారము.

పునః ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఉద్వాహోజ్ఞభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే। యజ్ఞోపవీతం సంపూజ్య।

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, యజ్ఞోపవీతమునుధరించి మరల ఆచమనముచేయవలెను. పిమ్మటనభానదులు వరునితరపునైఅక్షతలువేయవలెను.

ఆచమ్య ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్మధ్యహాసం పురస్తాత్. ఆయుష్షమగ్ర్యం ప్రతిముజ్ఞ శ్రుత్యం యజ్ఞోపవీతం ఐలమన్న తేజః। ధృత్యా ౨౨ చమ్య॥

యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్తప్రస్తుముహూర్తో౨న్న॥

తరువాత వరుడు పశ్చిమముగామూల కూర్చుండవలెను.

వరునికు కన్యకనబడకుండా ఇరువురిమధ్యలో తెడనుపట్టవలెను.

కన్యా వరయోగ్యస్య అన్నపదులంకృత్యా॥

కన్యాదానము

వివాహవేదికపై కన్యాదాతలు దీక్షాముఖముగా కూర్చుండవలెను కట్టు లేని వెదురుపేళ్ళ బుట్టలోల్దిప్పుము పోసి, దానిపై నూతన వస్త్రమువేసి అబుక్టలో కన్నును కూర్చుండవలెను. కన్నును కప్పవేసినమామ తీసుకొనివచ్చి కన్యాదాతభార్యకు ఎడమవైపునకూర్చుండజేయవలెను.

వరుడు కన్నవేసినమామకు నూతనవస్త్రములను ఇచ్చుట అచారము తరువాత కన్యాదాత కన్యాదానమునకు సంకల్పముచేయవలెను (మహానదీస్నాన, విశేషాన, యజ్ఞ, వ్రతాదులయందు మహాసంకల్పమును పరించుటవలన అనంతమైన ఫలములభిండునని అర్థవచనము)

దాతా ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణ దేవతాముద్రిస్త్య లక్ష్మీనారాయణదేవతాశ్రీత్యర్థం సాలబ్ధుత కన్యాదానమహం కరిష్యే. కన్యాదానాశ్లేష్టన మహాసంకల్ప మస్తవతనం కరిష్యే. మహాసంకల్పముచ్చార్య ||

మహాసంకల్పము

అస్మత్రిమధ్యగతో మహాపురుషస్య, అనంత వీర్యస్య శ్రీమదాది "రాయణస్య అచిన్త్యా పరిమిత శక్త్యాభిరుమాదస్య మహాజలోఘ...స్య పరిభ్రమమాణానా మనోకతోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమ వ్యక్తా...స్య మహదహంకార పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశాద్వపరత్రరావృతే స్మిన్మహతి ||

బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే, సకలాధిష్ఠాన వరాహదంష్ట్రాబ్జుర మృదాలస్య జగన్మూలాధారకక్షా కూర్మాసంతాద్వరావత పుండరీక వామన రుము దాక్షాన పుష్పదన్త సార్వభౌమ సుప్రతికాఖ్యాష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య ||

అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళ సప్త పాతాళస్యోపరితలే! భూలోక భువరోక సువరోక మహారోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోక స్వార్థోభాగే! చక్రమాశైల మహావలయమధ్యే వర్షిన్యాం మహానాశాయమాన ఘోరాజస్యతేషస్య సహస్రఘోషాఘోషిమందల మందితే!

ఇంద్రాగ్ని యమ నిరీణుతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్భస్వ దిచ్ఛాలక పాలితే! లోకా లోకావల వలయతే! వలయాకార లవణేష్ట సురా సర్పి రదిక్షిత శుభ్రజలార్ణవే రావృతేస్మిన్ మహతి ||

జంబూషక్త శాల్యుతి కుశక్రౌంచ శాకపష్కూఢ్యై సప్తభిర్ద్విపై క్రిందితే. మహేష్ట మలయ సహ్య శుక్తి మధ్యక్షవ ద్విష్ట్య పారియాత్రాఖ్యా సప్తకుల పర్వతై ర్విరాజితే !!

- ౨) తిలైప్పావ్యమండల పర్వస్తుం కృతరాశేర్వర్ణ సహస్రావసానే ఏకైకతలవాప కర్నక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాసస్సద్ధర్మమ్.
- ౩) యదైశ్వర్యమండలపర్వస్తుం కృతరాశేర్వర్ణసహస్రావసానే ఏకైకయువాప కర్నక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాసస్సద్ధర్మమ్.
- ౪) మాన్యైర్వమండలపర్వస్తుం కృతరాశేర్వర్ణసహస్రావసానే ఏకైక మహాప కర్నక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాస స్సద్ధర్మమ్.
- ౫) గోలోమభిర్వక్షతమండలపర్వస్తుం కృతరాశేర్వర్ణసహస్రావసానే ఏకైక లోమాపకర్నక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాసస్సద్ధర్మమ్.
- త్రిగుణీకృతాఽ గ్నిర్మోహఽఽ తిరాతాఽఽ బోర్యామసాంతపన రాజ సూయ వాజ పేయాఽఽ శ్వమేదాది తతక్రతు ఫుణ్యఫలావాప్సర్థమ్ ।

మమ ఇహజన్మనిజన్మని రాజాదిరాశోభాత్వా సమస్త సుఖాన్యమ భూయతతో విష్ణుసాయుజ్యసరావాప్సర్థమ్ ॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణదేవతా ముద్దిశ్య శ్రీలక్ష్మీ నారాయణదేవతా శ్రీవర్ణం సాలజ్యత కన్యాదానమహం కరిష్యే

పర పూజ

కన్యాదాత వరునిశిష్యుని అక్షతలవేసి, పిమ్మటక్రిందివాక్యములుంపలికి, వరునకు ఆసనమునిమిత్తము కూర్చునుతరువలెను.

వరమభ్యర్థ్య । శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాహవాసమ్ ।

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాసనమ్ ॥

కన్యాదాత క్రిందివాక్యమువలెకీ, కొత్తపళ్ళిమువరునిముందుఉంచి మొదట వరునికుడికాలు తరువాత ఎడమకాలునూపళ్ళిములోపట్టమని కోరవలెను.

పిమ్మట కన్యాదాతభార్య ఉదకముతో ఉన్న క్రొత్తచెంబు తీసికొని కన్యాదాత

వల్లినిలబడి వరునిపాదములపై ఉదకము పోయించుచుగా కన్యాదాతే
ఉన్నతలవలెకీ మొదట వరునికుడిపాదమును, పిదప ఎడమపాదమును
పూజించెను.

ఉభాభ్యా మిదంచంపార్థమ్ ॥

కన్యాదాత వరునికాభ్యుక్తుడుగునపుడు క్రిందిశ్లోకమునుఉద్ధరించవలెను.

భీష్మ నమోష్టనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి రిరోరుభాహవే ।
సహస్రనామ్నే పురుషాయతాశ్చతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః,
పిమ్మట కన్యాదాతభార్యయథాస్థానమున కూర్చుండవలెను.

కన్యాదాత క్రిందివాక్యమువెప్పి వరునకుగంధము రుచువలెను

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర భాగశః అమీవో గన్తాః సుగన్తాః
కన్యాదాత క్రిందివాక్యమువలెకీ, వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలు చల్లవలెను.

అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః । సప్తక్షతాః ॥ సకలారాధనై శ్రోభసమస్త
తరువరి కన్యాదాత క్రిందిశ్లోకములను పలుకవలెను.

భీష్మ కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకా భురదైయతామే
దాస్యామి విష్ణవే శుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా ।
కన్యేషమమాగ్రతో భూయాః కన్యేమేదేవి పార్థ్వయోః
కన్యేమే సద్వతో భూయా స్సద్ధానా న్యోక్షమాపుయామ్ ।
విశ్వంభర స్ఫుర్భూతా స్సాక్షిణ్య స్ఫుర్వదేవతాః
ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితృభాం తారణాయనై ।
కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే ।
ప్రయతోహం ప్రయద్యామి భర్తృకమార్ధ సిద్ధయే ॥

గోత్ర ప్రవర్తనాదుః

ఈసమయమున ముందు కన్యవదనను, పిదప వరునివ్రవరను చెప్పవలెను.

చతుస్సాగరపర్యంతం గోత్రాహ్వాణేభ్యః శ్చుభంభవతు ।

సత్రీం, పౌత్రీం, పుత్రీం, గోత్రోద్భవాం నామ్మింకన్యామ్ ॥

చతుస్సాగరపర్యంతం గోత్రాహ్వాణేభ్యః శ్చుభంభవతు ।

సత్రీ, పౌత్రాయ, పుత్రాయ, గోత్రోద్భవాయ శర్మణేవరాయ ॥

తాంబూలము గుమ్మడిమందు, కొద్దిరిబొండుము, కన్యదోసీలియందు ఉంచి, ఆమెదోసీలిని కన్యదాతపట్టుకొని పరునిదోసీలిలోఉంచగా అప్పుడు కన్యదాతభార్య కన్యదాతకు కుడ్డిపైపుకు వచ్చి దిడుము చోటుచుండగా కన్యదాత తుళ్ళుప్రణామహార్య కర్మభ్యఃప్రతిపాదయామిఅనిపలికి, కన్యదానముచేయ వలెను.

సూ॥ తుభ్యం ప్రణామహార్యకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదక పూర్వం దధ్యాత్ ॥

వరుడు స్వస్థియని పలుకగా కన్యదాత శ్రీంది మంత్రములను చెప్పవలెను

స్వస్థీతి ప్రతిపదనమ్ । వరుస్వస్థీ ॥

దేవస్వత్వా సచిత్వః ప్రసవోన్మీసోర్భామసాధ్యాం పూర్ణోహసాధ్యాం ప్రతిగ్భవ్యోమి రాకాత్వా వరుణోనయతు దేవదక్షిణే ప్రణామతయే కన్యామ్ ॥

తేనామృతత్వమస్యామ్ । వయోదాత్రీ । మయో మహ్యమస్తుప్రతిగ్రహిత్రీ ।

కజ్రంకస్త్యాతదాత్ । కామః కామాయ । కామదాతా । కామః ప్రతిగ్రహితా ।

కామగం సముద్ర ముచిత । కామేనత్వా ప్రతిగ్భవ్యమి । కామైత్రీ । ఏషాతే

కామదక్షిణా ఉత్తానస్త్వాక్షీరసః ప్రతిగ్భవ్యతు ।

కన్యదానం తుభ్యమహం సమృద్ధదే ।

కన్యదానముచేయునపుడు తుభ్యమహంసమృద్ధదే అనిమూత్రమే పలుక వలెను నమమ అనిఅనకూడదు తరువాత కన్యదాత శ్రీందివాక్యము పలికి కన్యదాన సాధ్యుజ్జముకొరకు తనశక్త్యానుసారముగా వరునకుదక్షిణను తీయవలెను.

కన్యదానసాధ్యుజ్జం మనస్సంకల్ప దక్షిణాంతుభ్యమహం సమృద్ధదే నమమ ।

తరువాత కన్యదాత శ్రీంది వాక్యమును వరుని ఉద్దేశించి పలుకవలెను.

దాతా ధర్మచ, అర్థేచ, కామేచ, శ్రాద్ధయే నాతిచరితవ్యా ।

వరుడు శ్రీంది ప్రతివాక్యమును పలుకవలెను.

వరః :- నాతిచరామి ॥

గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనమ్

పిమ్మట వరుడు కన్యను ఇదే ఉపసరించి, హోమముచేయు చోటకువెళ్ళి, అప్పుట గృహ్యగ్నినిప్రతిష్ఠాపనచేయవలెను.

తద్రేవ కన్యాస్తే వరోవిదాహ వేదికాయామగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ ॥

వరుడు ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, శ్రీందివిధముగా సంకల్పించి, స్పండిలోద్భవునముమీదల అలంకరణాంకము అగ్నిముఖములోవలెనే చేసి, వరుడుమరల యథాస్థానమునకువచ్చి, కూర్చుండవలెను.

వరః - ఆచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సకలశ్రౌత స్వార్చనకృత కర్యావస్థాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే స్పండిలం కృత్వేద్విభాగ్యం ప్రతిష్ఠాప్య । అగ్నింధ్యాత్వాలంకృత్వ ।

ప్రాచీఃపూర్వముదక్కుంపుం . జాతవేదసేనమః ॥

మధుపర్వః

తరువాత కన్యాదాత వరునకు మధుపర్వమును ఇచ్చుటకై సంకల్పము చేయవలెను.

తతో మధుపర్వః దాతాప్రాణాయమ్యః శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాక్రియమాణ కన్యదానాజ్ఞతేన పరంమధుపర్వణ పూజయిష్యే।

కన్యదాత తొమ్మిదివర్షాలతో కట్టినకూర్చును అనునమగా ఉత్తరాగ్రముగా వరునకు ఈయవలెను ఎద్దాలవరునకు మధుపర్వపూజయేయదురో అచ్చటదాత యిచ్చినకూర్చునై దాతకు అభిముఖముగా వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉత్త రాగ్రస్థున కూర్చునై కూర్చుండవలెను

కూర్చును గురించిన వివరములు దిషనయనమున చూడదు గేద నెం169 నూ॥ ఉదగ్రం కూర్చుం ప్రయచ్చతి యత్రాస్యా అపచితిం కుర్వన్తి తత్కూర్చ ఉపవితతి । యథాపురస్తాత్ ॥

రాష్ట్రక్షదస్యాచార్యా స్రస్థిమాత్స ద్యోషమ్ । అని బ్రాహ్మణుడు.

రాష్ట్రక్షధీని సంప్రదా స్రస్థిమాత్స ద్యోషమ్ ॥ అని క్షత్రియుడు.

రాష్ట్రక్షదస్యధివత్స్యా స్రస్థిమాత్స ద్యోషమ్ । అని వైశ్యుడునూ కూర్చునున్నపుడు చెప్పవలెను.

కన్యదాత ఉదకములు తెచ్చి అషః పాద్యాః అని ఉచ్చరించవలెను. నూ॥ అపషాద్యా ఇతి దాతాప్రాహ ॥

వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పి చాకన్యదాతచేతిలోని ఉదకమును ముట్టకొనవలెను.

నూ॥ వరః ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య ॥

అషఃపాదాన్ జన్గిష్యన్తం నాకయన్తుమ్ । అశ్విన్కులే బ్రహ్మవర్చస్సుసాని॥

వరుడుబ్రాహ్మణుడైనచోకడికలు ముందుతయవలెను చూడుదైనచో

నూ॥ ముందుతయవలెను కాళ్ళుకడుగునపుడు వరుడుకన్యదాతను బ్రాహ్మ ముట్టకొని కాళ్ళుకడిగినపిమ్మట వరుడు అపవనముచేయవలెను వరుని కాళ్ళ కడుగునపుడు కన్యదాతభార్య కన్యదాతకుదేసివైపుకువచ్చి ఉదకము పోయ వలెను.

నూ॥ దక్షిణంపాదం పూర్వంబ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్చేత్ । సవ్యగ్ం శూద్రాయ ॥ ప్రక్షాళయతారముపన్న శ్చ । ఆదావేత్ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి తనవృద్ధయమును ముట్టకొని ఉదకము ముట్టకొనవలెను.

నూ॥ ఉత్తరేణయజుషాస్యానం ప్రత్యభిమృశేత్ ॥

మయిమహౌ మయియశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ అపశపస్సశ్చ ।

కన్యదాత ఒకమట్టిపాత్రలో ఉదకముపోసుకొని అపాత్రకు అడుగునా, పైనాకూర్చులు వేసి అర్చనీయా అషః అని పలుకవలెను.

దాతాః నూ॥ కూర్చున్నాడని పరిగృహ్య మృజ్జాయే నార్జనీయా అపశపి ప్రాహ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అఉదకమును అభిమంత్రించవలెను.

నూ॥ వరః ఉత్తరయాఒభిమన్త్ర్య ॥

అమాగన్తే యశస్తాపర్చస్తా సగ్ంస్పృజ పయస్తాతేజసాచ ।

తంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్చుధిపతిం పశూనామ్ ॥

పిమ్మట కన్యదాత తన దోసిలయందున్న మట్టిపాత్రలోని ఉదకములో కొంతభాగము వరునిచేతిలోపోయూ, వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

నూ॥ అజ్జాలా వేకదేశ అనీయమాన ఉత్తరం యజార్హపేత్ ।

విరాజోదోహా 2 సి విరాజో దోహా మనీయే మమపద్యాయ విరాజః॥

వరుని దోసిలిలోపోయూ మిగిలినఉదకమును కన్యదాతవరునిముందర

నేలమీద వంపుచుండగా వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పవలెను.

సూ॥ శేషంపురస్సాన్నినీయమాన ముత్తరయోఽను మధ్యయతే
సముద్రంవః ప్రహీణోమి స్వాంయోని మపిగచ్ఛత
అచ్చిద్రః ప్రజయో భూయానం మాపరాసే చివత్పయః ॥

కన్యారాశి ఒకపాత్రలో పెరుగు, తేనె రెండుదిండ్లికలిపి దానికంటే పెద్దదైన కంచుపాత్రవే మొదటి పాత్రనుకట్టి నాటిపై ఒకకూర్పును, వాటిక్రింద ఒక కూర్పును పట్టుకొని మధుపర్వత అని అనవలెను.

సూ॥ దధి మధ్విని సగం స్పృజ్య కాగంస్వేన వర్షీయ సాహిహాయ కూర్పాభ్యాం
పరిగృహ్య దాతా మధుపర్వత ఇతిప్రాహ ॥

మధుపర్వతములు పెరుగు, తేనె రెండుఅనికొందరు, నెయ్యిలోకలిపి మూడుఅనిమరికొందరు. వేపుడుబియ్యము పేలమీదియొకలని మొత్తము ఐదు ద్రవ్యములు అనికొందరుఅందరు.

త్రివృతమేకే ఘృతంధ పాఙ్క్తిమేకే ధానాస్సక్త్యాశ్చ ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములచే మధుపర్వతమును అభిమంజరించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరాభ్యామభిమధ్యస్య ॥

త్రయ్యైవిద్యాయై యశోఽసి యశశో యశోఽసి బ్రహ్మహో దీప్తిరసి॥

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధీపతిం పత్నీహవామ్ ॥

అమంగన్ యశసా వర్చసా సగంస్పృజ్య పయసా తేజసాచ

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధీపతిం పత్నీహవామ్ ॥

అమ్మలోస్వహమని అవ్రాతావీధానమసి అనునపుడు క్రింది విధముగా ఆచవనము చేయవలెను.

సూ॥ యజుర్భానుపఅటామలి పురస్తాదు పరిస్తాపు ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి ఒకమారు ఉడకమునుతాగవలెను

అమ్మలోస్వహమసి ॥

పిమ్మల రెండుమార్లు ఆచవనముచేసి, క్రింది మంత్రముచెప్పి ఒకమారు, మంత్రములేకుండా మరొక రెండుమార్లు మధుపర్వతము తాగవలెను.

కన్యారాశి వరునిచేతిలో మధుపర్వతముచేయుట అచారము.

సూ॥ ఇత్యపషేత్వా॥ ద్వీరాచమ్య ॥ ఉత్తరయ్యాత్రిః ప్రాశ్య ॥

యన్మధునో మధ్వం పరమ మన్మాద్యం వీర్యమ్ ॥ తేనాహం
మధునో మధ్వేన పరమేథా న్మాద్యేన వీర్యేన పర మోఽన్మాదో మధ్వమ్
ఽనాని ॥ సూ॥ నక్తన్యస్తేనా ద్విసప్తాస్తేమ్ ॥

వరుడు మధుపర్వతముతాగినతరువాత క్రిందిమంత్రముపలికి, ఒకమారు ఉడకమునుతాగి, పిమ్మలచేతులకడుగుకొని, మరొక రెండుమార్లుఆచవనము చేయవలెను.

వరునికి ఇవ్వగా మిగిలిన మధుపర్వత శేషమును కన్యారాశి తనకు దయో పాత్రులైన కుమారుడు, శిష్యుడుమొదలగు స్నేహకులకుతయవలెను. క్షత్రియ, వైశ్యులు కన్యారాశిచేనచో అమధుపర్వత శేషమును పురోహితనుకు తయవలెను

అమ్మలోపిధానమసి ॥

సూ॥ ఇత్యపషేత్వా హస్తంప్రక్షాళ్య ద్వీరాచమ్య ॥ అనుకంప్యయా ప్రయచ్ఛేత్ ॥
ప్రతిగృహ్యైవ రాజా స్వపతియా పురోహితాయ ॥

వరువాత కన్యారాశి గోః అని ఆవును చూపవలెను. ఆవుకు బదులుగా దర్భను చూచి, అదర్భను విడిచిపెట్టుట అచారము.

సూ॥ గోః ఇతిగంధ్రాహ ॥

ఆవును విడిచిపెట్టవలెను వరుడుక్రిందిమంత్రములను జపముచేయవలెను.

సూ. యద్యుద్ధృజే దుహగ్ం శూత్ర రాష్ట్రావిత్యా.
 గో. యత్కేవర్తతాం యజ్ఞస్థవృద్ధి మనుచర్యం పవిత్ర రహ్వవదిం మాకుర్వప
 చితో ఽహం మనుష్యేషు భూయాసమి. గౌర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం
 దుహితా వసూనాగ్ స్వసాదిత్యానా మమృతశ్వనాభిః । ప్రథమ వోచం చిక్వికుషి
 జనాయ మగామనాగా మదితింవద్యత్. విటతూర్వకం తృణాశ్చత్తు ।
 పరుదు శ్రీపదివాక్యమును బిగ్గరగా అనువదెను. ఓముద్భృజత (డిచ్చె)
 కన్యాదాం సిద్ధమై న అన్నమును వరుసకు చూపి భూతం అని అనువదెను
 సూ. అస్త్వప్రోక్త మహగ్ం శూత్ర రైరభిమద్యత్. సిద్ధమస్త్వం భూతమ్
 ఇతి దాతాప్రాప ॥

పరుదు మెట్లగా భూతం అనిపలికి, క్రిందిమంత్రములు దేవ్వి అభిమంత్రణ
 చేయవలెను.

పరః - భూతం సావిరాల్. తన్వాజ్ఞాయు. తస్యతేనీయ. తన్నక్షిష్టన్యా. ।

పరుదు ఓం కల్పయత అనిబిగ్గరగా అనువదెను. కన్యాదాతవరుని సూతన
 వస్త్రాభరణాదులచే యథాశక్తిగా పూజింపవలెను.
 సూ. ఓంకల్పయత. ఇత్యుచ్చిః । పరం వస్త్రాభరణార్థాన్తంపూజయేత్ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్ర, వాక్యములు చెప్పి, కన్యాదాతచే వధూవరులు
 ఇరువురి మధ్యపర్యములు. వరుసకు ఉంగరము, వధువుని విశ్రముగా చేయించిన
 మంగళసూత్రమునూ వరువకు ఇష్టించవలెను.

అర్చిత ప్రార్థితః యువం వస్త్రాః పీవసావసాథి యువో రచ్చిద్రా
 మస్వో హసర్థాః । అపాతిరత మస్థలాని విశ్వరైసమిత్రా వరుణా నచేధి ।
 సుమజ్జలిరియం వధూరిమాగ్ం సేమత్రవశ్యత ।

సోహగ్మస్తున్దిర్దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ।

హరభ్యరూప్సహిరణ్య సంద్యగహస్తి ప్రాశ్నేరు హిరణ్యవర్ణః ।

హిరణ్యయా త్పరియోనే ర్వివద్యా హిరణ్యదా దదత్తస్త్వ మన్తై ।

సిగమూర్ధు దేన బివ్యత్ (మధుమాదనశక్తిగాదు తమకుమార్త పాతీ గ్రహ

1. మందు బక్ష్మినారాయణస్వరూప్యదేన అర్చింపకు మధువర్ధిర్వయము.

సర్వాభరణములు ఇచ్చి గౌరవించదలెనది.

పరుదు తనమధువర్ధములను మూత్రముధరిండ్. అచమనముచేసి,

సఖ్యామైనముః అనినముస్మరించవలెను.

సుముహూర్తకాలే లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక చూర్తికాంచ పఠిత్వా ॥

పధూవరులు కలకర్త బెల్లము ముత్య మొదలగు అంగగళద్రవ్యములను
 గను కుడిచేతులలో పట్టుకొని ఉండగా సుముహూర్తమునకు ముందుగా లగ్నాష్టక,
 మంగళాష్టక, చూర్తికలను శుభకరమైన వేదానువాకములను బ్రహ్మగారు, ఇతర
 వందీకులు పఠించవలెను.

లగ్నాష్టకమ్

శ్లో॥ విష్ణుశ్చరే విష్ణువిదూరకారీ నిర్విష్ణుక్షాత్తేషు ఫలం సుసిద్ధమ్ ।

విష్ణుశ్చరేనామ సురేషు పూజ్యో వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చన్ద్రబలం తదేవ ।

విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంధ్రియంగం స్మరణమి ॥ ౧

శ్లో॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్య పుత్రీ సీతాజ్ఞానా సున్దర కోమలాక్షీ ।

భూగర్భజాతా భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥ ౨

శ్లో॥ శివస్య పత్నీ గిరిరాజపుత్రీ సువర్ణదివ్యామృత రత్నభూషా ।

కల్యాణగౌరీ శుభముజ్జ్వలార్థి వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥ ౩

శ్లో జానక్యా కమలామలాబ్జి చైవ యాఃపర్యురగాయితాః ।
 నృసారాఘవ మనకేచ విలసత్పుష్ప ప్రసూనాయితాః ।
 సస్యాశ్యామల కాయకాన్తి కలితా యాబుద్ధ నీలాయితాః ।
 ముక్తాస్యాశ్శుభదా భవన్తు భవతాం శ్రీరామవైవాహికాః ॥1॥

శ్లో శ్రీభద్రాచల దివ్యభవ్య శిఖరఃప్రోత్తుష్ట సాధనరే ।
 నిత్యశ్రీ మతిసున్దరే మణిమయే సింహాసనే భాసురే ।
 స్వాసీనస్సహసీతయా ముదితయా వామాబ్జ విక్రాంతయా ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమోదమృతీ ॥2॥

శ్లో రాజనౌ రజవత్కూటాణ సదృశౌ రాకేన్తు బిమ్బాననౌ ।
 రమ్యభూయుగళౌ రథోత్పునయుతౌ రమ్యాదినాట్యపీయౌ
 రత్నాం చంద్రమణీయ కజ్జణధరౌ రాజాధిరాజార్చితౌ
 దమ్మతోశ్శుభల సమ్మదే శుభవతాం శ్రీజానకీరాఘవౌ ॥3॥

శ్లో శ్రీమద్రత్న కిరీట మన్దరతరః శ్రీతాన్తవాదంబరః
 శ్రీరజఃమృగ చంద్రబిమ్బ లలితస్యానంద మన్మథీయః ।
 కర్ణ శ్రీకర చారు కుండల మణిశేఖ తృణోల్లస్థలః ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమోదమృతీ ॥4॥

సముహారాధ్యస్తావధాన 'శుభలగ్నస్యానందాన' లక్ష్మీనారాయణస్యావధాన!!

మంగళాష్టకమ్

శ్లో లక్ష్మీర్నయన పరిగ్రహాః కమల భాస్మాను గర్భత్యానధః ।
 పౌత్రశ్రుత్ర విభావణ స్ఫురగరు శ్రేషఠ శయ్యాసనమ్ ।
 బ్రహ్మాంజన వరమస్థిరం సురగణా యస్య ప్రభోస్సేవకాః

శ్లో కులుష్క కులుష్క పోషణంః కుర్యాత్పదామంజళమ్ ॥5॥
 శ్లో మృగము గిరిశతేష గరుడా దేవేంద్ర కామోగురుః ।
 శ్లో మృణాల నలో మనుయమో విత్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ ।
 శ్లో నీరములిర్మరు ధ్వానయితాః పద్మస్య మిత్రాదురుః
 శ్లో స్ఫురపుష్పాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మంజళమ్ ॥6॥
 శ్లో బ్రహ్మత్ర పరాశరౌర్భా భగవోఽగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః ।
 శ్లో బ్రహ్మత్ర మరీచి కౌత్తి పులహో శక్తి ర్హసిస్థోఽజ ధీరాః ।
 శ్లో బ్రహ్మో జమదగ్ని గౌతమ భరద్వాజాదయస్తావసాః ।
 శ్లో గ్రీవా మునిపుష్పవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మంజళమ్ ॥7॥

శ్లో బ్రహ్మత్రానమోషోఽజ మృదీషనగౌ రాజాభ్యుభయోహయః
 శ్రీమాన్తర్మసతో నలో దశరథో రామోయయాతి ర్మరుః ।
 శ్లో బ్రహ్మత్ర విశ్వాక్షు భరత శ్రీకృష్ణపాదౌ ధ్రువః ।
 శ్లో బ్రహ్మత్ర భూభుజః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మంజళమ్ ॥8॥

శ్లో అశ్వత్థో బదరీచ చంద్రన తర్మర్యస్తావ కల్పద్రుమౌ
 జమ్బూనిమ్బ కదమ్బ చూత సరళా వృక్షాశ్రయేక్షిరీరాః ।
 శ్లో సర్వేతే ఫల మిత్రితం వనవయం వైశ్రాణితం శ్రాజితమ్ ।
 శ్లో రమ్యం వైతరథం సునందన వనం కుర్వన్తువాం మంజళమ్ ॥9॥

శ్లో గౌరీశ్రీ రదితిశ్చ కద్రు వినతే త్యోతిశ్చ పూర్వావతీ ।
 సావిత్రిచ సరస్వతీచ సురభి సృత్య వ్రతారుణతీ ।
 శ్లో న్యావో జామ్యవతీచ రుక్మిణీనీ దుష్కృష్ణా విధ్వంసినీ
 వేలాదామ్బునీధే స్థుమీన మకరాః కుర్వన్తువాం మంజళమ్ ॥10॥

శ్రీ, ఆదిత్యాది నవగ్రహ శ్లోకముల మేనాదయో రాత్రయః
 నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చ తిథయ స్తద్వేదా సప్తజ్ఞాః ।
 మాసాబ్దా ఋతవస్తథైవ దివసా స్సన్యాదయో రాత్రయః ।
 సర్వే స్థావరజంతుమాః ప్రతిదినం కర్తున్మహిం ముఖ్యతామ్ ॥ 21 ॥

శ్రీ గణ్ధా సిన్ధు సదస్సతీన యమునా గోదావరీ నర్మదా
 కృష్ణా భీమరధీన ఫల్గు సరయూ త్రీగణ్ధకీ గోమతి ।
 కావేరీ కపిలా ప్రయాగ నిరతా వేలావతీల్పాదయః ।
 నద్యశ్చ హరిపాద పద్మజభవాః కురుస్తువాం ముఖ్యతామ్ ॥ 22 ॥
 సుముహూర్తస్సావధానః శుభలగ్నస్సావధానః లక్ష్మీనారాయణస్సావధానః ॥

స్వస్వస్థాశీతి సమాసాదామ్ । ద్విజగురు దైవత్వానామ్ పాకశా
 సన హుతాశన దధధరరక్షానాథ పాకపాడి సమీరణ వైశవణ శశిశేఖరా
 డామ్ । ఆయుష్మతః కమలాసనస్య యమ నియమాసన ప్రాజ్ఞాయామ
 ప్రత్యాహార ధ్యాన భారణ సమాధ్యస్తాభ్య యోగనిరతానామ్ ॥

వశిష్టవాల్మీకి ప్రకమ్పయన విశ్వామిత్ర దక్ష కాత్యాయన కౌండిన్య
 గౌతమాక్షరస పారాశర వ్యాస వాల్మీకి శుక శానక సనక సనత్సన సన
 త్కుమార సనత్కుజాత జాబాలీ కుమ్భసమ్మన ఫలగ్న ఫలహాదిత్య తపో
 మతఃపాత కుత్తి కశ్యప శర్వల శాన్తిల్య వృషభకృ మన్దారపాలక కపిల కబ్ధ
 గార్గ్యేయ విభావకాది ముఖ్యమునీనామ్ ॥

ఆరుద్రతీ లోహముద్రా ఒవ్యా ద్రోపదీ వినతా సీతా రుక్మిణీ
 జాన్మవతీ సశృభామా దమయన్యాది పుణ్యసతీనామ్ । హరిశ్చంద్ర
 పురుకుత్త పురూరవ సగర కార్తవీర్యాది షట్కుక్రవర్తీనామ్ । రామరన్ధ్ర
 పురుషోత్తర గజామ్బరీష నమోష దివిప రహస్యజ దశరథ శ్రీరామ భరత
 శరణలవాది మహాబాజానామ్ ॥

మనసాపలరామ్ క్రముకభర్తార నారికేళవకుళాశోక కాంచనచంద్రవ
 గోధాత్రీతకీ సిన్ధువారా ఒత్తవ బదరీపున్యాగ చూతలాల హిస్తాలతమా
 గోల్లాది ముఖ్యతరూదామ్ । బుగ్గజాస్సామభర్తరూ దేదానామ్ కాన్మనాట
 కాలదాగ్రవ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరాది తర్కమేదానాది శాస్త్రానామ్ । వజ్ర
 మూర్త్యగోమేధిక పుష్కరాగ మరకతమాడిక్య కౌస్తుభాదిముఖ్యమణీనామ్ ।

అఖిలజగదానన్తకన్యభగవతో శ్రీవినియోకస్యమహాదేవ అనయోర్ధ
 మ్మహ్యోః । ఆస్యవతోః బక్షక్షీర ఫుల్గుతగుద గోరోజన ముఖగద్రవ్యాణి ముఖక
 కరాణీభవయః । తిథివారనక్షత్ర లగ్న హారాద్రేక్కాణా నవాంశద్వాదశాంశ
 త్రింశాంశత్రింశదంతకానాం నిర్వరమనుకూలా స్మర్యేగహోమనక్షత్రా శ్చుభ
 వికాదశస్తానఫలదా స్ఫుప్రేరాస్సృషనన్నా స్ఫుముహూర్తా వరదాభవన్మ ।

సుముహూర్తము

సుముహూర్తమయమున వధూవరులు తమచేతులలో ఉన్న జేలకర
 బిడ్డముమొదలగు ముఖగద్రవ్యములను ఒకరిశిరస్సుపై ఒకరుపరస్పరము ఉంచిన
 విష్ణుట త్రిందిమంత్రితమలనుచెప్పవలెను.

సానోదేవీ సుమాత్రా శర్మయచ్చతుః । ఆత్మాభిమానమునరభూః ।
 ధ్రువస్థిష్ఠా విదాచలిః । విశస్యా సర్వావాక్సన్తుః । మాతృద్రాష్ట్రముధిభ్రతత్ ।
 ధ్రువాద్యోర్ధ్వః పృథివీ ధ్రువం విశ్వవిదంజగత్ ధ్రువాదాపర్వతాంతమ్ ।
 ధ్రువోరాజా విశామయమ్ । ఇహానైధి మాన్యధిష్ఠాః । పర్వతజ్ఞావిదాచలిః ।
 ఇన్ద్రజిహ్వ ధ్రువస్థిష్ఠః । ఇహాన్ద్రమధారయ అభిలిష్ఠపుతస్యతః । అధరే
 సన్తుశత్రవః । ఇన్ద్రజిహ్వ త్రువహాతిష్ఠః । అపఃక్షేత్రాణి సంచయన్తుః । ఇన్ద్రవిణ
 మదిదరత్ । ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా । తస్మాదేవా అభిభవన్తుః । అయంచ
 బ్రహ్మాణస్సతిః । ధ్రువంతే రాజావరుణో ధ్రువందేవో బృహస్పతిః । ధ్రువస్త
 ఇన్ద్ర శ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువమ్ ।

వధూవరులమధ్యనకన్త తిరుగుతొలిగించిన పిమ్మట క్రిందివాక్యముచెప్పి,
 పెద్దలందరూ వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలుచేయవలెను.

అయం ముహూర్తరస్మిముహూర్తో ౭ స్తు ।

వధూ వర సమీక్షణమ్

తరువాత సుముహూర్తమందు వరుడు వధువునుహాచి క్రింది మంత్రము
 ను జపించవలెను వధూవరులు పరస్పరము చూచుకొనవలెను.

సూ॥ తతస్సుముహూర్తే స్వయంవర్ణస్థై శృతీయాన్తా పేతే ॥

అత్రాత్మమ్నో వరుణా పతిమ్నో బ్రువాన్తుతే

ఇన్ద్రాస్త్రుతమ్నో లక్ష్మ్యన్తా మన్యై సవితశ్చువ ॥

వరుడు వధువునొకరినొకరి క్రింది మంత్రముచెప్పి వధువువర్ణస్థైయందు
 తనధృష్టినినిలువవలెను.

సూ॥ ధృష్టేన చక్షుషీ ఉపసగ్గంహరతి । చతుర్థ్యా సమీక్షేత ।

అఘోరచక్ర రవతిమ్నోధి శివాపతిష్ఠ స్సుమనా స్సుమర్తాః ।

జీవనూర్ధ్వే కామాన్యోనా శంసోభవ ద్విషదే తక్ష్మారుష్షదే ॥

కన్యాదారదంపతులకు వారిఅత్తవారునూతనపిమ్మటలను ఈయవలెను.

సూ॥ అపస్థుమలంసధరించి, అమచనముచేసి, పెద్దలతోర్వచనముపొందినచేసి

తరువాత కన్యాదారతలపేదలను కన్యాదారదంపతులకు మంగళహారతి

పెట్టవలెను పిమ్మట కన్యాదారకులపీటలపైనుండిలేచి, సఖ్యత నమస్కరించవలెను.

తరువరి వధువుబుట్టులోనుండిలేచి, తూర్పుముఖముగా పెళ్ళిపీటపై కూ

ర్చిపో, వరుడులేచి, అమేకుకుడిపైపున తూర్పుముఖముగా హార్షంబి ప్రాణాయా

మము చేయవలెను.

కృతప్రాణాయామో ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర సీత్యర్థం॥

వధూవరులిద్దరూసంకల్పించి మనమిరువురము పుణ్యకార్యములు చేయు

మా, సంతాపమునుపొందుము, అనిదించుటల క్రిందివాక్యమునుపలికి వరుడు

అక్షతోదకములను వధువు కుడిచేతియందు విడువవలెను. ఇమె అఅక్షతోదకము

లను హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ॥ ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశీల్తాదయితవ్యాని, వధూవరో

సంకల్పయంతః ॥

వరుడు పెళ్ళిపీటమీదనుండిలేచి వధువుకుఎదురుగా పల్లెనుముఖము

గా నిలబడి, తన కుడిచేతి ప్రాణసప్తలితోను, ఉంగరపు వ్రేలితోను ఒకదగ్గరను

కొన క్రిందికుండునట్లు పట్టుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువు కనుబొమల

నదమ ప్రదక్షిణముగాకుడిచి, ఆదర్శను వధువువేసుకొన్న పదమబిదిక్కుగా పారవేసి ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అబ్బుష్టే నోషుమధ్యమయా చాబ్బుణ్య దర్శనం సంస్కృహ్యత్తరేణ యజాషా తస్యాభ్యుచో రస్తరగం సంమృజ్య ప్రతిచీనం నిరస్యేత్

ఇదమహం యాత్యయి పతిశ్చ్యుల్క్లిస్తాం నిధికామి ॥ అపతివస్పృశ్య ।

వధువుకాని, అమెబంధువులుకాని, వధూవియోగకారణముగా కన్నీరు విడచినచో పరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను

సూ॥ ప్రాప్తేమిత్ర ఉత్తరాం జపేత్ ।

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్యరే దీర్ఘామన్తః ప్రసీతిం దీధియు ర్భరః వామం ప్లిత్యభ్యో యజుదగ్ం సమర్ధిరే మయః పతిభ్యోజనయః పతిష్వజే ।

నరిసంఖ్యకలిగి తనకార్యమందు భృష్టికలిగినట్టి వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణులను వరుడు క్రిందిమంత్రమునెక్కి వధువుకు యుగచ్ఛిరాభిషేకముచేయు నిమిత్తము ఉదకముతిచ్చుటకు పంపవలెను.

సూ॥ యుగ్గాన్ సమవేతాన్యస్తవత ఉత్తరయాద్యః ప్రహిణుయాత్ ।

వ్యక్షత్రూర్ ముదచ్చన్తాప్త అస్యే బ్రాహ్మణా స్తుపనగ్ంహరన్తు ।

అవీరక్ష్మీ రుదచ్చన్తాపః ॥

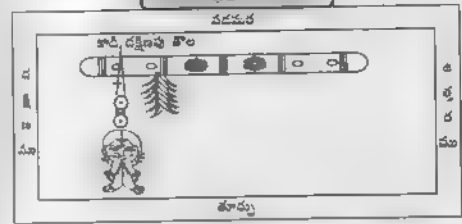
దర్శిణ్య లక్షణమ్

శ్లో॥ పంచభిర్వలయం ద్విః వింశత్యాష్టేనంతతః ।

అష్టరూపాభ్యుతం త్రోక్తం దర్శిణ్యస్య చ లక్షణమ్ ।

బడుదర్శనను గుండ్రముగాచేసి ఇరువది రథులచే వాటిని చుట్టవలెను. మధ్య పది అంగుళములు వైశాల్యము ఉండవలెను.

యుగచ్ఛిరాభిషేకమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పిదర్శలతో వైశకారముచుట్టినకడియమును వధువు శిరస్సుమీద ఉంచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజాషా తస్యాభ్యుచీన దర్శిణ్యం నిధాయ ॥

అర్చ్యవై అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతిక్షన్త్యా శ్చత్వే దేవరాశ్చ ।

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దుక్కికాడిని వధువుశిరస్సుకు తగులకుండా ఉత్తరమునైన ప్రతిపట్టుకొని, అకాడియొక్క దక్షిణపుతొలలు రెండింటిలో చివరిదానిని ఆ కడియముపై ఉంచవలెను.

సూ॥ తస్యోన్ముత్తరయా దక్షిణంబహిర్భుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య

భేదననః భేరదః భేయుగ్గత్యశచీపతే ।

అపాలా మిద్ర త్రైహార్య కరభూర్య వర్చసమ్ ।

పరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అకాడిరంధ్రమందు బంగార(మంగళ

సూత్ర)మునుఉంచి, పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ భిద్రే సువర్ద ముత్తరయాన్తరాయ ॥

శన్నే హిరణ్యగోశముసన్తాపశ్చన్నే మేధీభవతుశంయుగస్యత్యద్యు ।

శస్త్ర ఆపశ్యతపవిత్రా భవన్మదాపత్యా తస్మాగ్నిం సగ్నిం సృజన్తు ।

వరుడు శ్రీచింతామణిములనూచెప్పి, చివరలకమారు కాదీరంధ్రములో ఉదకమునుచేసి, ఆ ఉదకము బంగారముమీదుగా వధువుశిరస్సుపై ఎదు నట్లు చేయవలెను. ఇదియే యంగచింతాభివేక్షము.

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిస్సా ముత్తామ్ ॥

౧ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాశుచక్రమురే హిర్వావద్యమాపః॥

శతంపవిత్రా విశతావ్యసృ తాభిష్టాదేవ సృవిరాపునాతు॥

౨ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కృత్యో యాసుగ్నిః॥

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్నోనా భవన్తు ।

౩ యాసాగ్నిం రాజా వరుణో యాత్రిమద్వ్య సత్యాస్మరే అపవక్త్యానానామ్॥

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్నోనా భవన్తు ।

౪ యాసాందేవా దివికృన్వాన్తి భక్షంయా అస్తరిక్షే బహుధా నివిధాః ।

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్నోనా భవన్తు ।

౫ శివేనత్వా వక్షాపా పశ్యన్వాప శ్చివయా తస్మై స్మృతస్మ త్వదస్తే ।

స్మృతశ్చుతే శ్చుచయాయాః పావకాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్నోనా భవన్తు ।

(సకృత్సామయః)

పరూ సూతన వస్త్ర ధారణమ్

వరుడు శ్రీచింతామణిములచెప్పి, మంగళసూతనహితముగా సూతన వస్త్రమును వధువుకు ఇవ్వవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా హతేన వాససాచ్యార్ద్య ॥

పరిత్యాగిర్వజ్జోగిర ఇమాభవన్తు పితృతః ।

వృద్ధాయు మనువృద్ధయో జాహ్లా భవన్తు జాహ్మయః ।

వధువుచే క్రొత్తచీరము ధరింపజేసిన తరువాత రెండుపశ్చిములలోతడిపి నులిదోసినచీరమును నిందుగాఢానకాని, అపశ్చిములలోఒక్కొక్క తమలనుకు డవేసి వాటిలోఒక్కొక్క మంగళసూత్రమునుకుంచి, వాటిపై మరల వేరొకతమల పాకును కప్పవలెను.

పరిపిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని ముప్పుదిరెండు ప్రవిహరలనుచేసి, అచ్చనేలితోతడిపిన పట్టలను పిండిపూచిదలలో ఉంచి వాటిని రెండు పశ్చిములలో ఒక్కొక్క పశ్చిములలో ఎదురుగానూపించుచు, దీపములు వెలిగించవలెను.

ఒక్కొక్కపశ్చిమును ఇరవయ్యేడుపులులతోపూరి నాలుగుపశ్చిములును పట్టుకొని వరువుకుముందు ఒకదీపముపశ్చిము, దానివెనుకఒకదీపముపశ్చిమును పిమ్మటవధువును, వధువువెనుక ఒకదీపముపశ్చిము, దానివెనుక ఒక దీపముపశ్చిమునుపట్టుకొని వధువునుపక్కానూపించినపట్టడు తీసివేయవలెను. ఇది అతారము. వధువువరుడుకు ఉత్తరమునకూర్చున్న పిందలతామనము చేయవలెను.

మంగళసూత్ర ధారణమ్

పిమ్మట ముత్తయదువులతోడిన దీపపశ్చిములు దూరముగాఉంచి, తలంబ్రాలపశ్చిములు వధూపరులకుమధురగా ప్రక్క ప్రక్కన ఉంచవలెను.

ఆ తలంబ్రాలపల్కెములలోగలమంగళ సూత్రములపై కప్పిన తమల పాకులనుతీసి, ఒకపల్కెములోమంగళసూత్రముతోపాటు పధువునుదుముక్కట్టు దర్బు త్రాడునుకూడాఉంచి, వధూవరులిరువురూ చేరిఒక పళ్ళెములోగల మంగళసూత్రములను పోడకోపచారములచే వూజించవలెను. ఈపూజలో కొబ్బరికురిడీలలో పాలుపోసి నివేదనచేయుట ఆచారము.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాగ్రవర్ష శతపర్వస్తం సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్తమాజ్ఞాశ్చ పూజాం కరిష్యే. యోక్తమాజ్ఞాశ్చగౌరీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడకోపచార రథ్యర్థం ॥

మంగళసూత్రములను ఫరోహితుడు పెద్దలకుచేతులయందు ముట్టించవలెను. ఒకముత్తయిదువుతో ఆమంగళసూత్రములను మిగిలినముత్తయిదువులకు కందుములయందు ముట్టించిన పిదపనుచు వధువుకుచుదురుగా పశ్చిమముఖముగా తిరిగినిలబడి, శ్రీందిశ్శ్రీకమునుచెప్పి మంగళసూత్రములను వధువు కంఠోపయందు మూడుముడులపై కట్టి, జెరు ముడులవద్ద కుతు మ ఆర్చవలెను. పిమ్మటవరుడు వధువుకుడిచేతివత్తున కూర్చొనవలెను.

శ్రీ మూజ్ఞాశ్చ తన్మనా నేన మమజీవన హేతునా ।

కంఠేబద్ధామి శుభగో త్వంజీవ శరదాంశతమ్ ॥

(ఇతి వధూకంఠే మజ్జకసూత్రం బద్ధం ॥)

శ్రీందివాక్యములతో సభాసూలందరూ వధూవరుల శిరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

మాజ్ఞాశ్చధారణముహూర్త స్ఫుముహూర్తో ॥ ౨ ॥

యోక్తలక్షణమ్

శ్రీ యుగ్య దర్శకృతం యాక్రం ద్వాత్రింశదంగుళోన్నతమ్ ।

చతుర్వింశతి ద్యౌశ్చ త్త్రేయం యోక్త్యౌ లక్షణమ్ ।

ఇరువది నాలుగుదర్శలచేత ముప్పదిరెండుఅంగుళముల పొడవుఉండు నట్లు రెండుపేటలాపేసిన దర్బుత్రాడును యోక్తము అందురు.

యోక్తధారణమ్

వరుడు శ్రీందిమంత్రముచెప్పి, వధువుచెవుతురిగి యోక్తమునుదర్బు త్రాడును అమెమెలకు కట్టవలెను.

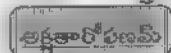
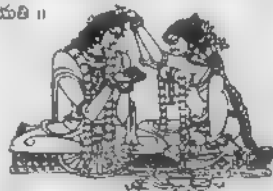
సూ॥ ఉత్తరయా యోక్తేణ సన్వహ్యతి ॥

ఆకాసానా సౌమనసం ప్రణాగం సౌభాగ్యం తనూమ్ ।

అగ్నే రనుప్రతా భూత్వా సన్వహ్యే సుకృతాయ కమ్ ।

దర్బుత్రాడును వధువుబొడ్డుకు ఉత్తరమున పీటముడివేసి కట్టి ప్రదక్షిణము గా బొడ్డుమీద నుండిజరిపి బొడ్డుకుదక్షిణమున అముడిఉంచునట్లు త్రిపువలెను.

ఉత్తరేణ నాభింసిష్ఠ్యర్చ్య గ్రన్థం బద్ధ్వా ప్రదక్షిణం పర్యుహ్య దక్షిణేన నాభిమవస్థాపయతి ॥

తరువాత తలంబ్రాలను పోయించవలెను.

తతః ఆక్రాక్షతారోపణం కుర్వాత్ । తతః కమిలావాచనమ్

వరుడు వధువుచేతులుందు పాలతోఅభిషేకించి రెండుమార్లు బియ్య

మునుడు, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిషేకించినవలెను. తదుపరి పురోహితుడు వరుని దోసిటయందు పాలతో అభిషేకించి రెండుమార్లు చిమ్మమును ఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిషేకించినవలెను.

తరువాత వరువుదోసిలపైన వరునిదోసిలిని ఉంచి ఉదక పాత్రయందలి ఉదకమును కొంచెముకొంచెముగా పోయించూ క్రిందిపాత్ర అనువాకములను చెప్పవలెను. తలంబ్రాలు పోయిననుపైను వధూవరుల దోసిలలో కొద్దిని కురిపిచి పులుతుంచి, వాటితో పోసుకొనుట అనారము.

వరు ముసా వధూజాలా వున్నప్పుడు, ద్విస్తంధులానోవ్య ద్విరభి ఘారయాతి. వరాజాలావస్యకుర్యాదేను వధూజాల రుపనిస్తావ్యుః॥ సోదకం కలశమాదాయుః॥

కపిలాగ్ని స్మారయన్తు. బహుధేయంచాస్తు పుణ్యం వర్తతాగ్నిం శాన్తిరస్తు త్యక్తిదాపుః కుష్టిదాపుః పృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమాస్తు ఆయుష్యమాస్తు ఆరోగ్యమాస్తు స్తుష్టివివంకర్యాస్తు కర్మసమ్మార్తి రుస్తు. దంపత్యో స్సగ్రహే సుసత్తైతే సహసామేన క్రియతాగ్నిం శాన్తిరస్తు.

ప్రజాపతి స్థియాం యశః ముష్మయో రదధాభుషమ్. కామస్య తృప్తి మానస్తమ్. తస్యైగ్మ భావయే హిమా. మాదుః ప్రమోద ఆనన్దః. ముష్మయార్ధి హితస్యః పుత్రవ కామస్య తృప్త్యాణి దక్షిణానాం పతి గ్రహే. మనసశ్చిత్త మాకూతిమ్. వాచస్పత్య మతీహిమా. పశూనాగ్నిం రూపమస్తున్య. యశశ్శక్తిత్రయతాం మయి. యథాహమస్య అత్యుపగ్ని స్త్రియో వుమాసే. యథాస్త్రి తృప్త్యాణి షగిసే స్త్రియే స్త్రియా. ఏవం భగవ్య తృప్త్యాణి యజ్ఞస్యకామ్యః స్త్రియః. దదామేత్యగ్ని రుపతి. తథేతి వాయుర హతిత్. హస్తేతి సత్త్వంచస్తమాః. అదిత్యస్యత్యమోమితి. ఆవస్థత్యత్యమా

భిరన్తి. యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ ॥

ఒకరి తిరుప్పుపై ఒకరు క్రిందివిధముగా తలంబ్రాలు పోసుకొనవలెను.

అభ్యోన్యగ్నిం శిరసి తండులాపోవణం కుర్యాత్

వధూవరులుఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వరుడు వధూపురియైన పురుషుని తలంబ్రాలపోయవలెను. పిమ్మట వధువు వరునితిరుప్పుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్.

ప్రజామే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనే చేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వధువు ముందుగా

దురశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను. తరువాత వరుడు వధూపురియైన తలంబ్రాలుపోయవలెను.

ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ॥

ప్రశవోమే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనేచేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూక్రింది మంత్రముచెప్పి, వరుడు వధూపురి

శిరస్సుపై ముందుగా తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మటవధువు వరునితిరుప్పుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వంప్రాపయేత్

యజ్ఞోమే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

నాలుగవసారి మంత్రములేకుండా మొదటిసారివలెనే క్రియమాత్రము

అంతయూచేసి వధూవరులుఇరువురూ ఒకరిశిరస్సుపై మరొకరు ఒక్కమాటగా

క్రిందిమంత్రముపలికి తలంబ్రాలుపోసుకొనవలెను.

నూ, వతురే అన్యోన్యం యుగపత్రి॥ తూట్టం చతుర్థమ్ ।

శ్రీయోమే కామః సమ్యక్ప్రతామ్ ॥

మాలికా ధారణమ్

తదుపరి బ్రహ్మగారు లగ్నాష్టకములు పఠించుచుండగా వధువు తనస్థానమునుండిలేచి ఎరునిపిందరుగా అగ్నిచమనముగానిలచి, పూదండరీచక్రం విని ఎరునిమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపు దండకూడా వరునిమెడలోవేసి, యధాస్థానమున కూర్చొనవలెను.

ఎరుడు తనకూర్చున్నచోటనే కూర్చొని, ముందుగా పూలదండ తీసుకొని ఎరువుమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపుదండకూడా వధువుమెడలో వేయవలెను.

బ్రహ్మముడి

శ్రీండి అనువాకముచెప్పి చూ రెండులూబాలములందు ఎందుఖర్చురపుకాయ దక్షిణాక్షం, వాటినిపరునికండువారిగులివర, అట్లవధువుచీరచెంగుచీరవరకట్టి - ఆరెండుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారుముడివేసి, దంపతులు ఇరువురిపైన ఆక్షరాలు వేయవలెను.

ఇదియే బ్రహ్మముడి.

నూ, తతోవధూవర చేలాజ్వలయోః సువర్ణస్థలసహితం ఉత్తరేణానువాకేన బ్రహ్మగ్రస్థం గ్రధ్వాతి ॥

యోగక్షేమస్య కృష్ణే, యుక్తంక్రియాతా అశిశామయజ్ఞాతా ఇతి అశిష్య స్సమృద్ధై గ్రస్థంగ్రధ్వాతి । అశిష్య ప్రాసాంతం పరిగృహ్లాతి । ప్రమాన్

గ్రీష్మస్మి తస్మిన్మునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్వజ్జే కరోతి ద్రుజననాయ ।

మలే ప్రజయా పునర్భిర్బంజమానుః । అధోఅర్ధేవా ఏషతత్తునుః । యత్పు

న యజ్ఞస్యపుత్రా అశిధిలం భావాయ । సుప్రజనస్సన్య వ్రయగ్ం సుపత్నీ

సద్ధి మేత్యూహ । యజ్ఞమేవ తస్మిన్మునీ కరోతి । ఊనేతి రిక్తం ధీయాతా

మహిషాత్మ్య । మహీనాంపయోస్యాష ధీనాగ్ం రసజత్యాహ । రూపమేవాస్య

స్థూమానం వ్యాపస్య । తస్యతే క్రియమాణస్య నిర్వహమిదేవయజ్ఞాయా

హివా । అశిష్యమే వైతామాశాన్తే । యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనా

గాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాంధరుః ॥

అగ్నే విశ్వేనిస్య సీక దేవై రూర్ధావన్తం ప్రథమస్సద్ధి యోనిమ్ ।

పూర్వానం ఘృతవన్తగ్ం సచిత్రే యజ్జంనయ యజమానాయ సాధు ।

బ్రహ్మగ్రస్థ ముహూర్త స్సుముహూర్తో ఒస్తు ॥

రక్షా బధనమ్

భగ్ని విశ్వేతాతే త్వృచా పుంసాం ఒధ్వీయాదక్షిణే కరో

అధవామ కరోగ్నిదాం బృహధ్వామేతి మన్తతః ॥

విశ్వేతాతే అనుచుఅతముచెప్పి వరునికుడిచేతికిని, బృహధ్వామ అను

చుఅతముచెప్పి వధువు ఎడమచేతికిన్ని రక్షాసూతమును కట్టవలెను.

శ్లో, సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాల ఇతిస్మృతః ।

హస్తగ్రహణకాలోవా చతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్ ॥

రక్షా బంధనము సంకల్పానంతరముగాని పాతీగ్రహణకాలమందుగాని

కట్టుకొని నాలుగువరోజులాతి విప్పివేయవలెను.

ఈరీక్షను పాటిగ్రహణాలముందు కట్టుకొనుట శిష్టసాచారము
విధానమగుట ఇరువురూ రక్షాబంధమునకు సుకల్పించి, రక్షా సూత్రము
లనుపూజించి, విశ్వేశ్వర అనుమతిముడిపై పరునికుడిచేతికి బ్రహ్మగారు, బృహ
ధామ అనుమతిముడిపై పరుడు పరీక్షించుటచేతికి రక్షాబంధమును వేయవలె
ను. మిమ్ముల బ్రహ్మగారు దంపతులుకడవురిపైన అక్షతలవేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీతివర్తం పాటిగ్రహణాభిషేచన
ఆచార్యులు రక్షారం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభి
సమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజైరభ్యర్చ్య ॥

విశ్వేశ్వరై సవనేషు ప్రవాద్యా యావ కర్మముమివన్విస్త సుస్తతే.
పాశావతం యుక్తురుసం భృతం వ్యపాప్నోతే శ్చరభాయ ఋషి బన్ధవే ॥
తతః బృహధామక్షత్ర భృద్వర్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభౌళశ్చుభిత ముగ్ర
వీరమ్ ॥ ఇన్ సోమేన పక్షాదతేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తో ౩ స్తు ॥

పాటిగ్రహణమ్

పరుడు శ్రీందిమంత్రిముడిపై పరువుకుడిచేతిని కట్టుకొని, మరణము
లేకుండా పరీక్షను గృహ్యగ్రంథము తీసుకురావలెను

సూ! అదైనా ముత్యరయా దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా ॥ అగ్నిమధ్య అనీయ ॥

పూజాత్మకసయతు పాశ్చాత్యహస్తానాం ప్రహతాగ్ం రధేన
గృహస్థస్య గృహపతీ యథానో వశిషీత్యం విదధ మావదాన్ ॥

ప్రధాన హోమమ్

వధావరులు ఇరువురూ పాటిగ్రహణములో గృహ్యగ్రంథాభిషేచన చేసిన
నోగికివచ్చి, అగ్నికివడమల తుంగదామధుచూరానిపై ఉత్తరమున వరుడు, దక్షిణ
మున పరువుకూర్చుండి, వివాహ ప్రధానహోమమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

సూ! ఆవరేణాగ్నిం కలుమాస్మిర్య; తస్మిన్నువవితత ఉత్తరోవరః ॥

అచమ్య! ప్రాణానాయమ్య శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయోహం
మమోపాశ్చ దురితక్షయద్వానా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయానవోధయా
వధాన్వసా వివాహ ప్రధానపరామం కరిష్యే ॥

పరుడు భూర్భువస్సువరో అని అగ్నిముఖమును ప్రారంభించి, పరిస్తర
ణాంతము వరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమితి పాత్రప్రయోగకాలే ॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ఉత్తరావధరాన్ ॥

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ (త్రిపట్టిక) దర్శాన్ సగ్నేస్త్య ॥

శ్లో॥ వర్షజ్వాలిం హిమవిధానదర్శిం ద్విశీయదర్శిం సహచాజ్య ధాన్యః ।

ప్రోక్షార్థపాత్రేణ సహప్రణేతా మిద్ధుం చ శుక్లు సహలాజమత్తు ।

అగ్నిపరివ్రజులకు ఉత్తరమును సూత్రాసాదనకొరకు (మూడువదనలుగా) తూర్పుకొనలైనదర్శులను పడుచవలెను. అందుఅగ్నివైష్ణవ దక్షిణమునగల మొదటి వరుసలో పడుచులునుండి తూర్పునహస్తాగి వధువుయొక్కచేతిగిరి, గ్రుక్క, ప్రువము, అజ్యసారనూ, మధ్యపై రెండవవరుసలో ప్రోక్షణపాత్ర, పూర్వపాత్ర, ఉత్తరమున ఉన్న మూడవవరుసలో అజ్యము, కాడోలలు, (శుక్లులు) పేలాలు, సప్తకల్లు దాయ, తాసాదనచేయవలెను.

అజ్యసంస్కారముచేయునపుడు, త్రివర్ణగ్నికరణంకృత్యా అనుబోల అజ్య పాత్రతోపాటు పేలాం చుట్టూ ముందుచున్నదర్శును మూడుమాడ్లు త్రిపువలెను అజ్య సంస్కారసమయే పర్వగ్నికరణకాలే లాజైస్సహ త్రివర్ణగ్ని కరణం కృత్యా ॥

గ్రుక్క వ సంస్కారముచేయునపుడు, గ్రుక్కవములతోపాటు వధువు దోసినిబిటాదా తాసాదించుట, ప్రోక్షించుట, కాచుట, తుడుచుట చేయవలెను

సృక్కున సంస్కారకాలే ॥ వధూహస్తయో సాదనసప్రోక్షణ తపస సంపూర్ణనాని కరోతి ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాస్తం కృత్వా ।

అప్రభున్యూగావనంతదగ్ధాన్యం ..... సోహయేదనంశుమచరకు చేయవలెను

తరువాత వరుడు వధువువైపుకుదిరిగి, తనచేతితో వధువునుతాకుచూ క్రిందిరెండుచుంతములు చెప్పవలెను

సూ॥ అక్షిణా మాదితీ ద్వాభ్యా మభిమన్తయేత ॥

సోమఃప్రథమోవిపిదే గర్భర్షి విపిదఉత్తరః ।

తృతీయో అగ్నిష్టవతి స్తురీయస్తే మనవ్యతాః ॥

సోమోఽదదధర్మస్యాయ గర్భర్షి ౨ దదధర్మయే ।

రయంచ ప్రతాగ్ శ్వాదాదగ్నిర్వ్యవ్య మధో ఇమామ్ ।

పిష్టుట వరుడు క్రిందిచుంతములన్నియు చెప్పినపిమ్మట చివరనఅక్క

డుపుయొక్క తిరుగవేసకుడిచేతిని, తన బోలించినకుడిచేతితో పట్టుకొన

సోమమునకునవలెననికోరినచో వధువుకుడిచేతి బ్రాటనవ్రేళ్ళతోసూ

క్షా కలిపిపట్టుకొనవలెను. పురుషసంతతిసేకనవలెనని కోరినచోకేవల

గోటనవ్రేలిని మాత్రమే పట్టుకొనవలెను వధువుచేతినిపట్టుకొనునపుడు

అపట్టుటనవ్రేలి రోమములుపైకిఉండునట్లు పట్టుకొనవలెను.

అథాన్య దక్షిణేన సేవాహస్టేన దక్షిణ ముత్తానగంహస్తం గృష్టియాత్

సామయేత క్షీరేవజనయేయే మిత్యజ్ఞతేరేవగృష్టియాత్ యదితామ

సృగంసవివ జనయేయమిత్యజ్ఞస్థమేవ సోభివాజ్ఞస్థ మభీవ రోమాని

స్థలి గృష్ణామిత ఇత్యేతాభి శ్రువన్యభి ।

గృష్ణామితే సుప్రజ్ఞాస్థాయో హస్తంమయా పత్యాజ్ఞదధ్యర్థధా ౨ సః ।

భగోఅర్థమా సేవితాప్యర్థవ్యవ్యన్యా ౨ దుర్ధారోహ పత్యాయ దేవాః ॥

తేహ పూర్వే జనాస్తో యత్ర పూర్వపహాహితాః ।

మూర్ధన్యాన్ యత్ర సౌత్రహ పూర్వోద్దేవభ్య అలవతే ॥

సరస్వతి ప్రేదమప్త సుభగ్తే వాజినీవతి ।

తాన్వావిత్సస్య భూతస్య ప్రగాయామస్మగ్రతః ।

యవితి ప్రదిత స్మర్య దిశో ౨ సు పవమాసః ।

హిరణ్యహస్తఖరం మన్మత్వా మన్మనసం కృణోతు ॥ అస్తే వాస్తవహామి ।

సప్తమి

ఒకపళ్ళిములోలియ్యముచేసి తూర్పునకుసమాధిఅగునట్లు ఏడవసంపు కొమ్మలను కొంచెముకొంచెముఎడమకుండునట్లు అడమంగాంచి వధువు రెండుకాలివేళ్ళకు వెండివట్టను వరునివేదంబువేసి, వధువుయొక్కకుడికాలి రెండవవ్రేలినిదగ్గలను వరుడుపట్టకొనగా వధువుకుడికాలిలో ఎదురగావిడువసంపు కొమ్మలను తూర్పుసమాధిగా త్రొక్కించవలెను. ఇదితాచారము.

ఏడవ వరుడువధువును అగ్నితీకత్తరమున తూర్పునకులేక ఉత్తరమునకు గాని ఏకమిష్టము ఎదురొక్కములుచెప్పి చూ ఏడుబడుగులు నడిపించి ఏడవ అడుగులో సఖానందరాధిపతి అనునట్లుత్రయమున వరుడుజపము చేయవలెను

సూ. అథ్తనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదిచీంవా దిశమభి ప్రకమరుత్త్యకమిషతిరి సఖేతి సప్తమేపదే జపతి॥

౧. ఏకమిషేవిష్ణు స్సాన్వేతుః ।

౨. ద్వీక్షాన్వే విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౩. త్రీదీ ప్రతాయ విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౪. చతూర్తి మాయా భవాయ విష్ణు స్సాన్వేతుః ।

౫. పంచప్రకుభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౬. షడ్వతుభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౭. సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

సఖా సప్తపదాభి సఖాయో సప్తపదా బిభావ స్వస్థంతి గమయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయాభగ్ం సఖ్యాన్వే మాయాప్తాస్సమయావ నంకల్పావహై సంప్రియో రోచిష్ఠా సుమన్తస్య మానో ఇష్టమార్తమభి సంపసానోసంనో

సఖ్యే సంప్రతా సముచితా న్యాకరమ్ । సాత్త్వగుస్త్య మూహమమూహమ్ । సాత్త్వం ద్వౌరహం పృథివీత్స్యగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్స్యం హమ్స్త్య వాక్స్యగ్ంసామాహ మస్త్య క్షగ్ం సామామన ప్రతాభవమ్ । పుత్రాయవేత్తవై శ్రీయ పుత్రాయ వేత్తవ ఏహసూన్యతే ॥

సామాములకుమందు బ్రహ్మారకుకూర్చుని ఉండగా, బ్రహ్మారితోసూక్ష్మా వహువరులబదుపురా ప్రదక్షిణముచేసి పూర్వమువలెనే ఉత్తర దిశారినివలెను

సిమ్మల వరుడు వధువుకునసూకుమందుగా, ప్రతిహామముకూనాలగు ప్త్యను అధ్యమును నృపముతో ప్రకృములరు గమించుకో సుమా క్రింది నలు చెప్పు మా పదహారు అజ్ఞహోమములనుచేసి, చాలి త్యాగములను చేయవలెను.

అధానమైన రుహోమములు పూర్తిఅగునంతవరకు దక్షిణవరువుగా నుండి, జలూదిహోమములనుండి, ఉత్తరవధువుగాఉండి, విగినినెత్రియ అంత మా పూర్తిచేయవలెను.

సూ. వ్రా ఘ్నూమాత్మ బ్రహ్మణం ప్రదక్షిణ మగ్నింపుత్యా యథాస్థాన విశ్వాన్వారబ్రాయాముత్తర అమృతీర్తు హోతి సోమాయ జనివిద ఆగ్నిశ్చ ర్తునైవోదకాశ్వాహారీర్తుత్వా చతుర్థ హేతు గృహీత్యా ।

ఏతం । ద్వే । త్రీదీ । చతూర్తి । (పంచ) ॥

౧. సోమాయ జనివిదేస్వాహో ॥ సోమాయజనివిదజదంసమమ ॥

౨. గస్తర్వాయ జనివిదేస్వాహో ॥ గస్తర్వాయజనివిదజదంసమమ ॥

౩. అగ్నేయే జనివిదే స్వాహో ॥ అగ్నేయేజనివిదజదంసమమ ॥

౪. కస్తూర పితృభ్యో యదీపతి లోకమప ద్విక్సామదాత్మ స్వాహో ॥

వద్వైశ్వర్యామాజదంసమమ ॥

౧. ప్రేతోముజ్జాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్సురత్ ।
యథేయమిన్ద్ర మీధ్వన్ముత్తతా సుభగాఽనతి స్వాహా ॥
ఇన్ద్రాయమీధవజదంసమమ ॥
౬. ఇమాన్సు మీధ్వమీధ్వ స్సుప్తుత్రాగం సుభాగంక్షణు ।
దశాస్యాన్ముత్రా నాదేహి పరిమేకాదతం కృధిస్వాహా ।
ఇన్ద్రాయమీధవజదంసమమ
౭. అగ్నిరైతుప్రథమా దేవతానాగ్నోఽస్య ప్రజాంముజ్జాతు మృత్యు
పాశాత్ । తద్రయగ్గింరాజా పరుణోఽనుమన్మతాం యథేయగ్గీస్త్రీ
పౌత్ర మమంనరోధా ధ్వాహా । అగ్నిపరుణాభ్యామిదంసమమ ।
౮. ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గారీహ పక్షా ప్రజామన్యై నయతు దీర్ఘ
మాయః అశూన్యోపస్థా జీవామన్సు మూతాపౌత్ర మాన్యవృథి
ప్రబుధ్యతా మియగ్నిస్వాహా ॥ అగ్నేయేగార్హస్థ్యాదేదంసమమ ।
౯. మాతేగృహే సిరిహిష్ట ఉర్ధ్వాదనృత త్సద్గుదత్యస్సంచితస్సు । మాత్యం
వైశాక్షురతపధిష్టాజీవపత్ని పరిలోకే విరాజుష్యన్తీ ప్రజాగం సుమన్య
మానాగ్నిస్వాహా ॥ వడ్వేహుర్యాయాఇదంసమమ ॥
౧౦. ద్వౌస్తీ పృథగ్గం రక్షతు వాయురూరూ అస్మినప్ర స్థం ధయన్తగ్గం
నవితాఽభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానా ద్భూహస్పతి ర్నిశ్చేదేహి
అభిరక్షన్తు పశ్చాద్వాహా ॥
ద్యువాన్యస్త్విసవితృబ్రాహ్మణివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంసమమ ॥

౧౧. అప్రజసాం పౌత్రమృత్యుం పాప్యాన ముతవాఽఘమ్ శ్రీర్ష ప్రజ
మివోన్మృత్యు ద్విషన్మృత్యుః ప్రతి ముజ్జామి పాత్యిస్వాహా ॥
వడ్వేహుర్యాయాఇదంసమమ ॥
౧౨. ఇమంమే వరుణ క్రుధిహవమద్యావ మృదయ । త్వమ్ వన్యరాచితే
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంసమమ ॥
౧౩. తత్త్వాయామిభివృణో వత్సమాన్తదరాశాన్తీ యజమానోహవిర్హి ।
అహేదమానో వరుణేహ తోద్యురుశగం సమావతయుః ప్రమోషీ
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంసమమ ॥
౧౪. త్వన్మేఅగ్నే పరుణన్య విద్వాన్ దేవన్య హేదోవయాసీహిః । యజ్ఞిస్తో
వహ్నితమ శోకుచానోవిశ్వా ద్వేహగ్నిస్తి ప్రముముగ్ధ్యన్మధ్వాహా ॥
ఇన్ద్రపరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
౧౫. సత్త్వన్మే అగ్నే వమోభవోతి నేదిష్టోఽస్మాదప్తా వృక్షే । అపయక్షన్తో
వరుణగ్గిరరాజో వీహి మృదీకగం సుహవోనవిధి స్వాహా ।
అగ్నిపరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
౧౬. త్వమ్గ్నే అయాఽస్యయానన్యనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమాహి
షీఽయానోధహిభేషజ్గ్ని స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నేయ ఇదంసమమ ॥

రాజమహామహి

తరువాత వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికి ఉత్తరమున ఉన్న సన్నికల్లు
రాయిని పథవుకడకాలితో త్రొక్కింపవలెను

సూ॥ అథైహ ముత్తారేదాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్చాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వేన త్వగ్ స్థిరాభవ

అభితిష్ఠ పృతన్వత స్సహస్ర పృతనాయతః ।

వరుడు పథవుతనుపడుటకు కుర్చొన్నట్లు. వధువుదోసిలియందు
అజ్ఞమును అభిఘరించ రెండుమార్లు పేలాలును ఉంచి, మరల అజ్ఞమును అభిఘ
రించవలెను. వధువులోదరుడు వధువుదోసిలిలో పేలాలును ఉంచవలెనని కొందరి
మతము ఇదియే అచారములో దిగింది.

ఈ హోమమునకూడా మంబార్చయిలు మూడు మార్లు పేలాలు ఉంచవలె
ను. వరుడు క్రింది మంత్రమును చెప్పి వధువుదోసిలిలోని పేలాలు అమెడములతో
అగ్నియించుదువనట్లు హోమము చేయించవలెను.

సూ॥ ఆధాస్యాజ్ఞలావువేస్త్యః ద్విర్లాజానోప్యాభి ఘారయతి । తస్యాస్సోదర్యో
లాజానా వపతిత్వే జాహోతీయం నారీతి । (తిర్థమదగ్నినామ్ ॥)

1) ఇయం నార్యుషబ్రాతే కుర్చొన్న వసన్తా

ద్వీర్భాయురస్తు పేపతిర్దీవాతు శరదశ్శుభగ్ స్వాహా ।

(వద్వంజలి వామపార్శ్వేన జాహోతి) వధ్వాజడంసమమ ।

వరుడు క్రిందిమూడు మంత్రములు చెప్పుచుండగా, వధువు అగ్నికి ప్రదక్షిణ
ముడిసి పూర్వమువలె రాతిని త్రొక్కి యథాప్రకారము కూర్చొందవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సృభి ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా ।

అశ్వానమాస్థాపయతి యథా పురస్సోత్ ।

2) శుభ్యమగ్నే పర్యవహన్త్యర్థ్యం పహతునా సహ ।

పునువతిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రణయాసహ ।

3) పునువత్సీ యగ్నిరర్చా దాయాషా సహవర్చసా ।

ద్వీర్భాయురన్త్యాయః పతిస్సపేతు శరదశ్శుభమ్ ।

4) విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాజమ్ ।

అథాహే మహాద్విషమ్ ।

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వేనత్వగ్ స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్వత స్సహస్ర పృతనాయతః ॥

సూ॥ హేరామశ్చోక్తరయా పునఃపరిక్రమణ మాస్థాపనమ్ ॥

అస్యాజ్ఞలా వువేస్త్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి ॥

క్రిందిమంత్రమును చెప్పి పేలాలును పూర్వమువలె దోసిలిచి, లాజహోమ

మున్నా మునుపటివలె ప్రదక్షిణమున్నా రాతిని త్రొక్కుటయున్న వేయవలెను.

2) అర్చమణంను దేవం క్షత్వా అగ్ని మయక్షత సజమం దేవో అధ్వరః
(వేతో ముజ్జాన్తి నామత స్సుబిదా మముత స్మరధన్వాహే) ॥

అర్చపృజడంసమమ ॥

3) శుభ్యమగ్నే పర్యవహన్త్యర్థ్యం పహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨ పునఃపత్నీ మగ్నిరద్రా దాయుషా సహవర్చసా ।

ద్విర్ధాయురస్యాయః పతిస్సపతన తరదశ్శతమ్ ॥

౩ విశ్వాఉతత్త్వయా వయంధారా ఉద్దన్వావమ ।

అతిగామో మహీర్ద్విష్ట ॥

అతిష్టేమ మత్నాన మశ్వేవ తస్య స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి పేలానుపూర్వమువలెనేఘోషించి లాజహోమ

మునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమూచేసి పరనికి ఎదమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

సూ॥ హోమశోత్తరయా పునః పరిక్రమణమ్ ॥

సూ॥ వర్షణ్ణాభావప్రేర్య ద్విర్ధాజానోవ్యభిహరయతి ॥

౩) త్వమర్చమా భవస్య యత్యనీనాం నామస్వధా వభ్యుర్గం బిభర్షి ।

అత్వాన్తి వృక్షోం సుధితం సగోభిర్వర్షమ్మతీ సహనసా కృణోషిస్సహో ॥

అర్చప్రప్తవదంసమమ ।

౪ తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్స్పర్ధాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౫ పునఃపత్నీ మగ్నిరద్రా దాయుషా సహవర్చసా ।

ద్విర్ధాయురస్యాయః పతిస్సపతన తరదశ్శతమ్ ॥

విశ్వాఉతత్త్వయా వయంధారా ఉద్దన్వావమ ।

అతిగామో మహీర్ద్విష్ట ॥

౧ అరబ్బముగా వరుడు తననామమరిదికి నూతనవస్త్రములను ఈయవలెను. పేర్ములు వరుడు ఇష్ట నష్టహమము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే

అగును తంత్రముఅంతయూచేసి విదవ ఆచమనముచేయవలెను.

౨ అధ్వసన్నహనం బయాదీప్రతిపద్యతే ... అభివాదనాస్తంకృత్యా ।

ఇధ్వసన్నహనాన్యధ్యస్యగ్నే అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధువుమొలకు కట్టిన దర్శితాదు ముదినివిప్పువలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్తం విముచ్యతీ ॥

౩ ప్రత్యాముజ్ఞామి వరుణస్య పాతాద్యేనత్యా బధ్నా భువితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్యలోకే స్వస్వంతే సహపత్యా కరోమి ॥

౪ ఇమంవిష్యమి వరుణస్యపాతం యమ బద్ధిత సవితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్య లోకే లరిష్టాన్వా సహపత్యా కృణోమి ॥

ప్రయాణ తంత్రమున్ను, యధుదాది హోమాదులున్ను, వధూ ప్రవేశము

న్ను ప్రప్రతము ఆచారముండులేదు శాస్త్ర ప్రాయశిలేదు.

- ప్రధాన హోమముల చిట్ట -

సోమాయ గర్హస్థా యాగ్నయే కన్యరాపితృభ్యః పేతోముజ్ఞా త్రిమాన్వ

మగ్నిరై త్రిమామగ్ని ర్భాతేగ్మహే ద్యాస్తృష్ట మప్రజసా మిమమ్మే వరుణ

తత్త్వయామి, త్వన్తో అగ్నే సత్త్వన్తో అగ్నే త్వమగ్నే ఇతి ధోదత ॥౧౬॥

ప్రవేశ హామమి

పదవుతోనచేపరులు గృహప్రవేశహామములై సంకల్పించి, ఉత్తరపర్వతే
భూర్భువస్సువరోమైరలు సోమాయేదంచరతురే పదవుతనను తామచుండగా
క్రింది పదములుచుండ్రములుచెప్పగా, ప్రతమండ్రముకూ నాచగుమార్గు శుభ
ముతో ప్రతిగుండు ఆజ్ఞమునుగల్గించించుచు, హేమములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయా నవోధయా
పథ్యాసహ వివాహ గృహప్రవేశహామం కరిష్యే, ఉత్తరోపరగ్.

సూ: అగ్నేరుప సమారానాద్యాజ్ఞాభాగాన్తే ౨ న్వారభ్యాయా ముత్తర
అమంతీర్నుత్వా, ఆగన్తోష్ఠమితి త్రయారకా జ్ఞాహంతీర్నుత్వా.

ఏకం, ద్వై, త్రితి, చతుర్తి, (పంచ) ||

౧. ఆగన్తోష్ఠం మహిష్ఠీ గోభిరక్షాయుష్మత్సత్త్వీ ప్రజాయా స్మర్త్వీత్.
జిహ్వం ప్రజాంజనయన్తే సురత్నే మమగ్నిగం శతహిమా స్సవర్ణా
భ్యాహ్ || అగ్నయజ్ఞంనమమ ||

౨. అయమగ్ని ర్మహాపతి స్సువగ్ం సత్కృష్టి వర్ధనః, యథాభగ స్వాభ్యాం
దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్నోహ్ ||

అగ్నయేహపతజడంచమమ ||

౩. ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇగ్నాగ్ని త్కయపుజమ్ యథైంద్రయా

ప్రమీయాతా ఉభయోర్ధ్వపత్కే ప్రజాస్సోహ్ ||

ఇగ్నాగ్నిభ్యామిదంచమమ ||

తేనభూతేన హవిషా ౨య మాప్యాయతాం పునః | జాయాయా
మన్యే ఆహవస్థాగ్ం రసేనాభివర్తతాగ్ స్సోహ్ ||

ఇగ్నాగ్నిభ్యామిదంచమమ ||

౧. అభివర్తతాం పయసో౨భి రాష్ట్రేణ వర్తతామ్ | రయ్య సమాప్ర
సోధసేమాస్తా మనపేక్షితౌ స్సోహ్ || ఇగ్నాగ్నిభ్యామిదంచమమ ||

౨. ఇహైవస్సం మావియోష్ఠం విశ్వమాయుర్వ్యత్నైరమ్ | మహ్యైశ్చ
స్వస్త్వయే స్సోహ్ || ఇగ్నాయేదంచమమ ||

౩. ద్రువైదోహ్యో మయిమహ్యంత్వా ౨దాధ్యహస్వతిః | మయాపత్యా
ప్రజావతీ సంజీవశరద శ్శుభగ్నోహ్ || భూహస్వతజడంచమమ ||

౪. తస్మాజ్ఞాయా మజనయ త్వష్టో౨స్యైత్వాంపతిమ్ | త్వష్ట సూప్రమా
యూగింషి దీర్ఘమాయుః కృణోతుచాగ్ స్సోహ్ || తస్వ జడంచమమ ||

౫. ఇమంమే వరుణ శ్రుధివాపమద్యార మృదయ | త్వష్ట మప్రస్థరాచకే
స్సోహ్ || వరుణాయేదంచమమ ||

౬. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వస్తమాన్తదాశాన్తే యజమానోహవిర్భిః |
అహేదమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమానాయుః ప్రమోషీ
స్సోహ్ || వరుణాయేదంచమమ ||

౭. త్వష్టోఅగ్ని వరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోపయాసీసేష్టాః | యజిష్టో
పహ్నితమ్ శ్శోకుచానోవిత్వా ద్వేష్టాగ్ంసి ప్రముముగ్న్యభ్యాహ్ ||

అగ్నివహుభాగ్యామిదంనమమ ॥

౧౨ సర్వస్యో అగ్ని వహుభవోతి నేదిష్టోఽస్మా ఉపసావ్యుక్తో ॥ అమయక్ష్మనో
వరుణగ్ంరరాడో వీహీ మృద్ధీకగ్ం సుహవోనవిధి స్వాహా ॥

అగ్ని వహుభాగ్యామిదంనమమ ॥

౧౩ త్వమగ్ని అయాఽస్యయాన స్థనసాహితః ॥ అయాసన్ హవ్యమూహా
ప్రేఽయాసోదేహో భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయాసేఽగ్నియజదంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడు వధువును తన ఎడమపై నుకూర్చుండచేసి, ఇట్లు సన్నహ
నమునుండి అభివాదనాంతమువరకు చేసి ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ ఇద్వ్యసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥

ఇద్వ్యసన్నహనాన్యద్వి అహంభో అభివాదయే ॥ ఆసమ్య ॥

పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే పరదీయుండిన ఎద్దు
చర్మముపై ఉత్తరవరుడుగా వధూవరులు జరుపుదురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుట ఆచారములేదు. చాపదెసిన కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ॥ ఉత్తరయాచర్మణ్య పవితరత ఉత్తరోపరః ॥

ఇహగావః ప్రజాయద్వ మిహోక్త్యా ఇహపూరుషాః ॥

ఇహసాస్వహస్య దక్షిణో రాయసోద్యో నివీధతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమును మూలమేకని పిల్లలందరూ క్షేమముగా ఉన్న
ఒక ఇల్లాది కుమారుని వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుతో ఒకటే కూర్చుండ
బెట్టవలెను.

సూ॥ ఆధాస్యాః పుగ్గోస్సోర్ధ్వే వ పుత్రాయాః పుత్రమబ్జ ఉత్తరయోవేత్యే ॥

సోమేవాదిత్యా బలిససోమేన వృధివిద్యూ ॥

అథో నక్షత్రాణామేషా ముపస్థే సోమ అధితః ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అపిల్లూనికి పుండ్రానము తీయవలెను.

సూ॥ తస్మి ఫలాన్యత్తదేణ రుజాషా ప్రయాయ ॥

ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయో భువనే సోదేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడు జపించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణపిత్య ॥

ఇహాద్వీయం ప్రజయాతే సమృద్ధతా మస్మిన్ గృహే ॥ హిహాపిత్యాయ
ఆగృహే ॥ ఏనాపిత్యా త్వవగ్ంసగం సృజస్వాథా జీవీద్విదధ మావదాసి ॥

సుమజ్జలిరియం వధూర్మిమాగ్ం సమేతే పశుతే ॥

సోభాగ్యమస్మై దత్వాయా ధాస్తం విపరేతన ॥

పిమ్మట నక్షత్రచర్మమును అగునంతవరకు వధూవరులు జరుపుదురూ మోస
ముగా ఉండి నక్షత్రచర్మముపై పిమ్మట, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని బయలు
దేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ద్రువని, రెండవమంత్రముచే వధువు అచుంధ
తీసి దర్శించవలెను.

సూ॥ వాచం యచ్ఛత్యా నక్షత్రభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీదీంవా
దిశముపనిష్క్రవ్యస్తాత్రాభ్యాం యథాభిజ్ఞం ద్రవ మరుశ్శతేంవ దర్శయతి ॥

* ద్రువదర్శనము *

ద్రువక్షితి ద్రువయోని ద్రువమసి ద్రువతే స్థితమ్ ॥

త్వం నక్షత్రాణాం మేధ్యస్య సమాపాహి పృతన్యతః ॥

ఇతివరం ద్రువందర్శయతి ॥

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్తబ్రువయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరున్ధతీం యద్రువతాగ్ం
వాసిన్యః । ప్ల్యుత్తికా ముఖ్యయోగం వహన్తీ యమస్మాక్మేధ త్వమ్ ।

ఇతివధాం అరున్ధతీంచదర్శయతి ॥

అర్చనానామ

వధూపరులైనారు అక్షరేంద్రములను తమ ఇరువురి దోసిలియందు
పట్టుకొని ఉత్తరదిక్కునకు తిరిగి సప్తబ్రువులకునూ, అరుందతికినీ సప్తర్షిమండల
మును చూచుచూ త్రిందిభోజములను అనుసరించి అర్చనములు విధువలెను.

శ్లో॥ కళ్యణోఽతి ధృరద్యాతో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః

వశిష్టో జమదగ్నిశ్చ సప్తైః బ్రువయస్థాః ।

పత్నీసహిత సప్తబ్రువిభ్యోనమః ఇదమర్చ్యంసమర్చయామి ।

శ్లో॥ అరున్ధతీ మహాదేవి వసిష్ఠ ప్రయథామిని ।

దంపత్యో రక్షణార్థాయ ఇదమర్చ్యం దదామ్యహమ్ ।

అరున్ధతీదేవ్యైనమః ఇదమర్చ్యంసమర్చయామి ।

ప్రతీకరణములు చిట్ట

ఆగస్త్యోష మయమగ్నః ప్రజాయా సేనధూలేనా భివర్తతా మిహైవస్సం
ద్రువైధిపోష్య త్వస్థాజాయా మిమంమేవరుణతత్వాయామి త్వన్నోఅగ్ని
సత్సన్నో అగ్ని త్వమగ్ని ఇతి త్రయోదశ ॥౧౩॥

స్థానీపాకమ్

వధువుతోనహా వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థానీపాకము
నిండుకొని, వధువును తనకుదినైపున కూర్చుండజేయవలెను.

ప్రాణాయామమ్య త్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూం ఆగ్నే
యేన స్థానీపాకేన యాజాయష్యే ॥

తరువాత వధువుచేత స్థానీపాకము చేయించవలెను స్థానీపాకము అనగా
హూతన వధువుచే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని కేవలలత వోముము
వేయటం. సూతనవధువుచే వంటచేయించుటకు దాస్యముదంపించి, దానిని చెరి
గించి, కొత్తగిన్నెలో అలయ్యమునుపోసి కడిగించగా, వరుడు వోమాగ్నియందు
అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికేశూర్చునగాని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన
టోటడించి, అజ్యమునుఅభిహరించవలెను.

సూ॥ అథైనా మాగ్నీయేన స్థానీపాకేన యాజయతి । పశ్యవహన్తి వరుగ్గ్
శ్రవయిత్వా ॥ భిక్షార్థ ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాన్య ప్రతిష్ఠిత మభిషార్థమ్ ॥

ఏవ్యులవరుడు భూర్భువస్సువరోంనుండి సోమాయేదనమమవలెను
అగ్నిముఖముచేసి, భూర్భువస్సువలెనాకుచుండగా హవిస్సు సోమము చేయవలెను.

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానా ద్వాజ్య భావో ॥ ౨ ॥ స్వరత్వయాగ్ స్థాతిపాఠా
జ్ఞహాతి, ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదంసమమ్ ।

వరుడు స్థావముతో స్రుక్కురుందు అజ్యమును అభిషరించి, గిన్నెమధ్య
లోని అన్నమును రెండుమూర్తులకు కరుణించి, పిమ్మట స్థావముతో రెండుమూర్తులు
అజ్యమును అభిషరించి, క్రిందివోమును చేసి, త్యాగము చేసినవలెను.

సోమముచేయునిమిత్రము అన్నముగ్రహించినపుడు పంచార్చేయులు
మొదటిరెండుమూర్తుల అన్నమును గిన్నెమధ్యభాగమునుండి గ్రహించి, మూడవ
మారుమాత్రము గిన్నెలోపడువలెను, అన్నమునుగ్రహించవలెను.

సూ॥ దర్వాముపస్తేర్వ । చరుమధ్యాద్విరచరాయ అభిఘార్వ

అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ్ ॥

మరిగ వరుడున్న వసుతో స్రుక్కురుందు అజ్యమును అభిషరించి గిన్నె
లోని అన్నములో ఉత్తరమునుండి ఒకమారు అన్నముతోసి, స్రుక్కురుందు ఉంచి,
రెండుమూర్తులు అజ్యమును అభిషరించి, క్రిందిమూర్తులను చేసి, వోమును చేసి,
పిమ్మట త్యాగము చేసినవలెను. పంచార్చేయులు అన్నముగ్రహించుట, అభిఘార్వము
చేయుట రెండుమూర్తులు చేయవలెను.

పూ॥ దర్వాముపస్తేర్వ ఉత్తరాద్ధాన్యకృత్తే వదాయ ద్విరభిఘార్వ ।

అగ్నేయేస్విష్ట కృత్తేస్వాహా ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదంసమమ్ ॥

వరుడు ఇద్దరజ్యమును విప్పి, ఉదముతో ఉంచి, అగ్నియందు ఉంచి, ఉద
కముముట్టుకొనవలెను. స్రుక్కువములకు అంకుశాన్ని అన్నశిష్యమును పాత్రాసాద
న చేసినదర్శన చేసేముంతకముగా ముట్టించి, ఆదర్శనను అగ్నియందు చేయవలెను.

ఇద్దరుస్థానా న్యద్విసన్గ్ కుద్రాయతస్త్వరాయేదంసమమ్ ॥

అపఉపస్మృత్య లేపయాః ప్రస్తవ్యమాన్తీం బద్ధిరత్వాహ్వాగ్నై ప్రహరతి ॥

ఇద్దర జయూడులు చెప్పనక్కరలేదు.

ఎందు క్రిందివాక్యములు పలుకుచూ స్రుక్కురేత పరిధులను మూడుమూర్తులు
అభిషరించెను.

“ దర్వాపరిధీ ననక్తి దర్వాపరిధీ ననక్తి । దర్వాపరిధీ ననక్తి ।

పిమ్మట వరుడు పాత్రాసాదన చేసిన దర్శనయొక్క కొనలను కుడిచేతితో

“ “, ఎడమచేతిలోగల స్రుక్కురుందు నొకటి స్వపరక్షణముగా తుడవలెను.

“ “ నాత్రప్రయుక్త దర్వాగ్రాణి దర్వామధ్యజ్య ”

పిమ్మట వరుడు స్థావమును ఎడమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన

“ “, ఎడమచేతిలోని స్థావముయొక్క అగ్రముతో తుడిచి, పిమ్మట స్థావమును

“ “, కుడిచేతి క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనమొదట్టతే నొకటి తుడవవలెను.

ఇట్లు మూడుసార్లు చేయవలెను.

“ “ దర్వామాలే అనక్తి । మూలాజ్ఞనేదక్షిణంపాణిమధ్యకుర్యాత్ । ఏవంత్రీ ॥

స్రుక్కువములను తుడిచిన దర్శనలో కొన్నిదర్శనలను వరుడు జ్ఞాపకముగా

“ “, ఉంచి, మిగిలినదర్శనలను తనరెండుచేతులతో తూర్పునకు తొలగించునట్లు

“ “, చేయించు ఉంచి, ఇదివరలో వోము చేసిన దేవతలను ఉద్దేశించి క్రిందిత్యాగ

ముల ఒక్కొక్కటివలకుచూ ఒక్కొక్కదర్శనను అగ్నియందు చేయవలెను

సూ॥ కిత్తేత్త్యథ మపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్వాం

సంప్రహరతి । హత దేవతా ఉద్విస్వాగ్నై ప్రహరతి ।

ప్రజ్ఞాపతయ ఇదంసమమ్ । ఇన్ద్రాయేదంసమమ్ । అగ్నేయజదం

సమమ్ । సోమాయేదంసమమ్ । అగ్నేయేస్విష్టకృత ఇదంసమమ్ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా రాచిన దర్శనలను దోహదతో మారుసార్లు

గిట్టి ఆదర్శనలను అగ్నిలో చేయవలెను. వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడునోటను

అగ్నికి చూపించుచూ ఏవతో అని మూడుమూర్తులను వలెను. పిమ్మట రెండుచేతులతో

అగ్నిని అభిమంత్రించి, భూమిని మొట్టకొనవలెను.

సూ॥ అజ్ఞలినా త్రిమద్రుక్త్య త్ప్రణంప్రహరతి । త్రిరజ్యశ్చా స్పిర్దిశ్య ॥

ఏతత్ ఏతత్, ఏతత్, అగ్నిమభిమన్త్య, భూమిమున స్మరేత్॥

వరుడుముందుగా అగ్నిశేపదములపర్యవర్తిని అగ్నియందుపడవేసి, పిమ్మటదక్షిణ ఉత్తరపరిధులను ఒక్కసారిగాపడవేయనిశ్చయించినవాడై ఆపరిధులయొక్క కొనలనునిప్పులయందుఁబెట్టి పరిధులనుఅభిమంత్రణచేయవలెను నూ మధ్యమపరిధిని శ్రవ్యాత్మ యుగపదితరై ప్రహరన్మి ఉత్తరార్ధస్యగ్గ మజ్జరేమాపోహతి : పరిధీనభిమన్త్య ।

పిమ్మట వరుడు తూర్పునదిందిన ఆధారదువిధులను అగ్నిలోవేయవలెను నూ! ఆహార సమిధై ప్రహరతి ॥

వరుడు సుక్తుయందు స్మవముతోఁజ్ఞమును ఒక్కమారుఁగ్రహించి, శ్రుక్తుబిలమునందు స్మవమునులోడ్చింది. ఏకధారగాసంప్రాప్తవహోమముచేసి, త్రిందిత్యాగమువలనకవలెను.

నూ! దర్శ్యమితరే దర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గే ప్రావేదాఽభి జాహోతి ॥

పవనశ్శ్రుతిద్రేఘాదిత్యేభ్యస్సగ్గేసావభాగేభ్యఃపదనమమ ॥

పిమ్మట వరుడుఅనాజ్ఞానాదిహోమములుచేసి, ఉత్తరపరి షేదనము, పూర్వ పాత్రపరిస్థరముచేయవలెను తరువాతనేతితోతడిపినహవిశ్లేషమును బ్రాహ్మణు నకు భోజనముగాపెట్టవలెను.

నూ! అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణేక్యాది సిద్ధముత్తరపరి షేదనం తతఃప్రతీతా విమా కోపితేనసర్పిష్యతా బ్రాహ్మణంభోజయేత్ ॥ అస్మిన్ప్రకృతే... అభినాదయే

వరుడు తనకు పూజ్యుడనవారికి ఎద్దును తయవలెను

నూ! యాస్మావచిత్తస్యా ఋషభంధుదాతి ॥ అగ్నియన్తాలిపాకం సమాప్తమి

పార్థమాస్య స్థాలిపాకమ్

అగ్నియన్తాలిపాకమైన తరువాత నాలుగుదోహసంహారములకు పూర్వ

.. పూర్వమాస్యవచ్చినచో అపార్థమాస్యతోఁజూసి స్థాలిపాకముపారంభము

.. అగ్నియన్తాలి పాకదూర్ధ్వం యత్పూర్వగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః ।

పార్థమాస్యయందు అనగా శుద్ధపాస్యమినుండి పద్మనెడవరోజూన ప్రాతః

.. సంతయు అవశునముమొరలుసంకల్పమంతయుచేసి పార్థమాస్యకు

.. యునినెరుదగిన అగ్నిదేవతాకమైనస్థాలిపాకమును రేపిఉదయమునకేయ

చిన్నాను, అనిసంకల్పముచేయవలెను.

పార్థమాస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతఃకాలే, కృత ప్రాతాయామః

.. ప్రాతా నంకీర్త్య, పార్థమాసే నాగ్నేయేనస్థాలిపాకేన శోయ్యాజయిష్యే ।

అది సంకల్ప్య ॥

తంత్రముఅంతయు స్థాలిపాకములోవలనచేయవలెను వృషభదానము

.. దునక్కరలేదు పూర్వపాత్రయేదక్షిణయని కొందరిమతము.

స్వమాగ్నేయ స్థాలిపాకవత్, వృషభదానం నస్తి, పూర్వపాత్రస్తు దక్షిణేర్ధ్వకే

నాస్తిబ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

కన్యారాత అచమనముచేసి, నాండిబ్రాహ్మణ సమారాధనకు సంకల్పించి బ్రాహ్మణులను గంధారులచేపూజించి, దక్షిణావస్థములను సమర్పించి, భోజన కాలమందు హస్తోదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మట అక్షరోదకములను పారిచేయి మందు విడువవలెను.

కన్యారాత ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమార్యా పాడిగ్రహణాజ్ఞత్వేన నాస్తికోభనదేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥ నాస్తికోభన దేవతాస్సూరూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగకః అమీవో గన్తాః సుగన్తాః॥ అలబ్ధార్ధరాశిమే అక్షతాః సప్తక్షతాః । సకలారాధనై క్కోభనమస్తు । నాస్తికోభన దేవతాస్సూరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు । నాస్తికోభనదేవతా స్ఫుటితా స్ఫుప్తస్నానా వరరాభవస్తు ।

గర్భస్థాభనమ్

వరుడు అచమనముచేసి గంధర్వస్థాపనకై సంకల్పించి, పిమ్మట ఒకదండమునకు వస్త్రముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణాభివీక్షణముచేసి, గంధారులచే అలంకరించి, బోధకోపచారములచే పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థానిపాకాదూర్వం గర్భస్థస్థాపనం కరిష్యే॥
సూక్ష్మ స్థానిపాకాదూర్వం గర్భస్థస్థాపనం తయోశ్చయ్య మన్తరేణ దక్షిణే గర్భలిప్తి వాసుసా సూత్రేణా పరిపీణిస్త్యతి ॥

గర్భస్థస్థాపనము ధ్యానావాహనాది బోధకోపచారైర్భర్తృవ్యవధానరులు శ్రీందిక్షితమునుచెప్పి వైదండమును దంపతులనుదుష్కరించి మూడు అపారాధములు అగ్నికోపాలు పూజించుచుండవలెను.
విశ్వావసో ॥ త్ర గర్భస్థ దక్షిణాత్రిత్రయం పసన్తే ।
అవయోః ప్రీతి ముత్సాన్య రక్షమాం శుభలక్షణా ।
గర్భస్థ స్థాపనముహూర్త స్ఫుముహూర్తో ॥ ౨ ॥

స్థానిపాకముమీరులు మూడుపళ్ళు మూడురాత్రులు నూతనదంపతులు బ్రాహ్మణమును, బ్రాహ్మచర్యమును, ఉప్యుక్తములైనబోజనము చేయుచుండ
యదుహర్వార్యామావహతీ త్రిరాత్రముభయోరధశ్చయ్య భివ్యవర్ధం జ్వాలవణవర్ధనంద ॥

దిపాభనమ్

స్థానిపాకానంతరము తొమ్మిదిపదియలకులోపల వరుడు సాయమౌపాసంబులించి అక్షరముదిప్రతిరోజురెండుపూలులా, లేతకోటబహుననామంబులు దీప్తముచేసగాని, యవలతోగానిచేయుచుండవలెను.
సాయం ప్రాతరత డిర్వగ్ం వాస్తే ప్రతే ఆహుతీ స్తంధులై ర్యవ్రాన్సామూర్తే ।

స్థానిపాకములోపలనే మొదటి హోమము అగ్నిదేవతగా అగ్నిశిమధ్యహోమమును స్వప్తశ్చయ్య అగ్నిరోజుతాన్యముననూ చేయవలెను ప్రాతః హోమము అగ్నియేస్తావోమ బదులుగా మొదటి హోమము సూర్యాయామో । అగ్నిదేవతవలెను.

సూ. స్థానిపాకవ దైవతమ్ ॥ సారీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే ।

పూర్వోత్తర పరిషేవనములు స్థానిపాకములోవలన చేయవలెను
సూ. ఉభయతః పరిషేవనం యథాపురస్తాత్ ॥

సంకల్పః

వరుడు బ్రహ్మసంకల్పముచేసి అక్షరరకములను వధువుదోసిలిలో
విడువగా, వాటినిఅమి హరివేదమునందు విడువవలెను.

సూ. బ్రహ్మసనమారఘ్నే । తేనయావత్తీవం హెరాష్వామి , ఇత్యభయో
స్సంకల్పః ॥

పాణానాయుష్య శ్రీవరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమాపాననం
తందుర్భేష్యామి ॥

పిమ్మట వరుడు భూర్భువస్సువరోందుండి దేవసవిత్సప్రసవఅనువరకు
చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేవనాంతం కృత్వా ।

ఓం భూర్భువస్సువరోం దేవసవిత్ ప్రసవ ।

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడుబియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని,
అబియ్యముపై అజ్ఞమునుఅభిధరించి, అందునగభాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని,
క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నికిమధ్యన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను.

సూ. హస్తే తందులానాదాయ । అభిఘార్య ధ్మదా విభజ్య ॥

౧. అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజడంసమమ్ ॥

పిమ్మటవరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినబియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసు
కొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నియందుతాతాన్యభాగమునహోమముచేయవలెను.

౨ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతజడంసమమ్ ।
అహుతి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పరిహారం కరిష్యే ।
పిమ్మట వరుడు ఒకసమిధను అజ్ఞములోతడిపి క్రింది మంత్రము చెప్పి
మంత్రాంతమందు ఆసమిధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను.
యత్రవేత్త వనస్పతే దేవానాంగువ్యో నామాసి ।
తత్రప్రావ్యాని గాయయ ॥ వనస్పతజడంసమమ్ ॥

తదుపరి ఉత్తర పరిషేవనము చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేవనం కృత్వా ॥ అధితేన్ద్రమగ్నేస్థాః ప్రాసావీః ।

ఉపస్థానమ్

పిమ్మటవరుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి అగ్నికినమస్కరించవలెను.
అగ్నేత్వాంసో అస్తమః । ఉత్త్రాతా శివోభవద్రూప్యః । తంత్యాశోవిష్ట
దీదివః । సుమ్యాయనూనమీమహే సుధ్యః ॥ వసుర్భగ్న ర్భువశ్రవాః ।
అధ్రానక్షి ద్భువశ్ర మోరయిందాః । ససోబోధి శ్రుధీహవ మురుష్యాశో
అఘాయత స్మమస్మాత్ ॥

వరుడు క్రిందినాక్యమువలెనీ, ఉదకముముట్టుకొని, అనాజ్ఞాతాది మూడు
మంత్రములను జపించవలెను.

హేమసాధ్గుణార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమస్తజపం కరిష్యే ॥

౧. ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్షీయతే మిధు ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్నోహిపేత్య యథా తథమ్ ॥

౨. పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

పునఃపరిశీలించి జాబాన్తా అగ్ని ప్రజయోసహా ।

౨ పునఃపరిశీలించి ముగ్ధురదా దాయుషా సహవర్తసా ।

ద్విర్యయురస్యాయః పతిస్సపితృ శరదశ్చతమ్ ॥

౩ విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉద్వ్యాజవ ।

అతిగాహే మహిద్విష్ట ॥

అతిష్టేమ మత్తాన మశ్వేవ త్వగ్నే స్థిరాభవ ।

అభితిష్ట పుతస్యత స్సహస్య పుతనాయతః ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి వేలాలునుపూర్వమువలెనేగ్రహించి లాజహిమమునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణముచేసి వధునికి ఎడమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

సూ॥ హిమశ్శీత్రరయా పునః పరిక్రమణమ్ ॥

సూ॥ వధ్వజ్జ్వలావప్తేర్య ద్విర్యాణానోపాగ్నిహరయతి ।

౩) త్వమర్హమా భవస్వి యత్యపినాం నామస్తథా వధ్వర్యం బిభర్షి ।

అజ్ఞాన్తి వృక్షాం సుధితం నగోభి ర్ధ్వమృగీ సమనసా కృహోస్సాహా ॥

అర్చష్టాదంసమమ ॥

౧ తుభ్యమగ్నే పర్వవహన్యా ర్యాం పహతునా సహ ।

పునఃపరిశీలించి జాబాన్తా అగ్ని ప్రజయోసహా ।

౨ పునఃపరిశీలించి ముగ్ధురదా దాయుషా సహవర్తసా ।

ద్విర్యయురస్యాయః పతిస్సపితృ శరదశ్చతమ్ ॥

విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉద్వ్యాజవ ।

అతిగాహే మహిద్విష్ట ॥

లాజకల్పముగా వరుడు తనబాసమందికి సూతనవస్త్రములను ఈయవలెను.

పిమ్మట వరుడు ఇద్ద సన్నహనము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే

వరుడును శంక్రముఅంతయాయేనే పిదప అవమనముచేయవలెను.

సూ॥ ఇద్ధ్యసన్నహనం జయాదిప్రతిపద్యతే.. అభివాదనాస్తంకృత్వా ।

ఇద్ధ్యసన్నహనాన్యద్విష్టగ్నే .. అభివాదయే । ఆచమ్య ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధుషమెలకు కట్టిన దర్భతాడు ముడినివిప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్త్రం విముచ్యతి ॥

౧ ప్రత్యాముజ్ఞామి వరుణస్య పాతాద్యేనత్యా ౭ బిద్ధా ర్భుహితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్యలోకే సోస్యంతే సహపత్యా కరోమి ।

౨ ఇమంవిష్వామి వరుణస్యపాతం యమ బద్ధిత సప్తితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్య లోకే ౭ రిష్టాన్యా సహపత్యా కృణోమి ।

ప్రయోగ శంక్రమణ్య, దుర్బలాది హిమనాడులన్న, సహా ప్రవేశము

నల్ని ప్రస్తుతము అరారుమందులేదు కావున వ్రాయబడలేదు.

- ప్రధాన హోమముల చిట్ట -

సోమాయ గస్త్యయాగ్నయే కన్యలాభిత్వభ్యః ప్రేతోముజ్ఞా శ్రీమాన్య ముగ్ధిరై ద్విహమాగ్ని ర్గాత్యగ్నేహే ద్విస్తప్తప్త మప్రజస్తా మిమమ్మే వరుణ తత్వాయామి, త్వన్నోఅగ్నే సత్వన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే ఇతి బోధక ॥౧౬

ప్రవేశ హోమము

పరమపురోహితవరులు గృహప్రవేశహోమముకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై హోమవస్తువరోమిందలు సోమాచేదంపరకుచేసి వధుపుతనను తాకుచుండగా క్రింది పదమూడుమంత్రములు చెప్పిచూ, ప్రతిమంత్రముకూ నాలుగుమార్లు స్థవముతో స్రుక్కునందు అజ్యమునుగ్రహించుచూ, హోమములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర శ్రీతత్త్వం అనయా నవోధయా వధ్వాసహ వివాహ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరోపరః॥

సూ॥ అగ్నేరుప సమూధానాద్యాజ్యభాగాన్తే ॥ న్వారభ్యాదా ముత్తర ఆమృతిర్ముత్యా॥ ఆగన్తోష్ఠమిది త్రయారతా జ్యామృతిర్ముత్యా॥

ఏకం॥ ద్వే॥ త్రిణి॥ చత్వారి॥ (పంచ)॥

ఆగన్తోష్ఠం మహిషీ గోభిరక్షయౌషధృశ్చిత్తీ ప్రజయో స్సద్వితీ॥
బహ్వం ప్రజాంజనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యాభ్యాహో॥

అగ్నేయజదంసమమ్॥

అయమగ్ని ర్భవాపతి స్సువగ్ం సత్కుష్ఠి వర్తనః యథాభగ స్తాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్నిస్వహో॥

అగ్నేయగృహపతజదంసమమ్॥

ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత జగ్ధాగ్ని శ్శిర్మయచ్చతమ్॥ యధైయోర్మ

ప్రమీయాతా ఉభయార్ధిపతోః ప్రజాన్స్వహో॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

తేనభూతేన హవిషా ॥ య మాప్యాయుతాం పునః॥ జాయాయా మన్యా ఆపాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభివర్తతాగ్ స్వహో॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

అభివర్తతాం పయసా ॥ ర్భి ర్భాష్ట్రేణ వర్తతామ్॥ ర్భయ్య సహస్ర పోషసేమాస్తా మనపేక్షితా స్వహో॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

ఇజైవస్వం మావియోష్ఠం విశ్వమాయుర్భుక్షుత్తమ్॥ మహ్యోజైష్ఠ స్వస్థయే స్వహో॥ ఇంద్రాయేదంసమమ్॥

భ్రువైహిహోష్ఠా మయిమహ్యంత్యా ॥ ర్భాద్భు హస్పతిః॥ మయాపత్యా ప్రజాపతీ సంజీవశరద శ్శుతగ్నిస్వహో॥ భూహస్పతిజదంసమమ్॥

తృప్తాజాయా మజనయ తృప్తా ॥ స్వైత్వాంపతిమ్ తృప్తా సహస్రమా యుగంపి దీర్ఘమాయుః కృణోతువాగ్ స్వహో॥ తృప్త జదంసమమ్॥

జమంమ్ వరుణ శ్రుధిహవమద్యాద మృదయ॥ త్యామ వన్యరాదజే స్వహో॥ వరుణాయేదంసమమ్॥

తత్త్వాయామిబ్రవ్యాణా వస్తమాస్తవదాతాస్తే యజమానోహవిష్టిః॥ అహదమానో వరుణేన బోధ్యురుశగ్ం సమానతాయాః ప్రమోషి స్వహో॥ వరుణాయేదంసమమ్॥

తృప్తాగ్ని పరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోమయాగీనీష్టాః॥ యజిష్టో వహ్నితమ్ శశ్మచానోవిశ్వా ద్వేహగ్ంసి ప్రముముర్భుస్సత్వాహో॥

అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ।

౧౨ సత్సన్న్యో అగ్ని మహాభవోతి నేదిష్టోఽస్మా ఉపనోపుష్టా । అవయక్ష్వనో
వరుణోరరాణో వీహి మృదీకగం సుహవోనవిధి స్వాహా ॥

అగ్ని వరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౩ త్వమ్మగ్ని అయాఽస్యయాస న్వనసహితః అయాసేన వాప్యమూహి
షీఽయానోధేహ భీష్మగ్ని స్వాహా ॥ అయాసేఽగ్నియాజనంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడు వధువునుతన ఎడమవైపున కూర్చుండచేసి, ఇద్ద సన్నపా
నమునుండి అభివాదనాంతమువరకుదేసి అచమనముచేయవలెను.

సూ. ఇద్దసన్నపానం జయోది ప్రతిపద్ధతే అభివాదనాన్తం కృత్వా ।

ఇద్దసన్నపానాన్తద్వి .. అచంభో అభివాదయే । అచమ్య
పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే వరదయించిన ఎద్దు
చర్మముపై ఉత్తరపరుడుగా వధూవరులుఇరువురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుకు అచారములేదు చాపనైననే కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ । ఉత్తరయాచర్మవ్య పవిత్రత ఉత్తరేవరః ।

ఇహగావః ప్రతాయద్వ మిహోక్తా ఇహపూరుహాః ।

ఇవౌరానమాన్ర దక్షిణో రాయస్సోధో నిషేధతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమునుమాత్రమేకని పిల్లలందరూక్తేముముగాఉన్న
ఒకఇల్లాలి కుమారుని వరుడుక్రింది మంత్రముచేప్పి వధువుతోమోద కూర్చుండ
బిడ్డవలెను.

సూ అథాస్యాః పుగ్గస్సోద్రీవ పుత్రాయాః పుత్రమబ్జ ఉత్తరయోపవేశ్య ।

సోమేనాదిత్యా ఇలిసస్సోమేన పృథివీద్యధా ।

అథో నక్షత్రాణామేషా మువస్థే సోమ అధితః ।

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అబ్జువానికి ఫలప్రదానము ఈయవలెను.

సూ । తస్మై ఫలాన్యత్తరేణ యజాషా ప్రయాయ ॥

ప్రసవ్యః ప్రేయం ప్రజయా భువనే సోచేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడుజపించవలెను.

సూ । ఉత్తరజపిత్యా ॥

ఇహాస్త్రియం ప్రజయోతే సమృద్ధతా మస్మిన్ గృహేగార్హపత్యాయ

జాగృహి । షినాపత్య త్వన్గోంసగం సృజస్వాధా జీప్రివిదధ మావదాసి ।

సుమజ్జల్లిరియం వధూదిమాగ్ం సమేత పశ్యతః ।

సోభాగ్యమస్య ధర్మాయా థాన్తం విపరేతన ।

పిమ్మట నక్షత్రదర్శనముఅగునంతవరకు వధూవరులుఇరువురూ మోస
ముగాఉండి నక్షత్రదర్శనమైనపిమ్మట, భూర్భువమాని ఉత్తరమునకూని బయలు
దేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ద్రావేని, రెండవమంత్రముచే వధువు అభంధ
తని దర్శించవలెను.

సూ. వాచం యచ్చృత్యా నక్షత్రేభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా

దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం యథాబిడ్ధం ప్రువ మరున్యతీంవ దర్శయతి ॥

* ద్రువదర్శనమ్ *

ద్రువక్షితి ద్రువయోని ద్రువపసి ద్రువత స్థితమ్ ।

త్వంనక్షత్రాణాం మ్రేధస్య సమాపాహి పృతస్థతః ॥

ఇతివరం ద్రువందర్శయతి ।

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్తబిషయః ప్రథమాం కృత్రికానా మరున్ధతీం యద్రువణాగ్ం
హన్తిన్యః । పట్కృత్తా ముఖ్యయోగం పహన్తి యమస్యాకమథ త్సప్తమ్ ॥

ఇతివధాం అరున్ధతీంచదధ్యయతి ॥

అర్హ ప్రదానమ్

ఏధాపరులుఇరువురూ అక్షతోదకములను తమ ఇరువురి దోసిలియందు
పట్టుకొని ఉత్తరదిక్కునకుతిరిగి స్వబలులకులనూ, అరుంధతీకి సప్తర్షిమండల
మును చూచుచూ శ్రీందిశ్లోకములను అనుసరించి అర్హములు విడువవలెను.
శ్లో॥ కశ్యపోఽతి ర్ధరద్యాతో విత్వామితోఽథ గౌతమః ।

వతిష్ఠో జమరగ్నిశ్చ సప్తైతే బిషయ స్వధా ।

పత్నీసహిత సప్తబిషభ్యోననుః ఇదమర్హ్యంసమర్పయామి ॥

శ్లో॥ అరున్ధతీ మావేదేవి వసిష్ఠ ప్రియభామిని ।

దంపత్యో రక్షణార్థాయ ఇదమర్హ్యం దదామ్యహమ్ ।

అరున్ధతీదేవ్యైననుః ఇదమర్హ్యంసమర్పయామి ।

ప్రవేశమునందు చిట్ట

ఆగస్త్యోష్ఠ మయమగ్నిః ప్రజాయా స్సేనభూతేనా భివర్ధతా మిహైవస్థం
ప్రజైధిపోష్యా త్వష్టాజాయా మిమంమేవమథ తత్తాయామి త్వన్నోఅగ్నే
సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే ఇతి శ్రయారదః ॥౧౩॥

స్థానీపాకమ్

పథవుతోనచో వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థానీపాకము
నకు సంకల్పించి, పథవును తనకుడివైపున కూర్చుండచేయవలెను

ప్రాణాయామస్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధాం అగ్నే
యేన స్థానీపాకేన యాజయిష్యే ॥

తరువాత పథవుచేత స్థానీపాకము చేయించవలెను. స్థానీపాకము అనగా
నూతన వధవుచే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని చేతలకు పోచుము
చేయుట. నూతనపథవుచే వంటచేయించుటకు ధాన్యముదుపించి, దానిని చెరి
గించి, కొత్తగిన్నెలో అదియ్యమునుబోసి కడిగింపగా, వరుడు హోహుగ్నియందు
అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికేతూర్చునూని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన
దోటదించి, అజ్యమునుఅభిషేకించవలెను.

సూ॥ అథేనా మాగ్నేయేన స్థానీపాకేన యాజయతి । వత్సవహన్తి చరుగ్న్
శ్రవయుత్వా ౨ భిక్షార్థ ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిక్రిత మభిక్షార్థా॥

పిమ్మటవరుడు భూర్భువస్సువరోనుండి నోమాదేదనమమవరకు
అగ్నిముఖముచేసి, భార్యతనమతాకుచుండగా హోవిన్మహిమము చేయవలెను.

సూ: అగ్నిరుప సమాధానా ద్వాజ్య భాగాన్తే ౨ న్వావర్తాయాగ్ని స్థావీపాఞ్జ హోహతి । ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదంనమమ ।

వరుడు స్థవముతో స్రుక్కురుండు ఆజ్యమును అభిషేకించి, గిన్నెమధ్య లోని అన్నమును రెండుమార్లు స్రుక్కురుండునుంచి, పిమ్మల స్థవముతో రెండుమార్లు ఆజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందిపోమునుచేసి, త్యాగముచేసేవలెను.

పోదుము చేయునిమిత్రము అన్నముగ్రహించునపుడు పంచాక్షర్యములు మొదటిరెండుమార్లు అన్నమును గిన్నెమధ్యభాగమునుండి గ్రహించి, మూడవ మారుమూత్రము గిన్నెలోపడదుండునుంచి, అన్నమునుగ్రహించవలెను.

సూ: దర్వాముషస్త్విద్య చరుమధ్యాద్విరవచాయ: అభిహార్య ।

అగ్నేయే సోహవే ॥ అగ్నేయజడంనమమ ॥

మరల వరుడు స్థవముతో స్రుక్కురుండు ఆజ్యమును అభిషేకించి, గిన్నె లోని అన్నములో ఉత్తరమునుండి ఒకమారు అన్నముతీసి, స్రుక్కురుండునుంచి, రెండుమార్లు ఆజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందిపంత్రిమచేప్పి పోదుముచేసి, పిమ్మల త్యాగముచేసేవలెను. పంచాక్షర్యము అన్నముగ్రహించుట, అభిహారము చేయుట రెండుమార్లు చేయవలెను.

పునః దర్వాముషస్త్విద్య ఉత్తరాధ్యక్ష్య క్షిప్త్యక్షతే వచాయ ద్విరభిహార్య

అగ్నేయేస్సిష్ట కృతేసోహవే ॥ అగ్నేయే స్సిష్టకృత ఇదంనమమ ।

వరుడు ఇద్దరజ్ఞాపనువెప్పి, ఉదకముతోకుడిచి, అగ్నియందునుంచి, ఉద కముముట్టుకొనవలెను స్రుక్కువములకు అంటుకొన్న అన్నశేషమును పాత్రాసాద నచేసి సదర్శుల చేసేనుంత్రికముగాముట్టించి, అదర్శులను అగ్నియందువేయవలెను.

ఇద్ధ్యసన్నివానా న్యద్విస్సగ్న్యే . కుద్రాయతస్త్విరచాయేదంనమమ ॥

అపడపన్నకృతే పయో: ప్రసవ్యమస్తేం బద్ధిరజ్ఞాస్సగ్న్యే ప్రహరతి ।

ఇక్ష్వద జయోదను చెప్తనక్కరలేదు.

వరుడు క్రిందిపాశ్చములువలకుచూ స్రుక్కుచేత పరిధిలను మూడుమార్లు లుడువవలెను.

సూ: దర్వాపరిధి ననక్తి । దర్వాపరిధి ననక్తి । దర్వాపరిధి ననక్తి ।

పిమ్మల వరుడు పాత్రాసాదనచేసిన దర్శులయొక్క కొలను కుడిచేతితో అట్టుకొని, ఎడమచేతిలోగల స్రుక్కునందు నొక్క సప్తపక్షిణముగా కుదవవలెను.

సూ: పాత్రప్రయుక్త దర్వాగ్రాణి దర్వామధ్యజ్ఞ

పిమ్మల వరుడు స్థవమును ఎడమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన దర్శులను మధ్యకుమడిచి స్థవముయొక్కపిలులనులో కుడిచి, పిమ్మల స్థవమును అట్టుచి, కుడిచేయి క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనమొదట్లో నొక్కికుదవవలెను. ఇట్లు మూడుసార్లుచేయవలెను.

సమీధ్యమూలే అనక్తి । మూలాజ్ఞనేదక్షిణంపాడిమధ్యకుర్యాత్ । ఏవంత్రి ॥

స్రుక్కువములనుకుడిచిన దర్శులలో కొన్నిదర్శులను వరుడుజ్ఞాపకముగా వేరేటచి, మిగిలినదర్శులను తనరెండుచేతులతో చూర్చునకుకొనలుండునట్లు అట్టురుండునుంచి, ఇదివరలోపోమునుచేసిన దేవతలను ఉత్తరీంచి క్రిందిత్యాగ ములు ఒక్కొక్కటివలకుచూ ఒక్కొక్కదర్శును అగ్నియందువేయవలెను.

సూ: కిత్సీర్మల మపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ: । పాణిభ్యాం దర్వాం త్రివిష్టాప్య: హత దేవతా ఉద్ధిస్తాగ్న్యే ప్రహరతి ।

ప్రజ్ఞాపతయ ఇదంనమమ । ఇన్ద్రాయేదంనమమ । అగ్నేయ ఇదం నమమ । సోమాయేదంనమమ । అగ్నేయేస్సిష్టకృత ఇదంనమమ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా దానిన దర్శులను దోబిడితో మూడుసార్లు గింటి అదర్శులను అగ్నిలో వేయవలెను వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడువ్రేలును అగ్నికి చూపించుచూ ఏతేతని మూడుమార్లు అనవలెను. పిమ్మల రెండుచేతులతో అగ్నిని అభిషేకించి, భూమిపై ముట్టుకొనవలెను.

సూ: అష్టాలినా త్రిరుద్రత్య తృణంప్రహరతి । త్రిరబ్జాన్య స్పిర్దిత్య ।

ఏతత్. ఏతత్, ఏతత్ అగ్నిమభిమన్వ్య. భూమిముప స్మరేత్.

వరుడుముందుగా అగ్నికృపదుటఉన్నపరిధిని అగ్నియందుపడవేసి, పిమ్మటదక్షిణ, ఉత్తరపరిధులను ఒక్కసారిగావడవేయనిశ్చయించినవాడై ఆపరిధులయొక్క కొనలనునిప్పులయందుగ్రుచ్చి పరిధులనుఅభిమంత్రించేయవలెను.

సూ॥ మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య యుగపదితరో ప్రహరన్న్
ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మజ్ఞాదేహాచోపాతి । పరిధీనభిమన్వ్య ।

పిమ్మట వరుడు తూర్పునఉంచిన ఆహారమిధులను అగ్నిలోవేయవలెను
సూ॥ ఆహార సమేధౌ ప్రహరతి ॥

వరుడు సుక్కుయందు స్వవముతోఅజ్ఞమును ఒక్కమారుగ్రహించి, సుక్కునిలమనందు స్వవమునుఊర్ధ్వింబి, ఏకధారగాసంప్రాప్తచోమముచేసి, క్రిందిత్యాగమువలనకవలెను.

సూ॥ దర్వామితర దర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గ స్రావేణాఽభి జుహోతి ।

వమభ్యోరుద్రేభ్యఃఉదిత్యేభ్యస్సగ్గస్రావభ్యాభ్యవదంసమమ ।

పిమ్మట వరుడుఅజ్ఞాతాదిచోమములుచేసి, ఉత్తరపరి షేవనము, పూర్వ పాత్రవిస్తరముచేయవలెను తరువాతనేతితోతడివినవావిశ్లేషమును బ్రాహ్మణుల నకు భోజనముగావిట్టవలెను.

సూ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణేత్యాదిసిద్ధమత్తరపరిషేననం తతఃప్రదీతా విమో
కోపితేనసర్పిష్ఠా బ్రాహ్మణంభోజయతి ॥ అస్మిన్ప్రకృతే. అభివాదయి

వరుడు తనకు పూజ్యులైనవారికి ఎద్దను తీయవలెను.

సూ॥ యోస్యాపదితస్సన్యా ఋషభంధూతి । అగ్నియస్థాలిపాకం ప్రమాచ్యత్

పార్థమస్య స్థాలిపాకమ్

అగ్నేయస్థాలిపాకమైన తరువాత నాలుగుబిహాసనమాలములకు పూర్వ

సాధ్యమాస్యవచ్చినచో అపార్థమాస్యరోజనే స్థాలిపాకముప్రారంభము.

సూ॥ అగ్నేయస్థాలి పాకాదూర్ధ్వం యత్పూర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః

పూర్వమాస్యయందు అనగా శుద్ధపాత్రమినుండి పడవైదవరోజున ప్రాతరా

నానంతరము ఆదమునముమొదలుసంకల్పమంతయుచేసి పార్థమాస్యకు

సంకల్పించివేయదగిన అగ్నిదేవతాకమైనస్థాలిపాకమును దేవులదురుమునచేయు

చున్నాను, అనిసంకల్పముచేయవలెను.

పార్థమాస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతఃకాలే । కృత ప్రాతాయామః

సీతకాలో సంకీర్త్య. పార్థమాసే నాగ్నేయేనస్థాలిపాకేన శ్వేయాజయిష్యే ।

అగ్ని సంకల్ప్య ॥

తంత్రముఅంతయు స్థాలిపాకములోవలెనేచేయవలెను. శ్వేషభద్రానము

యనక్కరలేదు. పూర్వప్రాతరందుదక్షిణయని కొందరిమతము.

పూర్వమాగ్నేయ స్థాలిపాకమితి ॥ వ్యవభాషం నాస్తి । పూర్వప్రాత్ర్య దక్షిణేత్యేతి

నాస్తికాత్మాణి సహారాధనమ్

కృష్ణారాజు ఆచమనముచేసి, నాందిబ్రాహ్మణ సమూహాధ్యక్షుని సంగతిని విని బ్రాహ్మణులను గంధారులచేతాశించి, దక్షిణావస్థములను నమర్చింది, భోజన కాలమందు హస్తాదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మటాశ్వికాదకములను హరివేణము నందు విధివలెనను.

కన్యాదాతా ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ
 కుమార్యాః పాణిగ్రహణాజ్ఞతేన నాస్తికోభనదేవతా త్రాహ్మణ సమారాధనం
 కరిష్యే నాస్తికోభన దేవతాస్మరూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగతః అహివో
 గన్తాః సుగన్తాః అలబ్ధాగ్రాహిమో అక్షతాః సస్పృక్షతాః సకలారాధనై
 శ్చోభనమస్తు । నాస్తికోభన దేవతాస్మరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు ।
 నాస్తికోభనదేవతా స్మృతీతా స్మృతసన్నా వరదాభవస్తు ।

గన్ధర్వస్తావనమ్

పరుదులచనుసముచేసి గంధర్వస్థాపనకర్తయి, పిమ్మటఒకదంప
మునకు వ్యక్తముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, గంధాదులచేలలంక
రించి, పోదశోపనాచమలచే పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థావీపాకాదూర్వం
గర్వదుస్తాపనం కరిష్యే॥

సూ. స్థావరీపాకాదూర్వం గర్భర్షస్థాపనం తయాశ్చద్యా మన్తరేణ దక్షో
గర్భలిప్తో వాససా సూక్రేణవా పరివీశ్యన్తుతి ॥

విశ్వావసుగర్భర్వరాజాయనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైర్భ్యర్చ్య

వధూవరులు శ్రీదివ్యోత్తమునుచెప్పి వైరందమును దంపతులనడుమ
ఉంచుకొని మూడుసెలారాత్రములు అగ్నితోపాటు పూజించుచుండవలెను.

విశ్వావనో ఒత్ర గన్ధర్వ దత్తే రాత్రిత్రయం చసన్న్యే ।

అపయోః ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షమాం శుభుక్షణ ॥

గనర్థ స్థాపనముహూర్త స్ఫుముహూర్తో ౭ స్తు ॥

స్థానికముమీదలు మూడుచక్కెళ్ళు, మూడురొట్టలు నూనెనందంపకులు
ఆధక్కరునమును, బ్రహ్మచర్యమును, ఉప్పు, తారములేనిబోనము చేయించుద
వలెను.

సూ. యదహర్యాఽహమహతే త్రిరాత్రముభయోరథశ్చయ్య బ్రహ్మ
చర్చం క్షారలవణవర్ణనంచ ॥

దివాన్‌నమి

స్థాపితానంతరము కొన్నిదినములుకలెదల నరుడుసాయుజ్యపానము
 పము ప్రారంభించి, అక్షదపంద్యంతిరజారెండుపూజల, లేదా ఈజిప్తానూనూ
 తులన బియ్యముతోగాని, యవలతోగాని నేయుచుండవలెను.

సూ॥ సాయం ప్రాతరత ఉర్ధ్వగం హస్తేనైతే అహుతీ స్తంబురై ర్యవైర్వా
జహుయాత్ ।

స్థానిపాకములోనలెద మొదటి హామము అగ్నిదేవతగా అగ్నిశిష్యుడనూ, లెంపదహామము సిద్ధిప్రక్షుడూ అగ్నిలోతాత్కాయమననూ చేరువలెను. ప్రాతః కాలమున మాత్రము అగ్నియేస్తావేత్ బదులగా మొదటి హామము సూర్యుడనై స్వాహా || అనిచేయవలెను.

సూ॥ స్థావీపాకమ దైవతమ్ ॥ సౌరీ పూర్వానుతిః ప్రాతరిత్యక్తే ।

పూర్వోత్తర పరిషేచములు స్థావీపాకములోవలెనే చేయవలెను

సూ॥ ఉభయతిః పరిషేచనం యథాపురుస్తాత్ ॥

సంకల్పః

వరుడు బివాసనకునంకల్పముచేసి ఆశ్చర్యోదకములను వధువుదోసిలిలో

విడువగా, వాటినిఅమె వారివేషమునందు విడువవలెను

సూ॥ బివాసనమారప్పే తేనయావక్ష్యవం హోవాప్యమి ఇత్యుభయో
స్సంకల్పః ॥

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపదమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమోపాసనం

తందులైర్మోష్యామి ॥

విష్ణులు వరుడు భూర్భువస్సువరోంసుండి దేవసవిభావహవఅనువరకు
చేయవలెను

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేచనాంతం కృత్వా ।

ఓం భూర్భువస్సువరోం దేవసవితః ప్రసువ ।

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడులియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని,
ఆవిద్యముపై ఆజ్ఞమునుఅభిహరించి, అందుగుణాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని,
క్రిందిమంగ్రముచివ్వే అగ్నిశిమధ్వన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను

సూ॥ హస్తే తందులానాదాయ । అభిహార్య ద్వేధా విభిజ్య ॥

౦ అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

విష్ణులువరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినలియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసు
కొని, క్రిందిమంగ్రముచేప్పే అగ్నియందుతాతాస్వాభాగమునహోమముచేయవలెను

౧ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతఇదంనమమ ।

అమాలి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వసన్తుతిహోమం కరిష్యే

విష్ణులు వరుడు ఒకసమీధను ఆజ్ఞములోతీసి క్రింది మంగ్రము చెప్పి

మింగ్రాంతమందు ఆసమీధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను

యత్ప్రవేత్త వసన్తుతే దేవానాంగుహ్యే నామాసి ।

తత్త్రహస్యాని గామయ ॥ వసన్తుతఇదంనమమ ।

తదపరి ఉత్తర పరిషేచనము చేయవలెను

ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ అధితేస్తమగ్నేస్థాః ప్రాసాపీః ॥

ఉపస్థానమ్

విష్ణులువరుడు క్రిందిమంగ్రములచెప్పి చూఅగ్నిశివసుపురించవలెను

అగ్నేత్వంనో అన్తమః । ఉత్తరాశా శివోభవవర్ధద్యుః । తంక్వాశోచిష్ట

రీదివః । సుమ్యాయునానమీమహే సఖిభ్యః ॥ వసుభగ్ని ర్భువశవాః ।

అచ్చానక్తి ద్యుమత్ర మార్తయిందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురువ్యాహో

అహాయత స్సమస్త్యాతే ॥

వరుడు క్రిందివిశ్వమువలికి, ఉదకముముట్టకొని, అనాక్షాకాది మూడు
మంగ్రములను జపించవలెను

హోమసాధ్యణార్థం అనాక్షాతత్రయమప్రజపం కరిష్యే ॥

౦ ఓం అనాక్షాతం యదాక్షాతం యజ్జ్యత్య క్రియతే మిధు ।

అగ్నే తదగ్ని కల్పయత్సగ్ంహివేత్త యథా తథమ్ ॥

౧ పురుషసమ్మితో యజ్జ్తో యజ్జ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్ త్వగ్గోహిపిత్థే యథా తథమ్ ।

యత్నాక్షత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్గాః ।

అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజ్ఞస్థోదేహగ్ం ఋశుశోరుజాతిః ।

వరుడు క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షకోదకములను హరివేణమునందు

విడచి, స్వస్మశ్చాంమౌరలు అభివాదనాంతుముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

అనేన సాయమోపాసన్ హేమేనభావాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీయజ్ఞే శ్చరస్సుషీణాతు సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥ స్వస్తి శ్చామిత్యాద్యభివాదనానం కుర్యాత్ । స్వస్తి శ్రద్ధాం అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ।

వివాహం ప్రకాశమి

ప్రదస్యమి
(సుహదాశీర్వచనమ్)

మోహమైన మూడవ దినమందు సుహదాశీర్వచనము జరిగించవలెను. సూ. వివాహా తృతీయ దినన్ కేదన్యసహాశీర్వచనం ప్రవర్తయన్చి ।

ప్రంతర్భుజ్

వరుడు ప్రాతరూపాసనముచేసి వరుప్రతానహా మరలఅచమనముచేసి, సుహదాశీర్వచనమునకు సంకల్పించి, అక్షకోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

వరప్రాతరూపాసనం మాత్నా. వధ్వాసహ ప్రాణానాయమ్య. శ్రీ పరమేశ్వర స్రీత్యర్థం వివాహమసహదాశీర్వచన సమయే ఇన్ద్రార్పణదిక్పాలక సహిత సర్వశీదేవతాప్రజాంకరిష్యే॥

సుహదాశీర్వచనమ్

విష్ణేశ్వరపూజనముచేసి ఒకసూతన వస్త్రమునుపలిచి, దానిపై బియ్యము బోసి, అబియ్యమునమముగానర్చి అందుఅష్టదశ పద్మమునులిఖించి, ఆమంటపమునందు పక్షిసహిత బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను ఇన్ద్రార్పణ దిక్పాలకులను ఆవాహనముచేసి దోడకోపదారులచే హరించవలెను.

సూతనవస్త్రాదిభిరలబ్ధ్యతేహితే అదౌ గణపతిమధ్యర్చ్య । తతస్సరస్వతీసహితంబ్రహ్మణం, లక్ష్మీసహితంవిష్ణుం, గౌరీసహితంశివం, ఇన్ద్రార్పణ దిక్పాలకాంశ్చ తతస్సుష్టైరారాహ్య । దోడకోపదారైరభ్యర్చ్య ।

సూతనవస్త్ర ప్రదానమ్

విష్ణుకు వధూవరులకు వారివారిఅత్తవార్లు సూతనవస్త్రములనురుాయవలెను.

ఆర్చిత ప్రార్థిత యువంపస్త్రాణి. సచేధే ।

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ శర్మగారు తమకుమారులై, అల్లుడు వివాహమసహదాశీర్వచనసమయమందు తమఅల్లునిఆశీర్వదించి, సూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించవలెను.

సుమన్జలీరీయం.... వివరేతన ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ శర్మగారు తమకుమారులు, కోడలు వివాహమసహదాశీర్వచనసమయమందు తమకోడలునిఆశీర్వదించి, సూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించవలెను.

ప్రధానాశ్రయము

పిమ్మటవధూవధులు అవస్థములనుధరించి అచమనముచేసి, క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

అవయాస్థకల శ్రేయోభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వదనాఖ్యం కర్తు కరిష్యే ।

వరుడు ఒకవర్ణమునందు సభవారికి ఇవ్వదలచిన ఫలదక్షిణతాంబూలములనుబంచుకొని సభవారిని ఉద్దేశించి, క్రిందివాక్యములనుబలుకవలెను సభాసదులు క్రిందివిధముగా ప్రతివాక్యములను పలుకవలెను

వరు:

సభాసదు:

సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణు స్మరూపా

భాం బ్రహ్మజానాం సర్వత్ర ఇమాన్యూసనాని । సుఖాసనాని ॥

సర్వై రైవేక్షణః శ్రియతామ్ ।

ఓంతథా ॥

ప్రాప్నువన్తు భవన్తః ।

ప్రాప్నువామ్ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, పిమ్మట క్రిందివచనమును పలుకవలెను.

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సంధ్యగపాన్న పాథ్యేదు హిరణ్యవర్జః ।

హిరణ్యయా త్పరియోనే ద్విపద్యా హిరణ్యదా దదత్సన్న మన్తైః ।

వేదమురూపైవబ్రహ్మతీ. శత్రుగారుతనకుమారుని వివాహముహదాశీర్వచన సమయమందు అత్యస్థిరాచేక విద్వన్ముహూజనులకు అనీకవేల దివ్యసువర్ణమస్త్రపుష్పములు సమర్పించదమైనది.

తరువాత పెండ్లికుమారునితండ్రి సభాపతిగారిని చందనమండపములలో పోతించి సభాకట్టమునుతయవలెను. పిమ్మట ఉభయపురోహతులకు అన్యోన్య సత్కారములు, వేద్యస్థులు, విద్యాభ్రంసంగములు, వందితసత్కారములు మహదాశీర్వాదము ఫలప్రదానములు, మంగళహారతి.

తరువాత వధూవధులుఇరువురూ పీఠులమీదనుండితీచినిలబడి, క్రింది మంత్రముపలికి, సభావందనముచేయువలెను

సమో మహద్భ్యో సమో అర్చితభ్యో సమోయువభ్యో నమ అశినేభ్యః ।

యతామ దేవాన్యది శత్రువా మమాజ్ఞాయుపశ్చం సమహృక్షిదేవాః ।

సభాయై నమః ॥

పరస్పరం ప్రవాత్తము

గర్వరోతాపనమ్

వధూవధులుఇరువురూ మరలపీఠులమీదకూర్చుని, అవమనముచేసి ఇదివరలోతమమధ్యనందించిన దండరాసమున ఉన్నగందర్వుని నాలుగవరోజు రాత్రి రెండుయముములు దాటినపిమ్మట క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దండమునకు కట్టిన త్రాడునువిప్పి, విడిచిపెట్టవలెను.

సూ। తం చతుర్థా ॥ పరరాత ఉత్తరాభ్యాముత్తాప్య । ప్రక్షాళ్య నిదామ్ ।

౧ ఉద్దిర్యాతో విక్వావనో నమ సేదా మహేత్యా ।

అన్యామిచ్చ ప్రపర్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ ।

౨ ఉద్దిర్యాతః పరిపతి హ్యేషా విక్వావనం నమసా గ్నిర్విరీభ్యే ।

అన్యామిచ్చ పితృపదంవ్యక్తాగ్ం నతేభాగో జనుషాత్యవిద్ధి ॥

గర్వర్థం ప్రక్షాళ్య । శయానాదవ్యత్ర నిదరాతి ॥

శేషపాదము

వధువుతోనహించుదు శేష హామమునకె సంకల్పించి, ఉత్తరపరుడై భూర్భువస్సువరోమొదలు సోహయేదంనమమవరుచేసి వధువులను తాకుచుండగా, ప్రతిమంత్రమునకూనాగుమున్న సమముతోనొప్పునందు అజ్ఞమును గ్రహించుచూ క్రింది విధములత్రములెచ్చి చూ హామములనుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రతిర్థం అనయానవోధయావధ్యా సహ వివాహశేషహామంకరిష్యే. ఉత్తరోవరః, అగ్నేరువసమాధానాద్భాజభాగాన్తే ౩ న్యారభయూ ముత్తరాహుతీర్చత్వా, చతుర్థహీతంగ్రహీత్వా

ఓం భూర్భువస్సువరోమ సోహయేదం నమమ

౧ అగ్నిప్రాయశ్చిత్రేత్తం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్రిసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిష్మి తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా. అగ్నయజదంనమమ॥

౨ వాయోప్రాయశ్చిత్రేత్తం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్రిసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిష్మి తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా.

వాయవజదంనమమ ॥

౩ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్రేత్తం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్రిసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిష్మి తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ఆదిత్యయేదంనమమ ॥

పశాపతే ప్రాయశ్చిత్రేత్తం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్రిసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిష్మి తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ప్రజాపతయజదంనమమ

౧ ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కుటశ్చార్ద్రవశ్చ ధర్మశ్చ ద్రవిణంచభగశ్చాన రిక్షంచసమశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాశ్చ విశ్వస్య శాశ్చ తేయంద్యుశ్చ యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా ॥

ప్రస్వాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ ॥

౨ మధుశ్చ మాధవశ్చ కుకశ్చ కుచిశ్చ సభశ్చ సభ్యశ్చేష శ్చోర్ధశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్యుశ్చ యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ॥

౩ చిత్రంచ చిత్రశ్చకూశంచ చాకూతి శ్చాధీతంచ చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచక్రమశ్చ దరీశశ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్యుశ్చ యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా ॥ చిత్రాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ॥

ఇద్ధసన్నహనముమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆవసనముచేయవలెను.

ఇద్ధసన్నహనం జయోది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥

ఇద్ధసన్నహనానాన్యధ్యుస్సగ్గే స్మశ్చాగ్ని ఆహంభోఅభివాదయే॥

పిమ్మట అగ్నికివరమల వధువునుతార్చముఖముగా కూర్చుండచేసి

వధువుచేర్చముఖముగా వధువుకు ఎదురుగానిలబడి హేమశేషమైన అజ్ఞ

ములోకాంబెము చేతితో వచ్చుచును మూడువ్యావృత్తులనున్న తరువాత కంకారమును స్వాహాకారముతో క్రిందివిధముగా ఉచ్చరించి, పిమ్మట ఆజ్యమును వధువు శిరస్సున పాపిటిలో ఒక్కమారుగా ఉంచవలెను.

కొందరు ప్రతిమంత్రమునకు చివర ఆజ్యమును ఉంచవలెనని అందుచు నూ॥ అపరీణాగ్నిం ప్రాచీముపవేత్త్య॥ తస్యోత్థిర స్వాజ్యశేషోఽతి వ్యావృత్తిభి ర్కంకార చతుర్థాభిరానీయ॥ ఆజ్యశేషాత్కృంది ద్వస్తనాదాయ॥

భూస్వాహా ॥ భువస్వాహా ॥ సువస్వాహా ॥ ఓగ్స్వాహా ॥

నూ॥ సర్వేశ్వరమున సక్తుడనయతి॥ కేచిత్త్రుర్ మమ్రేమ్॥

క్రిందిమంత్రము మంత్రములనుచెప్పి మంత్రవింగములను అనుసరించి వధూవధులు పరస్పరముచూచుకొనవలెను.

నూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యథాలిక్ష్ణ మిధస్సమీక్ష్త్య॥

క్రింది మంత్రముచెప్పినపిమ్మట వధువు వరునిచూడవలెను.

అపశ్యన్త్యా మనసా రేకీలానం తపసోజ్ఞాతం తపసో విభూతమ్

జుహ్వజ్ఞా మిహర్యుగ్ం రరాజుఃప్రజాయస్య ప్రజాయాపుత్రకామ్॥

వధూర్ధ్వ మీక్షేత్త॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పినపిమ్మట వరుడువధువునుచూడవలెను.

అపశ్యన్త్యా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనాగ్ం జుత్వియేనాథమానామ్॥ ఉపమాముచ్చా యుపతిర్భూయాః ప్రజాయస్య ప్రజయా పుత్రకామ్॥

వరోవధూమీక్షేత్త॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి వరుడువధు కడచేతిలోబువ్వదేలి, ఉంగరపువ్రేళ్ళను హోమముచేయగామిగిలిన ఆజ్యములోముంచి వధువుతనవైపుకు తిరిగిఉండగా, ఆలోబువ్వదేలిని తనవూదయముపై ఉంచుకొని, ఉంగరపువ్రేళ్ళతో వధువు వూదయ

మునుతాకుచూ, వ్రేళ్ళకుఅంటిన ఆజ్యముతో తమరెండువృద్ధయములనూ ఒక్కమారుగా తుడువవలెను.

నూ॥ ఉత్తరయాజ్యశేషేషా వ్యధయదేతౌ సంమృజ్య॥

వరః యుగప రంగుష్ఠ విస్రంసీ నీధ్యాం సమనక్తి॥

సమశ్నస్తు విశ్లేదేవా పృమాహౌ వ్యధయానినౌ॥

సంమాతరిశ్చా సంధాతా సముదేక్ష్య దిదేక్షునౌ॥

పిమ్మట వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనూ చెప్పవలెను

నూ॥ ఉత్తరా స్తైనో జిహిత్వా॥

౧ ప్రజాపతే తస్యం మేజుషస్త్వ త్వష్టదేవేభి స్సహ సామశ్నై॥

విశ్వేదేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాజుః ప్థగ్ంసాంబహూనాం మాతర స్స్వామ్॥

౨ అన్నప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజ రసాయ సమనక్త్యర్హమా॥

అదుర్భంగఃపతి ర్లోకమాపేత్త శంసోభవ ద్విప్రదే శంచతుష్పదే॥

౩ లాంఛాపశ్యేవతమా మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యా వవన్తి॥

యాసఉదా ఉతతి వైసయాతైయస్యా ముశస్య ప్రహరేమ శేఫమ్॥

సమావేశనమ్

వరుడు మరల అవసరమున చేసి, సమావేశనమునకు సంకల్పించి, వధువును తనకు దీవేలివైపున కూర్చుండజేసి, మిగిలిన ఆరోహణం అనువాచకమును జరిపించవలెను.

సూ॥ శేషగం సమావేశనే జపేత్ ॥

అచ్యుత శుభకౌటో శ్రీమాన్. గోత్రః నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోహం శ్రీమతః. గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమో పాత్రదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహోద్ధత్వేన సమావేశన మహో ముస్తజపం కరిష్యే. ఉత్తరోవరః ॥

ఒక పళ్ళెమందు ఘనదక్షిణ కాంజూలమును ఉంచి దంపతులు ఇరువురూ పట్టుకొని, క్రింది అనువాచకమును చెప్పవలెను.

ఆరోహణం ముపబరిహస్య. కృణుత్తోదుషః పీతే నెం 80 పద్మలు క్రిందివాక్యమును పలికి, వధూవరులకిరెప్పులపై అక్షతలు వేయవలెను.

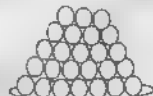
సమావేశన ముపారాధ్యమముహూర్తో ౭ స్తు ॥

కన్యాదాత దోంగమేలిమి తెండిగిస్తే, అరిసి, మిరియలు వరునకు ఇవ్వవలెను.

తరువాత కంకణవిమోచనము, అభ్యుదయము, తర్కణభుజ్యాహ వాచనము చేయవలెను. కంకణవిమోచనము విడిదిగిష్టాప్రసేతమున చేయుట ఆచారము తతః కంకణవిమోచనం, ఆభ్యుదయకం, తర్కణభుజ్యాహం చ కర్మాచారే ।

పాకెనతగవు

అదపళ్ళెవారు సదస్యముజరిగిన తరువాత మంగళవాద్యములతో, బూరలుపళ్ళెం, అరిసిలు, మినపసున్ని, మిరియలు, పసుపు, కుంకుమమృదాలను విడిదకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివారికి ఇవ్వవలెను.

చతురత తగవు

బాలుగవరోజుసాయంత్రమున మంగళార్థములతో అదపళ్ళెవారు బంగారసామాగ్రి కుంకుమకాయలు, పసుపు, కుంకుమ, సున్నిపిండి, అక్షిణి, అదపడుచుకీ చీర, రవికెలబట్టలను విడిదకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివారికి ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము పాకెనతగవు, చతురతగవులలో ఇచ్చుసామగ్రి హోమములు అయినవివూడు అప్పుటనే ఒకసారిగా ఇచ్చుచున్నారు.

కంథ తగవు

ఇది బాలుగవరోజున మగపెళ్ళివారు అదపళ్ళెవారికి మంగళవాద్య పురస్కరముగా, పనసపండ్లు, అరటిపండ్లుగల, మిరియాలు, జీలకర్ర, కొంఠి, గుమ్మడిపండు, చీర, రవికెలబట్ట ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము హోమములు పూర్తిఅయినవివూడు వధువుచేత వధువు తల్లికి చీర, రవికెలబట్ట ఇచ్చి, కొంఠి, మిరియాలు, జీలకర్ర తల్లిచీరచెంగుతో వేయించుచున్నారు.

కొట్టాలు

బదవరోజున తెల్లవారుజామున రేండుబుట్టలతో ధాన్యమును పథావరుల ముందుకుంచి ముత్తయిదుపులువేస్తారని ఆహ్వాకనపథావరుల శిరస్సుపై పడునట్లు పశ్యములతో వేరుగుదురు. తరువాత పథావరుల కలలకు చమురు పెట్టి అభ్యంగన స్నానము (కిలంబు) చేయించవలెను. మధుపర్వములను చాకలికివేసి శీఘ్రముగా ఆరవేసి తెచ్చుటవలె విర్యాలు చేయవలెను.

అభ్యంగన స్నానమైన తరువాత పథావరులు నూతనవస్త్రములను ధరించి పాతరొపాసనము చేసి అగ్నినయ్యత్వాది ప్రదక్షిణ సమస్కారములను చేయవలెను.

పైతంతు ఒకరోజు జరుగు పెద్దివీడుపుటలేదు.

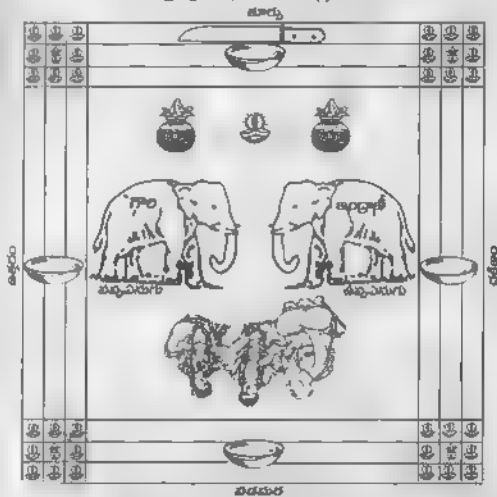
అలకపాస్సు

తరువాత విడిచికివెళ్లి ఆరనిచ్చి తెచ్చిన మధుపర్వములను పథావరులు ధరించి పంపముపైని కొళ్ళుపట్టి దీనివేసి అలుకుకొగించవలెను. ఈ అలుకు సమయములో అల్లుడుకోరినకానుక మామగారు ఇచ్చుట ఆచారము.

తరువాత ఎరువు కనకోదల్లవకు మనదలమోడకిట్లము తీయవలెను. ప్రస్తుతము అలుకుపాస్సు పెద్దివీడులందీదేవులపట్టివేసి, జరుపుకున్నాడు.

నాకబలి

నాకబలి పుష్కరాక్షతి రంగవల్లిక పటము

అక్షయం

అక్షయం

వివాహము జరిగిన బదవరోజు ఉదయమున అభ్యంగన స్నానమైన పిదప పథావరులు నిత్యోపాసనపామమును చేయవలెను. పిచ్చుట ముత్తయిదుపులు నాలుగు అడుగులు చదుముకుంచునట్లు భూమినిగోపయముతో అలుకవలెను. దానిపై చతుర్దశముగా నాకులియుగ్గును పుష్కరాకారముగా నలుపు, తిలుపు, ఎరువు, పసుపు, ఆకుపచ్చరంగులు కలిపిన దియ్యపుపిండితో మునులో చూపిన విధముగా రంగవల్లిని పెట్టవలెను.

అధాతో నాకబలిం విధింవ్యాఖ్యాస్తామః । చతుర్థ(తేషు) హేరామా
నస్తరం పశ్యమేఽ పాని అభ్యుజ్జస్వానంకృత్వా తతఃనిత్యోపాసన హేరామా
నస్తరం హస్తద్వయమూత్ర ప్రమాదేన భూమిం గోమయేనానులిప్య । పశ్య
వర్జితస్థులచూర్తైః చతురధ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా ॥

అముగ్గునుద్ధౌ రెండుపనుగులను ఒకదానికొకటి ఎదురెదురుగా
ఉంచునట్లులిఖించి, దక్షిణమునగుపనుగునుఉప్పుతోను, ఉత్తరమునగుపను
గునుపప్పుతోను, అలంకరించవలెను. దక్షిణమునగుపనుగుపైఇంద్రాణిని,
ఉత్తరమునగు పనుగుపై గౌరీదేవిని ఆవాహనము చేయవలెను.

పుష్కరమధ్యే దక్షిణోత్తరయోర్ముఖ ఖర్చైర్గతౌ లిఖిత్వా

దక్షిణతః ఇన్ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీం ప తిత్తిష్ఠ్య ।

అవినుగులతూర్పుభాగమున ఉదక్షముతోనింపిన రెండుపెద్ద కలశలను
ఉంచవలెను, తూర్పునుండిమీదులుగా నాలుగుదిక్కులనాలుగు నాకబలిమట్టి
పాత్రలనుఉంచవలెను. బ్రహ్మగృహధారముతో తొమ్మిదిపోశలుఉంచునట్లు
ఈశాన్యమునఅరంభించి ఈశాన్యముననూర్చి ఆగునట్లు కలశముల వైనుండి
దారిము చుట్టవలెను, ముగ్గుకుతూర్పున కత్తినిఉంచవలెను. నాకబలిముగ్గునో
ఘోటలు అంచుదు. ఇట్లు ఘోటలు ముత్తయిదుపులుముందుగా సిద్ధముచేసి
ఉంచవలెను.

జలపూర్ణ కలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ ఈశాన్యాదిచతుర్విధేషు
చతురః కలశానీ సంస్థాప్య, ఈశానాధారభ్య ఈశానాన్తం నవసంఖ్యాకై
ప్రస్తుభి ర్వేష్టయిత్వా । ప్రాగ్ది చతుర్దశ్చ నాకబలి మృణ్మయపాత్రాణి
నిధాయ । ఆయుధం ప్రాగ్భాగేనిధాయ ॥

రంగవల్లి ప్రదక్షిణమ్

సిద్ధపరచినఘోటపద్ధతు ముప్పదిమూడుదీపములను రెండుపళ్ళిముల

లోన్చి వాటినిఇద్దరిద్దరు ముత్తయిదువలుపట్టుకొనినడచుచుండగా వారికంటే
ముందుగా ఒకపెద్దముత్తయిదువ వీళ్ళబిందెనుపట్టుకొని, నడచుచుండగా
బంధుగణ ములతోనూ పరూపరులనువెంటబెట్టుకొని పురోహితులు మమాగ్నే
అనువాక మునుచెప్పుచూ పుష్కరాకారముగాఉన్న ఖర్చైలును సమీపించి,
అప్రోలుచుట్టూ మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

తతః సువాసిన్యై త్రయస్త్రింశశ్చ సహిత పాత్రద్వయం గృహీత్వా
తత్పురతో వృద్ధువవాసిన్యై ఉదకుంభంగ్రాహయిత్వా ॥

అనస్తరం దంపతీ, పురోహిత, బిష్కగణైశ్చ చా ర్జ్యవల్లీసమీపంగత్వా
మమాగ్నే ఇత్యనువాకేన రర్జయన్త్యా పరితస్త్రిః ప్రదక్షిణంకృత్వా ।

ముత్తయిదుపులు ముగ్గుకునాలుగుమూలలూ ఈశానాదిగానాలుగు
కోణములయందున్న కలశచుట్టుకన్న ఎనిమిదిదీపముల
చొప్పున దీపములనుఉంచి విగిలినఒకదీపమును ఘోటమధ్యనఉంచవలెను,
ముప్పదిమూడుదీపములవర్గ ముప్పదిమూడుకోట్లదేవతలనుఉద్దేశించి, అన్న
కణశములనుఉంచి, వసంతోదకమును విడువవలెను.

కోదేషు దీపాన్నిధాయ । చతుర్విక్తి ఇన్ద్రాది త్రయస్త్రింశతోజ్జీఢీ
నాకదేవతాభ్యో బలిం వసంతోదక పురస్కరం విన్యతే ॥

అర్ఘ్యప్రదానమ్

పిమ్మట దంపతులుఇరువురూ బ్రోలుకుచుండవలసివచ్చును తూర్పుముఖము
గా నిలచి క్రిందిమంత్రముచెప్పుదుముప్పదిమూడుకోట్ల నాకదేవతలకు వసంతము
తో కూడినఅర్ఘ్యమును ఘోటలునుంచుమూడుమార్లువిడువవలెను. పిమ్మట
దంపతులు కాళ్ళు, చేతులుకడుగుకొనవలెను.

నాకదేవతాభ్య వసన్తోదకేన అర్ఘ్యందధ్యాత్ ॥ (పాణిపాదప్రక్షాళ్య) ॥

అగ్నిర్దేవతా వాతీదేవతా సూర్యోదేవతా చంద్రమాదేవతా వసవోదేవతా
 తా రుద్రాదేవతా ౭ ౭ దిత్వాదేవతా విశ్వదేవాదేవతా మరుతోదేవతా బృహ
 స్పతి ర్దేవతాస్తోదేవతా వరుణోదేవతా మూర్ధా ౭ సిరాద్భువా ౭ సి ధరుణా
 యస్తస్య సు యమిత్రీషేత్సోదేవతా కృష్ణిత్వా క్షేమాయత్వా యస్త్రీరాద్భువాసి
 ధరణీ ధర్మస్థా ధర్మిత్వా యుషేత్వా వర్చస్ తౌజసేత్వా బిరారుత్వా । ఇంద్రాది
 త్రయస్త్రింశతోజ్ఞానాకదేవతాభ్యోనమః ఇదమర్ఘ్యం సమర్చయామి

పుష్కర ప్రవేశమి

తూర్పున ఉంచిన కత్తిని వరుడు తేలికోపజ్ఞుకొని ప్రోలునకు పడమరకు
 వచ్చి, తూర్పుముఖముగా నిలచి, కలశములకు మట్టిన పశ్చిమభాగమున గల
 దారమును కత్తితోకొని, వధూవరులు ఇరువురూ ముగ్ధముద్ధులలోనికి ప్రవేశించ
 వలెను.

సూ ॥ వరః ఆయుధం గృహీతాన్ । పశ్చిమతస్తా నాయుధేన ఛిత్వా
 పుష్కరం ప్రవిశ్య ॥

దంపతులిరువురూ ప్రోలునందు పెండ్లివీట పైన తూర్పుముఖముగా
 కూర్చుని, నల్లపూసలుగుచ్చిన కత్తిగంటుకు, నీలలోహిత గౌరీపూజను చేయ
 వలెను నివేదనకాలమందు కుసలాన్నము (పులగము) నివేదన చేయవలెను.

ప్రాజ్ఞాఖన్నస్సే రంగవల్యోపర్యుపవిశ్య । నీలలో
 కూర్వాత్ ॥ నైవేద్యకాలే కుసలాన్నం నివేదయామి ॥

నీలలోహిత ధారణమి

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్థం మమవివాహోజ్ఞతేన

సంధంతాన దీర్ఘ సౌమజ్ఞుల్య సిద్ధ్యర్థం నీలలోహిత గౌరీపూజనం వ కరిష్యే ॥

నీలలోహిత గౌరీదేవతాభ్యోనమభ్యాసానాహనాది షోడశోపచారై
 రభ్యర్చ్య వధూకంఠేన వర్ష రత్న గ్రథిత నీలలోహితసూత్రం బద్ధియాత్ ॥

పూజచేసిన తరువాత వరుడు కింది మంత్రము చెప్పి, వధువుపై పులిగి
 సల్లపూసల కుత్తిగంటును వధువు కంఠమందు కట్టవలెను.

నీలలోహితే భవతః కృత్యానక్తే ర్మృజ్యతే ।

ఏధన్తే ౭ స్వా జ్ఞాతయః పతిర్మస్తేషు బధ్యతే ।

పిమ్మట త్రిందివాక్యమును పలికి, పెద్దలు వధూవరుల తిరుప్పులపై
 జుత్తలలు వేయవలెను.

నీలలోహితధారణ ముహూర్తము మహారౌ ౭ స్తు ॥

నీలలోహితధారణమునందు వధూవరులకు వారివారి ఆత్మవారు
 పట్టు వస్త్రములను తీయవలెను. పిమ్మట వధూవరులు ఇరువురూ బ్రాహ్మణు
 లకూ, సువాసిస్తేలకూ దక్షిణకాంబాలను హితముగా ఫలదానములను తీయ
 వలెను.

సంధంతాన సౌభాగ్య ఫలావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానం వ కరిష్యే ।

బ్రాహ్మణేభ్యః సువాసిస్తేభ్యశ్చ ఫలాదికందత్వా ॥

పిమ్మట వధూవరులు ఇరువురూ త్రిందిశ్లోకము చెప్పి ఇంద్రాణీదేవికి నమ
 స్కరించి ముత్రయిదువుల, బ్రాహ్మణుల ఆశీస్సులు పొందవలెను.

ఇంద్రాణీం నమస్కృత్య । ఆశిషో గృహీష్టయాత్ ॥

శ్లో దేవీంద్రాణీ నమస్కృత్యం దేవేంద్ర ప్రియాభామినీ ।

ఐశ్వర్యం ధనమారోగ్యం పుత్రలాభాశ్చ దేహిమే ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య ।

తరువాత దక్షిణమున ఉన్న పురుగుపైన వధుపూ, ఉత్తరమువైపు ఉన్న

ఏనుగుపైన పరుడూకూర్చుండి క్రిందిమంత్రముజపించవలెను.

అథ దక్షిణగజస్యోపవివధూః ఉత్తరగజస్యోపవి వరశ్చేపవిశ్య ।

ఇంద్రాయరాక్షే సూక్తో పరణాయరాక్షే కృష్ణాయమాయరాక్ష ముశ్య
ముషణాయ రాక్షే గవయ శ్చార్ధారాయరాక్షే గౌరః పురుషరాజాయ మురుటః
క్షిప్రశ్చనస్య వర్తితా నీలఙ్గః క్రిమిససేమస్య రాజ్ఞఃకులుభ్య స్సినోశ్శిగ్గించు
మారోహి మవరోహస్తే ॥ ఇతిజపిత్వా ।

దేవింపులు

తరువాత వధూవరులు యథాప్రకారముగా పెట్టిపీటలపై కూర్చుండ
వలెను. బ్రాహ్మణుడు వరునివద్దనుండి బంగారు ఉంగరమును, వధువు వద్దనుండి
వెండిచుట్టును తీసుకొని, ఆరిండింటినీ వధూవరులకు ఎదురుగాఉన్న రెండు
నీళ్ళబిందెలలో ఒకదానియందుఉంచి దంపతులిద్దరినీ వారిచేతికి అందిన
వస్తువును ఒకమారుగా తీయమనవలెను. అతీసిన వస్తువులను బ్రాహ్మణుడు
పుచ్చుకొని క్రింది చెప్పబోవు మంత్రములచేత, ఆవస్తువులకు అందిన ఉదకమును
దంపతులపై చల్లవలెను. ఇట్లు మూడుమార్లు చేయవలెను.

ఇయంపై రజతాః అసౌహరిణీః యద్రుక్యే భవతః । ఆభ్యామేదైన
ముఖయతః పరిగృహ్యతీ । పరుణస్యవా అభిషిచ్య మానస్యాపః । ఇన్ద్రియం
వీర్యం నిరఘ్నన్ । తద్గునర్తగ్ం హిరణ్యమభవత్ । యద్రుక్యే మన్తర్థాతి
ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానిర్ణాయ । శతమానోభవతి శతక్షరః । శతాయః పురుష
శ్చతేద్రియః । ఆయుష్యేనేద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । ఆయుర్యై హిరణ్యమ్ । ఆయుష్యే
స్పృషేన మభ్యతిక్షరన్తి । తేజోవై హిరణ్యమ్ । క్షేజస్య ఏదైన మభ్యతి క్షరన్తి ।

వర్షేన హిరణ్యమ్ । వర్షస్యైవేదైన మభ్యతిక్షరన్తి । శతమానంభవతి శతా
యుః పురుషశ్చతేద్రియ ఆయుష్యేనేద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ।

ఉర్య్యాల పేడవ

కొత్తనీరును ఉర్య్యాలగాముడినే దానియందు ఒకటొమ్మను పరుండబెట్టి
అదపడుచు అఉర్య్యాలలో వసంతము పోసి, ఆవసంతము వధూవరుల ఇరువురి
కిరుప్పులపైపడునట్లు ఉర్య్యాలకుపవలెను. పిమ్మట బొమ్మనుపడుపుకుఇవ్వగా
అసే పూజచేయకొనుచున్నాను అనియేర్చి వరుని ఎత్తుకొమ్మని వరునకు బొమ్మను
ఉయవలెను. వరుడు జపముచేసుకొనవలెననిచెప్పి వధువును ఎత్తుకొమ్మని
బొమ్మను వధువకు ఉయవలెను. ఇట్లు మరొక రెండుమార్లు చేసిన పిమ్మట,
అఉర్య్యాలచీర, జాకెట్టు, బొమ్మ వధువుఅదపడుచుకు ఉయవలెను.

మిథున విడియములు

వధూవరులు క్రిందిమంత్రము చెప్పుచు దంపతులకు ఘనక్షిం తాంబూ
లములను ఉయవలెను.

త్రతోన దేతాన ద్వన్తమిన్ద్రేణ దేవతాశ్చన్త్రే ద్వన్తంనై మిథునం
తస్యద్వన్త్యాన్మిథునం ప్రజాయతే । ప్రజాత్వైవజాయతే ప్రజయో పశుభి
ర్భవించేదే ॥

రంగుడింపు

పూర్వకాలము బాల్యములోనే వివాహములు చేసేవారు. వధూవరులను
వారితరపు పెద్దలనుబట్టకొని, వధూవరులచేత ఒకరపైఒకరికి రంగులు జల్లించెడి
వారు. బంధుగణము కూడా వేదకా ఒకరిపై ఒకరు రంగులుచల్లకొనెడివారు.
ఇదియే రంగుడింపు.

ప్రస్తుతము పెళ్లిపీటలమీదనే వధూవరులచే పరస్పరమురంగులు చర్చించుట పానకమునుత్రాగించుట, తాంబూలముతినపించుట, చేయుచున్నారు.

అప్పగించుట

బ్రాహ్మిగారు వధూవరులకుకట్టిన బ్రాహ్మముడినివిప్పి వరుని పళ్ళిను ముఖముగా వధువుకు ఎదురుగా కూర్చుండజేయువలెను. వధువుకు కుడిచైత్రున కన్యాదాతలు కూర్చుండి, కొత్తపళ్ళిములో పాలుపోసి, వధువు రెండు చేతులనూ బోర్లించి, పాలలో తడిపి, వరుని దోసేలియందు మూడుమార్లు అడ్డవలెను. దీనినే అప్పగించుటఅందుకు. పిమ్మట వరునికుటుంబమువారికి ఇట్లే అప్పగించి, అప్పగించినవారందరికీ కన్యాదాత తనకన్యానుసారము నూతనవస్త్రములను తీయవలెను.

అభినయము

శ్లో॥ అష్టవర్ణ భవేత్సన్యా పుత్రనత్కారిణామయా ।

ఇదానిం తవదాస్యామి దత్తాన్నేహేన పాల్యతామ్ ।

తవ పుత్రస్య, తవపత్రాకుః, తవపౌత్రస్య

అని సందర్భానుసారముగా అప్పగించవలెను

అప్పగించిన పిమ్మటవధువును స్వల్పముగాభుజింపజేసి, వధువుకు ఒక కొత్తబీరయందు బిర్యమును కందడంపను వెండిగిన్నెను ఉంచి, ముడిచి, అబీరను వధువునిదుముకు వడికట్టు కట్టవలెను. కాళ్ళొకదగు పళ్ళెమునందు వడికట్టుమూట టండునటుల వధువును పట్టుకొనమని చెప్పి వధూవరులిద్దరినీ, ఆవపెళ్ళివారు సాగనంపవలెను.

విడిది గృహప్రవేశము

పిమ్మట వధూవరులుఇరువురూ బండ్లుగజముతోను మంగళ వాద్యములతో విడిదిగృహములోప్రవేశించి, వధువుకుకట్టిన వడికట్టునుఆడవడుచుచేత వేప్పించి, దంపతులుఇరువురూవిఘ్నేశ్వరపూజ, పూజాహారాచనము, గౌరీపూజ కంఠవిమోచన, బ్రహ్మసత్కారములనుచేసి, బ్రాహ్మణతీర్థాదముపొంది, మంగళహారతితీసుకొని, పీటలపైనుండిలేచి, పెద్దందరికినీముప్పరించి, వారిఆశీర్వాదులొందవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీసదమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహోజ్జితైవ నూతన పథూగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణాస్తదజ్ఞత్యైవ తదాదౌతౌద్యర్థం పృథ్వీర్థం శాన్త్యర్థం మఖ్యుదయార్థంచమహానైస్సహ సన్న్విపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే అదోనెర్నిష్ఠు పరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణపతి పూజాం కరిష్యే , గణపతి పూజాం కృత్వా, పూజాహం వాచయిత్వా ।

ప్రాణానాయమ్య... ప్రీత్యర్థం నూతనపథూ గృహప్రవేశాజ్ఞత్యైవ గౌరీపూజాంకరిష్యే, గౌరీపూజాం కృత్వా, తతఃకంఠ విమోచనం కుర్యాత్ ।

కంకతోన కంకతోఠో నతీన కంకతః ।

ద్వావితి ఘ్నీ ఇతిస్యం అత్తప్తై అతిపుత్ర ॥

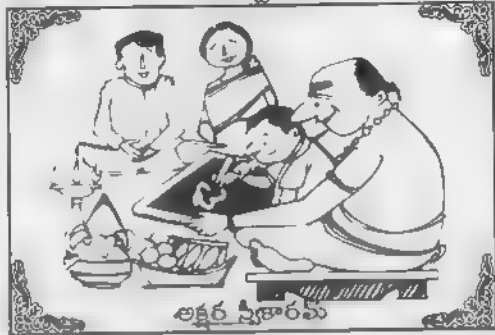
శ్లో॥ కంకటం మోచయామ్యద్య రక్షాన్తున కదాచన

మయి రక్షాంష్టిరాం బధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ ॥

కంకణ విమోచన ముచార్యస్తుముసూరో ౭ స్తు ।

వివాహప్రకరణం ప్రథమము

పరిశిష్టమి

అక్షర స్వరూపం

శిశువుకువాడ(మూడవ)సంవత్సరము ప్రవేశించినవిమ్మట ఉత్తరాయణ ములో శుభదినమున శుభలగ్నముందు అక్షరస్వరూపము జరుపవలెను. సూ: జన్మనోఽధిపంచమేనర్షి ఉత్తరాయణకాలే శుభదినే శుభలేగ్నే అక్షర స్వరూపం కారయిత్వా ॥

యజమాని భార్యపూత్రపుత్రితోహాడి భూర్భుమభిముగా కూర్చుండి, ఆచమన, ప్రాణాయామములను చేసి, దేశకాలములను ఉచ్చరించి అక్షరస్వరూప ముకైనంతల్పించి, విశేషశ్రద్ధాహవేయవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య / కుమార్యా ఆయుష్కాభివృద్ధ్యర్థం అక్షరస్వరూపాభ్యేకర్మణి ఆదో నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే

గణపతిపూజాంకర్తా ॥

మరల ప్రాణాయామముచేసి, సరస్వతీపూజకుసంకల్పించి, పలక, బలవ మలను మనుసు, కుంకుమలతో అలంకరించి బాల/బాలికచే సరస్వతీపూజ చేయించి, నివేదనకాలమున అటకులు, తనగపప్పు, బెల్లము, కొబ్బరిముళ్ళలు కలిపిన వప్పుబెల్లములను నివేదనచేయవలెను.

ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య/కు మార్యా ఆయుష్కాభివృద్ధ్యర్థం అక్షరస్వరూపాభ్యం కర్మకరిష్యే ।

తదంగ సరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥

ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాణేభిర్యాజినీపతి । ధీనామవైత్ర్యవత్ ॥

లేఖనఫలకే సరస్వతీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తి ంతిపుత్ర పరివారసమేతాం సరస్వతీమావాహయామి స్థావరయామి ఘాట యామి సరస్వతీదేవ్యైసమః ధ్యానావాహనాదిబోధకోపదాచైరభ్యర్చ్య నైవేద్యకాలే గుడనహిత వృథుక, చణకసూప, నారికేళ మిత్రమంసనివేద నం సమర్పయామి ॥

విమ్మటసరస్వతీ ప్రార్థనచేయించి, అక్షరస్వరూపము చేయించవలెను. పూజానై సరస్వతీప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥

శ్లో ॥ సరస్వతీ నమస్తుభ్యం వరదే కామరూపిణీ ।

విద్యారంభం కరిష్యామి సిద్ధిర్భవతుమే సదా ।

పద్మపత్ర వికారాక్షి పద్మకేసర వర్జనీ ।

నిత్యం పద్మాలయాదేవీ సామాం పాశు సరస్వతీ ॥

పద్యము : తౌండమునేకదంతమున్ దోరపుబొజ్జయు వామహస్తమున్.

మెందుగమోయగజ్జెలు మెల్లనిమాపులు మందహాసమున్

కోరినవిద్యలకెల్ల నొజ్జయైనట్టి ఓయిగణాధిపా నీకు మొక్కిదన్

తల్లి నిన్ను తలంచి పుస్తకము చేతనే పూనితిన్ .

నీవు నాయుల్లంబందున నిర్మి జృంభణమును కుత్తల్ .

సుశబ్దంబు శోభిల్లంబుల్యుని నాదువాక్కునన్ సంప్రీతిన్ .

జగన్మోహిని పుల్లజ్జాక్షి భగవతి బారతి నిశ్చేష జాడ్యాపహ్ ఇతి
సరస్వతీం సంప్రార్థ్య ॥ సుమమార్గకాలే అక్షరస్వీకారం కుర్యాత్ .

అక్షరస్వీకార మంత్రః

పిమ్మట శ్రీందివాక్యము పలకఁజేసిన సుముమార్గకాలమున బాల/బాలిక
చే మూడుమాఱు దీర్చించవలెను. అశీర్వాదము జరిగించవలెను. పిమ్మట ఇతర
బాల/బాలికలకు పలక, బలవములను, పప్పుబిల్లములను పంచవలెను.

ఓం నమశ్శివాయః సిద్ధం నమః ॥

ఇతి ఫలకే లిఖితా ॥ త్రివార మభ్యాసం కుర్యాత్ ॥ అనంతరం
అశీర్వాదనం కుర్యాత్ ॥ బాలబాలికేభ్యః లేచినీఫలకానిచ పూర్వనివేదిత
ప్రసాదానిచ దత్వా ॥

దత్తపుత్ర స్వీకారః

పుత్రదానమ్

జనకతంత్రీ చేరువలసిన పుత్రదానక్రమము

దాత పుత్రదానముజచ్చినపుడు దానముజచ్చుదంచేతులు పుత్రసహిత
ముగా ఫలదక్షిణతాంబూలములతో వీటల పైతూర్పుముఖముగా కూర్చుండి,
ముందుగా విష్ణుత్వరహ, పుణ్యహవాచనములనుచేసి పుత్రదానము చేయుటకు
మరల సంకల్పించవలెను.

పుత్రదాతా ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
మమపితృజాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తి ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
పుత్రదానాఖ్యం కర్మకరీషమూఙ్గదబ్ధతేన తదాదౌశుద్ధర్మంవృద్ధ్యర్థంశాస్త్రార్థ
మథ్యదయార్థంచ మహాజ్ఞస్సహస్రస్థపూజ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదానిర్వి
ఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥

గణపతిపూజాంకృత్వా, పూజ్యాహంవాచయిత్వా.

ఘనప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమపితృజాశాశ్వ
తపుణ్యలోకఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పుత్రదానాఖ్యంకర్మ
కరిష్యే ॥

పుత్ర స్వీకరణమ్

ప్రతిగ్రహీత (దత్తతండ్రి) చేయు పుత్రస్వీకార క్రమము

పుత్రదానముపుచ్చకొనుదంపతులు ఫలదక్షిణాంబాలములతో పుత్రదాతల ఎదురువచ్చునట్లులపై తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి, ముందుగా విష్ణుత్వర హరి, పుణ్యహంసములను దేయవలెను.

పుత్రప్రతిగ్రహణవిధిః - పుత్రప్రతిగ్రహణా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమపితృజాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తి ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపుత్రస్వమేపుత్రత్వనిర్వృత్తం పుత్రస్వీకరణాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణ స్వదత్తత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యంతపుద్గర్భం శాస్త్ర్యమభ్యుదయార్థంచ మహాజన్మైసహ సప్తిపుణ్యహంసాచనంకరిష్యే

ఆదోనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥

గణపతిపూజాంకృత్యా, పుణ్యహంసాచరయిత్వా

పుత్రదానమ్

విష్ణులు మరల పుత్రప్రతిగ్రహణమునకు సంకల్పించి, పుత్రదాతలకు ఎదురుగా పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండి శ్రీదివిధముగా దాతనుతాడుగవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపుత్రస్వమే పుత్రత్వనిర్వృత్తం పుత్రస్వీకరణంకరిష్యే ॥

శ్లో॥ తపఃబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతమ్

ఐహికా ముష్మికార్ధాయ పుత్రంధేహి వరంమమ ॥

విష్ణుడు పుత్రదాత శ్రీది విధముగా పలుకువలెను.

శ్లో॥ మమబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతమ్ ।

ఐహికా ముష్మికార్ధాయ తుభ్యందతో మయాసతః ।

శ్లో॥ ఇంద్రాగ్ని యమసైరీముత్యై వరుణాఽనిల యక్షాబి ।

ఈశానో బ్రహ్మ విష్ణుచ సాక్షిణో భాస్కరాదురః ॥

శ్లో॥ విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ।

ఇమంపుత్రం ప్రదాస్యామి పితృజాం తారణాయావై ॥

విష్ణుడు పుత్రదాత శ్రీదివాక్యముపలికి, అక్షతోదకములు ప్రతిగ్రహీత నేతియందు విడువవలెను.

దాతా । మమపుత్రంకుమారం శ్రీమనోవిష్ణుంప్రీతింకామయమాన స్సుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

పుత్రదాత శ్రీదిమంత్రములు చెప్పి చుండగా, పుత్రునిప్రతిగ్రహీతచేతు లలోఁజంచి, యథాశక్తిదక్షిణను అక్షతోదకములతో ప్రతిగ్రహీతచేతియందు విడువ వలెను

దేవస్యత్వా సవితః ప్రసవేశ్వినో ర్వాహుభ్యాం హస్తాహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షితే ప్రణావతయే పురుషమ్ । తేనాపుత్రత్వమస్యామ్ । వయోధాత్రే । మయోమవ్యవస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కజ్రంకస్యాతదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగం సముద్ర మవిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతశ్చే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉతాసస్యాజ్జీరసః ప్రతిగృహ్ణతు ॥

ఏతద్దానసాధ్యుజ్జ్యార్థం మనస్సంకల్పదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥

శ్రీ! సాక్షిజన్యము రుద్రాద్యా భావ్యుత్పత్తి సచంద్రమాః ।
ఇమంకుమార మదదం పరలోక సుఖేషుయా ।
పిమ్మట పుత్రదాతలకు అశీర్వాదముచేసి, మంగళహారతి ఇచ్చి వారిని
దేవదీయవలెను. అశీర్వాదనమ్. మంగళహారతి.

దత్త భోజనము

పిమ్మట ప్రతిగ్రహేశ్వరులకు అతిసహితముగా తూర్పుముఖముగా
కూర్చుని ఆరమన, ప్రాణాయామములు చేసి, హిమసంకల్పము చేయవలెను
అచమ్య ప్రాణాయామయ్య. శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపుత్రస్యమే
స్వీకృతస్యపుత్రస్య పుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహిమామా
ఖ్యం కర్మకరిష్యే ।
శ్రీంద్రుంపుత్రముచేత దత్తతల్లి తనబడియందుకుమారుని ఉంచుకొనవలెను.

మాతేకుమారమితి మామరంతే నిధాయ
మాతే కుమారగ్ం రక్షోపధిన్యాధేను రత్యాసారిణీ ।

ప్రియా ధనస్య భూయా ఏభమానా సేర్గుహే ।

అయంకుమార ఇతి మాతృప్రక్షిణ్యస్తనం ప్రతిధాప్య ।

అయం కుమారో జరాస్తయతు దీర్ఘమాయుః ।

యస్మైతస్మిన్తన ప్రప్యాయాయుర్వర్హి యశోబలమ్ ॥

పిమ్మట పట్నాతవిధిగాస్తంబికల్పనమొదలు భోజనముచేసినచో నమమ
వరకు అగ్నిముఖమునుచేసి, ప్రాక్కుయందున్నవముచే ఆజ్యమునునాలుగుమార్లు
గ్రహించి. శ్రీందీదత్తభోజనములనుచేసి, తాగుముఖముచేపువలెను.

తతోగ్నింప్రతిష్ఠాప్య అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాస్తేజ న్వా

గన్ధాయాం ప్రాతర్గ్నిమితి సప్తాజ్యహుతీ ర్భుక్త్యా ॥

చతుర్థహీత మాజ్యం గృహీత్వా ॥

ప్రాచీహార్య ముదక్తంస్థం . సోమాయేదం నమమ ।

ఏకమ్ । ద్వే త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

ప్రాతర్గ్నిం ప్రాతర్గ్నిం హవామహే ప్రాతర్గ్నితా వరుణా ప్రాత
ర్గ్నినా, ప్రాతర్గ్నిం వూషణం బ్రహ్మజస్వతిం ప్రాతస్సోమముత
రుద్రగ్ం హవేమ స్వాహా ॥ అగ్నిష్టమిత్రావరుణాశ్విభగహృష
బ్రహ్మజస్వతినోమరుద్రేభ్యఃపదంనమమ ॥

ప్రాతర్గ్నితం భగముగ్ం హవేమ వయం పుత్ర మదితే ర్భోవిధర్తా ।
ఆరగ్నిద్యం మన్యమాన స్తురగ్నిదాజా చిద్యంభగం భక్షిత్యాహ
స్వాహా । భూయేదంనమమ ॥

భగ ప్రదేత ర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియముద వదదన్యః భగ
ప్రణో జనయ గోభిరశ్వి ర్భగ ప్రన్యభి ర్భగవన్తస్మామస్వాహా ॥
భూయేదంనమమ ॥

ఉతేదానీం భగవన్తస్మాహిత ప్రతిత్వ ఉతమధ్యే అహోమే । ఉతోదితా
మఘవన్తస్వర్యస్య వయన్తేనానాగ్ం సుమతే స్వామస్వాహా ।
భూయేదంనమమ ॥

భగవీచ భగవాగ్ం అస్మదేహ స్తేనవయం భగవన్త స్వామ
తన్వాభగ సర్వజ్ఞో హవీమి ననో భగపుర ఏతా భవేహస్వాహా ।
భూయేదంనమమ ॥

సమర్థుర యోషోసమన్ దధి క్రావేవ శుచయే పదాయే ।
ఆర్వాచీనం హువిధంభిన్నో రథమూర్త్యా వాజినామహస్తస్సాహా ।

భగోభ్యోవాజిభ్యంధవంసమమ్ ॥

అశ్వావతీ ర్భేమతీర్భ ఉపాసో వీరవతీ స్సదముచ్చన్నభద్రాః । పృథం
దుహోనా విశ్వుతః ప్రవీనా యూయంపాత స్సస్తీభిస్సదానస్సాహా ।
వాజిభ్యంధవంసమమ్ ॥

అగ్నేయస్సాహా ॥ అగ్నేయంధవంసమమ్ ॥

పిమ్మల పుత్రప్రతిగ్రహీత ఇద్యస్సహనము మొదలు అభివాదనాంతము
వరకు చేయవలెను.

సూ॥ ఇద్యస్సహనం జయాదిప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ।

ఇద్యస్సహనాన్త్యధి ... అభివాదయే ॥

పిమ్మల శ్రీది మంత్రములచెప్పి, నామకరణవిధి జరిపించి, ఆశ్వుదయక
కర్మణః పూజాచాములను చేసి, ఆశీర్వచనములొంది, పెద్దలకు నమస్కారములు
చేయవలెను (నామకరణవిధి చూచుడు)

నామకరణం, ఆశ్వుదయకం, కర్మణఃపూజాహంచకృత్వా ॥

ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥

సమస్తభోమములతో ఉపయోగమును అగ్నిముఖమును గూర్చి
ఈయందు వివరణయే

అగ్నిముఖ వివరణమ్

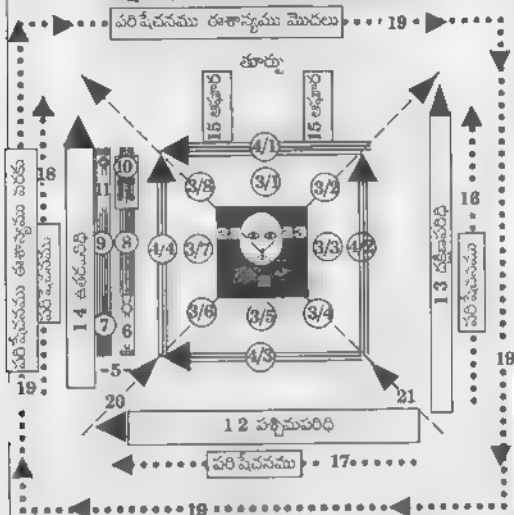
శ్లో॥ ప్రాదేశికాల గోకర్ణాస్త్యుద్ధృతి యుతే తతే
అంగుష్ఠేన కనిష్ఠేస్యా ద్విత్య ర్ధ్వాదకాంగుళః ।
స్మార్తకర్మణీసర్వత్ర ఆరత్నిస్సాత్తకోబుధః । వితస్త్వి తదర్థతే ?
వితస్త్విసృతతో మానాదస్థ హస్తోత్తరం సహి ।

వాచినామపుడవేలు బ్రౌటనప్రభృత్యుక్త మధ్యకొలతపాదేశము (లోడిత.
అ.శ్లో॥) అనబడును. వాచినమధ్యవేలు బ్రౌటనప్రభృత్యుక్త మధ్యకొలత కొలము
అనబడును. వాచిన ఉంగరపువేలు బ్రౌటనప్రభృత్యుక్త మధ్యకొలత గోకర్ణము(జాత్ర)
అనబడును. వాచినచిటికినప్రేలు బ్రౌటనప్రభృత్యుక్తమధ్యకొలత వితస్త్వి(జేన) అనబడు
ను. స్మార్తకర్మలయందంతటనుతరచుగా ఆరత్నిప్రమాణ ముపయోగించబడు
చుండును ఆరత్ని అనగా వాచిన చిటికిన ప్రేలినుండి మూర, రెండు వితస్త్వులు,
రెండుజేనలు. వితస్త్వితో తక్కువైనట్టియ ఎనిమిదిహస్తముల కంటే ఎక్కువైనట్టి
యుప్రమాణము వైదికమునందుఆరుదు. హస్తమనగా 24 అంగుళములు క్షేన.
(2వ శ్లోకమునుండి శ్లోకములు సంపూర్ణముగా మాకు లభించలేదు)

శ్లో॥ సర్వ రత్నముయీ భూమిః సర్వతీర్థముయీ శుభా ।
సర్వోపధి సమేతాచ కిమర్థం స్థండిలం కృతమ్ ।
వృత్తాసుర మహాదైత్యః శకవజ్ర నిపాతికః ।
తస్మేద హరబాహూయ తదర్థం స్థజ్జిలం కృతమ్ ॥

పవిత్రములగు రత్నములకును, తీర్థములకును, ఉపధులకును నెలవై
స్వాభావికముగా పవిత్రమైనభూమివైస్థండిలమునందుకనగా ఇంద్రునివిజ్రాయుధ
ముచే హతుడైన వృత్తాసురునియొక్క మేధువుభూమియందునడెను. అదోపమ
బోధకు స్థండిలము చేర్చవలెను.

అగ్నిముఖ పటము - వాటి వివరములు

1. అగ్నిముఖము.
2. స్థంధిలము.
3. అలంకరణము.
4. పరిస్థరణము.
5. పాత్రాసాదన దర్శనము.
6. ప్రాకృతము.
7. అజ్ఞాపాత్ర.
8. ప్రాకృతపాత్ర.
9. హస్తపాత్ర.
10. అక్షరము.
11. స్థలము.
12. పశ్చిమ పరిధి.
13. దక్షిణపరిధి.
14. ఉత్తరపరిధి.
15. అపూర్ణములు.
16. దక్షిణపరిష్కరము.
17. పశ్చిమపరిష్కరము.
18. ఉత్తరపరిష్కరము.
19. తూర్పుపరిష్కరము.
20. అంతరాలంకరణము.
21. ప్రాకృతపాత్రములు.
- 22, 23. చక్రార్థములు.

శ్రీ కేవలై స్తంధుర్వాపి తచ్చూర్ణేన మృదాపిహ
గౌరవద్వంద్వం కుర్వత స్థంధిలం చతుర శ్రమమ్ ।
ప్రాదేశమాత్రం చతుర్విశ్రమాదో కృత్యాతత స్థంధిల మాసమంతాత్
బహిః పరిస్థితౌ దశాంగుకాచ్చ బహిష్ఠిత శోత్రతత్తతద్వత్
బియ్యముచేసిని బియ్యపుండిచేసిని స్వచ్ఛమున రంగుకలదిగా
చతు రముగాఉంచునట్లు స్థంధిలముచేయవలెను ముందగా లోడితెదకొలతగా
నాలుగుముఖములు వచ్చునట్లునట్లుచేసి లోనిభాగములయివూరింపవలెను.
స్థంధిల మునకు 10 అంగుళములదూరమున పరిస్థరణమును వాటికి
ఉత్తరమునఉంచు దర్శనము 4 అంగుళముల దూరమునఉంచవలెను

ఉత్తరము విధి

శ్రీ పురా జ్ఞప్తేషు వక్షేణ హతోష్ఠ్యత్ మహాసురః ।
దహ్యతే దేవ విచ్చిన్నే తదర్థ ముపలేఖనమ్ ॥
పూర్వము జంధునివజ్రాయుధముచేత పృథ్విరాసురుడు చంపబడి
(భూమిపై) దహించబడినందున అదోషముబోవుటకై ఉద్దేశనము చేయవలెను.
శ్రీ నశ్వరాభి ర్భునై ర్భ్రలోష్ఠి ర్భుచరారుణా
శర్వరాభిః పుత్రనాశో నభ్రేర్భుంధు విహశనమ్ ।
లోష్ఠిన కులనాశస్యో ద్ధామణా వ్యాధితో భవేత్ ।
తస్యా త్పువర్ష రజత తామ్రే పృన్యత మేనతు ।

శకలేనాఽ భద్రద్వేణ ప్రీతీజాంపాయవైస్సహా (శకలశబ్దః శమీకాష్ఠావరః)

గులకరాళ్ళుచేసిని, గోళ్ళతోగాని, మట్టిబిడ్డలతోగాని ఉద్దేశనము చేయరాదు. గులకరాళ్ళుచే పుత్రకాశనము, గోళ్ళుచే అంధునాశనము, మట్టిబిడ్డలచే కులనాశనము, కొయ్యచేష్టాదియింకనుకాని పాపిన బంగారము, వెండి, రాగి, జమ్మిపుల్ల, దర్బలు, వడ్డు, యివల మొదలగునానిచే ఉద్దేశనముచేయవలెను

శ్రీ అంగుష్ఠా నామికాభ్యాంతు సంగృహీతేన సూత్రవేత్

ఋజువ స్తున్నతం రేఖా విలిఖేత్తు యథావిధిః ॥

రేఖాద్వయంతు మూలాభ్యామగ్రాభ్యాంతు చతస్రకమ్ ।

తౌతర్వాన్ ద్విధాభిత్వా నరీణుత్వాందిశి ముద్భృతీత్ ।

ఉభౌన సాదనమును ఉంగరపువేలు బ్రౌటనవ్రేళ్ళతో బట్టి వంకరలైన రేఖలు యథావిధిగా గీయవలెను. రెండు దిక్కులను పట్టుకొని మొదళ్ళనె రెండు గీతలను, కొనలనె నాలుగు గీతలను లిఖించిన వెంటనే చీల్చి నరీణులకి దీక్షగా వినర్పించవలెను.

కర్మానుసారేణ అగ్నిధేవతః

శ్రీ అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి యదాగ్నిం హృదయే స్మరేత్ ।

పద్వింశద్ధేవతో మహ్నాః ప్రోక్షుః కర్మాన్త రాత్రయోః ॥౧॥

పావకో బౌకికో హ్యగ్నిః ప్రథమ స్సంప్రతీర్తితః ।

అగ్నిస్తు మరుతోనామ గర్వాదాసేఽభిధీయతే ॥౨॥

పవమానః పుంసువనే సీమన్తే పుంసువస్థా ।

శృంగీతు శోభనేనామ ప్రథలో జాతకర్మణి ॥౩॥

పార్ధివోనామకరణే భద్రో నిష్కలముడే స్మృతః ।

శుచిస్తు ప్రాశనేప్రోక్షుః సభ్యశ్చైలే ప్రతీర్తితః ॥౪॥

జాతవేదో హ్యపనయే సంభవస్తు వ్రతత్రయే ।

గోదానే నామతస్కర్మాన్త సౌమ్యో వ్రతసమాహునే ॥౫॥

పరిగ్రహాత్మానా వసభాః బ్రహ్మస్యాధ్ధార్మ పశ్యతే

అన్వాహార్యే భవేద్బ్రుద్రో విష్ణురాహవసీయతే ॥౬॥

పూర్వాహుత్వా మిదోనామ ప్రాయశ్చిత్త క్షేపీతీనః ।

వరదశ్వాన్తే ప్రోక్షుః పౌష్టికే బలవర్ధనః ॥౭॥

వశ్యాన్తే కామదోనామ కృష్ణా విద్యేషు సాధనే ।

విద్యా దుచ్ఛాలనే ధూమః స్తంభనే పింగళస్త్వ తః ॥౮॥

ఏతత్సర్వకృతేనామ భేదార్థజ్ఞానతో బలాత్ ।

యత్తుహెహ్యం దదాత్సత్త తత్సర్వంనిష్ఫలంభవేత్ ॥౯॥

అగ్నిని హృదయమునందు స్మరించుచు రీతియొనర్చిన - కర్మభేదములను బట్టి అగ్ని ఆరువదియారు భేదములను పొందియున్నది. అవియేవనే లోకికాగ్నియందు 1 పావకుడు, గర్వాదాసముందు 2 మరుకుడు, పుంసువనముందు 3 పవమానుడు, సీమంతుకుందు 4 పుంసువుడు, శోభనకర్మయందు 5 శృంగీ, కాతకర్మయందు 6 పార్ధివుడు, నామకరణమునందు 7 పార్ధివుడు, నిష్కలముత్తయందు 8 శుభ్రుడు, అన్వప్రాశనేనందు 9 శుచి, హృదయముందు 10 పద్మరుడు, ఉపనయనముందు 11 జాతవేదరుడు, ప్రవమానముందు 12 సుభ్రుడు, గోదానవ్రతముందు 13 సూర్యుడు, విద్యుత్కృష్ణములయందు 14 పామరుడు, వివాహముందు 15 అపనభుడు, గాఢాశ్రమముందు 16 బ్రహ్మ, అన్వాహార్యముందు 17 రుద్రుడు, అహవగీయముందు 18 విష్ణువు, పూర్వాహుతియందు 19 అమిడుడు, ప్రాయశ్చిత్తములందు 20 పశ్యతీవుడు, కాంధికర్మలయందు 21 వరదరుడు, పౌష్టికములయందు 22 బలవర్ధుడు, వశీకరణార్థములగు హేమములయందు 23 కామరుడు, తత్సర్వార్థజ్ఞయందు 24 కృష్ణుడు, ఉచ్ఛాలనముయందు 25 ధూముడు, తత్సర్వంభవయందు 26 పింగళుడు అనితెలియవలెను. ఇట్లు కర్మభేదముచే కలుగు అగ్నినామ భేదాదికమును తెలియక చేయబడు హేమమాదికము అంతయు నిష్ఫలముగను

శ్రీ అతఃసేనతు హస్తేన కర్తవ్యం ప్రోక్షణం భవేత్ ।

అవాచీనేన హస్తేన కర్తవ్యం స్వాదవోక్షణమ్ ॥

అవాబ్జస్థి ప్రకారేణ అభ్యక్షణ ముదీరితమ్

తిర్యగ్మూలేన హస్తేన కృతం పర్వక్షణం భవేత్ ॥

వెల్లకిరణన(తిరుగమేన)చేరితకో అక్షతోదకమును చిమ్ముట ప్రోక్షణము. బోర్లించినచేరితకో ఉదకమునుచల్లలుట అవోక్షణము. బోర్లించిన పిడికిలితో చల్లలుట అభ్యక్షణము అడ్డముగతిప్పినచేరితకో ఉదకమును విడుచుట పర్వక్షణము.

శ్లో॥ అగ్నిహారణ పాత్రోద్వే అపకృత్యా సమాహయేత్ ।

అకృతేభ్యస్త హరామన్య దాయుస్యస్య వినశ్యతి ॥

నిష్పాతేభ్యనపాతలం రెండింటిని నీళ్ళతోపూర్చి చల్లారువరకూ తడువవలెను అట్లుచేయనిచో వెరామఫలములేకపోవుటయేకాక కర్తవ్యతయుపుతగ్గను.

అగ్నిజిహ్వోద్ధారణము

శ్లో॥ హిరణ్య కనకా రక్తా కృష్ణాచైవత సుప్రభా ।

అతిరిక్తా బహురూపా స్పృశివ్యాః ప్రక్షిప్తాః ॥

హిరణ్యద్వాళ్యశ్చతస్రశ్చ జిహ్వోద్ధరణే వక్ష్యమాః

సుప్రభాద్గస్త తిస్సస్త జిహ్వోన్వే నామవక్ష్యమాః ।

హిరణ్య, కనకా, రక్త, కృష్ణ, సుప్రభా, అతిరిక్త, బహురూపా అను ఏదూ అగ్నిజిహ్వలు వీనిలో హిరణ్యజిహ్వ మొదలు నాలుగూ అగ్నికి కుడిముఖమందూ, సుప్రభ మొదలు మూడూ అగ్నికి ఎడముముఖమనందునూ ఉండును.

అగ్నిజిహ్వోద్ధారణము

శ్లో॥ హిరణ్య వారుడే జిహ్వ కనకామధ్యమాస్త్రితా

రక్తా చైవేతరా జిహ్వ కృష్ణాయాస్య దిశస్త్రితా ।

సుప్రభా పూర్వదిగ్విహ్వ అతిరిక్తాగ్నిగోచరా ।

ఈశాన్యాం బహురూపాచ జిహ్వోద్ధారణః ప్రక్షిప్తాః ।

ఇక అగ్ని జిహ్వోద్ధారణములు చెప్పబడుచున్నవి. హిరణ్యవజ్రమందు, కనకమధ్యను, రక్తఉత్తరమున, కృష్ణ దక్షిణమున, సుప్రభ తూర్పున, అతిరిక్త అగ్నియమున, బహురూప ఈశాన్యమున వుండును.

శ్లో॥ ఇచ్ఛం హిరణ్య జిహ్వాయాం కనకాయాం భవేచ్ఛరుః ।

రక్తాయాంతు భవేదాజ్ఞం కృష్ణాయాం చైవేలాజకమ్ ॥

సుప్రభాయాంచ సకనా మాగ్నేయాం తిలహోమకమ్ ।

శుద్ధ్యర్థం బహురూపాయాం సర్వాణి వ్యావృత్తికమాత్ ॥

హిరణ్యజిహ్వయందు ఇచ్ఛమును, కనకజిహ్వయందు భవేచ్ఛను రక్తజిహ్వయందు అజ్ఞమును, కృష్ణజిహ్వయందు వేలాలును, సుప్రభజిహ్వయందు సక్తపీఠిదేవి, అతిరిక్తజిహ్వయందు తిలలును, బహురూపజిహ్వయందు అగ్నిద్రవ్యములను, వ్యావృత్తి పురుషముగా హోమము చేయవలెను.

శ్లో॥ వివాహే వారుడే జిహ్వ మధ్యమా జాతకర్మసు

ఉత్తరే చోపనయనే దక్షిణా పితృకర్మణి ।

పూర్వదిక్పక్షకార్యాద్దీ ఈశాన్యాం సర్వకర్మసు ।

అగ్నేయాం శాన్తిహోమేచ యత్రయత్ర పుయోజకాః ।

వివాహమందు వారుడే హిరణ్యజిహ్వయందు, జాతకర్మయందు మధ్యమా (కనక) జిహ్వయందు, ఉపనయనమునందు ఉత్తర/రక్తజిహ్వయందు, పితృకర్మలయందు దక్షిణ(కృష్ణ)జిహ్వయందు, కామ్యకర్మలయందు పూర్వ(సుప్రభ) జిహ్వయందు, సమస్తకర్మలయందు ఈశాన్య(బహురూప) జిహ్వయందు, శాంతిహోమమునందు అగ్నేయ(అతిరిక్త) జిహ్వయందును హోమముచేయవలెను

దశవిధదర్శనము

శ్లో॥ కుశాకాశ యహ దూర్భాః విశ్వామిత్రా శ్చకున్దికాః

ప్రీహి శ్యామక నీవారాః మౌంజీ దర్భాః ప్రక్షిప్తాః ।

ప్రాచేశమాత్రం దర్భాస్యః ద్విప్రాచేశః కుశాస్త్పత్రికాః ।

త్రిప్రాచేశంతు బధిస్యా దత ఊర్ధ్వం త్వుణం భవేత్ ॥

కుశ రెండు, యహగడ్డి, గరిజీ, విశ్వామిత్ర, శకున్త, వరిగడ్డి, చామగడ్డి, నెవరిగడ్డి, ముంజగడ్డి ఇవి పదివిధములైన దర్భలు, ప్రాచేశ మాత్రము (లోడిగెడు) పొదపగలవి దర్భలుఅనదుము. రెండుప్రాచేశములు పొదపగలవి కుశలుఅన

బడను. మూడుప్రాదేశముల పొడవుకలవి బద్ధిస్సకనబడను. అంతకంటె పొడవుగలవి తృణప్రాయముగను.

పరిష్కరణాది ప్రశ్నసంఖ్యానిర్ణయము

శ్లో: అగ్నిం షోడశభిద్యుః పురతస్య పరిస్థరే .
పరిస్థరణ మన్యేషా మేవం సంఖ్యా విధియతే ।
పాత్రాణాంతు ద్విషట్కంస్యా త్ర్యశీతాసాదనేతథా ।
అష్టభిరొచ్చాదనం కుర్వాత్తీర్థి ధ్రువోసనం తథా ।
ద్వోదిర్వోతు పవిత్రస్య తథా ప్రత్యయసస్యచ
సంమోక్షనం త్రిభిర్ద్వై ర్ద్వైలనస్త్రిక ఉచ్యతే
పర్యగ్ని కరణస్త్రిక మేవమధోత్తరం శతమే ।
ఏకాదశాబ్జులీదేశే రశమే నవమే ౨ స్థమే ।
సేచనం పరిధిశ్చైవ తరణంఘాటనం క్రమయేత్ ॥

అగ్ని హోత్రమునకు తూర్పు మొదలుకొని నలుదిక్కులయందును ఒక్కొక్క దిక్కుయందు 16 దళుల బొప్పి నను. పరిస్థరణకు ఉత్తరమున పాత్రాసాదనకు 12 దళులను, పూర్వపాత్రకు ఉంచుటకు 12 ను, పూర్వపాత్ర సైనుంచుటకు 8 స్థి. బ్రహ్మసనమునకు 3 ను. భేదనకు 2ను, ప్రుక్తంమార్దనకు 3ను, జ్వలనకు 12ని మొత్తం 108 స్థి ఈవిధముగా ఉపయోగము.

స్థండిలమునకు 8 అంగుళములు అవకాశముగా అలంకరణయును, 9 అంగుళములలో పరిస్థరణములును, 10 అంగుళములలో పరిధులును 11 అంగుళములలో పరిషేవనమున్ను చేయవలెను.

పాత్రాసాదనవిధి

శ్లో: ద్వంద్వంస్థంచితు పాత్రాణి దర్శ్యాదీని ప్రయోజయేత్॥
మానుషాణి సకృద్భుంజా ద్వైకం పితృకర్మణి॥

దర్శి మొదలుకొని దేవపాత్రలు అరింటిని రెండేసిబొప్పిన అసాదన చేయవలెను మునుపపాత్రలు ఒక్కమారుగాతూ, వీళ్ళ పాత్రలు ఒక్కొక్కటిబొప్పినను అసాదన చేయవలెను.

పవిత్ర లక్షణము

శ్లో సయా ద్వా స్థైర్య దీర్ఘాంతు సాగ్రే ప్రాదేశసమ్మితే
పవిత్ర గ్రంధి తక్షణే దైవకర్మణి చోదితే ।
అగ్రే బ్రహ్మాది దైవత్వం గ్రంధిం పిష్ఠం తద్దైవచ ।
మూలంచ ఈశ్వరం ప్రోక్తం పవిత్రస్వాది దేవతాః ।

పవిత్రదళులు 2 ను సమానమైన లాపుకలిగి ప్రారేశమాత్రము పొడవు, కొనుటలో కూడియుండవలెను. పవిత్రము యొక్క ముడి దేవకర్మలయందు వలెనే వేయవలెను. పవిత్రమునకు అగ్రమునందు బ్రహ్మయు మధ్యమునందు విష్ణువు, మొదలుయందు ఈశ్వరుడును అధిష్ఠానదేవతలు.

ప్రాక్షణపాత్రవిధులు

శ్లో: పవిత్రే ప్రోక్షణీ పాత్రే ఉదగగ్రే క్షిపేజ్జలమ్
అంగుష్ఠా నామికాభ్యాంచ పాద్యో రుత్తానయోః పుద్గలే ।
మూలాగ్రాణిచ సంగృహ్య త్రిరుత్సవన మాచరేత్ ।
ఉత్తానానిచ పాత్రాణి త్రిప్రోక్షణ మతఃపరమ్
శేషోదకం పరిత్యజ్య నస్సృజేన్న కపర్దినా ।

ప్రోక్షణపాత్రయందు పవిత్రమును ఉదగగ్రముగాఉంచి ఉదకముచే హరించి అంగుష్ఠ అనామికలచేతను పవిత్రమును ఉదగగ్రముగా పట్టుకొని ప్రాక్షమణ్యే 3 సార్లు ఉదకమందు ఉత్సవనము చేయవలెను, తక్షిస పాత్రలను వెల్లితిళలుగా తిరుగదీసి వాల్లను 3 సార్లు ప్రోక్షణము చేసి మిగిలిన ఉదకమును విడిచిపెట్టవలెను, గాని ముట్టుకొనుకూడదు.

పూర్వపాత్రప్రమాణమ్

శ్లో॥ అష్టముష్టి భవేద్విభిం త్రిం చిత్తవ్యూరి పుష్కలమ్ ।
పుష్కలాన్వేన చత్వారి ఆధకః పరిశీర్షితః ॥
ఆధకాదివ చత్వారః పూర్వపాత్ర స్తు ఉచ్యతే ।
పూర్వపాత్రస్త తోయేన ప్రాగాదిభువ పంచనమ్ ।
దిక్షు సంమాధ్వనం కృత్వా అంజలౌచ వినిక్షిపేత్ ।
భూయిష్ఠమివ తతోయం శిరసి ప్రాపయేత్తతః ।

8 గుప్తే భృ (పిడికెక్క) చియ్యము కిందిత్ అనబడును. 4కించిత్తులు పుష్కలము 4 పుష్కలములు ఆధకము 4 ఆధకములు పూర్వపాత్ర అనబడును. పూర్వపాత్రయందున్న ఉదకమునే ప్రాగాది అనుచుకొని యందునూ మార్జనచేసి ఆఉదకమును భార్యయొక్క దోసిలియందుంచి భూమియందు పర్ణజలమును, భార్య దోసిలియందున్న అక్షతలను శిరస్సునందు ధరించవలెను

పూర్వపాత్రసప్తమ్

శ్లో॥ పాత్రాగ్న్యోరస్థరం యత్తు ద్విషజ్ఞాగుక మాత్రకమ్ ॥
పూర్వపాత్రస్య తత్త్వా నం కుర్వాదిభి రీరితమ్ ।
పాత్రాగ్నలయేభ్యుపధ్యాయం విది అంగకములలో పూర్వపాత్ర ఉంచ వలెనని కపర్ది మొదలగువారిచే చెప్పబడినది.

అజ్యప్రసాదార్థః

శ్లో॥ దర్శ్యో ప్రచారయే త్త్యుక్తార్థ హీత్వా సవచిత్రకమ్
అజ్యపాత్రంతు నిక్షిప్య తతో బ్రహ్మణ మర్చయేత్
ఎనిమిదిదగ్గులచేత పూర్వపాత్రనుకొని పుత్రముతో అజ్యపాత్రను తీసుకు వచ్చి బ్రహ్మనుపూజించవలెను.

ప్రహ్వలక్షణమ్

శ్లో॥ హోమ సురక్షహార్యాయ దోషాణా మపిశాన్తయే ।
అగ్నే ర్దక్షిణతో దేశే బ్రహ్మణం చోపసేతయేత్ ॥
కులీనం వేదసంపన్న మాచారజ్ఞం తపస్సినమ్ ।
షట్కర్మ నిరతం శాస్త్రం దయాకుంధం జితేంద్రియమ్ ।
దక్షిణం దిశిమాశ్రిత్య యమోమృత్యుశ్శాంతిప్రతి ॥
తదీయ దోషహరణే సమర్థం శాస్త్రచేతనమ్ ॥
అర్హ్యన్యాయాచితం శుద్ధ మప్రతిగ్రహ తోలుపమ్ ।
అసూయా రూతం సభ్యం సదా సజ్జనసేవితమ్ ।
ఏవం లక్షణ సంపన్నం బ్రహ్మణం వరయేత్సుధీః ।

హోమరక్షణమును, దోషహరిహరమును అగ్నియొక్క పక్షిణదిక్కునందు అప్రహ్వం కూర్చుండబెట్టవలెను. బ్రహ్మసత్పులమందు పుట్టినవాడును. సదాచార సంపన్నుడును తపస్సయు యజ్ఞాదిష్టర్యులయందు అసక్తికలవాడును, శాంతుడును, భూశరయకలవాడును, ఇంద్రియనిగ్రహముకలవాడనూ కావలెను. యజ్ఞహూనియొక్క కుడిచేయైన యమధర్మరాజును, మృత్యుదేవత ఉండురు కనక వారివల్ల సంప్రాప్తమగుదోషము నివారించుటకు సమర్థుడును. శాంతమైన చిత్తము కలవాడును, తనను పూజించమని కోరనివాడును, పవిత్రుడును, ప్రతిగ్రహణ మందు అతలేనివాడును అసూయలేనివాడును, సభార్యుడును, సజ్జనుడు సజ్జను లచేత సేవించబడువాడును జటువంటి శుభలక్షణ సంపన్నుడైన బ్రహ్మను తన శ్రేయస్సుకై ప్రాజ్ఞుడు వరించవలెను.

అగ్నిక్షేత్ర అజ్య శోధన విధిః

శ్లో॥ అగ్న్యస్తరణయోర్యధ్యే అగ్నిక్షేత్ర ముదాపృతమ్ ।
అగ్నిక్షేత్రం పరిత్యజ్య అజ్యస్థాని మధిశ్రయేత్ ॥
అగ్న్యస్తరణయోర్యధ్యే యజుర్వా దాజ్యకోధనమ్ ।

సహోమోనిష్ఠులంయాతి హోమోచ సరకంప్రతీత్ ।

అగ్ని పరిస్థరణలయొక్క మధ్యస్థదేశము అగ్నిక్షేత్రమనబడును అగ్నిక్షేత్రమునువిడిచి అజ్ఞానినించవలెను అలాగునచేయక అగ్నిపరిస్థరణలయొక్క మధ్య అజ్ఞానుస్థానముచేసిన ఆ హోమమువిష్ఫలముగను. యజమాని నరకమును పొందును.

శ్లో॥ వివాహే చౌల సీమంతే స్వాధ్యాయే ప్రతకర్మణి ।

స్నాన గోదాన సంధాన ఆజ్ఞాసంస్కార మస్తరే ॥

వాస్తుహోమే చాగ్రయదే శాస్త్రహోమే వృషోత్పజ్జే ।

ఉపనయనాది సర్వతః సపరిస్థరణాభ్యుపాః ॥

వివాహ, చౌల, సీమంత, వేదవ్రత, గోదానవ్రత, స్నాతకవ్రత, అగ్ని సంధానములయందు ఆజ్ఞాసంస్కారము పరిస్థరణకులాలచేయవలెను వాస్తు హోమమునందు అగ్రయజ్ఞమునందు శాంతి హోమమునందు వృషోత్పజ్జన యందు ఉపనయనము మొదలుగాగల కర్మలయందు ఆజ్ఞాసంస్కారము పరిస్థరణకు వెలువల వేయవలెను.

ఆజ్ఞాసంస్కారవర్ణన

శ్లో॥ మధు గస్తరసో నామో ద్వాపేతా వాజ్ఞాసారిణి ।

తయోర్విధ్యరణాదాయ ద్వేదర్యాగస్త్ర నిక్షిపేత్ ।

అమేధ్యం భక్షయేన్మిత్యం గవామజ్ఞానం యధ్యవేత్ ।

తద్దోష శమనార్థాయ ఆజ్ఞానోత్పవనం చరేత్ ।

అబ్జస్థానామికాభ్యానం పాత్యోర్వత్కానయోఃపుష్కే ।

గృహీత్వా మూలతూలేచ త్రిమ త్వవన మచరేత్ ।

సూ॥ ప్రాగరక్ష్య పశ్చాన్మిత్యుపనః ప్రాగవసమాక్షి ॥

శ్లో॥ ఏవిత్రే ప్రహరేత్పశ్చా దనుశ్చస్మరారకః ।

ఏవౌద్వైతు నిక్షిపేద్గృ మధ్యమేచ వినిక్షిపేత్ ॥

మధు, గస్తరసం అనుబద్ధము ఆజ్ఞామునుహరించువారు వారినిసంహరించుటకు దర్బాగ్రములుబరించు ఆజ్ఞామందుఉంచవలెను. గోవులునిత్యమూ ఆజ్ఞామందు పదార్థములనుభుజించును. కనుక ఆదోషపరిహారమునకు ఆజ్ఞామందును చేయవలెను. అంగుష్ఠానామికలతో వెల్లకితలాడించు ఆజ్ఞామందుతో ఏవిత్ర మునుగ్రహించి ఉత్పవనముతూర్పునసారంభించి అంగులకుతీసుకువచ్చి మరల తూర్పునకునివాప్తి చేయవలెను. ఆజ్ఞాముడుసార్వజనించవలెను. ఏవట్లు ఏవిత్రము ను యథావిధిగా అగ్నిముఖ అగ్ని హోత్రమధ్యయందు మందునట్లుఉంచవలెను.

అతి ఉపస్థుత్వ స్మారా

సూ॥ రాద్ర రాక్షస నైరఋతః పైత్తుక భేదన భేదన అనన పర్వగ్ని కరణా

పర్వోత్తమా వస్త్రహోమో ౨ త్యాభిమర్శనానిచ కృత్యాపశపస్మ శేత్ ॥

రాద్ర, రాక్షస, నైరఋత, పిత్తు శక్యములువచ్చినపుడు, రీల్గుట, తిగకోయట, శిష్టాట పర్వగ్నికరణ, చూచుటయందు అప్రూడించుట (మూర్ఛినుట, మృదయమునుముట్టుకొనుట మొ॥) చేసిన పిదప ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

ప్రత్యుత ప్రహరణి

శ్లో॥ ద్వాదశాంగులకోడందో చతురంగుళకం బిలమ్ ।

జిహ్వస్థస్థాంగుళస్యాత్మ ప్రచోర్జాన ఇతిస్మృతః ।

ఖాదిరీణ స్పృహకార్య పలాశేన జాహర్యావేత్ ।

తదభావే పలాశస్య పుష్కభ్యాం హోయతేహవిః ॥

దండము 12 అంగుళములును, బిలము 4 అంగుళములును, జిహ్వ 8 అంగుళములును, హృదయైక్య ప్రమాణము, చంద్రక్షరే స్పృహమును, హేచుగ త్తరచేత ప్రకృష్టమేయవలెను. ఈకప్రతిదొరకనియెడల అక్షులతో హోమము చేయవలెను.

స్వేష్టా దక్షిణార్థస్య త్రిరనామిక ఇవ్యతే ।

శ్లో॥ త్రిర్వధ్యమ శ్రోత్రార్థ్య పరిధీనాం ప్రమాణకమ్ ।

సంఖ్య వింశతిధా బ్రోక్తా నైకవింశతిధాక్షుచిత్ ॥

యుగవన్యధ్యమం స్వస్త్వ పరిధిం హతభుగ్నిశి ।

ఊర్ధ్వం సంస్థాప్య విధిం ద్రుద్ధదిశ్చైవ మేవహా ।

నర్మలాఘార సమిధా వేనమేవేతి సూతరః ।

ఇద్యోః పంచదశాఘారౌ ద్వౌత్రీః పరిధయ స్తధా ॥

స్వార్థే వింశతిధారూచీ కదాదిస్త్రికవింశతిః ।

స్వార్థ కర్మణ్యనూయజా భావాన్నావే సమిర్భుచిత్ ।

సమిధం చావ్యనూయజాం శ్రౌత ఏవేత రక్షత ॥

అఘార సమిధలు 2 ను ప్రాదేశిక ప్రమాణము, ఇద్యము 2 ప్రాదేశముల ప్రమాణము, మధ్యమపరిధి 3 ప్రాదేశములు, దక్షిణ పరిధి 3 శోకర్థముల (3 జాత్రులు) ప్రమాణము. ఉత్తర పరిధి 3 మధ్యమాంగుళముల ప్రమాణముగా ఉండవలెను. ఇద్యమునకు సమిధలు 20 ఉండవలెను. ఏకర్మయందైననూ 21 కాదు అఘార సమిధలను 2ను ఒక్కసూరుగా మధ్యమపరిధికి తగిల్చి అగ్నేయ దిక్కున ఒకటి, ఈశాన్యమున ఒకటి, ఉత్తముగా ఉంచవలెను అన్ని కర్మల యందును అఘార సమిధలు ఈ ప్రకారముగనే వుండవలెను. ఇద్యమునకు 15. అఘారములకు 2, పరిధులకు 3, మొత్తం 20 సమిధలు స్వార్థకర్మలయందు వినియోగము. స్వార్థములో అనూయజ సమిత్తలేద కనుక 21 అవసరములేదు.

ఇద్యులపై 6 జ్ఞానర్పవిధులు

శ్లో॥ ఇద్య బంధేష్వ విధర్మ స్త్రీణి పరిధి సంయుతమ్ ।

ఏవమేకాగ్రశ్చార్ధా నుద్రాహతి మితిరీతమ్ ।

ఇద్యమునకు 8, పరిధులకు 3, మొత్తం 11 దర్శనస్థు ఇద్యమునకు కట్టు త్రాటికై "మోహించవలెను. ఇద్యసన్నాహనమున ఆదర్శులను నీటిలో తడిపి

అములత్రకముగా అగ్నియందు ఉంచుదురు. దీనికే రుద్రాహతి అనిపేరు.

ఇద్యాధానమ్

శ్లో॥ మూల మధ్యమ మధ్యస్తే మంగుళీ మధ్యమం యథా

పాతి ధ్యయేన జహూయా త్పుత్ర పౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

అసనాత్మిచి రుత్థాయ తత్రస్థ బ్రాహ్మణైస్సహ

ఇదం తౌష్ఠీ మనుజ్ఞాస్థ ప్రహరే దుపవిశ్చవ ।

శ్లో॥ మూలతఃకర్మనాకాయ మధ్యతః పుత్రనాశనమ్ ।

అగ్రతో జ్ఞానరూపేష ఏకపాతి ర్ధనక్షయమ్ ॥

ఇద్యమునకు మూలమధ్యములయొక్క మధ్యపదేశమునుపదమ చేతి లోను మధ్యమాగ్రములయొక్క మధ్యపదేశము కుడిచేతిలోనుపట్టుకొని బ్రాహ్మణానుష్ఠనుపొంది అసనమునుండికొంచెములేచి అగ్నియందు ఇద్యమును ఉంచ వలెను. కేవలము మూలముగాని, మధ్యలుగాని, అగ్రముగాని, పట్టుకొని ఒక చేతిలో హేమము చేసవలెనట కర్మసిద్ధికానెదరు.

స్వాహాకారపర్వతీయ విధులు

శ్లో॥ సమిత్తన్నహనం వైవ స్వగోహం తద్వైవన ।

అఘార మిద్యాధానం న స్వాహాకారంతు వర్ధయేత్ ॥

సమిత్తన్నహనము, సంప్రాసహేమము, అఘార హేమములును ఇద్యాధానము ఈస్థానములందు స్వాహాకారము చెప్పనక్కరలేదు.

ముఖాహుతి విధులు

శ్లో॥ చరుప్రధానే ష్మశీలేపకర్మణు ప్రధానకృత్వాన్నరుణా ముఖాహుతిః

ఉత్పన్నేపాకరణ ప్రతీతిః పృథులేనకార్యాగ్ని ముఖాహుతిఃస్యోత్తే॥

చరుప్రధానమైన అన్నికర్మలయందును ముఖాహుతిచరుప్రతీతినేయవలెను.

ఉత్పన్న, ఉపాకరణ, వేదప్రతాదులందు అజ్ఞముతో ముఖాహుతి చేయవలెను

యోగాయం ప్రబుధుల నిర్వహణము

శ్లో॥ శమీ పలాశ న్యగ్రోధ పక్ష వైకంఠక సృధా ।
పాలాశ దేవదారుశ్చ ఖాదిరశ్చేతి యాజ్ఞికాః ।
హరామార్థం గోఘృతం గ్రాహ్యం తదభావేతు మాహిషమ్ ।
అజంవా తద భావేతు పాత్రాశ్చలం విసర్జయేత్ ।
ఇధ్యాదానక్రియా పూర్వం చరుతంత్రాది రుచ్యతే
శ్రౌతవచ్చాభిహారం చ ఉద్యాప్యమభిహారయేత్ ।
సంస్కారార్థం చరూణాం చ హరామగ్నై స్థాపయేద్ధమాన్ ।
అగ్నియే జుష్టమంతేష ఉర్ధ్వతే పృథిహారయేత్ ।
జమ్బు, మోదుగ, మర్రి జమ్బి, హల, రావి, దేవదారు, చంద్ర వీటి సమీ
ధలు వినియోగించవలెను, హరామము నిమిత్తము అప్తన్యెయ ముఖ్యము. దేనిచో
గేదె, మేకల న్యెయతోచేయవచ్చును నూనెనున్నదను వినియోగించరాదు. హరామ
మునిమిత్తము చరువును హరామగ్నియందుంచవలెను దేని అభిహరించి అచ్చట
నుండితీసి తూర్పు సకూనినిడించి మరల అభిహరించవలెను.

అహంకారకాల నిర్వహణ

శ్లో॥ సకారే సూతకం విద్యా ద్వకారే రిపువర్జన్
హకారే బ్రహ్మహత్యాన అహంకారి కృత్రదీయతే ।
సకారే చ వకారే చ హకారే చ పరిత్యజేత్ ।
స్వాహానై జహుయాద్రవ్య మశ్వమేద ఫలం లభేత్ ॥
సకారోచ్చారణకాలము అపవిత్రమైనదనిన్ని వకారోచ్చారణకాలము
శత్రువృద్ధి నిచ్చునదియు, హకారోచ్చారణకాలము బ్రహ్మహత్యాదోషమును
సంభవంపజేయునది అగుటచే స్వాహాంతమునందే హరామము చేయవలెను.
అట్లుదేసినయెడల అశ్వమేదముచేసిన పుణ్యఫలములభించును.

అహంతి ప్రవహణము

శ్లో॥ పాణ్యహంతి ర్వాదశ పర్వస్థారికా పక్వాహంతి ర్వాదరికి ప్రమాణమ్ ।
అజ్ఞాహంతి ర్వాప నిమగ్నధారా హంతశన న్యోపరి బోదశాబ్ధకమ్ ।

ర్వాదశ పర్వస్థారికమైన అహంతి పాణ్యహంతి అనబడును. పక్వాహంతి
రేగుపందంఠ ప్రమాణముగా హరామము చేయవలెను. అజ్ఞాహంతి మినుపగింజ
ముసిగేధారతో అగ్నిపైన 16 అంగుళముల ఎత్తునందు హరామము చేయవలెను.

హామ ముద్రాలక్షణము

శ్లో॥ హరామముద్రా ద్రయః ప్రోక్తా మృగీ హంసీ చ సూకరీ ।
మధ్య మానామి కాబ్ధిష్ఠిః సర్వకార్యే మృగీ స్మృతా ।
తర్జనీ మధ్యమాబ్ధిష్ఠిః హంసీ శాన్తిక కర్మణుః ।
సూకరీ చోగ్రకర్యాణి సర్వైరబ్ధిభిః స్మృతా ॥
ముద్రాహానంతు యద్దోమం తద్దోమం నిష్కలం భవేత్
సమిధం హంసముద్రా చ అజ్యంతుమృగముద్రికా
చరోస్తు సూకరీముద్రా ఏతా ముద్రాః ప్రదర్శితాః ।

హరామము చేయునపుడు మృగి, హంసి, సూకరి అను మూడుముద్రల
చేతనుమాత్రమే హరామమునచేయవలెను త్రోటన మధ్య, ఉంగరపు వ్రేళ్ళను
దగ్గరచ్చేర్చి చూపుదుచిటికిని వ్రేళ్ళనువిడచినచో అదిమృగిఅనుముద్ర ఇదిసర్వ
కార్యములందువినియోగము త్రోటన, చూపుదు, మధ్య, వ్రేళ్ళనుచేర్చి తక్కిన
రెండువ్రేళ్ళనువిడచినచో అదిహంసిఅనబడును ఇదిశాన్తికర్మలయందు వినియో
గించవలెను అన్నివ్రేళ్ళచేతను దగ్గరకుచేర్చినచో అదిహకారిఅనబడును. ఉగ్రకర్మ
లయందు వినియోగము. హంసముద్రచేసమిధము, మృగముద్రచేసేతని సూకరి
ముద్రచే వానివ్వునుహరామము చేయునపుడు ఉపయోగించవలెను ఇట్లు ముద్రల
ను ఉపయోగించక చేయుహరామము నిష్ఫలమగును.

ప్రతి ప్రథమ హామ నిర్వహణ

శ్లో॥ ప్రధానాహార హరామశ్చ ప్రధానాహార త్యగస్వరమ్ ।

యద్ధోతవ్యస్సు తత్సర్వం సృమేవోక్తం కపద్దినా ।

ద్వితియాఘోరహోమశ్చ ప్రధానామతయ స్థా ।

అజ్యభాగోతు సర్వతః ప్రధానోమః కపద్దినా ॥

ప్రధానఘోర హోమముగు నైవిణిబిదేశాది ఈశానాస్తమ వరకు చేయు రెండవ ఇంద్రాఘోర హోమమును, ప్రధానామతులను చతుర్థహిత అజ్యముచే ప్రుక్కుచేత హోమము చేయవలెను. మొదటి అఘోర హోమముగు వాయువ్యాది అగ్నియాస్తమ వరకుచేయు ప్రాజాపత్యాఘోర హోమమును, ప్రధానామతులకు అనంతరముచేయు అజ్య హోమములను స్మవముచేతచేయవలెను.

సమిత్సన్నహనం విత్తయః

శ్లో॥ సమిత్సన్నహనం కుర్యా త్రహానామ త్వనంతరమ్ ।

నత్సన్యదితి నిశ్చిత్త తత్రైవోక్తం కపద్దినా ।

అఘోరావిధ్య తంత్రేషు ప్రహరే త్పుర్యకర్మసు ।

సమిత్సన్నహనం కుర్యా దగ్నిం రుద్రం సమచ్ఛరేత్ ।

సమిధం తస్యసన్నాహ మద్విస్సంమృత్యు నిక్షిపేత్ ।

అగ్నావమప్తకం తస్మై దైవముద్విష్ట సంత్యజేత్ ।

ప్రధానామతులు అయినతరువాత సమిత్సన్నహనంచేయవలెను. ఇంకొక విధముగాచేయరాదు. ఇద్యతంత్రముగల అధికర్మలయందును అఘోరసమిధం అగ్నియందేడించవలెను. ఇద్య(సమిత్)సన్నహనమును ఉదకముతోతడిసి అమంత్రముగా అగ్ని హోత్రమునందుఉంచి అగ్నిరుద్రులను స్మరించవలెను.

జయాల వర్తనీయ స్థానాని

శ్లో॥ అగ్నేయాగ్రయణేశాన మాసిక్తార్థాప్తకాసుచ ।

దధ్యంజలి సపిండేషు సభవన్సి జయారయః ॥

అగ్నేయస్థాలిపాక మందగు, అగ్నియజ, ఈశానజలి, మాసిక్తార్థ, అప్తకా

దధ్యంజలి, సాపిండములయందు జయారాలు చెప్పునక్కరలేదని నిర్ణయము.

శ్లో॥ జయారయా నివర్తనే యేషుహోమేషు కన్యతే ।

ప్రాజాపత్యాది సర్వతః కుర్యాదుద్వాసనాంతకమ్ ।

ఏహోమములయందు జయారాలచెప్పబడినవో అహోమములయందు

ప్రాజాపత్యహోమము మొదలుఉద్వాసనాంతకము చేయవలెను

బర్హిస్సమంజసమి

శ్లో॥ శ్రోతే సమంత్రకం కుర్యాత్కార్యే కార్యాద్యమద్వకమ్ ।

బర్హిస్సమంజసంచేతి పూర్వాహార్య విభాషితమ్ ।

బర్హిస్సమంజసము శ్రోతకర్మలయందు సమంత్రకముగానున్ను స్వార్థ కర్మలయందు అమంత్రకముగానున్ను చేయవలెను.

సంప్రాప్త ఫలము విధానము

శ్లో॥ సృహగ్రం ప్రుచ్యతాదాయ సగ్గేస్రావం ప్రకల్పయేత్ ।

మమభ్యుత్పాద రుద్రేభ్య అదిత్యేభ్యశ్చ పుష్టిదమ్ ॥

ప్రాప్తాః పరిధయాయత్ర యత్రస్యోగ్యవ్యాపకృతః ।

తత్ర తత్రాపి సామర్థ్యం సగ్గేస్రావో విధేయతే ॥

తస్మాయాత్ర విధేయస్తే గార్హస్థ్యకర్మసు సూత్రతః

సగ్గేస్రావో నతత్రస్య దభిశ్చ వియోగతః ॥

ప్రుక్తుయందు సృవమతో అజ్యమును ఒక్కపూరుగ్రహించి, సుక్కు బిలమునందు సృవమును బోర్లించి, ఏకభారగా సంస్రావమోమమును చేసి, తమభ్యుత్పాదరూపిణ్యుత్పాదప్రాప్తాః పుష్టిదమ్ అనిత్యాగమును చెప్పవలెను. ఏకర్మలయందు సూత్రకారనివే పరిధిలచెప్పబడినవో ఆయా స్థలముల యందు సంస్రావహోమము చేయవలెను. గృహ్యకర్మలయందు తస్మయ అని చెప్పబడిదు చేత సంస్రావహోమము చేయనక్కరలేదు.

అర్జున ప్రహరణము

శ్లో॥ ప్రహరణమధ్యమం పరిధి మితరే యుగవర్జితే ।

అహర సమిధావగ్నో యుగవర్జం ప్రయోజయేత్ ।

మధ్యమపరిధిని అగ్నియందు ఉంచి, మిమ్ములదక్షిణోత్తర పరిధిలు రెండును కలిపి అగ్నియందు ఉంచవలెను. అనంతరము అహరసమిధులు రెండును తీసి ఉత్తరార్ధస్యాగ్రము అగ్నిహోత్రములోనికి తోసివేసి రెండవరానివి అగ్నియందు ఉంచవలెను

అర్జునాద్వైతా ప్రతిభాప్రహరణము

శ్లో॥ అన్వారంభే వృజోత్పల్లే స్థాని పుంససమేచ

పరిధి ప్రహరణం కుర్యా ద్దేహకర్మం నవిద్యతే ।

అన్వారంభరిడీయ, వృజోత్పల్ల అగ్నియస్థానిపాక, పుంసవనముల యందు పరిధిప్రహరణము చేయవలెను. లేహకర్మము చేయనక్కరలేదు.

శమన్య నిరూపణము

శ్లో॥ వివాహాపనయన స్నానే సీమన్త క్షౌరకర్మణు ।

ప్రాయశ్చిత్తేషు గోదానే శమన్యన్య త్ప్రహరణైశ్చ ॥

వ్రతేషు శాన్తిహోమేషు విభ్రష్టేష్టా వృజోత్పల్లే ।

చరోః ప్రధానకే కుర్యా చ్చమన్య ఏవ నసంతయః ॥

వివాహ ఉపనయన. స్నాతక. సీమంత, చౌల. ప్రాయశ్చిత్త హోమ గోదాన వ్రతములయందు శమన్యలును, ఇతరకర్మలయందు పరిధిలుచేసి, అగ్ని హోత్ర ముందు ఉంచవలెను. వేదవ్రతములయందును, శాంతి హోమములందును, విభ్రష్టేష్టయందును, వృజోత్పల్లనముందును, చరుప్రధానమైన అన్నికర్మల యందును శమన్యలుగాటాహించవలెను.

వివాహాద్వైతా ప్రాయశ్చిత్తము

జెహసనారంభ కేషహోమయార్ధ్యధ్యే అగ్నివాశే వివాహాగ్ని సంధానం / దశరాత్రిమధ్యే జాతకర్మాగ్నివాశే - జాతకర్మాగ్నిసంధానం, త్రిరాత్రిమధ్యే ఉపనయానాగ్నివాశే / ఉపనయనాగ్నిసంధానం - కరిష్యంతి సంకల్పం.

అపహతానసూ. శంసోదేవీరితి ద్వాభ్యాం తద్వస్త్రపాక్ష్య అయం తేయోనిరితి తద్వస్త్రసమిధమారోహ్య. మధితాగ్నివివాహశ్చే నృధితాగ్నిసే శ్రోత్రియాగారాదావృతే ౨ గ్నే వివాహశ్చే శ్రోత్రియాగారా దావృత మగ్నిం జాతకర్మోపనయన రోహితేకాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ఆజుహ్వనః ఉద్భుధ్ స్వేతి ద్వాభ్యాం తావసమిధమగ్నా వాదాయ । పరిశీత్య । ఆజ్యం దర్శింప సంస్మర్య । పరిషిద్య ॥

ఆయాశ్చ । అగ్నిర్హౌతా । భ్రాహ్మణపికహేరాతా అగ్నిర్హి హేరాతా పృథివీహేరాతా । అంతరిక్షంవతుర్హౌతా । వాయుఃపంచహేరాతా చంద్రమాష్టేహౌతా । అన్నగం సప్తహేరాతా । ద్యౌర్ఘృహేరాతా ఆదిత్యో నవహేరాతా ప్రజాపతిర్దశహేరాతా । మనోజ్యోతిః । యన్మత్యునః భూరగ్నియేచ । భువోవాయువేచ । సువరాదిత్యాయచ । భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసేచ । అనాక్షరం । పురుషసంమితో । యశ్చాక్షరా । భూస్సన్వితో భువస్సన్వితో । సువస్సన్వితో । భూర్భువస్సువస్సన్వితో ॥ ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామి । త్వన్వో అగ్ని । సత్త్వస్వో అగ్ని । తంతున్తస్యన్వే । ఉద్భుధ్ స్వాగ్నే త్రయన్గీగంశత్రంతవః । పునరగ్నిశ్చక్షురాదే । భూర్భువస్సువ స్సన్వితో తతః పరిషిద్య । తంత్రశేషం (ప్రయోజయేత్ ॥) సమావయేత్ ।

మహదాశీర్వాసనమ్

ఓం యోనైలాం బ్రహ్మజోవేద అమృతేనా వృతాం పురీమః । కన్తే
బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదూః । భాగధేయే వై వైసం ప్రజాయ
తి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉత్తరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వాదేవతాః । సర్వాభి
దేవైసం దేవతాభి రుర్ధ్వతః । యావత్తీర్త్యవేదాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే
వసన్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్యో దివేదివే నమస్సుర్యా న్నాశ్రీలం కీర్తయే
దేలా ఏవ దేవతాః శ్రీదాతి ॥

హ్యప్యో అనంతరాయాయ సర్వసామోఽతి రాత్ర ఉత్తమ మహర్భ
వతి సర్వసామ్యై సర్వస్య జిత్వై సర్వమేవ తేనాహ్వతి సర్వంజయతి ॥

శతంశవ శరదోవర్తమాన ఇత్యపినిగదా భవతి శతమితి శతం
దీర్ఘమాయు ర్భుత ఏనావర్తయన్తి శతమేన మేవ శతాత్మానం భవతి
శతమనన్తం భవతి శతవైశ్వర్యం భవతి శతమితి శతందీర్ఘమాయుః ।

అగ్నేయశస్త్రిన్ యశస్వీ మహర్భయేన్ద్రావతీ మపవితీమిహావహా ।
అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సుమర్యో స్సమూనానా ముక్తమశోకో అస్త్ ॥

అయుర్ధా అగ్నే వావివో జాపాదో ఘృతప్రతికో ఘృత యోనిరేధి ।
ఘృతంపీత్యా మధు చారుగవ్యం పితేవ పుత్ర మభీరక్షతా దిమమ్ ॥

అయుర్ధా అగ్నే । అయుర్ధా ఇత్యాయుః २ - దాః । అగ్నేహవిష్క
వావివో జాపాదాః । జాపాదో ఘృత ప్రతికః । ఘృతప్రతికో ఘృత యోనిః ।
ఘృత ప్రతిక ఇతి ఘృత २ - ప్రతికః । ఘృత యోనిరేధి । ఘృత యోనిరీతి
ఘృత २ - యోనిః । పిథీత్థేధి ।

ఘృతం పీత్యా । పీత్యా మధు । మధుచారు । చారుగవ్యమ్ । గవ్యం
పితా । పితేవ । ఇవపుత్రమ్ । పుత్రమభి । అభీరక్షతాత్ । రక్షతాదిమమ్ ।
ఇమమి థీమమ్ ॥

(సది) శోచిష్మకో ఘృత నిర్దిక్తావకః । సుయజ్ఞో అగ్నిర్భుజభాయ
దేవాన్ । ఘృతప్రతికో ఘృతయోనిరగ్నిః । ఘృతైస్సమిధ్యోఘృతమన్యోన్మమ్ ।
ఘృతప్రతిస్సా సరితోవహన్తి । ఘృతంపిబన్తు యజా యక్తి దేవాన్ । అయుర్ధా
అగ్నే వావివో జాపాదాః । ఘృతప్రతికో ఘృతయోనిరేధి । ఘృతం పీత్యా
మధు చారు గవ్యమ్ । పితేవ పుత్రమభి రక్షతా దిమమ్ ॥

ఇన్ద్రకేష్ఠాని ద్రవిణానిధేహ చిత్తిందక్షస్య సుభగత్వమస్మై । పోషం
రయీణా మరిష్ఠిం తనూనాం స్యాద్భాసం వాచస్పదివత్వ మహ్యమ్ ॥

అథో ఏనం వర్ధయంత్యేవ ద్వాదాపుధివ్యోర్వా ఏషగర్భో యతోనోమో
రాజా । తద్భుతేష్టా రాజవిష్టా వామాని ప్రేషేభగాయ । ఋతమృతవాది
భ్యో నమోదివే నమః పుధివ్యా ఇతి ప్రస్తరేణం లభత । ద్వాదాపుధివీభ్యా
మేవ తన్నుమ సుర్వన్యథో ఏనం వర్ధయన్తేవ వర్ధయన్తేవ ।

అయు ద్విత్వాయుద్విత్వం విత్వమాయురసమయ ప్రజాంత్యప్రజా
రాజనిధే హ్యస్మై శతంజీవే మాతరాదో వయన్ ; సర్వాన్మామా నసీమహి
త్వస్థా జాయామజనయ త్వస్థా స్థైర్వాం పతిమ్ త్వస్థా సహస్రమా
యూగంపి దీర్ఘమాయుః కృణోతువామ్ ||

బృహస్పతే సవితర్శ్విధ యైశ్చగం సగంశితం చిభువ్రరాగం సగం
శితాది. వర్తయేనం మవాతే సౌభగాయ విశ్వసనమనుమదన్తు దేవాః ।
వర్తస్తత్వా సుష్టుతయో గిరోమే యూయంపాత స్మస్తభి సుదానః । రోచనో
రోచమాన శశీభన శశీభమానః కల్వాణః । శతమానం భవతి కతాయుః
పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్కేంద్రియే ప్రతితిప్తితి ||

ప్రాచితిప్తత్వాదధతి పూర్వదిగ్గాగ్నే ఇన్దోదేవతా ఇన్ద్రప్రసాదాత్
రాజ్యాభి వర్తన ముత్తుతే । తేన ప్రాచీం దిశం జయతి ||

తందక్షిణా పరివహన్తి రక్షిణదిగ్గాగ్నే యమోదేవతా యమప్రసా
దాత్ ఆయుష్వాభి వర్తన ముత్తుతే । తేన దక్షిణాం దిశంజయతి ||

తంప్రత్యక్షామావర్తయన్తి ప్రతీచీ దిగ్గాగ్నే పరుణో దేవతావర్తయ
ప్రసాదాత్ పుత్రబౌత్రాభి వర్తనముత్తుతే । తేన ప్రతీచీం దిశంజయతి ||

తముదీచి తిప్తత్వపావహన్తి ఉదీచీ దిగ్గాగ్నే కుబేరో దేవతాకుబేర
ప్రసాదాద్దన ధాన్యాభి వర్తన ముత్తుతే । తేనోదీచీందిశం జయతి ||

సర్వదిగ్గాగ్నే బ్రహ్మదేవతా బ్రాహ్మణ ప్రసాదాత్ శత్రుక్షయంమిత్రో

ద్ధయమశ్శుతే । సోమేన రాజ్ఞా సర్వా దిశో జయతి యపివంపద ||

శతమానం భవతి కతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్కేంద్రియే
ప్రతితిప్తితి ।

గర్వాదానముతు

పం॥ నేష్టపత్నీ ముదాన యేత్యా హగ్ని దేవనేష్ట రేతోదరాతి నేష్టా పత్నీయా
ముద్గాలా సంఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా విషయ దుద్గాలా ప్రజానాం ప్రజ
సూయాప ఉపప్రవర్తయతి రేతపవతభృచ్చ త్యూరుణోప ప్రవర్తయ త్యూరు
నాహి రేత స్పృశ్యతే నగ్నం కృత్వీరు ముప ప్రవర్తయతి యదాహి నగ్న
దీరుర్వవత్కృత విధునీ భవతోఽథ రేతస్పృశ్యతే ఽథ ప్రజాప్రజాయన్తే ।

బ్రా॥ సోమారాజా ఽమృతగ్ం సుతః । ఋతేషజా జహోన్మత్త
మ్ ఋతేనసత్వ మిద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమన్యసః । ఇన్ద్రస్త్వేంద్రియ
మ్ । ఇదం పయో ఽమృతంమధు । సోమమద్యో వ్యపిబతు । ఛన్దసా
హగ్నిసశ్శుచిషత్ ఋతేనసత్వ మిద్రియమ్ । అద్యుః క్షీరంవ్యపిబతు॥౧॥
। రుజ్జాక్షీ ద్రసోద్రియా । ఋతేన సత్వమిద్రియమ్ । అవాత్సరి శ్రుతో రసమ్ ।
బ్రహ్మణా వ్యపిబత్కృతమ్ ఋతేనసత్వ మిద్రియమ్ । రేతోమూత్రం విజహోతి
యీనిం ప్రవిశ దిద్రియమ్ । గర్హోజరాయణా ఽఽవృతః । ఉల్బం జహోతి
జన్మనా ఋతేన సత్వమిద్రియమ్ ॥౨॥ వేదేన రూపేవ్యకరోత్ । సతాసతీ
ప్రణాపతిః । ఋతేన సత్వమిద్రియమ్ । సోమేనసోమో వ్యపిబత్ । సుతా

సుతాప్రజాపతిః । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్టాన్తరూపేవ్యాకరోత్ । సత్యా
 నృతే ప్రజాపతిః । అశ్రద్ధా మన్యతే ౭ దధాత్ శ్రద్ధాగం సత్యే ప్రజాపతిః ।
 ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్యా పరిశ్రతో రసమ్ । శుక్రేణశుక్రం వ్యపిబిత్ ।
 పరుసోమం ప్రజాపతిః । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానో కుక్రమన్తమ్ ।
 ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియమ్ । ఇదం పయో ౭ మృతం మధు 131 కతమానం భవతి
 కతాయుః పురుషశతేన్ద్రియ అయుష్యేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

పుగింధువనములు

సం॥ యదేవం విద్యా సగ్ముపతిష్ఠత పరిత్యా ౭ గ్నేపురం పరుమిత్యాహ
 పరిధిమేనైరం పరిదధాత్ సృష్టా యాగ్నే గృహపత ఇత్యాహ యథా యజురేదై
 తప్తరగం హిమా ఇత్యాహ కతన్యా హేమన్తా నిష్ఠిపేయేతి వాచైతదాహ
 పుత్రస్యనామ గృహ్తే త్యన్తాద మేవైసం కరోతి తామా శిషమా శాసేతన్తదే
 జ్యోతిష్మతీమితి బ్రాయాద్యన్య పుత్రే ౭ జాతస్యాత్రేజ్యస్యవాన్య బ్రహ్మవర్సస్
 పుత్రోజాయతే తామాశిష మాశాసే ౭ ముష్టే జ్యోతిష్మతీమితి బ్రాయాద్యన్య
 పుత్రో జాతస్యాత్రేజ్య ఏవాస్మి దృష్టావర్సం దధాతి ॥

బ్రా॥ బ్రహ్మగ్న ముప సాదితమ్ । సన్యాభ్యోవా ఏష దేవతాభ్యో జుహోతి ।
 యో ౭ గ్ని చోత్రం జుహోతి । యథా ఖలుచై ధేనం తీర్థే తర్పయతి ।
 ఏవమగ్నిహోత్రే యజమానం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః ।
 ప్రసువర్గం లోకం జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ । పశ్యతి పౌత్రమ్ । ప్రప్రజయా

పశుభి ర్నిష్ఠునై ర్ధాయతే । యన్తృపం విదుషో ౭ గ్నిచోత్రం జుహ్వతి ।
 యశిదైనదేవం వేద ॥ కతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి ॥

సీమన్దోయనములు

అశాసానా సౌమనసం ప్రజాగం సౌభాగ్యంతమామ్ ।

అగ్నేరసం ప్రతాభాత్వా సన్నప్యే సుకృతాయకమ్ ॥

బ్రా॥ యత్యుక్తా త్రాచ్యనానీత । అనయాస మదం దధీత । ధేవానాం
 పర్థియాస మదం దధీత । దేశాద్దక్షిణత ఉదీచ్యన్తన్నే । అత్తనో గోపీథాయ ।
 అశాసానా సౌమనస మిత్యాహ । మేధ్యామేవైనాం కేవలీ జ్ఞుత్వా । అశిషా
 సమర్థయతి । అగ్నే రసప్రతాభాత్వా సన్నప్యే సుకృతాయక మిత్యాహ ।
 ఏతద్వై పత్నియై ప్రతోచసయనమ్ । తేనై నైసాం వ్రత ముపసయతి ।

జాతకర్మ వామంకరణములు

సం॥ స్పృశతు జీవాతవే జీవనస్యాయా అగ్నిస్యామాత్ర యా జగత్వై
 వర్తన్యా ౭ ౭ గ్రయణస్య వీర్యేణ దేవస్యా సవితోభ్యుజతు జీవాతవే జీవన
 స్యాయా ఇమమగ్నాయుషే వర్తనేకృద్వి త్రియగింరోతోపరుణ సోమరాజన్మ
 మాతేవాస్య అదితేశర్పయచ్చ విశ్వేదేహా జరదష్టి ర్ధధా ౭ సత్ । అగ్నిరాయు
 ష్టాన్త వనస్పతిలి రాయుష్టా నేనత్వా ౭ ౭ యుషా ౭ ౭ యుష్మంతంకరోమి
 సోమఅయుష్టాన్త ఓషధీర్వృక్ష అయుష్టాన్త దక్షిణాభిర్ముఖ్య యుష్మత
 బ్రాహ్మణే రాయుష్మధేవా అయుష్మనన్తే మృతేన ఏతర అయుష్మన్తన్తే

స్వధయా 2 2 యుష్మన్ స్వస్త్వా 2 2 యుషా 2 2 యుష్మన్తంకరోమి॥

బ్రా॥ అపాం యోద్రవజేరణః తమహమస్మి అముష్వాయణాయ॥
తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్మమి॥ అపాయతీర్మోరణః తమహమస్మి
అముష్వాయణాయ॥ ఓజసే వీర్యాయ గృహ్మమి॥ అపాయో మధ్యకోరణః
తమహమస్మి అముష్వాయణాయ॥ పుష్టి ప్రజననాయ గృహ్మమి॥
అపాయో యజ్ఞ యోరణః తమహమస్మి అముష్వాయణాయ॥ ఆయుషే
దీర్ఘాయుక్తాయ గృహ్మమి॥ శతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి॥

అస్పృశాభవతు

సం॥ నవోనవోభవతి జాయమానో 2 హగ్నం కేతురుష సామేత్యగ్నే॥
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్వాయ స్పృచ్ఛద్రమాస్తరతి దీప్తమాయుః॥
నవోనవో భవతి జాయమానః తిథిరోనువాక్యా భవత్వాయురేహస్మి
న్ తయాదధాతి యమాధిక్త్యా అగ్నం బహుష్వాయుర్యస్మి యాజ్ఞేవేన
మేతయాప్యాయతి॥ శతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి॥

ఉపనయనముకు

సం॥ ఓజసే జుహోమ్యాజ్ఞో విదస్యాజ్ఞో మామా హసీన్యా 2 హమోజ్ఞో
హసీషం మామామాజ్ఞో హసీన్యూర్మ త్రాజస్యి వ్రాజస్వత్యం దేవేషు భూ
యా త్రాజస్వంతం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వంతం మనుష్యేషు కరు వాయో
శ్చీత్వా 2 పాంధ్ర త్రాజసే జుహోమి సువర్చిదస్య సువర్చామా హసీన్యా
2 హగ్నం సువర్ హసీషం మామాగ్నం సువర్ హసీన్యయిమేధాం మయి

అగ్నం మయ్యగ్నిస్తేకోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యాస్త
శ్చీయందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాజో
దధాతు॥

ఆ॥ మేధాదేవీజుపమాణాన ఆగాద్విక్త్యావీభిద్రా సుమనస్సమానా
నాయాబస్థా సురమానా దురుక్తాన్యూహర్షదేమ విదధేసువీరాః త్వయా
నాన్యు ఋషిర్భవతి దేవిత్వయా బ్రహ్మగతశ్రీరుతత్వయా॥ త్వయా జుష్ట
గీతం విస్తతే వసుసానోజుషస్వ ద్రవితోన మేధే॥ మేధాంచ ఇన్ద్రో
గదాతు మేధాందేవీ సరస్వతీ॥ మేధాంచ అజ్వినా పుభావాధత్తాం పుష్క
ర్మజా॥ అష్టరా సుచయామేధా గర్భరేషు చయన్తనః॥ దైవీం మేధా
ర్మజ్యతీ సామాంచేధా సురభిర్భువత్కాగ్నిస్సాహే॥ అహంచేధా సురభి
భాక్త్యూహా హిరణ్యవర్షా జగతీజగన్యూ॥ ఉర్హస్వతీ పయసా పిన్దమానా
సామాంచేధానుప్రతికాపషమామ్॥ మయిమేధాం మయిప్రజాంచయ్య
గిస్తేకోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యాస్తశ్చీయందధా
తు మయిమేధాంచయిప్రజాం మయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు॥ శతమానం
భవతి శతాయుః పురుషశ్చతేంద్రియ ఆయుష్యేనేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

వివాహముకు

సం॥ అహస్మిన్వైవ్రాత వాయువో గృహ్యతే తస్మాద్రాత వాయువ
స్మ్యాయతనే సప్తమే 2 హజ్యాక్రో గృహ్యత అగ్నయణస్త్వా ఏతదాయతనం

యధ్యస్త మహాస్మి జ్ఞాత్వోగ్మహ్యతే తస్మాద్భక్తస్యాయతనేఽష్టమేఽ
హన్నాగ్రయతో గ్మహ్యతే ధన్యాగ్మేతవ తద్వివాహయతి ప్రవశ్యసో వివాహ
హాద్వోతి యఏవంవేదాతో దేవతాభ్య ఏవయజ్ఞే సంవిదందధాతి తస్మాద్విద
మస్యోఽస్యస్మి దదాతి ॥

ఆ॥ తయారేతావత్సా వహారాత్రే. పృథివ్యా అహః. దివో రాత్రీః
. తాఅవిస్మయో. దమ్మతి ఏవభవతః. తయారేతావత్సా. అగ్ని శ్చాదిత్యశ్చ.
రాత్రేర్భుధుః. శ్వేత ఆదిత్యః. అహ్నోఽగ్నిః ॥౧॥ తామో అరుణః. తా
అవిస్మయో. దమ్మతి ఏవభవతః. తయారేతావత్సా. వృతశ్చవైద్యుశ్చ.
అగ్నేర్భుతః. వైద్యుత ఆదిత్యశ్చ. తాఅవిస్మయో. దమ్మతి ఏవభవతః. తయో
రేతావత్సా ॥౨॥ ఉష్మాదనీచరశ్చ. వృతసోష్ణా. వైద్యుతశ్చనీచరః. తౌతా
వేవ ప్రతివద్యేతే. సేయగ్ంరాత్రీ గృహీత్యత్రేణ సంవసతి. తస్మాదా ఏత
దుల్బణమ్. యద్రాత్రోరశ్చయః. యథాగ్ంర్భుత్యా ఉల్బణమ్. ఏవ వేతస్య
ఉల్బణమ్. ప్రజయప్రుప్రజాయావ పవభిశ్చభవతి. యఏవంవేద. ఏత
ముద్యస్త మపియస్తందేతి. ఆదిత్యః పుణ్యస్యభుధుః. అథవపిత్రాశ్చరసః ॥
ఆ॥ తతహానంభవతి శతాయుఃపురుషశ్చతేష్ఠియాయమ్మేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

పదప్రముఖ

సం॥ నయేదైహ్యో వృశ్శ్వేతయద్యైవ్య కర్మణాని జుహోతి సదస్య
నేవతత్త్రిణా త్వస్మేదేవాసో పషపే చికిభుతయ మూళిరాదమ్మతి వామమ

శ్శ్రుతః. పుమాస్తుత్రోజాయతే విస్తతేవస్సధ విశ్వేఅరసా ఏధతేగ్మహః.
అశీర్ధాయా దమ్మతి వామమశ్శ్రుతా మదిష్ఠోరాయ సుచతాగ్ం సమాకసా.
యఅఽసిచధుం దుగ్ం కుమ్మ్యానహేష్టేన యామన్నమతిం జహతుసః.
సర్విర్భివీ (॥) పీవర్యశ్చ జాయాపీహసః పుత్రా అకృతాసో అస్య. సహజా
నిర్యమృ మఖస్యమాన ఇద్దాయాశిరగ్ం సహకుమ్మ్యాఽదాత్. అశీర్ధ
షీర్ధముత సుప్రజాన్యమిషం దధాతు ప్రవిణగ్ం సవర్చసమ్. సజ్జయ
న్వేత్రాణి సహసాఽహమిద్ర కృణ్వన్ అన్యగ్ం అధాన్యవత్సాన్ ॥

త్రా॥ అశీర్ధమేవై తామాశాన్తే పూర్ణపాత్రే. అన్తతోఽనుష్ఠభా. చతు
ష్పద్యా ఏతచ్ఛ్రవ్యః ప్రతిష్ఠితం పత్నీయై పూర్ణపాత్రే భవతి. అస్మిన్లోకే ప్రతి
తిష్ఠానీతి. అస్మిన్నవలోకే ప్రతితిష్ఠతి. అథోవాన్య అనుష్ఠక. వాక్షిభునమ్.
అచారేతః ప్రజననమ్. ఏతస్యా ద్వైమిధునా ద్విద్యోతమానస్సనయన్ వర్ష
తి. రేణ్నిజ్ఞాన్య ప్రజా ప్రజనయన్. యద్వై యజ్ఞశ్చ బ్రహ్మణా యుజ్యతే.
బ్రహ్మత్రానైతస్యవిహాకః. అద్భుతాస్త్రైః. విముక్తంవా ఏతద్వైయాక్తం బ్రహ్మణా.
అదాయైవత్పత్నీ సహప ఉప్యవీర్షితే తాన్వై. అజ్ఞాలో పూర్ణ పాత్రమానయతి.
రేతవిహస్యం ప్రజానందధాతి. ప్రజయూహ మనుష్ఠేపూర్ణః. ముఖంవిమృ
ష్టే. అవబ్బుద్యైవ రూపం కృతవీర్మ్యుతి ॥ తతహానం భవతి .... ప్రతితిష్ఠతి॥

నాకదలియందు

సం॥ అగ్నిర్దేవతా వాకోదేవతా..... దిలాయత్సా॥

బ్రా॥ స్వతంత్ర సమభివృద్ధి జేస్తాను. స్వదేవుడు స్వప్రభావ ప్రయాణి
సప్తహారాత్రా అనువిద్వాన్. స్వయోపి రాఘవాన్సా పృథ్వీనా । ప్రాచీదిక్ ।
అగ్నిర్దేవతా । అగ్నిగం సదిశాం దేవం దేవతానా మృచుతు । యోమై తస్య
ద్వికోఽభిదాసతి । రక్షణాదిక్ । ఇస్రోదేవతా । ఇస్రోగం సదిశాం దేవందేవ
తానామృచుతు । యోమై తస్య ద్వికోఽభిదాసతి । ప్రతీచీదిక్ । సోమో దేవతా ।
సోమగం సదిశాందేవం దేవతానా మృచుతు । యోమై తస్య ద్వికోఽభిదాసతి ।
ఉదీచీదిక్ । మిత్రావరుణో దేవతా । మిత్రావరుణో సదిశాం దేవందేవతా
నామృచుతు । యోమై తస్య ద్వికోఽభిదాసతి । ఊర్వాదిక్ । బృహస్పతిర్దేవతా ।
బృహస్పతిగం సదిశాం దేవందేవతానా మృచుతు । యోమై తస్య ద్వికోఽభి
దాసతి । పురుషోదిక్ । పురుషో మేతాహుస్వ మర్దయతు ॥ శతమానం భవతి
శతాయుః పురుషశ్చతేస్థియే ఆయుష్యేస్థియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

మాతనవరూప్రవేశముకు

సం॥ ఉదేనముత్తరాం నయాగ్నేస్థుతేనాహుత । రాయస్సోషేణ
సోమస్యజ ప్రణయారధినేన । ఇస్రోమం ప్రతరాఘ్నిధి సజాతానా మసద్వశీ ।
సమేనం వర్చసాస్యజ దేవేభ్యో భాగదాసత్ । యస్మత్కుర్వో హవిర్మహే
తమగ్నోవర్దయాత్వమ్ । తస్మిన్దేవా అధిభవన్మయజ్చ బ్రహ్మణ స్తుతిః ॥

సోనోదేవీ.....బ్రహ్మణస్తుతిః । ధ్రువంతే ..... ధ్రువమ్ ॥

శతమానం భవతి ..... ప్రతితిష్ఠతి ॥

సప్తమద్రాగ్నాఘ్నతాఘ్నవ్యతిభవన్తః శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥

తథాస్తు ॥ ఇతి సభాసదై ప్రతివచనం సర్వత్ర ॥

సందర్శనమారంభం

ఉత్సవయంత్రే

అయంవటుః మధురకంఠస్వరాధీత ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ
సంహితా బ్రాహ్మణ వేదవేదాంగ సకలవిద్యా పారంగత్ భూయాదితి భవన్తః
శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

అన్యవటోః ప్రణవత్రద్దామేదా ప్రజ్ఞాదారణాసిద్ధిర్యాయాదితి
భవన్తః శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

విశాఖానమయే

అనయోర్దంపకోఽజానకీ రఘునారయావివ పరస్పర పర మాను
రాగ రజ్జిత సరస సల్లాసోల్లాస లసితో భూయాస్తామితి భవన్తః శ్రీమనో
మహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

అన్యగృహే మహాలక్ష్మ్యః స్తైర్య నివాస సిద్ధిర్యాయాదితి...న్తు ॥

అన్యగృహే ధనకనకవస్తువాహన సమృద్ధిర్యాయాదితి...న్తు ॥

ఆవస్తరాకార్యం వంశాభివృద్ధిర్వైన్వతి...న్తు ॥ తథాస్తు ॥ మంగళహారతి ॥

ప్రథమభాగం సమాప్తం

సంస్కార చింతామణి:

ద్వితీయ భాగం:

శ్రీగణేశాధ్యక్షీర్పణిషత్, మహాన్యాయము, శ్రీరుద్రనమకము, శ్రీరుద్రచమకము, దశకాస్తులు, ఘోషకాన్తి, చిల్వాన్తోత్తర శతసోత్రము, శ్రీరుద్రహోమవిధి, శ్రీసూక్త, పురుషసూక్త, మన్యూ సూక్త, పురుషసూక్తపూజావిధానము, శ్రీసూక్తపూజావిధానము, నీరాజన, మంత్రపుష్పము మొదలగు పూజావిధానములు.

నక్షత్రపూర్వక అదిత్యాదినవగ్రహకాన్తివిధానము, నవగ్రహ పీఠిక, నక్షత్రదేవతారాధనము, నక్షత్ర మండలము, నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహహోమవిధి, నక్షత్రేష్ఠి మొదలగు కాన్తివిధానములు.

విచ్చిన్నోపాసనము, అట్టికమస్త్రము, అన్నసూక్తము, అధిశ్రవణము, ఉదకకాన్తి మొ॥వి అన్నియూ క్రియావివరణ సహితము.

408 పేజీలు.

మూల్యము : రూ. 200/-లు

గ్రంథములకొరకు మీరు సంప్రదించవలసిన మా చిరునామా:

088889 - 250 528 / 529, సెల్ 92474 13912, 929860 58090

ద్విభాష్యం నోడరులు

శ్రీలక్ష్మీ వేంకటేశ్వర నియమి, డోరుపెం 5-4-1042405,

సీతయ్యగారి కోట, పిఠాపురమ్ - 533 450.

(కూ॥గో॥బల్ల, ఆంధ్ర)

భవిష్యోత్తర పురాణోత్త సూర్యనమస్కార కల్ప

శృదావిధానముగా సూర్యపూజ, ద్వాదశావరణ పూజ, అర్ఘ్యప్రదానవిధి, మహాసారనమస్కారవిధి, ప్రత్యేక ఆరుణమంత్ర విభాగ సమస్కారవిధి, సూర్యనమస్కారవిధి, సూర్యకవచము, అదిత్యపూజయము, మొ॥అద్విఅంశములుగల సూర్యపాసన గూర్చిన సంపూర్ణ గ్రంథము. వెల : రూ 100/-లు

శ్రీ లక్ష్మనర్త ప్రకకల్పమ్

స్త్రీప్రాయశ్చిత్త, ఋషిపంచమీ, కాంస్యపాత్ర, పూజా, కథా, క్రియావివరణము.

స్త్రీప్రాయశ్చిత్తము, మృత్తికాస్నానములు, పంచగవ్యప్రాశనము, సర్వకోభిద్రమండలము, ఋషిపంచమీ, లక్ష్మనర్తప్రకము, కాంస్య పాత్రప్రకము, కమలవర్షిప్రకము, వాటిమంటపారాధనలు, సహస్ర నామావళులు, కథలు, హోమములు, దానములు సామగ్రిజాబితాలు మొ॥వి క్రియావివరణ సహితముగా వ్రాయబడిన గ్రంథము.

వెల: రూ 200/-లు

గ్రంథములకొరకు మీరు సంప్రదించవలసిన మా చిరునామా:

088889 - 250 528 / 529, సెల్ 92474 13912, 929860 58090

ద్విభాష్యం నోడరులు

శ్రీలక్ష్మీ వేంకటేశ్వర నియమి, డోరుపెం 5-4-1042405,

సీతయ్యగారి కోట, పిఠాపురమ్ - 533 450.

(కూ॥గో॥బల్ల, ఆంధ్ర)

ఈ పుస్తకములకు
సంప్రదించవలసిన చిరునామా :
ద్విభాష్యం సోదరులు
సీతయ్యగారి తోట, పిఠాపురం - 533 450,
తూ.గో.జిల్లా, ఆం.ప్ర.సీల్ : 95057 56234,
ఫోన్ : 08869-250528, 250529

నరసింహస్వామి వందన
నరసింహ చినామోహి:
ప్రథమ భాగం

నరసింహస్వామిని పూజ్య గురుదేవులు
నరసింహస్వామిని పూజ్య గురుదేవులు

శ్రీమదాపస్తమ్బ మహర్షయే నమః

ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి